

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇOCUKLARA REHBER MECMUASI
(İNCELEME, TAHLİLİ FİHRİST, SEÇME YAZILAR)**

**MERVE KAR
16723007**

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi ALİ YILDIZ**

**İSTANBUL
2020**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇOCUKLARA REHBER MECMUASI
(İNCELEME, TAHLİLİ FİHRİST, SEÇME
YAZILAR)**

**MERVE KAR
16723007
0000-0001-6453-4229**

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi ALİ YILDIZ**

**İSTANBUL
2020**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇOCUKLARA REHBER MECMUASI
(İNCELEME, TAHLİLİ FİHRİST, SEÇME
YAZILAR)**

**MERVE KAR
16723007**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 10.08.2020

Tezin Savunulduğu Tarih: 14.07.2020

Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Ali Yıldız	
Jüri Üyeleri	: Prof. Dr. Nihayet Arslan	
	Dr. Öğr. Üyesi Fırat Karagülle	

**İSTANBUL
TEMMUZ 2020**

ÖZ

ÇOCUKLARA REHBER MECMUASI (İNCELEME, TAHLİLİ FİHRİST, SEÇME YAZILAR)

Merve Kar
Temmuz, 2020

Çocuklara Rehber, 10 Nisan 1313 ile 10 Ağustos 1316 (Rumî) tarihleri arasında haftalık olarak yayımlanan bir çocuk dergisidir. Bu tez çalışmasında, *Çocuklara Rehber* dergisinin yayımlanan 173 sayısından ulaşılabilen 166'sının incelemesi yapılmış, yazar isimlerine ve konulara göre derginin fihristi çıkarılmıştır. Tez beş ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde *Çocuklara Rehber*'in çıkarıldığı dönemin özelliklerinden ve çocuk dergiciliğinin tarihçesinden bahsedilmektedir. İkinci bölümde, derginin yayın periyodu, yazar kadrosu, şekil ve içerik özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde yazar adlarına ve konulara göre fihrist yer almaktadır. Dördüncü bölüm *Çocuklara Rehber* dergisinden seçilen metinleri içermektedir. Beşinci bölümde ise derginin önem ve niteliğini ortaya koyan sonuç yazısı bulunmakta, bibliyografyaya ve eklere yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eski Harfli Çocuk Dergileri, Osmanlı Çocuk Dergileri, Çocuk Edebiyatı, Ahmed Midhat, Çocuklara Rehber.

ABSTRACT

INVESTIGATIONS OF THE ÇOCUKLARA REHBER MAGAZINE, INDEX, SELECTED TEXTS

Merve Kar

July, 2020

ocuklara Rehber is a weekly children's magazine published between 10 April 1313 and 10 August 1316 (Julian calendar). In this thesis, accessible 166 issue out of 173 have been analysed and have been indexed in terms of author names and subjects. The thesis consists of five main chapters. In the introductory chapter, characteristics of the period the magazine was published in and the history of children's magazines publishing. In the second chapter, publishing dates, writer staff, features of form and content information is provided. In the third chapter, there is an index of authors' names and subjects. The fourth chapter consists of texts from *ocuklara Rehber*. In the fifth chapter, there is a conclusion article that explaining the importance and the quality of the magazine, bibliography and appendices.

Key Words: Children's Magazines, Ottoman Turkish, Children's Literature, Ahmed Midhat, *Cocuklara Rehber*.

ÖN SÖZ

Edebiyata sağladığı katkılarla Türk çocuk edebiyatı tarihinde önemli bir yeri olan *Çocuklara Rehber*, 19. asrın son Osmanlı çocuk dergisidir. Dergi edebî metinlerden fennî yazılara kadar muhtelif konularda hem eğitici hem eğlendirici zengin bir içeriğe sahiptir. İmtiyaz sahibi, müdürü ve başyazarı Ahmed Midhat'tır. Yazar kadrosunu ağırlıklı olarak öğretmenlerin oluşturduğu *Çocuklara Rehber*'de Recâizâde Mahmud Ekrem, Emine Semîye Önyasa gibi bazı meşhur isimlerin yazılarına da rastlanır.

Rehber, birinci yılında 52, ikinci yılında 52, üçüncü yılında 50, dördüncü yılında 19 sayı çıkarılmıştır. Birinci, ikinci ve dördüncü yılında sekiz sayfa olarak yayımlanmış, sayfaları 1'den 8'e kadar numaralandırılmıştır. Üçüncü yılında eklenen ön ve arka kapaklarla derginin sayfa sayısı on ikiye çıkarılmıştır. Dergiye eklenen kapakların iç yüzünde metin bulunmasına rağmen sayfaların numaralandırılmaması ve ön kapağın iç yüzündeki bir metnin, arka kapağın iç yüzünden devam etmesi sebebiyle söz konusu sayfalar için bu çalışmaya mahsus bir numaralandırma yapılmıştır. Buna göre tez çalışmasında belirtilen 9. sayfayla ön kapağın iç yüzü, 10. sayfayla arka kapağın iç yüzü, 11. sayfayla da arka kapak kastedilmiştir.

Bu tez çalışmasında, 10 Nisan 1313 (22 Nisan 1897) ile 10 Ağustos 1316 (23 Ağustos 1900) tarihleri arasında 173 sayı yayımlanan *Çocuklara Rehber*'in ulaşılabilen 166 sayısı incelenmiştir. Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde *Çocuklara Rehber*'in çıkarıldığı dönemin özelliklerine ve çocuk dergiciliğinin geçmişine değinilmiştir.

İkinci bölümde, derginin şekil ve içerik özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Dergide iki yüz on yedi yazarın imzası tespit edilmiş, kimin yazdığı belli olmayan yazılar "İmzasız" başlığı altına alınmıştır. Derginin her sayısının sonunda yer alan *suallerimizin cevapları*, *bilmecelerin cevapları*, *sual ve bilmecelerimizi halledenler*, *açık muharebe/muhâberat-ı âliyye* bölümleri ve baştaki *münderecat* bölümü fişlenmemiştir ve dolayısıyla bunlara, üçüncü bölümdeki fihristlerde de yer verilmemiştir.

Üçüncü bölümde yazar adlarına ve konulara göre fihrist yer almaktadır. Yazar adlarına göre fihrist hazırlanırken isimler alfabetik olarak sıralanmış ve isimlerin altındaki yazıların başlıkları ise kronolojik olarak dizilmiştir. Konuya göre fihristte konuların altındaki yazı başlıkları yine kronolojik olarak yer almış ve her bir yazının içeriğine dair kısa bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölüm *Çocuklara Rehber*'den seçilen metinlerden oluşmaktadır. Padişahın tahta çıkışını ve doğum gününü kutlayan Cülûs-ı Hümâyün ve Velâdet-i Padişahî yazıları haricinde her türden bir örnek mevcuttur.

Beşinci bölümde ise derginin önem ve niteliğini ortaya koyan bir değerlendirme yapılmıştır.

Çocuklara Rehber'in sayılarına Hakkı Tarık Us Kütüphanesi ve İBB Atatürk Kitaplığı'ndan ulaşılmıştır.

Yazımı sonlandırmadan önce, tez yazım sürecinde beni yüreklendiren, bana yol gösterip yardımcı olan değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ali Yıldız Bey'e teşekkürlerimi arz ederim.

Tüm eğitim hayatım boyunca beni her koşulda destekleyen, tez yazma uğruna çok zaman ihmal ettiğim, benim için her manada fedakârlıkta bulunan pek kıymetli anne babama, ablama, minik yeğenim Serra'ya ve sevgili dayım Sultan Germi'ye kalpten teşekkürlerimi sunuyorum, size minnettarım.

Hayatımdaki Hızır rolünü üstlenen Fatma Sevdecığime, tezi tamamlamak için az bir vaktim kalmışken istediğim zaman dönmek üzere işe ara verme imkânını bana sunan Münir Üstün'e ve Zeyneplerime de çok teşekkürler ve sevgiler...

Hepiniz iyi ki varsınız.

Merve Kar

İstanbul; Temmuz, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
2. ÇOCUKLARA REHBER	4
2.1. İmtiyaz Sahibi, Başyazar ve Yayınlanma Tarihi	4
2.2. Yayın Periyodu	4
2.3. Basım Yeri, İdarehanesi, Fiyatı ve Abonelik Şartları	11
2.4. Çocuklara Rehber Dergisinin Şekil Özellikleri.....	13
2.4.1. Ebat, Sayfa Sayısı, Kapak Tasarımı	13
2.4.2. Logo ve Serlevha.....	14
2.4.3. Sayfa Düzeni ve Başlıklar	15
2.5. Çocuklara Rehber Dergisinin İçerik Özellikleri	15
2.5.1. Amaçlar ve Nitelikler	15
2.5.2. Hedef Kitlesi	17
2.5.3. Dil ve Üslup	17
2.5.4. Konular.....	19
2.5.4.1. Din.....	20
2.5.4.2. Ahlak	21
2.5.4.3. Eğitim.....	23
2.5.4.4. Tarih.....	26

2.5.4.5. İktisat.....	27
2.5.4.6. Coğrafya.....	28
2.5.4.7. Sanat.....	31
2.5.4.8. Edebî Türler	31
2.5.4.9. Hitabet Dersleri	38
2.5.4.10. Kitabet Numuneleri.....	39
2.5.4.11. Geometri.....	39
2.5.4.12. Fen.....	39
2.5.4.13. Teknoloji	41
2.5.4.14. Sağlık	42
2.5.4.15. Doğal Afetler.....	43
2.5.4.16. Mektep Oyunları	44
2.5.4.17. Mektep Şarkısı	44
2.5.4.18. Şettâ.....	45
2.5.4.19. Mütenevvia.....	45
2.5.4.20. Hikmetli Sözler	46
2.5.4.21. Öğrencilerin Yazıları.....	46
2.5.4.22. Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar	47
2.5.4.23. Okuyucu Mektupları	47
2.5.4.24. Şuûn-ı Mekâtip.....	47
2.5.4.25. Haber	48
2.5.4.26. İstatistik.....	49
2.5.4.27. Bilmece	50
2.5.4.28. Sorular	51
2.5.4.29. Müsabaka	51
2.5.4.30. Takdim Yazısı	52

2.5.4.31. Tebrik	52
2.5.4.32. Cülûs-ı Hümâyun ve Velâdet-i Padişahî	53
2.5.4.33. Teşekkür	53
2.5.4.34. Duyuru	53
2.5.4.35. İhtar	54
2.5.4.36. Tashih	54
2.5.5. Yazar Kadrosu	54
3. FİHRİST	76
3.1. Yazar Adlarına Göre Fihrist	76
3.2. Konu Başlıklarına Göre Fihrist	195
3.2.1. Din	195
3.2.2. Ahlak	196
3.2.3. Eğitim	210
3.2.4. Tarih	215
3.2.5. İktisat	218
3.2.6. Coğrafya	220
3.2.7. Sanat	252
3.2.8. Edebî Türler	253
3.2.8.1. Şiir	253
3.2.8.2. Hikâye	283
3.2.8.3. Roman	314
3.2.8.4. Anekdote	318
3.2.8.5. Fıkra	323
3.2.8.6. Biyografi	333
3.2.8.7. Gezi	336
3.2.8.8. Mektup	337

3.2.8.9. Tiyatro	340
3.2.8.10. Musâhabe	345
3.2.9. Hitabet Dersleri	364
3.2.10. Kitabet Numuneleri	366
3.2.11. Geometri	367
3.2.12. Fen	367
3.2.13. Teknoloji	407
3.2.14. Sağlık	418
3.2.15. Doğal Afetler	428
3.2.16. Mektep Oyunları	429
3.2.17. Mektep Şarkısı	434
3.2.18. Şettâ	435
3.2.19. Mütenevvia	442
3.2.20. Hikmetli Sözler	478
3.2.21. Öğrencilerin Yazıları	493
3.2.22. Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar	505
3.2.23. Okuyucu Mektupları	506
3.2.24. Şuûn-ı Mekâtip	507
3.2.25. Haber	538
3.2.26. İstatistik	544
3.2.27. Bilmece	545
3.2.28. Sorular	574
3.2.29. Müsabaka	587
3.2.30. Takdim Yazısı	588
3.2.31. Tebrik	590
3.2.32. Cülûs-ı Hümâyun	594

3.2.33. Velâdet-i Padişahî	594
3.2.34. Teşekkür	595
3.2.35. Duyuru	596
3.2.36. İhtar	612
3.2.37. Tashih	615
4. SEÇME YAZILAR	618
5. SONUÇ	681
KAYNAKÇA	684
EKLER (ÇOCUKLARA REHBER DERGİSİNDEN ÖRNEK SAYFALAR)	688
ÖZ GEÇMİŞ	691

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Çocuklara Rehber Dergisinin Yayın Periyodu	4
-----------------	--	---

KISALTMALAR

TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Öğ.	: Öğrenci
Coğ.	: Coğrafya
S.	: Sayı
s.	: Sayfa

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat ve Islahat fermanlarıyla başlayan Batılılaşma hareketi her alanda birçok değişim ve dönüşüm meydana getirmiştir. Osmanlı Devleti ile Avrupa ülkelerini mukayese etme olanağı bulan, yurt dışında eğitim almış dönemin devlet adamları bu ülkelerin ileri oluşunu başarılı eğitim sistemlerine bağlamıştır. Avrupa standartlarında bir yaşamın çocukların eğitim ve terbiyesinde köklü değişimler yaparak sağlanabileceği düşüncesiyle 1869 senesinde Maarif-i Umumiye Nizamnamesi çıkartılarak önemli adımlar atılmıştır: Fransız sistemine benzer şekilde okullar tasnif edilmiş, ibtidâî mektepleri açılmış, ilköğrenim kız ve erkek çocukları için zorunlu hale getirilmiştir.¹ 1876 senesinde tahta geçen Padişah II. Abdülhamid de geleneksel eğitimin yanı sıra modern eğitim anlayışını destekleyen reformları hayata geçirerek ıslahatları devam ettirmiştir.

Öte yandan Ahmed Midhat Efendi'nin "İstidad-ı Etfal"de yazdığı "Biz iki yaşından dört beş yaşlarına kadar çocukların hüviyetlerine hiç ehemmiyet vermeyiz" ile "Avrupa pedagojisine ve bizim geleneğimize göre yetişen çocukları mukayese edelim. Avrupalı *çocuk adam*, Türkiyeli *çocuk çocuktur*" sözlerinden anlaşılacağı gibi Tanzimat Dönemi'ne gelinceye kadar Osmanlı toplumunda çocuk kendine has ihtiyaçları olan farklı bir varlık olarak konumlandırılmamıştır.² Dolayısıyla Batı etkisiyle çocuga karşı bakış açısının değişmesi, çocuğun birey olarak görülmesi de değişimi tetiklemiştir.³

Önemli bir diğer gelişme ise ilk örnekleri Batı'da görülen, İngiltere, ABD ve İskandinav ülkelerinde de neşrine başlanan çocuklara özel süreli yayınlardır. Tüm bu gelişmeler sonucunda Osmanlı Devleti'nde de çocuklara yönelik üretim artış göstermiş; terbiyeleri için modern bir araç olarak çocuk dergilerinden faydalanılmıştır. Yurttan ve dünyadan haberleri ve okul müfredatını destekleyen içeriğiyle bu dergilerin "ders kitabı ile güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış

---

¹ Cüneyd Okay, **Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler: 1850-1900**, (İstanbul: Kırkambar Yayınları, 1988), 33.

² *age*, 50-51.

³ *age*, 157.

gerçeklerin arasında var olan kaçınılmaz boşluğu doldurmaya”⁴ başladığı görülmüştür.

Osmanlı Devleti’nde neşredilen ilk çocuk dergisi yayın hayatına 1869’da başlayan *Mümeyyiz*’dir. Bu tarihten itibaren yaklaşık altmış yılda 50 çocuk dergisi çıkmıştır. Aralarında en uzun ömürlü olanı 1869 ile 1908 tarihleri arasında yayımlanan *Çocuklara Mahsus Gazete* olmuştur. Onu, 1897 yılının Nisan ayından 1901 senesinin Ağustos ayına kadar her hafta yayımlanan *Çocuklara Rehber* takip etmiştir.

Çocuk dergileri diğer süreli yayınlar gibi yayımlandıkları dönemin özelliklerini yansıtan en önemli kaynaklardandır. Çocuk edebiyatının oluşumuna katkıda bulunan metinleri barındırmaları değerlerini daha da artırmaktadır. Bu açıdan yüzü Avrupa’ya dönük bir şehir olan Selanik’te çıkan, on dokuzuncu yüzyılın son Osmanlı çocuk dergisi⁵ *Çocuklara Rehber*’in mühim bir yeri vardır. Cüneyd Okay, “Meşrutiyetle beraber iyice şekillenecek ve zemin bulacak olan çocuk edebiyatının en önemli temelini *Çocuklara Rehber* dergisinin takip ettiği yayın politikasıyla, onun sayfalarında atıldığını”⁶ belirtir.

Bu çalışmada, içerisinde edebî nitelikte yazılar barındıran; döneminin sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve bilhassa eğitim hayatı hakkında bilgi veren *Çocuklara Rehber* dergisinin tanıtılması amaçlanmıştır.

Çocuklara Rehber, Selanik’te yalnızca çocuklara yönelik olarak çıkan ilk dergidir. İmtiyaz sahibi ve müdürü Tanzimat döneminin meşhur yazarlarından Ahmed Midhat’tır. 22 Nisan 1897’den itibaren yaklaşık üç buçuk yıl süresince haftalık olarak perşembe günleri çıkarılmış ve toplamda 173 sayı ile yayın hayatı en uzun süren ikinci Osmanlı çocuk dergisi olmuştur. Başmuharrir Ahmed Midhat’ın yanı sıra derginin yazar kadrosunda memleketin en iyi muallimleri yer almıştır. Emine Semiye Önasya, İsmâil Safâ, Mehmed Esad İleri, Mehmed Nâzım Özgünay, Musacalızâde Mehmed Said, Avanzâde Mehmed Süleyman, Necip Necati Özören, Osman Nuri, Leskovikli Rauf, Recaizade Mahmud Ekrem, Selanikli Tefik gibi bilinen isimlerin yanı sıra önemli mevkilerdeki birçok zatın ve muhtelif okullardan öğrencilerin gönderdikleri yazılar da dergide yayımlanmıştır.

⁴ Ferhan Oğuzkan, **Çocuk Edebiyatı**, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2000), 338.

⁵ **age**, 137.

⁶ Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, (İstanbul: Kitapevi, 1999), 94.

Çocuklara Rehber, kız ve erkek çocukların ahlakını düzeltmeye ve malumatını genişletmeye hizmet eden bir dergi olarak sunulur. Fakat bu hedefin, sıkıntı vermeden ve eğlendirmek suretiyle gerçekleştirileceği belirtilir. Derginin başarısındaki en önemli etken çeşitlilik barındıran ve yenilenen yapısıdır. Tiyatro oyunu, manzume, hikâye, roman, musâhabe gibi edebî türler; dünyadan güncel haberler; Osmanlı topraklarını ve diğer ülkeleri tanıtan yazılar; mekteplerden havadisler içeriğın yalnızca bir kısmıdır. İlmî ve ahlaki birçok konu işlenir. II. Abdülhamid döneminde eğitime gösterilen önemin bir yansıması olarak kız çocukların okutulması, mektep sevgisi ve tahsilin lüzumu üzerinde çokça durulur. Dergideki yabancı kelimelerin Fransızca yazılması ve bu dilden tercüme edilen metinler Tanzimat Devri'yle başlayan Fransız etkisini görünür kılar.

Eski harfli çocuk dergilerinin en zenginlerinden olan *Çocuklara Rehber*'in incelenmesi özellikle Türk çocuk edebiyatı ve çocuk dergiciliği alanlarında çalışanların araştırmalarına nitelikli katkılarda bulunacaktır.

2. ÇOCUKLARA REHBER

Bu bölümde *Çocuklara Rehber* dergisinin şekil ve içerik özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. 10 Nisan 1313 (22 Nisan 1897) ve 10 Ağustos 1316 (23 Ağustos 1900) yılları arasında bir iki istisna dışında düzenli olarak her hafta perşembe günü çıkan dergi 173 sayı yayımlanmıştır. Dördüncü senenin 3, 5, 12, 13, 16, 17, 18 numaralı yedi sayısı kütüphane kataloglarında yer almadığı için bu çalışmada, derginin 1313-1316 (Rumî) yılları arasında çıkan 166 sayısı incelenmiştir.

2.1. İmtiyaz Sahibi, Başyazar ve Yayımlanma Tarihi

Çocuklara Rehber, perşembe günleri çıkan haftalık bir çocuk dergisidir. *Rehber*'in imtiyaz sahibi, müdürü ve başyazarı Muallim Ahmed Midhat'tır. "23 Temmuz 1896 günü *Çocuklara Rehber* dergisinin yayın imtiyazını almak için başvurmuş olan Ahmed Midhat Efendi'ye derginin imtiyazı ancak 10 Kasım 1896 günü Başkâtip Tahsin Paşa imzasıyla verilebilmiştir"⁷ ve dergi 22 Nisan 1897'de çıkan ilk sayısı ile yayın hayatına başlamıştır. 1897'de 52, 1898'de 52, 1899'da 50, 1900'de 19 sayı yayımlanmıştır.

Üç yıl beş ay süresince yayımcılık faaliyetine aralıksız devam eden *Çocuklara Rehber* 173 sayıyla, *Çocuklara Mahsus Gazete*'den sonra yayın hayatı en uzun süren ikinci Osmanlı çocuk dergisidir.

2.2. Yayın Periyodu

Aşağıdaki tabloda *Çocuklara Rehber* dergisinin yayın periyodu verilmiştir. Rumî ve hicri tarihlerin miladi tarihe çevrilmesinde Türk Tarih Kurumu'nun Tarih Çevirme Kılavuzu'ndan yararlanılmıştır.

---

⁷ Yavuz Selim Karakışla, "Çocuklara Rehber Dergisine İmtiyaz Verilmesi (1896)", **Toplumsal Tarih**, c. 13, s. 76 (2000): 26.

Tablo 1: Çocuklara Rehber Dergisinin Yayın Periyodu

Sayı	Rumî – Hicri Tarih	Miladi Tarih	Gün
1	10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314	22 Nisan 1897	Perşembe
2	15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314	27 Nisan 1897	Salı
3	24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314	06 Mayıs 1897	Perşembe
4	1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314	13 Mayıs 1897	Perşembe
5	8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314	20 Mayıs 1897	Perşembe
6	15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314	27 Mayıs 1897	Perşembe
7	22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315	03 Haziran 1897	Perşembe
8	29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315	10 Haziran 1897	Perşembe
9	05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315	17 Haziran 1897	Perşembe
10	12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315	24 Haziran 1897	Perşembe
11	19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315	01 Temmuz 1897	Perşembe
12	26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315	08 Temmuz 1897	Perşembe
13	03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315	15 Temmuz 1897	Perşembe
14	10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315	22 Temmuz 1897	Perşembe
15	17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315	30 Temmuz 1897	Perşembe
16	24 Temmuz 1313 - 07 Rebülevvel 1315	05 Ağustos 1897	Perşembe
17	31 Temmuz 1313 - 14 Rebülevvel 1315	12 Ağustos 1897	Perşembe
18	07 Ağustos 1313 - 21 Rebülevvel 1315	19 Ağustos 1897	Perşembe
19	14 Ağustos 1313 - 28 Rebülevvel 1315	26 Ağustos 1897	Perşembe
20	21 Ağustos 1313 - 05 Rebülâhir 1315	02 Eylül 1897	Perşembe
21	28 Ağustos 1313 - 12 Rebülâhir 1315	09 Eylül 1897	Perşembe
22	04 Eylül 1313 - 19 Rebülâhir 1315	16 Eylül 1897	Perşembe
23	11 Eylül 1313 - 26 Rebülâhir 1315	23 Eylül 1897	Perşembe
24	18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315	30 Eylül 1897	Perşembe

25	25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315	07 Ekim 1897	Perşembe
26	02 Teşrînievvel 1313 - 18 Cemaziyelevvel 1315	14 Ekim 1897	Perşembe
27	09 Teşrînievvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315	21 Ekim 1897	Perşembe
28	16 Teşrînievvel 1313 – 02 Cemâziyelâhir 1315	28 Ekim 1897	Perşembe
29	23 Teşrînievvel 1313 - 09 Cemaziyelahir 1315, S.29	04 Kasım 1897	Perşembe
30	30 Teşrînievvel 1313 - 16 Cemâziyelâhir 1315	11 Kasım 1897	Perşembe
31	06 Teşrînisânî 1313 - 23 Cemâziyelâhir 1315	18 Kasım 1897	Perşembe
32	13 Teşrînisânî 1313 - 30 Cemâziyelâhir 1315	25 Kasım 1897	Perşembe
33	20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315	2 Aralık 1897	Perşembe
34	27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315	9 Aralık 1897	Perşembe
35	03 Kânûnuevvel 1313 – 22 Recep 1315	15 Aralık 1897	Perşembe
36	11 Kânûnuevvel 1313 – 29 Recep 1315	23 Aralık 1897	Perşembe
37	18 Kânûnuevvel 1313 – 06 Şaban 1315	30 Aralık 1897	Perşembe
38	25 Kânûnuevvel 1313 – 13 Şaban 1315	06 Ocak 1898	Perşembe
39	01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315	13 Ocak 1898	Perşembe
40	08 Kânûnusânî 1313 – 27 Şaban 1315	20 Ocak 1898	Perşembe
41	15 Kânûnusânî 1313 - 05 Ramazan 1315	27 Ocak 1898	Perşembe
42	22 Kânûnusânî 1313 – 12 Ramazan 1315	03 Şubat 1898	Perşembe
43	29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315	10 Şubat 1898	Perşembe
44	05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315	17 Şubat 1898	Perşembe
45	12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315	24 Şubat 1898	Perşembe
46	19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315	03 Mart 1898	Perşembe

47	26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315	10 Mart 1898	Perşembe
48	05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315	17 Mart 1898	Perşembe
49	12 Mart 1314 – 02 Zilkâde 1315	24 Mart 1898	Perşembe
50	19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315	31 Mart 1898	Perşembe
51	26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315	07 Nisan 1898	Perşembe
52	02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315	14 Nisan 1898	Perşembe
1	09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315	21 Nisan 1898	Perşembe
2	16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315	28 Nisan 1898	Perşembe
3	23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315	05 Mayıs 1898	Perşembe
4	30 Nisan 1314 – 21 Zilhicce 1315	12 Mayıs 1898	Perşembe
5	07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315	19 Mayıs 1898	Perşembe
6	14 Mayıs 1314 – 06 Muharremü'l-haram 1316	26 Mayıs 1898	Perşembe
7	21 Mayıs 1314 – 13 Muharremü'l-haram 1316	02 Haziran 1898	Perşembe
8	28 Mayıs 1314 – 20 Muharremü'l-haram 1316	09 Haziran 1898	Perşembe
9	04 Haziran 1314 – 28 Muharremü'l-haram 1316	16 Haziran 1898	Perşembe
10	11 Haziran 1314 – 04 Safer 1316	23 Haziran 1898	Perşembe
11	18 Haziran 1314 – 11 Safer 1316	30 Haziran 1898	Perşembe
12	25 Haziran 1314 – 18 Safer 1316	07 Temmuz 1898	Perşembe
13	02 Temmuz 1314 - 25 Safer 1316	14 Temmuz 1898	Perşembe
14	09 Temmuz 1314 - 02 Rebülevvel 1316	21 Temmuz 1898	Perşembe
15	16 Temmuz 1314 - 09 Rebülevvel 1316	28 Temmuz 1898	Perşembe
16	23 Temmuz 1314 – 16 Rebülevvel 1316	04 Ağustos 1898	Perşembe
17	30 Temmuz 1314 – 23 Rebülevvel 1316	11 Ağustos 1898	Perşembe
18	06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316	18 Ağustos 1898	Perşembe

19	13 Ağustos 1314 – 08 Rebûlâhir 1316	25 Ağustos 1898	Perşembe
20	19 Ağustos 1314 – 14 Rebûlâhir 1316	31 Ağustos 1898	Çarşamba
21	27 Ağustos 1314 – 22 Rebûlâhir 1316	08 Eylül 1898	Perşembe
22	03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316	15 Eylül 1898	Perşembe
23	10 Eylül 1314 – 06 Cemaziyelevvel 1316	22 Eylül 1898	Perşembe
24	17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316	29 Eylül 1898	Perşembe
25	24 Eylül 1314 – 20 Cemaziyelevvel 1316	06 Ekim 1898	Perşembe
26	01 Teşrînievvel 1314 – 27 Cemaziyelevvel 1316	13 Ekim 1898	Perşembe
27	08 Teşrînievvel 1314 – 05 Cemaziyelahir 1316	20 Ekim 1898	Perşembe
28	15 Teşrînievvel 1314 – 12 Cemâziyelâhir 1316	27 Ekim 1898	Perşembe
29	22 Teşrînievvel 1314 – 19 Cemaziyelahir 1316	03 Kasım 1898	Perşembe
30	29 Teşrînievvel 1314 – 26 Cemaziyelahir 1316	10 Kasım 1898	Perşembe
31	05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316	17 Kasım 1898	Perşembe
33	19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316	01 Aralık 1898	Perşembe
34	26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316	08 Aralık 1898	Perşembe
35	03 Kânûnuevvel 1314 – 02 Şaban 1316	15 Aralık 1898	Perşembe
36	10 Kânûnuevvel 1314 – 09 Şaban 1316	22 Aralık 1898	Perşembe
37	18 Kânûnuevvel 1314 – 17 Şaban 1316	30 Aralık 1898	Cuma
38	24 Kânûnuevvel 1314 – 23 Şaban 1316	05 Ocak 1899	Perşembe
39	31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Şaban 1316	12 Ocak 1899	Perşembe
40	07 Kânûnusânî 1314 – 07 Ramazan 1316	19 Ocak 1899	Perşembe
41	14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316	26 Ocak 1899	Perşembe
42	21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316	02 Şubat 1899	Perşembe

43	28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316	09 Şubat 1899	Perşembe
44	04 Şubat 1314 – 06 Şevval 1316	16 Şubat 1899	Perşembe
45	11 Şubat 1314 – 13 Şevval 1316	23 Şubat 1899	Perşembe
46	18 Şubat 1314 – 20 Şevval 1316	02 Mart 1899	Perşembe
47	25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316	09 Mart 1899	Perşembe
48	04 Mart 1314 – 04 Zilkâde 1316	16 Mart 1899	Perşembe
49	11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316	23 Mart 1899	Perşembe
50	18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316	30 Mart 1899	Perşembe
51	25 Mart 1315 – 25 Zilkâde 1316	06 Nisan 1899	Perşembe
52	01 Nisan 1315 – 03 Zilhicce 1316	13 Nisan 1899	Perşembe
1	08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316	20 Nisan 1899	Perşembe
2	15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316	27 Nisan 1899	Perşembe
3	22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316	04 Mayıs 1899	Perşembe
4	29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316	11 Mayıs 1899	Perşembe
5	06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317	18 Mayıs 1899	Perşembe
6	13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317	25 Mayıs 1899	Perşembe
7	20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317	01 Haziran 1899	Perşembe
8	27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317	08 Haziran 1899	Perşembe
9	03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317	15 Haziran 1899	Perşembe
10	10 Haziran 1315 – 14 Safer 1317	22 Haziran 1899	Perşembe
11	17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317	29 Haziran 1899	Perşembe
12	24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317	06 Temmuz 1899	Perşembe
13	01 Temmuz 1315 – 05 Rebûlevvel 1317	13 Temmuz 1899	Perşembe
14	08 Temmuz 1315 – 12 Rebûlevvel 1317	20 Temmuz 1899	Perşembe
15	15 Temmuz 1315 – 19 Rebûlevvel 1317	27 Temmuz 1899	Perşembe
16	22 Temmuz 1315 – 29 Rebûlevvel 1317	03 Ağustos 1899	Perşembe

17	29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317	10 Ağustos 1899	Perşembe
18	05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317	17 Ağustos 1899	Perşembe
19	12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317	24 Ağustos 1899	Perşembe
20	19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317	31 Ağustos 1899	Perşembe
21	26 Ağustos 1315 – 02 Cemaziyelevvel 1317	07 Eylül 1899	Perşembe
22	02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317	14 Eylül 1899	Perşembe
23	09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317	21 Eylül 1899	Perşembe
24	16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317	28 Eylül 1899	Perşembe
25	23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317	05 Ekim 1899	Perşembe
26	30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317	12 Ekim 1899	Perşembe
27	07 Teşrînievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317	19 Ekim 1899	Perşembe
28	14 Teşrînievvel 1315 – 21 Cemaziyelahir 1317	26 Ekim 1899	Perşembe
29	21 Teşrînievvel 1315 - 28 Cemaziyelahir 1317	02 Kasım 1899	Perşembe
30	28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317	09 Kasım 1899	Perşembe
31	04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317	16 Kasım 1899	Perşembe
32	11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317	23 Kasım 1899	Perşembe
33	18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317	30 Kasım 1899	Perşembe
34	25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317	07 Aralık 1899	Perşembe
35	02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317	14 Aralık 1899	Perşembe
36	08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317	20 Aralık 1899	Çarşamba
37	16 Kânûnuevvel 1315 – 25 Şaban 1317	28 Aralık 1899	Perşembe
38	23 Kânûnuevvel 1315 – 02 Ramazan 1317	04 Ocak 1900	Perşembe
39	30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317	11 Ocak 1900	Perşembe
40	06 Kânûnusânî 1315 – 17 Ramazan 1317	18 Ocak 1900	Perşembe

41	13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317	25 Ocak 1900	Perşembe
42	27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317	08 Şubat 1900	Perşembe
43	03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317	15 Şubat 1900	Perşembe
44	10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317	22 Şubat 1900	Perşembe
45	17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317	01 Mart 1900	Perşembe
46	24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317	08 Mart 1900	Perşembe
47	02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317	15 Mart 1900	Perşembe
48	09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317	22 Mart 1900	Perşembe
49	16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317	29 Mart 1900	Perşembe
50	23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317	05 Nisan 1900	Perşembe
1	06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317	19 Nisan 1900	Perşembe
2	13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317	26 Nisan 1900	Perşembe
4	27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318	10 Mayıs 1900	Perşembe
6	11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318	24 Mayıs 1900	Perşembe
7	18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318	31 Mayıs 1900	Perşembe
8	25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318	07 Haziran 1900	Perşembe
9	01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318	14 Haziran 1900	Perşembe
10	08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318	21 Haziran 1900	Perşembe
11	15 Haziran 1316 – 01 Rebûlevvel 1318	28 Haziran 1900	Perşembe
14	06 Temmuz 1316 – 22 Rebûlevvel 1318	19 Temmuz 1900	Perşembe
15	13 Temmuz 1316 – 29 Rebûlevvel 1318	26 Temmuz 1900	Perşembe
19	10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhir 1318	23 Ağustos 1900	Perşembe

2.3. Basım Yeri, İdarehanesi, Fiyatı ve Abonelik Şartları

Çocuklara Rehber Selanik Osmanlı Matbaası'nda Aziz Midhat ve şürekâsı tarafından basılmıştır. Her sayının sekizinci sayfasının sonunda “(Osmanlı Matbaası) Aziz Midhat ve Şürekâsı: Selanik” şeklinde yazılan bu basım yeri bilgisi, birinci sene

kırk üçüncü sayıdan itibaren “*Selanik’te Sabri Paşa Caddesi’nde Osmanlı Asır Matbaası*” olarak düzenlenmiştir.

Derginin idarehanesi, serlevhada logonun sağ tarafında, birinci sene 1. sayıdan ikinci senenin 27. sayısına kadar şu şekilde görülür: “*Mahâll-i İdaresi Hükümet Caddesi’nde Ali Neşet Kütüphanesi’dir.*” İkinci sene 27 ve 33. sayılar arasında idarehanenin yeri değişmez fakat aynı mekân “*Selanik’te Sabri Paşa Caddesi’nde 92 numaralı Ali Neşet Kütüphanesidir*” ifadesiyle belirtilir. İdarehanenin taşınmasıyla birlikte derginin ikinci sene 33. sayıdan üçüncü sene 9. sayısına kadar ve yine üçüncü sene 47. sayısında logonun sağındaki ifade, “*İdarehane Selanik’te Sabri Paşa Caddesi’nde ‘Osmanlı-Asır’ matbaasında daire-i mahsûsadır*” diye düzeltilir. Üçüncü sene 9. sayıdan dördüncü senenin son sayısına kadar da “*Selanik’te Sabri Paşa Caddesi’nde Çocuklara Rehber İdarehanesi’dir*” ibaresi bulunur. İdarehane adresinin verilmesinin ardından müracaat için buraya başvurulması söylenir: “*Umûr-ı idare ve tahrîriyyesi için kütüphaneye müracaat olunur.*”

Dördüncü sene 19. sayıda yapılan “*Dersâdet Karilerimize*” başlıklı duyuruda “*Çocuklara Rehber*”in İstanbul’daki merkezinin Üsküdar’da Yeni Cami-i Şerîf karşısındaki Kitapçı Hacı Hüseyin Efendi’nin dükkânı olduğu, hal varakalarının oraya gönderilebileceği, dergiye dair her türlü konuda oradaki Ahmed Faik Bey’e müracaat edilebileceği belirtilir.

Derginin fiyatı 166 sayı boyunca hiç değişmemiş, logonun sol aşağısında “*Nüshası 20 paradır*” diye belirtilmiştir. Bunun hemen üstünde de abonelik ücreti bilgisi yer alır. “*Bedel-i İştirâsı*” başlığı altında abonelik ücreti, mecdiye 19 kuruş hesabıyla Selanik için seneliği 20, altı aylığı 12 kuruş; sâir mahaller/taşra için posta icraatıyla beraber seneliği 30, altı aylığı 17 kuruş olarak belirlenmiştir. Abonelik ücreti de dergi fiyatı gibi dört sene boyunca değişmemiştir.

Çocuklara Rehber’in yayımlandığı dönemde dergi çıkarmanın güç bir iş olduğu ortadadır. Kazancını artırma çabasında olan dergi yönetimi aboneliğe dair duyurulara sütunlarında sıkça yer verir. İkinci senenin yirmi sekizinci sayısındaki bilmecein ardından Selanik’teki okuyuculara hitaben yapılan duyuruda, bilmece cevaplarının bundan böyle derginin içinde yer alan hal varakasına yazılacağı, her bir varakanın yalnız bir şahsa ve bir haftaya mahsus olduğu söylenir. Başka bir kâğıdın üzerine yazılan cevapların doğru da olsa kabul edilmeyeceği belirtilir. Bu her ne

kadar düzeni sağlama açısından alınmış bir karar gibi gözükse de derginin satışını artırmak için bir strateji olduğu da düşünülebilir.

2.4. Çocuklara Rehber Dergisinin Şekil Özellikleri

2.4.1. Ebat, Sayfa Sayısı, Kapak Tasarımı

Çocuklara Rehber 19 x 27 cm boyutunda basılan bir dergidir. Yaklaşık dört sene yayımlanan bu derginin ilk üç senesinde dergi sekiz sayfa olarak çıkarılmıştır. Bu tasarımında bir kapak bulunmamakta, dergiye dair temel bilgilerin tamamı (tarih, imtiyaz sahibi, idarehanenin adresi, fiyat bilgisi vs.) birinci sayfadaki serlevhada yer almaktadır.

Üçüncü seneden itibaren bu sekiz sayfalık yapıya ön ve arka kapak eklenerek derginin sayfa sayısı dört sayfa artırılmıştır. Söz konusu kapak sayfaları kırmızı, turuncu, yeşil veya mor renkte, sayfa numarası verilmeyerek basılmıştır.

Üçüncü senenin ilk iki sayısında ön kapak, serlevhanın daha geniş surette yayıldığı çerçeveli bir sayfa olarak tasarlanmış ve derginin ilk sayfasında bulunan münderecat bu ön kapağa taşınmıştır. Üçüncü sayıdan otuz ikinci sayıya kadar resimli bir ön kapak kullanılmıştır. Otuz ikinci sayıdan dördüncü senenin ilk sayısına kadar ise yine çerçeve içinde serlevhadaki bilgilerin ve münderecatın yerleştirildiği bir kapağın kullanıldığı görülür. Dördüncü sene itibariyle dergi şekil açısından ilk iki yıldaki gibi kapaksız ve sekiz sayfa olarak yayımlanmıştır.

Resimli ön kapağın tam ortasında sayfayı ikiye bölen dergi ismi bulunmaktadır. Burada derginin ismi serlevhadakinden farklı bir tasarıma sahiptir. “Çocuklara Rehber” başlığı tek satırda, sülüs hattıyla yazılmış, dal ve yapraklarla süslenmiştir. Başlığın yukarıda kalan tarafında dört ve altta kalan kısmında altı tane olmak üzere, derginin içeriği hakkında ipucu veren on resim bulunmaktadır. Resimler coğrafyayı, keşif seyahatlerini, güzel sanatları, sanayiye, fiziği, kimyayı, geometriyi, edebiyatı, botanik ve ziraatı temsil etmektedir. Bu kapak tasarımında sadece imtiyaz sahibi, yayın aralığı, sene ve sayı bilgisi verilmiş, münderecat ön kapağın iç yüzüne taşınmıştır. Ön kapağın iç yüzünde münderecatın ardından gelen metinler birinci sayfadan değil arka kapağın iç yüzünden devam etmiş ve arka kapakta sonlanmıştır. Arka kapağın en altına, okurların bilmece ve soru cevaplarını yazabilecekleri bir bölüm eklenerek bu sayfa bir hal varakasına dönüştürülmüştür.

2.4.2. Logo ve Serlevha

Çocuklara Rehber'in logosu serlevhanın tam ortasında iki satır halinde yazılmıştır. Logonun ilk satırındaki “Çocuklara” kelimesi rika hattıyla ikinci satırdaki kelimeye nispeten çok daha küçük bir puntuyla yazılmıştır. İkinci satırdaki “Rehber” ise sülüs hattıyla, ilk bakışta göze çarpacak büyüklükte yazılmıştır. Bu vurgu bir kolaylık yaratmış, birçok yazıda dergi, ismi kısaltılarak “Rehber” diye anılmıştır. “Rehber” kelimesinin sağ alt yanında ise derginin yayın hayatına başladığı “1314” tarihi yer almaktadır. Logo ilk sayıdan son sayıya kadar değişmemiş, serlevhada her zaman orijinal logo kullanılmıştır. Serlevha dışında derginin ismi üçüncü senede eklenen ön kapakta da yer almıştır. Fakat burada orijinal logo kullanılmamış, harflerin dal ve yapraklarla sarmalandığı, sülüs hattıyla yazılmış farklı bir tasarım yapılmıştır.

Serlevha birinci sayfada bulunmakta ve sayfanın üçte birini kaplamaktadır. Derginin incelenen 166 sayısında serlevhanın iki farklı tertibi bulunmaktadır. Birinci senenin birinci sayısından ikinci senenin yirmi yedinci sayısına kadar kullanılan ilk tasarımda; serlevhanın ortasındaki logonun iki tarafında dikdörtgen şeklinde, süslü çerçeveler bulunmaktadır. Sağ çerçevenin içerisinde idarahane adresi ve imtiyaz sahibi; sol çerçevenin içerisinde ise senelik ve altı aylık abonelik ücreti belirtilmektedir. Çerçevelerin altında derginin fiyatı yer almaktadır; bunların bir altında ise süslü parantezler içerisinde sağ tarafta dergi numarası sol tarafta kaçınıcı sene olduğu bilgisi bulunmaktadır. Logonun altında, süslü parantezler içerisinde, rika hattıyla küçük puntolu yazılmış şu ifade görülmektedir: “Etfal-i zekur ve inasın tehzib-i ahlak ve tevsî-i mâlûmatına hâdim haftalık risaledir.”⁸ Tüm bunların altına bir çizgi çekilerek yeni bir şerit açılmış derginin çıktığı tarih, Hicri ve Rumî takvimlere göre şeridin sağ ve sol tarafına yazılmıştır. Şeridin tam ortasında ise derginin yayımlandığı gün yer almaktadır.

İkinci senenin yirmi yedinci sayısından son sayıya kadar kullanılan diğer serlevha tasarımında ise ortada bulunan logonun sağ tarafından yukarıdan aşağıya dergi numarası, Hicri tarih, idarehane adresi, imtiyaz sahibi bilgileri yer almaktadır. Logonun sol tarafından ise yukarıdan aşağıya kaçınıcı sene olduğu, Rumî tarih, abonelik ücretleri ve fiyat bilgisi bulunur. Bunların altındaki şeritte ise şu ifade yer

---

⁸ *Çocuklara Rehber*, s. 1 (10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314): 1.

alır: “Etfal-i zekur ve inasın tehzib-i ahlak ve tevsî-i mâlûmatına hâdim her perşembe günü neşrolunur risaledir.”⁹

2.4.3. Sayfa Düzeni ve Başlıklar

Derginin sayfa düzenine bakıldığında, en üstte soldan sağa dergi numarası, dergi ismi ve sayfa numarası bilgileri görülür; bunların altına çekilen kalın çizginin aşağısında metinlerin bulunduğu alan yer alır. Bu alan da dikey bir çizgi ile ikiye ayrılır ve metinler sayfada iki sütun şeklinde yayımlanır. Bazı nüshaların birkaç sayfasında sayfanın ortasından geçen yatay bir çizgi de bulunur. Yatay çizginin üstündeki metin çizginin altındaki sütundan devam etmez bir sonraki sayfadan devam eder. Aynı durum yatay çizginin altındaki metin için de geçerlidir. Böylelikle sayfalarda ikili bir akış oluşur.

Metinlerde kullanılan punto, yazıyı kolay okunur kılacak büyüklüktedir. Satır aralıkları ve yazılar arasında boşluk da genel olarak orantılıdır. Başlıklar metinde kullanılan puntodan daha büyük, kimi zaman sülüs, rika, talik, divani hattıyla yazılmıştır. Özel bir yazı tipi kullanılmadığında ise başlıkların bazen süslü çerçeveler içine alındığı, kalın olarak veya hiçbir vurgu yapılmadan matbu harflerle yalnızca ortalanarak yazıldığı görülür. Bu genel görüntünün dışında dördüncü sene yayımlanan sayılarda içeriğe daha fazla yer açmak için başlıkların puntoları küçültülmüş, diğer sayılara nispeten daha sıkışık bir mizanpajla karşılaşılmıştır.

Başlıkların büyük punto ve farklı yazı tipleriyle yazılmasının, metinlerin birbirinden ayrılmasını kolaylaştırdığı gibi yazı sonlarında bulunan motif ve işaretler de aynı işlevi görür.

2.5. Çocuklara Rehber Dergisinin İçerik Özellikleri

2.5.1. Amaçlar ve Nitelikler

Zengin bir içeriğe sahip olan *Çocuklara Rehber* dergisi yaklaşık üç buçuk yıllık yayın hayatı boyunca nitelik ve muhteva açısından daima tutarlılık göstermiştir. Serlevhada belirtilen “etfal-i zekur ve inasın tehzib-i ahlak ve tevsî-i mâlûmatına hâdim” ifadesi derginin yayın politikasını yansıttığının yanı sıra dergi bünyesindeki yazıların içeriği hakkında da fikir vermektedir. Derginin birinci

⁹ *Çocuklara Rehber*, s. 27 (08 Teşrînievvel 1314 – 05 Cemaziyelahir 1316): 1.

sayısının “Mesleğimiz” başlıklı ilk yazısında *Çocuklara Rehber*’in kız ve erkek çocukların istifade edebileceği; onların anlayabilecekleri şekilde hazırlanan; hikâye, manzume, sergüzeşt, seyahatname, bilmece, latif emsal ve fikirler ile hikmetli sözlere yer verilen; çocukları eğlendirerek onların mâlûmatını genişletmeyi ve ahlaklarını temiz tutmayı hedefleyen bir dergi olduğu belirtilmektedir. Okurlardan gelen çalışmaların da dergide yayımlanacağı ve derginin sorduğu soruları doğru cevaplayan okurlara hediyeler gönderileceği de söylenmektedir.¹⁰

Dergideki yazılara bakıldığında hedeflenen bu amaçlara ulaşıldığı görülmektedir. Ahlaki dersler veren yazılar, hikmetli sözler ve örnek şahsiyetlerin hayat hikâyeleri çocukların terbiyesi için dergideki mevcudiyetini son sayıya kadar korumuş; bilmece, fıkra, oyun ve deneylerle çocuklara eğlendirici bir içerik sunulmuş; muhtelif alanlara dair bilgi dolu birçok fennî yazı dikkat çekici yanları öne çıkarılarak kaleme alınmıştır. Edebî metinlerde, türdeki çeşitlilik ve iyi uygulanmış tekniklerle temelinde öğretici olan bu yazılara bir estetik kazandırılmış, edebî bir zevke sahip olma ve eğlenme imkânı yaratılmıştır. Tüm bunların dışında Selanik ve civarı hakkındaki yazılarla çocukların, yaşadıkları coğrafya hakkında daha fazla malumat sahibi olması için çaba gösterilmiştir. Böylelikle çocuklarda hem vatan bilincinin hem de yerelden genele doğru ilerleyen bir bilgi kanalının oluşturulması amaçlanmıştır. Yurt dışından aktarılan güncel haberlerle dünyada meydana gelen gelişmelerden çocukların haberdar olması sağlanmıştır. Latin alfabesiyle yazılmış bazı kelimeler kullanılmıştır. Hikmetli sözlere, kimi zaman Arapça, Farsça, Fransızca karşılıklarıyla birlikte yer verilmiş; öğrencilerin dergiye yolladığı Fransızcadan tercüme edilmiş metinler özenle incelenip bu çeviriler hakkındaki eleştiri yazıları dergide yayımlanmıştır. Böylelikle çocukların çeviri yetenekleri geliştirilmiştir. Öğrencilerin yolladığı yazılar, Ahmed Midhat’ın bu yazılar hakkındaki eleştirileriyle birlikte derginin “Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden” bölümünde yayımlanmış ve bu sayede çocuklar için bir nevi yaratıcı yazarlık dersleri verilmiştir.

Derginin dördüncü sayısında bulunan ilk teşekkür yazısında “Etfalimizin istifadesine hizmet edebilmek emel-i halishanesiyle şehrimizde ilk defa meydana atılmak cüreti risalemizin yegâne meziyetidir”¹¹ ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden

¹⁰ “Mesleğimiz”, *Çocuklara Rehber*, s. 1 (10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314): 1.

¹¹ “Teşekkür”, *Çocuklara Rehber*, s. 4 (1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314): 1.

Rehber'in Selanik'te yalnızca çocuklara yönelik olarak çıkarılan ilk dergi olduğu anlaşılmaktadır.

2.5.2. Hedef Kitle

Derginin yazar kadrosunda öğretmenlerin yer alması, çocukların öğrenci kimliklerinin vurgulanması, içerikte mektebe yönelik birçok bölümün oluşturulması (mektepe manzumesi, mektepe şarkısı, mektepe tiyatrosu vs.), Selanik mekteplerinin tevzî-i mükâfat törenlerinde ve derslerinde okutulan yazılara yer verilmesi derginin hedef kitesinin mektepe öğrencileri olduğunu göstermektedir.

İkinci senenin takdim yazısında, *Rehber*'in ilk nüshalarında içerik oluştururken mekteplerin ibtidâi ve tâlî kısımlarının yanı sıra idâdî kısımlarının da dikkate alındığı fakat şehrin mekteplerinden ziyade taşra mektepleri düşünüldüğünde ve şehrin mektepleriyle beraber çoğunluğu ibtidâi ve tâlî kısımların teşkil ettiği göz önüne alındığında birtakım değişikliğe gidilmesi gerektiğinin anlaşıldığı belirtilmektedir. Dergiye gelen yazılardan da öğrencilerin mekteplerin ibtidâi, rüşdî ve idâdî kısımlarında okudukları görülmektedir. Şarkı ve şiirlere ait bazı başlıklarda “Valide Sınıfına Mahsus” ibaresi yer almakta, birkaç yazıda “mini mini okurlarımızdan” ifadesi geçmektedir; bu seviyede sınırlı sayıda yazı olsa da beş yaş altındaki çocuklara da hitap edildiği gözlemlenmektedir.

Sonuç olarak derginin hedef kitesini lise sona kadarki öğrencilerin oluşturduğu söylenebilir. “Üçüncü Senemiz” başlıklı yazıda bahsedildiği üzere aboneler arasında küçük okurların yanı sıra zevât-ı sâmiyenin bulunmasının da gösterdiği gibi dergideki bazı yazılarda ebeveyn ve muallimlere de seslenilmektedir.

2.5.3. Dil ve Üslup

Çocuklara Rehber'in birinci sene nüshalarında dil, diğer yıllara nispeten daha güç anlaşılır ve ağırdır. Bu durum Ahmed Midhat Efendi'nin Selanik civarındaki mahalleri gezip buralardaki mekteplerin durumunu tetkik etmesiyle ve özellikle taşra mekteplerindeki öğrencilerin seviyelerini öğrenmesiyle ikinci sene itibarıyla değişmeye başlar. Dergideki yazılarda ifadenin mümkün mertebe sadeleştirilmek istendiği; daha eğlenceli, daha faydalı zeminlerde makaleler yazılmaya çalışılacağı; pek çok makalenin hele fennî mebâhislerin ne kadar vazıh ne kadar izahlı yazılsa da bazen yine tamamıyla anlaşılmasından dolayı ifadenin anlaşılması için dergiye

resimlerin ilave edileceği söylenir.¹² Sonraki sayılarda resim ilavesi niyeti gerçekleşmese de fennî konulara dair yazıların daha açık olduğu görülür.

Dilde sadeleşme ara ara dile getirilen bir konu olsa da bütün yazarlar tarafından savunulmadığı, bu konuda istikrarlı bir çabanın gösterilmediği söylenebilir. İsmet Kür'ün de ifade ettiği gibi dergideki yazılarda dil, yazarın dil hakkındaki görüşleri doğrultusunda sadeleşir veya ağırlaşır.¹³ Yazarların kimisi kolay anlaşılır bir açıklıkta ve Türkçe kelimelerle yazarken kimisi yabancı sözcükler barındıran daha ağıdalı bir üslup kullanır. Hatta bu durum bazen aynı yazarın farklı yazılarında dahi görülebilmektedir.

Örneğin Sadi Efendi birinci senenin on beşinci sayısında yazdığı mektup numunesinin öncesinde çocukların okuduğunu daha rahat anlaması için sade Türkçe kullanarak yazacağını duyurur.¹⁴ On altıncı sayıdaki mektup numunesinde ise bir çocuğun ağzından çocukların yaşadığı sıkıntıları dile getirir; sadelik vurgusu yapar. Çocukların Arapça ve Farsça sözler karışmış yazıları anlamadığını, hatta bunları okumanın “birtakım iç sıkıntılarıyla uğraşmak” demek olduğunu söyler ve ekler: “Biz ise okumakla eğlenmek, eğlenmekle öğrenmek istiyoruz.”¹⁵

Sadi Efendi'nin çocukların derslerini daha rahat anlayabilmeleri için sade bir Türkçe ile yazılmış ders kitapları hazırladığına, kıraate yeni başlayanların okumaya rahatça alışması için “Açık Türkçe” adında bir eser yayımladığına dair duyurular da dergide görülmektedir. Fakat tüm bunların ardından yine de kendisinin ağıdalı bir üsluba sahip şiirlerine tesadüf edilebilmektedir.

Metinlerin içerisinde ara sıra, daha anlaşılır Türkçe kelimeler parantez içinde verilir. Mesela “melekat-ı akliyye”nin ardından parantez içinde “anlayış” yazılabilir. Bazı kelimelerde bir harfin muadili de belirtilebilmektedir. Örneğin dal harfi ile sonlanan bir kelimenin bitişine parantez içinde tı harfi yazılmaktadır. Osmanlı Türkçesinde birtakım kelimelerin yazılışında hangi harfin kullanılacağına tam bilinmemesi sorunu bazı hikâyelerde konu olarak da işlenmiştir. Üçüncü sene on beşinci sayıda yer alan “İmla Söylenişi” başlıklı monolog bunlardandır.

¹² “İkinci Senemiz”, **Çocuklara Rehber**, s. 2 (09 Nisan 1314 - 30 Zilkâde 1315): 1-2.

¹³ İsmet Kür, **Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları**, (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1991), 165.

¹⁴ Sadi, “Birinci Örnek”, **Çocuklara Rehber**, s. 15 (17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315): 2.

¹⁵ Sadi, “Birinci Örneğin Karşılığı”, **Çocuklara Rehber**, s. 16 (24 Temmuz 1313 - 07 Rebülevvel 1315): 2-3.

Birinci sene beşinci sayıda yer alan monologda da Türkçe sözcük kullanma konusuna atıfta bulunulur. Yazıda şöyle bir cümle geçmektedir: “Cesur, dur Türkçesi neydi? Hah buldum: yiğit!”¹⁶

Kısaca, derginin dilinin ağır olduğu, bu durumun zaman zaman bir problem olarak görülerek daha kolay anlaşılır bir üslupla metinlerin yazıldığı söylenebilir. Bu sebeple bir yandan çok ağırdal bir üslup kullanılırken diğer yandan açık bir Türkçeyle yazılmış metinlere de rastlanabilmektedir.

2.5.4. Konular

Çocuklara Rehber dergisindeki yazılar otuz yedi konu başlığı altında toplanmıştır: din, ahlak, eğitim, tarih, iktisat, coğrafya, sanat, edebî türler, hitabet dersleri, kitabet numuneleri, geometri, fen, teknoloji, sağlık, doğal afetler, mektep oyunları, mektep şarkısı, şettâ, mütenevvia, hikmetli sözler, öğrencilerin yazıları, dergiye gelen sorulara cevaplar, okuyucu mektupları, şuûn-ı mekâtip, haber, istatistik, bilmece, sorular, müsabaka, takdim yazısı, tebrik, cülûs-ı hümâyun, velâdet-i padişahî, teşekkür, duyuru, ihtar, tashih. Edebî türler de kendi içinde şiir, hikâye, roman, anekdot, fıkra, biyografi, gezi, mektup, tiyatro, musâhabe olarak on altı başlığa ayrılmıştır. Tüm bu konular bir sonraki başlıktan itibaren ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bunun haricinde metinlerin geneline bakıldığında derginin çıktığı döneme has bazı unsurlar görülür.

“Bir Söyleniş” isimli monologda çocuklar arasında bir alay sözü olarak kullanılan “yeşile boyanmış rahle suratlı” ifadesi yer alır. “Latife Latif Gerek” hikâyesinde cuma tatili olduğu belirtilir. Birinci senenin altıncı ve yirmi yedinci sayılarında üç ayak atlama, aşık, koynak, uçurtma gibi çocuk oyunlarının isimleri geçer. Aynı yılın otuzuncu sayısında “Hıfzû’s-sihha” yazısında çocukların eskiden kardan adam değil kardan hayvan yaptıkları, yığın haline getirdikleri kar kütlelerini oyarak heykele dönüştürdükleri, ağaçların yüzeyine kar yapıştırıp meşhur kişilerin tasvirlerini yaptıkları söylenir. İkinci senenin on ikinci sayısındaki “Hıfzû’s-sihha” yazısında bugün süt dişi denilen dişlere “peynir dişi” denir. “İzinsizlik” başlıklı hikâyeyle o zamanki okul cezaları hakkında malumat sahibi olunur: Derslerine çalışmayan, terbiyesizlikte bulunan, ahlâka mugayir davranışlar sergileyen bir öğrencinin ismi cuma günü paydos zilinden sonra okunarak ona okulda kalma cezası

¹⁶ “Bir Söyleniş”, *Çocuklara Rehber*, s. 5 (8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314): 2.

verilir, öğrenci tatil gününü okulda geçirir. Ceza alan kişi daha önce aldığı afenleri kullanarak cezasında indirim uygulatabilir, bunun için sahip olduğu taltif varakalarını okulun idaresine teslim eder. “Hitabet Dersleri”nde geçen “pazar günü öğle namazını edadan sonra” ifadesinden okulda pazar günü konferans yapıldığı öğrenilir, zamanın namaza göre belirtilmesi de dikkat çeker.

Batı dünyası takip edilirken İslam dünyası da ihmal edilmez. Evrensel değerlerle örtüşen İslam ahlâkı çocuklara aşılarmaya çalışılır. Okurlar sıkça tefekküre yönlendirilir. Hadis ve ayetlerden, Hz. Ali gibi şahsiyetlerin sözlerinden örnekler verilir.

Dergide kız çocukları bir yandan el becerileri gerektiren işlerle uğraşan, mektebini seven, annelik hisleriyle dolu olarak betimlenmiş ve çocukların ilk öğretmeni olarak görüldüklerinden onlar için “Kadınların en büyük meziyetleri valideliktir”¹⁷, “Bir kadın bir erkekten ziyade terbiyeli olmalıdır. Çünkü cemiyet-i beşeriyeyi terbiye eden kadınlardır”¹⁸ denmiş; çocukların terbiyesiz olması validelerin kusuru olarak görülmüş; kız çocuklarının okutulmasının eğitilmiş, donanımlı bir anne olma amacı taşıdığı belirtilmiştir. Öte yandan dinî referanslarla bir kadının meslek sahibi olarak topluma hizmet etmesi gerektiği söylenmiş, kendilerine fırsat verilirse her şeyi başarabileceklerine dair dünyadan örnekler verilmiştir. Savaş muhabirliği yapan, orduları yöneten, kendi evini inşa eden kadınlardan, Osmanlı Devleti’nin ve İslam dünyasının kadınlarının cesaretinden bahsedilmiştir.

Coğrafi yazıların Afrika’yı konu edinenlerinde müstemlekelerden bahsedilir. Fakat yalnızca birkaçında esirciliğin, sömürgeciliğin kötülüğü ortaya konur; çoğunlukla madencilik açısından ele alınırlar.

Hayvan haklarına ve avcılığın kötülüğüne değinen yazılar olmasına karşılık birtakım hayvanların avlanma yöntemlerinin anlatıldığı yazılar da dergide yer alır.

2.5.4.1. Din

Dergide yer alan birçok yazıda kaynağını dinden alan unsurların mevcudiyeti ve İslam ahlakı vurgusu görülmekle beraber doğrudan din başlığı altında sınıflandırabileceğimiz beş yazı bulunmaktadır. Bunlar genellikle çocukları bilgilendirme ve heveslendirme amacıyla kaleme alınmıştır.

¹⁷ Hasan Ali, “Şefkat-i Maderane”, **Çocuklara Rehber**, s. 13 (02 Temmuz 1314 - 25 Safer 1316): 2.

¹⁸ **Çocuklara Rehber**, s. 45 (17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317): 2.

Söz konusu eserlerin üçü şiir biçimindedir, bunların biri Necip Vecdi Efendi, diğer ikisi ise Sadi Efendi tarafından yazılmıştır. Necip Vecdi'nin "Tıfl-ı Sâim" adını verdiği şiirinde, imanlı bir kimsenin sahip olması gereken nitelikler ele alınır. Küçük okurların rahatlıkla özdeşleşmesini sağlamak için bu niteliklere, ramazanda oruç tutan bir çocuk üzerinden işaret edilir; böylece aktarılanların uygulanabilirliği konusunda çocuklarda bir güven duygusu oluşturulur. Sadi Efendi'nin "Mini mini Hayriyecliğime" diye ithafta bulunduğu "Ku Kuva Kuva" isimli şiirde, bir kuşun "ku kuva ku" diye ötüşüyle "Hüdâ bir!" dediğini düşünen küçük bir kızdan bahsedilerek, çocuklar, Allah'ı zikretmeye teşvik edilir. Yine Sadi Efendi'ye ait "Amentü Billahi (Şerait-i İmandan)" adlı şiir ise imanın ilk şartı olan "Allah'a iman" hakkındadır. Şiirde ayrıca Allahu Taâlâ'nın sıfatlarına yer verilir.

İmzasız olan diğer iki yazıdan "Küçük Hafize"de, on bir yaşında hafız olan Nadide Hanım çocuklara örnek olarak gösterilir. "Senûsiler" başlıklı diğer yazıda da Muhammed b. Ali es-Senûsî'nin kurduğu, Afrika kıtasında İslam'ı yaymayı amaçlayan Senûsiyye tarikatı hakkında bilgi verilir.

2.5.4.2. Ahlak

Çocuklara Rehber dergisinde ahlak konulu 70 yazı yer almaktadır. Bunlardan yalnızca biri -orijinali Fransızca olan, "Serkeşlik" isimli hikâye- tercümedir. Yazıların 11'inde doğrudan "Ahlâki" başlığı kullanılmış; 31'inde "Ahlâki" ifadesinin yanı sıra metne ayrıca başlık verilmiştir. Geri kalan 28 yazı özellikle "Ahlâki" diye nitelendirilmese de içeriklerine bakılarak bu konuya dâhil edilmeleri uygun görülmüştür. Yazıların 48'i imzasızdır. 22 yazıda ise İskeçe'den A. (Ayn) Haydar, Emine Semiye binti Cevdet, E. Fazıl, H. (Ha) A. (Ayn), Hasan Ali, Ohrili Hüseyin, Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Hüseyin Muhiddin, Selanik'te Topçu Serçavuşlarından Hüseyin Ziya, Mustafa Hulusi, Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi Leman, L. Y., Rafet İbnü'l Âsım, Edirne Mülkiye İdâdîsi Dördüncü Sene Şâkirdanından 12 Numaralı Âkil, Mekteb-i Terakki'den Hidayet Nazmi, Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Şâkirdanından Hikmet Osman, Üsküp Mekteb-i İdâdîsi Dördüncü Sene Talebatından 138 Numaralı Mehmed Azmi, Edirne Mahkeme-i Ticaret Başkanı Kerimesi İnas Rüştiyesi Talebesinden Saadet imzaları görülür. Hüseyin Muhiddin Efendi'nin iki, Leman Hanım'ın üç, Rafet Efendi'nin iki, diğerlerinin ise birer yazısı bulunmaktadır.

Yazılar genellikle makale veya hikâye türündedir. Bazen bunlar iç içe geçer; makalelerde maksadın anlaşılması için anekdotlara yer verilir. Güzel ahlak, çalışma ahlakı, adabımuâşeret, ahlaka mugayir davranışlar ele alınan temel meselelerdir. Evrensel değerler işlenir.

“Hukuka Riayet Mebhas 1 (Ahlaki)” isimli makaleyle başlayıp dokuz sayı boyunca devam eden, İsmail Hakkı kıraatinden alınan derslerin tafsil edildiği bir yazı dizisi vardır. Dizinin “Tecessüs, Keşf-i Esrar Mebhas 7 (Ahlaki)” başlıklı son yazısı 9 diye numaralandırılacakken sehven 7 diye numaralandırılmıştır. Hukuka ve hakka riayet, erteleme davranışı, vatan sevgisi, borçlu kalmama, tertipli ve tutumlu olma bu dizinin konularını oluşturur.

On beş sayı süresince devam eden “Hafinin Küçük Bahçesi” isimli tefrikanın dokuz bölümünde de ahlaka dair konular işlenir: sevgi ve emek arasındaki ilişki, yararlı meşgaleler edinmenin kıymeti, insanlığa hizmet vazifesi, emeğin değeri, cömertlik, misafirperverlik, malumatfuruşluk, gıpta ile haset, reddedilmeyi olgunlukla karşılama, acelecilik, ricacılık. Nitekim içindekiler bölümünde de bu tefrikanın “Fenni ve Ahlaki Hikâyelerden” olduğu belirtilir.

Diğer yazılarda ele alınan temalar ise şunlardır: tasadduk, vicdan azabı, âdabımuâşeret kuralları, dostluk, kendinden küçüklere zarar vermeme, özür dileme, cahilliğin kötülüğü, çalışma ve sebat, terbiye, güzel ahlak, düzenli olma, otoriterlik, öğrenciler arası kardeşlik duygusu, birbirine iyi muamelede bulunma, kişinin kendi kusur ve kabahatlerini küçük görmemesinin gerekliliği, güvenilir ve namuslu olma, şöhret arzusu, şükür ve kanaat sahibi olma, yalan, yardımseverlik, gayret, fazilet, hayırlı amel, etraflıca düşünmenin önemi, sır saklama, kötülüğe iyilikle mukabele etme, görünüşe aldanmama, alay ve küçümseme, özgürlüğün sınırları, kötü ahlaklı insanlarla arkadaşlık etmeme, anne babaya itaat, toplum kurallarına riayet, hoşgörü, uyum ve birlik içinde yaşama, müsriflik, kibir, ertelemecilik, tedbirlilik, yiğitlik, sebat ve metanet.

İki yazıda latif emsallere yer verilir. Mustafa Hulusi'nin “Âdab-ı Etfalden Bir Numune” isimli metninde Burhan-ı Terakki Mektebinden biri beş diğeri altı yaşında olan iki öğrenci, bilgili ve terbiyeli oluşları açısından çocuklara örnek gösterilir. İmzası bulunmayan “Sâî ve Sebat” isimli yazıda ise sekiz dokuz yaşındaki Asım'ın, kararlılıkla çalışıp edebi bir eser ortaya çıkarışı anlatılır.

Metinlerde “adım adım çok uzağa gidilir”, “damla damla göl olur”, “ağaç yaşken eğilir”, “sağ elin verdiğini sol el görmesin”, “tasadduk eden necat bulur”, “bugünkü işini yarına bırakma”, “tedbir emniyetin validesidir” gibi darbimeseller kullanılmıştır. A. (Ayn) Haydar’ın “Terbiyenin Ahlâka Tesiri” başlıklı yazısında İmam Gazzâlî, Bergamalî Galen ve Şeyh Said’in düşüncelerine yer verilir.

Ebeveynlere de hitap eden yazılar mevcuttur. Örneğin Emine Semiye binti Cevdet “Sû-i İmtisal” isimli yazısında çocukların bazı davranışlarını düzeltebilmesi için ebeveynlerinin tedbir alması gerektiğinin üzerinde durmuştur.

Annelik rolü üzerinden çocukların terbiyesinin kadınlara bağlı olduğu vurgulanmıştır. Üçüncü yılın kırk beşinci sayısında bulunan “Hıfzû’s-sıhhat” makalesinde toplumun yararı için kadınların terbiyesine öncelik verilmesi gerektiği belirtilir. Bu bağlamda Ömer Besim Paşa’nın “Kadın ve Hıfz-ı Sıhhat” isimli kitabından bir bölüm aktarılır. Yine üçüncü yılın kırkinci sayısında çocukların terbiyesine bilhassa anneler tarafından özen gösterilmesi gerektiği ifade edilir. Hasan Ali’nin yazdığı “Şefkat-i Maderane” isimli makalede de benzer perspektiften kadınların aile ve toplum içindeki rolünden bahsedilir.

2.5.4.3. Eğitim

Eğitim konusunda on yedi yazı bulunmaktadır; bunların beşi 1313 yılına, üçü 1314 yılına, beşi 1315 yılına, dördü ise 1316 yılına aittir. Hepsi aynı konuda olsa da içeriklerine bakıldığında eğitime dair farklı vurguların yapıldığı görülür. Kimisinde eğitimin önem ve lüzumundan, cahilliğin kötülüğünden, ilmin değerinden bahsedilir. Bunlar anlatılırken Hz. Muhammed’in, Hz. Ali’nin, Doğu’dan Batı’ya bütün dünyanın önde gelen bilim insanlarının, filozoflarının, şairlerinin sözlerine yer verilir. Kimisinde özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların durumundan bahsedilir ve bu çocuklar için açılan eğitim kurumlarının dünyadaki örnekleri gösterilir. Birkaçı dönemin eğitim sisteminin gözlemlenebildiği, okul hayatının anlatıldığı yazılardır. Başka bir yazıda ise çocuklara çalışkan, gayretli, latif bir emsal gösterilir. Okumanın bilhassa kız çocukların okumasının gerekliliğine dikkat çeken iki yazı ve ihtisas yapabilecekleri alanları nasıl seçebileceklerine dair çocuklara yol gösteren bir yazının yanı sıra çocukların terbiye edilmesi üzerine iki makale de mevcuttur. Yazılarda genel olarak çocuklar tahsil hayatına özendirilirken, çocukların terbiyesinden muallim ve ebeveynler sorumlu tutulur.

İskeçe'den A. Haydar Efendi'nin kaleme aldığı "Terbiyenin Ahlâka Tesiri" isimli yazıda, adından da anlaşılacağı üzere terbiyenin ahlâkı nasıl etkilediği, İmam Gazzâlî, Şeyh Said ve Bergamalî Galen'in sözleri üzerinden anlatılır. Priştine Rüştîye Mektebi muallimlerinden Ahmed Efendi'nin hazırladığı "Fazîlet-i İlim" başlıklı yazıda ise Hz. Ali'nin ilmin maldan yedi açıdan üstün olduğunu buyurduğu sözü nakledilerek bu yedi niteliğin neler olduğu belirtilir. Ardından ilmin fazileti üzerine Ferîdüddîn Attâr'ın Farsça iki öğüdü tercümesi ile birlikte verilir. Selanik'te seyyar topçu başçavuşlarından Hüseyin Ziya Efendi'nin "Cehalet" adlı yazısında ilim ve marifetin öneminden, cehaletin zararlarından bahsedilir. Leman imzalı "Menekşe" başlıklı yazıda; çalışıp kendini yetiştiren, ilim irfan sahibi olan kişiler menekşeye benzetilir, cahil olan kimseler ise hâr u hâşak yani çerçöp olarak nitelendirilir. Yine aynı kişiye ait "Mev'ize" isimli yazıda kitapların değeri anlatılır. İnsanın, kitap okuyarak çok geniş bir alanda bilgi edinme imkânı bulduğu söylenir. İlimle meşgul olmanın kıymet ve faydasından, cahilliğin kötülüğünden bahsedilir. Ohrili Hüseyin'in Arapçadan tercüme ettiği, "Akıl" başlıklı yazıda cehaletin zararından, aklın kıymetli niteliklerinden ve insana kattığı değerlerden söz edilir.

"Mesâil-i Fenniye-i Tabâbet ve Terbiye-i Etfal" isimli makalede zekâ geriliği olan çocuklar ele alınır. Bu çocukların topluma uyum göstermesini sağlamak için uygulanabilecek özel eğitim ve tıbbi destek hakkında Cemil Hâverî bilgi verir. Dördüncü senenin ilk dört sayısı boyunca "Körler Mektebi" başlığı altında yayımlanan imzasız yazı dizisinde eğitimde fırsat eşitliğinden, engelli kimselerin eğitim hakkından bahsedilir. Fransa'da engellilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan bir dernek, Paris'te görme engelli çocuklar için açılan bir okul örnek gösterilir. Özel eğitimde kullanılan araçlar ve yöntemler hakkında bilgi verilir. İmza belirtilmemiş "Çocuklar Memleketi" adlı yazıda ise 1895 yılında New York şehrinin Freeville köyünde William George tarafından kurulan "The George Junior Republic" hakkında malumat verilir. Eğitimle rehabilitasyonun hedeflendiği bu kurumda sorunlu bir geçmişe sahip, kötü alışkanlıkları olan, suçlu gençlerin eğitim görebilecekleri, çalışıp meslek edinebilecekleri, eğlenebilecekleri, spor yapabilecekleri bir ortam oluşturulmuştur. Eğitimde fırsat eşitliği, dezavantajlı grupların korunması ve topluma kazandırılması meseleleri üzerinde duran, dünyadan örnekler gösteren bu yazılar, çocuklarda bir hassasiyet ve hak kavramı bilinci oluşturması, onların başkalarını önemsemesini ve belki de eğitimin önemini

anlamasını sağlaması açısından oldukça kıymetlidir. Ayrıca bu yazıların muhtevası itibarıyla çocukların yanı sıra eylem alanı daha geniş olan ve bir şeyleri değiştirme gücünü elinde bulunduran yetişkinlere de hitap ettiğini söylemek pek yanlış olmaz.

Ahmed Refik Efendi'nin, Mekteb-i Terakki'yi ziyaret edip sınav dönemine dair gözlemlerini aktardığı "İmtihan Mevsimi Mektebi Ziyaret"te dönemin sınav sistemine dair fikir edinilir, öğrencilerin sınav psikolojisinin zaman ve mekân fark etmeksizin değişmediği görülür. "Mektep ve Tatil" isimli imzasız yazıda ise okul tatili için çocuklara dair uyarılarda bulunulur (dondurma yememe, yazın güneş altında başı ve ayakları çıplak halde koşturmama gibi). Çocuklardan üçüncü çoğul şahıs olarak bahsedilen bu yazıda esasen daha çok ebeveynler muhatap alınır. Çocukların terbiyesinden anne babanın sorumlu olduğu belirtilir ve çocuklarının mektep dışındaki hareketlerini takip etmeleri istenir.

Halep vilayeti maarif müdürü izzetli Hüseyin Zeki Bey Efendi'nin daha önce "Fırat Gazetesi"nde yayımlanan "Makale-i Mahsûse" başlıklı yazısında ve üçüncü yılın kırkıncı sayısında bulunan "Ahlaki" başlıklı imzasız makalede hüsni muâşeretin önemi üzerinde durularak ebeveyn ve muallimler tarafından çocukların nasıl terbiye edilmesi gerektiği anlatılır.

Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde okunan "Resim, Şiir, Musiki" başlıklı yazıya, dergide imzasız olarak "Sanâyi-i Nefise" ismiyle yer verilir. İlgi ve yeteneğe göre bir alan seçip bunda ihtisas yapmaları için çocuklar yönlendirilir.

"Küçük Hafize"de küçük yaşta hâfize olan Nadide Hanım çalışkanlığıyla çocuklara örnek gösterilir. Bu yazı, Kur'an eğitime verilen önemi de yansıtmaktadır.

Feyz-i Sıbyan Mektebi muallimelerinden Nüzhet Hanım'ın kız çocuklarının eğitimi üzerine kaleme aldığı yazıların ilki olan "Büyücek Kızların Hayatı"nda, mezuniyet ve sonrası konu edinilir. Genç kızlara, mezuniyetin ardından annelik hedefi konulur. Fıtrata uygun olanın bu olduğu belirtilir. Kız çocuklarının okutulmasında, bir meslek sahibi olmalarından ziyade ilim irfan sahibi bir birey ve kendini yetiştirmiş bir anne olmalarının hedeflendiği görülmektedir. "Kızları okutmalı mı okutmamalı mı?" başlıklı ikinci yazıda ise kız çocuklarının okumasından hoşnutsuzluk duyanların söylemlerine yer verilir ve kızların neden

okuması gerektiği izaha çalışılır. Burada da eğitimli bir anne olmanın önemine vurgu yapılır; hem çocuklarına uygun talim ve terbiyeyi verebilmeleri hem de onların sağlığını koruyabilmeleri için annelerin tahsilli olması gerektiği söylenir. Peygamberimizin “beşikten mezara kadar ilim” emri referans gösterilerek her mümin gibi müminenin de tahsille mükellef olduğu dile getirilir. Yaratıcının azametini ve vahdaniyetini idrak etmenin de bilgi sayesinde olacağı ifade edilir. Bir kadının da bir erkek gibi topluma hizmet etmeye mecbur olduğu, kadınlara mahsus meslek ve vazifelerin bulunduğu belirtilerek kadınlar için “bir tabib olamazsa bir kâbile, bir muallime, bir mürebbiye olur”¹⁹ denilmiştir.

2.5.4.4. Tarih

Oldukça kapsamlı bir alan olmasına rağmen tarih denilince genelde akla ilk gelen savaşlardır. Fakat “Çocuklara Rehber” tarihin bu yüzüne hiç bakmamış, okur kitlesi çocuklar olan bir dergiye yaraşır şekilde ağırlıklı olarak merak duygusunu besleyecek, ilginç ve eğlenceli konular seçmiştir. Yazıları kendi içinde medeniyetler tarihi, edebiyat tarihi ve Selanik’in yerel tarihi olarak sınıflandırmak mümkündür fakat az sayıda olmaları sebebiyle alt konu başlığı vermeye ihtiyaç duyulmamıştır. On dört sayıda yer alan farklı başlıklardaki on bir yazının ikisi 1313’te, üçü 1314’te, ikisi 1315’te, dördü ise 1316’da yayımlanmıştır.

Halil Kâmil’in yazdığı “Kahve”, Mekteb-i Terakki mezunlarından M. Macide’nin gönderdiği “Tuzun Tarihi”, N. Sehâ isimli okurun yolladığı sorunun Rehber tarafından imza belirtilmeden cevaplandırıldığı “Kâğıdı ilk imal eden kimdir?”, yine imzasız “Telgraf (Kurûn-ı Atıkada Nakl-i Havadis İçin İstimal Olunan Vesait)”, “Ayakkabıların Tarihi” ve “Kitabın Tarihi” adlarından da anlaşılacağı üzere kahvenin, tuzun, kâğıdın, kitabın, ayakkabının ve haberleşme araçlarının tarihini ele alarak okura ilginç bilgiler sunar. Bunların arasında “Kitabın Tarihi” yazısı için yer aldığı sayının içindekiler bölümünde başlığın yanı sıra “Dürus-ı Eşyadan” ifadesi de kullanılmıştır.

İçeriği başlığından belli olan bir diğer yazı ise Edirne İdâdî beşinci sene derslerinden bir numune olan, M. Nuri tarafından hazırlanmış “Osmanlı Edebiyatının Tarihçesi”dir.

¹⁹ Nüzhet, “Kızları okutmalı mı okutmamalı mı?”, **Çocuklara Rehber**, s. 12 (26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315): 2-3.

H. (Ha) A. (Ayn)'nın kaleme aldığı “Küçük Bir Devriâlem” isimli tefrikanın ikinci ve üçüncü bölümünde Selanik şehrinin tarihçesi anlatılır. Bir insanın, yaşadığı memleketi tanıdığı ölçüde sevebileceği vurgusu vardır.

Doktor Cemil Hâverî'nin yazdığı “Ehramlar” başlıklı metinde ve üçüncü senenin ellinci sayısında başlayıp dördüncü senenin ilk iki sayısında devam eden “Nil Harabeleri” başlıklı yazılarda birçok yönüyle Antik Mısır'dan bahsedilir. İmzası bulunmayan “Eski ve Garip Âdetler” isimli yazı ise muhtelif milletlerin geçmişteki tuhaf âdetleri hakkındadır.

2.5.4.5. İktisat

İktisada dair meseleler H. (Ha) A. (Ayn)'nın yazdığı “Küçük Bir Devr-i Âlem” tefrikasının on bir ve on ikinci bölümlerinde; Hüseyin Muhiddin'in kaleme aldığı “Amele Maymunlar” yazısında; “Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet” başlıklı, on dört sayı boyunca süren yazı dizisinde ele alınır. Metinlerin hepsi 1315 yılına aittir. “Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet” tercüme olmayıp Ohannes Efendi'nin idâdî öğrencileri için yazdığı eserin özetinden oluşmaktadır.

“Küçük Bir Devr-i Âlem”de bir ticaret merkezi olarak Köprülü anlatılır. Rekabetin faydasından ve servetten bahsedilir. Serveti hâsıl edebilmek için eğitim, ticaret ve sanata önem verilmesi gerektiği belirtilir. Sanat ve ticaretin nasıl refah ve terakki sağladığı açıklanır, İsviçre örnek gösterilir.

“Amele Maymunlar”da insanların vazifelerini maymunların başarıyla yerine getirmeye başladığı söylenir; maymunların istihdam edildiği işlere dünyadan örnekler verilir.

“Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet” başlıklı yazı dizisi nitelik açısından günümüzde üniversitelerde verilen “İktisada Giriş” dersine denktir. Bu dizide ihtiyaç, mal, hizmet, fayda, mübadele, servet, emek, değer gibi iktisadi kavramlar açıklanır ve bunlar arasındaki ilişkilerden bahsedilir. Üretim araçları konusu anlatılır. *Laissez faire, laissez passer* sözü bağlamında serbest piyasa ekonomisinden, rekabetten ve serbest piyasada devletin ekonomideki rolünden bahsedilir. Arz-talep-fiyat dengesi izah edilir. İşkolları, iş bölümü, sermaye, tasarruf incelenen diğer konulardır.

Bunların dışında doğrudan iktisada dair bir yazı bulunmamakla birlikte “İntizam-Teşettüt Yahut Saadet-Sefalet” isimli hikâyede faiz hesabına değinildiği görülür.

2.5.4.6. Coğrafya

Çocuklara Rehber'in süper kahramanları gezginler ve kâşiflerdir. Onların Jules Verne kurgularını andıran maceralarla dolu seyahatleri dergide ayrıntılarıyla anlatılır. Coğrafyaya dair birçok konu ele alınır, dünyanın her köşesi -bilhassa Afrika ve kutuplar- hakkında bilgi verilir.

Coğrafyaya dair yazılar derginin ilk sayılarından son sayılarına kadar görülür. Toplam otuz sekiz yazının yedisi tefrika halinde yayımlanmıştır. Bunlardan dördü yalnızca coğrafya ile ilgilidir, üçü ise bu alana dair bölümler barındırır. Otuz yazıda imza görülmez; diğerleri Ahmed Faik, Ali Saib, M. Macide, M. Midhat, Cemil Hâverî, H. (Ha) A. (Ayn) tarafından kaleme alınmıştır.

Coğrafya yazılarıyla çocukların genel kültür sahibi olması, dünyayı ve vatanını daha iyi tanınması sağlanır. Keşfedilecek sayısız şeyi ardında saklayan ufka işaret edilir, küçük yüreklere merak tohumu serpilir. Bilinmeze doğru yolculuğa çıkan; cesaret, azim ve kararlılıkla mücadele eden hatta bazen “keşif uğruna kendini feda eden fen kurbanları”nın yolu gösterilir. Merak duygusunun da ötesinde bilimin gelişmesine katkıda bulunmanın ve insanlığa hizmet etmenin önemi ortaya konulur.

İmzası bulunmayan, “Kutba Seyahat ve Seyyah-ı Meşhur Nansen” isimli, on iki bölümlük tefrikada Fridtjof Nansen'in Kuzey Kutbu'na yaptığı yolculuk anlatılır. “Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri” isimli, imzasız, on üç bölümlük bir diğer yazı dizisinde ise Kartacalı Hanon'un, David Livingstone'un, Cameron'ın, Stanley'in, Georg August Schweinfurth'un, Pierre Savargnan de Brazza'nın Afrika kıtasına yaptıkları seyahatlerden, keşiflerinden, karşılaştıkları kabilelerden, yazdıkları seyahatnamelerden bahsedilir. “Kutb-i Cenûbî” isimli yazıda Güney Kutbu ve buraya yapılan keşif seyahatleri hakkında bilgi verilir. Belçika Antarktika Seferi'nin lideri Adrien de Gerlache'la yapılmış bir röportaj aktarılır. “Spitsbergen Sularında Tetkikat-ı Fenniye”de 1899 yılında yapılan Prenses Alice Seferi'nden bahsedilir. “Zambel-i Cedid'e (Novaya Zemlya) Bir Seyahat” isimli yazıda, Hollandalı Guillaume Barentz'in 1592'nin yazında Amerika'nın etrafını şimalden giderek dolaşması, Spitzberg ile Novaya Zemlya arasındaki tehlikeli yolculuğu,

Laponya ya da Rusya sahilini keşfetmek üzere yola çıktığı seyahati anlatılır. “Musâhabe-i Fenniyye” adlı üç yazıda ise Adrien de Gerlache’ın liderlik ettiği Belçika Antarktika Seferi’nden, Amerika kıtasının keşfinden bahsedilir ve kıtanın isminin nereden neşet eylediği izah edilir. Yazılarda ara sıra İsveçli kâşif Salomon August Andrée’nin balonla Kuzey Kutbu seyahatine de değinilir, o dönem güncel olan bu olay hakkındaki gelişmeler aktarılır. Andrée’den haber alınmadığı ifade edilir, öldüğüne dair tüm söylentilere karşılık iyi dileklerde bulunularak bu iddiaların yanlış çıkmasının umulduğu söylenir.

Dersâadet’ten Ahmed Faik Efendi’nin “Bir Genç Kızın Ruznâme-i Seyahati (Çocuklara Mahsus Fennî Hikâye Külliyyatı, Adet: 2)” başlıklı, dört sayı boyunca devam eden tefrika hikâyesinde deniz seyahati yapan bir baba kızın diyalogu üzerinden coğrafi bilgiler verilir, daha çok Küba ve civarındaki adalar tanıtılır.

H. (Ha) A. (Ayn)’nın kaleme aldığı yirmi iki bölümlük “Küçük Bir Devriâlem” tefrikasının on bölümü coğrafyaya dairdir. Dünya seyahatine çıkan Muallim Zühdü Bey ile öğrencisi İhsan Efendi yol boyunca birçok mesele, şehir ve ülke üzerine konuşur. Rusya-Sibirya demiryolu hattı, Fransa’daki Mont-Blanc ve İsviçre’deki St. Gotthard tünelleri, Selanik, Üsküp, Kosova Ovası, Vulçitrın Sancağı, Macaristan, Karpat Dağları, Tuna Nehri, Kumanova Kazası, Sırbistan, Niş, Belgrad hakkında bilgi verilir. Bu tefrikada insanın yaşadığı memleketi tanıdığı ölçüde sevebileceği belirtilir. Dolayısıyla Osmanlı topraklarına dair yazılarla okuru bilgilendirmenin yanı sıra onda vatan sevgisi ve aidiyet hissi oluşturmanın da amaçlandığı söylenebilir.

Makalelerde Dünya’nın fiziksel özellikleri, denizler, yanardağlar, dolu ve meddücezir gibi coğrafi konular ele alınır. Ostrova Gölü, Niagara Şelalesi, Ümit Burnu tanıtılır. İzlanda’nın, Seylan Adası’nın, Suakin’in, Marken Adası’nın, Küba Adası’nın, Alaska’nın, Transvaal’ın, Sibirya’nın, Luksor’un, Karnak’ın, Natal’ın fiziki ve beşeri coğrafyası hakkında bilgi verilir.

Alışılmışın dışında, nadir görülen olay ve oluşumlara da yer verilir. Örneğin, “Siyah Yağmur (Garaib-i Tabiiyeden)” başlıklı yazıda Koşınşin’de meydana gelen pirinç yağmurundan bahsedilir. “Garaib-i Tabîyye” adlı yazıda ise kuzey ülkelerinde görülen glasiyeler, Kuzey Kutbu’nda “koyunlu kaya” olarak adlandırılan ilginç şekilli buzullar tarif edilir.

“Bir Haftada Üç Cumartesi” isimli sekiz sayı devam eden musâhabenin beş bölümünde yerel saat hesaplamaları anlatılır. “Haritanın mucidi kimdir?” başlıklı metinde bu sorunun cevabının tam bilinmeyeceği söylenerek meşhur kartograflardan bahsedilir: Eratosthenes, Hipporcus, Strabon, Batlamyus.

Feyz-i Sıbyan Mektebi Müdürü Ali Saib Bey’in “Şâkirdana Coğrafya Hediyesi” başlıklı, yirmi üç bölümlük tefrikasında birçok coğrafi mesele aydınlatılır. Coğrafya-ı umûmiyyeye vâkıf olmanın coğrafya-yı mahalliyyeyi bilmekten geçtiği belirtilerek yerelden genele doğru bir gidişat takip edilir. Yaşadıkları yerin coğrafi özellikleri hakkında öğrencilere bilgi verilir. Her bölümde öğrencilerin ezberlemesi için birçok kavramın tanımı yapılır, belli başlı sorular ayrıntılı bir biçimde açıklanır. Bölüm sonlarında, bu metinler veli veya muallimler tarafından öğrencilere okutulduktan sonra öğrencilerin cevaplaması için “Tâlim-i Şifâhî” soruları verilir. Coğrafya ilminden, bu ilmin temel kavramlarından, dünyanın şekil ve hareketlerinden, iklim kuşaklarından, coğrafi yapılardan, hava olaylarından, yerleşim birimlerinden ve bu birimlerin idare şekillerinden; kıtaların fizikî, beşeri ve ekonomik coğrafyasından, ülkeler coğrafyasından, Osmanlı Devleti’nin söz konusu kıta ve ülkelerdeki meşhur şehirlerinden bahsedilir.

Yine Saib Bey’in kaleme aldığı, “İlmü’l-eşya” isimli, altı sayı süren tefrikanın dört bölümü coğrafya ile ilgilidir. Kireçli kayalar (kils), gaz habbeleri, kilin özellikleri, çakmak taşı, taş ve maden ocakları, buralarda taşları koparmak için uygulanan yöntemler, taş ocaklarında meydana gelen felaketler mevzûbahis edilir.

Enerji ve maden kaynaklarının anlatıldığı diğer yazılarda Alaska altın madenleri, Amerika’daki sabun madenleri, Transvaal madenleri, Kimberley Elmas madenleri en büyük gaz ihracathaneleri olan Bakü ve Pittsburgh hakkında bilgi verilir.

Tüm bunların dışında kompleks mevzuları kolayca anlaşılacak şekilde somutlaştırarak ele alan yazılar da görülür. Mekteb-i Terakki Mezunlarından M. Macide’nin “Arazimizin dâhili sıcaktır!” başlıklı yazısında fırınlanmış elma üzerinden yerin iç yapısı anlatılır. Muharririn-i Rehber’den M. Midhat’ın “Cuma Günü Eğlencelerinden” isimli yazısında ise suyun kaldırma kuvvetinden yararlanılarak hazırlanmış illüzyon gösterisiyle bir volkan canlandırılır.

2.5.4.7. Sanat

Çocuklara Rehber'de sanatla ilgili üç yazı bulunmaktadır. Hepsi derginin üçüncü yılında, 1315'te, yayımlanmıştır. İmzasız olan "Sanâyi-i Nefise" isimli yazı musahabe türündeyken Celal Hâverî tarafından kaleme alınan "Sanâyi-i Nefise" ve "Sanâyi-i Nefise ile Fotoğrafçılık" başlıklı yazılar makaledir. Söz konusu metinlerde, güzel sanatlar olarak bilinen ana sanat alanları ve bunların menşei anlatılır. Resim, heykel, şiir ve musiki dışında fotoğrafçılık hakkında da faydalı bilgiler verilir.

2.5.4.8. Edebî Türler

2.5.4.8.1. Şiir

Çocuklara Rehber'de yüz elli sekiz adet şiir mevcuttur. Dergide şiirler "manzume" olarak belirtilmektedir. Bunların otuz sekizi 1313'te, otuz dokuzu 1314'te, altmış yedisi 1315'te, on dördü 1316'da yayımlanmıştır. Beşi Fransızcadan tercümedir. Şiirlerin on ikisi imzasızdır, diğerlerinde otuz bir farklı imza görülür.

Benzetme, alegori, kişileştirme, intak gibi sanatların kullanıldığı manzum hikâyeler bulunur. Öğrencilik, mektep hayatı, tahsilin ve çalışmanın önemi en çok işlenen temalardır. Mektepler açtığı ve ilme değer verdiği için II. Abdülhamid'e teşekkür ve duaların edildiği şiirler de vardır. Ahlakî değerler çok sayıda manzumede ele alınır. Tütün içmenin zararları anlatılır. Bazen şiirler üzerinden coğrafi bilgiler verilir. Müminin tasvir edildiği, düşüncelerin ayetle desteklendiği, Yaratıcı'nın yüceliğinin ve birliğinin övüldüğü, Allah'a şükürlerin sunulduğu, kişiyi tefekkür etmeye ve salih amel yapmaya teşvik eden dinî şiirlere de yer verilir. "Atalar Sözü" isimli, yalnızca elif harfiyle başlayan atasözleriyle yazılmış bir manzumeye rastlanır. "Çocuklara Veda" başlıklı şiir, Mekteb-i Hamidiye İnas Muallime-i Sâniyesi Makbule Hanım tarafından mektebi terk etmesi üzerine talebe hanımlara karşı okunan nutk-ı manzumun suretidir. Dersaadet'te vükelâ-yı deâvîden izzetli Osman Nuri Efendi'nin lütfettiği "Tarih"te de "Çocuklara Rehber" dergisinin çıkış tarihini bildiren, ebcet hesabıyla yazılmış bir mısra aktarılır: "Tevfik-i hüda rehber-i sıbyan ola Nuri."²⁰

²⁰ Osman Nuri, "Tarih", *Çocuklara Rehber*, s. 4 (1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314): 7.

2.5.4.8.2. Hikâye

Hikâyeler *Çocuklara Rehber*'de oldukça geniş yer tutar. Yazılar hem öğreticidir hem de edebi nitelik taşır. Bu türün çocuklar tarafından keyifle okunması, bir meselenin etraflıca anlatılmasına imkân vermesi, olay ve durumları örneklendirip psikolojik bir yakınlık kurarak okuru yakalaması ve kuru nasihatler yerine bir öyküye yedirilmiş derslerin kişiyi daha çok etkilemesi tercih edilmesinde önemli etkenlerdendir.

Dergide yetmiş altı hikâye bulunur. Bunların on sekizi birkaç sayı boyunca devam eder. En uzunları H. (Ha) A. (Ayn)'ın 20 sayı süren "Küçük Bir Devriâlem"i ile 15 sayının ardından sonlanan "Hafî'nin Küçük Bahçesi"dir. Öğrenciler tarafından Fransızcadan tercüme edilen çeviri hikâyeler de yayımlanır.

Hikâyelerin çoğu münferitken kimisi bir denemenin içinde yer alır. Denemelere alınmış hikâyelere kıssa demek daha doğru olur. İbret dersi doğrudan verilir. "Ahlaki" başlığı altındaki metinler, İsmail Hakkı kıraatinden alınan derslerin tafsil edildiği "Hukuk-ı Zâtiyye Riayet - Mebhas 2", "Muhabbet-i Vataniyye - Mebhas 3" yazıları bunlardandır. Osman Şevki'nin kaleme aldığı "Sada-yı Vicdan ve Menfaat-i Şahsiyye" isimli yazıda da kıssa anlatıldıktan sonra "Hikâyeyi nakleden âdemi bu fiil-i hayra sevk eden kuvvet nedir?" sorusuyla geçiş yapılarak hikâye şerh edilir, nihayetinde "Netice" başlığı altında da kıssadan hisse verilir. Ayrıca "Cümûdiye İçinde Bir Seyyah" gibi bazı yazılarda olayların daha iyi anlaşılması için metnin içinde birtakım bilgiler verilir.

Münferit hikâyelerde edebi değer daha yüksektir. Bu yazılarda çerçeve hikâye formundan yararlanıldığı, "aradan yirmi yıl geçer" gibi ibarelerle zaman atlaması tekniğinin kurulduğu, edebi sanatlardan teşhis ve intakın uygulandığı, ben-anlatıcının kullanıldığı görülür.

Yazıların çoğunda ahlaki değerler konu edinilir. Coğrafi, fennî hikâyeler de mevcuttur. Aynı meselelere farklı açılardan yaklaşan öyküler vardır. Örneğin fakirlik üzerine yazılmış metinlere baktığımızda bazılarında güç durumdaki insanları anlama, onlara karşı merhametli olup iyilikte bulunma mesajı ön plandayken bazılarında yoksulluğun zorlukları, muhtaç duruma düşmemek için çocukluktan itibaren gayret göstermek gerektiği ve çalışkan, üreten, kazanan biri olma vurgusu yapılır.

Kurguya bazen tanınan isimler dâhil edilir: Behlül Dâna'nın ve İngiliz kaptanlarından Valmer'in başkışı olduğu öykülere rastlanır.

2.5.4.8.3. Roman

Çocuklara Rehber'de roman olduğu belirtilen, "Mektepli Ferit" isminde bir tefrika bulunur. Derginin birinci senesinin ikinci sayısında başlayıp on altıncı sayısında sona eren bu tefrika on bölümden oluşur.

İmzasız olarak yayımlanan "Mektepli Ferit" romanında sağlık bilgisinin önemine, sağlığın korunmasında temizliğin rolüne, her işte itidal üzere hareket etmek gerekirken hayır işlerinde acele etmenin ehemmiyetine, doğruluğundan emin olunmayan bilgilerle hareket edilmesinin yanlışlığına, doğru bilgilerin ise acil bir durumda soğukkanlılıkla ve hızlıca uygulamasının gerekliliğine değinilir.

Başkahraman Ferit, arkadaşları gibi oyun oynayarak değil, sağlıkla ilgili bir kitap okuyarak vaktini geçirir. Ferit oyun oynamayı yorgunluğa sebep olan, bedenen veya zihnen fayda sağlamayan bir eylem olarak görürken; okumayı hem faydalı hem de eğlenceli bulur, hakiki neşenin okuma ve bunun gibi manevi lezzet veren şeylerden hâsıl olduğunu düşünür. Fakat arkadaşları bu durumu anlamakta güçlük çekerek onu malumatfuruş ve merdümgiriz olmakla suçlar. Biraz da eğlenmek gerektiğini söyleyerek Ferit'i yapacakları kır gezintisine davet ederler. Temiz hava alarak sıhhatin korunacağını bilen Ferit okuduklarını hayata geçirmek için arkadaşlarının teklifini kabul eder. Gezinti esnasında çocuklardan biri nehre düşer. Arkadaşları panik içinde hiçbir şey yapamazken Ferit okuduğu kitap sayesinde kaza anında nasıl müdahale edileceğini bilir ve kazazede arkadaşını nehirden çıkarıp ona ilk yardımda bulunarak arkadaşının hayatını kurtarır. Ferit'in kahramanlığı her yerde duyulur. Arkadaşlarıyla arası düzelir. Onun kitaplarla meşgul olmasıyla artık kimse alay etmez. Hatta ona özenir ve kitaplara ilgi duymaya başlarlar.

Romanın son bölümünde, arkadaşlarının Ferit'e ilk yardım hakkında sorular sorması üzerinden kömür dumanı veya kötü kokudan boğulan, güneş çarpmasından bayılan, zehirli bir hayvan tarafından sokulan, kuduz bir hayvan tarafından ısırılan kişilere yapılacak ilk yardım hakkında bilgi verilir.

Mektepli Ferit romanında dokuzuncu sayıda anlatılanlar, sekizinci sayıda anlatılanlarla aynı içeriğe sahiptir. Yalnızca ufak değişikliklerle yeniden yazılmıştır.

Sebepler olarak şöyle bir dipnot belirtilmiştir: “Sonuncu sayımıza derc edilen romanın tertibatınca sehvi vâkıa olduğundan tekrar derciyle tashih edilmiştir.”²¹

Bu eğitici metinde, birçok referans görülür. Kimi zaman bir şairin dizesi kimi zaman Kanuni'nin bir sözü okurun karşısına çıkar: “Halk içinde müteber bir nesne yok devlet gibi/ Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi.” İslami kaynaklara da başvurulur. Hz. Ali'nin “Bana bir harf öğretenin 40 yıl kölesi olurum” sözü, “El-ilmü ilmân: ilmü'l ebdan, ilmü'l-edyan” ve “El nezafet-i minel iman” hadis-i şerifleri ile anlatılanlar pekiştirilir.

2.5.4.8.4. Anekdote

Münferit olarak veyahut ahlaki konuların ele alındığı makaleler içerisinde yayımlanan yirmi üç adet anekdot bulunur. Bu yazıların biri 1314 yılına, on dördü 1315 yılına, sekizi 1316 yılına aittir. İmzasız olan on sekiz yazı haricindeki metinlerde E. Fazıl, Hüseyin Muhiddin, Hüseyin Ziya, Leman, Rafet imzaları yer alır.

Anekdote ahlaki meseleleri çocukların daha iyi anlamasını sağlamaktadır ve gerçek şahsiyetlerin başından geçen olaylar, hayata geçirilmesi zor görülebilen bu değerlerin uygulanabilirliğinin mümkün olduğunu gösterir. Anılan şahsiyetler arasında Alman doktor Max Breuer, Kral Louis, Selanikli tacir Ali Bey, Benjamin Franklin, Tunis Augustus Macdonough Craven vardır.

2.5.4.8.5. Fıkra

Çocukları eğlendirerek eğitmeyi hedefleyen *Rehber*'de, tabii olarak mizahi fıkralar geniş yer tutar. Fıkraların görüldüğü 89 sayının 27'si 1313 yılına, 16'sı 1314 yılına, 35'i 1315 yılına, 11'i ise 1316 yılına aittir. Genellikle derginin son sayfalarında “Letaiif” başlığı altında -kimisi özel bir başlığa sahiptir- bir ila üç adet fıkra bulunur. Küçük hacimli, yalın ve kolay anlaşılırdırlar. Kimisi hikâye edilen, kimisi diyalog şeklinde yazılan fıkraların biri de manzum biçiminde yazılmıştır. Hepsi güldürme ve ders verme amacını taşır. Kinaye sanatı kullanılır. Bu eğlenceli ve öğretici metinlerin bazılarında ise meşhur isimlerin başından geçen tuhaf ve komik olaylar anlatılır.

²¹ “Mektepli Ferit (Mâbad)”, *Çocuklara Rehber*, s. 9 (05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315): 6.

Fıkraların 56'sı imzasızdır. İmzalar arasında A. (Ayn) A. (Ayn), Priştineli Eyüb Sabri, Halil Şehabî, Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Jandarma Mülâzımı Hüseyin Muhiddin, Muharririn-i *Rehber*'den M. Midhat, Mekteb-i Terakki Lisan-ı Osmanî Muallimi Osman Şevki, Sadık, Siroz'dan Sadi, V. Mecdi isimleri görüldüğü gibi öğrencilerin yazdığı fıkralara da yer verilmiştir.

Fıkralar safdillik, malumatfuruşluk, açgözlülük, korku, fakirlik, yalan, tembellik, bilgisizlik, oburluk, kurnazlık, unutkanlık, budalalık, ölçsüzlük, tasarruf, israf, düşüncesizlik, cimrilik, bencillik, öfke, cesaret, adalet, güler yüzlülük, gamsızlık, açık sözlülük, peşin hükümlülük, kibir, patavatsızlık, hadsizlik, paragözlük, düzensizlik, yüzüzlük üzerinedir. Sır tutma, tatil ve hediyeye sevgisi, hayvan hakları, hasta ziyareti adabı, sofrada adabı, iyi gibi gözüken bazı eylemlerin altında kötü bir niyetin olabileceği, bir sorunun çözümünde sorunun doğru tespit edilmesinin önemi ve öğrenciliğe dair meseleler de işlenen konular arasındadır. Bir fıkroda da *Rehber*'in kıymetinden bahsedilir.

Jonathan Swift, Buffon, Ressayre, İyâs bin Muâviye el-Müzenî fıkralarda karşılaşılan meşhur isimlerdir.

Fıkralar arasında iki tanesi çocuklar için uygun olmayan, şiddet içerikli ve ırkçı ifadeler barındırır. İkinci senenin 48. sayısındaki fıkroda, savaştan dönen birinin bacağına kestiğini söyleyen bir adama diğeri, neden kafasını değil de bacağına kestin, diye sorar. Üçüncü sene 41. sayıdaki ikinci fıkroda ise bir çocuk defterindeki mürekkep lekesini yanında oturan siyahî çocuğun tükürüğü olarak babasına açıklar.

2.5.4.8.6. Biyografi

Çocuklara rehberlik etme noktasında onların örnek alabileceği kişilerin tanıtılmasına dergide özen gösterilmiştir. “Terâcim-i Ahvalden” ifadesinin yanı sıra tanıtılan kişinin adının da yer aldığı başlıklar altında meşhur kimselerin biyografilerine yer verilmiştir. 1314 yılına ait beş adet, 1315 yılına ait dört adet, 1316 yılına ait bir adet olmak üzere dergide toplam on biyografi yazısı bulunmaktadır. Bu on yazının dördü imzasızdır. Diğerleri ise Emine Cemal, H. (Ha) A. (Ayn), Dramalı Halil Mahmud Tevfik, L. B., Ş. Aliye ve Mürettip Ziya tarafından kaleme alınmıştır. Biyografisi yazılan isimler arasında İngiliz şair John Milton, Müftü Ahmet Paşa, Fransız fizikçi ve matematikçi André Marie Ampère, astronomi bilgini olan Piyer Aniş, Tello Daprey, Edison, Galileo Galilei, Isaac Newton, Fransız kimyacı Antoine-

Laurent de Lavoisier bulunur. George Stephenson'ın yaşam öyküsü ve keşifleri doğrudan biyografi olarak aktarılmamış, bir hikâye içinde, H. (Ha) A. (Ayn)'ın "Küçük Bir Devriâlem" isimli tefrikasında beş bölüm boyunca anlatılmıştır. İnsanlığa hizmet eden bu kişiler azimli, cesur, çalışkan ve üretken olma vasıfları ile öne çıkarılmıştır.

Amerika'da, zor durumdaki insanlar için bir yardım projesi yürüten on iki yaşındaki Tello Daprey'in kim olduğu ve yaptıkları anlatılırken çocuklara konum ve yaş açısından kendilerine denk bir örnek gösterilerek zihinlerindeki engeller yıkılır. Osmanlı topraklarında da iyi kalpli birçok çocuğun bulunduğu belirtilir. Fakat benzer işlerin yapılabilmesi için cesaret ve sebat gösterilmesi gerektiği vurgulanır. Sosyal sorumluluk projeleri üretmeleri için çocuklara teşvikte bulunulur. Bilhassa bu yazıda, çocuklar eyleme yönlendirilir ve onlara bir birey olarak yaklaşılır.

2.5.4.8.7. Gezi

Çocuklara Rehber'de öğrencilerin okul gezilerinden büyük kâşiflerin seyahatlerine kadar uzanan altı gezi yazısı bulunur. Yazıların üçü imzasızdır. Biri H. (Ha) A. (Ayn) tarafından, diğeri ikisi Edirne Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi'nde beşinci sınıf öğrencisi olan Midillili M. Ziyâeddin Efendi ve aynı okuldan 94 numaralı Mihail Efendi tarafından yazılmıştır. Yazılar sohbet ve hatıra türlerinin niteliklerini de taşır.

M. Ziyâeddin Efendi ve Mihail Efendi katıldıkları okul gezisinde gözlemlediklerini, hissettiklerini "Mektep Âleminde Tenezzüh Yahut Bir Hatıra" ve "Mayıs İçinde Bir Tenezzüh" isimli yazılarında aktarırlar.

H. (Ha) A. (Ayn)'ın kaleme aldığı "Musâhabe" başlıklı yazıda ve imzası bulunmayan "Andre (Musâhabe)" isimli yazıda, 1897 yılında Kuzey Kutbu'nu keşfetmek üzere Eagle (Kartal) ismindeki balonuyla yola çıkan Salomon August Andrée'nin yaşadıkları anlatılır. Andrée'nin mektuplarına ve ona dair haberlere yer verilir. "Musâhabe-i Fenniyye" adlı başka bir yazıda ise balonla yapılan seyahatler anlatılır. Aynı başlığa sahip bir diğeri yazıda Adrien de Gerlache'ın Belçika Antarktika Seferi'nden bahsedilerek Gerlache'ın coğrafya cemiyetine sunduğu rapor yayımlanır.

2.5.4.8.8. Mektup

Dergide ikisi tercüme yedi mektup örneği bulunur.

Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi'nin kerimesi Leman Hanım'ın Fransızcadan çevirdiği “Birinci Mektup (Küçük Mektuplar)” ve “İkinci Mektup” bir baba oğul arasındaki yazışmadır. Baba mektubunda, roman ve komedyaya gibi eğlenceli kitaplara aşırı düşkünlüğün tahsile mani olabileceğini ve böyle kitapların terakki ve malumat açısından çok faydalı olmadığını söylerken buna karşılık oğlu kitap okumanın kişiye kazandırdıklarından bahseder.

Siroz'dan Sadi Efendi'nin kaleme aldığı “Birinci Örnek” ve “Birinci Örneğin Karşılığı”, iki arkadaşın yazışmasıdır ve ana fikri “Eğlence yorar, boş durmak usandırır, iş eğlendirir,” cümlesinde saklıdır. Okumakla ve yeni bilgiler öğrenmekle hoşça vakit geçirilebileceği anlatılır. Mektupta çocukların anlayabileceği yalınlıkta yazılmış eserlerin sayısının yetersiz olduğuna da değinilir. Arapça ve Farsça sözlerin karıştığı metinlerin çocuklara iç sıkıntısı vereceğini, oysa çocukların okumakla eğlenmek, eğlenmekle öğrenmek istediği söylenir. “Çocuklara Rehber” dergisi de bu bağlamda metin içinde anılır. Kurguya yedirilmiş bu ifadeler Sadi Bey'in dilde sadeleşmeyle ilgili fikirlerini ortaya koyar.

İmzasız olarak yayımlanan “Feyz-i Sıbyan Mektebinde Tedris Olunan Kitabet Numunelerinden” ve ona cevaben yazılmış “Feyz-i Sıbyan Mektebinde Tedris Olunan Kitabet Numunelerinden - Cevap (Nüsha 21)” mektuplarında suret-i tahrir ve tefekkür konu edinilir.

Edirne Adliyesi kâtiplerinden Mustafa Lütfü Efendi'nin yazdığı “Bir Mektup”ta ise iyi bir istikbal için sebatla çalışmak gerektiği anlatılır.

2.5.4.8.9. Tiyatro

Çocuklara Rehber'de tiyatro oyunu metinlerine birinci senenin yirmi üçüncü sayısından itibaren rastlanır. Kolay okunan, eğlendirici ve öğretici bu eserler öğrenciler tarafından sahnelenir de. Yirmi üçüncü sayıdaki “Mektep Tiyatrosu” başlıklı yazıda, Feyz-i Sıbyan Mektebinde hanımlara mahsus bir tiyatro etkinliği düzenlendiği belirtilir ve sahneye konulan “Fazîlet-i Sâî” isimli oyunda kimlerin rol aldığı, ele alınan konular, en çok beğenilen kısımlar vs. ayrıntılarıyla anlatılır. Bir

sonraki sayı “Mektep Tiyatrosu” başlığı altında “Fazîlet-i Sâî” isimli oyunun metni yayımlanmaya başlanır ve piyes beş sayı boyunca sürer.

Derginin ikinci senesinde imzasız “Ali Babanın Mirası” ve Aliye imzalı “Küçük Valide”, “Mektep Tiyatrosu” başlığı altında neşredilir.

Üçüncü senede altı oyun görülür. E. E. imzalı “Oburluk”, Priştineli Eyüb Sabri tarafından yazılan “Netice-i Gaflet”, H. (Ha) A. (Ayn)’nın kaleme aldığı “Zahire aldanmayınız”, imzasız “Meslek Taabini” oyunları “Mektep Manzaralarından” başlığı altında yer alır. Aynı yıl Mekteb-i Terakki’den E. Fazıl’ın Fransızcadan tercüme ettiği “Hiddetli Efendi ile Hizmetçisi” ve Georges Courteline’nin “Küçük Hasta”sı da okura sunulur.

İkisi tercüme yedisi telif bu dokuz oyunda sâî ve gayretin, terbiye ve marifetin, şeref ve meziyetin önemi; cömert, adil ve affedici olmanın değeri; oburluğun, öfkenin, dikkatsiz ve evhamlı olmanın kötülüğü; annelik; dış görünüşe ve kötü arkadaşlara aldanma; mektebin ve mektepliliğin lüzumu; mesleğin fitrat, yetenek ve ilgiye göre seçilmesi konu edinilir.

2.5.4.8.10. Musâhabe

Rehber’de musâhabe türünde elli yazı mevcuttur. 1313’te iki, 1314’te on sekiz, 1315’te yirmi üç, 1316’da yedi musâhabe yayımlanmıştır. Yazılar doğa olaylarına, hayvanlara, bitkilere, meşhur kişilerin hayatlarına, keşif seyahatlerine, sanata, bilim ve teknolojiye dairdir. Kimisi deneme türüne yakınken kimisi -“Sanâyi-i Nefise” yazısında ve sekiz sayı boyunca devam eden “Bir Haftada Üç Cumartesi” tefrikasında görülebileceği gibi- karşılıklı konuşma şeklinde yazılmıştır.

2.5.4.9. Hitabet Dersleri

1313 yılında, öğrencilere güzel ve etkili konuşma yeteneği kazandırmak amacıyla Mekteb-i Terakki’de hitabet dersi açılır ve umumi divan programları düzenlenir. Bu programlarda öğrencilerden biri ahlaki bir konu hakkında bir yazı hazırlar ve bunu umumi divanda okur. Onun ardından okul müdürü söz alır ve konu hakkındaki görüşlerini belirterek bahsi genişletir. Böylece hem konuşma yapan öğrenci hitabet tecrübesi edinir hem de dinleyen öğrencilere ahlak dersi verilmiş olunur. İşte “Çocuklara Rehber”de “Hitabet Dersleri” başlığı altında yayımlanan yazılar, bu konferans metinlerinden ve Mekteb-i Terakki Lisan-ı Osmanî Muallimi

Osman Şevki Bey'in gözlem ve yorumlarından oluşur. Nitekim yazılar Osman Şevki imzasını taşır.

Dergide, birinci senenin 21, 22, 24, 25 ve 26. sayılarında yer alan toplam beş hitabet dersi bulunur. Birinci derste İsmail Recep Efendi nezaket tavırlarının muhafazası ve vakarın lüzumu hakkındaki düşüncelerini beyan eder. İkinci derste Kemal Efendi edep ve terbiye konusunda konferans verir. Üçüncü derste Veli Pertev Efendi anne babaya itaat ve evlatların ebeveynlerine karşı görevleri hakkında konuşur. Dördüncü derste ise Flota Efendi anne babanın çocuklarına karşı vazifelerinden bahseder. Beşinci hitabet dersinde de Mehmed Hidayet Efendi, kardeşler arasındaki ilişki üzerine konuşma yapar.

Öğrencilerin hazırladığı yazılar dergide aynen yayımlanır. Konuşmacılar başarılarından dolayı takdir edilir. Bu faydalı programın diğer okullarda da düzenlenmesi tavsiye edilir. Öğrencileri fikir alışverişine, düşüncelerini beyan etmeye ve eleştiriye alıştırmak adına bu konferanslara soru cevap oturumu da eklenir.

2.5.4.10. Kitabet Numuneleri

Feyz-i Sıbyan Mektebinde derste işlenen iki kitabet örneği dergide yayımlanır. İmzasız olan yazıların ikisi de mektup formundadır ve 1313 yılına aittir. Sûret-i tahrir hakkındadırlar.

2.5.4.11. Geometri

Çocuklara Rehber'de geometri konusunda yalnızca bir yazı mevcuttur. M. A. (Ayn)'ın kaleme aldığı "Yanıltmaca" isimli bu metinde, bir çocuk, hipotenüsün dik kenara eşit olduğunu arkadaşlarına ispat eder fakat bir hile yaptığını belirtir ve arkadaşlarının bunu bulmasını ister. Hikâyeleştirilerek izah edilen mesele, açı-kenar bağıntısıdır.

2.5.4.12. Fen

Fenne dair yazılar *Çocuklara Rehber*'de hacimli bir yer tutar birkaçı tefrika şeklinde yayımlanan 126 yazıda maddelerin parçacıklı yapısından Güneş sistemine, sıcak hava balonunun çalışma prensibinden ışığın soğurulmasına kadar birçok konu işlenir. Fizik, kimya, botanik, zooloji, astronomi, jeoloji, mineraloji, paleontoloji,

sismoloji alanlarından bilgiler paylaşılır. Özellikle bitkilere ve hayvanlara dair yazılar diğerlerinden fazladır. Metinler *Şettâ*, *Târih-i Tabîî*, *Fünûn-ı Tabîyyeden*, *Fennî*, *Mâlûmat-ı Fenniyyeden*, *Musâhabe-i Fenniye* gibi muhtelif başlıklar altında yer alır.

“Garaib-i Tabiiyeden” başlığı altındaki yazılarda az bilinen hayvanlardan veya bazı hayvanların ilginç özelliklerinden bahsedilir; örümcek ve yılanların musikiye meraklı oluşu, farelerin zekâsı, fillerin hafızası gibi. “Fennî Eğlencelerden” veya “Cuma Günü Eğlencelerinden” diye belirtilen metinlerde ise şaşırtıcı ve eğlenceli deneyler anlatılır. “Fennî Tecrübeler”de ise yağ lekelerinden kurtulma yöntemi, yaz mevsiminde harareti kesen bir içecek tarifi gibi günlük hayatta kişinin işine yarayacak pratik bilgiler verilir.

“İlmü’l-eşya” isimli yazı dizisinde her gün görülen eşyalar hakkında malumat verileceği söylenir. Çocukların fennî terimleri öğrenip fen lisanına yavaş yavaş alışmalarının amaçlandığı ifade edilir. Hatta terimlerin Fransızcadaki karşılıklarına da yer verileceği belirtilir. Maden bilimi, jeoloji bilimi, paleontoloji alanlarına dair nesnelere bahsedilir.

“Kuşlar Postası” olarak adlandırılan yazı dizisinde kuşlar konuşturularak kanarya, hüthüt, cennet kuşu, kaz, sahil kırlangıcı, pelikan türleri hakkında ayrıntılı bilgi verilir. Bu yazıların imzalarında takma isimler kullanılmıştır. Buna göre umumi kanaryalar namına Sarıca, hüthütler adına Sorguçlu, cennet kuşlarından Behiştî, kazlardan Girişmekâr, kırlangıçlar namına Sürmeli, pelikanlar adına Oburca dergiye mektup yazmıştır.

Hikâye edilerek fennî malumatların aktarıldığı bir başka yazı “Karakuş ve Akbaba (Büyük Kuşlar)”dır. Annesi ve kardeşine kitap okuyan bir çocuk üzerinden yırtıcı kuşlardan akbaba ve karakuş özellikleri anlatılır. “Kimya” başlıklı monologda bir çocuk kimya dersinde yaşadığı zorlukları anlatırken elementlerin simgelerinden bahseder.

“Feza-yı Asumanda Bir Seyahat” isimli, dört bölümlük tefrika hikâyede hayali bir uzay seyahati konu edilir. Güneş sistemini oluşturan gezegenler tanıtılır ve nihayetinde kâinatın büyüklüğü karşısında insanın cismen çok basit ve değersiz olmasına rağmen fikren yüce olduğu belirtilir. Hatta Güneş’e hitap edilerek beşer-i fikrin ondan daha serü’l-cevelân olduğu ifade edilir. “Hafî’nin Küçük Bahçesi” adlı

on beş sayı boyunca devam eden tefrika hikâye ise bahçecilik ile ilgilidir. Bitki yetiştirmeye dair bilinmesi gerekenler anlatılır, bazı bitkiler hakkında bilgi verilir.

“Niçin? Çünkü” başlıklı metinlerde soru cevap şeklinde fen bilgisiyle alakalı meseleler açıklanır.

Güncel olayların derginin konu seçiminde etkili olduğu görülür. Örneğin 29 Kânûnevvvel 1314'te Selanik'te meydana gelen sisten hareketle 14 Kânûnusânî 1314 tarihli sayıda bu konuda bir yazı yazılmıştır. O dönem, Rudolph Falb'in, Biela kuyruklu yıldızının gezegenimize çarparak dünyanın sonunu getireceği iddiası üzerine de dergide “Necm-i Gîsûdar” ve “Kuyruklu Yıldız” yazıları yayımlanır.

2.5.4.13. Teknoloji

Rehber'de teknolojiyle alakalı -1313'te üç, 1314'te on dört, 1315'te otuz, 1316'da sekiz adet olmak üzere- elli beş yazı yayımlanmıştır. Bu yazılarda bazı bilim insanlarının icatlarından bahsedilir; çeşitli sanayi dallarıyla ilgili yapım yöntemleri, yararlanılan araç ve gereçler, bunların kullanım biçimleri anlatılır; dünyadaki güncel teknolojik gelişmeler aktarılır. Otuz sekiz yazı imzasızken diğerlerinde H. (Ha), H. (Ha) A. (Ayn), Hüseyin Muhiddin, İbrahim Zühdü, M. Fazıl, M. Macide, Muvaffak, Servet, Ziya imzaları görülür.

Yazılar makale, musâhabe, biyografi ve hikâye biçindedir. Hikâyelerde kişileştirme sanatı kullanılmıştır. Hüseyin Muhiddin'in “Bir Parça Bakırın Sergüzeşti”nde bakırın, kendi dilinden, pirinç semavere dönüşme hikâyesi anlatılır. Aynı şekilde “Tuzun Tarihi”, “Bir İğnenin Tarihi” ve “Kurşun Kalem Tarihi” yazılarında tuz, iğne ve kalem kişileştirilerek nasıl üretildikleri, son haline gelinceye kadar ne gibi tahavvüller geçirdikleri aktarılır.

Makalelerde şeker, mum, buz, sabun ve cam imalatı hakkında ayrıntılı bilgiler verilir. Kalem, kâğıdın, kauçuğun, deniz fenerinin, aydınlatma araçlarının, sis dağıtıcının, eski zamanlarda kullanılan haberleşme vasıtalarının, telgrafın, telefonun, hava taşıtlarından balonun, buhar gücü ile çalışan makinelerin, lokomotifin, fonografin, lastik çivinin icadından bahsedilir.

Kimyager Louis Pasteur'ün kuduz aşısını buluşu, Rus bilim adamı Esteyan'ın icatları, François Dumouriez du Perrier'in yangın tulumasını keşfi, Elias Howe'un dikiş makinesini icadı, Johannes Gutenberg'in matbaa devrimi, vapurun icadı ve bu

alandaki Denis Papin'den Fulton'a kadar görülen terakki, Edison'un icatları, Galileo Galilei'nin keşifleri, Benjamin Franklin'in siperisâikayı yani paratoneri buluşu mucitlerinin biyografilerine de yer verilerek okura aktarılır.

Ara sıra da gazetelerde çıkan teknoloji haberlerine yer verilir. *Daily News* haberi olup *Tarik*'ten alınan "Süprüntülerden nasıl istifade olunuyormuş!" başlıklı yazıda Londra'da kullanılan çöp arabalarından, topladığı çöpleri cinsine göre ayırabilen bir makinenin icadından bahsedilir. "Posta Pulları" isimli yazıda ise yine Londra'da postane şubelerinde kullanılması planlanan, posta pulu yerine zarfları damgalayan bir otomat icat edildiği söylenir. "1900 Meşhûr-ı Umûmiyyesi" ve "Bin Dokuz Yüz Sergisi" yazılarında 19. yüzyıl icatlarının gösterildiği bir serginin haberi paylaşılır ve söz konusu icatlar hakkında bilgi verilir. *Tercüman-ı Ahval*'den alınan "Uyku Takkesi" başlıklı bir başka haberde de eleştiri toplayan ilginç bir icattan bahsedilir: uyku problemi olanlar için elektrikli takke.

2.5.4.14. Sağlık

Çocukların sağlığı önemsenen konular arasındadır. 1313'ten 1316'ya kadar kırk iki sayıda sağlıkla ilgili yirmi sekiz yazı bulunur. Bu yazılarda insanın biyolojik yapısı ve hastalıklar hakkında bilgi verilir, sağlıklarını koruyabilmeleri için çocuklara tavsiyelerde bulunulur.

Sağlıkla ilgili meseleleri dergide daha çok Doktor Cemil Hâverî kaleme alır. Hâverî, on iki makaleden oluşan -yedinci makale sehven atlanarak altıdan sekize geçilmiştir- "Çocuklar Hıfzu's-sıhhası" isimli yazı dizisinde bulaşıcı hastalıklardan olan kızıl ve kızamıktan, saç dökülmesine sebep olan bir mantar hastalığından, fazla kahve tüketmenin ve sigara içmenin zararlarından, soğuktan ve nemden korunmanın öneminden, uykunun sağlığa etkisinden, ham meyve yemenin getirdiği kötü sonuçlardan; yeme, içme, oynama ve gezme gibi konularda ölçülü olmak gerektiğinden bahseder. Akciğere, böbreğe, ter bezlerine, nabza ve dişlere dair malumat paylaşır. "Ramazan-ı Şerîfe Mahsus Makale-i Sıhha" isimli yazısında hazımsızlık çekilmemesi için iftar ve sahurda çok yemek yiyip midenin doldurmaması gerektiği üzerinde durarak midenin nasıl çalıştığını izah eder. "Etfale Ait" isimli makalesinde kulak hastalıklarından ve bakımından, "Mesâil-i Fenniye-i Tabâbet ve Terbiye-i Etfal"de zekâ geriliğinden, "Çocuklar tatil zamanında nasıl vakit geçirmelidir?" başlıklı yazıda ise tatil zamanında sağlık açısından çocukların

dikkat etmesi gereken hususlardan söz eder. Yazılarında, çocuklara uyarı ve nasihatlerde bulunduğu kadar ebeveynlere de seslenir. Çocukların doğru alışkanlıklar kazanabilmesi için ebeveynlerinin onlara destek olması gerektiği ifade edilir.

Doktor Cemil Bey'in yazıları genelde açık ve anlaşılırdır. Çocuklara uygun bir dil kullanır. Yalnız "Mesail-i Fenniye Tabâbet ve Terbiye-i Etfal"deki bazı söylemler dikkat çeker. Aslında zekâ geriliği olan çocukların toplum tarafından göz ardı edilmemesi, onlara sahip çıkılması niyetiyle kaleme alınan bu yazıda, ötekileştirmeye sebep olabilecek bir ifade yer almaktadır. Zekâ geriliği olan çocukların özel eğitimle topluma kazandırılmaları gerektiği anlatılırken "Vatan bir tembel evlat yerine bir çalışkan evlada malik olur,"²² denmiştir, oysa söz konusu durum tembellikten kaynaklanmamaktadır.

Hüseyin Muhiddin Efendi'nin "Rayiha-yı ezharın esvat ve asab üzerine tesiri var mıdır?" başlıklı yazısında çiçek kokusunun insanın sinir sistemi ve işitme üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsedilir. "Bir Âmânın Sergüzeşti"nde ise gözü bozabilecek etkenler açıklanır. Sağlık sorunlarını küçük görüp ihmal etmemek, hemen bir doktora müracaat etmek gerektiği ifade edilir.

2.5.4.15. Doğal Afetler

Çocuklara Rehber'de doğal afetlerle alakalı dört yazı bulunmaktadır. Bunların ikisi fırtınalar hakkındadır; diğer ikisi ise deprem üzerinedir. Dört yazının üçünde yazar belirtilmezken birinde Ali Ulvi imzası görülür.

Felaketin nasıl meydana geldiğinin, yaşanan meşhur afetlerin ötesinde bu yazılar geniş bir kapsama sahiptir. Örneğin, depremin önceden tahmin edilmesinin mümkün olup olmadığı gibi merak uyandıran sorulara yanıt aranır. Hatta "Hareket-i Arz" yazısında depremin psikolojik boyutu dahi ele alınır ve Seyyah Alexander von Humboldt'un, zelzele anındaki korku ve heyecanımızın denizlerin tehlikeli karanın ise güvenli olduğu kanısından kaynaklandığı ve depremle birlikte sarsılan esas şeyin bu yerleşmiş emniyet duygusu olduğu görüşü aktarılır.

---

²² Cemil Hâverî, "Mesâil-i Fenniye-i Tabâbet ve Terbiye-i Etfal", **Çocuklara Rehber**, s. 8 (27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317): 3.

2.5.4.16. Mektep Oyunları

Gün boyunca derslerle meşgul olan çocukların dengeyi sağlama açısından dimağlarını çalıştırdıkları gibi vücutlarını da hareket ettirmeleri gerektiği düşüncesinden yola çıkılarak *Çocuklara Rehber*'in birinci senesinde, onların mektepte oynaması için tertip edilmiş on üç oyuna yer verilir. Terbiye-i zihniyenin riyâzat-ı bedeniyeyle hâsıl olacağı, bunun da oyunlar aracılığıyla yapılabileceği ifade edilir. Mektep oyunları ile “hareket-i bedeniyyeye hizmet etmek, hüsn-i ahlakça bir fayda çıkarmak, şakirdanın efkârını malumatla zenginleştirmek” gösterilen hedefler arasındadır.

Yazıların ikisi Hüseyin Muhiddin tarafından hazırlanmıştır, diğerleri imzasızdır. Kuralları ve icrası ayrıntılarıyla anlatılan oyunlar, çoğunlukla “Mektep Oyunları” başlığı altında yazılır. Bazen başlığa, oyunun ismi ve hangi cinsiyete ya da yaş grubuna hitap ettiği bilgileri de eklenir. İsimleri belirtilenler şunlardır: “Pûtede Kaşığım Var”, “Geyik Avı”, “Lasso Yahut Kement”, “Nerede?”, “Kim Vurdu?”, “Güvercin uçar!”, “Topal Tilki”, “Nesr-i Tâir”.

Yirmi beşinci sayıda yazılanlardan, *Rehber*'in “Mektep Oyunları”na, olumlu tepkiler verildiği görülür. Oyunların, Mekteb-i Terakki öğrencileri tarafından oynandığı ve hem eğlenceli hem de vücudun hareket etmesi açısından faydalı bulunduğu söylenir.

2.5.4.17. Mektep Şarkısı

Öğrencilere yönelik, daha çok okul törenlerinde söylenebilecek nitelikteki bu şarkılar, 1313 yılında yayımlanan üç sayıda yer alır. Biri Necip Vecdi tarafından yazılan, diğeri imzasız olan ve ikisi de “Mektep Şarkısı” başlığına sahip şarkıların Feyz-i Sıbyan Mektebinin inas kısmına mahsusen tanzim edildiği belirtilir. Ele alınan konular kız öğrencilerin marifetleri, eğitim görmenin faydaları, mektep ve ilim sevgisidir. Bunların yanı sıra kız çocukların eğitim alabilmesi için okullar açtıran Padişah II. Abdülhamid'e övgülerde de bulunulur. Padişaha övgü ve iyi dileklerin arz edildiği, Necip Vecdi imzalı bir başka şarkı ise “Medhiye-i Hazret-i Padişahî”dir. İlgili sayının iç kısmında belirtilmese de münderecat bölümünde bu başlığın yanında “Mektep Şarkısı” ifadesi yer almaktadır.

2.5.4.18. Şettâ

Gazetelerde siyaset yazıları haricinde çeşitli konulardan bahsedilen kısım olarak bilinen şettâ *Çocuklara Rehber*'in yirmi dört sayısında bulunur. Bu yazıların yirmi ikisi 1313 yılına, biri 1314 yılına, biri de 1315 yılına aittir. Dördü Eczacı Edhem İsmail, biri Ali Ulvi, biri ise Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Jandarma Mülâzımı Hüseyin Muhiddin tarafından kaleme alınmıştır.

İlk zamanlar şettâ başlığı altındaki yazılarda botanik veyahut fizik, teknoloji, coğrafya gibi alanlardan tek bir konuya odaklanıldığı görülürken daha sonra bu konuların sayısı ikiye çıkmış, nihayetinde ise “Niçin? Çünkü” başlığıyla fenne ait birtakım meselelerin izah edildiği soru-cevap formatına dönüşmüştür.

2.5.4.19. Mütenevvia

Mütenevvia “çeşitli, türlü türlü, değişik” anlamına gelmektedir. *Çocuklara Rehber*'de bu başlık altında yayımlanan yazılar bulunur. Kelime manasından da anlaşılacağı üzere bu metinlerde arkeoloji, zooloji, botanik, coğrafya, tarih gibi farklı alanlardan kısa kısa enteresan bilgiler, gündelik hayatta işe yarayacak pratik tarif ve yöntemler, dünyadan şaşırtıcı haberler, ilginç istatistikler paylaşılır. Tuhaf oldukları ölçüde eğlenceli olan bu yazılar genel kültür edinmeyi de sağlar.

Dergide bu tarz yüz altı yazı mevcuttur. Yalnızca yirmi birinde imza görülür, onlar da şu isimlere aittir: A. (Ayn) A. (Ayn), Eczacı Edhem İsmail, H. (Ha) A. (Ayn), Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Hüseyin Muhiddin, Bozdoğan'dan Somalızâde Kâmil, Siroz Mekteb-i İdadi Talebesinden Servet.

Bu tezde yazıların sınıflandırılması sonucunda birçok konu ortaya çıkmış, bazen aynı yazı ilgili olduğu iki üç konuya dâhil edilmiştir. Bir mütenevvia yazısı ise hem coğrafya hem tarih hem haber hem istatistik hem de fenne dair olabileceği için bunlar kolaylık sağlamak adına yalnızca mütenevvia olarak kategorize edilmiştir. Söz konusu yazıların içeriği hakkında konulara göre fihristte ayrıntılı bilgi verilmiştir.

“Küçük Malumat” başlıklı yazılar da mütenevvia kapsamına alınmıştır. “Küçük Malumat”ın birçok sayıda “Mütenevvia”nın alt başlığı olarak yer alması ve gerek içerik gerek biçim açısından mütenevvia ile aynı özellikleri taşıması bunun sebeplerindendir.

2.5.4.20. Hikmetli Sözlere

Hikmetli sözlere kastedilen ahlaki mesajlar içeren, ilmin kıymetinden bahseden güzel sözlere, atasözleri ve nasihatlerdir. Dergide, bu tarz sözlere art arda sıralandığı seksen yedi yazı bulunmaktadır; bunların yirmisi 1313, on dokuzu 1314, otuz beşi 1315 ve on üçü 1316 yılında yayımlanmıştır. Söz konusu yazılarda Türkçe hikmetli sözlere yanı sıra orijinaliyle birlikte verilen birçok tercüme söz de mevcuttur. Örneğin Hz. Ali'nin sözlere Arapçasıyla birlikte aktarılmış, “Akval-i Hikemiyye” başlığı altında yayımlanan atasözleri Arapça, Farsça ve Fransızca karşılıklarıyla yer almıştır. Hz. Ali'nin sözlere sıklıkla rastlanmakla birlikte Hz. Ömer'in, Aristoteles'in, Platon'un, Fénelon'un, Ferîdüddîn Attâr'ın, Hazreti Lokman'ın ve daha birçok meşhur ismin sözlere de bulunmaktadır.

Öğretmen ve öğrencilerin de aralarında olduğu yirmi bir farklı imza görülür; yirmi sekiz yazı ise imzasızdır. Bu konuda en çok yazı hazırlayan isimler şunlardır: Kavala İdâdî-i Hayrî Muallimlerinden Ali Galib, Florine Mekteb-i Rüşîsi Rık'a Muallimi Mehmed Nazım, Gümölcine'de Kırmahalle Müderrisizâde Mehmed Es'ad, Siroz'dan Sadi, Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Beyzâde Hüseyin Hilmi, Mekteb-i Terakki Müntehî Sene Talebesinden İbrahim İhsan.

2.5.4.21. Öğrencilerin Yazıları

“Şâkirdanın Mâhsûlat-ı Kalemîyyesinden” diye anılan bölümde öğrencilerin yazıp veyahut tercüme edip dergiye yolladığı edebî metinler yayımlanır. Yazılar herhangi bir düzeltme yapılmadan, öğrencinin gönderdiği şekliyle basılır. Ardından “Rehber” başlığı ile yeni bir bölüme geçilerek başmuharrir tarafından metnin tashihi yapılır. Böylece çocuklar kitabet yeteneğini geliştirmekte ve bir metni çevirirken nelere dikkat edilmesi gerektiğini öğrenmektedir.

Dergide, Mekteb-i Terakki, Feyz-i Sıbyan Mektebi, Siroz Mekteb-i İdâdî, Demirhisar İnas Mektebi, Mekteb-i İdâdî-i Mülkî gibi farklı birçok okuldan otuz üç öğrencinin toplam kırk dört yazısı çıkmıştır, üç yazı imzasızdır. On dördü 1313'te, altısı 1314'te, yirmi biri 1315'te, üçü 1316'da yayımlanmıştır. Yazıların sekizi tercümedir, çevirisi yapılan metinler arasında Victor Hugo'nun şiiri de bulunmaktadır. Tiyatro, anı, hikâye, gezi yazısı, şiir, mektup ve deneme olarak kaleme alınmışlardır.

2.5.4.22. Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar

Çocuklara Rehber okuruna değer veren, onların taleplerini önemseyen bir dergidir. Okurlar tarafından dergiye gönderilen sorular uzun ve ayrıntılı bir şekilde yanıtlanır. Yazılar derginin yazar kadrosu tarafından hazırlanır ve imzasız olarak yayımlanır. Bu türden dört yazı vardır ve hepsi 1313 yılına aittir. Söz konusu metinlerde “Haritanın mucidi kimdir?”, “Kâğıdı ilk imal eden kimdir?” soruları cevaplandırılır ve bir matematik problemi çözülür. Ayrıca “Niçin? Çünkü (Sorulan Suallere “Rehber”in Cevapları)” başlığı altında, dudak büzülmeden üflendiğinde çıkan havanın sıcak, büzülerek üflendiğinde ise soğuk olmasının nedeni ile minarelerin ve cami duvarlarının yüksek kısımlarında nebatatın ne sebeple ve nasıl bittiği açıklanır.

2.5.4.23. Okuyucu Mektupları

Rehber'de yalnızca bir adet okuyucu mektubu bulunur ve o da 1314 yılına aittir. Edirne Adliyesi ketebesinden Mustafa Lütfü Bey tarafından dergiye gönderilen bu yazı “Bir Mektup” başlığı altında yayımlanmıştır.

Mustafa Lütfü Bey mektubunda, oğlu Şükrü'nün sürekli kuş yuvalarını bozduğundan ve tüm nasihatlere rağmen bu kötü eylemden vazgeçemediğinden bahseder. Lütfü Bey *Çocuklara Rehber*'in on dördüncü sayısında yer alan “Bir kuş yuvasının kıymeti nedir?” isimli yazıyı okuduğunu ve buradan öğrendiklerinden etkilenip oğlunu yeniden uyardığını belirterek nihayet onu bu işten vazgeçirmenin bir yolunu bulduğunu anlatır. Hizmetlerinden dolayı *Rehber*'e teşekkür eder ve övgülerde bulunur. Söz konusu mektup *Çocuklara Rehber*'in ebeveynler için de faydalı olduğunu ve onların beğenisini kazandığını gösterir.

2.5.4.24. Şuûn-ı Mekâtip

Mekteplerden havadislerin verildiği bu bölüm derginin ilk senesinden son senesine kadar mevcudiyetini korur. Toplamda “Şuûn-ı Mekâtip” başlığı ile yayımlanan yüz on üç yazı bulunur. Çoğu imzasız olan bu yazıların yirmi dördünde Ahmed Arif, Ahmed Midhat, Ali Kemal, Hüsnü, M. M., Mehmed Fevzi, Mustafa Necmeddin, Mustafa Necmeddin imzaları görülür.

“Şuûn-ı Mekâtip” yazıları derginin esas hedef kitlesinin mektepli öğrenciler olduğunu daha iyi ortaya koyar. Bugün açısından o dönemin eğitim sistemi hakkında

ipuçları vermesi, okulları hatta muallimleri tanıtması yönünden kıymetlidir. Derginin yayımlandığı dönemde ise bu yazılar ciddi bir ekosistem oluşturur. Yazılarla maarifin durumu ortaya konur; hayırseverler, yöneticiler, öğrenciler, öğretmenler arasında bir haber ağı oluşturulur. Okulların sınav, tatil, kayıt dönemleri ile ilgili duyurular; başarılı okulların, öğrenci ve öğretmenlerin tebriği; öğretmenlerin tayin haberleri, yeni açılan okul ve kitapçılar hakkındaki malumatlar, mevcut okullardaki ıslahatlar, eğitim alanında yapılan hizmet ve yardımlar, okul gezileri, öğrencilerin faydalanabileceği yayınların tanıtımı bu sütunlarda kaleme alınan konulardandır. Özellikle tevzî-i mükâfat törenleri ayrıntılarıyla anlatılır. Ahmed Midhat Efendi'nin taşra mekteplerindeki öğrencilerin seviyesini ve ihtiyaçlarını öğrenmek için birçok yeri dolaşarak kaza ve karyeleri özellikle de oranın okullarını tanıttığı yazıları da tafsilatlı ve bilgilendiricidir. İlk Selanik ve İstanbul'daki okullarla ilgili havadislerle yer verilirken Ahmed Midhat'ın bu gezileriyle Rumeli'nin büyük bir kısmındaki, Anadolu'daki bilhassa da İzmir vilayeti ve havalisindeki okulların durum ve faaliyetlerinden haberdar olunur.

Rehber çocukların yaptıkları iyi eylemleri ve başarılarını sütunlarında daima takdir eder. Çocukların hareketleri her zaman takip edilir. Okulların tatile girdiği tarihlerde yayımlanan bir “Şuûn-ı Mekâtîp”te bu takibin ilginç bir örneğine rastlanır: İdarenin “müddet-i tatil zarfında sahil boylarında ve sair namünasip mahallerde dolaşan çocukları men ve ihbar keyfiyeti” hususunda karar aldığı ve muallim-i şehîr marifetli Şemsi Efendi hazretlerinin kendisinden rica olunan bu vazifeyi kabul ettiği duyurulur.

2.5.4.25. Haber

Çocuklara Rehber'de haber niteliği taşıyan otuz üç yazı mevcuttur. 1314 yılında üç adet, 1315 yılında on yedi adet, 1316 yılında on üç adet haber yayımlanmıştır. Bu haberlerin kaynağı yerli ve yabancı gazetelerdir. *New York Herald*, *Le Matin*, *Asır*, *Tarik*, *Tercüman-ı Ahval*, *Lokal Ançaykar* ismi anılan yayınlardandır. Çocuklar, kendi topraklarında ve dünyada yaşanan gelişmelerden haberdar edilir. Haberlere konu olan olaylar genellikle ABD, Almanya, Fransa ve İngiltere'den; sağlıktan mimariye, sanattan reklamcılığa birçok alandandır. Diğer ülkelerin yasa ve uygulamaları, hayvanlara dair ilginç olaylar, tuhaf icatlar ve kazalar

da haberlerin içeriğini oluşturur. Yazıların sadece birinde imza bulunur o da H. (Ha) A. (Ayn)’a aittir.

Rehber’in yayın hayatına başlamasıyla Salomon August Andrée’nin Kuzey Kutbu’nu keşfetmek amacıyla “Eagle (Kartal)” namındaki balonuyla çıktığı seyahat aynı yıla rastlar. Dergide Andrée’nin yolculuğu ilgiyle takip edilir, yurt dışında onun hakkında çıkan haberlere yer verilir. Kendisinden uzun süre haber alınamayan seyyahın akıbeti hakkında bilgi veren, bir sergüzeşt gibi okuyanı heyecan ve merak içinde bırakan dört yazı kaleme alınır.

Güncel tartışmalar da aktarılır. Örneğin “Dünyanın Sonu” isimli haberde, Rudolph Falb’in 1899 yılında gezegenimize yaklaşan bir kuyruklu yıldızın çarpmasıyla dünyanın sonunun geleceği iddiası üzerine *Le Matin* gazetesi muharririnin Paris rasathanesi müdürü Maurice Loewy ile yaptığı röportajdan bir bölüm paylaşılır. Mösyö Maurice söz konusu kuyruklu yıldızın bir felakete yol açmayacağını söyler ve Falb’in hatalı söylemlerini düzeltir.

2.5.4.26. İstatistik

Rehber’de ilginç istatistikler okurlarla paylaşılır. Bu konuda yedi yazı bulunur; bunlardan biri 1313 yılına, ikisi 1315 yılına, dördü 1316 yılına aittir. İstatistiklere “Mütenevvia” ve “Küçük Malumat” başlıkları altında zaman zaman yer verilse de söz konusu yedi yazı münferiden yayımlandığı için ayrıca tasnif edilmiştir. Çoğunlukla yabancı dergi ve gazetelerden alındıkları görülmektedir.

Yazıların altısı imzasızdır. İmzalı olan “İstatistik (Musâhabe)”, H. (Ha) A. (Ayn) tarafından kaleme alınmıştır ve George Newnes’in kurduğu “Tit-Bits” isimli dergide çıkan tuhaf ve dikkat çekici istatistiklerden örnekleri barındırır. Diğer yazılarda; Avrupa’nın bazı memleketlerindeki okuma yazma bilmeyenlerin oranları, baştan beri *Çocuklara Rehber* dergisini okuyan gözlerin elli beş metre mesafe katettiği, renklerine göre kadınların saçlarındaki ortalama tel miktarı, kelime açısından zengin olan dillerin kaç kelimeyi barındırdığı, yeryüzünde mevcudiyeti bilinen hayvan sayısı ile bunların ne kadarının hangi türden olduğu, Avrupa’da yayımlanan kitap sayısı, asır görmüş insan sayısının en fazla İspanya’da olması gibi birçok istatistiki bilgi aktarılır.

2.5.4.27. Bilmece

Eğitici olduğu kadar eğlendirici olması da hedeflenen *Rehber*'in son sayfalarında yer alan, hem hafıza ve zekâyı kuvvetlendirmeye yarayan hem de çocukların hoşça vakit geçirmesini sağlayan bilmeceler bulunur.

Toplam 151 sayıda görülen bilmecelerin 72'si imzasızdır. İmzalı yazıların çoğu öğretmen veya öğrenciler tarafından hazırlanıp dergiye yollanmıştır. Bunların haricindeki muhtelif isimler arasında özellikle Sadi Efendi dikkat çeker: Dergide otuzun üzerinde bilmecesi mevcuttur.

Bilmecelerin çoğu herkesçe bilinen klasik tarzdaki tahmin sorularıyla, kimisi boşluk doldurmacalı, kimisi sudoku tarzında rakam yerleştirmeli bulmacalardır. Bazen birkaç kelime verilir ve bunların eş anlamlısı olan kelimelerle bir darbimeselin bulunması istenir. Sesteş kelimelerden faydalanılarak hazırlanmış bilmeceler de mevcuttur. Bazen kelimeye harf ekleme ya da çıkarma suretiyle cevabına ulaşılan sorular verilir. Bilmecelerin bazıları küçük bir hikâyenin içine yedirilerek sorulur. Birçoğu ise manzume şeklinde yazılmıştır.

Yabancı dillerle alakalı bilmeceler de vardır. Farsça kelimeler sorulur. Farklı dillere ait kelimeler verilir ve bunların ait oldukları lisandaki karşılıklarının bulunması istenir, bulunacak kelimelerin ilk harfleri sıralanarak bilmecenin yanıtına ulaşılır.

Bilmeceler arasında “Eğlenceli Sualler” alt başlığıyla, muzip yanıtları olan ilginç sorular da bulunur. Daha sonra bu başlık “Bilmecelerimiz”in değil “Suallerimizin” altında görülür.

Genellikle bilmecelerin ardından okuyuculara duyuru yapılır. Bu duyuruda, bilmece cevaplarının derginin içinde yer alan hal varakasına yazılacağı, her bir varakanın yalnız bir şahsa ve bir haftaya mahsus olduğu söylenir. Başka bir kâğıdın üzerine yazılan cevapların doğru da olsa kabul edilmeyeceği belirtilir.

Okura sorulan bilmecelerin yanıtları bir sonraki sayıda yani bir hafta sonra açıklanmaktadır. Kimi zaman bilmecelerin ardından mükâfat duyurularında bulunulur. Doğru yanıtları gönderenler arasında kura çekilerek kazanan kişiye Muallim Naci'nin veya Ahmed Rasim'in kitapları, *Çocuklara Rehber*'in birinci yıl nüshaları ödül olarak verilir. Bilmeceleri doğru cevaplayan herkese birer varaka-i

takdiriyye verilerek on varaka biriktirip idarehaneye teslim edenlere de kitap hediye edilir.

Bazı bilmecelerde “idadi öğrencilerine mahsus” gibi ifadelerle hangi yaş dönemine hitap edildiği belirtilse de bilmeceler büyükler tarafından dahi ilgi görür. Otuz birinci sayıdaki bilmecenin cevabının ardından vükelâ-yı deâvîden şair-i şehîr izzetli Vamık Efendi tarafından dergiye yollanmış olan varakaya yer verilir. Vamık Efendi bu varakada, derginin 33. nüshasındaki bilmecenin dikkatini çektiğini, çocukça bir heyecanla bu bilmecenin cevabını bulma arzusu duyduğunu anlatır; *Rehber*’e birtakım övgülerde bulunur ve bilmecenin cevabını yazar. Ardından “Rehber” başlığı altında kendisine teşekkür edilir.

2.5.4.28. Sorular

Genellikle “Bilmecelerimiz”den önce gelen “Suallerimiz” bölümü altmış altı sayıda yer alır. Çocuklar sorularla düşünmeye ve araştırmaya yönlendirilir.

Fenne, coğrafyaya, tarihe dair suallere yer verilir. Alışılmışın dışında cevapları olan eğlenceli sorular, geometri ve matematik problemleri de “Hendese Meselesi”, “Hesap Meselesi” ve “Eğlenceli Suallerimiz” gibi alt başlıklarla bu bölümde yayımlanır. Arapça ve Fransızca bilgisine dayalı etimoloji ile ilgili sorular da bulunur.

Bazen doğru cevapları dergiye yollayanlar arasında çekilecek bir kurayla kazanana hediyeler verileceği duyurulur. Bir lira kıymetinde bir hediye, Muallim Naci’nin bir kitabı vadedilen ödüllerdendir.

2.5.4.29. Müsabaka

Çocuklara Rehber ilk sayısından son sayısına kadar okurlarına bilmece ve sualler yöneltmiş, bunların cevaplarını doğru olarak gönderenlere birtakım mükâfatlar vermiştir. Benzer şekilde kazanana ödül verilen başka bir format daha dergide görülür ki bu da müsabakalardır. Müsabaka olması hasebiyle okurlardan yerine getirilmesi istenen biraz daha zor bir iştir ve ödül alan tek bir kişi vardır.

Derginin birinci senesinin yirmi dördüncü sayısında “Mekteb-i İdâdî Şâkirdanına” başlıklı yazıda Mekteb-i İdâdî öğrencileri arasında, hikmet-i tabiiyyeden “madde” hakkında en iyi ve açıklayıcı bilgiyi vermeyi başaran

öğrenciye, derginin idaresi tarafından ödül olarak kıymetli bir kitap hediye edileceği vadedilmiştir.

İkinci yılın yirmi yedinci ve otuz yedinci sayılarında “Müşabaka” başlığı altında Farsça bir mektup verilerek okurlardan bunu tercüme etmeleri istenir ve en güzel tercüme-yi yollayana bir varaka-i takdiriyye verileceği belirtilir. Yirmi sekizinci sayıda “Müşabaka” başlığı altında -içindekiler kısmında bu başlığa ek olarak “Farisi Mektubun Cevabı” ifadesi de bulunur- yirmi yedinci sayıdaki Farsça mektubun tercümesi verilir.

Üçüncü senenin yirmi ikinci sayısında Siroz’dan Sadi Efendi’nin hazırladığı “Mükâfatlı Bir Sual” yer alır. Sadi Efendi sorusunun ardından, cevabı ilk bulabilene bir lira kıymetinde bir hediye takdim edileceğini vadeder. Daha sonra yirmi beşinci sayıda, Sadi Efendi, sorunun cevabını, mükafatı kimin kazandığını ve gönderdikleri cevap varakalarıyla takdir kazananların isimlerini “Mükâfatlı Sual Hakkında” başlıklı bölümde okurlara açıklar.

2.5.4.30. Takdim Yazısı

Rehber’in dört yıllık yayın hayatı boyunca her sene ilk sayısına takdim yazısı yazılarak giriş yapılır. Birinci sene “Mesleğimiz” başlığı altında *Çocuklara Rehber* dergisinin amaç ve vizyonundan, hedef kitesinden ve içeriğinden bahsedilir. “İkinci Senemiz”, “Üçüncü Senemiz” ve “Dördüncü Sene” başlıklarındaki diğer yazılarda ise önceki sene yapılan hizmetler değerlendirilir; derginin gösterdiği terakki ve başarı, yeni yılda yapılması planlananlar anlatılır.

2.5.4.31. Tebrik

Dergide on bir tebrik yazısı mevcuttur; bunlar *Rehber*’e yazılan ve *Rehber* tarafından yazılan tebrikler olarak ikiye ayrılabilir.

Rehber’e gönderilenler, derginin çıkışını tebrik amaçlıdır. Mekteb-i Terakki’de Lisan-ı Osmanî Muallimi Osman Şevki Bey, Selanik Askerî Rüştiyesi Müdürü Kolağası Tevfik Bey, Mekteb-i Terakki’nin rüştiye talebeleri adına Hidayet Nazmi Efendi, Feyz-i Sıbyan Mektebindeki öğrenciler adına Ömer, Vasfi, Veli ve Mahmud efendiler, Mekteb-i Terakki’den mezun Rukiye Hatice Hanım yazılarında *Çocuklara Rehber*’in intişarından duydukları memnuniyeti dile getirmiş, iyi dilek ve övgülerde bulunmuştur.

Rehber tarafından imzasız bir şekilde yayımlanan diğer yazılarda ise İstanbul'un kıymetli kitapçılarından K. (Kaf) Faik Efendi'nin neşrettiği *Terakki* isimli derginin, Selanik'te Vükelâ-yı deâvîden Mustafa Cevdet Efendi'nin yayımladığı *Mektep Refiki* adlı risalenin, Dersaâdet'te çıkan Mârifet isimli yarı Türkçe yarı Fransızca bir gazetenin yayın hayatına başlayışı tebrik edilir ve birtakım bilgiler verilerek bu neşriyat tanıtılır. Bunlar haricinde bir yazıda da Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Hüseyin Muhiddin Efendi'nin rütbesinin yüzbaşılığa yükseldiği haberi verilerek kendisi tebrik edilir ve kısa bir özgeçmişine yer verilir.

2.5.4.32. Cülûs-ı Hümâyun ve Velâdet-i Padişahî

On dokuzuncu sayıda sonlanan dördüncü yıl haricinde, *Çocuklara Rehber*'in, her sene yirminci sayısının ilk iki üç sayfasını, padişahın tahta çıkışını kutlayan tebrik yazılarına, methiyelere ayırdığı görülür. Aynı format *Rehber*'in birinci sene otuz dokuzuncu, ikinci sene otuz yedinci, üçüncü sene otuz altıncı sayılarında da padişahın doğum günü için uygulanır.

Söz konusu sayıların ön sayfasında, tuğra ve divani hattıyla yazılmış “Padişahım Şevketinle ve Devletinle Çok Yaşa” sözü yer almaktadır. Metinlerde ise saygı, hürmet ve minnet duyguları ifade edilmekte, övgü ve iyi dileklerde bulunulmaktadır.

2.5.4.33. Teşekkür

Çocuklara Rehber dergisinde on adet teşekkür yazısı bulunur. Bunların çoğu derginin yayın hayatına başlayışını kutlayan tebriknâmelere cevaben yazılmıştır, bu yüzden de sekiz yazı 1313 yılına aittir. 1314 yılında da derginin birinci yıl dönümünü tebrik eden *Mütâlaa* gazetesine teşekkür edilmiştir. Yine aynı yıl “Bir Eser-i Hamiyet” başlığı altında, Feyz-i Sıbyan Mektebi öğrencileri için iki yüz adet defteri ücretsiz ciltleyen İsmail Efendi'ye *Rehber*, latif bir emsal teşkil eden bu hizmetinden dolayı teşekkürlerini beyan eder. “Tahdîs-i Nîmet” isimli yazıda ise eğitime katkıları ve *Rehber*'e desteği sebebiyle Maarif Nazırı Zühtü Paşa'ya teşekkür edilir.

2.5.4.34. Duyuru

Dergide yüz doksan altı adet duyuru mevcuttur. Mekteplerin sınav tarihleri, yeni çıkan yayınlar, stok ve dağıtımla ilgili meseleler, okullar tatil olduğunda *Rehber*'in temin edilme yolu, abonelik, *Çocuklara Rehber* koleksiyonları, bilmece

hal varakaları ve takdir belgesi, idarehanenin taşınması, gecikmelere dair bilgilendirme, derginin Dersaâdet merkezi duyuruların konularını teşkil eder. Bunlar haricinde 29 Temmuz 1313 tarihli “İfade” başlıklı duyuruda Emine Semiye binti Cevdet meşguliyet içinde olsa da *Çocuklara Rehber* için de elinden geldiğince yazı yazacağını belirtir. Sadi Bey başlıksız duyurusunda *Rehber*’e ara sıra yalnızca Türkçe sözler yazacağını belirtir. Çocukların okuduğunu kolayca anlamasını sağlamak için sade bir Türkçe kullanmayı önemser. “Almanca Öğrenmek İsteyenlere” başlıklı yazıda Almanca öğrenmek için özel ders almak isteyenlerin derginin idarehanesine müracaat edebileceği duyurulur. “Musavvir-i Fen ve Edeb Refik-i Muhteremimizin Nazar-ı Dikkatine” başlıklı yazıda ise bir intihal olayı ifşa edilir: *Çocuklara Rehber*’in dördüncü senesindeki altıncı nüshasında A. (Ayn) A. (Ayn) imzasıyla neşredilen “Sabâvet” başlıklı manzumenin, *Musavvir-i Fen ve Edeb* isimli edebiyat dergisinin 42. nüshasında Arif imzasıyla tabedildiği söylenir ve Arif Bey kınanır. Bu duyuruyla mesele derginin başyazarının nazarıdikkatine sunulur.

2.5.4.35. İhtar

Dergide otuz üç adet ihtar yazısı yer alır. Hepsi bir nevi duyurudur, farklı olarak uyarı amacı ön plandadır.

2.5.4.36. Tashih

Rehber’de çıkan yazılardaki hataların belirtildiği on üç adet tashih metni bulunur. Tashih metinlerinden biri Muallim Cûdi Efendi tarafından dergiye yollanmıştır. Hz. Ali’nin Arapça asıllarıyla birlikte yayımlanan hikmetli sözlerinin tercümesinin yetersiz olduğunu düşünen Cûdi Efendi, okurların çoğunlukla öğrenci olması sebebiyle hem dili hem de sözleri yanlış öğrenmemeleri açısından tashihte bulunarak kendi tercümesini yazar. Öğretmenler tarafından çocukların eğitimine gösterilen özen bu örnekte de görülmektedir.

2.5.5. Yazar Kadrosu

Çocuklara Rehber dergisinde iki yüz on yedi farklı imza tespit edilmiştir. Yayın kadrosunun çoğunluğunu öğretmenler oluşturmaktadır. İmzalar arasında Ali Ulvi, Avanzâde Mehmed Süleyman, Emine Semiye, Muallim İbrahim Cûdi, İsmail Safâ, Mehmed Es’ad, Florineli Nâzım, Musacalızâde Mehmed Said, Osman Nuri, Leskovikli Rauf, Recâizâde Mahmud Ekrem, Sadi, Selanikli Tevfik, Necib Vecdi

imzasıyla dergide yer alan “Çocuk Bahçesi” dergisinin imtiyaz sahibi, Ali Ulvi Elöve'nin ağabeyi Necip Necati Özeren; Mehmed Âkif Ersoy'un, “Fecr” adlı küçük şiir kitabına takriz yazdığı²³ Edirne Lisân-ı Osmânî Muallimi Abbas Hâverî dikkat çekmektedir. Birkaç yazıda kuşları temsilen kullanılan takma isimli imzalar da mevcuttur: Behiştî, Girişmekâr, Oburca, Sarıca, Sorguçlu, Sürmeli.

Dergide en çok imzası bulunan kişi Siroz'dan Sadi'dir; manzum ve nesir olarak 121 yazısı yayımlanmıştır. 1899 yılında yüzbaşılığa terfî eden ve o dönem Mekteb-i İdadide Bulgar lisanı muallimliği görevini ifa eden, yine bu okulda öğrencilere jimnastik dersi veren²⁴ Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Hüseyin Muhiddin'in de almış üç adet yazısı bulunur. Ahmed Midhat, H. (Ha) A. (Ayn), Hüseyin Hilmi, Necip Vecdi, Doktor Cemil Hâverî, Eczacı Edhem İsmail; öğretmenlerden Kavala İdâdî-i Hayrî'den Ali Galib, Feyz-i Sıbyan Mektebi Müdürü Ali Saib, Mekteb-i Terakki'den Osman Şevki; öğrencilerden Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi'nden Fazlı Mağmumî, Mekteb-i Terakki'den İbrahim İhsan, Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi'nden Tevfik Mesar çok yazan muharrirler arasındadır.

Söz konusu isimlerin alfabetik olarak sıralanmış tam listesi ile kim olduğunu tespit edebildiğimiz bazı şairlerin ve yazarların biyografileri aşağıda yer almaktadır.

A. (Ayn) A. (Ayn)

A. (Ayn) Haydar (İskeçe'den)

A. (Ayn) Hüsniye

A. (Ayn) İsmet (İbnü'l Faik)

A. (Ayn) Piraye (Köprülü'den)

A. (Ayn) Sena

A. (Ayn) Şekib

Abbas Hâverî (Edirne Lisân-ı Osmânî Muallimlerinden)

Abdullah (Köprülü'de Mekteb-i Rüşdî Muallim-i Ülâ)

Abdullah Hilmi (Köprülü Mekteb-i Rüşdî Muallimi)

²³ Ahmet Turan Arslan, Mustafa İsmet Uzun, “Takriz”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, c. 39, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010): 273.

²⁴ “Tebrik”, **Çocuklara Rehber**, s. 21 (26 Ağustos 1315 – 02 Cemaziyelevvel 1317): 8.

Abdurrahman Ziya (Cisr-i Ergene Mekteb-i Rüşdîsi Şâkirdanından 16 No.lu)

Abdülaziz (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdisinden 47 Numaralı)

Afif (Köprülü'den)

Ahmed (Ankara İstînaf Ceza Reisi Galip Beyzâde)

Ahmed (Priştine Mekteb-i Rüşdîsi Muallimi)

Ahmed Ârif (Kırkkilise'de Abdürrahim Efendizâde)

Ahmed Besim (Mekteb-i Terakki Muntehî Sınıfı Şâkirdanından)

Ahmed Faik (Dersâadet'ten)

Ahmed Galib (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâi Muntehî Sınıf Talebesinden)

Ahmed Halid (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsi İkinci Sınıf Talebesinden 34 Numaralı)

Ahmed Midhat

Ahmed Muhsin (Kesriyeli)

Ahmed Naci (Siroz İdâdî Mektebi Dördüncü Sene Şâkirdanından)

Ahmed Refik

Ahmed Remzi (71 numaralı İstanköylü)

Ahmed Sabri (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Talebesinden 85 Numaralı)

Ahmed Suad (Serfiçe Ziraat Memuruzâde)

Aişe binti Şakire

Âkil (Edirne Mülkiye İdâdîsi Dördüncü Sene Şâkirdanından 12 Numaralı)

Ali (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâi Talebesinden 46 Numaralı)

Ali Galib (Kavala İdâdî-i Hayrî Muallimlerinden)

Ali Kemal (Koçana'dan)

Ali Saib (Feyz-i Sıbyan Mektebi Müdürü)

Ali Sâlim (Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

Ali Server (Edirne Mekteb-i İdâdîsi'nden)

Ali Ulvi

Aliye (Mekteb-i Terakki Müntehî Sınıf Talebatından)

Aliye Seniyye (Selanik İnas Rüştîye Mektebi Müntehî Sınıf Talebesinden)

Âtîf

Âtîf Mağmumî

Âtîfe (Edirne Süvari Binbaşlarından İzzetli Osman Bey'in Kerimesi)

Ayşe (Hamidiye İnas Mektebi Muallimesi)

Ayşe Edhem (Mekteb-i Terakki Talebatından)

Basri (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

Behiştî (Kulunuz)

Celal Hâverî

Celâlet

Cemil (Kırkkilise Mekteb-i İdadi Talebesinden Hakim Bey-zâde)

Cemil Hâverî (Doktor)

Cûdî (Muallim)

E. (Elif) E. (Elif)

E. (Elif) Fazıl (Mekteb-i Terakki'den)

E. (Elif) H. (Ha) (Keferzeli)

E. (Elif) Nigâr (Manastır İnas Mektebi Mezunelerinden)

Edhem İsmail (Eczacı)

Edib (Selanik Merkez Kumandan Kâtibi Midillili)

Edibe (Mekteb-i Terakkiden)

Emine Cemal

Emine Hediye binti Ömer (Langaza İnas Mektebi Müdüresi)

Emine Semiye binti Cevdet

Emine Şükriye (Deâvî Vekili Hafız Tevfik Efendi Kerimesi İnas Mekteb-i Rüşdîsi Mezunelerinden)

Es'ad (Siroz'dan Müftüzâde)

Eyüp Sabri (Priştineli)

Eyüb Sabri (Üsküp Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Talebesinden)

Fatıma (Hamidiye İnas Mektebi Müdiresi)

Fâtımatü'z-Zehrâ (Usturumca İnas Muallim-i Ūlâsı)

Fâtıma Nevruz (Mekteb-i Terakki İnas Müntehâ Sınıf Talebatından)

Fazıl (Feyz-i Sıbyan Mektebi Şâkirdanından 70 Numaralı)

Fazıl (Mekteb-i Terakki Talebesinden 205 Numaralı)

Fazlı Mağmumî (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

Ferdiyye (İnas Rüştiyesi Beşinci Sene Talebatından)

Fıtnat (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

Firdevs

Fuad

Girişmekâr (Senâ-kârımız)

H. (Ha)

H. (Ha) A. (Ayn)

H. (Ha) Hilmi (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i Rüşdîsi Talebesinden)

H. (Ha) Osman (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

H. (Ha) Ramiz (Vodinalı)

Hafız Rıza (Kastamonu Vilayetinden Safranbolulu)

Hafize (Feyz-i Sıbyan Mektebi Talebatından Şakir Efendi Kerimesi)

Halil Kâmil

Halil Mahmud Tevfik (Dramalı)

Halil Şehabî

Halis Zeki (Kayseriye Mekteb-i İdâdî Talebesinden)

Hamdi (Edirne Mekteb-i İdâdî Talebesinden Debreli 01 Numaralı)

Hasan Ali

Hasan Rıza (Mekteb-i İdâdî Talebesinden)

Hasan Tahsin (Dedeâğaç Mekteb-i İdâdîsi Talebesinden)

Hidayet Nazmi (Mekteb-i Terakki'den)

Hikmet (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi İkinci Senesi Şâkirdanından Maraşlı)

Hikmet Osman (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Şâkirdanından)

Hürmüz (Mekteb-i Terakki İnas Kısmı Talebatından Ferid Efendi Kerimesi)

Hüseyin (Ohrili)

Hüseyin Fehmi (Kavala Mekteb-i Rüşdîsi Muallim-i Ūlâ)

Hüseyin Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Beyzâde)

Hüseyin Hüsnü (Selanik Mekteb-i Rüşdî-i Askerîsinden)

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

Hüseyin Zeki (Halep Vilayeti Maarif Müdürü)

Hüseyin Ziya (Selanik'te Seyyar Topçu Başçavuşlarından)

Hüsnü (Bihlişte Eşraf-ı Hanedanından)

Hüsnü Vâmık

İbrahim (Erzak-ı Askeriyye Mütcahitlerinden Vıçıtırınlı Süleyman Bey Efendi Mahdumu)

İbrahim (Selanik Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi İkinci Sınıf Talebesinden 63 Numaralı Katerinli)

İbrahim Edhem (İskeçe Mekteb-i Rüşdîsinden)

İbrahim Halil (İzmir Mekteb-i İdâdî-i Şahane Dördüncü Sene Talebesinden 856 Numaralı)

İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakki Müntehâ Sene Talebesinden)

İbrahim Sıdkı (Manastır Mekteb-i İdâdî talebesinden 41 numaralı)

İbrahim Zühdü

İsmail Kemal

İsmail Kemal (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

İsmâil Safâ (Mecmua-i Edibe)

İsmet

İsmet (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Şâkirdanından)

Kâmil (Bozdoğan'dan Somalızâde)

Katrin Trikovna

Kemal (Feyz-i Sıbyan Mektebi Şâkirdanından 166 Numaralı)

Kemal (Kesriye'den)

Kerime (Köprülü'den)

L. B.

L. Y.

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

M. A. (Ayn)

M. Âtîf (Edirne'den)

M. Âtîf (Selanik'ten)

M. Fazıl

M. Macide (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

M. Midhat (Muharririn-i Rehber'den)

M. Nuri

M. Ziyâeddin (Edirne Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi Beşinci Sene Talebesinden Midillili)

Mağmumî (Selanik Mekteb-i İdâdîsi'nden 2 Numaralı)

Mahmud

Makbule (Mekteb-i Hamidiye İnas Muallime-i Sâniyesi)

Mecdi Nazmi (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

Mehmed Âkif (Dersaâdet Dâru'l-muallimîn Müdavimlerinden Avrethisarlı)

Mehmed Ali (Kal'a-i Sultaniyye-i Mekteb-i İdâdîsi Şâkirdanından 247 Numaralı)

Mehmed Azmi (Üsküp Mekteb-i İdâdîsi Dördüncü Sene Talebatından 138 Numaralı)

Mehmed Cevad (Yenice-i Vardar Mekteb-i Rüşdîsinden)

Mehmed Es'ad (Gümülcine'de Kırmahalle Müderrisizâde)

Mehmed Fazıl (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

Mehmed Fevzi (Rüştiye Mektebi Muallimi)

Mehmed Fuad (İzmir'den Menemen Mekteb-i İbtidâî Muallim-i Ülâ)

Mehmed Nazım (Florine Mekteb-i Rüşdîsi Rık'a Muallimi)

Mehmed Said (Akhisar Maârif Reisi Musacalızade)

Mehmed Süleyman (Avanzâde)

Mevhibe Âkif (Küçücük Muharrirlerimizden)

Meymenet (Sarışaban Kaymakamı Mustafa Fehmi Bey Efendi Kerimesi)

Midhat Tefvik (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

Moiz Yakov (Selanik'te Beynelmilel Mekteb-i Mûseviyye Müdürü)

Muharrem Sadık (Edirne Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Talebelerinden 212 Numarada Mukayyed İskeçe Eşraf ve Hanedanından Hacı Ali Galib Paşa Biraderzâdesi)

Murad Nihad (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Selanikli)

Musa Kâzım (Selanik Mülkiye Şâkirdanından)

Mustafa (Cisr-i Ergene Mekteb-i Rüşdîsi Şâkirdanından 1 Numaralı)

Mustafa (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Talebesinden, Polis Süleyman Efendi-zâde 56 Numaralı)

Mustafa (Selanik Rüşdî-i Askerîsi Riyâzî Muallimi Yüzbaşı)

Mustafa Hulusi

Mustafa Lütfü (Edirne Adliye Ketebesinden)

Mustafa Necmeddin (Filibe'de Fransız Mektebi Talebesinden)

Muvaffak

Necip Vecdi

Necmiye (Demirhisar İnas Mektebi Talebatından)

Nefise İclal

Neyyire Hidayet (Mekteb-i Terakkiden Mezune)

Nezâhet (Mekteb-i Terakki İnas Mezunelerinden)

Nurettin (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

Nüzhet (Feyz-i Sıbyan Mektebi Muallimelerinden)

Oburca (Umumi Sakalar Adına Hakiriniz)

Osman Nuri (Deâvî Vekili)

Osman Rıfat (Debre Evrak Sermukayyidi)

Osman Ruhi (Selanik Mekteb-i Rüşdiye-i Askerîyye Şâkirdanından)

Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisân-ı Osmânî Muallimi)

Ömer

Ömer Fevzi (Mekteb-i Terakki Muntehî Sınıf Talebesinden)

R. S. (Sin) (Dimetoka'dan)

Rafet (İbnü'l Âsım)

Rahmi Mağmumî (Selanik Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsi Talebesinden 3 Numaralı)

Rauf (Leskovikli)

Recâizâde Mahmud Ekrem

Refika (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

Refika (Usturumca Deâvî Vekili Yusuf Neşet Efendi'nin Kerimesi)

Rukiye Hatice (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

Rukiye Zişan (Mekteb-i Terakki İnas Talebesinden)

S. (Sad) Nail (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i Rüşdîsi'nden 30 Numaralı)

Saadet (Edirne Mahkeme-i Ticaret Başkanı Kerimesi İnas Rüştiyesi Talebesinden)

Sadık

Sadık Efendi (Manastır Divan-ı Umumiye Nezareti Sandık Emni)

Sadi (Siroz'dan)

Saffetî Şeyda (Selanik Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsinden)

Safiyüddin (Selanik'ten)

Salih Mehmed (Kavala Mekteb-i İdâdî-i Hayrî Talebesinden)

Sarıca (Umumi Kanaryalar Namına Hakiriniz)

Servet (Siroz Mekteb-i İdâdîsi Beşinci Sınıf Talebesinden)

Sırrı (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Üçüncü Sınıf Şâkirdanından 2 Numaralı)

Sorguçlu (Umumi Hüthütler Namına Hakiriniz)

Sürmeli (Umumi Kırlangıçlar Adına Hakiriniz)

Ş. Aliye (Mektepli Kârialarınızdan)

Şerif Necmi (Dedeâğaç'tan)

T. (Te) Âsaf (Siroz İdâdî Mektebi Talebesinden)

Tahsin (Edirne Mekteb-i İdâdî Beşinci Sene Talebesinden 76 Numaralı)

Talat (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâi Üçüncü Sene Şâkirdanından 27 Numaralı
Banka Muhasebe Kâtibi Nevzat Efendizâde)

Tevfik (Selanik Askerî Rüştiyesi Müdürü Kolağası)

Tevfik (Tercüman-ı Hakikat Sermuharriri Selanikli)

Tevfik Mesar (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Talebesinden)

Timur Fehmi (Kesriye Tahrîrat Kalemi Mülâzımlarından)

V. Mecdi

Vâmık (Meşahir-i Vükelâ-yı Deâvîden)

Vasfi

Veli

Vesile Melek (Mekteb-i Terakki Talebatından)

Yegâne (Selanik Rüşdî-i Askerîsi Riyâzî Muallimi Mustafa Efendi Kerimesi)

Yıldız (Üsküp İnas Mektebi Talebatından Cemil Efendizâde)

Yusuf

Yusuf Sabatay (Matalon Efendi Mektebi Şâkirdanından)

Z. (Zî) Sükûtî (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Manastırlı)

Zarif Sükûtî (Kesriyeli)

Ziya (Mürettip)

Ahmed Midhat

1844 yılında Tophane’de doğdu. Babasının ölümü üzerine 1854’te abisinin yanına Vidin’e gitti ve ilköğrenimine orada başladı; ardından 1859’da ailesiyle İstanbul’a döndü ve eğitimine Tophane Sıbyan Mektebi’nde devam etti. 1863 senesinde Niş Rüştîyesi’ni bitirdi. 1864’te Rusçuk’ta Vilayet Mektubi Kalemî olarak memuriyete başladı. Bu dönemde Tuna valisi Midhat Paşa’nın teşvikiyle Fransızca öğrendi. 1868’de Tuna gazetesinde muharrirliğe başladı, bir yıl sonra başmuharrir oldu. 1869’da Bağdat’a atanan Midhat Paşa maiyetine Ahmed Midhat’ı ve ağabeyini de dâhil etti. Bağdat’ta ilk kitapları olan “Hâce-i Evvel” ile “Kıssadan Hisse”yi yazdı. Ağabeyinin ölümünün ardından memuriyetinden ayrılıp 1871 baharında İstanbul’a döndü. Ailesiyle birlikte yerleştiği Tahtakale’deki evde bir matbaa kurdu ve eserlerinin neşrine başladı. 1873 senesinin Nisan ayında Rodos’a sürgüne gönderildi.²⁵ Üç yıl süren sürgün hayatında bir “Medrese-i Süleymaniyye” kurarak çocuklara burada ders verdi. Ders kitaplarının yanı sıra Rodos’ta ilk roman ve tiyatro eserlerini neşre başladı. 1876 yılının Haziran ayında İstanbul’a döndü. Takvîm-i Vekâyi ve Matbaa-i Amire müdürlüğü, Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyye azalığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. 1878’de Tercümân-ı Hakikat gazetesini çıkarmaya başladı. 1908’de emekliliğinden sonra Darülfünun, Medresetü'l-Vâizîn ve Dârülmuallimât’ta tarih ve felsefe dersleri verdi. 28 Aralık 1912’de vefat etti, Fatih Camii haziresine defnedildi.²⁶

²⁵ Behçet Necatigil, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, 19. bs. (İstanbul: Varlık Yayınları, 2000), 18-19.

²⁶ M. Orhan Okay, “Ahmed Midhat Efendi”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, c. 2, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1989): 101.

Tanzimat döneminin en meşhur isimlerinden olan Ahmed Midhat'ın, edebî açıdan zayıf olsa da halkı aydınlatmak amacıyla birçok tür ve temada kaleme aldığı iki yüz civarında²⁷ eseri bulunmaktadır.

Roman ve hikâyeleri: *Felsefe-i Zenân* (1870), *Firkat* (1870), *Gönül – Mihnetkeşân* (1870), *Kıssadan Hisse* (1870), *Sû-i Zan – Esâret* (1870), *Yeniçeriler* (1871), *Ölüm Allah'ın Emri* (1873), *Dünyaya İkinci Geliş Yâhud İstanbul'da Neler Olmuş* (1874), *Gençlik - Te'ehhül* (1874), *Hasan Mellâh Yâhud Sır İçinde Esrâr* (1874), *Felâtun Bey İle Râkım Efendi* (1875), *Hüseyin Fellâh* (1875), *Zeyl-i Hasan Mellâh Yâhud Sır İçinde Esrâr* (1875), *Karı - Koca Masalı* (1875), *Bir Küçük Hikâye - Bir Fitnekâr* (1876), *Paris'te Bir Türk* (1876), *Yeryüzünde Bir Melek* (1879), *Çengî* (1877), *Kafkas* (1877), *Nasîb - Bekarlık Sultanlık mı Dedin?* (1877), *Süleyman Muslî* (1877), *Beliyyât-ı Mudhike* (1881), *Henüz On Yedi Yaşında* (1881), *Karnaval* (1881), *Acâ'ib-i Âlem* (1882), *Vâh* (1882), *Cellâd* (1884), *Esrâr-ı Cinâyât* (1884), *Cinli Han* (1885), *Bahtiyarlık* (1885), *Bir Tevbe-kâr* (1885), *Hayret* (1885), *Obur* (1885), *Çifte İntikam* (1887), *Çingene* (1887), *Kısmetinde Olanın Kaşığına Çıkar* (1887), *Para* (1887), *Voltaire 20 Yaşında Yâhud İlk Mu'âşakası* (1887), *Arnavudlar ve Solyotlar* (1888), *Demir Bey Yâhud İnkişâf-ı Esrâr* (1888), *Fennî Bir Roman Yâhud Amerika Doktorları* (1888), *Haydut Montari* (1888), *Gürcü Kızı Yâhud İntikâm* (1889), *Diplomalı Kız* (1890), *Dolaptan Temâşâ* (1890), *Rikalda Yâhud Amerika Vahşet Âlemi* (1890), *Müşâhedât* (1891), *Ahmed Metîn ve Şirzâd Yâhud Roman İçinde Roman* (1892), *Bir Acîbe-i Saydiyye* (1893), *Can Kurtaranlar* (1893), *Dürdâne Hanım* (1881), *Hayal ve Hakikat* (1892), *Emânetçi Sıdkı* (1893), *İki Hud'akâr* (1893), *Ana - Kız* (1894), *Ta'affüf* (1895), *Altın Aşıkları* (1898), *Mesâ'il-i Muğlaka* (1898), *Jön Türk* (1910).²⁸

Ali Ulvi [Elöve]

1881'de Selanik'te doğdu. Babası, Selanik vilayeti muhasebe kaleminden emekli Mustafa Fevzi Bey; annesi, Mısır gümrük Nâzırı Hacı Süleyman Ağa'nın torunu Ayşe Süreyya Hanım'dır. Öğrenim hayatına 1885 yılında Feyz-i Sibyan Mektebinde başladı ve 1895'te bu okulun rüşdî kısmından mezun oldu. Ardından Selanik Mülki İdadisinin beşinci sınıfına bir yıl devam ettikten sonra Fransızca

²⁷ Hakkı Tarık Us, **Bir Jübilenin İntibaları: Ahmed Midhat'ı Anıyoruz**, (İstanbul: Vakıf Gazete ve Matbaası, 1955), 169-171.

öğrenebilmek amacıyla okul değiştirerek Selanik Frerler Mektebine geçti. 1896'da, tayini çıkan ağabeyi Âkif Fevzi'yle birlikte Manastır'a gitti ve eğitimini Manastır Frerler Mektebi'nde sürdürdü. Volos ve Serez'deki memuriyet görevlerinin ardından Selanik'te öğretmenliğe başladı. 1898 ile 1905 yılları arasında Feyz-i Sıbyan'da Türkçe ve Fransızca dersleri verdi.²⁹ Eş zamanlı olarak "Çocuk Bahçesi" adlı derginin yazı işlerini yürüttü. 1908'den sonra İstanbul, Adana ve Bursa ilköğretim okullarında edebiyat öğretmenliği yaptı. 1939'dan 1945'te emekli olana dek Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretim görevlisiydi.³⁰ Emekliliğinin ardından TDK'da uzman olarak çalıştı. İstanbul İlköğretmen Okulu'ndaki görevi süresince yetmişin üzerinde çocuk şiiri yazdı; bu şiirleri 1912 yılında yayımladığı "Çocuklara Neşideler" isimli kitabında topladı. Çocuk edebiyatına katkılarıyla ve Gençlik Marşının söz yazarı olmasıyla bilinen Ali Ulvi Elöve 1975'te vefat etti. Mezarı Üsküdar, Bülbüderesi'nde kâindir.³¹

Cûdî Efendi (Muallim)

Asıl adı İbrahim Cûdî'dir. 1850 senesinin Kasım ayında Merzifon'un Hacı Bali Mahallesi'nde doğdu. İki yaşındayken babası vefat edince anne tarafından dedesinin yanında kaldı. Dinî ilimlere dair talimi ilk bu evde gördü. Mahalle Mektebinde Kur'an hıfzına, sülüs yazmak üzere hat dersine başladı. Buranın ardından rüştiyeye devam etti. Rüştiye bitince medrese derslerine devam ile sarf, nahv, mantık, fıkıh, okuduktan sonra tahsilini tamamlamak üzere 1876'da İstanbul'a gitti. Bir yıl sonra girdiği müsabaka imtihanını kazanarak Beşiktaş Askerî Rüşdîsine Türkçe öğretmeni olarak tayin oldu. Burada üç sene çalıştıktan sonra Selanik'te Mekteb-i Terakki'ye atandı, yedi yıl sonra da İdadi-i Mülkiyye'ye geçti. Ardından Selanik Askerî Rüşdiyesinde Türkçe ve Arapça muallimliği yaptı. Meclis-i Mebûsan üçüncü döneminde Amasya mebûsu olarak seçildi. 1912'de Gelenbevi İdadisinde edebiyat, Mercan İdadisinde Türkçe öğretmeni oldu. Bir yıl sonra bu okullar sultani derecesine yükseltince Gelenbevi'de hizmete devam ederek edebiyat dersine ek olarak felsefe dersleri de okuttu. 1915 yılında edebiyat öğretmeni olarak Bezmialem Valide İnas

---

²⁸ Mehmet Arslan, "Ahmed Midhat Efendi", <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmed-midhat-efendi> [15.06.2020].

²⁹ Necmettin Özmen, "Ali Ulvi Elöve'nin Hayatı ve Eserleri" (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001), 7-8.

³⁰ Necatigil, **age**, 143.

³¹ Miriam Zeliha Stebler Çavuş, "Ali Ulvi Elöve'nin Şiirlerinin Eğitsel Açıdan İncelenmesi" (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), 10.

Sultanisine tayin edildi. Öğretmenliğe devam ederken 1917’de seçildiği Isparta mebusluğu görevini de icra etti.³² 21 Eylül 1921’de emekli oldu. 17 Eylül 1931 tarihinde vefat etti. Mezarı Kadıköy'deki aile kabristanındadır.³³

Arapça ve Farsça’yı anadili gibi bilen, Fransızcaya aşina Cudî Efendi dile olan bu hâkimiyetiyle felsefî ve lirik mutasavvıfane şiirler yazmıştır. Eski ve yeni tarzda yazdığı şiirleri birkaç divan teşkil edecek miktarda olmasına rağmen kitap haline getirilememiştir.³⁴ Şiirlerinden bazıları Teâvün-i Aklâm mecmuasında ve Peyâm-ı Edebî’de yayımlanmıştır.³⁵

Emine Semiye [Önasya]

Osmanlı Devleti’ndeki kadın hareketinin öncülerinden, muharrir, öğretmen ve gazetecidir. Tanzimat Devrinin meşhur isimlerinden tarihçi ve hukukçu Ahmed Cevdet Paşa’nın kızı, Türk edebiyatının ilk kadın romancısı Fatma Aliye’nin kardeşidir. Doğum yeri Vezneciler’dir. Tevellüdü bazı kaynaklarda 1866, bazı kaynaklarda 1868 olarak geçmektedir. Ahmed Cevdet Paşa’nın yazdığı mektuba göre ise 8 Şubat 1864’te doğmuştur.³⁶

Öğrenim hayatına kardeşleriyle birlikte dönemin en meşhur hocalarından aldıkları özel derslerle başladı. Psikoloji ve sosyoloji eğitimi için birkaç yıl kalmak üzere Paris’e ve İsviçre’ye gitti.³⁷ Selanik Askerî Rüstiyesi Farsça muallimi olan Karababa tekkesi şeyhinden de Farsça ve tasavvuf dersleri aldı.³⁸ Öğretmenlik ve maarif müfettişliği yaptı. Mütalaa Gazetesi’nde yazılar kaleme aldı. 1895’te “Hanımlara Mahsus Gazete” başta olmak üzere birçok dergi ve gazetede hikâyeler, şiirler, tefrika romanlar, çocuk terbiyesine ve kadınlara dair meseleleri ele aldığı makaleler yayımladı.³⁹ Yazdıklarından sadece “Hülâsa-i İlm-i Hisab” ve “Sefâlet” isimli iki romanı basıldı.⁴⁰

³² İbnülemin Mahmud Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, c.1 (İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1969), 250-251.

³³ Ekrem Bektaş, “Muallim Cudî Efendi”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, c. 8, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993): 80.

³⁴ İnal, **age**, 251.

³⁵ Bektaş, **age**, 80.

³⁶ Kadriye Kaymaz, “İlk Türk Kadın Yazarlarından Emine Semiye Hanım, Hayatı ve Eserleri” (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2008), 16-17.

³⁷ Taha Toros, “Cevdet Paşa’nın Kızları”, **Mâzi Cenneti I** (İstanbul: İletişim, 1998), 212.

³⁸ Kaymaz, **age**, 23.

³⁹ Nihad Sâmi Banarlı, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar**, c. 2 (Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1971), 994.

⁴⁰ Kaymaz, **age**, 33, 35.

Emine Semiye hayatı boyunca aktif bir şekilde siyasi faaliyetlerde bulundu, sosyal hizmetler alanında çalıştı. Balkan Savaşı zamanında gönüllü olarak Şişli Etfal Hastanesi'nde hemşirelik yaptı.⁴¹ Osmanlı Demokrat Fırkası'na ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katıldı.⁴² Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde, Edirne'de ve İstanbul'da edebiyat öğretmenliği yaptı. 1944 yılında İstanbul'da Haseki Hastanesi'nde vefat etti.

İsmâil Safâ

21 Mart 1867 tarihinde Mekke'de dünyaya geldi. Annesi Akşemseddin'in torunlarından Ayşe Semiye Hanım, babası Hicaz vilayeti mektupçusu, Trabzonlu şair Mehmed Behçet Efendi'dir. 1873 yılında annesini, 1879 yılında ise babasını kaybetmesi üzerine kardeşleri Ali Kâmi ve Ahmed Vefa ile birlikte İstanbul'a gitti. 1886 yılında Darüşşafaka'yı bitirerek ilkin Evkaf Nezâreti Mesârifat Kalemî'nde sonra İstanbul Telgrafhânesi muhabere memurluğunda çalıştı. Mekteb-i İdâdî-i Mülkî'de ve Vefa İdâdîsi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1890'da Telgraf ve Posta Nezareti Meclis Kalemî'nde müsevvitliğe başladı. Aynı yıl kendisine mecidiye nişanı verildi, 1899'da rütbe-i saliseye yükseltildi.⁴³ 1891'de "Mirsad" dergisine başmuharrir oldu. Yazdığı bazı metinler ve dâhil olduğu birtakım siyasi olaylar sonucunda hükûmet aleyhinde eylemlerde bulunduğu gerekçesiyle 1900 senesinin Nisan ayında Sivas'a sürüldü ve on ay sonra burada öldü.⁴⁴

Muallim Nâci'nin "şâir-i mâder-zâd" olarak nitelendirdiği İsmâil Safâ, Tanzimat'la Servet-i Fünûn arasındaki geçiş dönemi şairlerindedir. Şiirlerinde Muallim Naci, Recaizade Mahmud Ekrem ve Abdülhak Hamid etkileri görülür. Sade bir dille, aruz vezniyle yazdığı kafiyeli şiirleri lirik bir hava taşır. Manzum hikâyeler, müşterek gazeller ve nazireler de yazmıştır. Sanat ve edebiyat üzerine yazdığı düşünce yazıları da mevcuttur.⁴⁵

Eserleri: *Sünûhât* (1889), *Huz Mâ Safâ* (1892), *Mağdüre-i Sevdâ* (1892), *Mevlid-i Pederi Ziyaret* (1896), *Mensiyyât* (1896), *Mülâhazât-ı Edebiyye* (1898), *Hissiyât* (1912), *İntâk-ı Hakk'ın Tahmisi* (1912), *Muhâkemât-ı Edebiyye* (1913).

⁴¹ age, 25.

⁴² Şehmus Güzel, **Tanzimattan Cumhuriyet'e Toplumsal Değişim ve Kadın**, c. 3-4 (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985), 858.

⁴³ Alâattin Karaca, "İsmâil Safâ", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, c. 23 (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001): 121.

⁴⁴ Necatigil, age, 205.

⁴⁵ Süheyla Yüksel, "İsmâil Safâ", <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismail-safa-mdbir> [16.06.2020]

Mehmed Es'ad [İleri]

1882 senesinde Yunanistan, Gümölcine'de doğdu. Babası Fatih Camisi dersiâmı ve Kırmahalle müderrisi Mehmed Hilmi'dir; Balkan Harbi öncesinde Osmanlı Mebuslar Meclisi'nde Gümölcine mebusluğu yapmıştır.⁴⁶

Mehmed Es'ad Efendi, Gümölcine'de ilköğrenim gördükten sonra medrese eğitimi aldı. Müderris, muallim ve kürsü şeyhi olarak çalıştı. İttihat ve Terakki Derneği'nin Gümölcine Livası reisliğini yaptı. Balkan Savaşı'na gönüllü olarak katıldı. Yunanlar bölgeyi ele geçirince işgale karşı başlatılan harekete dâhil olarak Garbi Trakya Hükümet-i Müstakilesi kurulmasına yardımcı oldu. İstanbul Anlaşması gereğince Gümölcine Bulgaristan'a bırakıldığında İstanbul'a göç etmek zorunda kaldı. Öğretmenlik yapmak isteyince hükümet tarafından Aydın Sultanisi'ne atandı; Birinci Dünya Savaşı süresince burada çalıştı. Savaş sırasında birlik duygusunu kuvvetlendirmek ve halkı cephede savaşımaya teşvik etmek için cihada dair ayet ve hadisleri açıkladığı "Cihad-ı Ekber" başlığı taşıyan bir broşür yayımladı.⁴⁷ Savaş bittiğinde Yunan işgali altındaki İzmir'in kurtuluşu için Kuvâ-yi Milliye'ye katılarak Aydın ve Ödemiş cephelerinde savaştı. Hilal-i Ahmer Reisliği ve Müdâfaa-yı Milliye azalığı görevlerinde bulundu. Savaş esnasında askerleri vaazlarıyla yüreklendirdiği için "Milli Ordu Fahri Müftüsü" sıfatıyla onurlandırıldı. Türkiye Büyük Millet Meclisi I. Dönem Aydın ve II. Dönem Menteşe Milletvekilliği yaptı. TBMM'de II. Dönem, Tasarı, İrşat, Diyanet ve Evkaf Komisyonlarında da çalıştı. İrşat Komisyonunun Başkanlığında, Şeriye ve Evkaf Komisyonun sözcülüğünde bulundu. Başarılarından ötürü 21 Kasım 1923'te Meclis kararıyla, kırmızı-yeşil şeritli İstiklâl Madalyası ile ödüllendirildi. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü'ne bağışladığı evrak ve hatıratlar için ise kendisine "Türk İnkılap Tarihi Fahri Azalığı" unvanı verildi.⁴⁸

Gerek milletvekili gerek vatandaş olarak Milli Mücadele'de ve sonrasında vatani için aktif bir şekilde çalıştı. Tayyare Cemiyeti'nin kuruluşunda idare heyetinde, Himaye-i Etfal'in merkez heyetinde bulundu.⁴⁹ II. Dönem milletvekilliği

⁴⁶ Ayten Can Tunalı, "Kurtuluş Savaşı'nda Esat Efendi (İleri)", **Tarih Araştırmaları Dergisi**, c. XXVI, s. 41 (2007): 84.

⁴⁷ Hakan Uzun, "Esat Efendi (İleri)", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, s. 48, (Güz 2011): 871-872.

⁴⁸ Selin Çakar, "Esat İleri (Hayatı ve Faaliyetleri)" (Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2018), 5-6.

⁴⁹ Uzun, **age**, 872.

görevini yerine getirmesinin ardından İzmir'e yerleşti 15 Nisan 1957'de vefat etti. Kabri İzmir Bornova Kokluca Mezarlığı'nda kâindir.⁵⁰

Mehmed Nâzım [Özgünay]

1883 yılında Makedonya'nın Manastır şehrinin Florina kasabasında doğdu. Memleketi ile anılarak daha çok "Florinalı Nâzım" olarak bilindi. İlk ve orta öğrenimini Florina'da tamamladı. Çocukluğunun ardından uzun yıllar Üsküdar ve Kuzguncuk'ta yaşadı.⁵¹ Dâhiliye Nezareti ve Emniyet-i Umumiye kurumlarında memuriyet görevlerinde bulundu. Aynı zamanda Emniyet-i Umumiye'nin neşriyat şubesiyle de ilgilendi *Polis Mecmuası*'nın müdürlüğü vazifesini yürüttü.⁵² 1922 senesinde eşi doğum yaparken vefat etti. Eşinin ardından bebekleri de hayatını kaybetti, ailesinden geriye sadece küçük kızı Aliye Meliha Hanım kaldı. Hayatı boyunca şöhret peşinde koşan, örnek aldığı Abdülhak Hâmid gibi tanınan bir şair olma arzusu duyan Florinalı Nâzım, eşinin vefatı üzerine benzer şekilde kendi "Makber"ini yazdı. Bu şiiri sebebiyle kendisine "Zeyl-i Makber Şairi", "Zeyl-i Şair-i Azam" lakapları takıldı.⁵³ 1926 senesinde Florinalı Nâzım, sahte bir rapor hazırlatarak üstün zekâlı olduğunu iddia etti ve kendisini "Türk Şiir Kralı" olarak ilân etti. 1933 yılında Üsküdar'daki evi alevler içinde kaldı, bu yangında Türk edebiyat tarihi adına kayıp sayılabilecek kıymetli birçok belge kül oldu. Emekli olmasının ardından 6 Haziran 1939 tarihinde İstanbul'da vefat etti, Topkapı Mezarlığı'na defnedildi.

Şöhret elde etme arzusu ve bu uğurda yaptıkları Florinalı'nın edebiyat camiası tarafından hep alaya alınmasına sebep oldu. Gazetelere çıkmak için önemli isimlerin ölüm yıl dönümlerinde "ihtifal" düzenledi; mezar başında kızı Aliye Meliha Hanım'a şiirlerini okutarak popülerlik elde etmeye çalıştı. Türk edebiyat tarihinde hakkında en çok konuşulan, eserlerine en çok takriz yazılan isimlerden biri olmasına rağmen Florinalı'nın söz konusu tavrı eserlerinin önüne geçti. Yine de *Sünbülîstan-ı Musikî*,

---

⁵⁰ Çakar, *age*, 6.

⁵¹ Beşir Ayvazoğlu, "Florinalı Nâzım Edebiyatımızın Tatlı Kaçığı", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V – Bildiriler*, 1-5 Kasım 2007, c. II (İstanbul: Üsküdar Belediyesi, 2007): 285.

⁵² Dilek Çetindaş, "Nazım (Florinalı)", <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nazim-florinali> [25.05.2020].

⁵³ Necatigil, *age*, 169.

Mehâmid-i Hamîdiye, Yadigâr-ı Takdîs-i Fikret, Cumhuriyet Marşları, Türk'ün Büyük Zaferi, Ebediyet Yolunda Bir Hitabe gibi geride birçok eser bıraktı.⁵⁴

[Musacalzâde] Mehmed Said

Döneminin güçlü kalemlerinden, kuvvetli şiir kabiliyetine sahip, bilgi birikimi ve zekâsıyla tanınan Akhisarlı maârif reisi, âlim, şair. Doğum tarihi bilinmemektedir. Babası Musacalıdır. Arabî ilimleri babasından öğrenip Akhisar'da müderrislik yaptı, üç defa icazet vermeyi başardı. 1902 yılında Akhisar'da vefat etti. Uzuntaş Mezarlığı'nda babasıyla Şeyh Ahmed Rumî arasına defnedildi.

Yayımlanmış Eserleri: Münazara âdabı ilminden “Taşköprülü Risalesi”nin şerhi, mantık ilminden “Kıyas-ı Mevsuya” şerhi, hadis ilminden” Minhacü'n-Necah ilâ Miraci'l-Felâh”, “Cevahiru'l-Akaid” ismiyle Şeyh Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın “Hüda Rabbim Nebim Hakka” manzumesinin şerhi.

Basılmamış Eserleri: “Andelîbi'l-Mecâlis”, “Dürretü'l-Vâizîn” şerhi “Kurretün-Nâzirin”, usul ilminden “Mecâmi” üzerine haşiye, mantık ilminden “Darrün-Naci” üzerine haşiye, adab ilminden “Velediye”nin manzum olarak tercümesi, vazı' ilminden Dede Cengi'nin Vaz'iyeye risalesinin şerhi, “Behcetü'ş-Şühedâ” ismiyle Muhteşem-i Kâşanî'nin bütün ülkelerde meşhur olan mersiyesinin nesir ve nazım olarak tercümesi, Nef'î'nin meşhur kasidesini tahmis ettiği “Kasîde-i Tavîle”.⁵⁵

[Avanzâde] Mehmed Süleyman

Eczacı, yazar, yayıncı. 1871 yılında İstanbul'da doğdu. Karahisarlı Avanzâde Süleyman Bey'in oğludur. 1890 senesinde Beşiktaş Askerî Rüştiyesini, 1893'te ise Darülfünun Tıp Fakültesi Eczacılık Bölümünü bitirdi. Haydarpaşa Askerî Tatbikat Mektebinde yardımcı muallimlik yaparak Fransızca ve fizik dersleri verdi. Haydarpaşa ve Yıldız hastanelerinde çalıştı.⁵⁶ Öğrencilik döneminde *Terakki* ve *Malumat* dergilerinde yazdığı yazılarla kısa zaman içinde tanındı ve *Tanin*, *İkdam* ve *Tercüman-ı Hakikat* gibi gazetelerde yazmaya başladı. *Sefiller*, *Monte Kristo*, *Rokanbol* gibi birçok eseri tercüme etti. 1899 yılında kadınlar için ilk defa yıllık

⁵⁴ Çetindaş, **age**.

⁵⁵ Bursalı Mehmed Tâhir, **Osmanlı Müellifleri**, haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen, c. 1 (İstanbul: Meral Yayınevi, 197), 413.

olarak yayımlanan *Nevsal-i Nisvan*'ı çıkardı. 1902'de *Musavver Terakki*'nin yönetimine geçti fakat Rus-Japon savaşı hakkında kaleme aldığı yazıları Rusya tarafından tepkiyle karşılanınca 1903'te Kudüs'e sürüldü. 1907'de Kudüs'ten Kahire'ye kaçarak orada eczacılık yaptı. İkinci Meşruiyet'in ilanının ardından 1908'de İstanbul'a dönünce yüzbaşı rütbesiyle Sıhhiye-i Askeriye'nin tercüme ve istatistik kısmında memur oldu ve *Ceride-i Tıbbiye-i Askeriye* isimli dergiyi idare etti. Meşruiyet döneminde birçok dergi yayımladı. Bu dergilerden tirajı 8 bin olan *Afiyet* ve 12 bin olan *Güzel Prenses* en çok ilgi görenlerdendi. 1918 yılında *Hür Çocuk* isimli bir çocuk dergisi çıkardı. Muhtelif konularda iki yüzden fazla telif ve tercüme eser verdi. Halkı bilinçlendirmek amacıyla çıkardığı sağlığa dair yayınlarla dikkat çekti. 1922 senesinde İstanbul'da Karacaahmet'e defnedildi.⁵⁷

Osman Nuri

1842 senesinde Selanik'te dünyaya geldi. "Cevahirici" lakabıyla anılan Mevlevi Derviş Ali Ağa'nın oğludur. Dedesi çalgıcılık yapan Selânikli Mustafa Ağa'dır. Bir süre özel ders aldıktan sonra devlette çalışmaya başladı; ilkin telgraf memurluğu sonra tapu kâtipliği yaptı. Bir dönem kereste ticaretiyle uğraştı. Daha sonra Manastır'da girdiği sınavı geçerek avukatlığa başladı.

Manastır'da mahkeme reisliği yapmış merhum Hersekli Ârif Hikmet'in meclisine devam etti. Bir hayli manzumesi olan Osman Nuri Efendi 14 Haziran 1903 tarihinde Viyana'da vefat etti. Naaşı Selanik'e getirildi.⁵⁸

[Leskovikli] Rauf

1879 senesinde Arnavutluk'un Leskovik şehrinde doğdu. Leskovik ve Selanik'te ilk, orta ve lise öğrenimini tamamladı. 1893'te İstanbul'a giderek Mülkiye Mektebi'ne girdi. Son sınıftayken siyasi olaylara karıştığı için Selanik'e sürüldü. Sanayi Mektebi'nde bir sene müdür yardımcılığı yaptı. Sonra bir süre babasının çiftliğine çekildi. Avrupa'ya kaçma teşebbüsünde bulundu fakat yakalandı. Selanik vilayeti maiyet memurluğuna atandı. Hasan Fehmî Paşa'nın valiliği döneminde

⁵⁶ "Mehmed Süleyman", **Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi**, c. 6 (Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, 2005), 278-9.

⁵⁷ Cüneyd Okay, "Mehmed Süleyman (Avanzade)", **Yaşamları Ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**, c. 2 (İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1999), 188.

⁵⁸ İbnülemin Mahmud Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, c. 2 (İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1969), 1252.

Menlik, Vodina, Azîziye, Koçgiri ve Tarsus kaymakamlıklarına; Menteşe, Mersin, Cebelibereket, İçel, Lazkiye ve tekrar Mersin mutasarrıflıklarına tayin olundu. Sonra emekliye sevk olundu ve İstanbul, Yeşilköy’de ikamet etti. Vefatına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.⁵⁹

Recâizâde Mahmud Ekrem

1 Mart 1847 tarihinde İstanbul, Vaniköy’de dünyaya geldi. Babası Mehmed Şâkir Recâi Efendi, annesi Advîye Hanım’dır. Babasından Arapça ve Farsça’yı öğrendi. 1958’den sonra Harbiye İdadisi’ne girdi fakat hastalanınca ikinci sınıfta okulu yarıda bıraktı. 1862 senesinde Hariciye Nezareti Mektûbî Kalemî’nde memurluğa başladı. Burada edebî açıdan geleneğe bağlı ve yenilikçi isimlerle tanıştı. Fransızca öğrendi. Namık Kemal’le tanışmasının ardından *Tasvîr-i Efkâr*’da yazılar yayımlamaya başladı. Ayrıca *Terakkî*, *Hakâyıku’l-vekâyi* ve *Hazîne-i Evrâk* gazetelerinde de yazıları çıktı. 1866 yılında üç ay arayla Maliye Esham Kalemî ve Tahrîr-i Emlâk Kalemî’nde çalıştı. 1867’de Fransa’ya kaçan Namık Kemal Tasvîr-i Efkâr’ın başına onu geçirdi. 1877 senesinde Şûrâ-yı Devlet üyesi, ardından Temyiz Mahkemesi üyesi, daha sonra ise Tanzimat Dairesi reisi oldu. 1878’den 1887’e kadar Mekteb-i Sultânî ve Mekteb-i Mülkiyye’de edebiyat öğretmenliği yaptı. 1895 senesinde Mekteb-i Mülkiyye’den öğrencisi Ahmed İhsan’a çıkardığı *Servet-i Fünûn* dergisinde yeni edebiyat anlayışını benimseyen gençlere yer vermesini tavsiye etti. Böylelikle bu dergi etrafında oluşan bir grup 1896 yılı başlarında Edebiyât-ı Cedîde hareketini ortaya çıkardı. 1908’de Evkaf ve Maarif nâzırı, daha sonra ise Meclis-i Ayân azası oldu. 31 Ocak 1914 tarihinde vefat etti. Kabri Anadoluhisarı’ndaki Küçüksu Mezarlığı’nda kâindir.

1860’lı yıllarda Türk edebiyatında Şinâsi ile başlayıp Nâmık Kemal ve Abdülhak Hâmid’le gelişen yenileşme hareketinin temsilcilerinden biri olan Recâizâde Mahmud Ekrem’in oyun, şiir, hikâye ve roman türünde yirminin üzerinde eseri mevcuttur.⁶⁰ Bunlardan en meşhurları şunlardır:

Şiir: *Nağme-i Seher* (1871), *Yâdigâr-ı Şebâb* (1873), *Zemzeme* (üç cilt, 1883-85), *Nijad Ekrem* (1911). Roman: *Araba Sevdası* (1896). Hikâye: *Muhsin Bey yahut*

⁵⁹ İbnülemin Mahmud Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, c. 3 (İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1969), 1449.

⁶⁰ Abdullah Uçman, “Recâizâde Mahmud Ekrem”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, c. 34 (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007): 503-504.

Şairliğin Hazin Bir Neticesi (1889), *Şemsâ* (1895). Oyunlar: *Afife Anjelik* (1870), *Vuslat yahut Süreksiz Sevinç* (1874), *Çok Bilen Çok Yanılır* (1914).⁶¹

Sadi (Siroz'dan)

Harput'ta dünyaya geldi. Doğum tarihi hakkında farklı bilgiler vardır. Babası Hacı Hafız Yusuf Efendi'dir. İlk ve orta öğreniminin ardından tahsilini tamamlamak üzere İstanbul'a gitti. Rumeli'nin muhtelif vilayetlerinde görev yaptı. Selanik Mekteb-i Osmânî'ye müdür olarak atandı, bir süre çalışıp buradan ayrıldı. Drama ve Siroz sancaklarında polis komiserliği yaptı. Bu işi sevmeyip Siroz'da birkaç sene Farsça, lisân-ı Osmanî ve hüsnühât dersleri verdi. Öğretmenliği bıraktıktan sonra Üsküp'te nüfus kâtipliği ve hapisane müdürlüğü görevlerinde bulundu. Ardından Kosova vilayeti Senice Livası tahrirat müdürlüğüne atandı. Balkan Savaşı sırasında Sırpılar tarafından işgal edilen Senice Kasabası'nda esir düştü. Bu işgalde eşiyle ayrı düştü. Ancak altı ay sonra İstanbul'a kaçarak özgürlüğüne kavuşabildi. Eşinin İzmir'de olduğunu haber alınca oraya gitti. Dârülmuallimât'ta öğretmenlik yapmaya başladı. 1916 senesinde İzmir'de vefat etti.

Sadi Efendi *Tercümân-ı Hakikat* gazetesinde "Deli Şâir" imzasıyla görüldü. *Asır*, *Mütalea*, *Çocuklara Rehber* ve *Cerîde-i Sofiye* adlı dergilerde şiirleri yayımlandı. *Gonca-i Edeb* ve *Yıldız* isimlerinde iki edebî dergi çıkarttı. Alfabe üzerine yazılmış *Açık Türkçe* namında bir kitabı mevcuttur.⁶²

[Selanikli] Tevfik

Tam adı Mehmed Tevfik'tir. 1860 senesinde Selanik'te dünyaya geldi. Memleketiyle anılarak "Selanikli Tevfik" olarak bilindi. Selanik'te başlayan eğitim hayatını İstanbul'da Lisan Mektebinde (Mahrec-i Aklâm) sürdürdü. Burada Fransızca'yı iyi derecede öğrendi. Mezun olduktan sonra tarih öğretmeni olarak muhtelif okullarda çalıştı. Hukuk mektebinde de hocalık yaptı. Gazete ve dergilerde yazı ve çevirileri yayımlandı; yazılarından daha çok tarihle ilgili olanları, çevirilerinden ise Fransızcadan tercüme ettiği romanlar ilgi gördü.⁶³ Çok sayıda tercümesi vardır: Fransız edebiyatından Jules Marie, Jules Verne, Xavier de Montépin, Louis Jacolliot, Edmond-Joseph-Louis Tarbé des Sablons, Victor Hugo,

⁶¹ Necatigil, *age*, 318.

⁶² İnal, *age*, 1532-1533.

⁶³ "Tevfik, Selanikli", *Türk Ansiklopedisi*, c. 31 (Ankara: MEB Basımevi, 1982), 152.

Louis Nogir, Henri Chabrillat-Paul D'Ivol, Fortuna du Boisgobey, Georges Ohnet ve Pierre Zaccone gibi yazarların eserlerini Türkçeye tercüme etti.⁶⁴ 1910 senesinde tedavi için gittiği Viyana'da vefat etti. Naaşı memleketi Selanik'e nakledildi.

Selanikli Tevfik, tarihçi kimliği ile öne çıkan, çeviri edebiyata büyük katkıda bulunmuş, telif ve tercüme çok sayıda eser vermiş bir yazardır.

Telif eserleri: *Mir'ât-ı Vukû'ât-ı Harbiye* (1897), *Islâhât-ı Osmâniye Tarihi* (1908), *Muhtasar Târîh-i Osmânî* (1905), *Nevsâl-ı Askerî* (1903), *Musavver Hindistan Seyâhatnâmesi* (1900), *Mükemmel Elif-bâ-yı Osmânî* (1910), *Yeni Elif-bâ ve Tekmîl-i Kırâ'at* (1895), *Bir Şehîdin Vasiyeti* (1897), *Kânûn-ı Esâsî ve Meclis-i Meb'ûsân Târîhi* (1906), *Sevdâ Fâciaları* (1889), *Yâdigâr-ı Seyâhat* (1898)

Tercümeleri: *Prusya'da Askerlik Âlemi* (1880), *Serseri Yahudi* (1883), *Katil Bernar* (1885), *Klodgü Yani Obur Klod* (1885), *Mösyö Lökök'un İhtiyarlığı* (1886), *Menfûr Roje* (1887), *Paris Fâciaları* (1888), *Üç Rus ve Üç İngiliz'in Seyâhati (Cenûbî Afrika'da)* (1889), *7 Numaralı Hapishâne Odası* (1890), *Değirmen Cinâyeti* (1890), *Elmas-pâre* (1890), *Roman Cüzdanı* (1893), *Bir Kadının Tedbiri* (1894), *İlm-i Eşyâ* (1895), *Mösyö Lavared'in Kırk Beş Parası* (1895), *Korkunç Sefîne* (1898), *Câzibeli* (1900), *Amerika'da Çöl Avcıları* (1906).⁶⁵

⁶⁴ Ayşe Banu Karadağ, "Türk Çeviri Tarihimizde 'Mütercim' Selanikli Tevfik", **Turkish Studies**, Volume 8/10 (2013): 355.

⁶⁵ "Tevfik, Selanikli", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c. 8 (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1976), 330.

3. FİHRİST

3.1. Yazar Adlarına Göre Fihrist

A

A. (Ayn) A. (Ayn)

- Bir Çocuğun [Şiir] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 1.
Tefekküratı
- Letâif [Fıkra] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 9-10.
- Kurbağaların Sigara İçmesi (Mütenevvia) [Mütenevvia] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 9.
- Dere [Şiir] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 6-7.
- Böcek [Şiir] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 4.
- Küçük Sabiha [Şiir] S. 39, 30 Kânûnevvel 1315, s. 7.
- Bilmece [Bilmece] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 8.
- Sabâvet [Şiir] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 1.
- İmtihan [Şiir] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 1.

A. (Ayn) Haydar (İskeçe'den)

- Terbiyenin Ahlâka [Ahlak, Eğitim] S. 38, 24 Kânûnevvel 1314, s. 4.
Tesiri

A. (Ayn) Hüsniye

- Köstebek [Fen] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 5-6.

A. (Ayn) İsmet (İbnü'l Faik)

- Cülûs-ı Meyâmin-
me'nûs-ı Hazret-i
Pâdişâhî [Şiir, Cülûs-ı Hümâyun] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 3.

A. (Ayn) Piraye (Köprülü'den)

Bilmece [Bilmece] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 9.

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 10.

A. (Ayn) Sena

Feyzi Sıbyan [Şiir] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 1-2.

Mektebinde

A. (Ayn) Şekib

Tahsilin Mükâfatı [Hikâye] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 5-6.

Abbas Hâverî (Edirne Lisân-ı Osmânî Muallimlerinden)

Tembel Çocuklara [Şiir] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 1.

Abdullah (Köprülü'de Mekteb-i Rüşdî Muallim-i Ūlâ)

Bilmece [Bilmece] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 8.

Abdullah Hilmi (Köprülü Mekteb-i Rüşdî Muallimi)

Bilmece [Bilmece] S. 50, 18 Mart 1315, s. 8.

Abdurrahman Ziya (Cisr-i Ergene Mekteb-i Rüşdî Şâkirdanından 16 No.lu)

Bilmecelerimiz, [Bilmece] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 9.

Bilmece-i Fârisî

Abdülaziz (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdisinden 47 Numaralı)

Başlıksız [İhtar] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 10.

Afif (Köprülü'den)

Bilmece [Bilmece] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 9.

Ahmed (Ankara İstînaf Ceza Reisi Galip Beyzâde)

Bilmece [Bilmece] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 7-8.

Ahmed (Priştine Mekteb-i Rüşdî Muallimi)

Fazîlet-i İlim [Eğitim, H. Sözlür] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314, s. 4.

Ahmed Ârif (Kırkkilise'de Abdürrahim Efendizâde)

Şuûn-ı Mekâtip [Şuûn-ı Mekâtip] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 7-8.

Ahmed Besim (Mekteb-i Terakki Muntelhî Sınıfı Şâkirdanından)

Fukaraya! (Şâkirdanın [Öğrencilerin Yazıları] S. 26, 02 Teşrînievvel, s. 3-4.
Mâhsûlat-1
Kalemiyyesinden)

Ahmed Faik (Dersâdet'ten)

Bir Genç Kızın [Coğrafya, Hikâye] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 1-3.
Ruznâme-i Seyahati
(Çocuklara Mahsus
Fennî Hikâye Külliyyatı,
Adet: 2)

Bir Genç Kızın [Coğrafya, Hikâye] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 4-5.
Ruznâme-i Seyahati
(Çocuklara Mahsus
Fennî Hikâye Külliyyatı,
Adet: 2) (Mâbad-1
Nüsha 8)

Bir Genç Kızın [Coğrafya, Hikâye] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 2-3.
Ruznâme-i Seyahati
(Çocuklara Mahsus
Fennî Hikâye Külliyyatı,
Adet: 2) (Mâbad-1
Nüsha 9)

Bir Genç Kızın [Coğrafya, Hikâye] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 3-4.
Ruznâme-i Seyahati
(Çocuklara Mahsus
Fennî Hikâye Külliyyatı,
Adet: 2) (Mâbad-1
Nüsha 10)

Manyetizma [Musâhabe, Fen] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 2-4.
(Musâhabe-i Fenniye)

Ahmed Galib (Cum‘a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâi Müntehâ Sınıf Talebesinden)

Nasihat [Şiir] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 7.

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 9-10.

Ahmed Halid (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsi İkinci Sınıf Talebesinden 34 Numaralı)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 47, 02 Mart 1316, s. 9.

Ahmed Midhat

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 50, 19 Mart 1314, s. 4-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 51, 26 Mart 1314, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 6-8.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 7-8.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 5-6.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 5-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 4-6.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 5-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 5-7.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 6.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 6.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 5-6.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 33, 19 Teşrînisânî 1314, s. 6-8.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314, s. 7-8.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 7.

Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 s. 7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 45, 11 Şubat 1314, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 48, 04 Mart 1314, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 49, 11 Mart 1315, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 50, 18 Mart 1315, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 4-5.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 3-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 6-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 6-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 5-6.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 6-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 5-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 4-5.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 5-6.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 4-6.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 6-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 47, 02 Mart 1316, s. 2-4.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 49, 16 Mart 1316, s. 4-5.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 6-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 6.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 4-5.

Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 4-5.
Şuûn-1 Mekâtip [Şuûn-1 Mekâtip] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 5-6.

Ahmed Muhsin (Kesriyeli)

Bilmece [Bilmece] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 9.

Ahmed Naci (Siroz İdâdî Mektebi Dördüncü Sene Şâkirdanından)

Bilmece [Bilmece] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 8.

Ahmed Refik

İmtihan Mevsimi, [Eğitim] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 4-5.
Mektebi Ziyaret

Ahmed Remzi (71 Numaralı İstanköylü)

Sâî ve Amel [Öğrencilerin Yazıları] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 9-10.
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Ahmed Sabri (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Talebesinden 85 Numaralı)

Bir Fâideli Gezinti [Öğrencilerin Yazıları] S. 23, 11 Eylül 1313, s. 4-6.
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Ahmed Suad (Serfiçe Ziraat Memuruzâde)

Bilmece S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 10.
Bilmece S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 – 28 Cemaziyelahir 1317, s. 9.

Aişe binti Şakire

Sâî ve Gayret [Öğrencilerin Yazıları] S. 49, 11 Mart 1315, s. 3.
(Talebatın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Âkil (Edirne Mülkiye İdâdîsi Dördüncü Sene Şâkirdanından 12 Numaralı)

İzinsizlik [Ahlak] S. 13, 02 Temmuz 1314, s. 5-6.

Ali (Cum‘a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Talebesinden 46 Numaralı)

Bilmece [Bilmece] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 9.

Ali Galib (Kavala İdâdî-i Hayrî Muallimlerinden)

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 5-6.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 12, 17 Haziran 1315, s. 4.
(Mâbad-1 Nüsha 11)

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 8.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 7.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 7-8.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 7.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 6.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 5-6.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 49, 16 Mart 1316, s. 4.

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 50, 23 Mart 1316, s. 6-7.

Ali Kemal (Koçana’dan)

Şuûn-1 Mekâtîp [Şuûn-1 Mekâtîp] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 7.

Ali Saib (Feyz-i Sıbyan Mektebi Müdürü)

Şâkirdana Coğrafya [Coğrafya] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 5-6.

Hediyesi (*Rehber*’in
Tefrikası 1)

Şâkirdana Coğrafya [Coğrafya] S. 35, 03 Kânûnevvel 1314, s. 3-6.

Hediyesi (*Rehber*’in
Tefrikası 2)

Şâkirdana Coğrafya [Coğrafya] S. 36, 10 Kânûnevvel 1314, s. 5-6.

Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 35)

Şâkirdana Coğrafya [Coğrafya] S. 37, 18 Kânûnevvel 1314, s. 5-6.

Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 36)

Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 37)	[Coğrafya] S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 38)	[Coğrafya] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 39)	[Coğrafya] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 40)	[Coğrafya] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 41)	[Coğrafya] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 42)	[Coğrafya] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 43)	[Coğrafya] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 44)	[Coğrafya] S. 45, 11 Şubat 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 45)	[Coğrafya] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 46)	[Coğrafya] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 47)	[Coğrafya] S. 48, 04 Mart 1314, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 48)	[Coğrafya] S. 49, 11 Mart 1315, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 49)	[Coğrafya] S. 50, 18 Mart 1315, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 50)	[Coğrafya] S. 51, 25 Mart 1315, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 51)	[Coğrafya] S. 52, 01 Nisan 1315, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 52)	[Coğrafya] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 1)	[Coğrafya] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 2)	[Coğrafya] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 5-6.
Şâkirdana Coğrafya Hediyesi (Mâbad-1 Nüsha 3)	[Coğrafya] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 5-6.
İlmü'l-eşya	[Coğrafya] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 2.
İlmü'l-eşya	[Coğrafya] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 3.
İlmü'l-eşya	[Coğrafya] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 3-4.
İlmü'l-eşya	[Coğrafya] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 3.

Ali Sâlim (Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

Bahar Manzaralarından (Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden)	[Öğrencilerin Yazıları] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 6.
---	---

Ali Server (Edirne Mekteb-i İdâdîsi'nden)

Bir Hatıra [Öğ. Yazıları] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 3-4.

Ali Ulvi (Feyz-i Sıbyan Mektebi Mezunlarından)

Bir Kazâzede [Hikâye] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 5-7.
Lisanından

Sağır Yılanlar (Garaib-i [Fen] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 5-6.
Tabiiyeden)

Baobab Ağacı [Fen, Şettâ] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 6-7.

Menâtık-ı Hârre [Doğal Afetler] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 1-2.

Aliye (Mekteb-i Terakki Müntehâ Sınıf Talebatından)

Saadet iyi kalpli olanlar [Hikâye] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 4-5.
için

Niçin kırlangıçlar [Hikâye] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 4-5.
yuvasının nısfını inşa
eder? (Küçük
Hikâyelerden)

Küçük Valide [Tiyatro] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 3-5.
(Mektep Tiyatrosu)

Küçük Valide [Tiyatro] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 5-7.
(Mektep Tiyatrosu)
(Mâbad-ı Nüsha 25)

Küçük Valide [Tiyatro] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 4-6.
(Mektep Tiyatrosu)
(Mâbad-ı Nüsha 26)

Küçük Valide [Tiyatro] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 3-5.
(Mektep Tiyatrosu)
(Mâbad-ı Nüsha 27)

Küçük Valide (Mektep [Tiyatro] S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 4-5.
Tiyatrosu) (Mâbad-ı
Nüsha 28 ve Hitam)

Aliye Seniyye (Selanik İnas Rüştiye Mektebi Müntehâ Sınıf Talebesinden)

Bir Sahra Seyahati [Öğrencilerin Yazıları] S. 49, 16 Mart 1316, s. 6.
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Âtîf

Sâî [Şiir] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 2.

Âtîf Mağmumî

Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 7-8.

Âtîfe (Edirne Süvari Binbaşlarından İzzetli Osman Bey'in Kerimesi)

Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 8.

Ayşe (Hamidiye İnas Mektebi Muallimesi)

Bir Seyahat-i Zihniyye [Hikâye] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 2-3.

Ayşe Edhem (Mekteb-i Terakki Talebatından)

Letâif [Fıkra] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 8.

B

Basri (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

Bilmece [Bilmece] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 8.

Behiştî (Kulunuz)

Cennet Kuşundan [Fen] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 1-2.

Mektup (Kuşlar

Postası)

C

Celal Hâverî

Karınca ile Ağustos [Şiir] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 2.

Böceği

Sanâyi-i Nefise [Sanat] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 7-8.

Bir Muhâver-i Tıflâne [Şiir] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 1.

Arslan ve Kaplan [Fen] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 3-4.

Bilmecelerimiz	[Bilmece] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 10.
Gül ile Karanfil	[Şiir] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 10.
Sanâyi-i Nefise ile Fotoğrafçılık	[Sanat] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 1-2.
Yarın	[Şiir] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 1.

Celâlet

İstifadeli Bir Müsâferet	[Hikâye] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 4-6.
--------------------------	---

Cemil (Kırıkkilise Mekteb-i İdâdî Talebesinden Hâkim Beyzâde)

Bilmece	[Bilmece] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 9.
---------	---

Cemil Hâverî (Doktor)

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 1	[Sağlık] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 4-5.
---	---

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 1 (Mâbad-1 Nüsha 15)	[Sağlık] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 3-4.
---	---

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 2	[Sağlık] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 3.
---	--

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 2	[Sağlık] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 3-4.
---	--

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 3	[Sağlık] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 2-3.
---	--

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 3 (Mâbad-1 Nüsha 21)	[Sağlık] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 6-7.
---	--

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 4	[Sağlık] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 4-5.
---	--

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 4	[Sağlık] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 3-4.
---	--

Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 5	[Sağlık] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 3.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 5	[Sağlık] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 2-3.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 6	[Sağlık] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 3-4.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 6 (Mâbad-1 Nüsha 30)	[Sağlık] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 5-6.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 8	[Sağlık] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 3-4.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası - Makale 8 (Mâbad-1 Nüsha 32)	[Sağlık] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 3-4.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası – Makale 9	[Sağlık] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 2-3.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası – Makale 9 (Mâbad-1 Nüsha 35)	[Sağlık] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 2-3.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası – Makale 10	[Sağlık] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 5-6.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası – Makale 10 (Mâbad-1 Nüsha 41)	[Sağlık] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 3-4.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası – Makale 11	[Sağlık] S. 50, 19 Mart 1314, s. 3.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası – Makale 12	[Sağlık] S. 51, 26 Mart 1314, s. 5.
Çocuklar Hıfzu's- sıhhası – Makale 12	[Sağlık] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 4-5.

Çocuklar Hıfzu's-sihhası – Makale 12	[Sağlık] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 4-5.
Çocuklar Hıfzu's-sihhası – Makale 13	[Sağlık] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 4-5.
Çocuklar Hıfzu's-sihhası – Makale 13 (Mâbad-1 Nüsha 11)	[Sağlık] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 4-5.
Ramazan-ı Şerîfe Mahsus Makale-i Sıhha	[Sağlık] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 2-3.
Ramazan-ı Şerîfe Mahsus Makale-i Sıhha (Mâbad-1 Nüsha 43)	[Sağlık] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 2.
Etfale Ait (Musâhabe-i Fennîyye)	[Musâhabe, Sağlık] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 1-2.
Etfale Ait (Musâhabe-i Fennîyye)	[Musâhabe, Sağlık] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 1-2.
Mesâil-i Fenniye	[Coğrafya] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 2-3.
Mesâil-i Fenniye (Mâbad-1 Nüsha 4)	[Coğrafya] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 3-4.
Mesâil-i Fenniye-i Tabâbet ve Terbiye-i Etfal	[Eğitim, Sağlık] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 2-3.
Ehramlar	[Tarih] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 1-3.
Çocuklar tatil zamanında nasıl vakit geçirmelidir?	[Sağlık] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 2.
Seyahat-i Cevviyye	[Hikâye] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 3-4.
Seyahat-i Cevviyye	[Hikâye] S. 13, 03 Temmuz 1313, s. 2-3.
Seyahat-i Cevviyye (Mâbad ve Hitam)	[Hikâye] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 6-7.

Cûdî (Muallim)

Âyîne ve Çocuk [Şiir] S.1, 10 Nisan 1313, s. 4-5.

Fukara İşçiler [Şiir] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 1-2.

Lisanından

E

E. (Elif) E. (Elif)

Oburluk (Mektep [Tiyatro] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 1-2.

Manzaralarından)

Oburluk (Mektep [Tiyatro] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 4-5.

Manzaralarından)

Oburluk (Mektep [Tiyatro] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 4-5.

Manzaralarından)

Oburluk (Mektep [Tiyatro] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 7.

Manzaralarından)

Oburluk (Mektep [Tiyatro] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 6-7.

Manzaralarından)

E. (Elif) Fazıl (Mekteb-i Terakki'den)

Nasıl Tahkir Arzu [Ahlak, Anekdote] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 6.

Edersiniz

Hiddetli Efendi ile [Tiyatro, Öğ. Yazıları] S. 50, 23 Mart 1316, s. 7-8.

Hizmetçisi (Şâkirdanın

Mâhsûlat-ı

Kalemiyyesinden)

E. (Elif) H. (Ha) (Keferzeli)

Doğru Sözler [Hikmetli Sözler] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 6-7.

E. (Elif) Nigâr (Manastır İnas Mektebi Mezunelerinden)

Bilmece [Bilmece] S. 30, 28 Teşrinievvel 1315, s. 9.

Edhem İsmail (Eczacı)

Mürekkep Otu (Şettâ) [Fen, Şettâ] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 5.

Kabiliyyet-i İnkısam (Şettâ)	[Fen, Şettâ] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 5-6.
Örümcekler (Garâib-i Fenniyyeden)	[Fen] S. 7, 22 Mayıs 1313, s. 4-5.
Dut Fasîlesi (Şettâ)	[Fen, Şettâ] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 3-4.
Elmas (Şettâ)	[Fen] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 3-4.
Cisimlerin Üç Hali (Fennî)	[Fen] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 4-5.
İncirler (Şettâ)	[Fen, Şettâ] S. 13, 03 Temmuz 1313, s. 3.
Fasile-i Sanevberiyye	[Fen] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 3-4.
Fasile-i Sanevberiyye (Mâbad-ı Nüşa 15)	[Fen] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 4-5.
Fasile-i Nahliyye (Hurma Fasilesi)	[Fen] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 3.
Cevz-i Bevvâ (Coconut)	
Balmumu Ağacı - Şecere-i Şem'	[Fen] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 4.
Pufla Ördeği	[Fen] S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 7-8.
Mektebe Veda	[Şiir] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 2-3.
Haşerat Avlayan Çiçek, Balıklar işitir mi? İnsanın Yüreğinin Vurması, Garip Bir İstatistik (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 6.
Sular	[Fen] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 2-3.
Müvellidülhumûza	[Fen] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 3-5.

Edib (Selanik Merkez Kumandan Kâtibi Midillili)

Pederle Çocuğun [Şiir] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 1.

Beyninde Muhâvere

Edibe (Mekteb-i Terakkiden)

Bir İhtirâ [Öğrencilerin Yazıları] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313,
(Telebatımızın s. 3-4.

Mahsûlât-ı

Kalemiyyesinden)

Emine Cemal

Milton [Biyografi] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 5-6.

Emine Hediye binti Ömer (Langaza İnas Mektebi Müdiresi)

Atâletin Vehâmet-i [Hikâye] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 2-3.

Âkıbeti

Emine Semiye binti Cevdet

İfade [Duyuru] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 1.

Sû-i İmtisal [Ahlak] S. 17, 31 Temmuz 1313, s.1-3.

Emine Şükriye (Deâvî Vekili Hafız Tevfik Efendi Kerimesi İnas Mekteb-i Rüşdîsi Mezunelerinden)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 8.

Es'ad (Siroz'dan Müftüzâde)

Kelâmü'l-kibâr [Hikmetli Sözler] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 5.

kibârü'l-keâm

Kelâmü'l-kibâr [Hikmetli Sözler] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 5.

kibârü'l-keâm

Kelâmü'l-kibâr [Hikmetli Sözler] S. 15, 13 Temmuz 1316, s. 5-6.

kibârü'l-keâm

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 8.

Eyüb Sabri (Priştineli)

- Netice-i Gaflet [Tiyatro] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 3-4.
(Mektep
Manzaralarından)
- Netice-i Gaflet [Tiyatro] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 4-6.
(Mektep
Manzaralarından)
- Netice-i Gaflet [Tiyatro] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 3-4.
(Mâbad-1 Nüsha 33)
(Mektep
Manzaralarından)
- Netice-i Gaflet [Tiyatro] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 4-5.
(Mâbad-1 Nüsha 34)
(Mektep
Manzaralarından)
- Netice-i Gaflet [Tiyatro] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 6.
(Mâbad-1 Nüsha 35)
(Mektep
Manzaralarından)
- Netice-i Gaflet [Tiyatro] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 3-5.
(Mâbad-1 Nüsha 36)
(Mektep
Manzaralarından)
- Netice-i Gaflet S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 3-5.
(Mâbad-1 Nüsha 37)
(M. Manzaralarından)
- Letâif [Fıkra] S. 47, 02 Mart 1316, s. 7-8.

Eyüb Sabri (Üsküp Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Talebesinden)

- İkdam ve sebat mucib-i [Öğrencilerin Yazıları] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 7-8.
fevz-i necattır
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kâlemiyyesinden)

F

Fâtıma (Hamidiye İnas Mektebi Müdiresi)

- Bir Seyahat-i Zihniyye [Hikâye] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 2-3.
Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 7.
Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 7-8.

Fâtımatü'z-Zehrâ (Ustrumca İnas Muallim-i Ülâsı)

- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 49, 16 Mart 1316, s. 9.
Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 5-6.
Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 3-4.
Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 5-6.

Fâtıma Nevruz (Mekteb-i Terakki İnas Müntehî Sınıf Talebatından)

- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 9.

Fazıl (Feyz-i Sıbyan Mektebi Şâkirdanından 70 Numaralı)

- Bilmece [Bilmece] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 10.

Fazıl (Mekteb-i Terakkiden 205 Numaralı)

- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 41, 13 Kânûnusâni 1315, s. 9.
Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 9.
Bilmece [Bilmece] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 11.
Letâif [Fıkra] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 7.

Fazlı Mağmumî (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

- Letâif [Fıkra] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 7.
Ayıpçı olmayın [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 50, 18 Mart 1315, s. 4.
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)
Atalet mûcib-i sefalettir [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 9.
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

- Bilmece [Bilmece] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 10-11.
- Merhametli Çocuk [Öğrencilerin Yazıları] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 9.
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)
- Tavâzu muktezâ-yı [Şiir] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 8.
edeptir
- Bilmece [Bilmece] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 10.
- Düşmandan yardım [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 17, 29 Temmuz 1315,
beklenilmez s. 9.
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)
- Bir Peder Evladına [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 18, 05 Ağustos 1315,
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı s. 9.
Kalemiyyesinden)
- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 10.
- Nasihat dinlemeyen [Şiir] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 8.
cezasını bulur
- Letâif [Fıkra] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 9.
- Bilmece [Bilmece] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 9-10.
- Türkçe Bir Şiirim [Şiir] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 9.
Yahut Münacat
- Ferdiyye (İnas Rüştiyesi Beşinci Sene Talebatından)**
- Vâlideyne Hürmet ve [Öğrencilerin Yazıları] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313,
Riayet (Talebe ve s. 2-3.
Talebatın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)
- Fıtnat (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)**
- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 9.

Firdevs

Letâif [Fıkra] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 9.

Fuad

Bir Valide Mücessem [Hikâye] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 2-3.

Bir Şefkattir

G**Girişmekâr (Senâ-kârımız)**

Kazlardan Mektup [Fen] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 1-2.

(Kuşlar Postası)

Georges Courteline

Küçük Hasta [Tiyatro] S. 40, 06 Kânûnusâni 1315, s. 7-8.

H**H. (Ha)**

Kauçuk, Guta Perka [Musâhabe, Teknoloji] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314,
(Gutta Percha) s. 2-3.

“Sumatra Zamkı”

Su Aygırı - Yağmur [Musâhabe, Fen] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 2-4.

Kuşu (Musâhabe)

Kehribar (Musâhabe) [Musâhabe, Fen] S. 45, 11 Şubat 1314, s. 1-2.

H. (Ha) A. (Ayn)

Yer Fareleri [Musâhabe, Fen] S. 49, 11 Mart 1315, s. 2-3.

Şeker (Musâhabe) [Musâhabe, Teknoloji] S. 51, 25 Mart 1315, s. 3-4.

(Mâbad-1 Nüsha 50)

Franklin ve Siperisâika [Musâhabe, Teknoloji] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 3-4.

Küçük Bir Devriâlem [Coğrafya, Hikâye] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem [Tarih, Hikâye] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem [Hikâye] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 8.

Küçük Bir Devriâlem [Coğrafya, Hikâye] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 6-7.

Küçük Bir Devriâlem [Hikâye] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem [Hikâye, Biyografi] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 8.

Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye, Biyografi] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 4-6.
Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye, Biyografi] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 5.
Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye, Biyografi] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 3-4.
Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye, Biyografi] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 5-6.
Küçük Bir Devriâlem	[İktisat, Hikâye] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 2-3.
Küçük Bir Devriâlem	[İktisat, Hikâye] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 2-3.
Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 4-5.
Küçük Bir Devriâlem	[Coğrafya] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 5-6.
Küçük Bir Devriâlem	[Coğrafya] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 5-6.
Küçük Bir Devriâlem	[Coğrafya] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 6.
Küçük Bir Devriâlem	[Coğrafya] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 5-6.
Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 8.
Küçük Bir Devriâlem	[Ahlak] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 7-8.
Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye, Fen] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 6-7.
Küçük Bir Devriâlem	[Hikâye] S. 29, 21 Teşrinievvel 1315, s. 6-7.
Küçük Bir Devriâlem	[Coğrafya] S. 31, 04 Teşrinisânî 1315, s. 7-8.
Mütenevvia, Telgrafla Gazete	[Mütenevvia] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 7-8.
Mektep	[Tiyatro] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 4-5.
Manzaralarından: Zahire ldanmayınız	
Mektep	[Tiyatro] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 3-4.
Manzaralarından: Zahire aldanmayınız	
Mektep	[Tiyatro] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 3-4.
Manzaralarından: Zahire aldanmayınız	
Mektep	[Tiyatro] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 4-5.
Manzaralarından: Zahire aldanmayınız	
Mektep	[Tiyatro] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 4-5.
Manzaralarından: Zahire aldanmayınız	

- Mektep [Tiyatro] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 2-3.
Manzaralarından:
Zahire aldanmayınız
- Mektep [Tiyatro] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 4-5.
Manzaralarından:
Zahire aldanmayınız
- Sakin olduğumuz arz [Coğrafya, Musâhabe] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 2-3.
nedir? (Musâhabe)
- Kuyruklu Yıldız [Musâhabe, Fen] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 2-3.
(Musâhabe)
- Kamer, Husuf ve Kûsuf [Musâhabe, Fen] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 2-3.
(Musâhabe)
- Musâhabe [Gezi, Musâhabe, Haber] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315,
s. 2-4.
- Ramazanda Bir Gece - [Fen] S. 41, 13 Kânûnusâni 1315, s. 2-3.
Kahve
- Kutb-i cenûbî [Coğrafya, Musâhabe] S. 50, 23 Mart 1316, s. 1-3.
(Musâhabe)
- İstatistik (Musâhabe) [Musâhabe, İstatistik] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 1-3.
- Bir Âmânın Sergüzeşti [Anekdot] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 5-6.
- H. (Ha) Hilmi (Cum‘a-i Bâlâ Mekteb-i Rüşdîsi Talebesinden)**
- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 9.
- H. (Ha) Osman (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)**
- Hatıra S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 5-6.
- H. (Ha) Ramiz (Vodinalı)**
- Cülûs-ı Hümâyun [Şiir] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 1-3.
- Hafız Rıza (Kastamonu Vilayetinden Safranbolulu)**
- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 40, 06 Kânûnusâni 1315, s. 9.

Hafize (Feyz-i Sıbyan Mektebi Talebatından Şakir Efendi Kerimesi)

Bilmecelerimiz, [Bilmece] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 9.

Bilmece-i Fârisî

Halil Kâmil

Kahve [Tarih] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 3-5.

Halil Mahmud Tevfik (Dramalı)

Müftü Ahmet Paşa [Biyografi] S. 48, 05 Mart 1314, s. 5.

(Terâcim-i Ahvalden)

Halil Şehabî

Letâif [Fıkra] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 8.

Letâif [Fıkra] S. 14, 06 Temmuz 1316, s. 8.

Halis Zeki (Kayseriye Mekteb-i İdâdî Talebesinden)

Tevzî-i Mükâfattan [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 41, 15 Kânûnusânî
Sonra 1313, s. 1-2.

Hamdi (Edirne Mekteb-i İdâdî Talebesinden Debrelî 01 Numaralı)

Çalışkan Refikime [Şiir] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 1-2.

Hasan Ali

Hikmetli Sözler [Hikmetli Sözler] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 4.

Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 6-7.

Şefkat-i Maderane [Ahlak] S. 13, 02 Temmuz 1314, 2-3.

Hasan Rıza (Mekteb-i İdâdî Talebesinden)

Çiçeklerin Çocuklara [Öğrencilerin Yazıları] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 9.

Muhabbet-i Şeraiti

(Şâkirdanın Mahsûlât-ı

Kâlemiyyesinden)

Hasan Tahsin (Dedeâğaç Mekteb-i İdâdîsi Talebesinden)

Bilmece [Bilmece] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 9.

Hidayet Nazmi (Mekteb-i Terakki'den)

- Tebriknâme [Tebrik] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 7.
- Keşke bir kuşçağız olsa idim [Hikâye] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 3-4.
- Fecir - Tulû-1 Şems [Hikâye]S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 4.
- Bir Saat Ders (Şâkirdanın Mâhsûlat-1 Kalemiiyesinden) [Öğrencilerin Yazıları] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 4-5.
- Serkeşlik (Küçük Hikâyelerden) [Ahlak, Hikâye] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 4-5.

Hikmet (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi İkinci Senesi Şâkirdanından Maraşlı)

- Bilmece [Bilmece] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 9.
- Bilmece [Bilmece] S. 32, 11 Teşrinisânî 1315, s. 9.

Hikmet Osman (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Şâkirdanından)

- Azab-1 Vicdan [Ahlak] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 6.

Hürmüz (Mekteb-i Terakki İnas Kısmı Talebatından Ferid Efendi Kerimesi)

- Bilmece [Bilmece] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 8.

Hürmüz (Ustrumca'da Mehmed Efendi Kerimesi)

- Bilmece [Bilmece] S. 29, 22 Teşrinievvel 1314, s. 8.

Hüseyin (Ohrili)

- Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 6-7.
- Akıl [Eğitim] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 5-6.
- Haylaz Makbule [Şiir] S. 48, 05 Mart 1314, s. 4.
- Tasadduk [Ahlak] S. 21, 27 Ağustos 1314, s. 3-4.

Hüseyin Fehmi (Kavala Mekteb-i Rüşdîsi Muallim-i Ūlâ)

- Nasihat [Hikmetli Sözler] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 5-6.

Hüseyin Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Beyzâde)

Atâlet (Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden)	[Öğrencilerin Yazıları] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 5.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 6.
Suallerimiz	[Sorular] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 51, 26 Mart 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 6-7.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 8.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 6-7.
Sual ve Bilmecelerimiz	[Sorular] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 8.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 6.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 6.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 7.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 6-7.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 8.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 51, 25 Mart 1315, s. 4.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 4.
Bir Hatıra (Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden)	[Öğrencilerin Yazıları] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 9-10.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 8.
Emsal-i Hakikat	[Hikmetli Sözler] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 8.

Hüseyin Hüsnü (Selanik Mekteb-i Rüşdî-i Askerîsinden)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 9-10.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

Takvime Ait Meraklı [Şettâ] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 7-8.

Bir Tecrübe, Buzun
Kalınlığına Nispetle
Kuvveti (Şettâ)

Yalan Müsabakası [Fıkra] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s.7.
(Letâif)

Söyleniş [Hikâye] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 1-2.

Letâif [Fıkra] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 6-7.

Suallerimiz [Sorular] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 7.

Topal Tilki (Mektep [Mektep Oyunları] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 6.
Oyunlarından)

Bilmece [Bilmece] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 7.

Letâif [Fıkra] S. 34, 27 Teşrînisânî 1313, s. 6.

Mektep Oyunlarından [Mektep Oyunları] S. 35, 03 Kânûnevvvel 1313, s. 6.
(Erkek Çocuklara
Mahsus)

Hayvanlarda Dostluk, [Mütenevvia] S. 36, 11 Kânûnevvvel 1313, s. 6.
Arıların Sâî ve Gayreti,
Hayvanatın Sedâları
(Mütenevvia)

Haşerat Avlayan Çiçek, [Mütenevvia] S. 37, 18 Kânûnevvvel 1313, s. 6.
Balıklar işitir mi?
İnsanın Yüreğinin
Vurması, Garip Bir
İstatistik (Mütenevvia)

Mukavvadan İstimbot [Fen] S. 37, 18 Kânûnevvvel 1313, s. 7.

Lambaların İs [Mütenevvia] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 6.

Çıkarmaması İçin Bir
Çare, Dünyada Olan
Nüfus, Bir ağaç ne
kadar müddette
gazeteye tebdil
edilebilir?

(Mütenevvia)

Solmuş Çiçekleri [Mütenevvia] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 6-7.

Tazelendirmek Çaresi,
Güneş Görmeyen
Kasaba, Arzın
Mesâhası ve Sıkleti

(Mütenevvia)

Örümcekten [Mütenevvia] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 6-7.

Tahavvülât-ı
Havaiyyeyi İstidlâl
Etmek, Bir İstatistik

(Mütenevvia)

Âdap (Şâkirdanın [Ahlak] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 6.

Sokak Hâli)

Dünyadaki Körler, [Mütenevvia] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 6-8.

Maymunlarda Zekâ,
Kibritin mucidi kimdir?

(Mütenevvia)

Tavukların [Mütenevvia] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 7.

Yumurtlaması

(Mütenevvia)

Ormanlar Hayatınıza [Mütenevvia] S. 48, 05 Mart 1314, s. 7-8.

Hizmet Eder

(Mütenevvia)

Bilmece	[Bilmece] S. 48, 05 Mart 1314, s. 8.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 5-6.
Suallerimiz	[Sorular] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 8.
İnek Ağacı, En Büyük Gümüş Külçesi, Müteharrık Bir Dağ, Çalgılı Fare Kapanı, Bir Garip İstatistik Daha (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 7-8.
Âdap	[Ahlak] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 3.
Fillerde Kuvve-i Zekâ	[Fen] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 3-4.
Fillerde Kuvve-i Zekâ (Mâbad-ı Nüsha 8)	[Fen] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 4-6.
Küçük Malûmat: Londra'nın Mebânîsi, Cemahir-i Müttefikada Elektirik, Deniz Dalgalarının Sürati (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 6-7.
Küçük Mâlûmat, Bir Hamiyeti Maârifperverane (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 3.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 7-8.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 23, 10 Eylül 1314, s. 6-8.
Sülükten Tahavvülât-ı Havâiyeyi İstidlâl Etmek, Garip Bir Muharebe, Vesâyâ-yı Sıhhiye, Küçük Mâlûmat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 5-6.

Bir Parça Bakırın Sergüzeşti	[Hikâye, Teknoloji] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 3-4.
Petrol Gazının Ateş Kömürü Yerinde İstîmal, Mendil nasıl ihtirâ olundu?, Küçük Mâlumat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 6-8.
Bir Merkebin Sergüzeşti	[Hikâye] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 6-7.
Bir Merkebin Sergüzeşti (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 34)	[Hikâye] S. 36, 10 Kânûnevvel 1314, s. 7.
Bir Merkebin Sergüzeşti (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 35)	[Hikâye] S. 37, 18 Kânûnevvel 1314, s. 7.
Bir Merkebin Sergüzeşti (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 36)	[Hikâye] S. 38, 24 Kânûnevvel 1314, s. 3-4.
Bir Merkebin Sergüzeşti (Mâbad-1 Nüsha 37)	[Hikâye] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314, s. 4.
Bir Merkebin Sergüzeşti (Mâbad-1 Nüsha 38 ve Son)	[Hikâye] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 2-4.
Işık	[Fen, Teknoloji] S. 38, 24 Kânûnevvel 1314, s. 2-3.
Işık, Don Yağı, Mum Fiteli (Mâbad-1 Nüsha 38)	[Teknoloji] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314, s. 2-3.
Sis	[Musâhabe, Fen] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 2-3.

Işık: İspemeçet Mumları (Musâhabe)	[Musâhabe, Teknoloji] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 1-2.
Kaplumbağalar (Musâhabe)	[Musâhabe, Fen] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 2-3.
Bir Merkebin Hatırâtı (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 50, 19 Mart 1314, s. 3-4.
Bir Merkebin Hatırâtı (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 51, 26 Mart 1314, s. 5-6.
Bir Merkebin Hatırâtı (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 3-5.
Muallime Hürmet	[Hikâye] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 9.
Muallime Hürmet (Mâbad-1 Nüsha 6)	[Hikâye] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 9.
Muallime Hürmet (Mâbad-1 Nüsha 7)	[Hikâye] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 9-10.
Bir Odanın İçinde Şimşek Hâsıl Etmek, Düello Hakkında Kanun (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 8.
Bir Âmânın Sergüzeşti	[Sağlık] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 5-6.
Buz İmâli	[Teknoloji] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 8.
Semender Gibi Âdem	[Teknoloji] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 9.
Fennî Eğlence	[Fen] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 9.
Amele Maymunlar	[İktisat] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 2-3.
Rayiha-yı ezharın esvat ve asab üzerine tesiri var mıdır?	[Sağlık] S. 47, 02 Mart 1316, s. 4-5.
Hüseyin Zeki (Halep Vilayeti Maarif Müdürü)	
Makale-i Mahsûsa	[Eğitim] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 2-3.

Hüseyin Ziya (Selanik'te Seyyar Topçu Başçavuşlarından)

Bir Kedinin İntikamı [Anekdöt] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 9.

Dostluk [Ahlak] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 7.

Cehalet [Eğitim] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 9.

Hüsnü (Bihlişte Eşraf-ı Hanedanından)

Şuûn-ı Mekâtîp [Şuûn-ı Mekâtîp] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 6-8.

Hüsnü Vâmık

Bilmece [Bilmece] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 7-8.

İ

İbrahim (Erzak-ı Askeriyye Müteahhitlerinden Vıçtırınlı Süleyman Bey Efendi Mahdumu)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 9.

İbrahim (Selanik Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi İkinci Sınıf Talebesinden 63 Numaralı Katerinli)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 9.

İbrahim Edhem (İskeçe Mekteb-i Rüşdîsinden)

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 5-6.

İbrahim Halil (İzmir Mekteb-i İdâdî-i Şahane Dördüncü Sene Talebesinden 856 Numaralı)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 9.

İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakki Müntehî Sene Talebesinden)

Bilmece [Bilmece] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314, s. 8.

Letâif [Fıkra] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 8.

Tekâbül-i Hissiyât [Öğrencilerin Yazıları] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 9.

(Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiiyesinden)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 9.

Bilmecelerimiz	[Bilmece] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 9-10.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 8.
Bilmecelerimiz	[Bilmece] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 9.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 48, 09 Mart 1316, s. 6-7.
Bilmecelerimiz	[Bilmece] S. 50, 23 Mart 1316, s. 9.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 5-6.
Monolog	[Hikâye] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 1-2.
Mülâhazat-ı Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 5-6.
Mükâfatlı Bir Soru	[Sorular] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 8.
Akval-i Ali	[Hikmetli Sözler] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 5.
Kerremallahu Vecheh	

İbrahim Sıdkı (Manastır Mekteb-i İdâdî talebesinden 41 numaralı)

Bilmece	[Bilmece] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 10-11.
---------	--

İbrahim Zühdü

Telgraf (Musâhabe)	[Musâhabe, Teknoloji] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 1-2.
Telgraf (Musâhabe)	[Musâhabe, Teknoloji] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 1-2.

İsmail Kemal (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

Sâî-yi Zatiye Neticesi	[Öğrencilerin Yazıları] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 3-5.
Olmayan Mal Maldan	
Sayılmaz (Şâkirdanın	
Mâhsûlat-ı	
Kalemiyyesinden)	
Mahpus Kuşcağız	[Öğrencilerin Yazıları] S. 16, 22 Temmuz 1315,
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı	s. 9-10.
Kalemiyyesinden)	

İsmâil Safâ (Mecmua-i Edibe)

Talebe Lisanından [Şiir] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 1.

Mekteb-i Talebeye [Şiir] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 1-2.

İsmet

Küçük Sadıka [Hikâye] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 4.

İsmet (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Şâkirdanından)

Fena Refik - Yağ [Öğrencilerin Yazıları] S. 27, 09 Teşrinievvel 1313,
Lekesi (Şâkirdanın s. 2.

Mâhsûlat-ı

Kalemiyyesinden)

K

Kâmil (Bozdoğan'dan Somalizâde)

Mütenevvia, Küçük [Mütenevvia] S. 21, 27 Ağustos 1314, s. 7-8.

Mâlûmat

Katrin Trikovna

Şuûn-ı Mekâtip [Şuûn-ı Mekâtip] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 4-5.

Kemal (Feyz-i Sıbyan Mektebi Şâkirdanından 166 Numaralı)

Nukud ve emval hakiki [Öğrencilerin Yazıları] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 2-3.
servet değildir

Kemal (Kesriye'den)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 8.

Kerime (Köprülü'den)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 9.

L

L. B.

Andre Marie Ampere [Biyografi] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 1-2.
(Terâcim-i Ahvalden)

L. Y.

Ahlaki [Ahlak] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 1-2.

Hindi [Fen] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 2-3.

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

Bilmece [Bilmece] S. 34, 27 Teşrînisânî 1313, s. 7.

Kumru [Şiir] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 1-2.

Lüzûm-ı Tahsil [Ahlak] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 1-2.

“Utlubu'l-ilme mine'l-
mehdi ile'l-lahdi”

Birinci Mektup [Mektup] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 3-4.

(Küçük Mektuplar)

Menekşe [Eğitim] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 1.

İkinci Mektup [Mektup] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 1-2.

Mev'ize [Ahlak, Eğitim] S. 51, 26 Mart 1314, s. 3-4.

Yabani Elma Ağacı [Hikâye] S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 3-4.

(Küçük Hikâye)

Sâî ve Sebat [Anekdote] S. 33, 19 Teşrînisânî 1314, s. 5-6.

Sâî ve Sebat [Ahlak] S. 33, 19 Teşrînisânî 1314, s. 5-6.

Kumarın Neticesi [Öğrencilerin Yazıları] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 6-8.

(Talebatın Mahsûlât-ı

Kalemiyyesinden)

M

M. A. (Ayn)

Yanıltmaca [Geometri] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 2-5.

M. Âtîf (Edirne'den)

Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 7-8.

M. Âtîf (Selanik'ten)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 9.

M. Fazıl

Buğdaydan Kauçuk [Teknoloji] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 6-7.

M. M. (Muharririn-i Rehber'den)

Letâif [Fıkra] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 6-7.

Bir Küçük Fıkra [Hikâye] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 6-7.

Küçük Bir Fıkra [Hikâye] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 7.

Şuûn-ı Mekâtip [Şuûn-ı Mekâtip] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 6-7.

M. Macide (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

Tuzun Tarihi [Tarih, Teknoloji] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 3-4.

Arazimizin dâhili [Coğrafya] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314, s. 4-7.
sıcaktır!,

M. Midhat (Muharririn-i Rehber'den)

Garip Bir Salıncak [Fen] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 6-7.
(Fennî Eğlencelerden)

Kış Gecesi [Fen] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 6-7.
Eğlencelerinden
(Mekteplilere Mahsus)

Musâhabe (Kış Gecesi [Musâhabe] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 1-3.
Eğlencelerinden)

Cuma Günü [Coğrafya, Fen] S. 48, 05 Mart 1314, s. 1-4.
Eğlencelerinden

M. Nuri

Osmanlı Edebiyatının [Tarih] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 6-7.
Tarihçesi

M. Ziyâeddin (Edirne Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi Beşinci Sene Talebesinden Midillili)

Mektep Âleminde [Gezi] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 9-10.
Tenezzüh Yahut Bir
Hatıra

Mağmumî (Selanik Mekteb-i İdâdîsi'nden 2 Numaralı)

Bilmecelerimiz, [Bilmece] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 9.

Bilmece-i Fârisî

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 50, 23 Mart 1316, s. 9.

Mahmud

Tebriknâme [Tebrik] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 7.

Makbule (Mekteb-i Hamidiye İnas Muallime-i Sâniyesi)

Çocuklara Veda [Şiir] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 6.

Mecdi Nazmi (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

Bilmece [Bilmece] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 9-10.

Letâif [Fıkra] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 8.

Letâif [Fıkra] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 9.

Mehmed Âkif (Dersaâdet Dâru'l-muallimîn Müdavimlerinden Avrethisarlı)

Teşekkürîyye [Şiir] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 6.

Bir Şakirt Lisanından [Şiir] S. 48, 09 Mart 1316, s. 8.

Bir Muallim [Şiir] S. 49, 16 Mart 1316, s. 1.

Lisanından

Mehmed Ali (Kal'a-i Sultaniyye-i Mekteb-i İdâdîsi Şâkirdanından 247 Numaralı)

Mektep Şarkısı [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 48, 04 Mart 1314, s. 3.

(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı

Kalemiyyesinden)

Mehmed Azmi (Üsküp Mekteb-i İdâdîsi Dördüncü Sene Talebatından 138 Numaralı)

Terbiye [Ahlak] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 5-6.

Mehmed Cevad (Yenice-i Vardar Mekteb-i Rüşdîsinden)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 47, 02 Mart 1316, s. 9.

Mehmed Es'ad (Gümölcine'de Kırmahalle Müderrisizâde)

Hazreti Lokman'ın [Hikmetli Sözlere] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 7.

Hikemiyat-1

Âliyelerinden

Cümle-i Hikemiyeye [Hikmetli Sözlere] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 8.

Fazîlet-i İlim S. 29, 21 Teşrinievvel 1315, s. 6.

Güzel Sözlere [Hikmetli Sözlere] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 7.

Mehmed Fazıl (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

Bilmece [Bilmece] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 10.

Mehmed Fevzi (Rüştiye Mektebi Muallimi)

Şuûn-1 Mekâtîp [Şuûn-1 Mekâtîp] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 6-8.

Mehmed Fuad (İzmir'den Menemen Mekteb-i İbtidâî Muallim-i Ülâ)

Mektepte [Şiir] S. 33, 18 Teşrinisânî 1315, s. 1-2.

Mehmed Nazım (Florine Mekteb-i Rüşdîsi Rık'a Muallimi)

Akval-i Hikemiyeye [Hikmetli Sözlere] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 6-8.

Cümle-i Hikemiyeye [Hikmetli Sözlere] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 6.

Akval-i Hikemiyeye [Hikmetli Sözlere] S. 29, 21 Teşrinievvel 1315, s. 7-8.

Akval-i Hikemiyeye [Hikmetli Sözlere] S. 30, 28 Teşrinievvel 1315, s. 5.

Akval-i Hikemiyeye [Hikmetli Sözlere] S. 33, 18 Teşrinisânî 1315, s. 6.

Mehmed Said (Akhisar Maârif Reisi Musacalızade)

Bilmece [Bilmece] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 10.

Mehmed Süleyman (Tarik'ten)

Zekâ-yı Hayvanat [Fen] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 5-6.

Mevhibe Âkif (Küçücük Muharrirlerimizden)

Latife Latif Gerek [Hikâye] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 4-5.

Meymenet (Sarışaban Kaymakamı Mustafa Fehmi Bey Efendi Kerimesi)

Bilmece [Bilmece] S. 51, 25 Mart 1315, s. 8.

Midhat (Muharririn-i Rehber'den)

Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 6.

Midhat Tevfik (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

Bir Membeda [Hikâye] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 6-7.

Mihail (Edirne Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi 94 Numaralı)

Mayıs İçinde Bir [Gezi] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 6-7.

Tenezzüh

Moiz Yakov (Selanik'te Beynelmîl Mekteb-i Mûseviyye Müdürü)

Bilmece [Bilmece] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 7.

Muharrem Sadık (Edirne Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Talebelerinden 212 Numarada Mukayyed İskeçe Eşraf ve Hanedanından Hacı Ali Galib Paşa Biraderzâdesi)

Bilmece [Bilmece] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 8.

Murad Nihad (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Selanikli)

Bilmece [Bilmece] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 10.

Bilmece [Bilmece] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 9-10.

Tembel ve Çalışkan [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 9.

(Şâkirdanın Mahsûlât-ı

Kalemiyyesinden)

Musa Kâzım (Selanik Mülkiye Şâkirdanından)

Suallerimiz [Sorular] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 7.

Küçük Hikâye [Hikâye] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 9-10.

Küçük Hikâye [Hikâye] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 9.

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 49, 16 Mart 1316, s. 9.

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 50, 23 Mart 1316, s. 9.

Eğlenceli Sual [Sorular] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 8.

Mustafa (Cisr-i Ergene Mekteb-i Rüşdîsi Şâkirdanından 1 Numaralı)

Bilmece [Bilmece] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 9.

Mustafa (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Talebesinden, Polis Süleyman Efendizâde 56 Numaralı)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 49, 16 Mart 1316, s. 9.

Mustafa (Selanik Rüşdî-i Askerîsi Riyâzî Muallimi Yüzbaşı)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 9.

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 48, 09 Mart 1316, s. 9-10.

Mustafa Hulusi

Âdab-ı Etfalden Bir [Ahlak] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 7.

Numune

Mustafa Lütfü (Edirne Adliye Ketebesinden)

Bir Mektup [Okuyucu Mektupları] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 5-6.

Mustafa Necmeddin (Filibe'de Fransız Mektebi Talebesinden)

Şuûn-ı Mekâtîp [Şuûn-ı Mekâtîp] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 6-7.

Muvaffak

Heyecanlı Bir Şikâr [Fen] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 6-7.

Vapurun İcadı [Teknoloji] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 5-6.

N

Necip Vecdi

İkrar-ı Kabahat [Şiir] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 4-5.

Mini Mini İşçi [Şiir] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 4.

Ağlama! (Mektep [Şiir] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 4.

Manzumesi)

Zahire aldanmayınız! [Şiir] S. 7, 22 Mayıs 1313, s. 3-4.

(Mektep Manzumesi)

(Ahlakî bir fıkranın

ifade-yi nazmiyesi)

Mektep	[Şiir] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 1-2.
Münazaralarından	
Yıldırım ile Yağmur	[Şiir] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 1.
Kişinin çektiği dil-i belasıdır (Mektep Manzumesi)	[Şiir] S. 13, 03 Temmuz 1313, s. 1-2.
Yağmur Damlası	[Şiir] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 1-2.
Görünüşe	[Şiir] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 1.
Aldanmayınız - İsmim Hâfidir	
Mektep Şarkısı	[Mektep Şarkısı] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 1.
Fart-ı Şefkat	[Şiir] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 1.
Medhiye-i Hazret-i Padişahî	[Mektep Şarkısı] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 1.
Tıfl-ı Sâim	[Din, Şiir] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 1-2.
Mektep Mazumesi	[Şiir] S. 49, 12 Mart 1314, s. 1-2.
Muhabbet-i Mütekâbile ve Tasarruf	[Şiir] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 1-2.
Küçük Mukallid	[Şiir] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 1.
Değirmenci ile Merkebi (Ahlaki)	[Şiir] S. 23, 10 Eylül 1314, s. 1-2.
Budanmış Bağ	[Şiir] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 1.
Lafazan	[Şiir] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 1.
Tecessüs (Ahlâkî)	[Şiir] S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 1.
Hasisin Encamı (Ahlaki)	[Şiir] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 1-2.
Yalnız mükâfat için mi çalışılır?	[Şiir] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314, s. 1.

Oburlara [Şiir] S. 36, 10 Kânûnevvel 1314, s. 1-2.

Yuvalar [Şiir] S. 52, 01 Nisan 1315, s. 1-2.

Kelebek ile Lahana [Şiir] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 1.

Manzume [Şiir] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 1.

Necmiye (Demirhisar İnas Mektebi Talebatından)

Yaramazlık (Şâkirdanın [Hikâye, Öğrencilerin Yazıları] S. 2, 15 Nisan 1315,
Mahsûlât-1 s. 9.

Kalemiyyesinden)

(Küçük Hikâyelerden)

Nefise İclal

Sâî ve Gayret [Öğrencilerin Yazıları] S. 49, 11 Mart 1315, s. 3.

(Talebatın Mâhsûlât-1

Kalemiyyesinden)

Neyyire Hidayet (Mekteb-i Terakkiden Mezune)

Müfettiş Efendinin [Hikâye, Öğrencilerin Yazıları] S. 3, 22 Nisan 1315,
Mektebi Ziyareti s. 9-10.

(Talebatın Mahsûlât-1

Kalemiyyesinden)

(Küçük Hikâyelerden)

Nezâhet (Mekteb-i Terakki İnas Mezunelerinden)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 8.

Nurettin (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

Bilmece [Bilmece] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 8.

Nüzhet (Feyz-i Sıbyan Mektebi Muallimelerinden)

Büyücek Kızların [Eğitim] S. 4, 1 Mayıs 1313, s.4-6.

Hayatı

Kızları okutmalı mı okutmamalı mı? [Eğitim] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 2-3.

O

Oburca (Umumi Sakalar Adına Hakiriniz)

Saka Kuşundan Mektup [Fen] S. 13, 02 Temmuz 1314, s. 3-4.

(Kuşlar Postası)

Osman Nuri (Deâvî Vekili)

Tarih [Şiir] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 7.

Güzel Sözler [Hikmetli Sözler] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 7.

Osman Rıfat (Debre Evrak Sermukayyidi)

Akval-i Hikemiyye [Hikmetli Sözler] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 5-6.

Osman Ruhi (Selanik Mekteb-i Rüşdiye-i Askerîyye Şâkirdanından)

Bilmece [Bilmece] S. 35, 03 Kânûnevvel 1314, s. 8.

Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisân-ı Osmânî Muallimi)

El-Cezaü min cinsil amel [Şiir] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 2-3.

Tebrik [Tebrik] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 6.

Sada-yı Vicdan ve Menfaat-i Şahsiyye [Hikâye] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 5.

Gurur (Mektep Manzumesi) [Şiir] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 1-2.

Hitabet Dersleri [Hitabet Dersleri] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 5-6.

Hitabet Dersleri [Hitabet Dersleri] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 2-3.

Hitabet Dersleri [Hitabet Dersleri] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 3-4.

Hitabet Dersleri [Hitabet Dersleri] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 2-3.

Hitabet Dersleri [Hitabet Dersleri] S. 26, 02 Teşrînevvel 1313, s. 4-5.

Sâi ve Amel	[Şiir] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 1.
Letâif	[Fıkra] S. 50, 18 Mart 1315, s. 4.
Netice-i Gurur (Ahlâkî Manzume) (Mâbad-1 Nüsha 50)	[Şiir] S. 51, 25 Mart 1315, s. 2-3.
Letâif	[Fıkra] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 11.
Letâif	[Fıkra] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 11.
Çocuklarla Bir Asırdıde	[Şiir] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 3.

Ö

Ömer

Tebriknâme	[Tebrik] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 7.
------------	-------------------------------------

Ömer Fevzi (Mekteb-i Terakki Müntehî Sınıf Talebesinden)

Tebriknâme	[Tebrik] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 7.
Bir Fakirin Sergüzeşti (Şâkirdanın Mahsûlât-1 Kalemiyyesinden)	[Hikâye, Öğrencilerin Yazıları] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 9-10.

R

R. S. (Sin) (Dimetoka'dan)

Oburluk Seyyiesi (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 5-6.
--	--

Rafet (İbnü'l Âsım)

Genç Tacir	[Ahlak, Hikâye] S. 14, 06 Temmuz 1316, s. 3-4.
Genç Tacir (Mâbad-1 Nüsha 14)	[Ahlak, Hikâye] S. 15, 13 Temmuz 1316, s. 4-5.
Genç Tacir	[Ahlak, Hikâye] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 6-7.

Rahmi Mağmumî (Selanik Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsi Talebesinden 3 Numaralı)

Bilmecelerimiz	[Bilmece] S. 48, 09 Mart 1316, s. 9-10.
----------------	---

Rauf (Leskovikli)

- Bir Kuş!.. [Şiir] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 1.
Bir Manzume [Şiir] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 3.
Şeker Şerbeti [Hikâye] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 4-5.
Şeker Şerbeti (Mâbad-1 Nüsha 6) [Hikâye] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 5-6.

Recâizâde Mahmud Ekrem

- Ağustos Böceği ile Karınca [Şiir] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 1.

Refika (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 36, 08 Kânûnevvel 1315, s. 9.

Refika (Ustrumca Deâvî Vekili Yusuf Neşet Efendi'nin Kerimesi)

- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 48, 09 Mart 1316, s. 9-10.

Rukiye Hatice (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

- Tebriknâme [Tebrik] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 8.
Bir gazete yirmi paraya! [Hikâye] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 2-4.

Rukiye Zîşan (Mekteb-i Terakki İnas Talebesinden)

- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 9.

S**S. (Sad) Nail (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i Rüşdîsi'nden 30 Numaralı)**

- Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 36, 08 Kânûnevvel 1315, s. 9.

Saadet (Edirne Mahkeme-i Ticaret Başkanı Kerimesi İnas Rüştiyesi Talebesinden)

- Bir Tavşanın Cesareti [Ahlak, Hikâye] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 6.

Sadık

- Bilmece [Bilmece] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 9.
Letâif [Fıkra] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 8.

- Letâif [Fıkra] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 8.
Letâif [Fıkra] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
Letâif [Fıkra] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 8.

Sadık (Manastr Divan-ı Umumiye Nezareti Sandık Emîni)

- Bilmece [Bilmece] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 10.

Sadi (Siroz'dan)

- Meğerse boşa değilmiş
pederlerin nasihati! [Şiir] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 1-2.
- Letâif, İki Dost [Fıkra] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 7.
Arasında
- Bir Haylaz Çocuk ile [Şiir] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 1-2.
Çalışkan Çocuğun
Muhâveresi (Mektep
Manzumesi)
- Birinci Örnek [Mektup] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 2.
- Başlıksız [Duyuru] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 2.
- Birinci Örneğin [Mektup] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 2-3.
Karşılığı
- Güzel Huylu [Şiir] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 1-2.
- Letâif [Fıkra] S. 23, 11 Eylül 1313, s. 8.
- Letâif [Fıkra] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 7-8.
- Üç Çocuk Arasında [Şiir] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 1-2.
- Letâif [Fıkra] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 7.
- Faydasız Bir Nedamet [Şiir] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 1-2.
Yahut Çocuklara İbret
- Letâif, İki Ahbap [Fıkra] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 6.
- Bilmece [Bilmece] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 7-8.

Letâif	[Fıkra] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 8.
Pisboğaz Çocuk	[Şiir] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 1.
Bir Fakir ile Muabbir	[Fıkra] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 32, 13 Teşrînisânî, s. 7.
Pis Çocuk	[Şiir] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 8.
Hanım Kızlara Mahsus Bilmece	[Bilmece] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Fare Kapanda	[Şiir] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 1-2.
Mektep	[Şiir] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 1.
Yalancılık	[Şiir] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 8.
Atalar Sözü	[Hikmetli Sözler] S. 51, 26 Mart 1314, s. 4-5.
Amentü Billahi (Şerait-i İmandan)	[Din, Şiir] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 2-3.
Bilmece	[Bilmece] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 8.
Ku Kuva Kuva	[Din, Şiir] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 1.
Nasihatler	[Hikmetli Sözler] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 5-6.
Bilmece	[Bilmece] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 8.
Zevzek Kurbağa	[Şiir] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 8.
Dost (Mektep Manzumelerinden)	[Şiir] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 1.

Bilmece	[Bilmece] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 8.
Köylü Çocuk	[Şiir] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 1-2.
Haylazlık ile Gayretin Sonu	[Şiir] S. 13, 02 Temmuz 1314, s. 1-2.
Bir Müsrif-i Mağrure	[Şiir] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 17, 30 Temmuz 1314, s. 8.
Bilir misin?	[Şiir] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 1-2.
Cülûs-ı Hümâyun	[Şiir] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 1-3.
Ahlaki	[Şiir] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 1.
Zehirli Duman	[Şiir] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 1-2.
Bilmece	[Bilmece] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 8.
Ceza-yı Atâlet	[Şiir] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 1-2.
Dikkat!	[Şiir] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 1.
Teemmül	[Şiir] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 1.
Bir Pederin Nasihati	[Şiir] S. 33, 19 Teşrînisânî 1314, s. 1.
Rüya İçinde Bilmece	[Bilmece] S. 33, 19 Teşrînisânî 1314, s. 8.
Bir Mütekebbirin İntibahı	[Şiir] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 36, 10 Kânûnevvvel 1314, s. 8.
Derse defter mi lazım, gayret mi?	[Şiir] S. 37, 18 Kânûnevvvel 1314, s. 3-4.
Bilmece	[Bilmece] S. 37, 18 Kânûnevvvel 1314, s. 8.
Kestane Fedâisi	[Şiir] S. 38, 24 Kânûnevvvel 1314, s. 1-2.

Muallime ile Mini Mini Melek (Küçük Manzumeler)	[Şiir] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 8.
Geçen gün ömürdendir!	[Şiir] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314, s. 1-2.
Tuhaf Bir Bilmece	[Bilmece] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Avcılık Belası	[Şiir] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 1-2.
Hallolunmuş Bir Bilmece	[Bilmece] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Mini Mini Hayriye'nin Sabahı (Küçük Manzumeler) (Valide Sınıfına Mahsus)	[Şiir] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 1.
Letâif	[Fıkra] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 4.
Üç Bilmece Bir Yerde	[Bilmece] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Sınıfta İbka	[Şiir] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 1-2.
Letâif	[Fıkra] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 3.
Bilmece	[Bilmece] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 48, 04 Mart 1314, s. 8.
Muallimlerde Nazar	[Şiir] S. 49, 11 Mart 1315, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 49, 11 Mart 1315, s. 8.
Tahdîs-i Nîmet-i Pâdişâhî	[Şiir] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 2.
Bilmece	[Bilmece] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 9-10.
Bir Valide Tasviri	[Anekdote] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 9.

“Şeyh-zâde Niyazi Efendi Oğlumuz”	[Şiir] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 1.
Bilmece	[Bilmece] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 10.
Muhakeme - Müşteki Şâkirdan	[Şiir] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 1-3.
Günler (Küçük Manzumeler)	[Şiir] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 1.
Atalar Sözü (Manzum)	[Şiir, Hikmetli Sözler] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 10.
Bir Hırsızın İtirafı	[Şiir] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 1-2.
Bir Validenin Şikâyeti	[Şiir] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 1-2.
Okuyup geçme!	[Şiir] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 1.
Bir Çocuğun Ebeveynine Duası	[Şiir] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 1.
Hizmet, Mükâfat	[Anekdot] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 3-4.
Mükâfatlı Bir Soru	[Sorular, Müsabaka] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 9.
Küçük İken Büyüklüğü Düşünmeli Çalışmalı	[Şiir] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 1-2.
Mükâfatlı Soru Hakkında	[Müsabaka] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 4-5.
Âdab-ı Meclis	[Şiir] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 1.
Bir Yetim	[Şiir] S. 27, 07 Teşrinievvel 1315, s. 1-3.
Bilmece	[Bilmece] S. 27, 07 Teşrinievvel 1315, s. 9.
Şeytanın Oğluna Nasihatleri	[Şiir] S. 28, 14 Teşrinievvel 1315, s. 1.
Kıssadan Hisse	[Şiir] S. 29, 21 Teşrinievvel 1315, s. 1.
Ahlaki	[Anekdot] S. 29, 21 Teşrinievvel 1315, s. 1-2.

Kral Louis'nin Bir Hud'ası	[Anekdote] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 4-5.
Kurbağa ile Balık	[Şiir]S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 1.
Köpek ile Av Köpeği	[Şiir] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 1-2.
Taklid-i Ziyet	[Şiir] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 1-2.
İbkâ-yı Nîk-nam	[Şiir] S. 35, 02 Kânûnevvvel 1315, s. 1-2.
İffet ve istikamet mevalid-i saadettir (Ahlaki)	[Anekdote] S. 35, 02 Kânûnevvvel 1315, s. 2-3.
Franklin'in Bir Mektubu	[Anekdote] S. 35, 02 Kânûnevvvel 1315, s. 6.
Muavenet	[Şiir] S. 36, 08 Kânûnevvvel 1315, s. 4.
Tabâi-i Beşeriyye Hakkında Bir İki Söz (Ahlaki)	[Anekdote] S. 36, 08 Kânûnevvvel 1315, s. 4-6.
Bir Maymunun Sergüzeşti ve Oğluna Nasihati	[Şiir] S. 37, 16 Kânûnevvvel 1315, s. 1-2.
Ahlaki	[Anekdote] S. 37, 16 Kânûnevvvel 1315, s. 2-3.
Bilmece	[Bilmece] S. 37, 16 Kânûnevvvel 1315, s. 9.
Sormadan Yemeyiniz	[Şiir] S. 38, 23 Kânûnevvvel 1315, s. 1.
Kavga ne'ne lazım?	[Şiir] S. 39, 30 Kânûnevvvel 1315, s. 1.
Sokakta bulduğumuz eşya bize ait değildir (Ahlaki)	[Anekdote] S. 39, 30 Kânûnevvvel 1315, s. 1-3.
Tavşan ile Kirpi	[Şiir] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 1-2.
Kargacık	[Şiir] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 1-2.
Zürafa ile Ahu	[Şiir] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 1-2.

İlaç İçmeyen Çocuk	[Şiir] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 1.
Ahlaki	[Anekdote] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 1-2.
Akrep ile Kaplumbağa	[Şiir] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 1-2.
Yalan ve Hakikat (Ahlak)	[Anekdote] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 2-3.
Mütenevvia	[Anekdote] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 6-7.
Franklin'in Bir Mektubu	[Anekdote] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 7.
Deve ile Fare	[Şiir] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 1.
Deve ile Merkep	[Şiir] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 1.
Mülâhaza ve Tetkik (Ahlak)	[Anekdote] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 1-3.
Horoz ile Çakal	[Şiir] S. 47, 02 Mart 1316, s. 1.
Ketm-i Esrar (Ahlak)	[Anekdote] S. 47, 02 Mart 1316, s. 1-2.
Karıncâ ile Çekirge Hikâyesi	[Şiir] S. 48, 09 Mart 1316, s. 1.
Ahlak	[Anekdote] S. 48, 09 Mart 1316, s. 1-3.
Bir Numune-i Şecâat	[Anekdote] S. 48, 09 Mart 1316, s. 4.
Tâzim-i Üstâdân	[Şiir] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 2-3.
Tahmid Bârî	[Şiir] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 1.
Ayı ile Yavrusu	[Şiir] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 1-2.
Bilmecelerimiz	[Bilmece] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 8.
Seksen Yaşında Bir Genç Ömründe Görmemiş Renc	[Şiir] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 1-2.
Gutenberg'in İlk Kitabı	[Anekdote] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 5.
Esb-i Vahşî ile Esb-i Ehlî	[Şiir] S. 14, 06 Temmuz 1316, s. 1-2.

Kızcağız ile Ördekleri [Şiir] S. 15, 13 Temmuz 1316, s. 1.

Bilmece [Bilmece] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 8.

Saffetî Şeyda (Selanik Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsinden)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 47, 02 Mart 1316, s. 9.

Safiyüddin (Selanik'ten)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 8.

Salih Mehmed (Kavala Mekteb-i İdâdî-i Hayrî Talebesinden)

Bilmece [Bilmece] S. 33, 18 Teşrinisânî 1315, s. 9.

Sarıca (Umumi Kanaryalar Namına Hakiriniz)

Bir Kanaryadan [Fen] S. 50, 19 Mart 1314, s. 1-3.

Mektup (Kuşlar
Postası)

Servet (Siroz Mekteb-i İdâdîsi Beşinci Sınıf Talebesinden)

İnsanlarda Bedbahtî [Öğrencilerin Yazıları] S. 29, 23 Teşrinievvel 1313,
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden) s. 4-5.

Eski Zaman [Öğrencilerin Yazıları] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313,
Adamlarının Cehaleti s. 3.
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Eski Zaman [Öğrencilerin Yazıları] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 3.
Adamlarında Usûl-i
Maîşet (Şâkirdanın
Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Muktatafat-ı [Mütenevvia] S. 48, 05 Mart 1314, s. 7-8.
Tarihiyyeden -
İttifakat-ı Garibe,
İstidlâl-i Hava
(Mütenevvia)

Sabun (Envâr ve Sûret-i [Teknoloji] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 5-6.
Îmalı)

Sırrı (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Üçüncü Sınıf Şâkirdanından 2 Numaralı)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 9.

Sorguçlu (Umumi Hüthütler Namına Hakiriniz)

Hüthüt Kuşundan [Fen] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 3-4.

Mektup (Kuşlar
Postası)

Sürmeli (Umumi Kırlangıçlar Adına Hakiriniz)

Sahil Kırlangıçlarından [Fen] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 2-3.

Mektup (Kuşlar
Postası)

Ş

Ş. Aliye (Mektepli Kârialarınızdan)

Hey'et-şinas Piyer Anış [Biyografi] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 3-4.
(Terâcim-i Ahvalden)

Şerif Necmi (Dedeâğaç'tan)

Çocuk Oyunları [Şiir] S. 34, 27 Teşrînisânî 1313, s. 1-2.

Muâvenet [Hikâye] S. 33, 19 Teşrînisânî 1314, s. 4-5.

T

T. (Te) Âsaf (Siroz İdâdî Mektebi Talebesinden)

Bilmece [Bilmece] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 8.

Tahsin (Edirne Mekteb-i İdâdî Beşinci Sene Talebesinden 76 Numaralı)

Mektep Hatırası [Öğrencilerin Yazıları] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 4-5.

**Talat (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Üçüncü Sene Şâkirdanından 27 Numaralı
Banka Muhasebe Kâtibi Nevzat Efendizâde)**

Bilmece [Bilmece] S. 38, 23 Kânûnevvel 1315, s. 9.

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 9.

Tevfik (Selanik Askerî Rüştîyesi Müdürü Kolağası)

Tebriknâme [Tebrik] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 5-6.

Tevfik (*Tercüman-ı Hakikat Sermuharriri Selanikli*)

Fen, Sanat, Ticaret [Şiir] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 1-2.

Akıl ve Zekâ, Sâî ve [Şiir] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 1-2.

İkdam, Hikmet

Tevfik Mesar (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Talebesinden)

Tuhfe-i Tahsiliyye [Şiir] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 7.

Bir Validenin Şikâyeti [Şiir] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 1-2.

İki Mekteplinin [Öğrencilerin Yazıları] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 9.

Muhaveresi

(Şâkirdanın Mahsûlât-ı

Kalemiyyesinden)

Cülûs-ı Hümâyun [Şiir, Cülûs-ı Hümâyun] S.20, 19 Ağustos 1315, s. 3-4.

Bedhûlarla [Şiir] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 8.

görüşmeyiniz!

Bilmece [Bilmece] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 9.

Bilmece [Bilmece] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 9.

Timur Fehmi (Kesriye Tahrîrat Kalemi Mülâzımlarından)

Bilmece [Bilmece] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 9.

V

V. Mecdi

Leylekler [Fen] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 5.

Tuhaf Bir Fıkra [Fıkra] S. 40, 06 Kânûnusâni 1315, s. 6-7.

Vâmık (Meşahir-i Vükelâ-yı Deâvîden)

Bilmece [Bilmece] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 7-8.

Bilmece [Bilmece] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 10.

Vasfi

Tebriknâme [Tebrik] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 7.

Veli

Tebriknâme [Tebrik] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 7.

Vesile Melek (Mekteb-i Terakki Talebatından)

Gurur [Öğrencilerin Yazıları] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314,
s. 3-4.

Y

Yegâne (Selanik Rüşdî-i Askerîsi Riyâzî Muallimi Mustafa Efendi Kerimesi)

Bilmecelerimiz [Bilmece] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 8.

Yıldız (Üsküp İnas Mektebi Talebatından Cemil Efendizâde)

Zenginlik yalnız para [Öğrencilerin Yazıları] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314,
ile olmaz (Şâkirdanın s. 3-4.

Mahsûlât-1

Kalemiyyesinden)

Yusuf

Vâlideyne Hürmet ve [Öğrencilerin Yazıları] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313,
Riayet (Talebe ve s. 2-3.

Talebatın Mahsûlât-1

Kalemiyyesinden)

Yusuf Sabatay (Matalon Efendi Mektebi Şâkirdanından)

Havâ-yı Nesîmî (Fennî) [Fen] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 5-6.

Z

Z. (Z1) Sükûfî (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Manastırlı)

Saat (Şâkirdanın [Şiir, Öğrencilerin Yazıları] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 9.

Mahsûlât-1

Kalemiyyesinden)

Zarif Sükûfî (Kesriyeli)

Haylazlık (Şâkirdanın
Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden) [Öğrencilerin Yazıları] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 9.

Ziya (Mürettip)

Edison [Biyografi, Teknoloji] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315,
s. 7.

Edison [Biyografi, Teknoloji] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315,
s. 5-6.

Galilei [Biyografi, Teknoloji] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315,
s. 5-7.

İmzasız

Mesleğimiz [Takdim Yazısı] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 1.

Mebahis-i Şettâ: [Fen, Şettâ] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 2-3.

“Elbiselerde yünün
tercihi niçindir?”

Târih-i Tabî: “Su [Fen] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 3-4.

Samuru ve Suret-i
Saydı”

Rehber [Teşekkür] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 7-8.

Rehber [Teşekkür] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 8.

Letâif [Fıkra] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 8.

Bilmece [Bilmece] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 8.

Suallerimiz [Sorular] S. 1, 10 Nisan 1313, s. 8.

Teşekkür [Teşekkür] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 1.

Şebnem (Fünûn-1
tabîyyeden) [Fen] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 1-3.

Feza-yı Asumanda Bir [Fen] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 5.

Seyahat (Fennî) 1-
Kamer

Feza-yı Asumanda Bir Seyahat 2 (Mâbad) Seyyârat ve Şems	[Fen] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 4-5.
Feza-yı Asumanda Bir Seyahat (Mâbad) 3- Kuyruklu Yıldızlar 4- Kevâkib ve Ebadı	[Fen] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 3-4.
Feza-yı Asumanda Bir Seyahat (Mabadı ve Son)	[Fen] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 6.
Mukabelemiz	[Teşekkür] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 6.
Roman: Mektepli Ferit 1 “El-ilmü ilmân: ilmü'l-ebdan, ilmü'l- edyan”	[Roman] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 6-7.
Roman: Mektepli Ferit 2 (Hıfz-1 Sıhhat Kitabının Birkaç Sahifesi) “Nezafetin Lüzum ve Faydası”	[Roman] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 6-7.
Mektepli Ferit (Mabad) - Hıfzu’s-sıhha derslerinden ne istifade olunabilir? - Ferit Efendi’nin Bir Mağruku Tahlisi	[Roman] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 6-7.
Mektepli Ferit (Mâbad)	[Roman] S.7, 22 Mayıs 1313, s. 5-6.
Mektepli Ferit (Mâbad)	[Roman] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 4-5.
Mektepli Ferit (Mâbad)	[Roman] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 6.
Mektepli Ferit (Mâbad)	[Roman] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 5-6.

Mektepli Ferit (Mâbad)	[Roman] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 5.
Mektepli Ferit (Mâbad-ı Nüsha 12), 3- Ferid Efendi'nin RefİKasına Bir Dersi	[Roman] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 5-6.
Mektepli Ferit (Mâbad ve Hitam-ı Nüsha 15)	[Roman] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 6-7.
Güzel SöZler	[Hikmetli SöZler] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 7.
Tevzİ-i Mükâfattan Avdetde (Letâif)	[Fıkra] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 2, 15 Nisan 1313, s. 8.
Teşekkür	[Teşekkür] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 1.
Avcı Kartal	[Fen] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 1-2.
Cümûdiye İçinde Bir Seyyah ⁶⁶	[Hikâye] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 2-3.
Küçük Hafize	[Din, Eğitim] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 4.
Bir Eser-i Hamiyet	[Teşekkür] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 4.
Letâif	[Fıkra] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 3, 24 Nisan 1313, s. 7-8.
Teşekkür	[Teşekkür] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 1.
Yağmur ve Kar, Balon ve Montgolfier	[Fen, Şettâ] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 1-2.
Kardeşler (Şettâ)	
Güzel SöZler	[Hikmetli SöZler] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 6.

⁶⁶ Bu yazının bulunduğu sayfa yırtık olduğu için yazarı tespit edilememiş, bu yüzden imzasız olarak künyelenmiştir.

Letâif, Gemi İçinde	[Fıkra] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 6.
Mukabelemiz	[Teşekkür] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 6.
Bilmece	[Bilmece] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 7.
Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye ve Yunanistan Hududu Haritası	[Duyuru] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 7.
Tashih	[Tashih] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 7.
İhtar	[İhtar] S. 4, 1 Mayıs 1313, s. 8.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 1.
Bir Söyleniş	[Hikâye] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 1-3.
Üç Dost	[Şiir] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 3-4.
Karabatak	[Fen] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 5.
Fidan Biti (Basara) ve Hile-yi Harbiyeleri (Garâib-i Tabîyyeden)	[Fen] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 5-6.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 7.
Letâif	[Fıkra] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 7.
Tashih	[Tashih] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 5, 8 Mayıs 1313, s. 8.
Söyleniş	[Hikâye] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 1-4.
Mavi Tilki (Garâib-i Tabîyyeden)	[Fen] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 4-5.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 6.

Letâif, “Osmanlı askerlerini görmek için!”	[Fıkra] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 6, 15 Mayıs 1313, s. 7.
Söyleniş	[Hikâye] S. 7, 22 Mayıs 1313, s.1-3.
Isırgan Otu (Şettâ)	[Fen, Şettâ] S. 7, 22 Mayıs 1313, s. 5.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 7, 22 Mayıs 1313, s. 6.
Letâif	[Fıkra] S. 7, 22 Mayıs 1313, s. 6.
Bilmece	[Bilmece] S. 7, 22 Mayıs 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 7, 22 Mayıs 1313, s. 7.
İstiridye ve İnci (Garâib-i Tabîyyeden)	[Fen] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 2-3.
Haritanın mucidi kimdir?	[Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 5-6.
Letâif	[Fıkra] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 6.
Başlıksız	[İstatistik] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 7.
Başlıksız	[Duyuru] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 7.
İhtar	[İhtar] S. 8, 29 Mayıs 1313, s. 7.
İhtar	[İhtar] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 8.
Söyleniş	[Hikâye] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 2-4.
Örümceklerde Çalgı Merakı (Garâib-i Tabîyyeden)	[Fen] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 4-5.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 6.

Bilmece	[Bilmece] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 9, 05 Haziran 1313, s. 7.
Söyleniş	[Hikâye] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 1-4.
Kimberley Elmas Madenleri	[Coğrafya] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 5.
Japonyalıların Kâğıt Elbisesi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 6.
Kâğıdı ilk imal eden kimdir?	[Tarih, Teknoloji, Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 10, 12 Haziran 1313, s. 7.
Mühendis Hayvanlar (Garâib-i Tabîyyeden)	[Fen] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 5.
Çocuklar Misafirhanesi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 6.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 7.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 11, 19 Haziran 1313, s. 7.
Hayvanlarda Zekâ (Balıkçıl Kuşu) (Garâib-i Tabîyyeden)	[Fen] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 5-6.
Dünyada En Büyük Çakı (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 6.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 7.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 7.
Letâif	[Fıkra] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 8.

Suallerimiz	[Sorular] S. 12, 26 Haziran 1313, s. 8.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 13, 03 Temmuz 1313, s. 1.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 13, 03 Temmuz 1313, s. 3-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 13, 03 Temmuz 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 13, 03 Temmuz 1313, s. 8.
Kum Fırtınaları (Âfat-1 Tabiiyeden)	[Doğal Afetler] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 3-4.
Musâhabe	[Musâhabe] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 5.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 7.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 14, 10 Temmuz 1313, s. 7.
Musâhabe (Mâbad-1 Nüsha 14)	[Musâhabe] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 2-3.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 7.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 7.
Letâif	[Fıkra] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 7-8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 15, 17 Temmuz 1313, s. 7.
Altın Ağacı	[Şiir] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 1-2.
Musâhabe (Mâbad-1 Nüsha 15)	[Musâhabe] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 3.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 16, 24 Temmuz 1313, s. 8.
Musâhabe (Mabad-1 Nüsha 16)	[Musâhabe] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 3-4.

Bir Madencinin Sergüzeşti (Farelerde Kuvve-i Zekâ)	[Fen] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 4-6.
Tebrik	[Tebrik] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 6.
Suallerimiz	[Sorular] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 17, 31 Temmuz 1313, s. 7-8.
Musâhabe (Mâbad-1 Nüsha 17)	[Musâhabe] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 2.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri – Livingstone	[Coğrafya] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 4-6.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 18) – Livingstone	[Coğrafya] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 4-6.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 19) – Livingstone	[Coğrafya] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 6-7.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 20) – Livingstone	[Coğrafya] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 3-4.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 21) – Livingstone	[Coğrafya] S. 23, 11 Eylül 1313, s. 3-4.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 23) – Livingstone	[Coğrafya] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 4.

Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 25)	[Coğrafya] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 4-5.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 27)	[Coğrafya] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 4-5.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 28)	[Coğrafya] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 5-6.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 29)	[Coğrafya] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 4-5.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 30)	[Coğrafya] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 6-7.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 31)	[Coğrafya] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 4-5.
Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri (Mâbad-1 Nüsha 32)	[Coğrafya] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 4-5.
Başlıksız	[Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 18, 07 Ağustos 1313, s. 8.
Musâhabe (Mâbad-1 Nüsha 18)	[Musâhabe] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 2-3.
Siyah Yağmur (Garaib-i Tabiiyeden)	[Coğrafya] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 4.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 6-7.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 7.

Bilmece	[Bilmece] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 19, 14 Ağustos 1313, s. 7.
Cülûs-ı Hümayun	[Cülûs-ı Hümayun] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 1-3.
Niagara'dan Yüksek Bir Şelale, Yazın Serin Su İstihsal Etmenin Bir Çaresi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 7-8.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 20, 21 Ağustos 1313, s. 8.
Feyz-i Sıbyan Mektebinde Tedris Olunan Kitabet Numunelerinden	[Mektup, Kitabet Numuneleri] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 4-5.
Aden Sahrıncı (Şettâ)	[Şettâ] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 6-7.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 7.
Letâif	[Fıkra] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 21, 28 Ağustos, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 21, 28 Ağustos 1313, s. 8.
Hayvanlarda Zekâ (Tahta Kehleleri)	[Fen] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 5-6.
Şuûn-ı Mekâtip (Takdir ve Tebşîr)	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 7.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 22, 04 Eylül 1313, s. 8.
Mektep Tiyatrosu	[Tiyatro] S. 23, 11 Eylül 1313, s. 1-2.

Feyz-i Sıbyan Mektebinde Tedris Olunan Kitabet Numunelerinden - Cevap (Nüsha 21)	[Mektup, Kitabet Numuneleri] S. 23, 11 Eylül 1313, s. 3.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 23, 11 Eylül 1313, s. 6-7.
Mektep Oyunları	[Mektep Oyunları] S. 23, 11 Eylül 1313, s. 7-8.
Pireler (Hayvanlarda Kuvve-i Zekâ)	[Fen] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 1-3.
Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu)	[Tiyarto] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 5-6.
Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-ı Nüsha 24)	[Tiyarto] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 5-6.
Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-ı Nüsha 25)	[Tiyarto] S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 5-7.
Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-ı Nüsha 26)	[Tiyarto] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 5-7.
Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-ı Nüsha 27)	[Tiyarto] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 5-6.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 6-7.
Mektep Oyunları	[Mektep Oyunları] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 7.
Mekteb-i İdâdî Şâkirdanına	[Müsabaka] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 24, 18 Eylül 1313, s. 8.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 1.

Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 1.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 1.
Mektep Şarkısı	[Mektep Şarkısı] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 1.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 7.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 7.
Mektep Oyunları - Pûtede Kaşığım Var	[Mektep Oyunları] S. 25, 25 Eylül 1313, s. 7-8.
Söyleniş - Sabri Efendi haklı mı haksız mı?	[Hikâye] S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 1-3.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 7.
Mektep Oyunları	[Mektep Oyunları] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 7.
Dünyanın En Büyük Ekmekçisi, Bir Hesap Makinesi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Söyleniş	[Hikâye] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 1-2.
Bir Mektup (Şâkirdanın Mâhsûlat-1 Kalemiyyesinden)	[Mektup, Öğrencilerin Yazıları] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 3-4.
Küre-i Arzın Aksam-1 Meçhuliyesi	[Şettâ] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 6.
Geyik Avı (Mektep Oyunlarından)	[Mektep Oyunları] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 7.

İç Yağı Ağacı, Hatt-1 İstivadan Kutub-1 Şimaliyye'ye En Yakın Memleket (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Kunduzlar	[Fen] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 2-4.
Lasso Yahut Kement (Mektep Oyunlarından)	[Mektep Oyunları] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 6-7.
Letâif	[Fıkra] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 7.
Muzikalı Uçurtma, Bir Sabun Madeni (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Gülün Bir Amcazadesi Çay	[Fen] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 2-3.
Köylüler havanın nasıl olacağını neden bilirler? (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 5-6.
Mektep Oyunlarından - Nerede? [Erkek Çocuklara Mahsus], Kim Vurdu? [Kız Çocuklara Mahsus]	[Mektep Oyunları] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 6.
Mektep Gezintileri, Rehber-i Hesap (Şuûn-1 Mekâtip)	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 6-7.

Sualimiz	[Sorular] S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 8.
Sâî	[Ahlak] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 3.
İzlanda Balık Avcıları	[Coğrafya, Şettâ] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 4-5.
Mektep Oyunlarından	[Mektep Oyunları] S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 7.
Telgraf (Kurûn-ı Atıkada Nakl-i Havadis İçin İstimal Olunan Vesait)	[Tarih, Teknoloji] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 2-3.
Tütünün Çocuklara Mazarratı, Isırganın Faidesi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 6.
Niçin? Çünkü (Sorulan Suallere “Rehber”in Cevapları)	[D. Gelen Sorulara Cevaplar] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 6.
Mektep Oyunlarından [Erkek Çocuklara Mahsus]	[Mektep Oyunları] S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 7.
Lekesiz Bir Nam “El- hakku ya’lu velâ yu’la aleyh” (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 5-6.
Lekesiz Bir Nam (Mâbad-ı Nüşa 33) “El-hakku ya’lu velâ yu’la aleyh” (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 34, 27 Teşrînisânî 1313, s. 3-4.
Lekesiz Bir Nam (Mâbad-ı Nüşa 34) “El-hakku ya’lu velâ yu’la aleyh” (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 4-6.

Bilmece	[Bilmece] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 7.
İhtâr-1 Mahsûsa	[İhtar] S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 8.
Hafinin Küçük Bahçesi	[Ahlak, Hikâye] S. 34, 27 Teşrînisânî 1313, s. 2-3.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 34)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 3-4.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 35)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 4-6.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 36)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 3-5.
Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 37)	[Hikâye, Fen] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 3-5.
Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 38)	[Hikâye, Fen, Sağlık] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 6.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 39)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 3-4.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 40)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 4-6.
Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 42)	[Hikâye, Fen] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 3-4.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 43)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 2-3.
Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 44)	[Hikâye, Fen] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 6-7.
Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 45)	[Hikâye, Fen] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 4-5.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 46)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 4-5.

Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 47)	[Hikâye, Fen] S. 48, 05 Mart 1314, s. 6-7.
Hafinin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 48)	[Ahlak, Hikâye, Fen] S. 49, 12 Mart 1314, s. 4-6.
Zambel-i Cedid'e (Novaya Zemlya) Bir Seyahat	[Coğrafya] S. 34, 27 Teşrinisânî 1313, s. 4-6.
Mektep Oyunlarından (Kız Çocuklarına Mahsus)	[Mektep Oyunları] S. 34, 27 Teşrinisânî 1313, s. 6.
Uzun Tırnaklılar, Dahomey Yılanları (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 34, 27 Teşrinisânî 1313, s. 6.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 34, 27 Teşrinisânî 1313, s. 6-7.
Niçin? Çünkü	[Şettâ] S. 34, 27 Teşrinisânî 1313, s. 7.
Bilmecemizin Cevabı (Nüsha 31)	[Bilmece] S. 34, 27 Teşrinisânî 1313, s. 7-8.
Odundan Ekmek, Dünyada En Büyük Kümes (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 6.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 6-7.
Eğlenceli Sualler	[Sorular] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 7.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313, s. 7.
Niçin? Çünkü	[Fen] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 3-4.
Kutba Seyahat ve Seyyah-ı Meşhur Nansen (Rehber Tefrikası 1)	[Coğrafya] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 4-5.

Kutba Seyahat ve Seyyah-ı Meşhur Nansen (Rehber'in Tefrikası 2)	[Coğrafya] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat ve Seyyah-ı Meşhur Nansen (Rehber'in Tefrikası 3)	[Coğrafya] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat ve Seyyah-ı Meşhur Nansen (Rehber'in Tefrikası 4)	[Coğrafya] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 5)	[Coğrafya] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 6)	[Coğrafya] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 7)	[Coğrafya] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 8)	[Coğrafya] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 9)	[Coğrafya] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 10)	[Coğrafya] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 11)	[Coğrafya] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 4-5.
Kutba Seyahat (Rehber'in Tefrikası 12)	[Coğrafya] S. 49, 12 Mart 1314, s. 4-5.
Letâif	[Fıkra] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 7-8.

Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 6-7.
Eğlenceli Sualler	[Sorular] S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313, s. 8.
Manzume	[Şiir] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 1.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Fen, Şettâ] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 5-6.
Haşerat Avlayan Çiçek, Balıklar İşitir mi? İnsanın Yüreğinin Vurması, Garip Bir İstatistik (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 6.
Letâif	[Fıkra] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313, s. 7.
Bir Balık Avcısının Sergüzeşti	[Hikâye] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 1-2.
Bir Balık Avcısının Sergüzeşti (Mâbad-1 Nüsha 38)	[Hikâye] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 4-6.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 5-6.
Lambaların İs Çıkarmaması İçin Bir Çare, Dünyada Olan Nüfus, Bir ağaç ne kadar müddette gazeteye tebdil edilebilir? (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 6.
Letâif	[Fıkra] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 8.
Suallerimiz, Eğlenceli Sualler	[Sorular] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 8.

Tashih	[Tashih] S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313, s. 8.
Velâdet-i Pür	[Velâdet-i Padişahî] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 1-3.
Meymenet Hazret-i Zillullahi	
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 6-7.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Suallerimiz, Eğlenceli Sualler	[Sorular] S. 39, 01 Kânûnusânî 1313, s. 7-8.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 5.
Solmuş Çiçekleri Tazelendirmek Çaresi, Güneş Görmeyen Kasaba, Arzın Mesâhası ve Sıkleti (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 6-7.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Tashih	[Tashih] S. 40, 08 Kânûnusânî 1313, s. 8.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 6.
Örümcekten Tahavvülât-ı Havaiyyeyi İstidlâl Etmek, Bir İstatistik (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 6-7.
Terakki	[Tebrik] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 8.
Serendib yahut Seylan Adası	[Coğrafya] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 2-4.
İlk Mükâfat	[Şiir] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 1-2.

Suallerimiz	[Sorular] S. 41, 15 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Suallerimiz, Eğlenceli Suallerimiz	[Sorular] S. 42, 22 Kânûnusânî 1313, s. 7.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 5-6.
Dünyadaki Körler, Maymunlarda Zekâ, Kibritin mucidi kimdir? (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 6-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 8.
Suallerimiz, Eğlenceli Suallerimiz	[Sorular] S. 43, 29 Kânûnusânî 1313, s. 8.
Yine Kibrit (Kibritin Tarihi) (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 3-6.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 7.
Letâif	[Fıkra] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 8.
Suallerimiz, Eğlenceli Suallerimiz	[Sorular] S. 44, 05 Şubat 1313, s. 8.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 1.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 49, 12 Mart 1314, s. 7.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 50, 19 Mart 1314, s. 1.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 51, 26 Mart 1314, s. 1.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 8.
Sütün Muhafazası (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 7-8.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 8.

Tashih	[Tashih] S. 45, 12 Şubat 1313, s. 8.
Bal ve Meyvelerin Özü	[Fen] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 1-3.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 6-7.
Mütenevvia, İki Başlı Bir Yılan	[Mütenevvia] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 7-8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 46, 19 Şubat 1313, s. 8.
Cam ve Sırçanın	[Teknoloji] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 2-3.
Sûret-i İmali (Sanâyi-i Cesîme)	
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 5.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 47, 26 Şubat 1313, s. 5-7.
Yine Sırça, Ezmine-i Mutavassita ve Müteahhirede Suret-i İmali (Sanâyi-i Cesîme)	[Teknoloji] S. 48, 05 Mart 1314, s. 5-6.
Bilmece	[Bilmece] S. 48, 05 Mart 1314, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 48, 05 Mart 1314, s. 8.
Miyâh-ı Râkide Etrafında (Cuma Günü Eğlencelerinden)	[Fen] S. 49, 12 Mart 1314, s. 2-4.
Miyâh-ı Râkide Etrafında (Cuma Günü Eğlencelerinden)	[Fen] S. 51, 26 Mart 1314, s. 1-3.
Miyâh-ı Râkide Etrafında (Cuma Günü Eğlencelerinden)	[Fen] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 1-3.
Miyâh-ı Râkide Etrafında (Cuma Günü Eğlencelerinden)	[Ahlaki, Fen] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 2-3.

Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 49, 12 Mart 1314, s. 6-7.
Tebrik	[Tebrik] S. 49, 12 Mart 1314, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 49, 12 Mart 1314, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 49, 12 Mart 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 50, 19 Mart 1314, s. 4-7.
Kusur-1 Basar (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 50, 19 Mart 1314, s. 7.
Tebrik	[Tebrik] S. 50, 19 Mart 1314, s. 7.
Bilmece	[Bilmece] S. 50, 19 Mart 1314, s. 8.
Eğlenceli Sualler	[Sorular] S. 50, 19 Mart 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 51, 26 Mart 1314, s. 6-7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 51, 26 Mart 1314, s. 7.
Fennî Eğlence	[Fen] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 5.
Suallerimiz	[Sorular] S. 52, 02 Nisan 1314, s. 8.
İkinci Senemiz	[Takdim Yazısı] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 1-2.
Suni Yağmur (Fennî Eğlencelerden)	[Fen] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 6.
Yeni Bir Ada, Kutub-1 Şimaliyeye Yakın Bir Otel (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 6-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 7-8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 1, 09 Nisan 1314, s. 8.
Posta Müdürlerine	[Duyuru] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 1.
Hukuka Riayet, Mebhas 1 (Ahlaki)	[Ahlak] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 3-5.
Hukuk-1 Zâtiyye Riayet, Mebhas 2 (Ahlaki)	[Ahlak, Hikâye] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 2-5.

Muhabbet-i Vataniyye Mebhas 3 (Ahlaki)	[Ahlak, Hikâye] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 2-4.
Muhâfaza-i Vakar Mebhas 4 (Ahlaki)	[Ahlak] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 3-4.
Emniyeti Hüsn-i İstîmal, Hukuk-ı Gayra Riayet, Mebhas 5 (Ahlaki)	[Ahlak] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 2-4.
İntizam-Teşettüt Yahut Saadet-Sefalet Mebhas 6 (Ahlaki)	[Ahlak] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 1-3.
İntizam-Teşettüt Yahut Saadet-Sefalet Mebhas 7 (Ahlaki)	[Ahlak] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 1-3.
İntizam-Teşettüt Yahut Saadet-Sefalet Mebhas 8 (Ahlaki)	[Ahlak] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 2-3.
Tecessüs, Keşf-i Esrar Mebhas 7 ⁶⁷ (Ahlaki)	[Ahlak] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 1-3.
Mükâfat, İkramiye, Câize (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 5-6.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 7.
Teşekkür	[Teşekkür] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 8.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 2, 16 Nisan 1314, s. 8.
Suakin (Mâlûmat-ı Coğrâfiyyeden)	[Coğrafya] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 5.

---

⁶⁷ Baskı hatası mevcuttur. “Mebhas 9” olması gerekir.

Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 6-7.
Asya'da Cüceler, 68 Katlı Bir Bina, Arabî Ayların Vech-i Tesmiyesi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 7-8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 3, 23 Nisan 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 5-6.
Bir Amerikalı Def'aten Kaç Sanat İcra Eder?, Balina Balıklarının Tûl-i Ömürleri (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 4, 30 Nisan 1314, s. 7-8.
Leylek	[Fen] S. 5, 7 Mayıs 1314, s. 1-2.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 5-7.
İnek Ağacı, En Büyük Gümüş Külçesi, Müteharrık Bir Dağ, Çalgılı Fare Kapanı, Bir Garip İstatistik Daha (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 7-8.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 8.
Çocuklara Rehber	[Duyuru] S. 5, 07 Mayıs 1314, s. 8.
Çocuklara Rehber	[Duyuru] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 8.
Çocuklara Rehber	[Duyuru] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 8.
Çocuklara Rehber	[Duyuru] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 8.

Garip Bir İstatistik, Küçük Malûmat - Rusyanın Nüfusu (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 3-4.
Letâif	[Fıkra] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 4.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 4-6.
Suallerimiz	[Sorular] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 6.
Tashih	[Tashih] S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 6.
Marken Adası (Mâlûmat-ı Coğrâfiyyeden)	[Coğrafya] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 4-6.
Otuz Günde Devriâlem, On Sekiz Milyar Yüz Kilometre Tûlünde Bir İplik (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 6-7.
Letâif	[Fıkra] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 7.
İki Küçük Çocuk Tarafından Devriâlem, Kongo Zencileri Nezinde Telgraf, Uçurtmanın mucidi kimdir? (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 5-7.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 7.
Musavver-i Terakki	[Tebrik] S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 8.
Newton (Terâcim-i Ahvalden)	[Biyografi] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 3-4.
Newton (Terâcim-i Ahvalden)	[Biyografi] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 3-4.

Suallerimiz	[Sorular] S. 9, 04 Haziran 1314, s. 7-8.
Niçin? Çünkü (Şettâ)	[Şettâ] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 4-5.
Kırlangıç Kuşları, Küçük Malûmat: Ezik Bir Uzva İlaç, Çehre ve Ellerde Hâsıl Olan Sarı Lekelere İlaç, Mâşiyen Devriâlem (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 7-8.
Sual ve Bilmecelerimiz	[Bilmece, Sorular] S. 10, 11 Haziran 1314, s. 8.
Küba Adası (Mâlûmat-ı Coğrafiyyeden)	[Coğrafya] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 3-4.
Küçük Malûmat: Londra'nın Mebânîsi, Cemahir-i Müttefikada Elektirik, Deniz Dalgalarının Sürati (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 6-7.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 7.
Letâif	[Fıkra] S. 11, 18 Haziran 1314, s. 7-8.
Bir Muallimin Muvaffakiyeti - Lüzum-ı Tahsil (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 2-4.
Küçük Malûmat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 7-8.
Sual ve Bilmecelerimiz	[Sorular] S. 12, 25 Haziran 1314, s. 8.
Faideli Bir Gezinti (Mâlûmat-ı Fenniye)	[Fen] S. 13, 02 Temmuz 1314, s. 4-5.

Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 13, 02 Temmuz 1314, s. 6-7.
Küçük Mâlûmat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 13, 02 Temmuz 1314, s. 7-8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 13, 02 Temmuz 1314, s. 8.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 1.
Küçük Mâlûmat, Bir Hamiyeti Maârifperverane (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 3.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 4-7.
Suallerimiz	[Sorular] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 14, 09 Temmuz 1314, s. 8.
Altın Memleketi “Alaska” (Mâlûmat-1 Coğrâfiyyeden)	[Coğrafya] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 1-3.
Altın Memleketi “Alaska” (Mâlûmat-1 Coğrâfiyyeden) (Mâbad-1 Nüsha 15)	[Coğrafya] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 2-4.
Su Aygırı (Târih-i Tabîi)	[Fen] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 4-5.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 5-6.
Küçük Mâlûmat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 6-7.
Letâif	[Fıkra] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 7.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 7-8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 15, 16 Temmuz 1314, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 6.

Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 7-8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 16, 23 Temmuz 1314, s. 8.
İtaatsizlik	[Hikâye] S. 17, 30 Temmuz 1314, s. 1-3.
Kitabın Tarihi	[Tarih, Teknoloji] S. 17, 30 Temmuz 1314, s. 3-5.
Gergedan (Târih-i Tabî)	[Fen] S. 17, 30 Temmuz 1314, s. 5-6.
Ümit Burnu	[Coğrafya] S. 17, 30 Temmuz 1314, s. 6-7.
Müstemlekesi (Mâlûmat-1 Coğrâfiyyeden)	
Ümit Burnu	[Coğrafya] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 2-3.
Müstemlekesi (Mâlûmat-1 Coğrâfiyyeden)	
(Mâbad-1 Nüsha 17)	
Şuûn-1 Mekâtip, İsmail Hakkı Sarfı, Çocuklara Kıraat	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 17, 30 Temmuz 1314, s. 7-8.
İhtar	[İhtar] S. 17, 30 Temmuz 1314, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 8.
Tello Daprey (Terâcim- i Ahval-i Meşâhîr)	[Biyografi] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 2-3.
İkisini de severim!	[Hikâye] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 3-5.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 5-6.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 18, 06 Ağustos 1314, s. 8.

Tecessüs (Küçük Hikâyelerden)	[Hikâye] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 3-4.
Tilki (Târih-i Tabîî)	[Fen] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 4-5.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 5-6.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 6-7.
Letâif	[Fıkra] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 19, 13 Ağustos 1314, s. 8.
Cülûs-ı Hümâyun	[Cülûs-ı Hümâyun] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 1-3.
Yağmur (Mâlûmat-ı Fenniyye)	[Fen] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 3-5.
Papağan (Târih-i Tabîî)	[Fen] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 5-6.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 20, 19 Ağustos 1314, s. 8.
Garip Yağmurlar (Mâlûmat-ı Fenniyyeden)	[Fen] S. 21, 27 Ağustos 1314, s. 1-3.
Ali Babanın Mirası (Mektep Tiyatrosu)	[Tiyarto] S. 21, 27 Ağustos 1314, s. 4-6.
Ali Babanın Mirası (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-ı Nüsha 21)	[Tiyarto] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 3-5.
Arslan (Târih-i Tabîî)	[Fen] S. 21, 27 Ağustos 1314, s. 6-7.
Bilmece	[Bilmece] S. 21, 27 Ağustos 1314, s. 8.
Tebrik	[Tebrik] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 8.
Buhar (Mâlûmat-ı Fenniyyeden)	[Fen, Teknoloji] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 1-3.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 5-7.

Letâif	[Fıkra] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 7.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 8.
Suallerimiz	[Sorular] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 8.
Başlıksız	[Duyuru] S. 22, 03 Eylül 1314, s. 8.
Hacer-i Semâvî	[Fen] S. 23, 10 Eylül 1314, s. 2-3.
Kaplan (Târih-i Tabîi)	[Fen] S. 23, 10 Eylül 1314, s. 3-5.
Öksüz (Küçük Hikâye)	[Hikâye] S. 23, 10 Eylül 1314, s. 5-6.
Öksüz (Küçük Hikâye) (Mâbad-ı Nüsha 23)	[Hikâye] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 3-5.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 23, 10 Eylül 1314, s. 6-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 23, 10 Eylül 1314, s. 8.
Mercan (Musâhabe)	[Musâhabe, Fen] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 2-3.
Şuûn-ı Mekâtıp, İsmail Hakkı Kıraati	[Şuûn-ı Mekâtıp] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 6-7.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 7.
İhtar	[İhtar] S. 24, 17 Eylül 1314, s. 7.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 1.
Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 1.
Sedef ve İnci	[Musâhabe] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 2-3.
Sülükten Tahavvülât-ı Havâiyeyi İstidlâl Etmek, Garip Bir Muharebe, Vesâyâ-yı Sıhhiye, Küçük Mâlûmat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 5-6.
Şuûn-ı Mekâtıp	[Şuûn-ı Mekâtıp] S. 25, 24 Eylül 1314, s. 7-8.

Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 1.
Hodpesent (Ahlaki)	[Şiir] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 1.
Ne diyorsunuz, garip değil mi?	[Hikâye] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 2-5.
Deve Kuşunun Terbiyesi	[Fen] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 5.
Letâif	[Fıkra] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 8.
Deniz	[Musâhabe] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 6.
Küçük Mâlûmat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 6-7.
Müsabaka	[Müsabaka] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 8.
Dolu	[Musâhabe] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.
Bir İğnenin Tarihi	[Teknoloji] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 5-6.
Arılardan Kış İstidlâl, Küçük Mâlûmat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 8.
Müsabaka	[Müsabaka] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 8.
Deniz (Musâhabe)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 1-3.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 6-7.
Serap (Musâhabe)	[Musâhabe, Fen] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.
Fena Arkadaşlar (Küçük Hikâye)	[Hikâye] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 3-4.

Fena Arkadaşlar (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 30)	[Hikâye] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 5-6.
Fena Arkadaşlar (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 31)	[Hikâye] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 4-5.
Kurşun Kalemin Tarihi	[Teknoloji] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 5-6.
Eğlenceli Sualler	[Sorular] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 9.
Yanardağ (Musâhabe)	[Coğrafya, Musâhabe] S.31, 05 Teşrînisânî 1314, s.1-3.
Yanardağ (Musâhabe)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 1-4.
Petrol Gazının Ateş Kömürü Yerinde İstîmal, Mendil nasıl ihtirâ olundu?, Küçük Mâlumat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 6-8.
Karakuş ve Akbaba (Büyük Kuşlar)	[Fen] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 3-5.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 7-8.
Almanca Öğrenmek İsteyenlere	[Duyuru] S. 31, 05 Teşrînisânî 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 5-6.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 32, 12 Teşrînisânî 1314, s. 7-8.
Ateş Fişekleri (Musâhabe)	[Musâhabe, Fen] S. 33, 19 Teşrînisânî 1314, s. 2-4.
Hareket-i Arz (Musâhabe)	[Musâhabe, Fen, Doğral Afetler] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 1-3.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 7-8.
Başlıksız	[Duyuru] S. 34, 26 Teşrînisânî 1314, s. 8.

Andre (Musâhabe)	[Gezi, Musâhabe, Gezi, Haber] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314, s. 1-4.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314, s. 8.
Âmâ İşçi (Küçük Hikâye)	[Hikâye] S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314, s. 7-8.
Âmâ İşçi (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 35)	[Hikâye] S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314, s. 3-4.
Buzun Kuvveti	[Fen] S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314, s. 2-3.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314, s. 4.
Îtizar	[Duyuru] S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314, s. 8.
İhtar-1 Mahsus	[Duyuru] S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314, s. 8.
Velâdet-i Bâhirü's-saâdet Hazret-i Zillullahi	[Velâdet-i Padişahî] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314, s. 1-3.
Müsabaka	[Müsabaka] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314, s. 4.
İhtar-1 Mahsus	[Duyuru] S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314, s. 8.
Nâfi Bir Tavsiye	[Sağlık, Haber] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 3-4.
Koleksiyon Yahut Takvim Merakı	[Haber] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 7.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 7-8.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 40, 07 Kânûnusânî 1314, s. 7-8.
Sebze-hor Mektebi	[Mütenevvia] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 4.

Letâif	[Fıkra] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Taşra Abonelerimize	[Duyuru] S. 41, 14 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 7.
Sıhhi Mâlûmat	[Sağlık] S. 42, 21 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 43, 28 Kânûnusânî 1314, s. 8.
Fennî Sual	[Sorular] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 10.
Arz-1 Şükran	[Şiir] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 1.
Letâif	[Fıkra] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 3.
Muhasip Hayvanlar (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 4.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 44, 04 Şubat 1314, s. 8.
Küçük Hikâye	[Hikâye] S. 45, 11 Şubat 1314, s. 2-3.
Küçük Hikâye (Mâbad-1 Nüsha 45)	[Hikâye] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 7-8.
Küçük Hikâye (Mâbad-1 Nüsha 46)	[Hikâye] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 2-3.
Bir Haftada Üç Cumartesi	[Coğrafya, Musâhabe] S. 45, 11 Şubat 1314, s. 3-4.
Bir Haftada Üç Cumartesi (Mâbad-1 Nüsha 45)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 4.
Bir Haftada Üç Cumartesi (Mâbad-1 Nüsha 46)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 4.
Bir Haftada Üç Cumartesi (Mâbad-1 Nüsha 47)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 48, 04 Mart 1314, s. 3-4.

Bir Haftada Üç Cumartesi (Mâbad-1 Nüsha 48)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 49, 11 Mart 1315, s. 4.
Bir Haftada Üç Cumartesi (Mâbad-1 Nüsha 49)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 50, 18 Mart 1315, s. 2-3.
Bir Haftada Üç Cumartesi (Mâbad-1 Nüsha 50)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 51, 25 Mart 1315, s. 7.
Bir Haftada Üç Cumartesi (Mâbad-1 Nüsha 51)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 52, 01 Nisan 1315, s. 7-8.
Bir Eski Roma Köyü (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 45, 11 Şubat 1314, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 45, 11 Şubat 1314, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 8.
Küçük Mâlûmat	[Duyuru] S. 46, 18 Şubat 1314, s. 8.
Güvercin uçar!	[Mektep Oyunları] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 7.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 47, 25 Şubat 1314, s. 7-8.
Tahdîs-i nîmet	[Teşekkür] S. 48, 04 Mart 1314, s. 1.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 48, 04 Mart 1314, s. 7-8.
Bilmece	[Bilmece] S. 48, 04 Mart 1314, s. 8.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 49, 11 Mart 1315, s. 7-8.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 49, 11 Mart 1315, s. 8.
Vazîfe-i İnsaniyetkarî (Ahlak)	[Ahlak] S. 50, 18 Mart 1315, s. 1-2.
Vazîfe-i İnsaniyetkarî (Ahlak) (Mâbad-1 Nüsha 50)	[Ahlak] S. 51, 25 Mart 1315, s. 1-2.

Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 50, 18 Mart 1315, s. 7-8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 51, 25 Mart 1315, s. 8.
İhtar ve Ricâ-yı Mahsûs	[Duyuru] S. 52, 01 Nisan 1315, s. 1.
Sırtlan (Musâhabe)	[Musâhabe, Fen] S. 52, 01 Nisan 1315, s. 2-3.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 52, 01 Nisan 1315, s. 3-4.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 52, 01 Nisan 1315, s. 4.
Üçüncü Senemiz	[Takdim Yazısı] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 1-2.
Kelâm-ı Ali (r.a.)	[Hikmetli Sözler] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 7.
Şeker Hanım'ın Köşkü	[Hikâye] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 8.
Şeker Hanım'ın Köşkü (Mâbad-1 Nüsha 1)	[Hikâye] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 7.
Şeker Hanım'ın Köşkü (Mâbad-1 Nüsha 2)	[Hikâye] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 3-4.
Küçük Malumat, Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 9.
İhtar	[İhtar] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 9.
İhtar	[İhtar] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 10.
Pasteur	[Musâhabe, Teknoloji] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 2-3.
Tashih	[Tashih] S. 1, 08 Nisan 1315, s. 10.
Adım adım çok uzağa gidilir yahut damla damla göl olur (Ahlaki)	[Ahlak] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 3-4.
Adım adım çok uzağa gidilir yahut damla damla göl olur (Ahlakî) (Mâbad-1 Nüsha 2)	[Ahlak] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 3.

Bir Seyyahın Kurnazlığı (Küçük Hikâye)	[Hikâye] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 7-8.
İstatistik	[İstatistik] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 8.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 8.
Poissons d'Avril – Nisan Balığı (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 10-11.
Başlıksız	[Duyuru] S. 2, 15 Nisan 1315, s. 11.
Pasteur'ün Bir Bardak Suyu	[Musâhabe, Sağlık] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 2-3.
Başlıksız	[Tashih] S. 3, 22 Nisan 1315, s. 11.
<i>Rehber</i> Manzumesi	[Şiir] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 1.
Sinek Kuşu	[Fen] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 1-2.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 4.
Letâif	[Fıkra] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 11.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet	[İktisat] S. 4, 29 Nisan 1315, s. 3-4.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 4)	[İktisat] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 7-8.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 5)	[İktisat] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 3-4.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 6)	[İktisat] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 4-5.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 7)	[İktisat] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 4-5.

Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 8)	[İktisat] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 2-3.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 9)	[İktisat] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 4-5.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 10)	[İktisat] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 1-2.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 11)	[İktisat] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 2-3.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 12)	[İktisat] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 3-4.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 13)	[İktisat] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 1-2.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 15)	[İktisat] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 2-3.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet	[İktisat] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 3-4.
Telhis-i Mebdâdî-i İlmü's-servet	[İktisat] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 3-4.
Çay	[Fen] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 1-3.
Çay (Mâbad-1 Nüsha 5)	[Fen] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 2-3.
Çay (Mâbad-1 Nüsha 6)	[Fen] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 3-4.
Küçük Mâlûmat	[Mütenevvia] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 4.
Küçük Bir Devriâlem	[Tarih] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 8.
Küçük Bir Devriâlem	[Coğrafya] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 8.
Küçük Bir Devriâlem	[Coğrafya] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 6-7.

Büyüdükten sonra ahlâk-ı seyyienin ıslahı kabir değildir	[Ahlak] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 9-10.
Bilmece	[Bilmece] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 10.
Letâif	[Fıkra] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 11.
Tashih	[Tashih] S. 5, 06 Mayıs 1315, s. 11.
Hayatımın En Tatlı Bir Günü	[Hikâye] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 5-6.
Hayatımın En Tatlı Bir Günü (Mâbad-1 Nüsha 6)	[Hikâye] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 6-7.
Garaib-i Tabîyye	[Coğrafya] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 8.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 8.
Resimli Gazete	[Duyuru] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 8.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 8.
Güzel Sözler Yahut Esnaf Kısımına Mahsus Durûb	[Hikmetli Sözler] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 10.
Mürekkepte mikrop bulunur mu?	[Sağlık] S. 6, 13 Mayıs 1315, s. 10.
Letâif	[Fıkra] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 11.
Yalancılık (Ahlak)	[Ahlak] S. 7, 20 Mayıs 1315, s. 2-3.
Yalancılık (Ahlak)	[Ahlak] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 3-4.
Sevâhil Fenerleri	[Teknoloji] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 5.
Sevâhil Fenerleri (Mâbad-1 Nüsha 8)	[Teknoloji] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 4.
Sevâhil Fenerleri (Mâbad-1 Nüsha 9)	[Teknoloji] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 3-4.
Sevâhil Fenerleri	[Teknoloji] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 3.

(Mâbad-1 Nüsha 10) Sevâhil Fenerleri	[Teknoloji] 12, 24 Haziran 1315, s. 3-4.
(Mâbad-1 Nüsha 11) Sevâhil Fenerleri	[Teknoloji] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 4.
(Mâbad-1 Nüsha 12) Gül	[Fen] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 6-7.
İspanya Kralının İlk Emri	[Fıkra] S. 8, 27 Mayıs 1315, s. 11.
Şuûn-1 Mekâtîp	[Şuûn-1 Mekâtîp] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 6.
Tashih	[Tashih] S. 9, 03 Haziran 1315, s. 11.
Mektep İmtihanları (Musâhabe)	[Musâhabe] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 1-3.
Güzel Sözler	[Hikmetli Sözler] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 7-8.
Bir Odanın İçinde	[Mütenevvia] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 8.
Şimşek Hâsıl Etmek, Düello Hakkında Kanun (Mütenevvia)	[Fıkra] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 8.
Merhametli Çocuk (Şâkirdanın Mahsûlât-1 Kalemiyyesinden)	[Öğrencilerin Yazıları] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 9.
Bilmece	[Bilmece] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 10.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	[Duyuru] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	[Duyuru] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	[Duyuru] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 11.

Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 11.

Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 11.

Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 41, 13 Kânûnusâni 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 47, 02 Mart 1316, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 49, 16 Mart 1316, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	[Duyuru] S. 50, 23 Mart 1316, s. 10.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfî	[Duyuru] S. 10, 10 Haziran 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfî	[Duyuru] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfî	[Duyuru] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfî	[Duyuru] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfî	[Duyuru] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 10-11.

Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 11.

Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 11.

Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 47, 02 Mart 1316, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	[Duyuru] S. 50, 23 Mart 1316, s. 11.
Moda	[Şiir] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 1.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 4-5.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 9.
Letâif	[Fıkra] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 9.
Bilmecelerimiz	[Bilmece] S. 11, 17 Haziran 1315, s. 10.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 7-8.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 9.
Letâif	[Fıkra] S. 12, 24 Haziran 1315, s. 9-10.
Dua etmeyi unutmayınız (Şâkirdanın Mahsûlât-1 Kâlemiyyesinden)	[Öğrencilerin Yazıları] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 6.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 6-8.
Selanik Mektepli Abonelerimize	[Duyuru] S. 13, 01 Temmuz 1315, s. 9.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 6-7.

Cümle-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 8.
Cümle-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 5-6.
Akval-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 4-6.
Akval-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 6-7.
Akval-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 7-8.
Akval-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 7-8.
Akval-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 3-4.
Akval-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 5-6.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 14, 08 Temmuz 1315, s. 9.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 14, 08 Temmuz 1315, s.11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 15, 15 Temmuz 1315, s.10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 16, 22 Temmuz 1315, s.10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 17, 29 Temmuz 1315, s.10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 18, 05 Ağustos 1315, s.10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 19, 12 Ağustos 1315, s.10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 21, 26 Ağustos 1315, s.10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s.10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s.10-11.

Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap,	[Duyuru] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 47, 02 Mart 1316, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	[Duyuru] S. 50, 23 Mart 1316, s. 11.
İmla Söylenişi	[Hikâye] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 1-2.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 3-7.
Fennî Tecrübeler Üzerine Malûmât	[Fen] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 8.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 9.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 10.
Tasadduk	[Hikâye] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 1-2.
İlmü'l-eşya	[Fen] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 2-3.
İlmü'l-eşya	[Fen] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 2-3.
Fennî Tecrübeler Üzerine Malumat	[Fen] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 8.

Bir İstatistik	[İstatistik] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 8.
En Büyük Hacer-i Semavî, Kıbrıt İstihlâkâtı, Kâğıt İmalatı (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 9-10.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 6-8.
Letâif	[Fıkra] S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 8.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 3-4.
Fennî Tecrübeler Üzerine Malûmât	[Fen] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 7.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 7-8.
Cülûs-ı Hümâyun Hazret-i Hilâfet-penâhî	[Cülûs-ı Hümâyun] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 1-3.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 7.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 7.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 10.

Açık Türkçe	[Duyuru] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 11.
Açık Türkçe	[Duyuru] S. 50, 23 Mart 1316, s. 10.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 8.
Osmanlı Elifbası	[Duyuru] S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 8.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 2-4.
İki Seyyah (Letâif)	[Fıkra] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 8.
Köpek Mukallidi, Tütün Tiryakileri (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 9.
Hizmet, Mükâfat	[Ahlak] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 3-4.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 7.
İhtar	[İhtar] S. 22, 02 Eylül 1315, s. 9.
Ahlaki	[Ahlak, Hikâye] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 2.
Sanâyi-i Nefise	[Eğitim, Sanat, Musâhabe] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 5-6.
Musâhabe	[Musâhabe, Fen] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 6-7.

Uyku nasıl uyunur?, 6000 Senelik Bir Sefine (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 8.
İnatçı Bargir (Beygir)	[Haber] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 10.
Malumat-ı Fenniye İmtihanından	[Fıkra] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 10.
İhtar	[İhtar] S. 23, 09 Eylül 1315, s. 10.
Mükâfatın Kıymeti (Söyleniş - Monolog)	[Hikâye] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 5-7.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 24, 16 Eylül 1315, s. 8.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 8.
Bir Hanede 400.000 Kişi	[Haber] S. 25, 23 Eylül 1315, s. 9.
Kimya (Söyleniş - Monolog)	[Hikâye, Fen] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 1-3.
Meslek Taabini (Mektep Manzaralarından)	[Tiyarto] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 4-5.
Meslek Taabini (Mâbad-ı Nüsha 26) (Mektep Manzaralarından)	[Tiyarto] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 3-5.
Meslek Taabini (Mâbad-ı Nüsha 27) (Mektep Manzaralarından)	[Tiyarto] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 4-5.
Meslek Taabini (Mâbad-ı Nüsha 28) (Mektep Manzaralarından)	[Tiyarto] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 2-4.

Meslek Taabini (Mâbad-1 Nüsha 29) (Mektep Manzaralarından)	[Tiyarto] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 3-5.
Meslek Taabini (Mâbad-1 Nüsha 30) (Mektep Manzaralarından)	[Tiyarto] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 3-4.
Seyyah Andre'den Haber!	[Haber] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 5-6.
Yeni Bir Telgraf Aleti	[Teknoloji] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 7-8.
Kayın Ağacı	[Fen] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 8.
Tashih	[Tashih] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 9.
Nadire	[Duyuru] S. 26, 30 Eylül 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 10.

Nadire	[Duyuru] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 10.
Nadire	[Duyuru] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 10-11.
Nadire	[Duyuru] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 10-11.
Nadire	[Duyuru] S. 49, 16 Mart 1316, s. 11.
Nadire	[Duyuru] S. 50, 23 Mart 1316, s. 10-11.
Ahlaki	[Ahlak, Hikâye] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 3.
Ahlaki	[Ahlak] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 1-2.
Ahlaki	[Ahlak] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 2.
Ahlaki	[Ahlak] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 2-3.
Ahlaki	[Ahlak] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 2-3.
Ahlaki	[Ahlak] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 2-3.
Ahlaki	[Ahlak, Eğitim] S. 40, 06 Kânûnusâni 1315, s. 4-5.
Ahlaki	[Ahlak] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 1-2.
Deniz	[Coğrafya] S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.
Mektebin Lüzumu	[Teknoloji] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 6-7.
Mektebin Lüzumu (Mâbad-ı Nüşa 27)	[Teknoloji] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 5-6.
Mâşiyen Devr-i Âlem (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 8.
Bir Lokomotif Yahut Bir Vapur	[Teknoloji] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 8.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 8.
İhtar-ı Mahsus	[İhtar] S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Dolu	[Coğrafya] S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.
Senûsiler	[Din] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 7-8.

Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 8.
Papağan	[Fen] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 5-6.
Gıda-yı Manevi, Şehr-i Sabah, Beyaz Bir Kaplan (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 8.
Nev-tertip,	[Duyuru] S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Rehnûmun-ı İlm-i Hesap	
Nev-tertip,	[Duyuru] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Rehnûmun-ı İlm-i Hesap	
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 5-6.
Ecsam-ı Madeniyye	[Fen] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 6-7.
Elektrik ve Esrarı	[Teknoloji] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 7.
Fennî Tecrübeler	[Fen] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 7-8.
Elsine-i mâlûme (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 8.
Letâîf	[Fıkra] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Yangıncı Mikroplar	[Fen] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 4-5.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 5-6.
Tulumbayı kim icat etti?	[Teknoloji] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 6.
Denizlerin En Derin Umku (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 7.
Dünyanın Sonu	[Haber] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 8.
Bilmece	[Bilmece] S. 31, 04 Teşrînisânî 1315, s. 9-10.

Necm-i Gîsûdar (Musâhabe)	[Musâhabe, Fen] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 4-5.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 6.
Fennî Tecrübeler	[Fen] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 6-7.
İçmezden evvel dikkat ediniz!	[Fen] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 7.
Fedakârlık	[Haber] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 7-8.
İştial Eden Gazı Söndürmek	[Fen] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 8.
Muzır Otlar	[Fen] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 8.
Farelerden Kurtulmanın Çaresi	[Fen] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 8.
Letâif	[Fıkra] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 10.
İhtar	[İhtar] S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 47, 02 Mart 1316, s. 8.
İhtar	[İhtar] S. 48, 09 Mart 1316, s. 8.

İhtar	[İhtar] S. 50, 23 Mart 1316, s. 8.
Musâhabe-i Fenniyye	[Musâhabe, Teknoloji] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 3-4.
Lamba Şişeleri	[Mütenevvia] S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 8.
Ufak Nakısalâr (Ahlaki)	[Ahlak] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 2-3.
Sibirya'da Sayd Âlemi	[Coğrafya] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 4-6.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 6-7.
Yağ Lekelerini İzale, Süt nasıl içilir? (Fennî Tecrübeler)	[Fen] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 7-8.
Yine Fareler, Tütün İçmek Âdeti (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 8.
İffet ve istikamet mevalid-i saadettir (Ahlaki)	[Ahlak] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 2-3.
Transvaal (Musâhabe)	[Coğrafya, Musâhabe] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 3-4.
Akval-i Hikemiyye	[Hikmetli Sözler] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 5-6.
Âsâr-ı Atîka	[Fıkra] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 6.
Dülger Kadınlar	[Haber] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 6-7.
Fevkalade Bir Şehir	[Haber] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 7.
Roma'da Bir Define Zuhuru, İtalya'da kar Fırtınaları, Kadınlar da gazetecilik terakki ediyor, 1900 Sergisi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 7-8.

Letâif	[Fıkra] S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
Velâdet-i Bâhirü's- saâdet Hazret-i Zıllullah	[Velâdet-i Padişahî] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 1-4.
Tabâi-i Beşeriyye Hakkında Bir İki Söz (Ahlaki)	[Ahlak] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 4-6.
Bir Köpeğin Derece-i Tesiri, Yeni Bir Makine (Şettâ)	[Şettâ] S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 7-8.
Musâhabe-i Fenniyye	[Musâhabe, Fen] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 6-7.
Tebşir	[Duyuru] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 7.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
Musâhabe-i Fenniyye	[Coğrafya, Musâhabe, Haber] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 1-2.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 5-7.
Garip Bir Cins-i İnsanı, Sûrat Daima Sûrat, Tabiat Sergisi (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 7-8.
Sokakta bulduğumuz eşya bize ait değildir (Ahlaki)	[Ahlak] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 1-3.
Musâhabe-i Fenniyye	[Gezi, Coğrafya, Musâhabe] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 3-4.

Gıda-yı Manevi, Odundan Şimendifer, Gazetecilik Mektebi, Amerika'da Nüfus (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 7-8.
Tebşir	[Duyuru] S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 8.
Musâhabe-i Fenniyye	[Gezi, Musâhabe, Teknoloji] S. 40, 06 Kânûnusâni 1315, s. 3-4.
Letâif	[Fıkra] S. 40, 06 Kânûnusâni 1315, s. 9.
Musâhabe-i Fenniyye	[Coğ., Musâhabe] S. 41, 13 Kânûnusâni 1315, s. 3-5.
Bir Papağana Aldanış	[Hikâye] S. 41, 13 Kânûnusâni 1315, s. 5-6.
Bir Papağana Aldanış (Mâbad-1 Nüsha 41)	[Hikâye] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 5-6.
Telgraf Direkleri, Madenî Hane, İzlanda Adası Ahalisi, Bal Ağacı (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 41, 13 Kânûnusâni 1315, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 41, 13 Kânûnusâni 1315, s. 8.
Musâhabe	[Ahlak, Musâhabe, Teknoloji] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 2-3.
Musâhabe (Mâbad-1 Nüsha 42)	[Ahlak, Musâhabe, Teknoloji] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 3-5.
Bayramın İlk Kahvaltısı	[Hikâye] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 3-5.
Süprüntülerden nasıl istifade olunuyormuş!	[Teknoloji, Haber] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 6-7.
Cesim Bir Öküz	[Haber] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 7.
Paçavracılıkta Zenginlik	[Haber] S. 42, 27 Kânûnusâni 1315, s. 8.

Bir Âmânın Hilesi	[Fıkra] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 6.
Garip Bir Gazete, Soğan Münevvim Bir Deva İmiş, En Kısa Noel Günü (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 6-7.
Dostluk Hakkında Nasihat	[Hikmetli Sözler] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 7.
Uyku Takkesi	[Teknoloji, Haber] S. 43, 03 Şubat 1315, s. 8.
Yalan ve Hakikat (Ahlak)	[Ahlak] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 2-3.
Sadakat	[Haber] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 3-4.
Şuûn-ı Mekâtîp	[Şuûn-ı Mekâtîp] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 4-6.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 6-7.
Fennî Tecrübeler	[Fen, Sağlık] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 7.
Posta Pulları	[Teknoloji] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 7-8.
Kedilerin Kesreti	[Haber] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 8.
Ağaçlarda Müddet-i Hayat	[Fen] S. 44, 10 Şubat 1315, s. 8.
Hıfz-ı Sıhhat	[Ahlak, Sağlık] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 1-3.
Musâhabe-i Fenniyye	[Fen, Doğal Afetler] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 3-5.
Saadet (Ahlak)	[Ahlak] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 5.
Kediler ve New York Postanesi	[Haber] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 6-7.
Nadir Bir Kuş, Dehşat Bir Kale (Mütenevvia)	[Mütenevvia, Haber] S. 45, 17 Şubat 1315, s. 7-8.
Mülâhaza ve Tetkik (Ahlak)	[Ahlak] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 1-3.

Bin Dokuz Yüz Sergisi	[Teknoloji] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 5-6.
Letâif	[Fıkra] S. 46, 24 Şubat 1315, s. 8.
Ketm-i Esrar (Ahlak)	[Ahlak] S. 47, 02 Mart 1316, s. 1-2.
Kazlar	[Fen] S. 47, 02 Mart 1316, s. 5-6.
Şimendiferlerde Bâd-ı havâ, Andrew Carnegie (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 47, 02 Mart 1316, s. 6-7.
Tashih	[Tashih] S. 47, 02 Mart 1316, s. 8.
Ahlak	[Ahlak] S. 48, 09 Mart 1316, s. 1-3.
Seyahat-i Hava	[Teknoloji] S. 48, 09 Mart 1316, s. 3-4.
Bir Numune-i Şecâat	[Ahlak] S. 48, 09 Mart 1316, s. 4.
Ayakkabıların Tarihi	[Tarih] S. 48, 09 Mart 1316, s. 4-6.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 48, 09 Mart 1316, s. 6.
Kütüb-i Mütenevvia	[İstatistik] S. 48, 09 Mart 1316, s. 7.
Coğrafi Bir Sual	[Coğrafya] S. 48, 09 Mart 1316, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 48, 09 Mart 1316, s. 8.
Ziya ve Nebatat	[Fen] S. 49, 16 Mart 1316, s. 1-2.
En Büyük Gaz İhracathaneleri	[Coğrafya] S. 49, 16 Mart 1316, s. 2-4.
Beethoven ve Örümcek, Fıkdan-ı Zekâ (Mütenevvia)	[Mütenevvia, Haber] S. 49, 16 Mart 1316, s. 6-7.
Muhafaza-i Beden (Hıfz-ı Sıhhat)	[Sağlık] S. 49, 16 Mart 1316, s. 7-8.
Çocuk Hastalıkları (Hıfz-ı Sıhhat)	[Sağlık] S. 50, 23 Mart 1316, s. 3-5.
Nil Harabeleri	[Tarih, Coğrafya] S. 50, 23 Mart 1316, s. 5-6.

Nil Harabeleri (1)	[Tarih, Coğrafya] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 4-5.
Nil Harabeleri	[Tarih, Coğrafya] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 5-6.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 50, 23 Mart 1316, s. 7.
Dördüncü Sene	[Takdim Yazısı] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 1-2.
Körler Mektebi	[Eğitim] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 3-4.
Körler Mektebi (Mâbad-1 Nüsha 1)	[Eğitim] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 3-5.
Körler Mektebi (Mâbad-1 Nüsha 3)	[Eğitim] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 3-4.
Musâhabe	[Musâhabe, Teknoloji] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 6-7.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 7.
Mütenevvia	[Teknoloji, Mütenevvia] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 7-8.
İtizar	[Duyuru] S. 1, 06 Nisan 1316, s. 8.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 2, 13 Nisan 1316, s. 7-8.
Hayvanât-1 Mâlûme	[İstatistik] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 4-5.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 6-7.
Güvercinlerin Sürat-1 Hareketleri	[Fen] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 7.
Letâif	[Fıkra] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 7-8.
Musâhabe	[Musâhabe] S. 4, 27 Nisan 1316, s. 2-3.
Musâhabe-i Fenniye	[Musâhabe, Fen] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 2-3.
Tabî-i Fener Hizmetini İfa Eden Cezire	[Coğrafya] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 3.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 4-5.
“Fog Disperser” Aleti	[Teknoloji] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 6.
Spitsbergen Sularında Tetkikat-1 Fenniye	[Coğrafya, Fen] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 6.

Sabun Madeni	[Coğrafya] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 7.
Belçika'da Bir Hastane	[Sağlık] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 7.
Hastalıkların Mevâsimi	[Sağlık] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 7.
Kavaid-i Lisan Yahut Usûl-i İmlâ	[Duyuru] S. 6, 11 Mayıs 1316, s. 7.
Dikiş makinesinin mucidi kimdir? (Mâbad-1 Nüsha 5)	[Teknoloji] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 2-4.
Dikiş makinesinin mucidi kimdir? (Mâbad-1 Nüsha 7)	[Teknoloji] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 3-4.
Musâhabe	[Coğrafya, Musâhabe] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 4-5.
Çocuklar Memleketi	[Eğitim] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 5.
Büyük İnsaniyet	[Haber] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 6.
Şimendifer Yarışı	[Haber] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 6.
Parlak Yengeç	[Fen] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 6-7.
İspanya'da Asırdîdeler	[İstatistik] S. 7, 18 Mayıs 1316, s. 7.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 4-5.
Paris'te Bir Garibe-i Hilkatin Temaşası	[Haber] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 6.
Telgraf Hatlarının İstirahati	[Haber] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 6.
Lastik Dil	[Haber] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 6-7.
Lastik Çivi	[Teknoloji] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 7.
Farelere İlan-ı Harp	[Haber] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 7.
Amerika'da Şurupçuluk	[Haber] S. 8, 25 Mayıs 1316, s. 7.
Söyleniş (Monolog)	[Hikâye] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 2-3.

Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 5-6.
Balonla İlâncılık	[Haber] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 6.
1850 Metre Tulûunda Katar	[Teknoloji] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 6-7.
Bir Karga Vakası	[Haber] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 9, 01 Haziran 1316, s. 8.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 6-7.
Asariatika	[Haber] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 7.
Mütenevvia	[Mütenevvia] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 7.
Esham ile Oda Tefrişi	[Haber] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 10, 08 Haziran 1316, s. 8.
Niagara	[Coğrafya] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 4-5.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 6-7.
Âtik Bir Şehrin Keşfi	[Haber] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 8.
“Musavvir-i Fen ve Edeb” Refik-i Muhteremimizin Nazar-ı Dikkatine	[Duyuru] S. 11, 15 Haziran 1316, s. 8.
Lavoisier	[Biyografi] S. 14, 06 Temmuz 1316, s. 2-3.
Lavoisier (Mâbad-1 Nüsha 14)	[Biyografi] S. 15, 13 Temmuz 1316, s. 2-3.
Hayvanat Tarafından Defedilen Büyük Kazalar (Mevad-1 Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 14, 06 Temmuz 1316, s. 4-5.
Şuûn-1 Mekâtip	[Şuûn-1 Mekâtip] S. 14, 06 Temmuz 1316, s. 5-7.
Mektep ve Tatil	[Eğitim] S. 14, 06 Temmuz 1316, s. 7-8.

Eski ve Garip Âdetler	[Tarih] S. 15, 13 Temmuz 1316, s. 3-4.
Şuûn-ı Mekâtip	[Şuûn-ı Mekâtip] S. 15, 13 Temmuz 1316, s. 6-8.
Letâif	[Fıkra] S. 15, 13 Temmuz 1316, s. 8.
Kibir (Ahlaki)	[Ahlak, Hikâye] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 1-2.
Kavaid (Söyleniş)	[Hikâye] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 4-6.
Küçük Malumat (Mütenevvia)	[Mütenevvia] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 7-8.
Letâif	[Fıkra] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 8.
Dersâdet Karilerimize	[Duyuru] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 8.
Tashih	[Tashih] S. 19, 10 Ağustos 1316, s. 8.

3.2. Konu Başlıklarına Göre Fihrist

3.2.1. Din

N

Necip Vecdi

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 - 12 Ramazan 1315, s. 1-2.

Tıfl-ı Sâim

“Tıfl-ı Sâim” şiirinde ramazanda oruç tutan bir çocuğun hal ve tavırlarından, yaptığı ibadetlerden bahsedilerek örnek bir mümin tasvir edilir.

S

Sadi (Siroz’dan)

S. 1, 09 Nisan 1314 - 30 Zilkâde 1315, s. 2-3.

Amentü Billahi (Şerait-i İmandan)

Şair-i şehîr Sadi Efendi tarafından yazılan bu şiir, imanın altı şartından ilki olan “Allah’a iman” hakkındadır. Şiir boyunca Allahu Taâlâ’nın sıfatları anlatılır.

S. 2, 16 Nisan 1314 - 07 Zilhicce 1315, s. 1.

Ku Kuva Kuva

Sadi Efendi’nin “Mini mini Hayriyecığıme” diye ithafta bulunduğu bu şiirde, dinlediği kuşun içli

terennümünün sebebini merak eden bir kızcağız, en sonunda onun “ku kuva ku” diye ötüşüyle esasen “Hüdâ bir!” diyerek Allah’ı zikrettiği yorumunu yapar.

İmzasız

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 4.

Küçük Hafize

Hafız Mustafa Efendi’nin torunu, Hafız İbrahim Efendi’nin kızı olan; on bir yaşındaki Nadide Hanım’ın hıfzını ebeveynleri dinlemiş ve Nadide Hanım küçük yaşta hâfize olmuştur. Birlikte ders aldığı kardeşinin hıfzı ise ebeveynlerinin vefatı sebebiyle yarım kalmış; bunun üzerine Hâfize Nadide Hanım kardeşinin hâfızlığını tamamlaması için ona ders vermiştir. Nadide Hanım’ın küçük yaşta Kur’ân’ı hıfz etmesi, güzel bir eylem olarak gençlere örnek gösterilir.

S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 - 21 Cemaziyelahir 1317, s. 7-8.

Senûsiler

Muhammed b. Ali es-Senûsî’nin kurduğu, Afrika kıtasında İslam’ı yaymayı amaçlayan Senûsiyye tarikatı hakkında bilgi verilir.

3.2.2. Ahlak

A

A. (Ayn) Haydar (İskeçe’den)

S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314 - 23 Şaban 1316, s. 4.

Terbiyenin Ahlâka

Tesiri

İmam Gazzâlî, Bergamalı Galen ve Şeyh Said’in terbiyenin ahlâka tesiri hakkındaki düşüncelerine yer verilir.

Âkil (Edirne Mülkiye İdâdîsi Dördüncü Sene Şâkirdanından 12 Numaralı)

S. 13, 02 Temmuz 1314 - 25 Safer 1316, s. 5-6.

İzinsizlik

İzinsizlik cezası yani tatil gününü okulda geçirme

cezası anlatılır. Bu cezanın derslerine çalışmayan, terbiyesizlikte bulunan, ahlâka mugayir davranışlar sergileyen öğrencilere verildiği belirtilir. Cezalandırılan kişilerin yaşadıkları zorluklardan, mahrum kaldıkları fırsat ve eğlencelerden, aile ve arkadaşlarının karşısında düştükleri utanç verici durumdan bahsedilir. İzinsizlik cezasının her ne kadar acı tarafları olsa da düşündürücü yanıyla öğrencileri çalışıp çabalamaya, hüsn-i ahlâk sahibi olmak için gayret göstermeye sevk ettiği ifade edilerek bu cezanın mekteplerce alınmış iyi bir tedbir olduğu söylenir.

E

E. (Elif) Fazıl

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 6.

Nasıl Tahkir Arzu
Edersiniz

Kimsenin alaya alınıp küçümsenmemesi gerektiğine dair küçük bir hikâye anlatılır.

Emine Semiye binti Cevdet

S.17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebülevvel 1315, s.1-3.

Sû-i İmtisal

Çocukların, kötü davranışlar sergileyen insanları örnek almasının önlenmesi üzerine bir yazıdır. Bu konuda çocukların davranışlarını düzeltebilmesi için ebeveynlerin tedbir alması gerektiği ifade edilir. Tespit ve tavsiyelerle başlayan bu yazıyı çocukların daha iyi anlayabilmesi için Hasan Bey ile Nedim'in hikâyesine yer verilir.

H

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem

Nasıl tasadduk edileceği yani sadaka vermenin usulü anlatılır. Sadaka vermenin, Cenab-ı Hakk'a karşı yapılan bir ibadet olduğu belirtilerek "Sağ elin

verdiğini sol el görmesin. Tasadduk eden necat bulur,” sözü gereğince kimseyi incitmeden, nezaketle ihtiyaç sahiplerine yardım etmek gerektiği ifade edilir. Fakat kendine zavallı süsü veren, aslında zengin olan dilencilere karşı da dikkatli olunması hususunda uyarıda bulunulur.

Hasan Ali

S. 13, 02 Temmuz 1314 - 25 Safer 1316, 2-3.

Şefkat-i Maderane

Kadınların anne şefkati, evlat sevgisi, aileyle toplum içindeki rolü ve etkileri üzerine bir yazıdır.

Hidayet Nazmi (Mekteb-i Terakki'den)

S. 4, 30 Nisan 1314 - 21 Zilhicce 1315, s. 4-5.

Serkeşlik

(Küçük Hikâyelerden)

Fransızcadan tercüme bu hikâyede; inatçı, itâatsiz, isyankâr bir kimsenin hiçbir sınırlamayı kabul etmeden arzu ettiği her şeyi yapmasının, başta, kişinin kendisine zarar vereceği anlatılır. Kötü ahlaklı insanlarla arkadaşlık etmeme, anne babaya itaat etme ve toplum kurallarına uyma gerekliliği üzerinde durulur.

Hikmet Osman (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Şâkirdanından)

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 6.

Azab-ı Vicdan

Vicdan azabının verdiği eziyet ve insanın bu haldeyken hiçbir teselli bulamayışı anlatılır. Vicdan azabına sebep olacak hareketlerden kaçınılması tavsiye edilir.

Hüseyin (Ohrili)

S. 21, 27 Ağustos 1314 - 22 Rebûlâhir 1316, s. 3-4.

Tasadduk

Yoksul kimselere, para veya ihtiyaç duyduğu şeyi vermenin güzelliği anlatılırken dikkat çeken bir mesele olarak “tese’ül keyfiyeti” ele alınır. Dilenmenin, el açmanın kötülüğünden bahsedilir. Dilencilere merhamet edip para vererek onları atalete alıştırmamak

gerektiği konusunda uyarıda bulunulur. alışarak geçinmenin insanlık onurunun gereği olduğu belirtilir. Çalışma imkânı olmayan veya çalıştığı halde geçimini sağlayamayan, gerçek ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi ve kişinin ileride bu gibi ekonomik problemlerle karşılaşmaması için tahsiline önem vermesi tavsiye edilir.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 - 19 Ramazan 1315, s. 6.

Âdap (şâkirdanın
Sokak Hâli)

Sokakta uyulması gereken belli başlı âdâbımuâşeret kuralları sıralanır.

S. 6, 14 Mayıs 1314 - 06 Muharremü'l-haram 1316,
s. 3.

Âdap

Âdâbımuâşeret kurallarından on üç tanesi sıralanır. Ağırlıklı olarak misafirlige ve komşuluğa dair kurallara yer verilir.

Hüseyin Ziya (Selanik'te Topçu Seravuşlarından)

S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 - 04 şaban 1317, s. 7.

Dostluk

Dostluk hukukundan, ahlak ve âdabından bahsedilir.

L

L. Y.

Ahlaki

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 1-2.

Kişinin kendinden küçüklere zarar vermemesi, hatalı bir davranışta bulunduğunda ise özür dilemesi gerektiği anlatılır.

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 37, 18 Kânûnevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 1-2.

Lüzûm-ı Tahsil
“Utlubu'l-ilme mine'l-
mehdi ile'l-lahdi”

İnsanın çocukluktan yaşlılığa kadar “tahsil-i ilmü'l-mârifete sâî ile mükellef olduğu” söylenir. Tahsil-i ilim ve fûnun için en müsait zamanın çocukluk olduğu, bu dönemin boşa geçirilmemesi gerektiği anlatılır.

S. 51, 26 Mart 1314 - 16 Zilkâde 1315, s. 3-4.

Mev'ize

Kitapların değeri anlatılır. Kitap okuyarak insanın çok geniş bir alanda bilgi edinme imkânı bulduğu söylenir. İlimle meşgul olmanın kıymet ve faydasından, cahilliğin kötülüğünden bahsedilir.

S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 - 17 Recep 1316, s. 5-6.

Sâî ve Sebat

Çalışma ve sebatın muvaffakiyetin yolu, ulûm ve kemâlâtın ise anahtarı olduğu söylenir. Çalışma ve gayretle birleşen sebatın karşısında hiçbir engelin direnemeyeceği belirtilir. Ardından sekiz dokuz yaşındaki Asım örnek gösterilir. İlgilerinden, çalışma programından bahsedilir; bir edebî eser meydana getirmeye muvaffak oluşu anlatılır.

M

Mehmed Azmi (Üsküp Mekteb-i İdâdîsi Dördüncü Sene Talebatından 138 Numaralı)

S. 12, 25 Haziran 1314 - 18 Safer 1316, s. 5-6.

Terbiye

Ruhanî ve cismanî olarak iki çeşit terbiyenin olduğu; ruhanî terbiyenin ise kendi içinde terbiye-i zihniye ve terbiye-i kalbiye olarak ikiye ayrıldığı ifade edilir ve tek tek bunların ne olduğu, birbiriyle olan ilişkisi ve lüzumu açıklanır. Sıhhatin, ilmin ve güzel ahlakın önemi üzerinde durulur. Kalbi temiz olmayan kişinin

ne kadar âlim olursa olsun itibarsız olduğu, onun ilminden faydalanılamayacağı belirtilir

Mustafa Hulusi

S. 9, 03 Haziran 1315 - 07 Safer 1317, s. 7.

Âdab-ı Etfalden Bir
Numune

Edirne'den yollanan bu yazıda, Burhan-ı Terakki Mektebinden biri beş diğeri altı yaşında olan iki öğrenci, bilgili ve terbiyeli oluşları açısından çocuklara örnek gösterilir. Bu hususta Edirne Burhan-ı Terakki Mektebi'nin eğitimdeki başarısına da vurgulanır.

R

Rafet (İbnü'l Âsım)

Genç Tacir

S. 14, 06 Temmuz 1316 - 22 Rebîülevvel 1318, s. 3-4.

Selanik'in önde gelen tacirlerinden Ali Bey'in, yanına aldığı genci, Hayri Bey'i, lüzumsuz yere çok para harcama huyundan vazgeçirisi anlatılır.

Genç Tacir (Mâbad-ı
Nüsha 14)

S. 15, 13 Temmuz 1316 - 29 Rebîülevvel 1318, s. 4-5.

Genç Tacir

S. 19, 10 Ağustos 1316 - 28 Rebîülâhir 1318, s. 6-7.

S

Saadet (Edirne Mahkeme-i Ticaret Başkanı Kerimesi, İnas Rüştüyesi Talebesinden)

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 - 10 Recep 1316, s. 6.

Bir Tavşanın Cesareti

Bu alegorik hikâyede, böbürlenmenin yanlış bir davranış olduğu, en nihayetinde kişinin mahcubiyetine sebep olabileceği anlatılır.

İmzasız

S.31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 3.

Sâî

Çalışmayanların zelil ve hâr, çalışanların ise her zaman mazhar-ı mükâfat ve kâmkâr olduğu anlatılır.

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 - 15 Recep 1315, s. 2-3.

Hafinin Küçük Bahçesi

İnsanın sevdiklerini merak edeceği, onlar için emek sarf edip fedakârlık göstereceği söylenir; gerçek sevgi için bu hususların elzem olduğu belirtilir. Ebeveynlerin evlatları için verdikleri emeklerden bahsedilir. Annesini, babasını sevdiğini söyleyip tembellek eden, terbiyeli olmayan çocukların hakiki bir sevgiye değil, sözde bir sevgiye sahip oldukları anlatılır. Bazı annelerin yumuşak kalpli olmaları sebebiyle çocuklarına fazla acımaları, kusurlarını görmeyip onları uyarmamalarının hatalı olduğu söylenir.

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 - 22 Recep 1315, s. 3-4.

Hafinin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 34)

Yararlı meşgaleler edinmenin kıymetinden bahsedilir. Fakat bu meşgaleler sebebiyle sorumlulukların aksatılmaması gerektiği uyarısı yapılır.

S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 - 29 Recep 1315, s. 4-6.

Hafinin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 35)

Gıpta ile haset duygularına değinilir.

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 3-5.

Hafinin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 36)

Aceleciliğin kötü bir huy olduğu, ricanın çok ve birbiri ardınca olursa can sıkacağı anlatılır.

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 3-4.

Hafinin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 39)

Büyüdükçe gövdesi eğilen çiçeklere dayanak yapılması üzerinden teşbih yapılır ve büyüyen çiçeklerin dayanağa ihtiyaç duyduğu gibi çocuklarında büyürken bir hamiye ihtiyaç duydukları söylenir.

- S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 - 12 Ramazan 1315, s. 4-6.
- Hafînin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 40) İnsanın kendi emeğinin mahsulü olan hediyelerin daha etkileyici ve manidar olduğu ifade edilir. Misafire ikramın önemine, emeğin ve cömertliğin kıymetine dair ahlaki dersler verilir.
- S. 44, 05 Şubat 1313 - 26 Ramazan 1315, s. 2-3.
- Hafînin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 43) İsteklere cevaben verilen menfi kararların olgunlukla karşılanması gerektiğine dairdir.
- S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 4-5.
- Hafînin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 46) İnsanlığa hizmetinin herkes için bir vazife olduğuna, bu uğurda çalışmanın önem ve gerekliliğine değinilir. Bahçe ile uğraşanların kışın yapmaları gereken tımar anlatılmaya başlanır.
- S. 49, 12 Mart 1314 - 02 Zilkâde 1315, s. 4-6.
- Hafînin Küçük Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 48) Malumatfuruşluğun kötülüğünden bahsedilir.
- S. 2, 16 Nisan 1314 - 07 Zilhicce 1315, s. 2-3.
- Miyâh-1 Râkide
Etrafında (Cuma Günü
Eğlencelerinden) Muallimleriyle birlikte bir grup öğrenci göl kenarındaki otları inceler. Bazı güzel bitkilerin zehirli olabileceği gerçeğinden hareketle görünüşe aldanılmaması gerektiğine dair ahlaki bir hisse de çıkarılır.
- S. 2, 16 Nisan 1314 - 07 Zilhicce 1315, s. 3-5.
- Hukuka Riayet
Mebhas 1 (Ahlaki) Bir mal üzerinde hak sahibi olmak, başkasının hakkına el uzatmak, hırsızlık, hukuka taarruz gibi konuların ele alındığı yazıdır. Kanunen ve ahlâken birinin hakkını gasp etmenin kötülüğü anlatılır. Hukuka riayet edilmesine dair uyarıda bulunulur.

Hukuk-ı Zâtiyye Riayet Mebhas 2 (Ahlaki)	S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 2-5. İsmail Hakkı kıraatinden bir ders tafsil edilir. Anlatılan hikâye ile okura “Bugünün işini yarına bırakma.” öğüdünde bulunulur.
Muhabbet-i Vataniyye Mebhas 3 (Ahlaki)	S. 4, 30 Nisan 1314 - 21 Zilhicce 1315, s. 2-4. İsmail Hakkı kıraatinden vatan sevgisine dair bir ders tafsil edilir. Örnek bir durum üzerinden vatan sevgisinin nasıl bir duygu olduğu açıklanır. Vatani sevme, vatana hizmet etme yolunun ise padişahı sevmek ve onun kanunlarına itaat etmek olduğu belirtilir.
Muhâfaza-i Vakâr Mebhas 4 (Ahlaki)	S. 5, 07 Mayıs 1314 - 28 Zilhicce 1315, s. 3-4. “Borçlu yatmaktansa aç uyumak evladır” hikmeti konu edinilir. Veresiye alışverişin kötü bir alışkanlık oluşturabileceği uyarısında bulunulur. Kişinin nefesine hâkim olup vakarını koruması gerektiği söylenir. Ayrıca mekteplerin çocukların ahlâkı üzerindeki etkisine, seyyar satıcılığın bir tür fırsatçılık olduğuna da değinilir.
Emniyeti Hüsn-i İstîmal, Hukuk-ı Gayra Riayet Mebhas 5 (Ahlaki)	S. 7, 21 Mayıs 1314 - 13 Muharremü'l-haram 1316, s. 2-4. Kanunlarda mevcut olmayan ama kişinin sahip olduğu haklara riayet etmenin gereği üzerinde durulur. Kişinin kendisine duyulan güveni suistimal etmemesinin önemi vurgulanır. Namuslu ve iffetli insanların bu hususlara daima dikkat edecekleri ifade edilir

	S. 8, 28 Mayıs 1314 – 20 Muharremü'l-haram 1316, s. 1-3.
İntizam-Teşettüt Yahut Saadet-Sefalet, Mebhas 6 (Ahlaki)	Bir hikâye üzerinden düzensizliğin, sorumsuzluğun, planlı olmamanın bir huy haline dönüşerek kişinin sefaletine yol açığı anlatılır. Saadet içinde yaşamak ve iyi bir geleceğe sahip olmak için tertipli ve tutumlu olmaya özen gösterilmesi gerektiği söylenir.
İntizam-Teşettüt Yahut Saadet-Sefalet, Mebhas 7 (Ahlaki)	S. 9, 04 Haziran 1314 - 28 Muharremü'l-haram 1316, s. 1-3.
İntizam-Teşettüt Yahut Saadet-Sefalet, Mebhas 8 (Ahlaki)	S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 2-3.
	S. 11, 18 Haziran 1314 – 11 Safer 1315, s. 1-3.
Tecessüs, Keşf-i Esrar Mebhas 7 (Ahlaki)	Karşılıklı konuşma şeklinde kaleme alınan bu yazıda, kişinin ölçüsüz bir merakla kendisini ilgilendiren ilgilendirmeyen her şeyi öğrenmeye çalışmasının kötülüğü anlatılır.
	S. 50, 18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316, s. 1-2.
Vazîfe-i İnsaniyetkarî (Ahlak)	Kişinin, gücü yettiği ölçüde etrafındaki felaketsiz çâre-saz olması gerektiğine dair bir yazıdır.
	Büyüdüklerinde insaniyet âlemine değerli yardımlar yapabilme melekesini kazanabilmeleri için çocuklara, ellerinden gelen küçük yardımları icrada tembellik etmemeleri, insaniyet vazifelerini ifa etmeleri tavsiye edilir.
Vazîfe-i İnsaniyetkarî (Ahlak) (Mâbad-ı Nüşa 50)	S. 51, 25 Mart 1315 – 25 Zilkâde 1316, s. 1-2.

- Adım adım çok uzağa
gidilir yahut damla
damla göl olur (Ahlaki)
- S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 3-4.
- Bu yazıda dört örnek üzerinden, çocukların derslerinde, büyüklerin ise işlerinde ne kadar engelle karşılaşırlarsa karşılaşınsınlar yavaş yavaş, çalışa çalışa muvaffak olacakları; bir emele odaklanıldığı anda muvaffakiyetin mutlak olduğu anlatılır. Salyangozun ilerleyişi, Fransızların “adım adım çok uzağa gidilir” darbimeseli, kuyu ipinin sürtüne sürtüne zamanla taşı oyması, küçük küçük kısımlara ayırıp çalışarak koca bir tarlanın sürülmesi örnekleriyle çocuklara ilham verilir.
- Adım adım çok uzağa
gidilir yahut damla
damla göl olur (Ahlakî)
(Mâbad-1 Nüsha 2)
- S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 3.
- Büyüdükten sonra
ahlâk-ı seyiyenin ıslahı
kabir değildir
- S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 9-10.
- Ahlâk bir fidana benzetilerek “ağaç yaşken eğilir” darbimeselinin işaret ettiği konuya değinilir. Çocukluktan itibaren faziletli olmaya dikkat edilirse istikbalde her güzelliğe ulaşılabilceği; fesatlık ve fenalığa mağlup olunursa delalette kalınıp bir daha geri dönmeye muvaffak olunamayacağı söylenir.
- Yalancılık (Ahlak)
- S. 7, 20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317, s. 2-3.
- Yalan söylemenin kötülüğü anlatılır. Yalancılığın vahametini ispat etmek için bir hikâyeye aktarılır.
- Yalancılık (Ahlak)
- S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 3-4.
- Hizmet, Mükâfat
- S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 3-4.
- İnsaniyet namına yapılan hizmetlerin maddi bir karşılığının olmasa da manevi mükâfattan mahrum kalmayacağı söylenir. Ardından Dr. Max Breuer’in

New York'a gemiyle seyahat ederken hastalanıp yaralanan kişilere yardım edişi anlatılır.

S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 2.

Ahlaki

Birbiriyle anlaşamayan üç kardeşe, babaları "İttifak-ı Uhuvvet-kârâne" isimli bir hikâye anlatır. Sürekli başkalarını şikâyet etmenin faydasızlığı ve zararı; uyum, kardeşlik ve birlik içinde yaşamının önemi ifade edilir.

S. 27, 07 Teşrînievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 3.

Ahlaki

Anlayışlı ve uyumlu olmanın önemi bir hikâye üzerinden anlatılır. Diğer fertlerle iyi geçinmenin saadet, kötü geçinmenin ise musibet getireceği ifade edilir.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 - 28 Cemaziyelahir 1317, s. 1-2.

Ahlaki

İskoçya'da bir çobanın başından geçen olay anlatılarak ebeveynlerin sözünü dinlemenin önemi vurgulanır ve köpeklerin insanlara ne denli sadık olduğu gözler önüne serilir.

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 2.

Ahlaki

Hükümdarlara verilen fatih ve bânî unvanları arasındaki farkın izahı üzerinden otoriter şahsiyet tanımlanır.

S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 - 20 Recep 1317, s. 2-3.

Ahlaki

Düzenli olma üzerine bir yazıdır. Bir maksadın hasıla gelmesini sâî ve sebatın sağladığı, bu maksadın daha seri, daha metin ve daha esaslı olarak vücut bulmasına ise intizamın sebep olduğu söylenir.

- Ahlaki S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 - 27 Recep 1317, s. 2-3.
Mektep öğrencileri arasında kardeşlik duygusunun gelişmesinin öneminden bahsedilir. Öğrencilerin birbirlerinin hakkını gözetip birbirine karşı iyi muamelede bulunmaları tavsiye edilir.
- Ufak Nakısalır S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 - 04 Şaban 1317, s. 2-3.
(Ahlaki) Küçük hataların da büyük hatalar gibi dikkate alınmaları tavsiye edilir. Önemsiz görülüp ihmal edilen kusur ve kabahatlerin zamanla büyüyeceği, bu yüzden daha en başında bunlara sebep olan sorunların giderilmesi gerektiği söylenir.
- İffet ve istikamet S. 35, 02 Kânûnevvel 1315 - 11 Şaban 1317, s. 2-3.
mevalid-i saadettir
(Ahlaki) Güvenilir ve namuslu olmanın önemi anlatılır.
- Tabâi-i Beşeriyye S. 36, 08 Kânûnevvel 1315 - 16 Şaban 1317, s. 4-6.
Hakkında Bir İki Söz
(Ahlaki) İnsan tabiatından, bulunduğu mevki ve şartların insanın ahlakına tesir ettiğinden, insanın şöhret sahibi olma arzusundan ve büyüklenmeye meykinden bahsedilir. Ardından bir hikâye anlatılarak sahip olunmak istenilen şeylerin bir amaç değil başkalarına yardım edebilmek için bir araç olduğu belirtilir.
- Ahlaki S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 - 25 Şaban 1317, s. 2-3.
Şükür ve kanaat sahibi olmanın servet sahibi olmaktan daha önemli olduğu anlatılır.
- Sokakta bulduğumuz S. 39, 30 Kânûnevvel 1315, s. 1-3.
eşya bize ait değildir
(Ahlaki) Kayıp eşyaların bulana ait olmayacağı ifade edilir; bu eşyaların sahibine nasıl ulaştırılabileceği anlatılır. Ardından yeni bir bölüme geçilerek konuyla ilgili bir anekdota da yer verilir.

- S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 4-5.
- Ahlaki Hüsni muâşeretin namuslu ve nazik şeyler düşünülmesini ilham ettiği ifade edilir. Gerek okulda gerek aile içerisinde -bilhassa anneler tarafından- çocukların terbiyesine özen gösterilmesinin önemi üzerinde durulur.
- S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 - 08 Şevval 1317, s. 2-3.
- Musâhabe “1900 Meşhur-ı Umûmiyyesi” sergisi hakkında malumat verilir. Sergide gösterilen, 19. yüzyılda yapılmış icatlardan bahsedilir. Tüm bu başarıların sebat ve metanet sayesinde ortaya çıktığı ifade edilir.
- Musâhabe (Mâbad-ı Nüsha 42) S. 43, 03 Şubat 1315 - 15 Şevval 1317, s. 3-5.
- S. 43, 03 Şubat 1315 - 15 Şevval 1317, s. 1-2.
- Ahlaki “Bugünkü işini yarına bırakma” ve “tedbir emniyetin validesidir” sözleriyle nelerin kastedildiği anlatılır; bu sözlerin ehemmiyetini gösteren kısa bir hikâyeye yer verilir.
- S. 44, 10 Şubat 1315 - 22 Şevval 1317, s. 2-3.
- Yalan ve Hakikat (Ahlak) Yalan ve yalancılık hakkında bir yazıdır.
- S. 45, 17 Şubat 1315 - 29 Şevval 1317, s. 1-3.
- Hıfz-ı Sıhhat Hıfzu’s-sıhhanın terbiye-i bedeniyye ve terbiye-i maneviyye ile mümkün olduğu söylenir. Toplumun yararı için kadınların terbiyesine öncelik verilmesi gerektiği belirtilir. Toplumu oluşturan fertlere ilk terbiyenin anneleri tarafından verilmesi buna sebep olarak gösterilir. *Nevsal-i Afîyet*’in yazarı Ömer Besim Paşa’nın *Kadın ve Hıfz-ı Sıhhat* isimli kitabından bir bölüm aktarılır.

- S. 45, 17 Şubat 1315 - 29 Şevval 1317, s. 5.
- Saadet (Ahlak) Sadece parayla saadet olmayacağı, manevi servet olmadığı sürece zenginliğin hep noksan kalacağı anlatılır. Fazilet sahibi olmanın, hayırlı ameller işlemenin zengin olmaktan daha iyi olduğu belirtilir.
- S. 46, 24 Şubat 1315 - 07 Zilkâde 1317, s. 1-3.
- Mülâhaza ve Tetkik (Ahlak) İcrasına teşebbüs edilecek her işin öncesinde iyice düşünmenin önem ve lüzumundan bahsedilir. Tek başına yeterli olmayan zekânın mülâhazaya ve hüsn-i tetkike alıştırılması gerektiği ifade edilir.
- S. 47, 02 Mart 1316 - 14 Zilkâde 1317, s. 1-2.
- Ketm-i Esrar (Ahlak) Sırrın bir emanet olduğu belirtilir ve sır saklamanın büyük bir fazilet olduğu anlatılır.
- S. 48, 09 Mart 1316 - 21 Zilkâde 1317, s. 1-3.
- Ahlak En güzel intikamın kötülüğe iyilikle mukabele etme olduğu anlatılır.
- S. 48, 09 Mart 1316 - 21 Zilkâde 1317, s. 4.
- Bir Numune-i Şecâat Mobile Bay Muharebesi'nde, Kumandan Tunis Augustus Macdonough Craven'in yiğitliğini gösteren bir olay anlatılır.
- S. 19, 10 Ağustos 1316 - 28 Rebûlâhir 1318, s. 1-2.
- Kibir (Ahlaki) Kibrin kötülüğüne dair bir hikâye anlatılır.

3.2.3. Eğitim

A

A. (Ayn) Haydar (İskeçe'den)

- S. 38, 24 Kânûnevvel 1314 - 23 Şaban 1316, s. 4.
- Terbiyenin Ahlâka Tesiri İmam Gazzâlî, Bergamalı Galen ve Şeyh Said'in terbiyenin ahlâka tesiri hakkındaki düşüncelerine yer verilir.

Ahmed (Priştine Mekteb-i Rüşdîsi Muallimi)

S. 37, 18 Kânûnevvel 1314 - 17 Şaban 1316, s. 4.

Fazîlet-i İlim

“Ene medînetü'l-‘ilm”in kapısı Haydar-ı Kerrâr (Hz. Ali) radiyallâhu anhın ilmin maldan yedi cihetle efdal olduğunu buyurduğu nakledilir. Bu yedi söz sıralanır.

Ferîdüddîn Attâr'ın fazîlet-i ilim hakkındaki Farsça iki pendî verilip tercüme edilir.

Ahmed Refik

S. 10, 08 Haziran 1316 - 24 Safer 1318, s. 4-5.

İmtihan Mevsimi

Mektebi Ziyaret

Ahmed Refik Efendi'nin, sınav döneminde Mekteb-i Terakki'yi ziyaret edişinin ardından kaleme aldığı, öğrencilerin sınav döneminde yaşadıklarını anlatan yazıdır.

C

Cemil Hâverî (Doktor)

S. 8, 27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317, s. 2-3.

Mesâil-i Fenniye-i

Tabâbet ve Terbiye-i

Etfal

Zekâ geriliğinden bahsedilir. Zekâ geriliği olan çocukların tıbbi destek ve eğitimle topluma uyum göstermesinin sağlanması gerektiği belirtilir. Uygulanan özel eğitimlerden örnekler verilir.

H

Hüseyin Zeki (Halep Vilayeti Maarif Müdürü)

S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 2-3.

Makale-i Mahsûsa

Halep vilayeti maarif müdürü izzetli Hüseyin Zeki Bey Efendi'nin daha önce *Fırat Gazetesi*'nde yayımlanan makalesine yer verilir. Ebeveyn ve muallimlere hitaben yazılan bu makale, çocukların nasıl terbiye edileceğine dairdir.

Hüseyin Ziya (Selanik'te Seyyar Topçu Başçavuşlarından)

S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 - 25 Şaban 1317, s. 9.

Cehalet

İlim ve marifetin öneminden, cehaletin zararlarından bahsedilir.

L

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 1.

Menekşe

Övgü dolu sözlerle menekşelerden bahsedilir. Yazının sonunda, insanlarla bitkiler arasında bir benzerlik kurularak çalışıp kendini yetiştiren, ilim irfan sahibi olan kişiler menekşeye benzetilmiş, cahil olan kimseler ise hâr u hâşak yani çerçöp olarak nitelendirilmiştir.

S. 51, 26 Mart 1314 - 16 Zilkâde 1315, s. 3-4.

Mev'ize

Kitapların değeri anlatılır. Kitap okuyarak insanın çok geniş bir alanda bilgi edinme imkânı bulduğu söylenir. İlimle meşgul olmanın kıymet ve faydasından, cahilliğin kötülüğünden bahsedilir.

N

Nüzhet (Feyz-i Sıbyan Mektebi Muallimelerinden)

S.4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s.4-6.

Büyücek Kızların
Hayatı

Yaşı ilerledikçe insanın hayatında meydana gelen değişimler genç kızlara mahsusen anlatılır. Mezuniyete, anneliğe ve mutluluğa dair bir yazıdır.

İki bölümden oluşan bu yazının ilk kısmında bir kızın gözünden diploma töreni anlatılır ve onun hislerine yer verilir. İkinci kısımda ise okumanın, iyi bir terbiye almanın mutlu bir hayatın temel şartları olduğu belirtilir. Mutluluğun mümkün olduğundan, onun hayatın en tatlı döneminde yani anne olunduğu zaman

elde edileceğinden bahsedilir. Bunun sebepleri açıklanır ve validelerin nasihatlerine uyulması gerektiği gibi tavsiyelerle yazı bitirilir.

S.12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 2-3.

Kızları okutmalı mı
okutmamalı mı?

Bu metinde ilkin, kız çocuklarının okumasına dair eleştiriler ortaya konulur; ardından bunlara karşı argümanlarla kız çocuklarının neden okuması gerektiği anlatılır. Özellikle eğitilmiş bir anne olmanın önemine vurgu yapılır; hem çocuklarına uygun talim ve terbiyeyi verebilmeleri hem de onların sağlıklarını koruyabilmeleri için annelerin tahsil görmüş olması gerektiği söylenir. Peygamberimizin “beşikten mezara kadar ilim” emri referans gösterilerek her mümin gibi müminenin de tahsille mükellef olduğu izah edilir. Yaratıcının azametini ve vahdaniyetini idrak etmenin de bilgi sayesinde olacağı ifade edilir. Bir kadının da bir erkek gibi topluma hizmet etmeye mecbur olduğu; kadınlara mahsus meslek ve vazifelerin bulunduğu belirtilir.

H

Hüseyin (Ohrili)

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 5-6.

Akıl

Arapçadan tercüme edilen bu yazıda sıhhat-i aklın önemi, killet-i aklın ve cehaletin zararı anlatılır. Aklın kıymetli niteliklerinden ve insana kattığı değerlerden bahsedilir.

İmzasız

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 4.

Küçük Hafize

Hafız Mustafa Efendi'nin torunu, Hafız İbrahim Efendi'nin kızı olan; on bir yaşındaki Nadide Hanım'ın

hıfzını ebeveynleri dinlemiş ve Nadide Hanım küçük yaşta hâfize olmuştur. Birlikte ders aldığı kardeşinin hıfzı ise ebeveynlerinin vefatı sebebiyle yarım kalmış; bunun üzerine Hâfize Nadide Hanım kardeşinin hâfızlığını tamamlaması için ona ders vermiştir. Nadide Hanım'ın küçük yaşta Kur'ân'ı hıfz etmesi, güzel bir eylem olarak gençlere örnek gösterilir.

S. 23, 09 Eylül 1315 - 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 5-6.

Sanâyi-i Nefise

Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde okunan “Resim, Şiir, Musiki” başlıklı bu yazıda her alanda uzmanlaşmanın insan için mümkün olmadığı, ilgi ve yeteneğe göre seçilen fende ihtisas sahibi olunabileceği anlatılır.

S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 4-5.

Ahlaki

Hüsn-i muâşeretin namuslu ve nazik şeyler düşünülmesini ilham ettiği ifade edilir. Gerek okulda gerek aile içerisinde -bilhassa anneler tarafından- çocukların terbiyesine özen gösterilmesinin önemi üzerinde durulur.

S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 3-4.

Körler Mektebi

Toplumda herkesin eşit fırsatlara sahip olması gerektiğinden, zayıf ve ihtiyaç sahibi insanlara yardımın insanlık vazifesi olduğundan, engellilerin eğitim hakkından, topluma kazandırılmalarının öneminden bahsedilir. Bu noktada yapılan güzel bir örnek üzerinde durulur: Paris'te kör çocuklara mahsusen açılan bir mektep hakkında bilgi verilir.

S. 2, 13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317, s. 3-5.

Körler Mektebi
(Mâbad-1 Nüsha 1)

Kabartma ve nokta usullerinin keşfinden, Braille alfabesinin körlerin eğitiminde sağladığı terakkiden bahsedilir. Fransa'da engellilerin ihtiyaçlarını

karşılama üzere kurulan bir dernek hakkında bilgi verilir ve yaptıkları yardımlar anlatılır.

S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 3-4.

Körler Mektebi
(Mâbad-1 Nüsha 3)

Her bir dersin körler tarafından nasıl öğrenildiği, istifade edilen eşyalar ve yöntemler anlatılır.

S. 7, 18 Mayıs 1316 - 03 Safer 1318, s. 5.

Çocuklar Memleketi

1895 yılında New York, Freeville’de William George tarafından kurulan “The George Junior Republic” hakkında malumat verilir.

S. 14, 06 Temmuz 1316 - 22 Rebûlevvel 1318, s. 7-8.

Mektep ve Tatil

Eğitim sisteminden ve tatillerin nasıl değerlendirilmesi gerektiğinden bahsedilir.

3.2.4. Tarih

C

Cemil Hâverî (Doktor)

S. 11, 15 Haziran 1316 - 01 Rebûlevvel 1318, s. 1-3.

Ehramlar

Antik Mısır’ın tarihî yapıları mimarisi hakkındadır.

H

Halil Kâmil

S. 46, 24 Şubat 1315 - 07 Zilkâde 1317, s. 3-5.

Kahve

Kahve kelimesinin etimolojisinden, kahvenin menşesinden, nerelerde yetiştiğinden; dünyaya yayılışından, kahvehanelerden ve kahve çeşitlerinden bahsedilir.

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem

Tefrikanın ikinci bölümünde bir insanın, yaşadığı memleketi ne kadar tanırsa o kadar seveceği söylenir. Selanik’in mevcut durumu, bu şehre tesmiye olunan isimlerin manaları ve şehrin tarihçesi anlatılır.

M

M. Macide (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 - 24 Recep 1316, s. 3-4.

Tuzun Tarihi

Tuzun tarihçesi anlatılır. Napolyon'un sevkiyle Rusya sahrasına düşen Fransızların orada en çok tuzun eksikliğini çektiklerinden bahsedilir.

M. Nuri

S. 9, 04 Haziran 1314 - 28 Muharremü'l-haram 1315, s. 6-7.

Osmanlı Edebiyatının
Tarihçesi

Edirne İdâdî beşinci sene derslerinden bir numune olan bu yazıda, Osmanlı edebiyatının kısa tarihçesine yer verilir. Osmanlı edebiyatı üzerindeki Arap ve Fars etkilerinden, meydana gelen çeşit çeşit istihâlelerden ve inkılaplardan bahsedilir. Dönemlere göre başlıca eserlere değinilir.

İmzasız

S.10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 6-7.

Kâğıdı ilk imal eden
kimdir?

N. Sehâ isimli okurun dergiye gönderdiği soruyu cevaplamak üzere Rehber'in hazırladığı yazıdır. Kâğıttan önce kullanılan yazı malzemelerinden bahsedilir. Mısırlıların keşfettiği papirüs anlatılarak, papirüsün çeşitlerinden önemli üç tanesi sıralanır. Kâğıt üretiminde, dünyada yaşanan başlıca gelişmelerden ve farklı milletlerin kâğıt üretmek için kullandıkları materyallerden bahsedilir.

S.32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 2-3.

Telgraf (Kurûn-ı
Atıkada Nakl-i Havadis
İçin İstimal Olunan
Vesait)

Telgrafın elektrikle özdeşleştiği söylenerek elektriğin bulunmasından çok önce, eski zamanlarda kullanılan haberleşme vasıtaları anlatılır. "Eski Yunanlıların Telgrafları" alt başlığında Yunanlıların haberleşmek

için ateşi kullandıkları hatta alfabeyi temsil eden işaretler belirleyerek bir şifreleme yöntemi buldukları söylenir.

S. 17, 30 Temmuz 1314 - 23 Rebûlevvel 1316, s. 3-5.

Kitabın Tarihi

Kitapların geçmişten bugüne nasıl neşredildiği konu edinilir. Kâğıdın icadından ve geçirdiği aşamalardan bahsedilir. El yazısıyla yazılan kitapların insanların geneline hizmet edemediği bundan ancak zenginlerin ve havasın istifade ettiği söylenir. Bu durumun Alman Johannes Gutenberg'in matbaa devrimiyle değiştiği belirtilerek Gutenberg'in çalışmaları ve tab usulündeki gelişmeler aktarılır. Bir kitabın nasıl meydana geldiği basılma ve ciltlenme süreci teknik ayrıntılarıyla anlatılır.

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 8.

Küçük Bir Devriâlem

Selanik'teki mimari yapılardan, kurumlardan, şehrin maârif-i ahvalinden, okullarının tarihçesinden, önemli muallim ve idarecilerinden bahsedilir.

S. 48, 09 Mart 1316 - 21 Zilkâde 1317, s. 4-6.

Ayakkabıların Tarihi

Ayakkabının tarihçesine yer verilir. Ayakkabının bir ihtiyaçtan doğuşundan, zamanla şekil değiştireşinden; ayakkabıcılığın gelişiminden; haffaflardan, eskicilerden, yamacılardan, kunduracılarından bahsedilir.

S. 50, 23 Mart 1316 - 05 Zilhicce 1317, s. 5-6.

Nil Harabeleri

Nil harabelerinin Napolyon Bonapart'ın Mısır'ı ziyaretiyle birlikte Batı'da dikkat çekmeye başladığı söylenir. Antik Mısır harabelerinden, hiyeroglif yazısının çözülmesinden ve bu bölgeye yapılan seyahatlerden bahsedilir.

S. 1, 06 Nisan 1316 - 19 Zilhicce 1317, s. 4-5.

Nil Harabeleri (1) Üçüncü sene ellinci sayıda yer alan aynı başlıklı yazının devamı olan bu metinde, Mısır'daki Luksor şehrinde ve Karnak köyünden, buradaki eserlerden, Asur ve Acemlilerin bu eserlere hücumundan, diğer milletlerin buraları keşfedişinden bahsedilir.

S. 2, 13 Nisan 1316 - 26 Zilhicce 1317, s. 5-6.

Nil Harabeleri Luksor ile Karnak'taki heykel ve tapınaklardan, iklim yapısından, turizm haricinde bir servet kaynağı olarak hurma ağaçlarından bahsedilir.

S. 15, 13 Temmuz 1316 - 29 Rebülevvel 1318, s. 3-4.

Eski ve Garip Âdetler Çeşitli milletlerin geçmişte kalan garip âdetlerinden bahsedilir.

3.2.5. İktisat

H

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 14, 08 Temmuz 1315 - 12 Rebülevvel 1317, s. 2-3.

Küçük Bir Devr-i Âlem Bir ticaret merkezi olarak Köprülü'den bahsedilir. Sanat ve ticaretin terakkinin yolu olduğu, rekabetin terakkiyi artıracığı anlatılır.

S. 15, 15 Temmuz 1315 - 19 Rebülevvel 1317, s. 2-3.

Küçük Bir Devr-i Âlem Rekabetin faydasından bahsedilir. Servetin maddi ve manevi olarak ikiye ayrıldığı belirtilir. Manevi servetin ilim ve fen olduğu söylenir. Bu yüzden ilim ve tahsile önem verilmesi gerektiği belirtilir. Gerek servet-i şahsiyeyi gerekse servet-i umumiyyeyi hâsıl edebilmek için eğitim, ticaret ve sanata önem verilmesi gerektiği anlatılır. Sanat ve ticaretin nasıl refah ve terakki sağladığı anlatılır, İsviçre örnek gösterilir.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 43, 03 Şubat 1315 - 15 Şevval 1317, s. 2-3.

Amele Maymunlar

İnsanların vazifelerini maymunların başarıyla yerine getirmeye başladığı anlatılır; maymunların istihdam edildiği işlere dünyadan örnekler verilir.

İmzasız

S. 4, 29 Nisan 1315 - 01 Muharrem 1316, s. 3-4.

Telhis-i Mebâdî-i
İlmü's-servet

Bu yazı dizisinin telif ve tercüme olmayıp mekâtib-i İdâdiye şâkirdanına mahsus olarak Ohannes Efendi hazretlerinin telif buyurdıkları eserden telhis edildiği belirtilir. İhtiyaç, mal ve hizmet, fayda, mübadele, servet, emek, değer gibi iktisadi kavramlar açıklanır ve bunlar arasındaki ilişkilerden bahsedilir. Üretim araçları konusu anlatılır. *Laissez faire, laissez passer* sözü bağlamında serbest piyasa ekonomisinden, rekabetten ve serbest piyasada devletin ekonomideki rolünden bahsedilir. Arz-talep-fiyat dengesi izah edilir. İşkolları, iş bölümü, sermaye ile tasarruf kaidesi anlatılır.

Telhis-i Mebâdî-i
İlmü's-servet (Mâbad-1
Nüsha 4)

S. 5, 06 Mayıs 1315 - 08 Muharrem 1317, s. 7-8.

Telhis-i Mebâdî-i
İlmü's-servet (Mâbad-1
Nüsha 5)

S. 6, 13 Mayıs 1315 - 15 Muharrem 1317, s. 3-4.

Telhis-i Mebâdî-i
İlmü's-servet (Mâbad-1
Nüsha 6)

S. 7, 20 Mayıs 1315 - 22 Muharrem 1317, s. 4-5.

Telhis-i Mebâdî-i
İlmü's-servet (Mâbad-1
Nüsha 7)

S. 8, 27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317, s. 4-5.

Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 8)	S. 9, 03 Haziran 1315 - 07 Safer 1317, s. 2-3.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 9)	S. 10, 10 Haziran 1315 - 14 Safer 1317, s. 4-5.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 10)	S. 11, 17 Haziran 1315 - 21 Safer 1317, s. 1-2.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 11)	S. 12, 24 Haziran 1315 - 28 Safer 1317, s. 2-3.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 12)	S. 13, 01 Temmuz 1315 - 05 Rebîülevvel 1317, s. 3-4.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 13)	S. 14, 08 Temmuz 1315 - 12 Rebîülevvel 1317, s. 1-2.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet (Mâbad-1 Nüsha 15)	S. 16, 22 Temmuz 1315 - 29 Rebîülevvel 1317, s. 2-3.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet	S. 17, 29 Temmuz 1315 - 04 Rebiyülahir 1317, s. 3-4.
Telhis-i Mebâdî-i İlmü's-servet	S. 18, 05 Ağustos 1315 - 11 Rebiyülahir 1317, s. 3-4.

3.2.6. Coğrafya

A

Ahmed Faik (Dersâdet'ten)

Bir Genç Kızın Ruznâme-i Seyahati (Çocuklara Mahsus Fennî Hikâye Külliyyatı, Adet: 2)	S. 8, 25 Mayıs 1316 - 10 Safer 1318, s. 1-3. Gemici babasıyla birlikte deniz seyahati yapan küçük bir kızın yol boyunca öğrendiği coğrafi bilgileri paylaştığı bir tefrikadır. Daha çok Küba civarındaki adalar tanıtılır.
---	---

Bir Genç Kızın Ruznâme-i S. 9, 01 Haziran 1316 - 17 Safer 1318, s. 4-5.

Seyahati (Çocuklara Mahsus
Fennî Hikâye Külliyyatı, Adet: 2)
(Mâbad-1 Nüsha 8)

Bir Genç Kızın Ruznâme-i S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 2-3.

Seyahati (Çocuklara Mahsus
Fennî Hikâye Külliyyatı, Adet: 2)
(Mâbad-1 Nüsha 9)

Bir Genç Kızın Ruznâme-i S. 11, 15 Haziran 1316 - 01 Rebûlevvel 1318,
Seyahati (Çocuklara Mahsus s. 3-4.

Fennî Hikâye Külliyyatı, Adet: 2)
(Mâbad-1 Nüsha 10)

Ali Saib (Feyz-i Sıbyan Mektebi Müdürü)

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 - 24 Recep 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (*Rehber*'in
Tefrikası 1)

Bu yazı dizisinde, yaşadıkları yerin coğrafi özellikleri hakkında öğrencilere bilgi verilir. Bundan maksadın öğrencilerin her gün gözlemedikleri manzaralara dikkatle bakmalarını sağlama, hafızalarını kuvvetlendirme ve muhakeme yeteneğini güçlendirme olduğu söylenir. Coğrafya-ı umûmiyyeye vâkif olmanın coğrafya-yı mahalliyeyi bilmekten geçtiği belirtilir.

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314 - 02 Şaban 1316, s. 3-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (*Rehber*'in
Tefrikası 2)

Önceki sayıdaki birinci mebhasın veli veya muallimler tarafından öğrencilere okutulduktan sonra öğrencilerin cevaplamaları için “Birinci Tâlim-i Şifâhî” soruları verilir: Hangi mahalde oturuyorsunuz? Civarınızda hangi mahaller vardır? Mektebinizin ismi nedir, kaç katlı ve odalıdır? Mektepte içinde ders okuduğunuz büyük odaya ne derler? Dershanenizin kaç duvarı, kapısı, penceresi vardır? Bu pencerelerden nereleri

görüyorsunuz? Dershanenizde kaç sıra vardır, orada daha ne görüyorsunuz? Mektep binasının aksam-ı sairesini beyan ediniz? Mektebinizin binasına muttasıl olan ebniye kimlere aittir ve nelerdir? Mektep binası ne gibi mevad ile inşa olundu? Mektebinizin içilecek suyu nereden gelir; ne vasıta ile getirilir? Mektebinizin holü, bahçe ve çeşmeleri binasına nispetle ne taraftadır?

İkinci mebhasa geçilir. Ana yönlerin neler olduğu ve nasıl tespit edileceği anlatılır. Coğrafyanın, haritanın, ufuğun, pusulanın, rüzgârgülünün tanımı yapılır. Haritadaki yönler tarif edilir. Büyük binaların yön gösteren maden çubuklardan bahsedilir.

S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314 - 09 Şaban 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 35)

“Karye, Çiftlik, Köy” başlığıyla üçüncü bölüme geçilir. Yerleşim birimlerinin tanımları yapılır. Selanik’in Vardar nahiyesindeki köy, karye, mahalle ve çiftlikler sıralanır. Tepe, dağ, yayla ve ovaların varlığından, faydalarından bahsedilir. Dağların havayı tâdil ettiği, yağışa sebep olduğu; inişli çıkışlı arazilerin, dere ve çayların cereyanını kolaylaştırdığı söylenir. Şifâhî sualler sorulur. Dördüncü mebhasa geçilir; karye sularından, yağmur sularının ve akarsuların etkisinden bahsedilir. Beşinci mebhasta ise karyedeki ziraatten ve mahsullerden bahsedilir. İkisinin de sonunda “Tâlim-i Şifâhî” soruları sorulur.

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314 - 17 Şaban 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 36)

Altıncı mebhasa geçilir, bu bölümde “karyelerin suret-i idaresi” konu edilir. Her bireyin vazifesinin, hak ve sıfatının olduğu söylenir. Kişilerin hakları açıklanır. Çalışmanın ve emir sahiplerine itaat etmenin vazife olduğu söylenir. Hükümetin görevleri ve karyelerdeki

idari yapı anlatılır. Muhtarın vazifeleri sıralanır. İhtiyar meclisleri azasının ne olduğu açıklanır ve vazifelerinden bahsedilir. Talim sorularına yer verilir. Ardından yedinci mebhas başlar, “nahiye ve usûl-i idaresi” hakkındadır.

S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314 - 23 Şaban 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 37)

Yedinci mebhasa, nahiliye ve usûl-i idaresinin anlatımına devam edilir. Nahiye meclisinin vazifeleri sıralanır. Ezberlenecek kavramların -amele-i mükellefe ve nahiyenin- tanımı yapılır. Şu sorular cevaplanır: Nahiye dairesini teşkil edecek karyeler merkez-i ittihaz olunacak mahalle ne kadar uzak olabilir? Bir nahiyeye nasıl isim verilir? Bir nahiyenin idare memurları kimlerdir? Kuru nedir? Baltalık neye derler? Mera nedir? Kışlak nedir?

Sekizinci mebhasta “kaza ve usûl-i idaresi” anlatılır. Kaza, kaymakam, idare meclisi, kaza merkezi tarif edilir. Kaza merkezlerinde ikamet eden devlet memurları sıralanır. Şu sorular cevaplanır: Kaymakamın vazifeleri nelerdir? Nâib ne demektir ve ne iş yapar? Mal müdürünün vazifesi nedir? Metropolit kimdir? Hahambaşı kimdir? Tahrîrat kâtibi ne iş görür? Tapu kâtibinin vazifeleri nelerdir? Nüfus memurunun vazifesi nedir? Evkaf muhasebecisi ne yapar? Kaymakamın mercisi neresidir? Makam-ı celîl fetvanın reisi kimdir?

S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 - 30 Şaban 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 38)

“Liva yahut sancak ve usûl-i idaresi” konulu dokuzuncu mebhas ile “vilayet ve usûl-i idaresi” konulu onuncu mebhasa yer verilir. Öğrencilerin ezberlemesi için şu sorular cevaplanır: Nâib ve istînaf

mahkemesi hukuk reisinin vezâifi nedir? Defterdar ne demektir ve kimdir? Vali muâvinlerinin vezâifi nedir? Mektupçuların vezâifi nedir? Rüsûmat nâzırı kimdir? Ticaret reisi kimdir? Telgraf ve posta başmüdüdü kimdir? Vilayet merkezinde kaç mahkeme vardır? Bidayet mahkemesi ne demektir? İstînaf mahkemesi nedir? İşbu iki mahkemeden her birinin biri hukuk diğeri cezaya mahsus ikişer reisi kimdir?

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 39)

S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 - 07 Ramazan 1316, s. 5-6.
Belediye reisinin ve jandarma kumandanının kim olduğu söylenir. “İstîlâhat-ı Coğrâfiyye yahut Ârızat-ı Arziyyeyi Bildiren Tâbirat” başlıklı on birinci mebhassa yer verilir. Ardından şu sorular cevaplanır: Coğrafya neye derler? Coğrafya kaç ayrılmıştır? Coğrafya-yı tabîi neden bahseder? Coğrafya-yı siyâsî neden bahseder? Yeryüzü bir düzlükte midir? Küre-i arzımızın her tarafını bizzat gezip görebilir miyiz? Harita neye yarar? Haritalar ne üzerine yapılır? Kaç türlü harita vardır? Atlas nedir? Denizler hakkındaki on ikinci mebhassa ise aşağıdaki sorular yanıtlanır: Küre-i mücesseme, küre-i musattaha, deniz, medcezir neye derler? Denizler çok büyük müdür? Bir kilometre murabba yer ne kadardır? En yüksek dağlar kaç metre irtifândadır?

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 40)

S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 - 14 Ramazan 1316, s. 5-6.
Bahr-ı muhit, körfez, liman, koy, iskele, tuzlu göl, boğaz terimlerinin tanımı yapılır. Dünyadaki boğazların isimleri sıralanır. On üçüncü mebhassa kara, ada, takımadaları, yarım ada, dil ve burun terimlerinin Arapça karşılıklarına ve tanımlarına yer verilir. Tâlim-i şifâhî sualleri sorulur. On dördüncü mebhassa dağlar, kabarıklar hakkında bilgi verilir.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 41)

S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 - 21 Ramazan 1316, s. 5-6.

Dağ, silsile-i cibâl, tilâl, yanardağ, ova, yayla, vadi, dere, sahra, çöl, vaha, tûnel, iklim, hıttâ, kemerli köprü tarif edilir. On beşinci mebhâsa geçilir. Miyah yani sular hakkında malumat verilir. Havza, sath-ı mâil, hatt-ı fâsıl ve nehir tanımları yapılır.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 42)

S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 - 28 Ramazan 1316, s. 5-6.

Çay, ırmak, seyl, pınar, kanal tanımlarına yer verilir. On altıncı mebhâsta ise bir nehrin suret-i cereyanından bahsedilir. Nehrin ayağı, mahal-i telâki, memba ve munsabın ne olduğu açıklanır. Şu sorulara yanıt verilir: Bir nehrin mecrâ-yı alâsı, mecrâ-yı esfeli nedir? Bir nehrin sahil-i yemini, sahil-i yesari neye derler?

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 43)

S. 44, 04 Şubat 1314 - 06 Şevval 1316, s. 5-6.

Bir mâ-i cârînin mecrâsının ne olduğu anlatılır. Göl, bataklık ve delta tanımları yapılır. On yedinci mebhâsâ devam edilir; coğrafya-yı siyâsîden, hükümet hudutlarından, hükümetin muhtelif idare şubelerinden bahsedilir. Ardından gelen on sekizinci mebhâsta ise insanoğlunun doğa ve âlemdeki diğer varlıklar üzerindeki hâkimiyetinden, her şeyi yararlanacak şekilde kullanabilme ve düzenleyebilme hünerinden bahsedilir. On dokuzuncu mebhâsta da memâlik-i Osmâniyye coğrafyası anlatılır.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 44)

S. 45, 11 Şubat 1314 – 13 Şevval 1316, s. 5-6.

Avrupa-yı Osmânî'nin hudutları, sahillerini ihâta eden denizleri, körfez ve limanları, boğazları, en meşhur adaları, şibh-i cezîreleri, burunları, bahr-ı sath-ı mâilleri, meşhur dağları ve bu dağların nerede olduğu anlatılır.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 45)

S. 46, 18 Şubat 1314 - 20 Şevval 1316, s. 5-6.

Avrupa-yı Osmânî'nin göl ve nehirleri sıralanır. Tevâbi ile beraber her bir nehrin mecrası tarif edilir. "Avrupa-yı Osmânî'nin Târîfat-ı Siyâsiyyesi" başlıklı yirminci mebhasa geçilir. Vilayetler, sancaklar ve vilayet merkezleri sıralanır; konumları belirtilir. Avrupa-yı Osmânî'nin mesaha-i sathiyesi yani yüz ölçümü, nüfusu, km başına düşen kişi sayısı söylenir. Etnik ve dini yapı, konuşulan lisanlar hakkında bilgi verilir.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 46)

S. 47, 25 Şubat 1314 - 27 Şevval 1316, s. 5-6.

İdari ve askerî yapılar, eğitim sistemi anlatılır. Avrupa-yı Osmânî'de işlemekte olan şimendifer hatları uzunluklarıyla beraber beyan edilir. Ahval-i bilâd-i meşhûre yani Avrupa-yı Osmânî'nin şu meşhur memleketleri hakkında bilgi verilir: İstanbul, Selanik, Edirne, Manastır, Prizren, İşkodra, Üsküp, Yanya. Avrupa-yı Osmânî'nin meşhur ticaret iskelelerinin isimleri, denzilere göre konumları belirtilir.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 47)

S. 48, 04 Mart 1314 - 04 Zilkâde 1316, s. 5-6.

Yirmi yedinci mebhasta Asya-i Osmânî'den bahsedilir. Asya-i Osmanî'nin yedi deniz, beş kara ve iki boğaz ile ihâta olduğu belirtilir; bunların isimleri verilir. Asya-i Osmânî'nin körfez ve limanları, boğazları, en meşhur adaları, şibh-i cezireleri, burunları, meşhur dağları, bahr-ı sath-ı meyilleri, nehirleri sıralanır.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 48)

S. 49, 11 Mart 1315 - 11 Zilkâde 1316, s. 5-6.

Asya-yı Osmânî'nin nehir ve göllerine yer verilir. Yirmi ikinci mebhasa geçilir, bu bölümün konusu "Asya-yı Osmânî'nin Târîfat-ı Siyâsiyyesi"dir. Asya-yı Osmânî'nin yirmi iki vilayetle, beş müstakil mutasarrıflığa ve Sisam Beyliği'ne taksim olunduğu

söylenerek bunlar hakkında bilgi verilir. Vilayetleri, sancakları ve merkez vilayetleri belirtilir. Asya-yı Osmânî’de bulunan vilâyat-ı şâhânenin mesaha-i sathiyeleri yani yüzölçümleri, nüfus miktarları ve kilometre başına düşen kişi sayıları verilir.

S. 50, 18 Mart 1315 - 18 Zilkâde 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 49)

Asya-yı Osmânî’nin etnik yapısından bahsedilir. Asya-yı Osmanî’de her gün işlemekte olan şimendifer hatları ve uzunlukları belirtilir. Meşhur şehirleri (Şam-ı Şerif, İzmir, Bağdad, Halep, Mekke-i Mükerrreme, Beyrut, Bursa, Ankara, Musul, Erzurum, Manisa, Sivas, Konya, Trabzon, Adana, Diyarbakır, Aydın, Kudüs, Sana, Basra, Erzincan) hakkında bilgi verilir. Asya-yı Osmânî’nin meşhur ticaret iskeleleri sıralanır.

S. 51, 25 Mart 1315 - 25 Zilkâde 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 50)

Yirmi üçüncü mebhasla yazı dizisine devam edilir; Afrika-yı Osmânî’ye dair bir bölümdür. Afrika-yı Osmânî’nin hudutları belirtilir. Sahillerini ihâta eden denizlerin isimlerine yer verilir. Afrika-yı Osmânî’de bulunan burundan, körfez ve limanlardan, yarım adalardan, meşhur dağlardan ve bunların bulunduğu yerlerden, nehirlerden, göllerden ve Süveys Kanalı’ndan bahsedilir.

“Afrika-yı Osmânî’nin Târîfat-ı Siyâsiyyesi” başlıklı yirmi dördüncü bölüme geçilir. Bu bölgedeki vilayetlerin idari yapısı anlatılır; yüz ölçümü, nüfus miktarı ve etnik yapısı hakkında bilgi verilir; meşhur memleketlerinden olan Kahire’den bahsedilir.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 51)

S. 52, 01 Nisan 1315 - 03 Zilhicce 1316, s. 5-6.

Afrika-yı Osmânî’nin meşhur şehirleri anlatılmaya devam edilir. Afrika-yı Osmânî’nin önemli ticaret

iskelelerinin hangileri olduğu belirtilir. Ardından “La Terre – Arz” başlıklı yirmi beşinci mebhasa geçilir. Bu bölümde arzın ne olduğu ve bize niçin düz görüldüğü açıklanır; yuvarlak oluşuna dair ispatlar sunulur.

S. 1, 08 Nisan 1315 - 10 Zilhicce 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 52)

Dünya'nın kendi ekseni etrafında dönüşüyle gece ve gündüzün, Güneş etrafındaki dönüşüyle de bir senenin ve dört mevsimin meydana gelişini anlatılır. Dört mevsim sıralanır ve ne kadar sürdükleri belirtilir. Ay'ın Dünya etrafındaki devrinden ve Güneş'ten aldığı ışığı yansıtmasıyla Dünya'ya sunduğu faydadan bahsedilir. Kevâib-i sâbitenin hangileri olduğu söylenir.

Yirmi altıncı mebhas ile devam edilir. Dünya'nın harita vasıtasıyla gösterildiği belirtilir ve haritanın tanımı yapılır. Küre-i mücesseme, küre-i musattaha, mihver-i arz ve kutupların ne olduğu izah edilir. Nısfünnehar dairesi (meridyen dairesi) ile hattıstivâ (Ekvator) tanımları yapılarak arzı nasıl taksim ettikleri açıklanır. İklim kuşakları hakkında bilgi verilir.

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 1)

Mıntıka-i bâride, mintıka-i hârre ve mintıka-i mütedilenin yani kutup kuşağı, ekvator ve ılıman bölgenin sınırları belirtilip mevkileri tayin edilir. Coğrafi konumdan bahsedilir. Matematik konumundan yani yeryüzündeki bir yerin Ekvator'a ve Greenwich'e göre konumundan bahsedilir.

Yirmi yedinci mebhasa geçilir. Yeryüzündeki kıtalar ve denizler hakkında bilgi verilir. Dünyanın nüfusu ve yüz ölçümü belirtilir. Moğol, Zenci, Amerika yerlileri gibi ırklar sayılarak insan ırkının altı çeşit olduğundan ve bu halkların nerelerde yaşadıklarından bahsedilir.

Dünya nüfusu, Allah'a kulluk ve ibadete göre de taksim edilerek ehlikitap ve kitapsız olanlar şeklinde ikiye ayrılır. Ehlikitabın üç kısım olduğu söylenir: Müslümanlık, Hristiyanlık, Musevilik. Avrupa kıtasını konu edinen yirmi sekizinci mebhasa geçilerek yazı bitirilir.

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 2)

Rumeli vilayetinden, Avrupa kıtasından bahsedilir. Avrupa'nın nüfusu, bu kıtanın sınırları, Avrupa devletleri hakkında bilgi verilir. Avrupa'yı çevreleyen denizler, Avrupa'nın meşhur körfez, boğaz ve yarımadalrı sıralanır.

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 5-6.

Şâkirdana Coğrafya
Hediyesi (Mâbad-1
Nüsha 3)

Avrupa'daki birkaç burun ve yarımadadan, meşhur dillerden, büyük sıradağlardan, yanardağlardan, büyük nehir ve göllerden bahsedilir. «Lâhika» başlığıyla devam edilir ve bu ek bölümde Avrupa halkının beyaz ırktan olduğu söylenerek Avrupalıların fiziksel özellikleri anlatılır. Ardından yirmi dokuzuncu bölüme geçilerek Avrupa'daki ziraata dair genel bir bilgi verilir.

S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 2.

İlmü'l-eşya

Kimyagerlerin cisimleri “basit” ve “unsur” olarak ikiye ayırışından, “anasır” ve “element”in ne olduğundan, ecsam-ı basite ve ecsam-ı mürekkebeden, tournesol'dan bahsedilir. Mevcut taş ve kayaların en meşhurları belirtilir. Kireçli kayalar (kils) konu edinilir. Bir taşın kireçli olup olmadığının anlaşılması için iki yol anlatılır. Gaz habbelerinin ne olduğu açıklanır. Kilin özellikleri söylenir. Çakmak taşı da denilen havandan bahsedilir. Taş ve maden ocakları

hakkında bilgi verilir. Taş ocaklarından taşları koparmak için uygulanan üç yöntem -kazma ve ağır çekiçle keski usulü; külünk ve barut usulü; kama usulü- anlatılır. Yer altında açılan ocaklardan bahsedilir. Taş ocaklarında vuku bulan felaketlerden bahis açılır. Gaz patlaması, barutun tutuşması ve çökmenin en dehşetli kaza türleri olduğu söylenir. Çökme kazasının nasıl meydana geldiği anlatılır.

İlmü'l-eşya S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 3.

İlmü'l-eşya S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 3-4.

İlmü'l-eşya S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 3.

C

Cemil Hâverî (Doktor)

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 2-3.

Mesâil-i Fenniye Memâlik-i mahrûse-i şâhânenin ekser yerlerinde küçük göllere tesadüf edildiği belirtilerek bunlardan biri olan Ostrova Gölü anlatılır. Konumu; uzunluğu, genişliği, derinliği belirtilir. Bu gölde yapılan balık avlarından ve balıkçıların durumundan bahsedilir. Geçmişten bu yana geçirdiği dönüşümler anlatılır. Gölün Ladova Gölü'ne aktığı söylenir ve bir asır sonraki haline dair tahminlerde bulunulur.

Mesâil-i Fenniye S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 3-4.
(Mâbad-1 Nüsha 4)

H

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 3, 22 Nisan 1315 - 24 Zilhicce 1316, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem Muallim Zühdü Efendi ile öğrencisi İhsan Efendi'nin çıktığı dünya seyahatinin anlatıldığı, coğrafyaya dair tefrikanın bu ilk bölümünde; bir memleketin medeni olup olmadığının ulaşım araçlarının çokluğu ile belli

olacağı söylenir. Rusya-Sibirya demiryolu hattının inşasından bahsedilir. Şimendiferlerin devriâlem seyahatlerini kolaylaştırıp seyahat sürelerini kısalttığı ifade edilir. Rusya Sibirya hattı açıldığında otuz üç günde dünyanın dolaşılacağı söylenerek bu seyahatin güzergâhı anlatılır. Sibirya hattından önce takip edilen güzergâh da tarif edilir; bu seyahatin en kısa yoldan ve kolay şekilde yapıldığı varsayıldığında dahi en az altmış üç gün sürdüğü belirtilir.

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem

Tefrikanın ikinci bölümünde bir insanın, yaşadığı memleketi ne kadar tanırsa o kadar seveceği söylenir. Selanik'in mevcut durumu, bu şehre tesmiye olunan isimlerin manaları ve şehrin tarihçesi anlatılır.

S. 6, 13 Mayıs 1315 - 15 Muharrem 1317, s. 6-7.

Küçük Bir Devriâlem

Selanik'in tarihi eserlerinden, şehirdeki altyapı hizmetlerinden, cadde ve limanlarından bahsedilir. Şehrin konumu tarif edilerek yer koordinatları verilir. Ardından tefrikanın üçüncü bölümüne geçilir ve yola çıkma heyecanı anlatılır.

S. 17, 29 Temmuz 1315 - 04 Rebiyülahir 1317, s. 5-6.

Küçük Bir Devriâlem

Fransa'daki Mont-Blanc ve İsviçre'deki St. Gotthard tünellerinden bahsedilir.

S. 18, 05 Ağustos 1315 - 11 Rebiyülahir 1317, s. 5-6.

Küçük Bir Devriâlem

Altıncı bölüme geçilir. Zühdü Efendi ile İhsan Üsküp'e varır. Muallim Zühdü Efendi Üsküp hakkında bilgi verir.

S. 20, 19 Ağustos 1315 - 25 Rebiyülahir 1317, s. 6.

Küçük Bir Devriâlem

Muallim Zühdü Efendi, İhsan'a maden hususunda en

zengin memleketin İngiltere olduğundan, Üsküp'te bulunan madenlerden, altın madeninden ve altını kumdan ayırma işleminden bahseder. Daha sonra söz Üsküp'teki mekteplere gelir.

S. 22, 02 Eylül 1315 - 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 2-3.

Sakin olduğumuz arz nedir? (Musâhabe)

Dünya'nın fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilir. Dünyanın yapısı ve katmanlarından, şeklinden, güneşe en yakın üçüncü gezegen olduğundan, sıcaklığından, hacim ve ağırlığından bahsedilir.

S. 22, 02 Eylül 1315 - 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 5-6.

Küçük Bir Devriâlem

Kosova ovası, Vulçitrın sancağı hakkında bilgi verilir.

S. 31, 04 Teşrinisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem

Macaristan, Karpat Dağları ve Tuna Nehri hakkında bilgi verilir.

S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 1-3.

Kutb-i cenûbî
(Musahabe)

Güney Kutbu'nun Kuzey Kutbu kadar keşfedilmediği söylenir. Buraya yapılan keşif seyahatleri hakkında bilgi verilir. Güney Kutbu ile Kuzey Kutbu arasındaki farklılardan bahsedilir. Güney Kutbu arazisinin üç kısma ayrıldığı belirtilir. Belçika Antarktika Seferi'nin lideri Adrien de Gerlache ile yapılmış bir röportaj aktarılır.

M

M. Macide (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314 - 02 Şaban 1316, s. 4-7.

Arazimizin dâhili sıcaktır!,

Fırınlanmış elmanın kabuğunun soğukluğuna aldanıp elmayı ısıtıp yanan bir çocuğun durumundan ilhamla bir baba fırınlanmış elmayı dünyaya benzeterek çocuğuna yerin iç yapısı hakkında bilgi verir. Yer

kabuğu soğuk olduğu için bu sıcaklığın yeryüzündeki canlılar tarafından hissedilmediği, yer çekirdeğine yaklaştıkça sıcaklığın arttığı, bu sıcaklığın etkisiyle yanardağların, kaynar çamurların vs. meydana çıktığı söylenir. Eğer arzın dâhili sıcak olmasaydı yeryüzünde iskânın mümkün olmayacağı, hayvanatın kalmayacağı, nebatatın hâsıl olmayacağı belirtilir.

M. Midhat (Muharririn-i Rehber'den)

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 1-4.

Cuma Günü
Eğlencelerinden

Suyun kaldırma kuvvetinden yararlanarak hazırlanmış bir illüzyon gösterisi anlatılır. Bu illüzyonda bir volkan canlandırıldığı için bu bağlamda dünyadaki yanardağlardan da bahsedilir.

İmzasız

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 5-6.

Haritanın mucidi
kimdir?

Bu sorunun cevabının tam bilinemeyeceği söylenerek dört meşhur dünya haritası çizerinden bahsedilir: Eratosthenes, Hipporcus, Strabon, Batlamyus.

S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 5.

Kimberley Elmas
Madenleri

Güney Afrika'da yer alan Kimberley Elmas madenleri hakkında bilgi verilir. Yapısından, bulunduğu coğrafyadan, tarihçesinden, elmas çıkarma ve işleme sürecinden, işçilerden, dünyadaki muadilleri arasındaki yerinden bahsedilir.

S. 18, 07 Ağustos 1313 - 21 Rebülevvel 1315, s. 4-6.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri -
Livingstone

Afrika coğrafyasından kısaca bahsedildikten sonra, bu kıtaya yapılan keşif seyahatlerine geçilir. Bu sayıda anlatılan Kartacalı Hanon'un müstemleke kurmak için uygun şehir bulma amacıyla yaptığı Batı Afrika

seyahatidir. Herkül Sütunları'nın ötesine yelken açan Hanon'un donanmasının Sierre Leone'ye kadar ilerlediği, Kartaca'ya döndükten sonra ise Hanon'un bu keşif hakkında bir kitabe kazıttığı söylenir. Ayrıca dipnotta kuruluşundan yıkılışına kadar Kartaca hükümetini anlatan bir özete de yer alır.

Siyah Yağmur
(Garaib-i Tabiiyeden)

S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebülevvel 1315, s. 4.
Vietnam'ın güney kesimindeki Fransız sömürgesi Koşinşin'de yağın siyah yağmur konu edilir. Yağın şey aslında pirinçtir. Numuneler Paris'e gönderilerek incelenir. Raporda, rüzgârın bataklıklardaki pirinçleri yüksek mesafelere kaldırması ve bulutların bunları kendisine çekmesiyle bu pirinç yağmurunun meydana geldiği yazıldığı aktarılır.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-ı Nüşa 18) -
Livingstone

S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebülevvel 1315, s. 4-6.
“Pön” yani Kartaca lisanıyla yazılan kitabın çok sonra Yunancaya “Hanon'un Seyahati” başlığıyla tercüme edildiği söylenerek son sayıda kalınan yerden konuya devam edilir. Afrika içlerine yapılan keşif seyahatlerinin tam anlamıyla, 1788'de İngiliz Afrika Birliği'nin kuruluşuyla başladığı söylenir. Afrika Birliği'nin amaçlarının coğrafi keşifler yapmak ve köle ticaretini kaldırmak olduğu belirtilir. Bu noktada coğrafi keşiflerle birlikte başlayan sömürgecilik ve köle ticareti konularına açıklık getirilir. Yazının sonunda ise Afrika kıtasının tamamen keşfedilmediği ifade edilerek bu kıtayı keşfe mani olan doğal sebepler anlatılır.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-ı Nüşa 19) -
Livingstone

S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebülâhir 1315, s. 6-7.
Afrika'yı keşfetmek üzere yola çıkan kâşifler övülür. Hepsinin hikâyesini anlatmanın mümkün olmayacağı belirtilerek en meşhurlarından David Livingstone'un

seyahatine yer verilir. Tabâbet ve ilm-i hukuk âlimi olan İngiliz Livingstone'un, seyahatine protestan misyonerliği ile birlikte başladığı, Afrika'nın güneyinde Transvaal eyaleti civarında zencileri esaretten kurtarmak için bir cemiyet teşkil ettiği, buranın yerlileri tarafından kötü muamele görünce kuzeye doğru yolculuk etmeye mecbur kaldığı, Ngami Gölü'ne ulaştığı, Mokololo şehrine girdiği, Zambezi Nehri'ni dolaşarak Afrika içlerinden Luanda'ya doğru harekete kalkıştığı anlatılır.

S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 3-4.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-ı Nüşa 20) -
Livingstone

Makololo şehriden çıkan Livingstone'un uzun bir yolculuğun ardından ulaştığı Zambezi'de keşfettiği çağlayanlara İngiltere kraliçesi Victoria'nın adını verdiği aktarılır. Daha sonra şelalelerin etrafındaki Bahçe Adası'na çıktığı; oraya şeftali, zerdali ve kahve tohumları ektiği fakat adanın su aygırları tarafından tahrip edildiği anlatılır. Adanın ve şelalenin coğrafi özelliklerine değinilir. Livingstone'un Quelimane'ye kadar ulaştığı ifade edilerek Güney Afrika'da ilk defa bir okyanustan diğerine (Atlas Okyanusu'ndan Hint Okyanusu'na) kadar ilerlendiği belirtilir. Bölümün sonunda Livingstone'un yeni bir sefere başlamadan önce dinlenmek için İngiltere'ye döndüğü söylenir.

Ardından yeni bir bölüme geçilerek Livingstone'un üç sene sonra yeni bir sefere çıktığı ifade edilir. Fakat bu kez yalnız değildir; kardeşi Charles, Doktor Kirk ve Thornton da seyahatinde ona eşlik eder. Bu ikinci seyahati esnasında Shirwa Gölü'nü keşfettiği belirtilerek bu göl hakkında bilgi verilir.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 21) -
Livingstone

S. 23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebûlâhir 1315, s. 3-4.

Livingstone'nun seyahati anlatılmaya devam edilir. Çelik levhalardan müteşekkil ufak geçme gemisinin yeterince işine yaramamasından, Büyük Fil Bataklığı bölgesini ve Nyassa Gölü'nü keşfinden, Nyassa Gölü'nün özelliklerinden bahsedilir. Afrika'daki şiddetli sıtmadan dolayı eşini, arkadaşlarını kaybetmesi ve servetinin bulunduğu bankanın iflas etmesi üzerine üçüncü bir sefere hazırlanmak için Londra'ya döndüğü ifade edilir. Kendisine ödül verileceği zaman ödül olarak esir ticaretinin kaldırılmasını istediği söylenir. Üçüncü seferine hazırlanışı, seyahatinde yaşadıkları, Mweru ve Bangweulu Gölü'nü keşfi, Tanganika Gölü'ne ulaşması anlatılarak yazı bitirilir

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 23) -
Livingstone

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 4.

1868'den itibaren dört sene boyunca Livingstone'dan haber alınmadığı, bu yüzden onu aramak üzere Londra Coğrafya Cemiyeti'nin Afrika'ya bir ekip yolladığı anlatılır. Ardından, New York Herald Gazetesi muhabirlerinden Henry Stanley'in, Livingstone'u bu ekipten önce Ujiji'de bulduğu ifade edilerek olayın ayrıntıları aktarılır.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 25)

S. 27, 09 Teşrînievvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315, s. 4-5.

Stanley'in Livingstone'u bulma hikâyesi anlatılır. Stanley ile birlikte İngiltere'ye dönmeyen Livingstone'nun, Lualaba Nehri'nin Nil'in bir ayağı olup olmadığını keşfetmek için bir seyahate çıktığı fakat seyahatini tamamlayamadan Chitambo kasabasında yorgunluk ve sıtma yüzünden vefat ettiği söylenir. Livingstone'nun maiyetinde bulunan kişilerin

onun bedenini bulup İngiltere'ye göndermek üzere mumyaladığı ve Livingstone'un milletinin diğer büyük isimleri gibi Westminster Katedrali'ne defnolunduğu aktarılır.

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 4-5.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 27)

Londra Coğrafya Cemiyeti tarafından Livingstone'u bulmak üzere görevlendirilen Britanyalı Kâşif Verney Lovett Cameron'un Afrika seyahatinden bahsedilir. Ardından yeni bir bölüme geçilerek Livingstone'u bulup Avrupa'ya dönen Henry Stanley'in Amerika'nın New York Herald ve İngiltere'nin Daily Telegraph gazetelerinin para desteği sağladığı ikinci Afrika seyahatinden bahsedilir. Stanley'in, Tanganika Gölü'nü takip ve tetkik ettiği yolculuğunda Ujiji'de çiçek hastalığının baş göstermesi üzerine rotasını değiştirip Kongo Nehri'nin döküldüğü Atlas Okyanusu üzerindeki Cabinda'ya doğru yola çıktığı söylenerek yazı bitirilir.

S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 5-6.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 28)

Stanley'in ikinci Afrika seyahati anlatılmaya devam edilir. Yerlilerle savaşıdan ve Kongo Nehri'nin aşağılarını keşfedişinden bahsedilir. Ardından "Muhammed Ahmed" isyanı yüzünden güneye gitmek zorunda kalan Hattüistivâ valisi Emin Paşa'yı kurtarmak üzere Afrika'ya üçüncü kez sefer düzenlediği söylenir. Emin Paşa'nın kim olduğu ve yaptığı hizmetler hakkında bilgi verilir.

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 4-5.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 29)

Emin Paşa'yı kurtarmak üzere yola çıkan Stanley'in, Kongo'daki Ituri Ormanı'ndan geçerken yaşadığı olaylar ve gördükleri aktarılır. Bu ormanda yaşayan,

Stanley'in "cüce" diye ifade ettiği, Afrika'nın en kısa boylu insanları olan Mbutiler hakkında bilgi verilir.

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 6-7.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 30)

Stanley'in Emin Paşa'yı bulması ile birlikte yaşananlar ve 1889'da Bagamoyo'ya doğru yola çıkışları anlatılır. Seyahatleri esnasında Nil'in kaynaklarından biri olan Semliki Nehri'nin Edward ve Albert göllerini birbirine bağladığını ve Kamer Dağlarını keşfettikleri aktarılır.

Livingstone, Cameron ve Stanley'den sonra Georg August Schweinfurth'un 1869 yılında yaptığı Afrika seyahatine geçilir. Bongo kabilesine tesadüf edişi ve bu kabilenin tütün ziraatı ile uğraşan çiftçileri hakkında ayrıntılı bilgiler verilir. Daha sonra Niyam Niyam kabilesini gördüklerinden bahsedilir.

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 4-5.

İzlanda Balık Avcıları

İzlanda'da hakkında birtakım bilgiler verilir. Ardından İzlanda balık avcılarının Morina balığı avlamak için çıktıkları uzun seferler ve yaşadıkları güçlükler anlatılır.

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 4-5.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 31)

Sweinfurth'un Niyam Niyam ve Monbuttu kabileleri ile yaşadıkları anlatılır ve bu kabileler hakkında ayrıntılı bilgi verilir. 1870'te Hartum'a döndüğü ve 1871'de "Im Herzen von Afrika" yani "Afrika'nın Ortasında" isminde bir seyahatneme yazdığı söylenir.

S. 33, 20 Teşrînisânî 1313, s. 4-5.

Afrika Seyahatleri ve
Meşhur Kâşifleri
(Mâbad-1 Nüsha 32)

"Afrika Seyahatleri ve Meşhur Kâşifleri" isimli dizinin bu son yazısında İtalyan asıllı Fransız kâşif Pierre Savargnan De Brazza'nın Orta Afrika'ya yaptığı dört sefer anlatılır. Fransız Kongosu'nun oluşturulmasındaki katkılarından ve birkaç keşfinden bahsedilir.

Zambel-i Cedid'e
(Novaya Zemlya) Bir
Seyahat

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 4-6.

Hollandalı Guillaume Barentz'in seyahatleri konu edinilir. Barentz'in 1592'nin yazında Amerika'nın etrafını şimalden giderek dolaştığı söylenir. Spitzberg ile Novaya Zemlya arasındaki tehlikeli yolculuğundan, buzullar yolunu kapadığı için kışı Novaya Zemlya'da geçirmek zorunda kalışından ve orada yaşadıklarından bahsedilir. Altı ay sonra Laponya ya da Rusya sahilini keşfetmek ümidiyle yeniden yola çıkışı ve bu seyahati tamamlayamadan Barentz'in vefat edişi anlatılır. Reislerinin ölümü üzerine Laponya sahilindeki Kola kasabasına giden mürettebatın burada bir Hollanda gemisi bulup vatanlarına döndükleri belirtilir.

Üç asır sonra Kaptan Carlsen'ın Novaya Zemlya'ya gittiği ve orada Barentz ile adamlarının eşyalarını, yaptıkları evleri bulduğu aktarılır.

S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat ve
Seyyah-ı Meşhur
Nansen (Rehber
Tefrikası 1)

Çocuklar heyecanlı roman ve öyküleri okumayı sevdiği için “Çocuklara Rehber”de sergüzeşterle dolu seyahatnâmelerin tefrika edileceği, böylelikle çocukların eğlenerek birçok mâlûmat sahibi olacağı söylenir. Fridtjof Nansen'in Kuzey Kutbu'na yaptığı yolculuğunu anlattığı seyahatnâmesi yayımlanmadan önce Kuzey Kutbu'na gidip açlıktan veya soğuktan vefat eden kâşiflerden bahsedilir.

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 – 06 Şaban 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat ve
Seyyah-ı Meşhur
Nansen (Rehber'in
Tefrikası 2)

Kuzey Kutbu'na gidip orada vefat eden kâşiflerden bahsedilir. Öldüğüne dair söylentiler çıkan, kendisinden haber alınamayan Norveçli Kâşif Andre'ye de değinilir, iyi dileklerde bulunulur.

Bilinmeze doğru yolculuk eden, her türlü zorlukla mücadele eden kâşiflerin tüm bu fedakârlıkları sadece basit bir merak duygusu veya iştihar maksadıyla yapmadıkları, terakkیات-ı fûnuna katkıda bulunmayı ve cemiyet-i beşeriyeye hizmet etmeyi amaçladıkları ifade edilir.

Kuzeybatı geçidini bulmak için kâşiflerin yaptığı seferler, tarihi ve seyahat rotası belirtilerek sıralanır.

S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat ve
Seyyah-ı Meşhur
Nansen (Rehber'in
Tefrikası 3)

Kuzeybatı Geçidi'ni keşfetmek için 19. yüzyılda yapılan seferlerin anlatımına devam edilir. Sir John Ross'un, Sir James Ross'un kuzeye yaptıkları seyahatleri, keşifleri ve yazdıkları seyahatnâmeler hakkında bilgi verilir. Yine Kuzeybatı Geçidi'ni bulmak için yola çıkan meşhur İngiliz kaptanlarından John Franklin'den uzun süre haber alınamaması üzerine diğer seyyahların onu bulma çabaları aktarılmıştır.

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat ve
Seyyah-ı Meşhur
Nansen (Rehber'in
Tefrikası 4)

Nansen'den önce, kutba en çok yaklaşan seyyahın Amerikalı Greeley olduğu söylenir. Nansen'in ise nokta-i kutbun en yakınına giden kişi olduğu belirtilir. Ardından "Fridtjof Nansen 1" başlığı altında Nansen'in ilk seyahati kısaca anlatılmaya başlanır. Seyahatinde ne tür zorluklara göğüs gerdiğinden bahsedilir, kışlamaya mecbur kalınca hayatta kalmak için mors balıklarından faydalanışı ve yaptığı barınak anlatılır.

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası 5)

"Fridtjof Nansen" başlığı altında Nansen hakkında bilgi verilmeye devam edilir. Nansen'in Jules Verne kurgularını andıran maceralar yaşadığı söylenir.

Seyahatlerinde başarılı olmasını sağlayan unsurlar; karakter özellikleri, yetiştiği ortam ve eğitim hayatı anlatılır. Kuzey ülkelerindeki buz tabakalarından, buz üstünde kızak ve ski (kayak) ile ilerlendiğinden bahsedilir.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası 6)

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 4-5.
Kuzey ülkelerinde buzda kaymanın sadece eğlence veya avcılık amacıyla yapılmadığı bir mecburiyet olduğu söylenir. Nansen'in de gençliğinde kısa süre içinde buzda kaymayı öğrenip başarılı bir patenci ve kayakçı olduğu aktarılır. 1882 yılında Kristiania okulundan mezun olup balina balıkçılarına katılarak İzlanda'ya hem karada hem de suda yaşayan hayvanları tetkik etmeye gittiği söylenir. Daha sonra Grönland sularına yolculuk yapmak için Viking gemisine katıldığı, bu geminin Grönland'da bankizler arasında mahpus kaldığı söylenir ve yaşadıkları zorluklar anlatılır.

Serendib yahut Seylan
Adası

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 – 12 Ramazan 1315, s. 2-4.
“Sri Lanka” adası hakkında olan bu yazıda; adanın sömürge tarihi, coğrafi özellikleri, nüfusunun etnik ve dini yapısı, şehirleri, önemli turistik bölgeleri anlatılır. Adada yapılan tarım ve hayvancılık, istiridyeye avcılığı hakkında bilgi verilir.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası 7)

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 - 12 Ramazan 1315, s. 4-5.
Fok avcılarının gemisi Viking buzullarda sıkışınca Nansen'in etrafı gözlemlendiği ve ilk seyahatinin tasarımını bu gözlemleri doğrultusunda yaptığı söylenir. Kurtulup Grönland'dan döndükten sonra planladığı seyahati için altı yıl boyunca hazırlandığı belirtilerek “Nansen'in İlk Seyahati 2” başlığı altında seferi anlatılmaya başlanır.

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası 8)

Grönland seyahatinin pek bir getirisinin olmadığı, seyyahların amacının fûnunu geliştirmek olduğu söylenir. Grönland'da dair birtakım bilgiler verilir.

S. 44, 05 Şubat 1313 - 26 Ramazan 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası 9)

Grönland'ın târih-i tabîi araştırmaları açısından çok zengin bir yer olduğu belirtilir. İsveçli seyyah Nordenskiöld'ün Grönland'a yaptığı seferlerden bahsedilir. Nansen, Nordenskiöld'ün seyahatinde buzların üstünde patenle ilerlediklerini duyunca kendi seyahat planına kızak ve paten kullanabilen refakatçileri de ekler. Grönland'a gitmek için herkes batı sahillerinden yola çıkarken Nansen aksine buzullarla dolu, gemiyle geçip ilerlemenin zor olduğu doğu sahillerini tercih eder.

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 4-5.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası
10)

Nansen'in, 1888'de Grönland'ı geçmek için buzullarla dolu doğu sahillerinden yola çıktığı ve bunların arasından başarıyla geçtiği aktarılır. Bu hareket planı sebebiyle Norveç hükümetinin 7 bin franklık desteğini alamayan Nansen'e, Danimarkalı Augustin Gamél'in gerekli olan parayı verdiği belirtilir. 1888 Mayıs'ında İzlanda'ya doğru hareket eden Nansen, Temmuz ayında beş kişilik kfilesiyle beraber balina kayıklarına binerek seyahatine devam eder. Buzullar yüzünden bir buçuk ay kadar sahillere yanaşamamaları, en nihayetinde ise karaya çıkınca yolu kapatmış olan bir bankiz üzerinde yürüyerek Grönland'a varma çabaları anlatılır. Bankizin hareket etmesiyle de üzerinde mahsur kaldıkları ve Kuzey Okyanusu'nda sürüklendikleri ifade edilir.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası
11)

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 4-5.

Bir bankiz üzerinde sürüklenen Nansen ve ekibinin yaşadıkları zorluklardan bahsedilir. Nansen'in "Grönland Etrafında" isimli eserinde bu olayı yazdığı kısımdan alıntı yapılır. Sekiz gün sonra kuzey sahiline yanaşabildikleri ve Nansen'in planının birinci kısmının gerçekleştiği ifade edilir. Ardından fırtına yüzünden uzağına düştükleri Umiivik Koyu'na nasıl ulaştıkları anlatılır.

Kutba Seyahat
(Rehber'in Tefrikası
12)

S. 49, 12 Mart 1314 – 02 Zilkâde 1315, s. 4-5.

Christianshâb'a ulaşma planlarının yolda maruz kaldıkları fırtına sebebiyle bozulduğu, bu yüzden Nansen ve ekibinin rota değiştirerek Godthâb'a doğru ilerledikleri anlatılır. Seyahatin bu son aşamasında yaşadıkları zorluklar aktarılır. Tefrikanın 12. bölümü olan bu yazıyla birlikte birinci kısmın sona erdiği belirtilir.

Suakin (Mâlûmat-ı
Coğrâfiyyeden)

S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 5.

Bu yazıda Suakin şehri ve yerlileri hakkında bilgi verilir. Şehrin coğrafi konumundan, idari yapısından, köprü ile ana karaya birleşen Suakin Adası'ndan, yerlilerin yaşantısından, ticaretinden ve ithalat-ihracat ürünlerinden bahsedilir.

Marken Adası
(Mâlûmat-ı
Coğrâfiyyeden)

S. 7, 21 Mayıs 1314 – 13 Muharremü'l-haram 1315, s. 4-6.

Marken Adası hakkında bilgi verilir. Adanın coğrafi konumu, yüz ölçümü, nüfusu; adaya nasıl ulaşılacağı, su bastığı zaman adanın durumu; evlerinin iç ve dış tasarımı, ada sakinlerinin yaşantısı ve bazı âdetleri, giyimleri, geçim kaynakları, dışarıdan karşıladıkları ihtiyaçları anlatılır.

S. 11, 18 Haziran 1314 – 11 Safer 1315, s. 3-4.

Küba Adası (Mâlûmat-1
Coğrâfiyyeden)

Küba Adası'nın coğrafi özellikleri, nüfusu, demografik yapısı, ekonomisi hakkında bilgi verilir. Adanın tarihçesi -günümüzdeki sınıflandırmaya göre sömürge dönemi- anlatılır.

S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebûlevvel 1316, s. 1-3.

Altın Memleketi
“Alaska” (Mâlûmat-1
Coğrâfiyyeden)

Alaska'nın coğrafi konumundan, kim tarafından ne zaman keşfedildiğinden, ülke ekonomisinden bahsedilir. Fok, balina, vahşi ren avının ve balık avcılığının Alaska için önemli bir ticaret kaynağı olduğu belirtilir. Alaska'nın güneyindeki ormanların da ticaret için büyük potansiyele sahip olduğu söylenerek nakliyat için bir vasıta bulunduğu takdirde ülkenin gelirlerini artırmada bu ormanın olumlu etkisinin olacağı ifade edilir. Bunlar haricinde en önemli ekonomik gelir kaynağı olan altın madenlerinden bahsedilir. Alaska'daki altın madenciliğinin tarihçesi anlatılır. Burada ilk defa altın arayıp bulan kişinin kim olduğundan, altın madeni kaynakları sayesinde Juneau'nun gitgide büyüyen kasaba olmasından, Kalondik sahillerinde altın bulan bir kişinin milyoner olması üzerine ülkeye göçün artışından bahsedilir.

S. 16, 23 Temmuz 1314 - 16 Rebûlevvel 1316, s. 2-4.

Altın Memleketi
“Alaska” (Mâlûmat-1
Coğrâfiyyeden)
(Mâbad: Nüsha 15)

Kalondik sahillerinde altın bulan kişinin milyoner olması üzerine maden çıkarmak amacıyla buraya varmak üzere birçok seyyahın yola çıktığı söylenir ve onların uzun, zahmetli rotaları anlatılır; bu yolculuklara ne kadar para harcadıklarına değinilir. Madencilerin yaz ve kış meskenlerinden, yaşam şartlarından bahsedilir; yaşadıkları zorlukları gösteren haberler aktarılır. Maden işçilerinin nasıl çalıştığı ve ne kadar

kazandıkları aktarılır. Kuzey kutbunda barınılabilecek bir kasabanın inşa olduğu ve buradan Alaska'ya şimendiferle gidilebildiği, başka birçok yolun da yapılacağı duyurulur.

S. 17, 30 Temmuz 1314 - 23 Rebülevvel 1316, s. 6-7.

Ümit Burnu
Müstemlekesi
(Mâlûmat-ı
Coğrâfiyyeden)

Ümit Burnu müstemlekesi hakkında bilgi verilir. Cape Town limanındaki manzaranın güzelliği tasvir edilir. Buradaki mimari yapıdan, nüfusun etnik ve demografik yapısından, doğal kaynaklarından, eğitim sisteminden, ekonomiden, toprağın kullanımından bahsedilir. Ümit Burnu tarihinin köylüler ve çiftçiler tarafından çok iyi yazıldığına değinilerek sömürgeci Hollanda ve İngiltere'nin Ümit Burnu üzerindeki etkileri anlatılır. Bölgede bulunan ve buraya getirilen hayvanlar, bitkiler hakkında bilgi verilir. Melezlerin fiziksel özelliklerinden, mizaçlarından, inançlarından, yaşam şartlarından bahsedilir. Aynı şekilde bölgede yaşayan Hollandalılar da anlatılır.

Ümit Burnu
Müstemlekesi
(Mâlûmat-ı
Coğrâfiyyeden)
(Mâbad-ı Nüşa 17)

S. 19, 13 Ağustos 1314 - 08 Rebülâhir 1316, s. 2-3.

Deniz

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.

Buhar hâsıl eyleyen büyük havuzlara benzetilen denizlerin, yağmur yağışı döngüsündeki rolü anlatılır. Denizin, birçok canlının evi, birçok ailenin ise geçim kaynağı olmasından bahsedilir. Denizin dibinin arza benzediği, farklı yer şekillerini barındırdığı söylenir. Derinliğinin her noktada eşit olmadığına değinilerek tesadüf edilen en derin yerin kaç metre olduğu ve kim

tarafından keşfedildiği aktarılır. Denizin ortalama derinliğinin ne kadar olduğu ve deniz sularının tahmini hacmi belirtilir. Suyun rayihası tarif edilir ve bu rayihaya neyin sebep olduğu açıklanır. Denizin renginden, deniz suyunun tuzlu oluşundan ve bu suyun damıtılıp tatlı su yerine kullanıldığından bahsedilir.

S. 28, 15 Teşrînevvel 1314, s. 2-3.

Dolu

Musâhabenin ilk bölümünde, Selanik'te cuma gecesi akşamı yağan doludan bahsedilir. Dolu yağışının ne kadar sürdüğü, hangi yönden geldiği, dolu tanelerinin büyüklüğü ve dolunun yol açtığı tahribat aktarılır.

İkinci bölümde ise dolunun ne olduğu ve dolu tanelerinin nasıl teşkil ettiği anlatılır. Dolu tanelerinin şeklinin ve hacminin muhtelif olduğu; bunların gayet ince kar tanelerinden oluştuğu ve sonra buz tabakalarına dönüştükleri belirtilir. Doluya fırtınalı bir yağmurun refakat ettiği, dolunun ekseriya fırtına başlamadan önce yağdığı söylenir.

Selanik ve başka bazı yerlerde meydana gelen, birçok hasara sebep olan dolu yağışlarından ve bunların sıklıklarından bahsedilir. Dolu yağışlarının on beş dakikadan fazla sürmediği; mutedil havalarda daha çok görüldüğü ifade edilir. Doluyu hâsıl eyleyen bulutun, kül veya bakır renginde olup aşağı sathının büyük bir çıkıntı gösterdiği belirtilir. Dolunun sınırlı bir alana düştüğüne ve düşerken bir gürültü çıkardığına da değinilir.

S. 29, 22 Teşrînevvel 1314, s. 1-3.

Deniz (Musâhabe)

Deniz hakkındaki bu ikinci bahiste, deniz suyunu bulanıklaştıran etkenlerden bahsedilir. Yakamozun tasviri yapılarak bu ışığın neşet etme sebebine dair

tahminler aktarılır. Meddücezin ne olduğu ve nasıl meydana geldiği açıklanır. Gelgitin büyüklüğünün arttığı dönemlerden bahsedilir. Afrika sahilinden Güney Amerika'ya doğru daha rahat ilerlemek için denizcilerin rüzgârın veya büyük nehirlerin istikametini tespit ettikleri söylenir. Akdeniz'in suyuyla aynı yönde akan ama deniz suyuna karışmadan ilerleyen nehirlerden söz edilir. Dalgaların yüksekliği hakkında bilgi verilir. Dalgaların kuvvetine ise bir derece tayin olunamadığı belirtilir. Denizin 60-80 metre derinliğinde sakin olduğuna değinilir; aksi takdirde kabuklu canlıların denizdeki yaşamını sürdüremeyeceği ifade edilir.

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 - 03 Recep 1316, s. 1-3.

Yanardağ (Musâhabe)

Yanardağın tanımı yapılır. Yanardağların yalnızca yeryüzünde değil, deniz altında da buldukları söylenir. Alev, lav ve ateş püskürtmelerinin yanı sıra erimiş taşlar da fırlattıkları belirtilir. Her zaman aktif olmadıklarına, sakinliklerinin asırlarca sürebildiğine değinilen yanardağların, feveran edeceğine dair işaretlerin neler olduğu açıklanır. Patlayan yanardağların sebep oldukları felaketler anlatılır. Feveran müddetlerinin muhtelif olduğu belirtilir. İzlanda'da gerçekleşen yanardağ patlamalarından bahsedilir. Sönmüş bir yanardağın tasviri yapılır. Napoli'deki Vezüv Yanardağı hakkında bilgi verilir; öneminden, etkisinden, tarihteki meşhur feveranlarından, verdiği zararlardan bahsedilir.

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 - 10 Recep 1316, s. 1-4.

Yanardağ (Musâhabe)

Vezüv Yanardağı'nın ulemadan birçok kişinin ölümüne sebep olduğu belirtilir. Bunlardan birinin de Pelinos olduğu ifade edilir. Hayatı, ölümüne sebep olan

felâket ve ölmeden önceki son anları anlatılır. Ona refakat eden ve bu felâketten kurtulmayı başaran yeğeni genç Pelinos'un yaşananları anlattığı sözlerine yer verilir.

Ardından deniz altındaki yanardağlardan, bunların ortaya çıkardığı adalardan, feveranın sebeplerinden, İzlanda sahilindeki iki yanardağdan, dünyadaki aktif volkanlardan ve sönmüş dağlardan bahsedilir.

S. 45, 11 Şubat 1314 - 13 Şevval 1316, s. 3-4.

Bir Haftada Üç
Cumartesi

Yerel saat hesaplamalarının anlatıldığı bir musâhabedir. Selanik'ten çıkarak zıt yönlere doğru seyahat edip yine aynı noktaya dönen iki gemici ve Selanik'teki bulunan lokantanın sahibi arasındaki tartışma üzerinden bu hesaplama çocuklara öğretilir.

Lokantacı İsmet'e göre seyahat 186, Neşet'e göre 187, İsmail Recep'e göre 185 gün sürmüştür. İsmet cumartesinin o gün, Neşet önceki gün, İsmail Recep ise ertesi gün olduğunu iddia eder. Musa Bey kavga etmemelerini, her üçünün de haklı olduğunu söyler ve açıklar: Selanik hatta tüm Osmanlı toprakları için o günün cumartesi olduğunu, doğuya doğru giden için cumartesinin önceki gün, batıya doğru giden için ertesi gün olduğunu söyler. Hikâyede üç cumartesinin bir araya gelmesiyle kastedilen durum budur.

Bu durumun nasıl ortaya çıktığı açıklanırken Dünya'nın kendi etrafındaki dönüşünden, farklı boylamdaki yerler arasında zaman farkı olduğundan ve boylamlar üzerinden saat farkının nasıl hesaplanacağından bahsedilir.

- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 45) S. 46, 18 Şubat 1314 - 20 Şevval 1316, s. 4.
- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 46) S. 47, 25 Şubat 1314 - 27 Şevval 1316, s. 4.
- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 47) S. 48, 04 Mart 1314 - 04 Zilkâde 1316, s. 3-4.
- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 48) S. 49, 11 Mart 1315 - 11 Zilkâde 1316, s. 4.
- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 49) S. 50, 18 Mart 1315 - 18 Zilkâde 1316, s. 2-3.
- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 50) S. 51, 25 Mart 1315 - 25 Zilkâde 1316, s. 7.
- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 51) S. 52, 01 Nisan 1315 - 03 Zilhicce 1316, s. 7-8.
- Garaib-i Tabîyye S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 8.
“Garaib-i Tabîyye” başlıklı kısımda ise kuzey
ülkelerinde görülen glasiyelerden bahsedilir. Kuzey
Kutbu’nda “koyunlu kaya” olarak isimlendirilebilecek,
ilginç şekilli bir buzul tarif edilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 24, 16 Eylül 1315 - 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 8.
Üsküp sancağına bağlı Kumanova kazasından
bahsedilir.

- S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 6-7.
- Küçük Bir Devriâlem Sırbistan hakkında bazı bilgiler verilir. Niş şehrinden, başkent Belgrad'dan ve Dersaâdet yakınlarında aynı isimle anılan bir karyeden bahsedilir.
- S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 - 04 Şaban 1317, s. 4-6.
- Sibirya'da Sayd Âlemi Sibirya'daki avcılık faaliyetleri hakkında bilgi verilir. Avcıların kıyafet ve araç gereçlerinden, yaşadıkları zorluklardan, hazırladıkları tuzaklardan; hangi hayvanların avlandığından ve kürk ticaretinden bahsedilir.
- S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 - 11 Şaban 1317, s. 3-4.
- Transvaal (Musâhabe) Transvaal'in coğrafi yapısı, ticaret potansiyeli, ihracat ürünleri ve burada görülen terakki anlatılır. Topraklarının zengin altın madenlerini barındırdığı ve bu madenlerin muhtelif emperyalist ülkeler tarafından işlendiği söylenir. Boerlerden, İngiltere ile aralarındaki savaştan bahsedilir.
- S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 1-2.
- Musâhabe-i Fenniyye İlk kısımda Andre'nin akıbetini bildiren son haberlere yer verilir. İkinci kısımda Güney Kutbu'na seyahatin Kuzey Kutbu'na seyahatten daha zor olduğu belirtilir. Ardından Adrien de Gerlache'ın liderlik ettiği Belçika Antarktika Seferi'nden bahsedilir. Adrien de Gerlache'a Belçika Antarktika Seferi'nde eşlik eden heyet hakkında bilgi verilir. Ardından Gerlache'ın coğrafya cemiyetine sunduğu rapor yayımlanır.
- Musâhabe-i Fenniyye S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315-10 Ramazan 1317, s. 3-4.
- S. 41, 13 Kânûnusânî 1315 - 24 Ramazan 1317, s. 3-5.
- Musâhabe-i Fenniyye Amerika kıtasının nasıl keşfedildiği ve kıtanın isminin nereden neşet eylediği anlatılır. Bu bağlamda doğru

bilinen bir yanlış ortaya çıkarılır; Amerigo Vespucci isminin yanlış aktarıldığı İtalyan kâşifin adının aslında Alberigo Vespucci olduğu belirtilir.

S. 48, 09 Mart 1316 - 21 Zilkâde 1317, s. 7-8.

Coğrafi Bir Sual

Güney Afrika Transvaal hükümetine hemcivar olan araziye “Natal” tesmiye olunmasının sebebi açıklanır.

S. 49, 16 Mart 1316 - 28 Zilkade 1317, s. 2-4.

En Büyük Gaz
İhracathaneleri

Dünyadaki gaz ihtiyacının yarısının Bakü’den, diğer yarısının ise Amerika’daki Pittsburgh şehrinden sağlandığı belirtilir. Bu memleketler hakkında malumat verilir. Gazın şehir halkının yaşamını etkileyen olumsuz tesirlerinden bahsedilir.

S. 50, 23 Mart 1316 - 05 Zilhicce 1317, s. 5-6.

Nil Harabeleri

Nil harabelerinin Napolyon Bonapart’ın Mısır’ı ziyaretiyle birlikte Batı’da dikkat çekmeye başladığı söylenir. Antik Mısır harabelerinden, hiyeroglif yazısının çözülmesinden ve bu bölgeye yapılan seyahatlerden bahsedilir.

S. 1, 06 Nisan 1316 - 19 Zilhicce 1317, s. 4-5.

Nil Harabeleri (1)

Üçüncü sene ellinci sayıda yer alan aynı başlıklı yazının devamı olan bu metinde, Mısır’daki Luksor şehrinden ve Karnak köyünden, buradaki eserlerden, Asur ve Acemlilerin bu eserlere hücumundan, diğer milletlerin buraları keşfedişinden bahsedilir.

S. 2, 13 Nisan 1316 - 26 Zilhicce 1317, s. 5-6.

Nil Harabeleri

Luksor ile Karnak’taki heykel ve tapınlardan, iklim yapısından, turizm haricinde bir servet kaynağı olarak hurma ağaçlarından bahsedilir.

Tabiî-i Fener Hizmetini İfa Eden Cezire	S. 6, 11 Mayıs 1316 - 25 Muharrem 1318, s. 3. Stromboli Yanardağı örneği üzerinden sahillerde bulunan yanardağların gemiler için birer deniz feneri vazifesi gördüğü anlatılır.
Spitsbergen Sularında Tetkikat-ı Fenniye	S. 6, 11 Mayıs 1316 - 25 Muharrem 1318, s. 6. 1899 yılında, Monako Prensi'nin desteğiyle yapılan Prens Alice Seferi'nden bahsedilir. William Speirs Bruce'un da aralarında bulunduğu keşif heyeti Spitsbergen sularında fennî bir araştırma yapar.
Sabun Madeni	S. 6, 11 Mayıs 1316 - 25 Muharrem 1318, s. 7. Amerika'da keşfedilen, sınai sabuna ihtiyaç bırakmayan doğal sabun kaynakları hakkındadır.
Musâhabe	S. 7, 18 Mayıs 1316 - 03 Safer 1318, s. 4-5. Transvaal madenlerinden ve Amerika keşfedildiğinden beri ihraç edilen kıymetli madenlerin miktar ve meblağından bahsedilir.
Niagara	S. 11, 15 Haziran 1316 - 01 Rebülevvel 1318, s. 4-5. Amerika'daki şelale ve göllerden bahsedilir. Niagara şelalesi hakkında bilgi verilir.

3.2.7. Sanat

C

Celal Hâverî

Sanâyi-i Nefîse

S. 8, 27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317, s. 7-8.
Güzel sanatlar adı altında zikredilen dört sanatın neler olduklarını ve menşelerini anlatılır. Ele alınan söz konusu sanatlar heykel, resim, şiir ve musikidir.

	S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 1-2.
Sanâyi-i Nefise ile Fotoğrafçılık	Fotoğrafçılık hakkında faydalı bilgiler verilir.
	İmzasız
	S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 5-6.
Sanâyi-i Nefise	Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde okunan “Resim, Şiir, Musiki” başlıklı bu yazı, her şey de tek milin insan için mümkün olmadığı, meyle ve istinada göre bir alanda çalışmak gerektiği, insanın yalnızca bir veya iki fende ihtisas sahibi olabileceği ve meyli ile merakı nispetinde terakki eyleceği anlatılır.
3.2.8. Edebî Türler	
3.2.8.1. Şiir	
	A
A. (Ayn) A. (Ayn)	
	S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 1.
Bir Çocuğun Tefekküratı	Çocukların kabiliyetleri sınırlı olsa da onlar için de sevmenin, dua etmenin, çalışıp gayret göstermenin mümkün olduğu anlatılır.
	S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 6-7.
Dere	Fransızcadan tercüme edilen bu şiirde, kişinin kendini methetmesinin çirkin bir davranış olduğu ve en nihayetinde övündüğü ne ise onu yitireceği anlatılır.
	S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 4.
Böcek	Herkesin yaşadığı bir zorluğun olduğu, kişinin başkalarının durumunu iyi görüp de kendi sahip olduğu şeyleri küçümsememesi gerektiği anlatılır.
	S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 7.
Küçük Sabiha	Merhametli olmaya, fakir ve zor durumdaki insanlara yardım etmeye dair bir manzum hikâye.

	S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 1.
Sabâvet	Çocukluk dönemi anlatılır. Zamanın hızlı geçtiği belirtilerek iyi bir gelecek için çocukluk döneminde çalışılması tavsiye edilir.
	S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebülevvel 1318, s. 1.
İmtihan	Çalışmaya alışmanın tavsiye edildiği şiiirdir.

A. (Ayn) İsmet (İbnü'l Faik)

Cülûs-ı Meyâmin-me'nûs-ı Hazret-i Pâdişâhî	S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 3. Padişahın tahta çıkışını kutlayan ve onu metheden bir şiiirdir.
--	--

A. (Ayn) Sena

Feyzi Sıbyan Mektebinde	S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 1-2. Feyzi Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat törenin de okunan bu şiiirde, bir çocuğun mektepteki ilk gününden başlayarak öğrenci olarak geçirdiği zamandan, karşılaştığı zorluk ve fırsatlardan bahsedilir. Mektebin kişiye sağladığı faydalar üzerinde durulur.
-------------------------	--

Abbas Hâverî (Edirne Lisân-ı Osmânî Muallimlerinden)

	S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebülevvel 1316, s. 1.
Tembel Çocuklara	Servetine güvenen, tembelliği alışkanlık edinen kişilerin gelecekte zor duruma düşebilecekleri anlatılır. Zamanın çabuk geçtiği ve ilim ile marifetin refah getireceği belirtilerek çocukluktan itibaren çalışılması, çalışmaya alışılması gerektiği ifade edilir.

Ahmed Galib (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Muntahi Sınıf Talebesinden)

	S. 33, 18 Teşrinisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 7.
Nasihat	İlim ve fazilet sahibi, güzel ahlaklı, nefesine sahip, mütevazı kimseler olmayı tavsiye eden bir manzume

yer alır. Ardından “Rehber” başlığı altında on on iki yaşlarında bir mektep öğrencisinin yazdığı bu manzumenin kemal-i takdir ile yayımlandığı söylenir. Ahmed Efendi nazımdaki mahareti sebebiyle tebrik edilir.

Âtîf

S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 2.

Sâî

Çalışmanın önemi ve faydası konu edinilir.

C

Celal Hâverî

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 2.

Karınca ile Ağustos Böceği

Derginin genç muharrirlerden Celal Hâverî'nin, La Fontaine'nin “Ağustos Böceği ile Karınca” hikâyesinin tanzim edilmiş Fransızca versiyonundan nazmen tercümesi.

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 1.

Bir Muhâver-i Tıflâne

Sâî ve gayretin izzetinden bahsedilir. Çalışanın saadete nail olacağı belirtilir.

S. 10, 10 Haziran 1315 – 14 Safer 1317, s. 1.

Gül ile Karanfil

Dünyadaki küçük büyük tüm mahlûkatın fani ve aciz olduğunu anlatan şiirdir.

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 1.

Yarın

Yapılması gereken bir işi ertelemenin zararı anlatılır. “Yarın yaparım” düşüncesinin gerçekçi olmadığı, kişiyi güç durumlara düşüreceği ifade edilir.

Cûdî (Muallim)

S.1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 4-5.

Âyîne ve Çocuk

“Mektep Manzumeleri” diye belirtilen bu bölümde, Muallim Cûdî Efendi'nin on yedi sene evvel mektepler için yazdığı bir şiiri yer alıyor. Şiirde küçük bir çocuk

ilk defa ayna görür. Hareketlerini taklit eden yansımasına kızıp kaş çatar. Bunun üzerine annesi, surat asmaması ve sevgi dolu olması ile ilgili ona bir nasihat verir. Dünyanın ayna gibi olduğunu; kendisi nasıl olursa, ne yaparsa onunla karşılaşacağını söyler.

S. 7, 20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317, s. 1-2.

Fukara İşçiler
Lisanından

Muallim Cudi Efendi'nin, çok zaman önce yazmış olduğu bu şiiri, *Rehber*'e hediye ettiği belirtilir. Bu şiirde, fakir insanların sermayesinin Allah'ın verdiği kuvvet olduğu, çalışmanın değeri, insanların birlik içinde olması gerektiği ve birliğin ortaya çıkaracağı şefkat ele alınır.

E

Edib (Selanik Merkez Kumandan Kâtibi Midillili)

S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 1.

Pederle Çocuğun
Beyninde Muhâvere

Fransızca müntehabat-ı âsardan muktebes olan bu şiirde, Dünya'nın küre şekli sebebiyle arzın sonunun olmadığı, dümdüz ilerledikçe başlanılan yere dönüleceği anlatılır.

Edhem İsmail (Eczacı)

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 2-3.

Mektebe Veda

Mektebin önemini ve sağladığı faydaları anlatan bir şiirdir.

F

Fazlı Mağmumî (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

S. 50, 18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316, s. 4.

Ayıpçı olmayın
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Genç bir çocuk bir ihtiyarın kamburuna dikkat çeker; ihtiyar da ona, kimsenin kusurunu aramaması gerektiğine dair bir ders verir. İnsanların kusurlarını görüp ayıbını söylemenin kötülük olduğu ifade edilir.

	Kusur aramak illa lazım ise kişinin kendi kusurlarına bakması ve nefsine dikkat etmesi tavsiye edilir.
	S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 9.
Atalet mûcib-i sefalettir (Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden)	Bu şiirde vakti boş geçirip tembellik etmenin insanın geleceğini mahvettiği anlatılır.
	S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 8.
Tavâzu muktezâ-yı edeptir	Gururun pişmanlık getireceği; kişinin tevazu sahibi olması, haddini bilmesi gerektiği anlatılır.
	S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebûlâhir 1317, s. 9.
Düşmandan yardım beklenilmez (Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden)	Bu şiirde düşmandan medet ummanın faydasız olduğu anlatılır. Bir sinek örümceğin ağ örüşünü hayranlıkla seyrederken ağa düşüp kurtulamaz ve yalvararak örümcekten yardım ister ama örümcek avına merhamet etmez.
	S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 9.
Bir Peder Evladına (Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemiyyesinden)	Bir babanın oğluna verdiği nasihatlerden oluşan bu şiirde; eğlenceye dalıp cahil kalınmaması, tahsil-i hüner eylemenin lüzumu, cahil ve tembel kimselerin toplum içinde değer görmeyeceği, böyle olmaktan ve böyle insanlarla arkadaşlık etmekten kaçınmak gerektiği anlatılır.
	S. 21, 26 Ağustos 1315 - 02 Cemaziyelevvel 1317, s. 8.
Nasihat dinlemeyen cezasını bulur	Yaramaz olmayıp nasihat dinlemeyi tavsiye eden manzum hikâyedir.
	S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 - 21 Cemaziyelahir 1317, s. 9.
Türkçe Bir Şiirim Yahut Münacat	Yalın dille yazılmış bir münacat yer alır.

H

H.(Ha) Ramiz (Vodinalı)

S. 20, 19 Ağustos 1314 – 14 Rebûlâhir 1316, s. 1-3.

Cülûs-ı Hümâyûn

II. Abdülhamid'in tahta çıkışının yıldönümü için yazılan övgülerin ve iyi dileklerin yer aldığı kutlama metnidir. Sadi Efendi'nin manzume şeklinde yazdığı bir dua ve Vodinalı H.(Ha) Ramiz Bey tarafından ihda buyurulan bir şiir bulunur.

Halis Zeki (Kayseriye Mekteb-i İdâdî Telebesinden)

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 1-2.

Tevzî-i Mükâfattan

Sonra

Bu şiirde “Tembel” ve “Çalışkan”ın konuşmaları yer alır. Ancak çalışmayla başarının elde edileceği; üstünlüğün servet ile değil fazilet, ilim, irfan, edep ve terbiye ile olacağı; ataletin kişiyi emeline ulaştırmaktan ve şeref sahibi olmaktan mahrum edeceği anlatılır.

Hamdi (Edirne Mekteb-i İdâdî Talebesinden Debrelî 01 Numaralı)

S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 1-2.

Çalışkan Refikime

Mektebin feyiz ve saadet kaynağı olduğu, tahsilin gereğinin gayret olduğu, mektep ve muallimlerin önemi anlatılır.

Hüseyin Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Beyzâde)

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 4.

Haylaz Makbule

Siroz mutasarrıfı atüfetlü Mustafa Nail Bey Efendi hazretlerinin mahdumu Hüseyin Hilmi Bey Efendi tarafından dergiye gönderilen bu şiirde, vaktin boşa geçirilmemesi ilim ve irfanla meşgul olunması tavsiye edilir; haylaz değil fazilet sahibi ve edepli olmak gerektiği söylenir; güzellik, servet gibi değerlerin geçici olduğu belirtilir. Şiirin ardından “Rehber” başlığı altında şiire ve Hüseyin Hilmi Bey'in yazma yeteneğine dair övgü dolu sözlerde bulunulur.

İ

İsmâil Safâ (Mecmua-i Edibe)

S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 1.

Talebe Lisanından

Saadetli İsmail Sefa Bey Efendi hazretleri tarafından Feyz-i Sıbyan Mektebine ihda olunan ve mektebin tevzî-i mükâfat töreninde okunan bu şiirde, mektep sayesinde elde edilen meziyetlerden bahsedilir. Mektebin bilginin, öğrenmenin zevkini tattırdığı, sahip olunan bilginin ne kadar az olduğunu fark ettirdiği, daha fazlasını öğrenme ve fazilet ehlerinden, sanatlı, hünerli, marifetli kişiler olma isteği uyandırdığı belirtilir.

S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 1-2.

Mekteb-i Talebeye

Mektebin ve tahsilin önemi hakkında bir şiirdir.

L

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 1-2.

Kumru

Sâî ve gayret ile ilm-i kemâlâta ulaşılacağını anlatan şiirdir.

M

Makbule (Mekteb-i Hamidiye İnas Muallime-i Sâniyesi)

S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 6.

Çocuklara Veda

Mekteb-i Hamidiye inas muallime-i sâniyesi Makbule Hanım tarafından mektebi terk etmesi üzerine talebe hanımlara karşı okunan nutk-ı manzumun suretidir.

Mehmed Âkif (Dersâdet Dâru'l-muallimîn Müdavimlerinden Avrethisarlı)

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 6.

Teşekkürüye

Avrethisar'da yeni açılan bir rüştiye mektebi için padişaha teşekkürlerin sunulduğu şiirdir.

S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 8.

Bir Şakirt Lisanından

Mektebin ve çalışmanın önemi üzerine bir şiirdir.

S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 1.

Bir Muallim
Lisanından

Cehaletin kötülüğü anlatılır; sebat ve gayretle çalışanın istediği şeyi elde edebileceği söylenir.

Mehmed Ali (Kal'a-i Sultaniyye-i Mekteb-i İdâdîsi Şâkirdanından 247 Numaralı)

S. 48, 04 Mart 1314 – 04 Zilkâde 1316, s. 3.

Mektep Şarkısı
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Vakti boş geçirmeyip çalışmak, mektebe gidip tahsil sahibi olmak konusunda teşvik eden şiirdir. Şiirde birçok mektep açtırdığı için II. Abdülhamid'e dua edilir.

Mehmed Fuad (İzmir'den Menemen Mekteb-i İbtidâî Muallim-i Ūlâ)

S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 1-2.

Mektepte

Cehaletin kötülüğü anlatılır.

Murad Nihad (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Selanikli)

S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Tembel ve Çalışkan
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Biri tembel diğeri çalışkan iki çocuğun muhaveresi şeklinde yazılan bu şiirde, kişinin çalışarak yükselebileceği, tembelliğin ancak sıkıntı ve ceza getireceği anlatılır.

N

Necip Vecdi

S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 4-5.

İkrar-ı Kabahat

Kardeşlik duygusu ve cesarete dair ahlâkî bir manzume.

Bir sınıfta bir kabahat işlenir. Kimin yaptığı meçhuldür. Muallim öğrencilere sorar ama kardeşlik

duygusuyla kimse o kişiyi ihbar etmez. Çünkü ceza çok şiddetlidir. Hoca, öğrenmekte kararlıdır. Bu sefer söylemedikleri takdirde tüm sınıfın suçlu olacağını ve hepsini cezalandıracağını söyler. Çocuklar yine de tavırlarını değiştirmez. Fakat suçu işleyen kişi de aynı kardeşlik duygusuyla arkadaşlarının ceza alacak olmasına dayanamaz ve kabahatini itiraf eder. Yaşına göre büyük bir cesaret gösteren bu çocuğu hocası azarlamaz ve tüm sınıfı erdemli davranışları için takdir eder.

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 4.

Mini Mini İşçi

Sayfa yırtık olduğu için şiirin ancak dokuz dizesi okunabiliyor. Bu dizelerde, annesine sürpriz yapmak için hevesle emek vererek dikiş diken bir kızdan bahsedilir. Sahip olduğu emelin onu mutlu ettiği ve gururlandırdığı ifade edilir.

S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 4.

Ağlama! (Mektep
Manzumesi)

Öğrencilerin, hocaların söz ve uyarılarına kırılıp üzülmemeleri gerektiği; pişmanlıklarını dile getirdikleri takdirde hocaları tarafından bir baba şefkati ile karşılanıp affedilecekleri ifade edilir.

S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 3-4.

Zahire aldanmayınız!
(Mektep Manzumesi)
(Ahlakî bir fıkranın
ifade-yi nazmiyesi)

Görünüşe aldanılmaması ve maddiyat üzerinden insana değer biçilmemesi gerektiğine dair bir şiir. Zengin biri eski bir elbise giyip hamama gider, hiç ilgi görmez ve ücret olarak bir altın bırakır. İkinci kez aynı yere güzel elbiselerle gelir ve kendisine sürekli hizmet edilir. Bu sefer bir onluk bırakır. Bu duruma şaşırınlara olanları anlatır ve ekler: “Nice âlim eski kıyafetler içindeyken nice cahil hoş elbiseler giyinir.”

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 1-2.

Mektep
Münazaralarından

Gerçek servetin mal mülk değil, ilim irfan olduğunu anlatan bir şiiirdir.

Mektebin teneffüşhanesinde Hayriye, Fâhire'yi üzgün görüp ona "hemşire" diye hitap ederek ne olduğunu sorar. Ama zengin olan Fâhriye fakir biri olan Hayriye'nin hitabından hoşlanmaz; denk olmadıklarını, bu hitabın yakışıksız olduğunu düşünür. Daha sonra Fâhire'yi hiddet içinde gören Sâliha, Hayriye'den neler olduğunu öğrenir ve Fâhire'yi kınar. Gerçek servetin ilim, irfan, edep, terbiye, güzel ahlak olduğunu söyler. Âkile'nin anlattığı kıssa ile hatasını iyice anlayan Fâhire diğerlerinden af diler ve barışırlar.

S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 1.

Yıldırım ile Yağmur

Bu şiiirde yıldırım ve yağmur kişileştirilerek konuşturulur. Böylelikle tabiatları hakkında bilgi verilir.

Yıldırım âlemi titreten, herkesi dehşete düşüren azameti ile övünürken yağmur yıldırıma övünmemesi gerektiğini, onun âleme zarar verdiğini, kendisinin ise rahmet sularıyla âlem için faydalı olduğunu ifade eder.

S. 13, 03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315, s. 1-2.

Kişinin çektiği dil-i
belasıdır (Mektep
Manzumesi)

Sükûnetini koruyamayıp hiddetle konuşma arzusu duyan kişinin başına kötü şeyler gelebileceğini anlatan fabl türünde bir şiiirdir.

Bir gölde bir süreliğine komşuluk eden iki ördek ile bir kurbağa vardır. Ördeklerin göç vaktinin geldiğini öğrenen kurbağa gölde yalnız kalmak istemez. Ördekler de haline üzülüp onu bir dal aracılığıyla taşıyarak yanlarında götürürler. Bu şekilde bir köyün

üzerinden geçerken köydeki çocuklar onları görür ve kurbağa ile dalga geçerler. Kurbağa, çocukların sözlerine öfkelenir ve bulunduğu yüksekliği unutarak onlara cevap vermek için aşağı bakar. Fakat düşünmeden yaptığı bu hareket düşüp paramparça olmasına sebep olur.

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 1-2.

Yağmur Damlası

Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat resminde okunan bu şiir, merhametli olma ve birliğin önemi üzerinedir. Çocuklar yağmur tanelerine benzetilir.

S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebülevvel 1315, s. 1.

Görünüşe

Aldanmayınız - İsmim

Hâfidir

Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde beş yaşında bir çocuk tarafından okunan bu şiirde, boyu kısa veya yaşça küçük olan birinin büyük erdemlere sahip olabileceği anlatılarak insanların görünüşlerine göre değerlendirmemesi tavsiye edilir. Çalışan insanın korkudan âzâde olacağı söylenir.

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 1.

Fart-ı Şefkat

Fazla şefkatin getirdiği olumsuz sonuçlar anlatılır, ceza hak ettikleri durumlarda çocuklara şefkat göstermenin onlara zarar vereceği söylenir.

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 - 12 Ramazan 1315, s. 1-2.

Tıfl-ı Sâim

“Tıfl-ı Sâim” şiirinde ramazanda oruç tutan bir çocuğun hal ve tavırlarından, yaptığı ibadetlerden bahsedilerek örnek bir mümin tasvir edilir.

S. 49, 12 Mart 1314 - 02 Zilkâde 1315, s. 1-2.

Mektep Mazumesi

Okulun mahiyeti ve okula gitmenin önemi anlatılır. Eğlence ile tembelliğin, sorumluluk ile eziyetin, özgürlük ile nefse düşkünlüğün birbirine karıştırılmaması gerektiği vurgulanır. Şiirde, okula

gitmeyi eziyet olarak gören, okulu hapse benzeten, özgür kalmak isteyen bir çocuğa arkadaşı okulda öğrendiği bir kıssayı anlatarak tavsiye verir. Mum özgür kalmak isteyip fanustan şikâyet eder fakat fanus açıldığı an ateşi söner.

S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 1-2.

Muhabbet-i Müttekâbile
ve Tasarruf

Tasarruf etmenin önemi hakkında yazılmış bir şiiirdir.

S. 19, 13 Ağustos 1314 - 08 Rebûlâhir 1316, s. 1.

Küçük Mukallid

Aciz olunan bebeklik dönemi hatırlatılarak bu zamanlarda anne babaların verdikleri emeklerden ve yaptıkları fedakârlıklardan bahsedilir. Bunun nazar-ı dikkate alınarak anne babaya karşı görev bilincinde olunması gerektiği ifade edilir.

S. 23, 10 Eylül 1314 - 06 Cemaziyelevvel 1316, s. 1-2.

Değirmenci ile
Merkebi (Ahlaki)

Tariz ederler diye keder duyup insanların düşüncesine göre hareket etmemek, bedbin olmayıp hüsn-i tevile alışmak ve her işi iyice düşünüp zahire göre hükmetmemek gerektiğini anlatan manzum hikâyedir.

S. 25, 24 Eylül 1314 - 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 1.

Budanmış Bağ

Bu şiiirde bağ benzetmesi üzerinden hayra hizmet edenlerin, Allah'ın bahşedeceği nimetlere nail olacağı; haset duyanların ise sahip olduklarını dahi yitirecekleri anlatılır.

S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 1.

Lafazan

Dile hâkim olmanın, gelişigüzel konuşmamanın, yerine göre söz söylemenin öneminin belirtildiği şiiirdir. Kişinin ağzına her geleni söylemesinin başını derde sokacağı ifade edilir.

	S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 1.
Tecessüs (Ahlâkî)	Merakını gidermek için gizlice bir şeyi öğrenmeye çalışmanın fena bir davranış olduğu, pişmanlıkla sonuçlanacak bu eylemin alışkanlık haline getirilmemesi gerektiği ifade edilir.
	S. 30, 29 Teşrînievvel 1314 - 26 Cemaziyelahir 1316, s. 1-2.
Hasisin Encamı (Ahlaki)	İktisat ile hissetin yani pıntılığın birbirine karıştırılmaması gerektiği söylenir. Kişinin ihtiyaçları için harcama yapmayıp hırsla, sürekli para biriktirmesinin kötü bir alışkanlık olduğu ve bu birikimden fayda görmeyeceği belirtilir.
	S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314 - 02 Şaban 1316, s. 1.
Yalnız mükâfat için mi çalışılır?	Minnet duygusuyla çalışma üzerine bir şiiirdir.
	S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314 - 09 Şaban 1316, s. 1-2.
Oburlara	Oburluğun getirdiği fena sonuçları gösteren ibretlik misaller aktarılır. Midenin çok doldurulmaması, gereği kadar yenmesi, yenilen şeylere dikkat edilmesi tavsiye edilir.
	S. 52, 01 Nisan 1315 - 03 Zilhicce 1316, s. 1-2.
Yuvalar	Kuşların da insanlar gibi yavrularına karşı yoğun bir sevgi ve şefkat duyduğu; yuvalarını korumak, yavrularına bakmak için gayretle çalıştıkları anlatılır. Kuşların da birer canlı olduğu unutulmadan yuvalardaki yavru kuşlara zarar verilmemesi ve annelerinden yavrularının ayrılmaması gerektiği ifade edilir.

Kelebek ile Lahana S. 5, 06 Mayıs 1315 - 08 Muharrem 1317, s. 1.
Kişinin, ikbaline ulaşınca saadetine vesile olanları unutarak nankörlük edip gurura kapılmaması, onlara hürmet göstermesi gerektiği söylenir.

Manzume S. 8, 25 Mayıs 1316 - 10 Safer 1318, s. 1.
Fez-i Sıbyan Mektebi yararına düzenlenen gezide Muallim Necip Efendi mahdumu küçücük Hafı Efendi tarafından okunan bu şiirde, bugünün çocuklarının yarının ricali olacağı belirtilir. Mektep için yapılan yardımlardan dolayı hamdedilir.

O

Osman Nuri (Deâvî Vekili)

Tarih S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 7.
Dersâadet'te vükelâ-yı deâvîden izzetli Osman Nuri Efendi'nin lütfettiği tarih cevherine yer verilir. "Çocuklara Rehber" dergisinin çıkış tarihini bildiren ebce hesabıyla yazdığı mısrası şöyledir: "Tevfik-i hüda rehber-i sıbyan ola Nuri."

Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisân-ı Osmânî Muallimi)

El-Cezaü min cinsil amel S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 2-3.
Yapılan kötü amelin cezasının yine o amel türünden olacağına dair ahlakî ders veren bir şiirdir. Ayaktakımından iki aşağılık kimse arkadaş olup birlikte, kârın da zararın da ortak olduğu bir işe kalkışır. Eşkıyalık edip insanların malını gasp ederler ve ifşa olma tehlikesine karşılık da sürekli şehir değiştirirler. Bir gün malını gasp etmek için bir adamı katlederler. Elde ettikleri servet onları daha da hırslandırır. İkisi de servete tek başına sahip olmak ister. Biri diğerini zehirler, öteki de onu vurur. Adam öldürmenin cezası kendi ölümleri olmuştur.

Gurur (Mektep
Manzumesi)

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 1-2.

Bir fabl olan bu şiirde gururun kötü akıbeta yol açacağı anlatılır. Tavşan, kurbağa ve ördek kendi aralarında konuşurken konu içlerinden hangisinin daha rüchan/üstün olduğuna gelir. Ördek, hemen söze girer; kurbağanın yalnız su içinde, tavşanın da karada yaşadığını ama kendisinin hem suda hem karada bulunabildiğini hatta uçabildiğini söyleyip gururlanır. Bunun üzerine aniden bir kartal gelir; tavşan kaçar, kurbağa suya dalar, ördek kaçamaz ve kartalın avı olur. Şiir netice bölümüyle sona erer: “İşte böyle gururun encamı/ Getitir âdeme serencamı.”.

Sâî ve Amel

S. 47, 25 Şubat 1314 - 27 Şevval 1316, s. 1.

Edep, ilim ve amelin öneminden ve bunlar arasındaki ilişkiden bahsedilir. Edep, ilim ve amelin kişi serefraz kıldığı söylenir. Amelsiz ilmin heder olduğu belirtilerek, ilim ağaca, amel ise meyveye benzetilir.

Netice-i Gurur
(Ahlâkî Manzume)
(Mâbad-ı Nüşa 50)

S. 51, 25 Mart 1315 - 25 Zilkâde 1316, s. 2-3.

Gururun kötü bir akıbet getirdiğinin, kibrin sevinci yok ettiğinin söylendiği bir şiirdir.

Çocuklarla Bir
Asırdîde

S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 3.

Zamanın muttasıl akışı ve fanilik üzerine bir şiirdir.

R

Rauf (Leskovikli)

S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 1.

Bir Kuş!..

“Hırs ve âzı kişinin bâis-i idbarı olur,” ana fikrine sahip bir manzumedir.

S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebûlevvel 1315, s. 3.

Bir Manzume

Çocukların büyüme sürecini ve velilerinin onlara olan bağlılığını anlatan bir şiiirdir.

Recâizâde Mahmud Ekrem

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 1.

Ağustos Böceği ile
Karınca

Manzumeye geçilmeden önce La Fontaine'nin "Ağustos Böceği ile Karınca" hikâyesinin Türkçe tercümeleri hakkında bilgi verilir. Ardından herkesçe bilinen bu fablin meşhur edip Recaizade Mahmud Ekrem tarafından nazmen tercümesi neşredilir.

S

Sadi (Siroz'dan)

S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 1-2.

Meğerse boşa değilmiş
pederlerin nasihati!

Şair-i şehîr izzetli Sadi Efendi'nin *Rehber* için ihdâ buyurduğu şiiirdir. Baba nasihatini tutmanın önemi anlatılır. Babalarının sözünü dinleyenlerin sefa içinde olacakları, dinlemeyenlerin ise tuzağa düşecekleri söylenir. Şiiirde, babasının "Uzağa gitme!" uyarısını dinlemeyen çocuğun çok sevdiği kuzusunu bir çoban çalar.

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 1-2.

Bir Haylaz Çocuk ile
Çalışkan Çocuğun
Muhâveresi
(Mektep Manzumesi)

Bu şiiir, biri tembel ve yaramaz diğeri çalışkan iki çocuğun karşılıklı konuşması şeklinde yazılmıştır. Çalışmanın kazanç getireceği, tembelliğin ise faydasız olduğu hatta kişiye zarar verdiği anlatılır. Tembellik eden kişilerin cezaya mahkûm olduğu, bu durumdan ancak çalışarak kurtulabilecekleri söylenir.

S. 18, 07 Ağustos 1313 - 21 Rebûlevvel 1315, s. 1-2.

Güzel Huylu

Çocuklara güzel huylu ve çalışkan olmayı tavsiye eden bir şiiirdir.

- S. 27, 09 Teşrînevvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315, s. 1-2.
- Üç Çocuk Arasında Tembellik hakkında yazılmış bir şiiirdir. Aldıkları ceza ve tekdirden dolayı hocalarını suçlayan, onlardan şikâyetçi olan çocuklara esas şikâyet etmeleri lazım gelen şeyin tembellikleri olduğu, çalışırlarsa hocalarının takdirini kazanabilecekleri anlatılır.
- S. 29, 23 Teşrînevvel 1313, s. 1-2.
- Faydasız Bir Nedamet
Yahut Çocuklara İbret Bu şiiirde, güzel bir geleceğe sahip olmak için okul zamanında çalışmak gerektiği; aksi takdirde kişinin pişmanlık duyacağı ama pişmanlığının fayda getirmeyeceği zira geçen zamanın telafisinin olmadığı anlatılır.
- S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 1.
- Pisboğaz Çocuk Ele geçen bütün yiyecekleri faydasını zararını düşünmeden tüketmenin sağlığa zararlı olduğu anlatılır.
- S. 36, 11 Kânûnevvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 1.
- Pis Çocuk Bu şiiirde temizliğine dikkat etmeyen kişinin tasviri yapılarak yerilir, hayvanların bile vücut temizliğine dikkat ettiği belirtilir; pislik içinde olanın illet ve zillet içinde olacağı söylenir.
- S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 1-2.
- Fare Kapanda Bu şiiirde fare temsili ile bedhahlığın fenalığı, yapılan kötü eylemlerin cezasının olacağı anlatılır.
- S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 1.
- Mektep Sadi Efendi'nin üç dört sene evvel tanzim etmiş olduğu, mektebin önemini konu edinen şiiir.

	S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 1.
Yalancılık	Yalanın kötülüğü, yalancı kimseler inanılmadığı ve itibar edilmediği anlatılır.
	S. 1, 09 Nisan 1314 - 30 Zilkâde 1315, s. 2-3.
Amentü Billahi (Şerait-i İmandan)	Şair-i şehîr Sadi Efendi tarafından yazılan bu şiir, imanın altı şartından ilki olan “Allah’a iman” hakkındadır. Şiir boyunca Allahu taâlânın sıfatları anlatılır.
	S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 1.
Ku Kuva Kuva	Bu şiirde, dinlediği kuşun içli terennümünün sebebini merak eden bir kızcağzı, en sonunda onun “ku kuva ku” diye ötüşüyle esasen “Hüdâ bir!” diyerek Allah’ı zikrettiği yorumunu yapar. Sadi Efendi şiirinin başında ithafta bulunur: <i>Mini mini Hayriyecîğime.</i>
	S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 1.
Zevzek Kurbağa	Boş konuşmanın kötülüğü üzerine bir şiirdir.
	S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 1.
Dost (Mektep Manzumelerinden)	Kişî nukut-ı servet ve ikbal-i saadete sahipken etrafındaki insanların dost mu düşman mı olduğunu tam olarak bilemeyeceği, hakiki dostun zor zamanda ortaya çıkacağı anlatılır.
	S. 12, 25 Haziran 1314 – 18 Safer 1316, s. 1-2.
Köylü Çocuk	Mektebin öneminden bahsedilir. Eğlenceler peşinde başıboş vakit geçirmek yerine mektebe gidip ilimle uğraşan kişinin isteklerine ulaşacağı ifade edilir.
	S. 13, 02 Temmuz 1314 – 25 Safer 1316, s. 1-2.
Haylazlık ile Gayretin Sonu	Haylazlık yapan ve ilim, edep öğrenmeden gençlik yıllarını geçiren kimselerin gelecekte sefalet içinde

olacağı; gayretli, çalışkan kişilerin ise iyi yerlere gelecekleri anlatılır.

S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebîülevvel 1316, s. 1.

Bir Müsrif-i Mağrure

Elindeki servete güvenip düşünmeden harcama yapanların uyarıldığı bu şiirde, kişinin büyüklük taslamayı bırakarak sınırlı olan para tükenmeden sermayeyi artırmak için çalışması tavsiye edilir.

S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebîülevvel 1316, s. 1-2.

Bilir misin?

Aciz olunan bebeklik dönemi hatırlatılarak bu zamanlarda anne babaların verdikleri emeklerden ve yaptıkları fedakârlıklardan bahsedilir. Bunun nazar-ı dikkate alınarak anne babaya karşı görev bilincinde olunması gerektiği ifade edilir.

S. 20, 19 Ağustos 1314 – 14 Rebîülâhir 1316, s. 1-3.

Cülûs-ı Hümâyun

II. Abdülhamid'in tahta çıkışının yıldönümü için yazılan övgülerin ve iyi dileklerin yer aldığı kutlama metnidir. Sadi Efendi'nin manzume şeklinde yazdığı bir dua ve Vodinalı H.(Ha) Ramiz Bey tarafından ihda buyurulan bir şiir bulunur.

S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebîülâhir 1316, s. 1.

Ahlaki

Faziletli olmaya teşvik eden bir şiirdir. Muannit, mutî ve müstakim olup asi olmamak; kibir, tefahhur ve riyadan sakınmak; lisanını küfretmeye, sövmeye alıştırmamak; ömrünce çalışmak; itap ve şiddetten kaçınıp rikkat duymak; sıklet vermemek, istiskale de meyletmemek; sadakat, merhamet, sabır ve kanaat sahibi olmak; tarizde bulunmamak ve tahkir etmemek tavsiye edilir.

S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 1-2.

Zehirli Duman

Tütünün içmenin zararları anlatılır.

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314 – 05 Cemâziyelâhir 1316, s. 1-2.

Ceza-yı Atâlet

Atalet göstermeyip çalışmak gerektiği, saadetin gayret ve sâîye âmâde olduğu anlatılır.

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 1.

Dikkat!

Siroz'dan Sadi Bey'in yazdığı bu şiirde, cahillerin rahat yaşadığı zamanın geçtiği, tahsilin önemli olduğu belirtilir. «Mebzuldür nasihat, altın veren olmaz» darbimeselinin gerçek olduğu hatta söz konusu çağda daha da fena bir duruma gelindiği, ekmek verenin bile olmadığı söylenir. Bu yüzden geçim sağlanacak bir iş bulunabilmesi için meziyet sahibi olmak gerektiği, meziyetin de ancak çalışarak elde edilebileceği ifade edilir.

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 – 10 Recep 1316, s. 1.

Teemmül

Teennî ve tedbirin öneminin vurgulandığı şiirdir. Akli ilimle aydınlatıp rehber edinmenin, bir işe koyulmadan önce onun kârını zararını iyice hesap ederek, ehil kimselerden fikir alarak hareket etmenin önemi üzerinde durulur. Aceleciliğin pişmanlık getireceği belirtilir.

S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316, s. 1.

Bir Pederin Nasihati

Küçükken mektebi önemsemeyip astığı, tahsil sahibi olmadığı için zorluk çeken bir baba, pişmanlığını belirtip evladına mektebi sevmesini tavsiye eder. Cahiller için bu dünyanın zulmet olduğunu; sefa sürülen çocukluk döneminin çabuk geçtiğini, çalışıp hazırlanılmadığı takdirde geleceğin cefa getireceğini; mektebin, çalışmanın ise insanın iki dünyasını da güzelleştireceğini söyler.

Bir Mutekebbirin İntibahı	S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 1. Kibrin kötülüğü hakkındadır.
Derse defter mi lazım, gayret mi?	S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314 – 17 Şaban 1316, s. 3-4. Dikkat vermenin, yazarak çalışıp bir dersi tekrar etmenin öğrenmeyi kolaylaştırdığı anlatılır. Dersi derste öğrenmeye çalışmak ve soru sormaktan çekinmemek gerektiği ifade edilir.
Kestane Fedâisi	S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314 – 23 Şaban 1316, s. 1-2. Derste kestane yiyen pisboğaz bir çocuğun durumu anlatılarak çok yemenin bedene zarar verdiği ifade edilir; az yemek, yerinde yemek ve şükretmek tavsiye edilir.
Muallime ile Mini Mini Melek (Küçük Manzumeler)	S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 1. Valide sınıfına hitaben yazıldığı belirtilen bu şiirde kız çocukları meleğe, anne baba ise meleğin kanatlarına benzetilir. Çocukların birer hediye olduğundan ve annelerin evlatlarını koruma iç güdüsünden bahsedilir. Kız çocuklarının mektep sevgisi takdir edilir.
Geçen gün ömürdendir!	S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 – 07 Ramazan 1316, s. 1-2. Bugünün işini yarına bırakmamanın; çalışmadan, faydasız bir şekilde gün geçirmemenin tavsiye edildiği şiirdir.
Avcılık Belası	S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316, s. 1-2. Çocuklara ibret olarak av esnasında tüfek saçması yüzünden gözünü kaybeden bir çocuğun yaşadıkları anlatılır. Avcılığa meylin pişmanlık getireceği, cana kıymanın felaket olduğu belirtilir.

- S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 1.
- Mini Mini Hayriye'nin Sabahı (Küçük Manzumeler) (Valide Sınıfına Mahsus)
- Sabah erkenden kalkan Hayriye'nin okula gidene kadar yaptıkları anlatılır. Tembellik etmeyip erkenden uyanmanın önemi gösterilir.
- S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316, s. 1-2.
- Sınıfta İbka
- Ataletin getirdiği kötü sonuçlara ve kişinin kabahatini kabul edip başına gelen kötü olaylarda başkalarını suçlamaması gerektiğine dair bir şiiirdir. Haylazlık eden ve devamsızlık yapan Tayfur sınıfta kalır ama çeşitli bahanelerle suçu muallim ve mümeyyizlere atar. Müdür ona bir sınav hakkı daha verince bir şey bilmediğini ve derslerine yeterince çalışmadığını fark edip pişman olarak hatasını kabul eder.
- S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 1.
- Muallimlerde Nazar
- Şiirde, Recep isminde bir çocuk Arapça dersinde Fransızca ders kitabını açıp gizlice çalışır fakat bu durumu hocası fark eder ve ceza alır. “Bir koltuğa iki karpuz sığmaz” sözü hatırlatılarak kişinin hangi vazife ile sorumlusun o saatte hemen onu îfâya çalışması gerektiği söylenir. Uygunsuz zamanlarda sarf edilen mesainin boşa gideceği, sâi ve gayretin dahi zamanında ve yerinde yapıldığı takdirde hoş olduğu ifade edilir.
- S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 2.
- Tahdîs-i Nîmet-i Pâdişâhî
- Kâriin-i Rehber'in dilinden padişaha yazılan, teşekkür ve duaların edildiği şiiirdir. II. Abdülhamit mektepler açtığı ve ilme değer verdiği için bilhassa övülür.
- “Şeyh-zâde Niyazi Efendi Oğlumuz”
- S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 1.
- Bu şiiirde dünyanın hallerine, imtihan yeri oluşuna, faniliğine değinilerek yaşama dair tavsiyeler verilir.

Herkesle yakınlık kurulmaması, her şeye rağbet edilmemesi gerektiği belirtilir. Çalışmanın saadet getireceğinden, tahsilin öneminden bahsedilir.

S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 1-3.

Muhakeme - Müşteki
Şâkirdan

Şair-i şehîr Sadi Efendi tarafından tanzim edilip 1312'de Feyz-i Sıbyan Mektebinin yıl sonu tevzi-i mükâfat töreninde okunan bu manzumede, muallimlerin öğrencilere verdikleri cezalardan bahsedilir; cezanın tembellere verildiği, gayret gösterenlerin mükâfatlandırıldığı, çalışarak tahsil edilmesi gerektiği söylenir.

S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 1.

Günler (Küçük
Manzumeler)

Valide sınıfına mahsus yazılmış bu şiirde, mektepli bir öğrencinin dilinden haftanın günleri sayılır. Sıralama birinci gün kabul edilen cumadan başlamaktadır.

S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 7.

Atalar Sözü (Manzum)

Elif harfi ile başlayan atasözleri ile yazılan manzumedir.

S. 16, 22 Temmuz 1315 – 29 Rebülevvel 1317, s. 1-2.

Bir Hırsızın İtirafı

Sirkatin yani hırsızlığın kötülüğünden bahsedir. Hırsızlık yapanı nedametini beklediği belirtilir.

S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 1-2.

Bir Validenin Şikâyeti

Bir annenin dilinden yazılan bu şiirde, çocuklarının tatil zamanındaki yaramazlıklarından, sürekli kavga çıkarıp söz dinlememelerinden bunalan velilerin durumu anlatılır. Sabrı kalmayan ve yorulduğu için bir an önce okulların açılmasını isteyen veli profili üzerinden öğretmenler takdir edilir; ne kadar zor bir işi başardıkları vurgulanarak kıymetleri ortaya konur.

- S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 1.
- Okuyup geçme! Bir kitabı hemen okuyup geçmemek, üzerinde düşünmek gerektiği anlatılır. Kitap okuma dışında da her işe ciddiyetle yaklaşılması, maksadı iyice anlaşılmayan şeyin ne ret ne de kabul edilmemesi tavsiye edilir.
- S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 1.
- Bir Çocuğun Ebeveynine Duası Bir çocuğun annesi ve babası için ettiği dua üzerinden ebeveynlerin, çocuklarını yetiştirme konusunda ne kadar önemli bir role sahip oldukları anlatılır. Çocukları için yaptıkları birçok iyilik sıralanarak anne babanın kıymeti ortaya konur.
- S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 1-2.
- Küçük İken Büyüklüğü Düşünmeli Çalışmalı Vakti boşa geçirmeme, geleceği düşünerek erken yaştan itibaren çalışma konularının işlendiği bir şiiirdir.
- S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 1.
- Âdab-ı Meclis Sevilen bir insan olmak, toplumla uyumlu bir şekilde yaşayabilmek için adap ve erkâna dikkat edilmesi tavsiye edilir; bu bağlamda yapılması ve yapılmaması gerekenler şiiir boyunca sıralanır.
- S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 1-3.
- Bir Yetim Yetimliğin zorluğunu, buna karşılık yetimlerin yalnız ve çaresiz olmadıklarını anlatan şiiirdir. *Rehber*'in yirmi ikinci sayısında yayımlanan «Bir Çocuğun Ebeveynine Duası» isimli şiiiri okuyan yetim bir çocuk anne babasının olmayışına çok üzülür ve bahtsızlığından karşısındaki adama dert yanar. Adam da teselli etmek niyetiyle ona Allah'a sığınmasını, gamın defi için Kur'an okumasını, ibadet etmesini

tavsiye eder. Allah'ın yetimlere verdiği kıymetten bahsederek ona dua etmesini söyler. Padişahın da gariplere sahip çıktığını belirtir, onların faydasına birçok faaliyette bulunduğunu anlatır.

S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 1.

Şeytanın Oğluna
Nasihatleri

Şeytanın oğluna verdiği nasihatler üzerinden fena eylemlerin neler olduğu gösterilir. Şiirin sonunda, çocukların şeytana kesin bir tavırla karşı çıkışları iyiliğin önemini vurgular.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 1.

Kıssadan Hisse

Kişinin düşmanına dikkat edip kendini ondan koruması gerektiği anlatılır ve düşmanına kendini beğendirmeye çalışmaması, ondan bir şey istememesi tavsiye edilir.

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 1.

Kurbağa ile Balık

“Meal-i Bahâristân”dan alınan bu şiirde, düşünerek hareket etmenin ve denkliğin önemi vurgulanır.

S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 - 20 Recep 1317, s. 1-2.

Köpek ile Av Köpeği

Haylazlığın ve tembelliğin kötülüğü üzerine bir fabldır.

S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 - 04 Şaban 1317, s. 1-2.

Taklid-i Ziyet

Halka kendini beğendirmek için süslenen, zahiri önemseyip ziyetler takınan biri olmak yerine halka hizmet eden faydalı biri olmanın değerinden; minnet eyleyen değil, minnet duyulan olmanın öneminden bahsedilir.

S. 35, 02 Kânûnevvel 1315 - 11 Şaban 1317, s. 1-2.

İbkâ-yı Nîk-nam

İnsanların faydalanacağı bir eser meydana getiren kişinin öldükten sonra dahi unutulmayacağı ve hayırla yâd edileceği anlatılır.

- S. 36, 08 Kânûnevvel 1315 - 16 Şaban 1317, s. 4.
- Muavenet Müşkül durumdaki yoksul kimselere yardım etmeye teşvik eden bir şiidir. Bir ayet referans gösterilerek malından bir verene Mevla'nın on mislini vereceği söylenir.
- S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 - 25 Şaban 1317, s. 1-2.
- Bir Maymunun Tahsilin önemine değinilir. İnsanın sahip olduğu bilgi sayesinde rahatlıkla yaşayabileceği hatta bir ailenin geçimini sağlayabileceği belirtilir.
- Sergüzeşti ve Oğluna Nasihati
- S. 38, 23 Kânûnevvel 1315 - 02 Ramazan 1317, s. 1.
- Sormadan Yemeyiniz Valide sınıfına mahsusen yazılmış bu şiirde, bilinmeyen yemeklerin sorulmadan yenilmemesinin sakıncası anlatılır.
- S. 39, 30 Kânûnevvel 1315 - 10 Ramazan 1317, s. 1.
- Kavga ne'ne lazım? Kavganın getirdiği kötü sonuçlar anlatılarak kavga etmekten kaçınılması tavsiye edilir.
- S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 1-2.
- Tavşan ile Kirpi "Tavşan ile Kirpi" fablında, herkesin kendi yetenek ve özelliklerine göre hareket etmesi gerektiği, körü körüne taklidin kişinin zararına olacağı anlatılır.
- S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 - 24 Ramazan 1317, s. 1-2.
- Kargacık Haset hakkında bir şiidir.
- S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 - 08 Şevval 1317, s. 1-2.
- Zürafa ile Ahu Suizannın kötülüğü, hüsnüzannın lüzumu anlatılır.
- S. 43, 03 Şubat 1315 - 15 Şevval 1317, s. 1.
- İlaç İçmeyen Çocuk Valide sınıfına mahsus yazıldığı belirtilen bu şiirde, ilaç içmemekte inat eden hasta birinin zarara uğrayacağı anlatılır.

- S. 44, 10 Şubat 1315 - 22 Şevval 1317, s. 1-2.
- Akrep ile Kaplumbağa Şer ve fitne ehlinde uzak durmak gerektiği, onlara lütuf ve iyilikte bulunmanın iyi bir sonuç getirmeyeceği anlatılır.
- S. 45, 17 Şubat 1315 - 29 Şevval 1317, s. 1.
- Deve ile Fare Bu fablda, gerçekleşmesi mümkün olmayan şeyleri düşünenlerin gaflette olduğu, imkânsız düşüncelerin peşinde koşanların ızdıraba düşeceği anlatılır.
- S. 46, 24 Şubat 1315 - 07 Zilkâde 1317, s. 1.
- Deve ile Merkep Haddini bilip nefesine sahip olmanın öğütlendiği fabldır.
- S. 47, 02 Mart 1316 - 14 Zilkâde 1317, S. 47, s. 1.
- Horoz ile Çakal Düşmana karşı her zaman dikkatli ve tetikte olmanın önemini anlatan fabldır.
- S. 48, 09 Mart 1316 - 21 Zilkâde 1317, s. 1.
- Karınca ile Çekirge Mektedirde yorulsa bile kişinin sâî ve sebatı bırakmaması tavsîye edilir. Yeterince emek gösterildiği takdirde istenilenlere ulaşılacağı ifade edilir.
- Hikâyesi
- S. 1, 06 Nisan 1316 - 19 Zilhicce 1317, s. 2-3.
- Tâzim-i Üstâdân Hocalara hürmet göstermenin, bir fazilet ve meziyet olduğu anlatılır.
- S. 2, 13 Nisan 1316 - 26 Zilhicce 1317, s. 1.
- Tahmid Bârî Yarattıcı'nın yüceliğinin, birliğinin övüldüğü ve Allah'a şükürlerin sunulduğu şiiirdir. Tevhid ve tahmid eylenir.
- S. 4, 27 Nisan 1316 - 11 Muharrem 1318, s. 1-2.
- Ayı ile Yavrusu Kibir, cehalet ve kendini önemli görme üzerine bir şiiir.

Seksen Yaşında Bir Genç Ömründe Görmemiş Renc	S. 10, 08 Haziran 1316 - 24 Safer 1318, s. 1-2. Seksen yaşında olmasına rağmen bedenlen, zihnen ve ruhen çok iyi durumda olan bir pirin bu halinin sırlarını verdiği öğütleridir.
Esb-i Vahşî ile Esb-i Ehli	S. 14, 06 Temmuz 1316 - 22 Rebülevvel 1318, s. 1-2. Bu fablda medeni olmanın öneminden bahsedilir. Vahşi, deni olmaktan kaçınılması tavsiye edilir.
Kızcağız ile Ördekleri	S. 15, 13 Temmuz 1316 - 29 Rebülevvel 1318, s. 1. Yaşamdan zevk alma ve şükretme üzerine bir şiirdir.

Ş

Şerif Necmi (Dedeğaç'tan)

Çocuk Oyunları	S. 34, 27 Teşrinisânî 1313 - 15 Recep 1315, s. 1-2. Geçen zamanın geri gelmediği, son pişmanlığın fayda etmediği anlatılır. Tahsil zamanını oyun oynayarak harcamamak gerektiği ifade edilir.
----------------	--

T

Tevfik (Tercüman-ı Hakikat Sermuharriri Selanikli)

Fen, Sanat, Ticaret	S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebülâhir 1315, s. 1-2. Fen, sanat ve ticaretin birbiri arasındaki ilişki anlatılır. Hepsinin kıymetli ve gerekli olduğu ifade edilir.
---------------------	---

Akıl ve Zekâ, Sâî ve İkdâm, Hikmet	S. 22, 04 Eylül 1313 - 19 Rebülâhir 1315, s. 1-2. Aklın, sâînin, hikmetin fayda ve öneminden bahsedilir. Bilhassa hikmetin diğer hepsinin ölçülü olmasını sağladığı; hüsn-i halin onunla hâsıl olduğu söylenir.
------------------------------------	--

Tevfik Mesar (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Talebesinden)

Tuhfe-i Tahsiliyye	S. 15, 15 Temmuz 1315 - 19 Rebülevvel 1317, s. 7. Tahsille ulaşılabilecek nimetlerden bahsedilir.
--------------------	--

Bir Validenin Şikâyeti S. 19, 12 Ağustos 1315 - 18 Rebiyülahir 1317, s. 1-2.

Bir annenin dilinden yazılan bu şiirde, çocuklarının tatil zamanındaki yaramazlıklarından, sürekli kavga çıkarıp söz dinlememelerinden bunalan velilerin durumu anlatılır. Sabrı kalmayan ve yorulduğu için bir an önce okulların açılmasını isteyen veli profili üzerinden öğretmenler takdir edilir; ne kadar zor bir işi başardıkları vurgulanarak kıymetleri ortaya konur.

Cülûs-ı Hümâyun S. 20, 19 Ağustos 1315 - 25 Rebiyülahir 1317, s. 3-4.

Bilhassa açtırdığı mektepler sebebiyle II. Abdülhamit'in övüldüğü bir şiirdir.

Bedhûlarla S. 20, 19 Ağustos 1315 - 25 Rebiyülahir 1317, s. 8.

görüŖmeyiniz! Cüretin nedametinin sebebi olduğu, kötü huylu arkadaşlar edinerek gaflet içinde sorumsuzca davranmanın kişinin geleceğini mahvedeceği anlatılır.

Z

Z. (Zı) Sükûfî (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Manastırlı)

S. 25, 23 Eylül 1315 - 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Saat (Şâkirdanın Mahsûlât-ı Kalemîyyesinden) Saatin işlevinden ve insanlara sağladığı faydadan bahsedilen bir şiirdir.

İmzasız

Üç Dost S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 3-4.

Allah'ın huzurundaki o büyük mahkemede, insana ancak iyi amellerinin yardımcı olabileceği; servetinin, dost ve evladının ona bir fayda sağlamayacağı anlatılır. Dünyada iken iyi işler yapmaya gayret edilmesi tavsiye edilir.

Altın Ağacı	S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebûlevvel 1315, s. 1-2. İnsanlarla alay edip onları kandıran kişinin bu eyleminden dolayı nihayetinde zarar göreceğini anlatan şiidir.
Manzume	S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 1. Maârifin fevâid ve fezâiline, atâletle betâletin ise zararlarına dikkat çekilir.
İlk Mükâfat	S. 44, 05 Şubat 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 1-2. Çalışmanın nihayetinde mükâfat kazanılacağı ve başarının getirdiği mutluluk anlatılır. Çalışkan insanların herkes tarafından sevildiği söylenir.
Hodpesent (Ahlaki)	S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 1. Her şeyi bildiğini düşünüp her işi kolayca başaracağını zanneden kimselerin zarara uğrayacağı anlatılır. Bir işe teşebbüs etmeden önce o işi, iyice araştırıp soruşturmanın ve üzerine düşünmenin gerekliliği vurgulanır. Kişinin büyüklük taslamaması, başkalarına da danışması tavsiye edilir.
Arz-ı Şükran	S. 44, 04 Şubat 1314 - 06 Şevval 1316, s. 1. Maarife verdiği önem ve eğitim alanındaki hizmetleri sebebiyle II. Abdülhamit'te şükranların sunulduğu şiidir.
<i>Rehber</i> Manzumesi	S. 4, 29 Nisan 1315 - 01 Muharrem 1316, s. 1. Ezkiyâ-yı talebeden biri tarafından dergiye ihda edilip teşekkürten derc edilen neşidedir. Şiirde <i>Çocuklara Rehber</i> dergisi övülür, sağladığı faydalardan bahsedilir.
Moda	S. 11, 17 Haziran 1315 - 21 Safer 1317, s. 1. Hanım kızlara mahsus olduğu belirtilen bu şiirde modanın yanıltıcılığından ve geçiciliğinden bahsedilir. Yeninin daima eskiden iyi olduğu düşüncesinin yanlışlığı ortaya konulur.

3.2.8.2. Hikâye

A

A. (Ayn) Şekib

S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebûlâhir 1315, s. 5-6.

Tahsilin Mükâfatı

Çalışmanın maddi ve manevi faydalarını anlatan bir hikâyeye yer verilir. En son cümlede yazan kişinin de öğrenci olduğunu belirten bir hitap cümlesi yer alır.

Ahmed Faik (Dersââdet'ten)

S. 8, 25 Mayıs 1316 - 10 Safer 1318, s. 1-3.

Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyahati

(Çocuklara Mahsus

Fennî Hikâye Külliyyatı,

Adet: 2)

Gemici babasıyla birlikte deniz seyahati yapan küçük bir kızın yol boyunca öğrendiği coğrafi bilgileri paylaştığı bir tefrikadır. Daha çok Küba civarındaki adalar tanıtılır.

Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyahati

(Çocuklara Mahsus

Fennî Hikâye Külliyyatı,

Adet: 2)

S. 9, 01 Haziran 1316 - 17 Safer 1318, s. 4-5.

Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyahati

(Çocuklara Mahsus

Fennî Hikâye Külliyyatı,

Adet: 2) (Mâbad-1

Nüsha: 9)

S. 10, 08 Haziran 1316 - 24 Safer 1318, s. 2-3.

Bir Genç Kızın

Ruznâme-i Seyahati

(Çocuklara Mahsus

Fennî Hikâye Külliyyatı,

Adet: 2) (Mâbad-1

Nüsha: 10)

S. 11, 15 Haziran 1316 - 01 Rebûlevvel 1318, s. 3-4.

Ali Ulvi (Feyz-i Sıbyan Mektebi Mezunlarından)

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 5-7.

Bir Kazâzede
Lisanından

İssız bir adaya düşen, on altı senedir vatanından ayrı olan bir adamın gözünden sıla özlemi, gurbet acısı ve yalnızlık anlatılıyor.

Aliye (Mekteb-i Terakki Müntehâ Sınıf Talebatından)

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 4-5.

Saadet iyi kalpli olanlar
için

Kıssadan hissesi «fena kalpli olan kimseler daima dûçar-ı mücâzat olurlar» olan hikâyedir.

S. 1, 09 Nisan 1314 - 30 Zilkâde 1315, s. 4-5.

Niçin kırlangıçlar
yuvasının nisfını inşa
eder? (Küçük
Hikâyelerden)

Gururun getirdiği kötü sonuçlar anlatılır. Her şeyi bildiğini iddia eden kişinin ekseriya hiçbir şey bilmediği ve bu durumun bilmediklerini öğrenmesine de mani olduğu söylenir. Tashih-i ahlâk için itiraf-ı kusur etmeye alışılması tavsiye edilir.

Ayşe (Hamidiye İnas Mektebi Muallimesi)

S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 2-3.

Bir Seyahat-i Zihniyye

Bir genç rüyasında seyahat eder. Onun yaptığı tren yolculuğunu ve vardığı ovada bir çoban kızının hazırladığı ziyafete katılışını okuruz.

C

Celâlet

S. 14, 08 Temmuz 1315 - 12 Rebûlevvel 1317, s. 4-6.

İstifadeli Bir Müsâferet

Tembellik ve yaramazlığın terk edilmesi ve tahsile önem vererek çalışılması gerektiğine dair bir hikâyedir.

Cemil Hâverî (Doktor)

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 3-4.

Seyahat-i Cevviyye

Coğrafi yapıların ve iklimin yerleşim yerlerinin

tabiatını oluşturmadaki etkisi açıklanır. Bu bağlamda Vardar Nehri'nin Selanik'e tesirinden bahsedilir. Coğrafi yapı, iklim ve sıhhat ilişkisine değinilir.

Hayali bir balon yolcuğu üzerinden Selanik'in coğrafi yapısı hakkında bilgi verilir. Basınç farkının insan vücudundaki etkisi ve balonun teknik yapısı da işlenen konular arasındadır.

Seyahat-i Cevviyye

S. 13, 03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315, s. 2-3.

Seyahat-i Cevviyye
(Mâbad ve Hitam)

S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 6-7.

E

Emine Hediye binti Ömer (Langaza İnas Mektebi Müdiresi)

S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 2-3.

Atâletin Vehâmet-i
Âkıbeti

Çalışmanın getirdiği güzel neticelerden ve tembelliğin vehâmet-i âkıbetinden bahsedilir. Küçük yaşta iken babaları vefat eden iki kardeş vardır: biri çalışkan Servet, diğeri tembel ve kayıtsız olan Rebia. Servet çalışıp eğitimini tamamlayarak muallime olur ve ailesine yardım eder. Rebia'nın ise büyüdükçe tembelliği ve itaatsizliği artar; okulu bırakır ve en sonunda sefaletе düşerek gündelikçi olur. Ne kadar pişman olsa da çocuklukta zâyi olan vaktin telefisinin mümkün olmadığını bilir.

F

Fâtıma (Hamidiye İnas Mektebi Müdiresi)

S. 5, 07 Mayıs 1314 - 28 Zilhicce 1315, s. 2-3.

Bir Seyahat-i Zihniyye

Bir genç rüyasında seyahat eder. Onun yaptığı tren yolculuğunu ve vardığı ovada bir çoban kızının hazırladığı ziyafete katılışını okuruz.

Fuad

Bir Valide Mücessem
Bir Şefkattir

S. 46, 18 Şubat 1314 – 20 Şevval 1316, s. 2-3.

Bu monoloğun, Feyz-i Sıbyan Mektebinin icra olunan nısf-ı sene-i dersiye tevzî-i mükâfat resminde Abdi Neşet isminde mini mini bir nadire-i zekâ tarafından okunduğu ve pederi rif'atlı Fuad Efendi tarafından tertip edilerek bilhassa çocuk ağzına yakışacak bir ifadeyle yazıldığı belirtilir. Anne şefkatine dairdir.

H

H. (Ha) A. (Ayn)

Küçük Bir Devriâlem

S. 3, 22 Nisan 1315 - 24 Zilhicce 1316, s. 7-8.

Zengin Akil Bey, oğlunun muallimi Zühtü Bey ile aşağıda bahsedilen konularda konuşurken onun bilgi birikimini deneyime dönüştürebilmesi ve oğlunun bu birikimden faydalanıp iyi bir tecrübe kazanması için beraber dünya seyahatine çıkmalarını teklif eder. Tefrikanın bu ilk bölümünde, ulaşım araçlarının ve dünyayı dolaşmanın fayda ve önemine vurgu yapılır. Bir memleketin medeni olup olmadığının ulaşım araçlarının çokluğu ile belli olacağı söylenir. Rusya-Sibirya demiryolu hattının inşasından bahsedilir. Şimendiferlerin devriâlem seyahatlerini kolaylaştırıp seyahat sürelerini kısalttığı ifade edilir. Rusya Sibirya hattı açıldığında otuz üç günde dünyanın dolaşılacağı söylenerek bu seyahatin güzergâhı anlatılır. Sibirya hattından önce takip edilen güzergâh da tarif edilir; bu seyahatin en kısa yoldan ve kolay şekilde yapıldığı varsayıldığında dahi en az altmış üç gün sürdüğü belirtilir.

S. 4, 29 Nisan 1315 - 01 Muharrem 1316, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem

Tefrikanın ikinci bölümünde bir insanın, yaşadığı memleketi ne kadar tanırsa o kadar seveceği söylenir. Selanik'in mevcut durumu, bu şehre tesmiye olunan

isimlerin manaları ve şehrin tarihçesi anlatılır.

Selanik'teki mimari yapılardan, kurumlardan, şehrin maârif-i ahvalinden, okullarının tarihçesinden, önemli muallim ve idarecilerinden bahsedilir.

Selanik'in tarihî eserlerinden, şehirdeki altyapı hizmetlerinden, cadde ve limanlarından bahsedilir. Şehrin konumu tarif edilerek yer koordinatları verilir. Ardından tefrikanın üçüncü bölümüne geçilir ve yola çıkma heyecanı anlatılır.

Küçük Bir Devriâlem

S. 5, 06 Mayıs 1315 - 08 Muharrem 1317, s. 8.

Küçük Bir Devriâlem

S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 6-7.

Küçük Bir Devriâlem

S. 7, 20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317, s. 7-8.

Küçük Bir Devriâlem

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 8.

Tefrikanın dördüncü bölümünde meşakkat ve ihtiyacın keşifleri doğuran bir anne olduğu belirtilerek lokomotifin icadından bahsedilir. George Stephenson'un hayat hikâyesi anlatılır. Çalışmalarından, yaşadığı zorluklardan bilhassa tasarladığı lokomotiflerden ve kurduğu Liverpool-Manchester hattından bahsedilir.

O günkü şimendiferlerin saatte ne kadar mesafe kat ettiği hakkında bilgi verilir. George Stephenson'un oğluna verdiği öğütler aktarılır. Tüm ömrü boyunca gayret gösterip zorluklara göğüs gererek çalışan Stephenson'un vefatı ile hayat hikâyesi sonlandırılır ve oğlu Robert Stephenson'ın yaptıklarından kısaca bahsedilir.

Küçük Bir Devriâlem

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 4-6.

Küçük Bir Devriâlem

S. 10, 10 Haziran 1315 – 14 Safer 1317, s. 5.

Küçük Bir Devriâlem

S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 3-4.

Küçük Bir Devriâlem

S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 5-6.

- Küçük Bir Devriâlem S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 2-3.
Bir ticaret merkezi olarak Köprülü'den bahsedilir. Sanat ve ticaretin terakkinin yolu olduğu, rekabetin terakkiyi artıracığı anlatılır.
- Küçük Bir Devriâlem S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 2-3.
Rekabetin faydasından bahsedilir. Servet maddi ve manevi olarak ikiye ayrıldığı belirtilir. Manevi servetin ilim ve fen olduğu söylenir. Bu yüzden ilim ve tahsile önem verilmesi gerektiği belirtilir. Gerek servet-i şahsiyeyi gerekse servet-i umumiyeyi hâsıl edebilmek için eğitim, ticaret ve sanata önem verilmesi gerektiği anlatılır. Sanat ve ticaretin nasıl refah ve terakki sağladığı anlatılır, İsviçre örnek gösterilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 16, 22 Temmuz 1315 – 29 Rebülevvel 1317, s. 4-5.
İstasyonlarda görülen, hat boyunca sıralanmış jandarmaların görevleri anlatılır. Çalışan köylü kadınlarla, çalışan şehirli erkekler karşılaştırılır. Köylülerin yaşamından ve tüm imkânsızlıklara rağmen şehirdekilerden daha mutlu olduklarından bahsedilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 5-6.
Fransa'daki Mont-Blanc ve İsviçre'deki St. Gotthard tünellerinden bahsedilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 5-6.
Altıncı bölüme geçilir. Zühtü Efendi ile İhsan Üsküp'e varır. Muallim Zühtü Efendi Üsküp hakkında bilgi verir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 6.
Muallim Zühdü Efendi, İhsan'a maden hususunda en zengin memleketin İngiltere olduğundan, Üsküp'te bulunan madenlerden, altın madeninden ve altını kumdan ayırma işleminden bahseder. Daha sonra söz Üsküp'teki mekteplere gelir.

- Küçük Bir Devriâlem S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 5-6.
Kosova ovası, Vulçitrın sancağı hakkında bilgi verilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 8.
Üsküp sancağına bağlı Kumanova kazasından bahsedilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 7-8.
Nasıl tasadduk edileceği yani sadaka vermenin usulü anlatılır. “Sağ elin verdiği sol el görmesin. Tasadduk eden necat bulur,” sözüne yer verilir. Sadakanın, Cenab-ı Hakk’a karşı yapılan bir ibadet olduğu ve kimseyi incitmeden, nezaketle ihtiyaç sahiplerine yardım etmek gerektiği ifade edilir. Fakat kendine zavallı süsü veren, aslında zengin olan dilencilere karşı da dikkatli olunması hususunda uyarıda bulunulur.
- Küçük Bir Devriâlem S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 6-7.
Kutup yıldızı hakkında bilgi verilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 6-7.
Sırbistan hakkında bazı bilgiler verilir. Niş şehrinden, başkent Belgrad’dan ve Dersaâdet yakınlarında aynı isimle anılan bir karyeden bahsedilir.
- Küçük Bir Devriâlem S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 7-8.
Macaristan, Karpat Dağları ve Tuna Nehri hakkında bilgi verilir.

H. (Ha) Osman (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

- Hatıra S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 5-6.
Zamanında mektebi ve tahsili önemsemeyen şimdi ise gece gündüz maişeti tedarik için öteye beriye koşan, refiksiz ve tek başına kalan bir adamın mektepteki günlerini özlemlerle andığı bu hikâyede; mektebi bir

kasvethane, sâî ve gayreti eziyet olarak gören çocukların fikirlerinde büyük hata ettikleri söylenir. Mektebi ve öğrencilik zamanını iade olunamayacak bir sırada aramaktansa fırsat ellerindeyken bunların kıymetini bilmeleri, muallimlerin sözünü dinlemeleri, geçim derdi ile henüz tanışmadıkları rahat öğrencilik döneminde çokça çalışmaları tavsiye edilir.

Hidayet Nazmi (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 3-4.

Keşke bir kuşçağız olsa
idim

Bir valide, bir sonbahar mevsiminde, sayfiyesinin balkonunda manzarayı temaşa ederken bir yandan da kızının yüksek sesle okuduğu dersini takip etmektedir. Kızı birden okumayı bırakınca ona ne olduğunu sorar. Kız da güneşin bulutlar arasından çıkışıyla birlikte gökyüzünün canlanışının ve kuşların cıvıldaışının dikkatini çektiğini bu yüzden durakladığını söyler. Derslerin kendisini yordüğünü, ormandaki serbest ve lakayt kuşlara özendiğini ifade eder. Kardeşi de ona katılır kuşlar gibi zevk ve sefa içinde yaşamak istediğini belirtir. Anneleri hayatın sırlarını daha bilmedikleri, sorumluluklarını yerine getirmeleri gerektiği konusunda onları uyarır. Kuşların sesi kesildiğinde ormana inerler. Koşan bir tazıyı ve kuşlardan birinin öldüğünü görürler. Anneleri onlara her canlının yaşam mücadelesi içinde olduğunu böylelikle gösterir. Çocuklar söylediklerinden pişman olup af dilerler.

S. 18, 07 Ağustos 1313 - 21 Rebülevvel 1315, s. 4.

Fecir - Tulû-1 Şems

Bu hikâyede fecir vaktiyle ilgili betimlemelere ve bilgilere yer verilir. Nevzat ve babası, fecir vakti ortaya çıkan manzarayı temâşâ eylerler. Gördükleri güzellikler, doğanın zikir hali onların da Cenab-ı hakka arz-ı tâzîmat ve tekrîmat eylemelerini sağlar.

S. 4, 30 Nisan 1314 – 21 Zilhicce 1315, s. 4-5.

Serkeşlik
(Küçük Hikâyelerden)

Fransızcadan tercüme edilen bu hikâyede; inatçı, itâatsiz, isyankâr kimselerin hiçbir sınırlamayı kabul etmeden arzu ettikleri her şeyi yapmasının başta kişinin kendisine zarar vereceği anlatılır. Kötü ahlaklı insanlarla arkadaşlık etmeme, anne babaya itaat etme ve toplum kurallarına uyma gerekliliği üzerinde durulur.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Jandarma Mülâzımı)

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313 - 23 Cemâziyelâhir 1315, s. 1-2.

Söyleniş

Tembellik yapan kimsenin geleceğini mahvettiği ve son pişmanlığın fayda etmediği anlatılır. Hikâye iki bölümden oluşur; ilk bölüm “Tembelin Çocukluğu”dur. Bu bölümde Raci’nin ağzından anlatılanlarla onun zengin bir ailenin çocuğu olduğu, derslerini önemsemediği, mektebi ve çalışmayı sevmediği öğrenilir. “Yirmi Sene Sonra” başlıklı ikinci bölümde ise Raci Efendi’yi sefil kıyafetler içinde fakir bir halde görülür; tüm mal varlığını satmıştır, vasıfsız olduğu için işe giremez, okuyup çalışmadığı için pişmandır.

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 3-4.

Bir Merkebin Hatırâtı
(Küçük Hikâyelerden)

Bu hikâyede, haklı bile olursa kimseye zarar verecek bir harekette bulunulmaması gerektiği anlatılır. Başkasının zararı ile sonuçlanan eyleminden dolayı kişinin pişmanlık duyacağı fakat son pişmanlığın fayda etmeyeceği ifade edilir.

Bir Merkebin Hatırâtı
(Küçük Hikâyelerden)

S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 5-6.

- Bir Merkebin Hatırâtı
(Küçük Hikâyelerden) S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 3-5.
- S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 3-4.
- Bir Parça Bakırın
Sergüzeşti Kişileştirme yapılarak kendi dilinden bir parça bakırın piriçten bir semavere dönüşme hikâyesi anlatılır. Böylelikle çocuklara piriç alaşımının içeriği ve bir madenin bulunma ve işlenme süreci anlatılır.
- S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 6-7.
- Bir Merkebin
Sergüzeşti Bir merkebin emir ve zorluklara gelemeyerek asi tavırlar sergilemesi sebebiyle daha merhametsiz sahiplere ve güç durumlara düşüşü anlatılır. Bu hikâye ile çalışmadan yorulmadan rahatın, dinlenmenin, karın doyurmanın mümkün olmadığı; hayatın lezzetinin halim, sabırlı ve itaatkâr bir şekilde çalışıp herkesi memnun etmekte saklı olduğu; zahmete katlanmanın, halden şikâyet etmeyip şükretmenin gerektiği ifade edilir.
- Bir Merkebin
Sergüzeşti (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 34) S. 36, 10 Kânûnevvel 1314 – 09 Şaban 1316, s. 7.
- Bir Merkebin
Sergüzeşti (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 35) S. 37, 18 Kânûnevvel 1314 – 17 Şaban 1316, s. 7.
- Bir Merkebin
Sergüzeşti (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 36) S. 38, 24 Kânûnevvel 1314 – 23 Şaban 1316, s. 3-4.
- Bir Merkebin
Sergüzeşti (Mâbad-1 Nüsha 37) S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 – 07 Ramazan 1316, s. 4.

Bir Merkebin
Sergüzeşti (Mâbad-1
Nüsha 38 ve Son)

S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 2-4.

S. 6, 13 Mayıs 1315 - 15 Muharrem 1317, s. 9.

Muallime Hürmet

Kişinin nankörlük etmemesi, üzerinde emeği bulunan insanlara hürmet göstermesi gerektiği belirtilir. Hakikatin, yalan ve iftira ile değişmeyeceği de ifade edilir.

Muallime Hürmet
(Mâbad-1 Nüsha 6)

S. 7, 20 Mayıs 1315 - 22 Muharrem 1317, s. 9.

Muallime Hürmet
(Mâbad-1 Nüsha 7)

S. 8, 27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317, s. 9-10.

İ

İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakki Müntehî Sene Talebesinden)

S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 1-2.

Monolog

Monolog şeklinde yazılan bu hikâye, vazifeleri yerine getirmenin lüzumu ve sorumluluklardan şikâyet etmenin faydasızlığı hakkındadır.

İsmet

S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316, s. 4.

Küçük Sadıka

Artık doğruları söylese bile yalan söylediği bir kere ortaya çıkan kişiye, insanların güvenmemesi, sözlerine şüpheyile yaklaşması durumu anlatılır. Yalan söylemekten vazgeçilmesi, kabahatli olunan konularda dahi doğruların söylenmesi tavsiye edilir.

L

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 3-4.

Yabani Elma Ağacı
(Küçük Hikâye)

Dikilen yabani bir ağaç fidanının desteğe ihtiyaç duyması, aşılama ile acılığının gitmesi ve

büyüdüğünde yenilebilir, tatlı meyveler vermesi olayı üzerinden bir benzetme yapılır. Vaktiyle hüsn-i terbiye, talim ve tahsil gören çocukların büyüdüğü zaman semer-i fezâil ve kemâlâtıyla bu fidan gibi insanlığa faydasının dokunacağı söylenir. Tahsil ve terbiye görmeyip cahil kalanların ise yabani, meyvesiz ağaçlar gibi toplum tarafından pek sevilmeceği belirtilir.

M

M. M. (Muharririn-i *Rehber*'den)

S. 11, 19 Haziran 1313/ 01 Safer 1315, s. 6-7.

Bir Küçük Fıkra

Bir sözü düşünmeden söylemenin zarar getirebileceği, etraflıca düşünerek konuşmanın ise daima faydalı olduğu anlatılır. Bir padişah gördüğü rüyayı yorumlamaları için huzuruna iki muabbir çağırır. İkisi de aynı şeyi söylemesine rağmen, üsluplarındaki farklılık sebebiyle padişah birine hiddetlenirken diğerini mükâfatlandırır.

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 7.

Küçük Bir Fıkra

Aklın önemine ve akıllı insanın nadir bulunuşuna dair, Behlül Dâna'nın olduğu bir hikâye anlatılır. Bir gün Behlül Dâna bir mezar satandan birçok kafatası satın alır. Kafaları toplayıp şehirde satmaya başlar. Bu durum dönemin halifesi Harun Reşid'in dikkatini çeker, yanına gidip nedenini sorar ama tam bir cevap alamaz. Behlül Dâna ona bir kafatası satar. Bu kafatası saraya götürülüp kırılır ve içinden yumurta büyüklüğünde bir cevher çıkar. Bunu duyan halk Behlül Dâna'nın kafataslarını almaya başlar ama hiçbirinden bir şey çıkmaz. Halk bunun üzerine Behlül Dâna'nın başına üşüşüp şikâyet eder. Behlül Dâna ise kafanın içinde olamayacağından boş olup olmadığını bilemeyeceğini, aklın bir cevhere benzediğini ve

herkeste de akıl olmadığını, nadir bulunan bu cevherin halifeye isabet ettiğini söyler.

Mevhibe Âkif (Küçük Muharrirlerimizden)

S. 5, 8 Mayıs 1313/ 18 Zilhicce 1314, s. 4-5.

Latife Latif Gerek

Bu hikâyenin ana fikri bir kimsenin zararına sebep olacak hareketlerde bulunmamak gerektiğidir. Zarar veren değil, hoş giden şakalar yapılması önerilir. Halime Hanım'ın büyük oğlu, küçük kardeşi Sami'yi korkutacak bir şaka yapar. Bunun üzerine Halime Hanım onu cezalandırır.

Mithat Tefik (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

S. 15, 17 Temmuz 1313/ 29 Safer 1315, s. 6-7.

Bir Membeda

Bir yaz gününde beraber yolculuk eden bir grup, sıcağın bunalmışken bir su membası ile karşılaşır. Susuzluklarını giderip bu membanın etrafında, çimlere uzanarak dinlenirler. Bu sırada, membanın mermerindeki yazı, gruptan birinin dikkatini çeker. Mermerde, “Bu membayı örnek alınız,” yazmaktadır. Adam arkadaşlarına yazıyı göstererek yorumlar. Bu membanın diğer sularla birleşerek bir nehir oluşturduğunu, dolayısıyla bu sözle insanların birlik olmasının öneminin anlatıldığını söyler. Bir diğeri, kalpleri akan su gibi pak tutma manasında olduğunu düşünür. Aralarında en yaşlı olanı ise ikisine de hak vererek ilave eder: Bu membanın susuzluğu giderdiği gibi insanların ihtiyaçlarını giderip onlara yardımcı olmak gerektiğinin kastedildiğini söyler.

Musa Kâzım

S. 13, 01 Temmuz 1315 - 05 Rebülevvel 1317, s. 9-10.

Küçük Hikâye

Yoksul ve zor durumdaki insanlara zulmedilmemesi, hakkaniyetin gözetilmesi üzerine bir hikâyedir.

S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Küçük Hikâye

Cana kıymanın fenalığı ve getirdiği nedamet konu edilir. Avladığı karacanın feryat edip ağlayarak ölmesi üzerine yaptığından pişman olan bir avcının hikâyesi anlatılır.

N

Necmiye (Demirhisar İnas Mektebi Talebatından)

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 9.

Yaramazlık (Şâkirdanın
Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)
(Küçük Hikâyelerden)

Her yerde lazım olduğu gibi sokakta da herkesin takdirini kazanacak surette edîbâne hareket etmek gerektiğini anlatan bir hikâyedir.

Neyyire Hidayet (Mekteb-i Terakkiden Mezune)

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 9-10.

Müfettiş Efendinin
Mektebi Ziyareti
(Talebatın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)
(Küçük Hikâyelerden)

Tercüme edilen bu hikâyede, ebeveynlerin çocukları için sarf ettikleri emeğin değerinden bahsedilir. Buna mukabil olarak çocukların; anne babalarını samimi şekilde sevmeleri, onların emirlerine itaat etmeleri, onlar gibi yorulmak bilmeden çalışıp gayret göstermeleri, onları mesut edecek iyi hareketlerde bulunmaları gerektiği belirtilir.

O

Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisân-ı Osmânî Muallimi)

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 5.

Sada-yı Vicdan ve
Menfaat-i Şahsiyye

Bu metnin ilk bölümünde bir hikâye anlatılır: Bir adam köprüde yürüyordu, deniz dalgalıdır, bir balıkçının teknesi ters döner. Balıkçı yüzmeyi başaramaz. Adam atlayıp kurtarmayı düşünür fakat geçen sene 67 günü yatakta geçirmesine sebep olan romatizma hastalığının nüksetmesinden korkar ve olayı görmezden gelmeye

karar verip oradan uzaklaşır. Fakat vicdanının sesi ona “alçak” olduğunu söyler. Sonunda dayanamayıp dönerek adamı kurtarır.

Metnin ikinci bölümünde, «Hikâyeyi nakleden âdemi bu fiil-i hayra sevk eden kuvvet nedir?» diye sorularak hikâye şerh edilir.

“Netice” diye adlandırılan son bölümde ise kıssadan hisse verilir: Vazifeyi her zaman zevke, menfaat-i şahsiyyeye tercih etmek lazımdır. Kaide-yi ahlâka muhalif olmamak şartıyla menfaat-i şahsiyyeyi de nazar-ı dikkate almak iktiza eder.

Ö

Ömer Fevzi (Mekteb-i Terakki Müntehâ Sınıf Talebesinden)

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 9-10.

Bir Fakirin Sergüzeşti
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Fakir insanların çektiği sıkıntıları, maişet derdini anlatan bir hikâyedir.

R

R. S. (Sin) (Dimetoka’dan)

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 5-6.

Oburluk Seyyiesi
(Küçük Hikâyelerden)

Öğrencilerin harçlıklarını okul araç gereçlerini satın almada kullanması, abur cubur için harcamaması gerektiği anlatılır. İradeli ve çalışkan olmanın kişiye saygınlık kazandıracağı ifade edilir.

Rauf (Leskovikli)

S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 4-5.

Şeker Şerbeti

Haset dolu, iç sıkıntısından etrafındaki herkese sataşan, sevdiklerini gücendiren bir çocuğun hikâyesi üzerinden kalp kırmanın ne kadar kötü bir eylem olduğu anlatılır ve merhametli olmanın lüzumu üzerinde durulur.

Şeker Şerbeti (Mâbad-1 S. 7, 20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317, s. 5-6.
Nüsha 6)

Rukiye Hatice (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 2-4.

Bir gazete yirmi
paraya!

Eğitimin ve sorumluluk sahibi olmanın önemi anlatılır. Kendi vazifelerini başkalarına para vererek yaptıran, derslerine hiç çalışmayan, kayıtsız, ailesinin zenginliğine güvenen bir çocuk olan Âsaf'ın hikâyesi anlatılır. Ailesinin durumunun bozulması üzerine okuldan ayrılmak zorunda kalan Âsaf çalışmaya başlar. Fakat eğitim durumundan dolayı hep az kazandıran zahmetli işler bulur ve zamanında okulda yeterince çalışmadığı için pişman olur. En sonunda bir yandan gazete satarken bir yandan da okula devam etmeye çalışır.

S

Saadet (Edirne Mahkeme-i Ticaret Başkanı Kerimesi İnas Rüştüyesi Talebesinden)

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 – 10 Recep 1316, s. 6.

Bir Tavşanın Cesareti

Bu alegorik hikâyede, böbürlenmenin yanlış bir davranış olduğu, en nihayetinde kişinin mahcubiyetine sebep olabileceği anlatılır.

Cesur olmak için alıştırmaya yapan bir tavşan çoban köpeklerinin arasından yürür, köpekler onu umursamadığı için başına bir şey gelmez. Ama o bu durumu kendi başarısı olarak görüp mağrur olur. Bu itimat ve gururla av köpekleri arasına karışmayı planlarken bir finonun havlayışıyla dehşet içinde kalır ve böylece böbürlendiği kimselerin karşısında rezil olup utanır.

Ş

Şerif Necmi

S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316, s. 4-5.

Muâvenet

Fakir bir çocuğun halinin anlatıldığı bu hikâyede, kimisi için değersiz görülen şeylerin başkaları için çok kıymetli olabileceği anlatılır. Çocuklara, durumu iyi olmayan refiklerine küçük hediyeler vermeleri tavsiye edilir. Böylelikle hem birini sevindirecekleri hem de fazilet göstermiş olacakları söylenir.

İmzasız

S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 5.

Feza-yı Asumanda Bir Seyahat (Fennî)

1- Kamer

Gün içinde gök ilmi üzerine hayli mütalaada bulunana biri akşam vakti pencerenin önünde otururken gökyüzünü seyrederek. Gördükleri karşısında hayran kalır ve büyük bir heyecan duyar. Yıldızları daha yakından temaşa etmek ister. Yıldızı öven sözlerle ona seslenerek onu takip etmeye muktedir olup olamayacağını sorar. Yıldız onun bu hitabına cevaben kendisine mahsus bir ses meydana getirir. Ay ona, Dünya'nın etrafındaki dönüş seyrinde kendisine refakat etmesini teklif eder. Böylelikle yükselir, Dünya'dan uzaklaşarak Ay'ı takibe başlar. Gördüklerini anlatarak Ay hakkında bilgi verir. Dünya ile arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri sıralar. Ay'da Dünya'nın aksine havanın, suyun mevcut olmadığını söylemesi, ikisinin de Güneş'in ışığından yararlandığını belirtmesi gibi. En sonunda Ay'a ayak basar ve orada herhangi bir canlılık belirtisi göremez. Bu kadim kürede daha fazla vakit kaybetmeye gerek olmadığını yolun çok daha uzun olduğunu söyler.

Cümûdiye İçinde Bir
Seyyah⁶⁸

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 2-3.

Bu yazıda bir hikâye anlatılır ama yazının başında hikâyede geçen olayların daha iyi anlaşılması için buzullara dair bazı bilgiler verilir. Dağlara tırmanan seyyahların bu yolculuk için bulundukları özel gereçler açıklanır ve her sene Alp ve Pirene dağlarındaki derin yarıklara seyyahların düştüğü ifade edilir. Hikâye de bunun üzerinedir; böyle bir buzulda ilerleyen üç seyyahtan biri üzeri karla örtülmüş bir kuyuya düşer. Ama kuyunun dibine düşmeden bir buz sütununa tutunmayı başarır. Hiç kımıldamadan arkadaşlarının ona yardım etmesini bekler. Arkadaşları uzattıkları ip kısa gelince gerekli edevatı almak için yakınlardaki bir köye gitmek zorunda kalır. Kuyudaki seyyah çok zor anlar yaşar. Ama uzun bekleyişinin sonunda selamete kavuşur. Özetle; basiret, cesaret ve sabrın kurtuluşa götüren gücü övülür.

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 4-5.

Feza-yı Asumanda Bir
Seyahat 2 (Mâbad)
Seyyârat ve Şems

Güneş sisteminin tanıtıldığı bir yazıdır. Hikâye kahramanı, Güneş'e en uzak gezegenden başlayarak sırasıyla Neptün, Uranüs, Satürn, Jüpiter, Mars, Venüs ve Merkür'ü ziyaret eder. Bu uzay seyahati esnasında gördüklerini anlatarak gezegenlerin temel özelliklerinden bahseder ve yer yer onları Dünya ile kıyaslar. Örneğin, Merih'i yani Mars'ı Dünya'ya oldukça benzetir; kütle olarak birbirine yakın bir hacimde olduklarını, Mars'ın kutuplarında da buzullar olduğunu ve Dünya'da olduğu gibi onun da üzerinde denizlerin görüldüğünü söyler. Ayrıca Mars'ta hayvan ve bitkilerin var olma ihtimali üzerinde durarak insanın da orada yaşayabileceğini belirtir.

⁶⁸ Bu yazının bulunduğu sayfa yırtık olduğu için yazarı tespit edilememiş, bu yüzden imzasız olarak künyelenmiştir.

	S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 3-4.
Feza-yı Asumanda Bir Seyahat (Mâbad)	Bu yazı dizisinin üçüncü bölümünde kuyruklu yıldızlar ele alınır, onlar hakkında bilgi verilir. Dördüncü bölümünde ise gökyüzünde nokta kadar gözükken yıldızların gerçek boyutundan, uzaklıklarından, Dünya ile aralarındaki mesafeden bahsedilir.
3- Kuyruklu Yıldızlar	
4- Kevâkib ve Ebadı	
	S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 1-3.
Bir Söyleniş	Küçük bir kızın ağzından monolog şeklinde anlatılan bu hikâyede, “Osmanlı Kadınlarında Vatanperverlik Duygusu” ele alınmıştır. Erkeklerin cesur kabul edilirken kadınların hep ürkek ve korkak olarak tanımlanmasına üzülen küçük kız, bu konudaki kırgınlığını aktarıp kadınların bilhassa Osmanlı ve İslam kadınlarının cesaretine olan inancını anlatır.
	S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 6.
Feza-yı Asumanda Bir Seyahat (Mabadı ve Son)	Feza-yı asumandaki seyahate devam edilir, yıldızların uzaklığından bahsedilir. Onlara ulaşmak için milyonlarca senenin sarf edilmesi gerektiğinden söz edilir. Ayrıca kâinatın bu büyüklüğü karşısında insanın cismen çok basit ve değersiz olmasına karşın fikren yüce olduğu belirtilir. Hatta Güneş’e hitap edilerek beşer-i fikrin ondan daha serû’l-cevelân olduğu ifade edilir. Seyahati biten anlatıcı, uyuyakaldığını, her şeyin bir rüya olduğunu ve tüm bunları daha önce yapmış olduğu heyet-i necm hakkındaki tartışmasının etkisiyle gördüğünü anlar. Seri bu son yazıyla biter.
	S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 1-4.
Söyleniş	Monolog şeklinde yazılan bu hikâyede çocukların “Çocuklara Rehber” dergisinden nasıl faydalanacakları anlatılır. Çok oyun oynayıp yorgun düştüğü için akşamları derslerine çalışamayan Nami, dersleri

anlayamaz ve sıkılır. Derste «Çocuklara Reber» dergisini okuyup bilmecelerin cevaplarını bulmaya çalışır. Dersi dinlemediğini fark eden hocası ona ceza verir. Daha sonra hocası birkaç soru sorar. Sınıfta kimse bilemezken Nami soruları doğru cevaplar. Bu bilgileri dergiden öğrendiğini anlayan hocası, onu takdir edip ödüllendirir ama dergiyi teneffüs ve dinlenme zamanında okumasını öğütler. Sonuçta, hocası dersleri eğlenceli bir şekilde anlatması gerektiğini anlar. Nami ise teneffüslerde onu yorgun düşüren oyunlar yerine, hem eğlenceli hem bilgi verici olan bu dergiyi okumayı tercih eder ve derslerine çalışmaya başlar.

S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s.1-3.

Söyleniş

Biraz tembel ve dikkatsiz bir mizaca sahip olan Raci, yetersizliği ve duyduğu korku sebebiyle öğretmenine ve babasına yalanlar söyler. Onlar ise Raci'nin yalan söylediğini hemen fark eder. Böylelikle ceza alan Raci, yaşadığı birkaç olaydan ders çıkarıp sonunda kabahatini anlar ve babasının tavsiyelerine uymaya karar verir.

Yalan söylemenin kötülüğü; emek verilmeden, gösteriş amacıyla elde edilen sahte başarıların geçici olduğu anlatılır.

S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 2-4.

Söyleniş

Monolog şeklinde yazılmış bu hikâyede çalışmanın, hocaların ve ebeveynlerin takdirini kazanmanın önemi anlatılıyor. Kibirlemenin, yalan söylemenin ve tembelliğin kişi için kötü sonuçlar doğuracağı anlatılıyor.

Söyleniş	<p>S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 1-4.</p> <p>Zor beğenenlere ders veren bir yazıdır. Art arda iki kere sınıfta kalmış bir çocuğun hikâyesi üzerinden tembellik, kibir, hodbinlik, müşkülpesentlik, kıskançlık hasletlerinin ne kadar kötü olduğu anlatılıyor.</p>
Söyleniş - Sabri Efendi haklı mı haksız mı?	<p>S. 26, 02 Teşrînievvel 1313 - 18 Cemaziyelevvel 1315, s. 1-3.</p> <p>İnsanın bir şey bağışlarken, kendi malından fakat kendisinin muhtaç olmadığı şeyden tasadduk etmesi ve iyilik yaparken kendi nefsi için bir menfaat düşünmemesi gerektiğine dair bir hikâyedir. Bir çocuğun ağzından, monolog şeklinde yazılmıştır.</p>
Söyleniş	<p>S. 28, 16 Teşrînievvel 1313 - 02 Cemâziyelâhir 1315, s. 1-2.</p> <p>Monolog şeklinde yazılan bu hikâyede, çalışıp bilgi sahibi olmanın öneminden ve yararlarından bahsedilir. Mükâfat kazanmanın manevi değeri üzerinde durulur.</p>
Lekesiz Bir Nam “El-hakku ya’lu velâ yu’la aleyh” (Küçük Hikâyelerden)	<p>S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 - 08 Recep 1315, s. 5-6.</p> <p>“Lekesiz Bir Nam” bir şey hakkında iyice tetkik ve muhakeme etmeksizin hükm-i kati vermenin büyük bir hata olduğunu ispat eden bir hikâyedir.</p>
Lekesiz Bir Nam (Mâbad-1 Nüsha 33) “El-hakku ya’lu velâ yu’la aleyh” (Küçük Hikâyelerden)	<p>S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 - 15 Recep 1315, s. 3-4.</p>
Lekesiz Bir Nam (Mâbad-1 Nüsha 34) “El-hakku ya’lu velâ yu’la aleyh” (Küçük Hikâyelerden)	<p>S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 - 22 Recep 1315, s. 4-6.</p>

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 2-3.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi

İnsanın sevdiklerini merak edeceği, onlar için emek sarf edip fedakârlık göstereceği söylenir; gerçek sevgi için bu hususların elzem olduğu belirtilir. Ebeveynlerin evlatları için verdikleri emeklerden bahsedilir. Annesini, babasını sevdiğini söyleyip tembellek eden, terbiyeli olmayan çocukların hakiki bir sevgiye değil, sözde bir sevgiye sahip oldukları anlatılır. Bazı annelerin yumuşak kalpli olmaları sebebiyle çocuklarına fazla acımaları, kusurlarını görmeyip onları uyarmamalarının hatalı olduğu söylenir.

Vücudun harekete, kuvve-i zihnin tecdide ihtiyacı olduğu ifade edilir.

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 - 22 Recep 1315, s. 3-4.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 34)

Çiçek yetiştirme merakına dair bir hikâyeye anlatılır. Hafi küçük bir bahçesi olsun ister. Babasından bahçesinin bir bölümünü onun için ayırmasını talep eder. Derslerini aksatmamak şartıyla babası bu dileğini gerçekleştirir; bahçeyle uğraşmanın zihin ve beden sıhhati açısından oğlu için faydalı bir meşgale olacağını düşünür. Hafi babasından ona ekip biçmeyi öğretmesini de ister. Babası ricasını kabul eder ve bahçe yapılırken ilk olarak bahçenin mevkisinin dikkate alınması gerektiğini söyleyerek bu konuda ayrıntılı bilgi verir.

S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 - 29 Recep 1315, s. 4-6.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 35)

Sebze ve çiçek yetiştirme sürecinde yapılması gerekenlerden bahsedilir. Hafi'nin küçük kardeşi de bahçe ister. Gıpta ile haset duygularına değinilir.

- S. 37, 18 Kânûnevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 3-5.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 36)
- Aceleciliğin kötü bir huy olduğu, ricanın çok ve birbiri ardınca olursa can sıkacağı anlatılır. Hafi'nin kız kardeşi Vecide'ye, balkonda çiçek yetiştirebilmesi için, toprakla dolu bir sandık hazırlamayı kararlaştırırlar. Hafi Semiramis'in bahçelerini taklit edebilmek için bu sandıklara birkaç ayak da yapmak istediğini söyler.
- S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 - 13 Şaban 1315, s. 1-2.
- Bir Balık Avcısının Sergüzeşti
- İngiliz kaptanlarından Valmer'in başından geçen bir macera anlatılır. Hikâyenin ardından yeni bir bölüme geçilerek timsahlar hakkında bilgi verilir.
- Bir Balık Avcısının Sergüzeşti (Mâbad-1 Nüsha 38)
- S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 4-6.
- S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 - 13 Şaban 1315, s. 3-5.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 37)
- Hafi ve Vecide babaları ile birlikte çiçek tohumlarını ekecekleri saksıları hazırlarlar. Saksının delikli olmasının sebebi, nasıl ve nelerle doldurulacağı hakkında bilgi verilir; tırmanıcı bitkiden, kahkaha ve karanfil çiçeklerinden bahsedilir. Geceleyin kapalı bir odada bulunan çiçeğin odanın havasını bozduğu konusunda uyarı yapılır.
- S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 6.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 38)
- Bahçeyle uğraşmanın bedeni kuvvetlendirip geliştirdiği, sağlığa faydalı olduğu anlatılır.
- S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 3-4.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 39)
- Bitkilerin yeşillenme, çiçek açma mevsimlerinin birbirinden farklı olabileceği ifade edilir. Yazın çiçek açan bitkilerden (aslanağzı, begonya, aynısafa)

bahsedilir. Büyüdükçe gövdesi eğilen çiçeklere dayanak yapılması gerektiği söylenerek bunun üzerinden teşbih yapılır ve büyüyen çiçeklerin dayanağa ihtiyaç duyduğu gibi çocuklarında büyürken bir hamiye ihtiyaç duydukları söylenir.

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 – 12 Ramazan 1315, s. 4-6.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 40)

İnsanın kendi emeğinin mahsulü olan hediyelerin daha etkileyici ve manidar olduğu ifade edilir. Misafire ikramın önemine, emeğin ve cömertliğin kıymetine dair ahlaki dersler verilir. Köksüz ve damarsız fidanlardan nasıl ağaç yetiştirileceği anlatılmaya başlanır.

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 3-4.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 42)

Köksüz ve damarsız fidanlardan ağaç yetiştirme ve ağaçların aşılınması hakkında bilgi verilir.

S. 44, 05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315, s. 2-3.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 43)

Bahçeye çiçek dikmek için hangi zamanın uygun olduğundan bahsedilir.

Bağ bozumu zamanıdır, Hafi'nin amcası babasından yardım ister, ailesiyle birlikte onu çiftliğine davet eder. Çocuklar çok heveslenir fakat babaları henüz karar vermediğini söyler. Yazı dizisinin bu bölümü menfi kararın olgunlukla karşılanması gerektiğine dairdir.

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 6-7.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 44)

Hafi ve ailesi on beş gün bağa gideceği için evdeki çiçekleri sulama problemi ortaya çıkar. Bu problemin çözümü olarak da çiçeklerin toprağının sürekli mutedil bir nemde olmasını sağlayan, ev yapımı, masrafsız bir damla sulama sisteminin kurulumu anlatılır.

- S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 4-5.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 45)
- Bağ kütüklerine musallat olan filokseradan ve ondan kurtulma yollarından bahsedilir. Amcasının bağının bu bitler yüzünden mahvolduğunu gören Hafi üzüdür ve amcasına yardım etmek için bir ilaç bulmak ister.
- S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 4-5.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 46)
- İnsanlığa hizmetinin herkes için bir vazife olduğuna, bu uğurda çalışmanın önem ve gerekliliğine değinilir. Bahçe ile uğraşanların kışın yapmaları gereken tımar anlatılmaya başlanır.
- S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 6-7.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 47)
- Kuru yaprakların gübre haline getirilmesinden, asma yetiştiriciliğinden, üzüm fidanı dikiminden ve bakımından bahsedilir.
- S. 49, 12 Mart 1314 - 02 Zilkâde 1315, s. 4-6.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 48)
- Çift sürmenin ve çapalamanın toprağın katılaşmasını, içine su ve hava giremez olmasını, önlemek için yapıldığı söylenir. Kışın bitkilerin soğuktan zarar görmesini engellemek için neler yapılması gerektiği anlatılır. Karın toprağın hararetini muhafaza ettiği belirtilerek bitkiler için koruyucu olduğu ifade edilir. Karın bu özelliği ile ilgili başka örneklere de yer verilir. Malumatfuruşluğun kötülüğünden bahsedilir.
- Böylece on dört sayıdır devam eden "Hafi'nin Küçük Bahçesi" isimli bahçıvanlık hikâyesi sona erer.
- S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 2-5.
- Hukuk-1 Zâtiyye Riayet - Mebhas 2 (Ahlaki)
- İsmail Hakkı kıraatinden bir ders tafsil edilir. Anlatılan hikâye ile okura "Bugünün işini yarına bırakma," öğüdünde bulunulur.

Muhabet-i Vataniyye Mebhas 3 (Ahlâkî)	S. 4, 30 Nisan 1314 - 21 Zilhicce 1315, s. 2-4. İsmail Hakkı kıraatinden vatan sevgisine dair bir ders tafsil edilir. Örnek bir durum üzerinden vatan sevgisinin nasıl bir duygu olduğu açıklanır. Vatani sevme, vatana hizmet etme yolunun ise padişahı sevmek ve onun kanunlarına itaat etmek olduğu belirtilir.
Bir Muallimin Muvaffakiyeti - Lüzum-ı Tahsil (Küçük Hikâyelerden)	S. 12, 25 Haziran 1314 - 18 Safer 1316, s. 2-4. Öğrenim görmenin önemine dair bir hikâye anlatılır. Hasis bir adam masraf olmasın diye ne kedine bir yardımcı tutar ne de çocuğunu okula gönderir. Oğlunu okula göndermesi için kendisi ile konuşanlara okul okumanın şehrli çocuklara mahsus olduğunu, oğlunun tarlasında çalışmasının her ikisi için de daha iyi olacağını söyler. Bir zaman sonra, hesaplama yapmayı bilmediği için bir alışveriş ve miras meselesinde aldatılır. Kendisine tesadüf eden muallim nasıl kandırıldığını ona açıklar. Eğitilmiş birinin başına bunların gelmeyeceğini söyler. Bu duruma içlenen adam oğlunu okula yazdırıp kendine bir yardımcı tutar.
İtaatsizlik	S. 17, 30 Temmuz 1314 - 23 Rebülevvel 1316, s. 1-3. Ebeveyninin sözünü dinlemeyip hareket eden iki kardeşin, pişmanlıkla sonuçlanan hikâyesi anlatılır. Peder ve validelere itaatin, onların emrini dinlemenin çocukların ifasına mecbur oldukları vazifelerden olduğu belirtilir.
İkisini de severim!	S. 18, 06 Ağustos 1314 - 30 Rebiülevvel 1316, s. 3-5. “Pederini mi yoksa valideni mi daha çok seviyorsun?” sorusuna muhatap olan bir çocuğun düşüncelerine yer verilen bu yazıda anne babanın bir çocuğun hayatındaki yeri ve önemi, birbirinden ayrı yönleri

anlatılır. Annesinin ve babasının olumlu olumsuz yönlerini anlatarak hangisini daha çok sevdiğine bir türlü emin olamayan Hafî en sonunda ikisini de çok sevdiğine karar verir.

Bu yazının Feyz-i Sıbyan Mektebi tevzî-i mükâfat töreninde Fuad Efendi mahdumu Abdi Neşet Efendi tarafından okunduğu da dipnotla belirtilir.

S. 19, 13 Ağustos 1314 - 08 Rebîülâhir 1316, s. 3-4.

Tecessüs (Küçük Hikâyelerden)

Bir konuda merakını gidermek için gizlice birilerini gözetlemenin, kapı dinlemenin kötülüğü üzerine bir hikâyedir.

S. 23, 10 Eylül 1314 - 06 Cemaziyelevvel 1316, s. 5-6.

Öksüz (Küçük Hikâye)

Sevgi, merhamet duymanın, cömert olmanın öneminin vurgulandığı bu hikâyede; anne ve babası vefat edenlerin değil, ilim ve edepten, fazl-ı kemalden mahrum olanların yetim olduğu belirtilir.

Öksüz (Küçük Hikâye)
(Mâbad-1 Nüsha 23)

S. 24, 17 Eylül 1314 - 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 3-5.

S. 26, 01 Teşrînievvel 1314 - 27 Cemaziyelevvel 1316, s. 2-5.

Ne diyorsunuz, garip değil mi?

Anne babasının ve öğretmenlerinin olayları nasıl değerlendirdiğini anlayamayan bir çocuğun dilinden anlatılan bu hikâyede, affetmenin önemi ele alınır. Kötülük edeni iyilikle utandırmak gerektiği, böylece bu kişinin dost olarak kazanılabileceği söylenir. Dost sahibi olmanın, herkes tarafından sevilmenin çok kıymetli olduğu belirtilir.

İlk bakışta hırsızlık gibi görünmeyen durumların, mahiyeti açısından suç olabileceği; pişmanlığın, affi getireceği gibi konular üzerinde de durulur.

- S. 30, 29 Teşrînievvel 1314 - 26 Cemaziyelahir 1316, s. 3-4.
- Fena Arkadaşlar
(Küçük Hikâye)
- Fena bir arkadaşın en terbiyeli çocuğu bile çok kötü durumlara düşürebileceği anlatılır. Kötü ahlaklı insanlarla arkadaşlık edilmemesi tavsiye edilir.
- Fena Arkadaşlar
(Küçük Hikâye)
(Mâbad-1 Nüsha 30)
- S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 - 03 Recep 1316, s. 5-6.
- Fena Arkadaşlar
(Küçük Hikâye)
(Mâbad-1 Nüsha 31)
- S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 - 10 Recep 1316, s. 4-5.
- S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314 - 02 Şaban 1316, s. 7-8.
- Âmâ İşçi (Küçük Hikâye)
- İrlanda'nın bir kasabasında doğup büyüyen, beş yaşındayken görme yetisini kaybeden bir adamın gayret ve çalışma ile mükemmel saz ve kemanlar yapabilir hale gelişinin hikâyesi anlatılır.
- Âmâ İşçi (Küçük Hikâye) (Mâbad-1 Nüsha 35)
- S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314 - 09 Şaban 1316, s. 3-4.
- S. 45, 11 Şubat 1314 – 13 Şevval 1316, 2-3.
- Küçük Hikâye
- Büyük bir musibeti ekseriya refah ve saadetin takip ettiğini; mert ve nâmuskâr insanların akıbetinin iyi olacağını müjdeleyen bir hikâyedir.
- 306 senesinin kuraklık sebebiyle Selanik'teki çiftçiler için unutulmaz bir yıl olduğu söylenerek hikâye anlatılmaya başlanır. Köy halkının yaşadığı zor duruma karşılık ne kadar cömert ve misafirperver olduklarından bahsedilir. Hikâyede, köyün en fakiri olan Memiş Ağa'nın kuraklık sebebiyle yaşadığı geçim sıkıntısı anlatılır; aile açlık sınırına geldiğinde Memiş Ağa, kızının çeyizi için biriktirdikleri altını bozdurmak

zorunda kalır. Fakat bunun için yola koyulduğunda altınları düşürür ve bulamaz. Kara haber yayılır ve Memiş Ağa'nın düşürdüğü çıkını bulan mert bir delikanlı parasını ona götürür. Aile muhtaç durumda olmaktan kurtulur. 307 senesi bereket yılı olur. Memiş Ağa zenginleşir fakir fakat dürüst olan çocukla kızını evlendirir.

Küçük Hikâye
(Mâbad-1 Nüsha 45)

S. 46, 18 Şubat 1314 – 20 Şevval 1316, s. 7-8.

Küçük Hikâye
(Mâbad-1 Nüsha 46)

S. 47, 25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316, s. 2-3.

S. 1, 08 Nisan 1315 - 10 Zilhicce 1316, s. 8.

Şeker Hanım'ın Köşkü

“Oburlarımız mezarlarını dişleriyle kazarlar” darbimeselince tatlı ve hamur işine düşkün bir çocuğun rüyası üzerinden fazla yemenin zararlarından bahsedilir. Çocuk rüyasında, dilediği kadar tatlı yiyebileceği bir yere, Şeker Hanım'ın köşküne gider ve orada haddinden fazla şekerleme yiyerek hastalanıp çok yediğine pişman olur.

Şeker Hanım'ın Köşkü
(Mâbad-1 Nüsha 1)

S. 2, 15 Nisan 1315 - 17 Zilhicce 1316, s. 7.

Şeker Hanım'ın Köşkü
(Mâbad-1 Nüsha 2)

S. 3, 22 Nisan 1315 - 24 Zilhicce 1316, s. 3-4.

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 7-8.

Bir Seyyahın
Kurnazlığı (Küçük
Hikâye)

Nezaketsizliğe karşı yapılmış bir kurnazlık anlatılır. Islanmış ve üşümüş bir yolcu handa ateşin yanına yaklaşmak ister ama kimse ona yer açmaz. Bunun üzerine hancıya atına istiridye götürmesini söyler. Atın istiridye yiyecek olmasını şaşkınlıkla karşılayan herkes avluya çıkıp bu durumu seyretmek ister. Yolcu böylelikle ateşin başına kurulus, atının yemediği istiridyeler de kendisine getirilir.

- Hayatımın En Tatlı Bir Günü S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 5-6.
Feyzi Sıbyan Mektebinin kuruluş tarihine rastlayan 1 Kânunuevvel 1314 tarihindeki törende Neşet Efendi tarafından okunan bu yazıda, kendi kazandığı para ile bir fakire yardım eden çocuğun yaşadığı mutluluk anlatır. Yardım etmenin ve hediyeleşmenin önemi üzerinde durulan bu hikâyede, bu eylemler sonucu muhataplar kadar eylemi yapanların da sevinç duyacağı ifade edilir. Paranın faize verilmek yerine hayra sarf olunmasının daha güzel olduğu belirtilir.
- Hayatımın En Tatlı Bir Günü (Mâbad-1 Nüsha 6) S. 7, 20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317, s. 6-7.
- İmla Söylenişi S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 1-2.
Mekteb-i Terakki tevzî-i mükâfat töreninde merhum Hurşit Paşa-zâde Muhlis Bey tarafından okunan ve fevkaledede takdirlere nail olan “İmla Söylenişi” isimli monoloğa yer verilir. Monologda Osmanlıca kelimelerin imlasının zorluğu anlatılır.
- Tasadduk S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 1-2.
Mekteb-i Terakki tevzî-i mükâfat resminde, rüsumat (gümrük idâresi) memurlarından rif’atlı Abdurrahman Efendi mahdumu Şerafettin Efendi tarafından latif bir şekilde kıraat olunan söylenişe yer verilir. Hikâyede, sadaka isteyen bir fakiri geri çeviren çocuğun pişmanlığı anlatılır.
- Ahlaki S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 2.
Birbiriyle anlaşamayan üç kardeşe, babaları “İttifak-ı Uhuvvet-kârâne” isimli bir hikâyeye anlatır. Sürekli başkalarını şikâyet etmenin faydasızlığı ve zararı; uyum, kardeşlik ve birlik içinde yaşamının önemi ifade edilir.

- Mükâfatın Kıymeti
(Söyleniş - Monolog) S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 5-7.
Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat törenin de okunan bu monologda, tedbirsizliğin kötü sonuçlar getireceğinden ve anne rızasıyla sevgisinin kıymetinden bahsedilir.
- Kimya (Söyleniş -
Monolog) S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 1-3.
Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde okunan bu monologda, bir çocuğun kimya dersinde yaşadığı zorluklar, bilhassa elementlerin simgelerini ezberlemekte çektiği güçlük anlatılır. Böylelikle birkaç element hakkında da bilgi verilmiş olunur.
- Ahlaki S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 3.
Anlayışlı ve uyumlu olmanın önemi bir hikâye üzerinden anlatılır. Diğer fertlerle iyi geçinmenin saadet, kötü geçinmenin ise musibet getireceği ifade edilir.
- Bir Papağana Aldanış S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 5-6.
İki sene evvel Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde okunan bu hikâyede, meyve aşırımı alışkanlık edinen bir çocuğun başına gelenler anlatılır. Hırsızlığın çirkin ve fena bir eylem olduğu, yapanların bu huydan vazgeçmesi gerektiği söylenir.
- Bir Papağana Aldanış
(Mâbad-1 Nüsha 41) S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 5-6.
- Bayramın İlk
Kahvaltısı S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 3-5.
Hocalarının bayram kahvaltısı davetine icabet eden öğrenciler sofradaki yiyecekler hakkında bilgi verdikleri takdirde onları yiyebileceklerini öğrenirler. Bu hikâyede pirincin nerede, nasıl yetiştiği ve tuzun elde edilme sureti hakkında bilgi verilir.

- S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 2-3.
- Söyleniş (Monolog) Feyz-i Sıbyan talebesinden Abdi Neşet Efendi'nin Karaferye'de okuduğu bu monologda yıkılmış bir gönlü tamir etmenin, bir fakirin ızdırabının dinmesine sebep olmanın dünyadaki en büyük iyilik ve saadet olduğu anlatılır. Zenginlerin servetini bu yönde sarf etmesi takdir edilir.
- S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhîr 1318, s. 1-2.
- Kibir (Ahlaki) Kibrin kötülüğüne dair bir hikâye anlatılır.
- S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhîr 1318, s. 4-6.
- Kavaid (Söyleniş) Bu monologda bilginin ve öğrenimin kıymetinden bahsedilir.

3.2.8.3. Roman

İmzasız

- S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 6-7.
- Roman: Mektepli Ferit Tıp ve sağlık bilgisinin önemine dairdir.
- 1 “El-ilmü ilmân:
ilmü'l-ebdan, ilmü'l-
edyan”
- Ferit, arkadaşları gibi oyun oynayarak değil, tıpla ilgili bir kitap okuyarak vaktini geçirir. Bu onun için hem faydalı hem de eğlencelidir. Yorgunluğa sebep olan, bedenlen veya zihnen fayda sağlamayan oyundan uzak durulması gerektiğini; hakiki neşenin, okumak ve bunun gibi manevi lezzet veren şeylerden hâsıl olduğunu düşünür. Ama arkadaşı bu durumu anlamakta güçlük çeker. Onu malumatfuruş ve merdümگیرiz olmakla suçlar. Ferit ise malumatfuruşluk yapmadığını sadece öğrendiklerini tatbik ettiğini aksi takdirde okuduklarının boşa gideceğini söyler. Faydalı bir iş için davet edildiğinde elbette icabet edeceğini ifade ederek, faydasız oyun davetlerine iştirak etmediği için merdümگیرiz olarak nitelendirilmesine sitem eder.

Roman: Mektepli Ferit
2 (Hıfz-ı Sıhhat
Kitabının Birkaç
Sahifesi) “Nezafetin
Lüzum ve Faydası”

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 6-7.

Bu bölümde sağlığın korunmasında temizliğin önemi anlatılır. Ferit arkadaşına; yalnız kalmak istediğini, çok arzu ederlerse akşam meşguliyeti bittiği zaman gezip eğlenebileceklerini söyler. Arkadaşı yanından ayrıldıktan sonra kitabını dikkatle okumaya devam eder. Bu durum belirtildikten sonra anlatıcı, okurları Ferit’in bu kadar dikkatle okuduğu kitabın birkaç sayfasını birlikte okumaya davet eder. Anlatıcının davetiyle birlikte, “Nezafetin Lüzum ve Faydası” başlığıyla geçiş yapılarak, Ferit’in okuduğu sayfaları biz de okumaya başlarız. Bu sayfalarda, küçük ve latif bir meskenin pencerelerinin hep kapalı tutulduğu, bu yüzden evin toz ve çamur yığınlarıyla sıvandığı söylenir. Pencerelerin açılıp temiz hava ile kirli havanın yer değiştirmesine izin verilmesi gerektiği ifade edilir. Burada aslında bir benzetme yapıldığı belirtilerek bahsedilen evin vücudumuz, pencerelerin ise gözeneklerimiz olduğu anlatılır. Cildimizde toz ve kirin birikmesine müsaade etmeden temizlenmemiz gerektiği, aksi takdirde zarar göreceğimiz söylenir. Hatta benzer durumların başka canlılar üzerinde de aynı sonucu doğuracağını gösteren bir deneye de yer verilir. Temizliğin gerekliliği vurgulanır.

Mektepli Ferit (Mabad)
- Hıfzu’s-sıhha
derslerinden ne istifade
olunabilir? - Ferit
Efendi’nin Bir
Mağruku Tahlisi

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 6-7.

Ferit’in okuduğu kitaptaki okuma parçasına devam edilir: Temizliğin sıhhatin korunmasında önemli rolü olduğu vurgulanır. Bir memlekette hastalıkların yayılmasında orada oturan insanların temizlik alışkanlığının ve iklimin etkisinin olduğu anlatılır. İslam’da da temizliğin imanın şartlarından olduğu belirtilir: “El nezafet-i minel iman.”

“Hıfzu’s-sıhha derslerinden ne istifade olunabilir?”

sorusuyla da Ferit'in hikâyesine devam edilir. Ferit okuduklarını hayata geçirerek hem arkadaşlarının eğlenme teklifini kabul eder hem de kır gezintisi ile temiz hava alarak sıhhatini korur.

S.7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 5-6.

Mektepli Ferit (Mâbad)

Her hususta dikkat göstererek itidal üzere hareket etmenin önemi, yalnızca hayır işlerinde acele edilmesi gerektiği anlatılır.

Arkadaşları, yavaş yürüdüğü için Ferit'i beklemeden ilerlerler. Ferit geride kalır, biraz yürüdükten sonra arkadaşlarının ötede toplaşıp bağrıştıklarını fark eder. Onlara yetişip ne olduğunu öğrenir. Bir arkadaşı nehre düşmüştür. Ferit yüzmede iyidir ve diğerlerinin aksine oyalanıp düşünmeden hiç vakit kaybetmeyerek arkadaşını kurtarmak için nehre atlar.

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 4-5.

Mektepli Ferit (Mâbad)

Ferit'in nehirden kurtardığı arkadaşı baygındır, ilk yardım yapılması gerekir. Diğerleri cahilce önerilerde bulunur. Ferit *Hıfz-ı Sıhhat* kitabından öğrendikleri sayesinde bu durumdaki birine nasıl müdahale edileceğini bilir. Kazazede arkadaşıyla kendisinin ilgileneceğini söyleyip arkadaşlarını acilen bir doktor bulmaya yönlendirir. Doğruluğundan emin olunmayan bilgilerle hareket edilmemesi, doğru bilgilerin ise acil bir durumda soğukkanlılıkla ve hızlıca uygulaması gerektiği ifade edilir.

S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 6.

Mektepli Ferit (Mâbad)

Mektepli Ferit romanında bu sayıda anlatılanlar, sekizinci sayıda anlatılanlarla aynı içeriğe sahiptir. Yalnızca ufak değişikliklerle yeniden yazılmıştır. Sebep olarak şöyle bir dipnot belirtilmiştir: “Sonuncu sayımıza derc edilen romanın tertibatınca sehv-i vâkıa olduğundan tekrar derciyle tashih edilmiştir.”

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 5-6.

Mektepli Ferit (Mâbad)

Ferit, suda boğulan arkadaşını yakındaki bir eve taşır. Islak giysilerini çıkarıp vücudunu ısıtacak kuru elbiseler giydirir ve onu sırt üstü yatırır. Arkadaşının sağlık durumunun düzeldiğine dair hiçbir belirti yoktur.

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 5.

Mektepli Ferit (Mâbad)

Dört saat geçmiş fakat doktor gelmemiştir, Ferit çevresindekilerin karamsar yorumlarına rağmen heyecan ve endişesini bastırarak ilk yardıma devam eder. Bu sefer boğulan arkadaşına suni teneffüs uygular.

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 5-6.

Mektepli Ferit

(Mâbad-1 Nüsha 12),

3- Ferid Efendi'nin

Refikasına Bir Dersi

Yazı iki bölümden oluşur. İlk bölümde hikâye on ikinci sayıda kaldığı yerden devam eder: Ferit uyguladığı ilk yardım ve tedavi ile Vahid'in hayatını kurtarmayı başarır. Vahid kendine geldiğinde doktor yanlarına yeni varmıştır. Ferit'in yaptıklarını işiten ve kazazedeyi muayene eden doktor, Ferit'i içtenlikle tebrik eder.

Yazının kalan kısmında romanın üçüncü bölümüne geçilir. Bu bölümün başlığı «Ferid Efendi'nin Refikasına Bir Dersi»dir. Ferit'in kahramanlığı her yerde duyulur. Vahid onu kardeş gibi sever. Ferit'in diğer arkadaşlarıyla ilişkileri de kuvvetlenir. Onun kitaplarla meşgul olmasıyla artık kimse alay etmez. Hatta ona özenir ve kitaplara ilgi duymaya başlarlar.

S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebülevvel 1315, s. 6-7.

Mektepli Ferit (Mâbad

ve Hitam-1 Nüsha 15)

Romanın bu bölümünde, arkadaşlarının Ferit'e ilk yardım hakkında sorular sorması üzerinden kömür dumanı veya kötü kokudan boğulan, güneş

çarpmasından bayılan, zehirli bir hayvan tarafından ısırılan, kuduz bir hayvan tarafından ısırılan kişilere yapılacak ilk yardım hakkında bilgi verilir.

3.2.8.4. Anekdöt

E

E. (Elif) Fazıl

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 6.

Nasıl Tahkir Arzu
Edersiniz

Kimsenin alaya alınıp küçümsenmemesi gerektiğine dair küçük bir hikâye anlatılır.

H

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Yüzbaşı)

S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebûlevvel 1318, s. 5-6.

Bir Âmânın Sergüzeşti

Âmâ Hakkı Efendi'nin kör olma hikâyesi anlatılır. Özellikle sağlık sorunlarını küçük görüp ihmal etmemek, hemen bir doktora müracaat etmek gerektiği ifade edilir. Göz sağlığının bozulma sebeplerine değinilir.

Hüseyin Ziya (Selanik'te Topçu Sınıfından Serçavuş)

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 9.

Bir Kedinin İntikamı

Hem köpek hem kedi besleyen birinin başından geçen garip bir olay anlatılır. Sahibinin köpeğe gösterdiği ilgiyi kıskanan kedi, köpekten intikam almak için onu suya atıp boğulmasına sebep olur.

L

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316, s. 5-6.

Sâi ve Sebat

Çalışma ve sebatın muvaffakiyetin yolu, ulûm ve kemâlâtın ise anahtarı olduğu söylenir. Çalışma ve gayretle birleşen sebatın karşısında hiçbir engelin direnemeyeceği belirtilir. Ardından sekiz dokuz

yaşındaki Asım örnek gösterilir. İlgilerinden, çalışma programından bahsedilir; bir edebî eser meydana getirmeye muvaffak oluşu anlatılır.

R

Rafet (İbnü'l Âsım)

S. 14, 06 Temmuz 1316 – 22 Rebülevvel 1318, s. 3-4.

Genç Tacir

Selanik'in önde gelen tacirlerinden Ali Bey'in yanına aldığı genç çalışmanı Hayri Bey'in lüzumsuz yere çok para harcaması huyundan vazgeçirışı anlatılır.

Genç Tacir (Mâbad-1
Nüsha 14)

S. 15, 13 Temmuz 1316 – 29 Rebülevvel 1318, s. 4-5.

Genç Tacir

S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebülâhir 1318, s. 6-7.

İmzasız

S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 9.

Bir Valide Tasviri

Anne sevgisi ve vefaya dair yaşanmış bir olay anlatılır.

S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 3-4.

Hizmet, Mükâfat

İnsaniyet namına yapılan hizmetlerin maddi bir karşılığı olmasa da manevi mükâfattan mahrum kalmayacağı söylenir. Alman Doktor Max Breuer'in New York'a gemiyle seyahat ederken yaralı ve hastalara yardım edişi anlatılır.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 - 28 Cemaziyelahir 1317, s. 1-2.

Ahlaki

İskoçya'da bir çobanın başından geçen olay anlatılarak ebeveynlerin sözünü dinlemenin önemi vurgulanır ve köpeklerin insanlara ne denli sadık olduğu gözler önüne serilir.

Sürüsünü otlatmaya götürürken oğlunu yanına alan çoban, oğluna bir noktada beklemesini, oradan

ayrılmamasını söyler. Biraz sonra sis çöker, çocuğu bıraktığı yerde bulamayan çoban seslenişine de cevap alamaz. Birkaç gün boyunca aradığı fakat izine rastlayamadığı oğlunu en sonunda köpeği sayesinde bulur. Babasının sözünü dinlemeyen çocuk uçurumun kenarına yuvarlanmış, köpek ise kayalar arasında bulduğu çocuğa ekmek getirerek hayatta kalmasını sağlamıştır.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 – 28 Cemaziyelahir 1317, s. 4-5.

Kral Louis'nin Bir
Hud'ası

Bir şeyin eski olduğu için ret veya yeni olduğu için kötü kabul edilmemesi gerektiği söylenir. Buna dair tarihten bir olay anlatılır. On sekizinci asrın ortalarında Fransa'da kıtlık yaşandığında bir çözüm olarak Parmentier tarafından ilk defa ülkeye patates ithal edilir ve XVI. Louis halkın patates yetiştirilmesi için teşvikte bulunur. Fakat cahil halk patatesin kendilerini zehirleyeceğini düşünür ve bu bitkiyi yetiştirmeyi reddeder. Bunun üzerine kral bir hileye başvurur. Kendi bahçesinde küçük bir alana patates ektirir ve etrafına korumalar koyar. Bu durum halkın dikkatini çeker, çok değerli bir bitki olduğunu düşünerek kralın bahçesinden patates çalıp ekmeye başlarlar.

S. 35, 02 Kânûnevvvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 2-3.
Güvenilir ve namuslu olmanın önemi anlatılır.

İffet ve istikamet
mevalid-i saadettir
(Ahlaki)

S. 35, 02 Kânûnevvvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 6.

Franklin'in Bir
Mektubu

Başkalarına yardımda bulunma, iyilik yapma ve iyiliğin devamlılığını sağlamanın önemi üzerine yaşanmış bir hikâye anlatılır.

İhtiyaç sahibi biri meşhur ilim adamı Franklin'e kendisine yardım etmesi için müracaat eder. Franklin ona on altın gönderir ve bu parayı kendisine emaneten verdiğini, iyi bir iş olup para kazandığında kendisi de aynı miktarda parayı aynı suretle ihtiyacı olan birine vermesini tavsiye eder. Bundan maksadının az para ile çok iş görülmesini sağlamak olduğunu belirtir.

S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 4-6.

Tabâi-i Beşeriyye
Hakkında Bir İki Söz
(Ahlaki)

İnsan tabiatından, bulunduğu mevki ve şartların insanın ahlakına tesir ettiğinden, insanın şöhret sahibi olma arzusundan ve büyüklenmeye meykinden bahsedilir. Ardından bir hikâye anlatılarak sahip olunmak istenilen şeylerin bir amaç değil başkalarına yardım edebilmek için bir araç olduğu belirtilir.

S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 2-3.

Ahlaki

Şükür ve kanaat sahibi olmanın servet sahibi olmaktan daha önemli olduğu anlatılır.

S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 1-3.

Sokakta bulduğumuz
eşya bize ait değildir
(Ahlaki)

Kayıp eşyaların bulana ait olmayacağı ifade edilir; bu eşyaların sahibine nasıl ulaştırılabileceği anlatılır. Ardından yeni bir bölüme geçilerek konuyla ilgili bir anekdota da yer verilir.

S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 1-2.

Ahlaki

“Bugünkü işini yarına bırakma” ve “Tedbir emniyetin validesidir” sözleriyle nelerin kastedildiği anlatılır; bu sözlerin ehemmiyetini gösteren kısa bir hikâyeye yer verilir.

Yalan ve Hakikat
(Ahlak)

S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 2-3.
Yalan ve yalancılık hakkında bir yazıdır.

- S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 6-7.
- Mütenevvia İngiltere’de meşhur bir vantriloğun telaşa sebep olduğu bir olay anlatılır.
- S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 7.
- Franklin’in Bir ABD’nin İngiltere’ye karşı kurtuluş mücadelesi verdiği dönemde Paris’e gönderilen Franklin’e, bir zaman sonra kızından bir mektup gelir. Kızı zafer şenliklerinde giymek üzere Paris’ten bir kıyafet yollamasını babasından ister. Franklin’in ise Amerika’da çok daha iyilerinin bulunabileceğini, örgü vs. ile satın alınmadan elbise yapabileceğini, ayrıca böyle israflar yerine zor durumdakilerle elde ne varsa paylaşılması gerektiği kızına cevap olarak yazar.
- S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 1-3.
- Mülâhaza ve Tetkik (Ahlak) İcrasına teşebbüs edilecek her işin öncesinde iyice düşünmenin önem ve lüzumundan bahsedilir. Tek başına yeterli olmayan zekânın mülâhazaya ve hüsn-i tetkike alıştırılması gerektiği ifade edilir.
- S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 1-2.
- Ketm-i Esrar (Ahlak) Sırrın bir emanet olduğu belirtilir ve sır saklamanın büyük bir fazilet olduğu anlatılır.
- S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 1-3.
- Ahlak En güzel intikamın kötülüğe iyilikle mukabele etme olduğu anlatılır.
- S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 4.
- Bir Numune-i Şecâat Mobile Bay Muharebesi’nde, Kumandan Tunis Augustus Macdonough Craven’ın yiğitliğini gösteren bir olay anlatılır.
- S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 5.
- Gutenberg’in İlk Kitabı Gutenberg’in bastığı ilk kitabın, sahaftan 1 penny

karşılığında bir demirci tarafından satın alınmasıyla başlayan ve British Museum'da sergilenmesiyle son bulan hikâyesi anlatılır.

3.2.8.5. Fıkra

A

A. (Ayn) A. (Ayn)

S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 9-10.

Letâif Kurnazlığa akli ermeyen kişilerin yer aldığı iki fıkra anlatılır.

Ayşe Edhem (Mekteb-i Terakkiden Talebatından)

S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 8.

Letâif Safdillikle ilgili bir fıkra.

E

Eyüb Sabri (Pristineli)

S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 7-8.

Letâif Malumatfuruşluk ve safdillike ilgili üç fıkra.

F

Fazıl (Mekteb-i Terakkiden 205 Numaralı)

S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 7.

Letâif Açgözlülükle ilgili bir fıkra.

Fazlı Mağmumi (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

S. 9, 04 Haziran 1314 – 28 Muharremü'l-haram 1315, s. 7.

Letâif Çocukların yaramazlıklarına ve hazırcevaplığına dair manzume olarak yazılmış bir fıkra.

S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Letâif Aynadaki yansımasını gerçek biri zannedip korkan bir çocuğun durumu anlatılır.

Firdevs

S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 9.

Letâif

Budalalığın ve ölçsüzlüğün zararı üzerine iki fıkra.

H**Halil Şehabî**

S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 8.

Letâif

Çocukların zihin dünyasına dair bir fıkra anlatılır.

S. 14, 06 Temmuz 1316 – 22 Rebülevvel 1318, s. 8.

Letâif

Fakirlikle ilgili bir fıkra.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Jandarma Mülâzımı)

Yalan Müsabakası

S. 28, 16 Teşrînevvel 1313, s. 7.

(Letâif)

Yalan söyleme üzerine bir fıkraya yer verilir.

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 6-7.

Letâif

Tembellik ve bilgisizlik üzerinedir.

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 - 15 Recep 1315, s. 6.

Letâif

Bilgisizlikle ilgili bir fıkra anlatılır.

İ**İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakki Müntehâ Sınıf Talebesinden)**

S. 36, 08 Kânûnevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 8.

Letâif

Fakirlik ve oburluk hakkında iki fıkra.

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 8.

Letâif

Kurnazlığa dair iki fıkra anlatılır.

M**M. M. (Muharririn-i Rehber'den)**

S. 9, 05 Haziran 1313/ 17 Muharrem 1315, s. 6-7.

Letâif

Hasta ziyareti adabı ve fakirlik hakkında iki fıkra yer alır.

Mecdi Nazmi (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

- S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 8.
Letâif Unutkanlığa dair bir fıkra.
- S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 9.
Letâif Budalalığın ve ölçsüzlüğün zararı üzerine iki fıkra.

O

Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisân-ı Osmânî Muallimi)

- S. 50, 18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316, s. 4.
Letâif Tasarruf, israf ve düşüncesizlik üzerine üç fıkra.
- S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 11.
Letâif İyi gibi gözüken bazı eylemlerin altında kötü bir niyetin olabileceğine ve kibre dair bir fıkra anlatılır.
- S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 11.
Letâif Hasislik ve yalnızca kendini düşünmek üzerine iki fıkra anlatılır.

S

Sadık

- S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 8.
Letâif Öfkeli olma üzerine bir fıkra.
- S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 8.
Letâif Gamsız ve açık sözlü kişilere dair iki fıkra anlatılır.
- S. 35, 02 Kânûnevvvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 8.
Letâif Sadık Efendi'nin yazdığı “Çizmeden yukarı çıkma” isimli fıkroda kişinin haddini bilmesi ve bilgisi dâhilinde olmayan konularda konuşmaması gerektiği anlatılır.

S. 42, 27 Kânûnusânî 1315 – 08 Şevval 1317, s. 8.

Letâif

Safderunlukla ilgili iki fıkra yer alır.

Sadi (Siroz'dan)

S. 11, 19 Haziran 1313/ 01 Safer 1315, s. 7.

Letâif, İki Dost
Arasında

İki fıkraya yer verilir. Başlıksız olanı açgözlülük hakkında iken “İki Dost Arasında” başlığını taşıyan ölçülü olmak hakkındadır.

S. 23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebûlâhir 1315, s. 8.

Letâif

Üç fıkraya yer verilir.

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 7-8.

Letâif

Fakirlik, borçlu ve alacaklı olma durumları hakkında iki fıkraya yer verilir.

S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 7.

Letâif

Çocukların okula gitmekten ve ders çalışmaktan kaçınmalarına dair iki fıkra yer alır.

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 6.

Letâif, İki Ahbap

Asık yüzlü olmanın kötülüğü ve aptallık hakkında üç fıkraya yer verilir. İlk iki fıkra “Letâif” başlığı altında işaretle ayrılmışken üçüncü fıkraya “İki Ahbap” başlığı ile geçilir.

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 7-8.

Letâif

Cevabını bilmediği soruları hazırcevaplıkla yanıtlayan tiplerin yer aldığı iki fıkra bulunur.

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 6-7.

Bir Fakir ile Muabbir

Tembellik ve bilgisizlik üzerinedir.

S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 - 21 Ramazan 1316, s. 4.

Letâif

Yalan söyleyen kişilerin düştüğü gülünç durumlar anlatılır.

S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 - 28 Ramazan 1316, s. 8.

Letâif

Biri Sadi Efendi tarafından yazılmış, diğeri imzasız iki fıkraya yer verilir.

- S. 44, 04 Şubat 1314 - 06 Şevval 1316, s. 3.
- Letâif Sadi Efendi'nin yazdığı, biri saflık diğeri bencillikle ilgili olan iki fıkraya yer verilir.
- S. 48, 04 Mart 1314 - 04 Zilkâde 1316, s. 8.
- Letâif Cesaret hakkında bir fıkra anlatılır.

V

V. Mecdi

- S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 6-7.
- Tuhaf Bir Fıkra Adalet ve hayvan hakları üzerine bir fıkra.

İmzasız

- S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 7.
- Tevzî-i Mükâfattan Tembellekle ilgili bir fıkra. Okulda dağıtılan Avdetde (Letâif) mükâfatlardan hiç pay alamayan Edip o kadar tembeldir ki geç uyanmasını bile kendi kabahati görmez, gün olmadan doğduğu için güneşi suçlar.
- S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 7.
- Letâif Bu bölümde üç fıkraya yer verilir. Biri sağır iki arkadaşın raylar üzerinde yürürken tren sesini hoş seslere benzetmesini, diğeri kedisini ve bebeğini çok seven bir çocuğun naifliğini, diğeri de adı ile müsemma Zeki'nin hazırcevaplığını anlatıyor.
- S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 6.
- Letâif, Gemi İçinde Bu bölümde biri başlıksız diğeri "Gemi İçinde" başlığına sahip iki fıkraya yer verilir. Biri çocukların yaramazlıklarını, diğeri hazırcevap bir gemicinin sakarlığını konu alır.
- S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 7.
- Letâif Bu bölümde tembellik ve patavatsızlıkla ilgili iki fıkra yer alıyor.

- Letâif, “Osmanlı askerlerini görmek için!” S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 6-7. Bu bölümde başlıksız bir fıkra ve “Osmanlı askerlerini görmek için!” kasabasından tek başına çıkıp gelen bir çocuk hakkındaki latif kısır yer alır.
- Letâif S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 6. İki fıkraya yer veriliyor: Biri, kurnaz bir çocuğun yanlış hesapla ücretsiz kraker almaya çalışması; diğeri, kalemini kaybeden bir çocuğun kalemini arkadaşlarına iftira ederek araması hakkındadır.
- Letâif S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 6. Bilgisizlik ve dikkatsizlik hakkında iki fıkraya yer verilir.
- Letâif S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 7-8. Çocuklarda pişmanlık duygusuna dair iki fıkraya yer verilir.
- Letâif S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 7. Hazır cevap çocukların yer aldığı iki fıkra anlatılır.
- Letâif S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 7-8. Üç fıkraya yer verilir.
- Letâif S. 29, 23 Teşrînevvel 1313, s. 7. Tatil ve hediye sevgisi hakkında iki fıkraya yer verilir.
- Letâif S. 36, 11 Kânûnevvel 1313 - 29 Recep 1315, s. 7-8. Anlayışsızlık, cahillik, saflık hakkında üç fıkra yer alır.
- Letâif S. 37, 18 Kânûnevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 7. Masumiyet ve saflık üzerine üç fıkra.
- Letâif S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 - 13 Şaban 1315, s. 7-8. Tembellik hakkında bir fıkra.
- Letâif S. 44, 05 Şubat 1313 - 26 Ramazan 1315, s. 7-8. Yedi fıkraya yer verilir.

- Letâif S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 8.
Para harcama ve para odaklı düşünme ile ilgili iki fıkra yer verilir.
- Letâif S. 6, 14 Mayıs 1314-06 Muharremü'l-haram 1315, s. 4.
Çocukların saflıklarına dair iki fikra anlatılır.
- Letâif S. 7, 21 Mayıs 1314-13 Muharremü'l-haram 1315, s. 7.
Bir fıkra yer verilir.
- Letâif S. 11, 18 Haziran 1314 - 11 Safer 1315, s. 7-8.
Özlem duygusuna dair bir fıkra yer verilir.
- Letâif S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebûlevvel 1316, s. 7.
Jonathan Swift ile hizmetçisi arasında geçen nükteli bir diyaloga yer verilerek yapılması gerekli olan işleri lüzumsuz görmenin tembellikten kaynaklandığına dikkat çekilir.
- Letâif S. 16, 23 Temmuz 1314 - 16 Rebûlevvel 1316, s. 6.
Peşin hükümlü olmamak gerektiğine dair bir fikradır.
- Letâif S. 19, 13 Ağustos 1314 - 08 Rebûlâhir 1316, s. 7-8.
Üç fikra anlatılır. Bunlardan ikisi, çocukların anlamadıkları meselelere verdiği gülünç cevaplara; diğeri, kişinin kabahatini saklamaya çalışmasının kötü sonuç getirebileceğine dairdir.
- Letâif S. 22, 03 Eylül 1314 - 29 Rebûlâhir 1316, s. 7.
İki fikra yer alır.
- Letâif S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 7-8.
Danışmadan iş görmenin zararına dikkat çeken bir fikra anlatılır.
- Letâif S.28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 8.
Kurnazlıkla ilgili iki fikra anlatılır.

- Letâif S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 - 14 Ramazan 1316, s. 8.
Küçüklerin sofrada konuşmaması kuralı ve telafi edilemeyen eylemler üzerine iki fıkra anlatılır.
- Letâif S. 44, 04 Şubat 1314 - 06 Şevval 1316, s. 3.
Sadî Efendi'nin yazdığı, biri saflık diğeri bencillikle ilgili olan iki fıkraya yer verilir.
- Letâif S. 46, 18 Şubat 1314 - 20 Şevval 1316, s. 8.
Düzensiz olmanın eleştirildiği bir fıkra yer alır.
- Letâif S. 1, 08 Nisan 1315 - 10 Zilhicce 1316, s. 9.
Kendindeki kusuru görmemeyi, açığız ve cimri olmayı ele alan üç fıkra bulunur.
- Letâif S. 4, 29 Nisan 1315 - 01 Muharrem 1316, s. 11.
Ders çalışmayıp ceza almaya dair bir fıkra.
- Letâif S. 5, 06 Mayıs 1315 - 08 Muharrem 1317, s. 11.
Biri *Rehber*'in kıymetinden bahseden iki fıkra yer alır.
- Letâif S. 7, 20 Mayıs 1315 - 22 Muharrem 1317, s. 11.
Cimrilığe dair bir fıkra anlatılır.
- İspanya Kralının İlk Emri S. 8, 27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317, s. 11.
Küçük yaşta İspanya Kralı'nın mürebbiyesine duyduğu samimi sevgiyi gösteren emrinden bahsedilir.
- Letâif S. 10, 10 Haziran 1315 - 13 Safer 1317, s. 8.
Yüzsüzlük ve sır tutma üzerine iki fıkra anlatılır.
- Letâif S. 11, 17 Haziran 1315 - 21 Safer 1317, s. 9.
Görevini yerine getirmekte isteksiz olanların durumunu anlatan bir fıkradır.
- Letâif S. 12, 24 Haziran 1315 - 28 Safer 1317, s. 9-10.
Kurnazlığa akli ermeyen kişilerin yer aldığı iki fıkra anlatılır.
- Letâif S. 18, 05 Ağustos 1315 - 11 Rebiyülahir 1317, s. 8.
Unutkanlığa dair bir fıkra.

- S. 18, 05 Ağustos 1315 - 11 Rebiyülahir 1317, s. 8.
- Letâif Unutkanlığa dair bir fıkra.
- S. 21, 26 Ağustos 1315 - 02 Cemaziyelevvel 1317, s. 8.
- İki Seyyah (Letâif) Seyyah zannedilen bir firariden bahsedilir.
- S. 23, 09 Eylül 1315 - 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.
- Malumat-ı Fenniye
İmtihanından Tembellik ve bilgisizliğe dair bir fıkra.
- S. 26, 30 Eylül 1315 - 07 Cemaziyelahir 1317, s. 9.
- Letâif Açıgözlülük üzerine bir fıkradır. Paris şehrinin nebatat bahçesinde çalışan bir hizmetçi Buffon'a götürmesi için kendisine verilen incirleri yiyişi anlatılır.
- S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 8.
- Letâif Manzara resimlerinde mahir fakat insanları resmetmekte o kadar başarılı olamayan, on sekizinci yüzyılın meşhur ressamlarından Lantara'nın; sipariş aldığı bir tabloda köy meydanını tasvir ederken insan çizmeyişini bir sebebe bağlamaya çalışması anlatılır.
- S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 8.
- Letâif Safdillikle ilgili dört fıkra.
- S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 10.
- Letâif Bilmediği konu hakkında konuşan kişinin düştüğü gülünç durumu anlatan bir fıkra.
- S. 35, 02 Kânûuevvel 1315 - 11 Şaban 1317, s. 6.
- Âsâr-ı Atîka Müzeye götürölmek üzere alınan bir firavun mumyasının ölkeler arası yolculuğunun hikâyesi.

- Letâif S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 - 11 Şaban 1317, s. 8.
Cimrilik ve safdillik üzerine iki fıkra.
- Letâif S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315 - 25 Şaban 1317, s. 8.
Çocukların saflığına dair bir fıkra.
- Letâif S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 9.
Çocukların saflığına dair bir fıkra.
- Letâif S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 - 24 Ramazan 1317, s. 8.
Korkuya dair iki fıkra.
- Bir Âmânın Hilesi S. 43, 03 Şubat 1315 - 15 Şevval 1317, s. 6.
Kendini açığöz zanneden açgözlü bir hırsızın kandırılışı anlatılır.
- Letâif S. 46, 24 Şubat 1315 - 07 Zilkâde 1317, s. 8.
Yalancılık ve dilencilikle ilgili bir fıkra.
- Letâif S. 48, 09 Mart 1316 - 21 Zilkâde 1317, s. 8.
Borçlu olmaya dair bir fıkra.
- Letâif S. 4, 27 Nisan 1316 - 11 Muharrem 1318, s. 7-8.
Kinaye örneği barındıran bir fıkra.
- Letâif S. 9, 01 Haziran 1316 - 17 Safer 1318, s. 8.
Kişinin kendisine zarar verebilecek insanlardan uzak durması üzerine bir fıkra.
- Letâif S. 10, 08 Haziran 1316 - 24 Safer 1318, s. 8.
Ölçülü olup insanları bunaltmamak gerektiğine dair bir fıkra anlatılır ve İyas İbn Muaviye el-Müzenî'nin bir diyaloguna yer verilir.
- Letâif S. 11, 15 Haziran 1316 - 01 Rebûlevvel 1318, s. 8.
Bir sorunun çözümünde sorunun doğru tespit edilmesinin önemini anlatan fıkradır.

- Letâif S. 15, 13 Temmuz 1316 - 29 Rebûlevvel 1318, s. 8.
Fakirlikle ilgili bir fikra.
- Letâif S. 19, 10 Ağustos 1316 - 28 Rebûlâhir 1318, s. 8.
Çocukların saflığına dair bir fikra.
- Letâif S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 8.
Öğrenciliğe dair iki fikra yer alıyor. Derslerde sıkılan ve imtihanlardan iyi not alamayan öğrencilerin seveceği türden.

3.2.8.6. Biyografi

E

Emine Cemal

S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 5-6.

Milton

İngiliz şair John Milton'ın biyografisi.

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 8, 27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317, s. 8.

Küçük Bir Devriâlem

George Stephenson'un hayat hikâyesi anlatılır. Çalışmalarından, yaşadığı zorluklardan bilhassa tasarladığı lokomotiflerden ve kurduğu Liverpool-Manchester hattından bahsedilir. Stephenson'un, oğluna verdiği öğütler aktarılır. Tüm ömrü boyunca gayret gösterip zorluklara göğüs gererek çalışan Stephenson'un vefatı ile hayat hikâyesi sonlandırılır ve oğlu Robert Stephenson'ın yaptıklarından kısaca bahsedilir.

Küçük Bir Devriâlem

S. 9, 03 Haziran 1315 - 07 Safer 1317, s. 4-6.

Küçük Bir Devriâlem

S. 10, 10 Haziran 1315 - 14 Safer 1317, s. 5.

Küçük Bir Devriâlem

S. 11, 17 Haziran 1315 - 21 Safer 1317, s. 3-4.

Küçük Bir Devriâlem

S. 12, 24 Haziran 1315 - 28 Safer 1317, s. 5-6.

Halil Mahmud Tefvik (Dramalı)

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 5.

Müftü Ahmet Paşa
(Terâcim-i Ahvalden)

Müftü Ahmet Paşa'nın kısa bir biyografisi verilir. Kim olduğu, aldığı vazifeler ve yaptığı hayır hasenat anlatılır.

L

L. B.

S. 16, 23 Temmuz 1314 - 16 Rebûlevvel 1316, s. 1-2.

Andre Marie Ampere
(Terâcim-i Ahvalden)

Elektrik ve mıknatis üzerine mühim keşiflerde bulunan Fransız fizikçi ve matematikçi André Marie Ampère'in hayatı anlatılır. Çok çalışkan olduğu belirtilen bu bilim adamının, çocukluğundan itibaren hangi alanlarla ilgilendiği ve çalışmaları hakkında bilgi verilir. Amper Yasası açıklanır.

Ş

Ş. Aliye (Mektepli Kârialarınızdan)

S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebûlevvel 1316, s. 3-4.

Hey'et-şinas Piyer Aniş
(Terâcim-i Ahvalden)

Bir çobanken yıldızlara duyduğu ilgi sayesinde okumaya başlayarak hey'et-şinas yani astronomi bilgini olan Piyer Aniş'in hayatı anlatılır.

Z

Ziya (Mürettip)

S. 36, 08 Kânûnevvel 1315 - 16 Şaban 1317, s. 7.

Edison

Ziya Efendi'nin hazırladığı bu yazıda, Edison'un hayatından, çalışma disiplininden ve icatlarından bahsedilir.

Edison

S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 - 25 Şaban 1317, s. 5-6.

S.39, 30 Kânûnevvel 1315 - 10 Ramazan 1317, s. 5-7.

Galilei

Galileo Galilei'nin hayatı ve keşifleri anlatılır.

İmzasız

S. 9, 04 Haziran 1314 - 28 Muharremü'l-haram 1315,
s. 3-4.

Newton (Terâcim-i
Ahvalden)

Isaac Newton'un yaşam öyküsü anlatır. Çocukluğunda değirmen minyatürü, su saati, süslü kâğıtlardan fener yaptığı belirtilir. Grantham'a uçurtmayı ilk defa Newton'un ithal ettiği söylenir. Dakikaları dahi gösteren çok iyi bir güneş saati yaptığı ve bu saatin Isaac Güneş Saati olarak adlandırıldığı ifade edilir. Başarılı bir öğrenci olan Newton'u, annesinin çiftlikte kendisine yardımcı olması için okuldan aldığı fakat zekâ-yı mefrata sahip kişilerin her şartta yeteneklerini ortaya koyan eserler vermeye muvaffak olacakları söylenir.

Newton'un hayatından birçok kesit aktararak karakterinden, ona dünyaca şöhret kazandıran keşiflerinden, eğitim ve çalışma hayatından, son zamanlarındaki sağlık durumundan, ne zaman ve nerede vefat ettiğinden bahsedilir.

Newton (Terâcim-i
Ahvalden)

S. 10, 11 Haziran 1314 - 04 Safer 1315, s. 3-4.

S. 18, 06 Ağustos 1314 - 30 Rebiülevvel 1316, s. 2-3.

Tello Daprey
(Terâcim-i Ahval-i
Meşâhîr)

Amerikalı T.D.'nin kim olduğundan bahsedilir ve henüz 12 yaşındayken yürüttüğü bir yardım projesi anlatılır. T.D.'nin sokakta yaşayan, çıplak ayak gezen fakirleri düşünerek suni çiçekler yapıp bunları sattığı ve elde ettiği para ile bu insanlara kundura aldığı aktarılır. Yardım etmek istediği kişilerin sayısı arttıkça paranın yeterli gelmemesi üzerine yardımlar için bir gelir kaynağı olması açısından çocuklara faydalı olacak bir gazete ihdas eylediği ve gazetenin hedeflenen başarıya ulaştığı belirtilir. 1889 ve 1894 yılları arasında

bu gazete sayesinde 113.360 kuruş değerinde para toplandığı ve birçok fakire yardım edildiği ifade edilir.

Yazının sonunda Osmanlı topraklarında da böyle kalbi güzel çocuklar olduğu fakat benzer işlerin yapılması için biraz cesaret ve sebatın gerektiği söylenir. Çocukların yapabilecekleri yardım tavsiyelerinde bulunulur. *Çocuklara Rehber*'in de fakir öğrencileri tespit edip kitap ve gazete ihda ettiği ve yardım miktarını gün geçtikçe artırmaya çalıştıkları ifade edilir.

S. 14, 06 Temmuz 1316 - 22 Rebûlevvel 1318, s. 2-3.

Lavoisier

Fransız kimyacı Antoine-Laurent de Lavoisier'nin hayatından ve fenne katkılarından bahsedilir.

Lavoisier (Mâbad-1
Nüsha 14)

S. 15, 13 Temmuz 1316 - 29 Rebûlevvel 1318, s. 2-3.

3.2.8.7. Gezi

H

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 28, 14 Teşrînevvel 1315 - 21 Cemaziyelahir 1317,
s. 2-4.

Musâhabe

Salomon August Andrée'nin Kuzey Kutbu'nu keşfetmek amacıyla 1897'de çıktığı balonla seyahati hakkında söz konusu tarihe kadar yaşanan gelişmeler anlatılır ve Andrée'nin bu seyahate dair sözleri aktarılır.

M

M. Ziyâeddin (Edirne Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi Beşinci Sene Talebesinden Midillili)

Mektep Âleminde
Tenezzüh Yahut Bir
Hatıra

S. 9, 03 Haziran 1315 - 07 Safer 1317, s. 9-10.

Okul gezilerinin önemini, doğa içinde vakit geçirmenin insan üstündeki etkilerini gösteren bir metindir.

Mihail (Edirne Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi 94 Numaralı)

Mayıs İçinde Bir
Tenezzüh

S. 10, 10 Haziran 1315 - 13 Safer 1317, s. 6-7.

Edirne Mekteb-i İdâdîsinin düzenlediği gezi üzerine öğrencilerinden M. Ziyâeddin Efendi bir yazı kaleme almış ve bu yazı derginin önceki nüshasında yayımlanmıştı. Bu haftaki sayıda ise aynı gezi okulun öğrencilerinden 94 numaralı Mihail Efendi'nin gözünden anlatılmaktadır.

İmzasız

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314 - 02 Şaban 1316, s. 1-4.

Andre (Musâhabe)

Kuzey Kutbu'nu keşfetmek fikriyle Eagle (Kartal) namındaki balonuyla seyahat eden Andre'den bahsedilir. Seyahati hakkında bilinenler yazılır. Andre'nin gönderdiği mektuplara, onun hakkında çıkan haberlere yer verilir; ona ne olduğuna dair tahmin ve ihtimaller üzerinde durulur.

S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315-10 Ramazan 1317, s. 3-4.

Musâhabe-i Fenniyye

Adrien de Gerlache'a Belçika Antarktika Seferi'nde eşlik eden heyet hakkında bilgi verilir. Ardından Gerlache'm coğrafya cemiyetine sunduğu rapor yayımlanır.

S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 3-4.

Musâhabe-i Fenniyye

Balonla yapılan seyahatlerden ve bu seyahatler için imal edilen özel balonlardan, balon tasarımında gösterilen terakkiden bahsedilir.

3.2.8.8. Mektup

L

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 3-4.

Birinci Mektup
(Küçük Mektuplar)

Fransızcadan tercüme edilen, "Birinci Mektup" başlıklı, bir babanın oğluna yazdığı bu mektupta;

roman ve komedy gibi eğlenceli kitaplara aşırı düşkün olmanın tahsile mani olabileceğinden bahsedilir ve böyle kitapların terakki ve malumat açısından çok faydalı olmadığı ifade edilir.

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 - 19 Ramazan 1315, s. 1-2.

İkinci Mektup

Aslı Fransızca olan bu mektup tercümesi, otuz dokuzuncu sayıdaki birinci mektubun cevabıdır. Bir baba oğul arasında geçen bu yazışmada, roman ve komedyaların fayda ve zararlarından bahsedilir. İkinci mektupta roman ve benzeri kitapları okumanın tehzîb-i ahlâkı, hikmet sahibi olmayı, belâgatı geliştirmeyi sağladığı ifade edilir.

S

Sadi (Siroz'dan)

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 2.

Birinci Örnek

Bir mektup örneğidir. Tatil yapan bir çocuk, on beş gün önce ayrıldığı kardeşine mektup yazar. Gezip tozmanın, boş durmanın onu eğlendirmedini; aksine bu durumun ona sıkıntı verdiğini anlatır. Aslında okuyup çalışmaktan keyif aldığını fark ettiğini söyler. Ama yanında okuyacak hiçbir şey olmadığı için kardeşinden kitap dergi “ne bulursa” göndermesini ister.

S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebûlevvel 1315, s. 2-3.

Birinci Örneğin
Karşılığı

On beşinci sayıdaki mektuba yazılmış cevaptır. Mektubu yazan kişi, arkadaşının eğlence anlayışının değişmiş olmasına sevindiğini belirterek mektuba başlar. Büyük bilgiçlerden birinin “Eğlence yorar, boş durmak usandırır, iş eğlendirir.” sözünü aktararak eğlence hakkındaki düşüncelerinden bahseder ve usulüne göre eğlenip oynama hakkında sonraki

mektuplarında daha ayrıntılı yazacağını belirtir.

Arkadaşına okuması için gönderecek bir şeyler bulmakta zorlandığını ifade eder. Çünkü çocukların anlayabileceği dilde yazılmış eserler çok nadirdir. Arapça ve Farsça sözlerin karıştığı metinlerin onlara iç sıkıntısı vereceğini, oysa kendilerinin okumakla eğlenmek, eğlenmekle öğrenmek istediğini söyler. Bu yüzden “Çocuklara Rehber” dergisinden severek okuyacağını düşündüğü üç parçayı ona yolladığını haber verir.

İmzasız

S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebîülâhir 1315, s. 4-5.

Feyz-i Sıbyan
Mektebinde Tedris
Olunan Kitabet
Numunelerinden

Bir kitabet örneği olarak dergide yayımlanan bu mektupta, ele alınan konu da yazı yazma ve tefekkür eylemleri üzerinedir.

Mektubun yazarı, Dersââdet'ten gelen gazeteler arasında ilk defa gördüğü “Semere-i Marifet” isimli dergiyi inceler ve içerisindeki yazıları çok başarılı bulur. En beğendiği makalenin müellifine bir mektup yazar. Mektupta, yazı yazarken düşüncelerini toparlamakta güçlük çektiğini söyler ve makalenin müellifinden, kendisi gibi zorlanan kişiler için tefekkür ve tahrir hakkında yol gösterecek bir yazı yazmasını ister.

S. 23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebîülâhir 1315, s. 3.

Feyz-i Sıbyan
Mektebinde Tedris
Olunan Kitabet
Numunelerinden -
Cevap (Nüsha 21)

Derginin yirmi birinci sayısında -aynı başlık altında yayımlanan mektuba yazılmış cevaptır. Bu mektuplar, birer kitâbet örneği olmanın yanı sıra muhteva olarak da “suret-i tahrir ve tefekkür”ü konu edinir.

“Semere-i Marifet” dergisinin muharriri, kendisine

mektup yazan kişiye, övgülerinden dolayı teşekkür eder. Fakat övgü alan söz konusu yazısını pek iyi bulmadığını belirtir. Kendisini yazı işinde çok iyi görmediği için talep edilen suret-i tahrir ve tefekkür hakkındaki makaleyi de yazamayacağını söyler. Buna karşılık kendisine yazılan bu mektubu kompozisyon açısından çok beğendiğini ifade ederek yazının başarılı yanlarını açıklar ve mektuplaşmaya devam etmek istediğini belirtir.

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 3-4.

Bir Mektup (Şâkirdanın
Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Bu yazıda bir çocuğun arkadaşına yazdığı mektup üzerinden sebat ile çalışmanın öneminden, tembelliğin zararlarından bahsedilir. İyi bir istikbalin temini için hüner ve marifet kazanarak bir sanatla uğraşmak gerektiği ifade edilir. Çalışmanın hayatı anlamlı kıldığı söylenir.

3.2.8.9. Tiyatro

A

Aliye

S. 25, 24 Eylül 1314 - 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 3-5.

Küçük Valide
(Mektep Tiyatrosu)

Annelik hakkındaki bu tiyatro oyununda, annelerin tecrübelerinden, fedakârlıklarından, sabrından bahsedilir.

Küçük Valide
(Mektep Tiyatrosu)
(Mâbad-ı Nüsha 25)

S. 26, 01 Teşrînievvel 1314 - 27 Cemaziyelevvel 1316,
s. 5-7.

Küçük Valide
(Mektep Tiyatrosu)
(Mâbad-ı Nüsha 26)

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314 - 05 Cemâziyelâhir 1316,
s. 4-6.

Küçük Valide
(Mektep Tiyatrosu)
(Mâbad-ı Nüsha 27)

S. 28, 15 Teşrînievvel 1314 - 12 Cemâziyelâhir 1316,
s. 3-5.

Küçük Valide
(Mektep Tiyatrosu)
(Mâbad-ı Nüsha 28 ve
Hitam)

S. 29, 22 Teşrînievvel 1314 - 19 Cemaziyelahir 1316,
s. 4-5.

E

E. E.

S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 1-2.

Oburluk (Mektep
Manzaralarından)

Oburluğun fenalığı anlatılır. Hizmetçi Cevdet Efendi, sahibine götürmekle mükellef olduğu erikleri yer. Daha sonra kendisine bu eriklerin zehirli olduğu söylenir. Söylenen yalan olsa da Cevdet Efendi oburluğunun cezasını gerçekten çeker.

Oburluk (Mektep
Manzaralarından)

S. 22, 02 Eylül 1315 - 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 4-5.

Oburluk (Mektep
Manzaralarından)

S. 23, 09 Eylül 1315 - 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 4-5.

Oburluk (Mektep
Manzaralarından)

S. 24, 16 Eylül 1315 - 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 7.

Oburluk (Mektep
Manzaralarından)

S. 25, 23 Eylül 1315 - 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 6-7.

E. (Elif) Fazıl (Mekteb-i Terakki'den)

Hiddetli Efendi ile
Hizmetçisi (Şâkirdanın
Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

S. 50, 23 Mart 1316 - 05 Zilhicce 1317, s. 7-8

Fransızcadan tercüme edilen bu oyunda öfkesine kapılarak hareket eden kişinin sonunda pişman olacağı anlatılır.

Eyüb Sabri (Priştineli)

Netice-i Gaflet
(Mektep
Manzaralarından)

S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 - 20 Recep 1317, s. 3-4.

Güzel ahlakın, sâi ve gayretin kıymetinden bahsedilir. Saadete ulaşmanın; ahlsız insanlardan uzaklaşma, güzel ahlaklı kişilerle arkadaşlık etme ve gayretle çalışma ile mümkün olacağı ifade edilir.

Netice-i Gaflet (Mektep Manzaralarından)	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 - 27 Recep 1317, s. 4-6.
Netice-i Gaflet (Mâbad-1 Nüsha 33) (Mektep Manzaralarından)	S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 - 04 Şaban 1317, s. 3-4.
Netice-i Gaflet (Mâbad-1 Nüsha 34) (Mektep Manzaralarından)	S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 - 11 Şaban 1317, s. 4-5.
Netice-i Gaflet (Mâbad-1 Nüsha 35) (Mektep Manzaralarından)	S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 - 16 Şaban 1317, s. 6.
Netice-i Gaflet (Mâbad-1 Nüsha 36) (Mektep Manzaralarından)	S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315 - 25 Şaban 1317, s. 3-5.
Netice-i Gaflet (Mâbad-1 Nüsha 37) (Mektep Manzaralarından)	S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315 - 02 Ramazan 1317, s. 3-5.

G

Georges Courteline

Küçük Hasta	S. 40, 06 Kânûnusânî 1315 - 17 Ramazan 1317, s. 7-8. Bu kısa oyunda dikkatsizliğin sebep olduğu evhamlar konu edinir.
-------------	--

H

H. (Ha) A. (Ayn)

Mektep Manzaralarından: Zahire aldanmayınız	S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebûlevvel 1317, s. 4-5. İnsanları dış görünüşüne bakarak değerlendirmemek gerektiği; şeref ve asaletin zenginlikle değil faziletle elde edilebileceği anlatılır. Oyunun sonunda Muallim Osman Şevki Efendi tarafından yazılan ve daha önce Rehber’de yayımlanan “Gurur” isimli şiir yer alır.
Mektep Manzaralarından: Zahire aldanmayınız	S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebûlevvel 1317, s. 3-4.

Mektep S. 16, 22 Temmuz 1315 – 29 Rebülevvel 1317, s. 3-4.

Manzaralarından:

Zahire aldanmayınız

Mektep

S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 4-5.

Manzaralarından:

Zahire aldanmayınız

Mektep

S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 4-5.

Manzaralarından:

Zahire aldanmayınız

Mektep

S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 2-3.

Manzaralarından:

Zahire aldanmayınız

Mektep

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 4-5.

Manzaralarından:

Zahire aldanmayınız

İmzasız

S.23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebülâhir 1315, s. 1-2.

Mektep Tiyatrosu

Daha önce Şuûn-ı Mekâtip bölümünde, Feyz-i Sıbyan Mektebinin inas kısmı için hanımlara mahsus bir tiyatro etkinliği düzenleneceği haberi yer almıştı. Söz konusu etkinlik gerçekleşikten sonra kaleme alınan bu yazı, oyunun ayrıntıları hakkındadır. “Fazîlet-i Sâî” isimli beş perdeden oluşan bu oyunda kimlerin rol aldığı, ele alınan konular, en çok beğenilen kısımlar vs. ayrıntılarıyla anlatılır.

S. 24, 18 Eylül 1313 - 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 5-6.

Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu)

Hikmet, Nuri ve Bedia adındaki üç çocuğun karşılıklı konuşmasını içeren bir oyundur. Hikmet bir öğretmen çocuğudur, iyi bir terbiye almıştır, bilgili ve çalışkandır. Bedia ise okumaya hevesi olmayan, her daim can sıkıntısı duyan, mutlu olmak isteyen bir kızcağızdır. Sâî ve gayretin, terbiye ve marifetin

öneminden, faziletin faydalarından, mektebin ve mektepliliğin lüzumundan, şeref ve meziyetten bahsettikleri musâhabeleri neticesinde Hikmet, Bedia'yı etkiler. Bedia, insanın insanlığıyla sevinebilmesi ve şeref duyabilmesi için ruhunu doyurması, bütün hislerini terbiye etmesi, kalbindeki bütün boşlukları bilgiyle doldurması gerektiğini söyler.

Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-1 Nüsha 24)

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 5-6.

Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-1 Nüsha 25)

S. 26, 02 Teşrînievvel 1313 - 18 Cemaziyelevvel 1315, s. 5-7.

Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-1 Nüsha 26)

S. 27, 09 Teşrînievvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315, s. 5-7.

Fazîlet-i Sâî (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-1 Nüsha 27)

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313 - 02 Cemâziyelâhir 1315, s. 5-6.

Ali Babanın Mirası (Mektep Tiyatrosu)

S. 21, 27 Ağustos 1314 – 22 Rebûlâhir 1316, s. 4-6.
Cömert, adil ve affedici olma üzerine bir oyundur. Kötü arkadaşların kışkırtma ve aldatmaları sonucu kişinin pişman olacağı eylemlerde bulunabileceğine de değinilir. Oyunun girişinde, kahramanların isimleri, kim oldukları, yaşları ve olayın nerede geçtiği hakkında bilgi verilir. Ali Baba ölmeden önce mirasını iki oğlu ve kızı arasında taksim etmek ister, en küçükleri olan üçüncü oğluna işlediği kabahatlerden dolayı bir şey bırakmaz. Fakat kardeşleri onu müdafaa eder ve babaları ile barıştırır.

Ali Babanın Mirası (Mektep Tiyatrosu) (Mâbad-1 Nüsha 21)

S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316, s. 3-5.

Meslek Taabini (Mektep Manzaralarından)	S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 4-5. Mesleğin fitrat, yetenek ve ilgiye göre seçilmesinin konu edildiği oyundur.
Meslek Taabini (Mâbad-1 Nüsha 26) (Mektep Manzaralarından)	S. 27, 07 Teşrînievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 3-5.
Meslek Taabini (Mâbad-1 Nüsha 27) (M. Manzaralarından)	S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 – 21 Cemaziyelahir 1317, s. 4-5.
Meslek Taabini (Mâbad-1 Nüsha 28) (M. Manzaralarından)	S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 – 28 Cemaziyelahir 1317, s. 2-4.
Meslek Taabini (Mâbad-1 Nüsha 29) (M. Manzaralarından)	S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 3-5.
Meslek Taabini (Mâbad-1 Nüsha 30) (M. Manzaralarından)	S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 3-4.

3.2.8.10. Musâhabe

A

Ahmed Faik

Manyetizma (Musâhabe-i Fenniye)	S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhîr 1318, s. 2-4. Manyetizmanın keşfi, mesmerizm, hipnotizma ve Jean Martin Charcot'nun tecrübeleri anlatılır. On yedi senedir uyuyan bir kadından bahsedilir.
------------------------------------	---

C

Cemil Hâverî (Doktor)

Etfale Ait (Musâhabe-i Fennîyye)	S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 1-2. Kulak hastalıklarına sebep olan unsurlar anlatılır. Çocuklara, soğukta kulaklarını parmaklarıyla
-------------------------------------	---

tıkamaları söylenir. Oyun oynarken dikkat etmeleri, sıçrayıp koşarken düşüp kulaklarını bir yere çarpmamaları konusunda uyarıda bulunulur. Sürekli gürültünün olduğu veya ani yüksek seslerin duyulduğu yerlerde bulunmamaları ve kulaklarını düzenli temizlemeleri tavsiye edilir.

Etfale Ait

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 1-2.

(Musâhabe-i Fennîyye)

H

H. (Ha)

S. 39, 31 Kânûnevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 2-3.

Kauçuk, Guta Perka
(Gutta Percha)
“Sumatra Zamkı”

Kurşun kalem yazısını silmek için kullanılan gum elastığın (kauçuğun) suret-i keşfinden, imal edilişinden, Avrupa’da nasıl tanındığından, ticaret âlemindeki yerinden ve kullanım şekillerinden bahsedilir.

S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316, s. 2-4.

Su Aygırı - Yağmur
Kuşu (Musâhabe)

Afrika’nın şark ve vasatında, Nil-i mübarek sevâhilinde yaşadığı belirtilir. Yumuşak huylu bir hayvan olduğu kendisine dokunulmadıkça kimseye zarar vermediği söylenir. Usareli nebatatları yemekten hoşlanır. Kalın derisi üzerine konmuş olan böceklerden kuşların onları yişiyle kurtulduğu ifade edilir. Bu kuş Mısır’da bulunan, Nil ve Güney Afrika’nın sair nehirlerinde yaşayan yağmur kuşudur. Bu kuşun hangi sınıfa dâhil olduğundan fiziksel özelliklerinden, yumurtalarından bahsedilir. Neyle taiş ettiği, su aygırının üzerine denizin getirip bıraktığı küçük böcekleri yemeyi çok sever. Su aygırlara ettiği gibi bu konuda timsahlara da hizmet eder, timsahın ağzını temizler ve kendi karnını doyurur. Timsaha daha birçok faydası dokunduğundan Araplar bu kuşa timsah

muhbiri der. Tehlike anında onu uyarır. Yağmur kuşunun bu tabiatı ve hareketleri “insan kendisinden küçüklere de muhtaç olur” sözünün ispatı gibidir.

S. 45, 11 Şubat 1314 – 13 Şevval 1316, s. 1-2.

Kehribar (Musâhabe)

Kehribar kelimesinin etimolojik kökeni açıklanır. “Çöp kapıcı” manasına gelen kehribarın elektrik hassası bulunduğu söylenir. Elektriklendiğinde etrafında hafif cisimleri kendine çektiği, hatta kehribarın gerçek mi yoksa taklit mi olduğunun bu suretle anlaşılacağı belirtilir. Yer altından çıkarıldığı gibi Baltık Denizi sahillerinden de toplanabildiği ifade edilir. Kehribarın menşenin Sanober familyasından bir ağacın zamkı olduğu söylenir. Çok eskiden beri bilindiğinden ve eskiden altın değerinde kıymetli olduğundan bahsedilir.

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 2-3.

Yer Fareleri

Kemirici sınıfına mensup bir nevi yer faresi olan hayvandan bahsedilir. Seyyahların bu hayvanlar hakkında söyledikleri garip şeyler aktarılır. Fiziksel özellikleri tarif edilir. Göçleri anlatılır.

S. 51, 25 Mart 1315 – 25 Zilkâde 1316, s. 3-4.

Şeker (Musâhabe)
(Mâbad-1 Nüsha 50)

Bu yazıda nelerden şeker çıkarılabileceğine dair örnekler verilir. Şeker kamışı tarif edilir ve bu bitkiden şekerin nasıl elde edildiği izah edilir. Şeker imalatı ayrıntılarıyla anlatılır.

I. Napolyon döneminde Fransa’da pancardan şeker üretimi yapabilmeyi denemeleri için birçok kişiye teşvikte bulunduğu fakat denemelerin olumsuz sonuçlandığı, pancardan ancak cüzi bir miktarda şeker elde edildiği bilgisi aktarılır. Daha sonra Benjamin

Delessert'in az bir masrafla pancardan şeker elde etmenin yolunu bulduğu söylenir. Fransa'daki şeker pancarı fabrikalarının sayısı verilir. Fransa, İngiltere, Amerika, Rusya ve İspanya'daki şeker tüketimi hakkında bir veri paylaşılır.

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 3-4.

Franklin ve Siperisâika

Benjamin Franklin'in siperisâikayı yani paratoneri icat etme hikâyesi anlatılır. Paratonerin ne olduğu ve yıldırımın zararını nasıl önlediği açıklanır. İlk paratonerin 1760'ta Franklin'in ahabından birinin evine takıldığı, 1876 yılında ise Philadelphia'daki 4800 hanede paratonerin olduğu söylenir. İcadından dolayı Franklin'in, Fransa kralı XIV. Louis'den takdir mektubu aldığından ve kazandığı unvanlardan bahsedilir. İcadıyla insanlığa fayda sağladığı gibi bu keşiften kendisinin de istifade ettiği zira 1787'de hanesine hiçbir zarar vermeksizin bir yıldırım düştüğü belirtilir.

Benjamin Franklin'in şöhretinin bu keşiften ibaret olmadığı; tanzim ettiği, her biri bir fazileti temsil eden on üç haneli defteri ile ilmü'l-ahlâka da katkıda bulunduğu ifade edilir.

S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 2-3.

Sakin olduğumuz arz nedir? (Musâhabe)

Dünya'nın fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilir. Dünyanın yapısı ve katmanlarından, şeklinden, güneşe en yakın üçüncü gezegen olduğundan, sıcaklığından, hacim ve ağırlığından bahsedilir.

S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 2-3.

Kuyruklu Yıldız (Musâhabe)

Kuyruklu yıldızın görülmesinin eski zamanlardan bugüne nasıl yorumlandığı anlatılır. Kuyruklu yıldızın ne olduğu açıklanır; nüve, saç ve kuyruk olmak üzere

üç kısımdan mürekkep olduğu ifade edilir. En çok bilinen kuyruklu yıldızlardan bilhassa İngiliz gökbilimci Edmond Halley'in keşfettiği Halley kuyruklu yıldızından bahsedilir. Kuyruklu yıldızların Dünya'ya çarpmasının mümkün olduğu fakat bunun uzak bir ihtimal olduğu belirtilir. O zamanların aktüel bir haberi aktarılır: Rudolf Falb'in 13 Teşrînisânî 1315'te dünyaya bir kuyruklu yıldızın çarpacağını iddia ettiği, alanın ehil diğer isimleri tarafından iddiasının çürütüldüğü ve kendisinin alaya alındığı söylenir.

Kamer, Husuf ve Küsuf
(Musâhabe)

S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 2-3.
Ay hakkında bilgi verilir. Ay ve Güneş tutulmalarından bahsedilir; nasıl ve ne zaman meydana geldikleri, tarihe faydaları açıklanır.

Musâhabe

S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 2-4.

Salomon August Andrée'nin Kuzey Kutbu'nu keşfetmek amacıyla 1897'de çıktığı balonla seyahati hakkında söz konusu tarihe kadar yaşanan gelişmeler anlatılır ve Andrée'nin bu seyahate dair sözleri aktarılır.

İstatistik (Musâhabe)

S. 2, 13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317, s. 1-3.

George Newnes'in kurduğu "Tit-Bits" isimli derginin ortaya çıkışı, nasıl bir dergi olduğu ve gördüğü rağbet anlatılır. Dergide yayımlanan ilginç istatistiklerden örnekler verilir. Güney Kutbu'ndaki fokların Kuzey Kutbu'ndakilere nispeten ne kadar yağlı olduğu gibi bilgileri dergi için edinmek üzere George Newnes'in bir heyet oluşturduğu ve sponsoru olduğu bu heyeti Güney Kutbu'na gönderdiği söylenir.

S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 1-3.

Kutb-i cenûbî
(Musâhabe)

Güney Kutbu'nun Kuzey Kutbu kadar keşfedilmediği söylenir. Buraya yapılan keşif seyahatleri hakkında bilgi verilir. Güney Kutbu ile Kuzey Kutbu arasındaki farklılardan bahsedilir. Güney Kutbu arazisinin üç kısma ayrıldığı belirtilir. Belçika Antarktika Seferi'nin lideri Adrien de Gerlache ile yapılmış bir röportaj aktarılır.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316, s. 2-3.

Sis

Kânûnuevvel'in 29. günü Selanik'te meydana gelen sisten bahsedilir. Bu bağlamda sisin ne olduğu, nasıl teşkil ettiği, en çok hangi mahallerde zuhur ettiği anlatılır. Sisin şeffaf ve kesif olduğu durumlardan, 24 Kânûnusânî 1588 senesinde Paris'i kuşatan sis tabakasından bahsedilir. Kuru sisin ne olduğu açıklanır. Sisin temiz havayı ifsat ederken yağmurun bu kiri giderdiği belirtilir. Sisin bir cismi büyüttüğü ve nazara mehib bir surette arz eylediği söylenir. Sis sebebiyle vuku bulan kazalardan bahsedilir.

S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 1-2.

Işık: İşpermeçet
Mumları (Musâhabe)

İbtidâiyyelere mahsus olan bu yazıda, don yağı mumlarından daha değerli olan işpermeçet de denilen beyaz mumlar konu edinilir. Don yağı mumu ile beyaz mum arasındaki farklar belirtilir ve beyaz mumun özellikleri anlatılır. İşpermeçet mumunun neyden imal olduğu söylenerek imalinde kullanılan maddeler hakkında bilgi verilir.

S. 44, 04 Şubat 1314 – 06 Şevval 1316, s. 2-3.

Kaplumbağalar
(Musâhabe)

Kaplumbağaların tabiatları ve yaşayışları hakkında malumat verilir. Üzerlerindeki kabuklar sayesinde birbirinden ayırt edildikleri söylenir. Karada, suda ve

her ikisinde de yaşayabilen kaplumbağa türlerinden bahsedilir. Aldabra kaplumbağalarının cüsse ve ağırlıkları ile meşhur oldukları aktarılır. Fransız müzesinde bunlardan birinin bulunduğu belirtilerek beden ölçüleri verilir. Amerika nehirlerinde yaşayan kaplumbağaların özelliklerine dair bilgi verilir. Yine ABD’de bulunan bir su kaplumbağası cinsi anlatılır.

İ

İbrahim Zühdü

S. 46, 18 Şubat 1314 – 20 Şevval 1316, s. 1-2.

Telgraf (Musâhabe)

Telgrafın elektrikle hâsıl olduğu belirtilir. Nihai halini alana dek telgrafın geçirdiği aşamalar anlatılır. Osmanlı Devleti’nde ilk telgraf hattının Dersaâdet ile Edirne arasına çekildiği, daha sonra başka hatlarında oluşturulup bunların birleştirildiği söylenir. Bu sistemin kimlerin nezareti ve imalatıyla kurulduğu belirtilir. O zamanlar muhaberatın Fransız lisanıyla icra edildiğinden, Memur Mustafa Efendi tarafından ilk defa lisân-ı Osmânî ile çekilen telgraftan bahsedilir. Eski zamanlarda kullanılan bayrak ve ateş gibi haberleşme araçlarına kısaca değinilir.

Telgrafın ne suretle icra olunduğu anlatılır. Telgrafi oluşturan parçaların (pil, pusula, mürsele, ahize gibi) neler olduğu belirtilerek hepsinin ayrı ayrı sağladığı fayda açıklanır. Elektrik kuvvetinin buna dair hizmetlerinden ve suret-i cereyanından bahsedilir.

Telgraf (Musâhabe)

S. 47, 25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316, s. 1-2.

M. Midhat (Muharririn-i Rehber’den)

Musâhabe (Kış Gecesi Eğlencelerinden)

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 1-3.

Elmanın kabuğu soyulmadan içinin dörde bölündüğü ve hedefteki bıçağa atılan bir armudun her atışta

saplandığı aldatmacalarda, yapılan hilelerin tespit edildiği eğlenceli bir sohbetir.

İmzasız

S. 14, 10 Temmuz 1313/ 22 Safer 1315, s. 5.

Musâhabe

Feyz-i Sibyan Mektebinin bu seneki tevzî-i mükâfat resminde okunmuş bir metindir. Metnin başında karakterlerin isimleri ve bunları okuyacak öğrencilerin adları yer alır. Rebî, Sükûti, Sohbeti, Kelâmî ve Hoca Liyâkat isimlerinde beş karakter ders dönemini bitirmiş tevzî-i mükâfat töreni için hazırlık yapmaktadırlar. Törende okuyacakları musâhabenin planını yapmaya başlarlar.

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 2-3.

Musâhabe (Mâbad-1
Nüsha 14)

Öğrenciler tarih-i ulum ve sınaî hakkında bir metin hazırlamak için kendi aralarında konuşmaya devam ederler. Çinlilerin, Mısırlıların, Asurluların, İranlıların, Babillilerin, Fenikelilerin, kadim Yunanlıların, Romalıların, Arapların terakkiyata katkıları anlatılır. Gelişmiş Avrupa'nın, İslam medeniyetinin ve diğer kadim medeniyetlerin birikiminden faydalandığı ifade edilir.

S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebûlevvel 1315, s. 3.

Musâhabe (Mâbad-1
Nüsha 15)

Sükûti, Avrupa'dan çok bahsettiklerini, Şark'tan verilen örnekleri artırmak istediğini söyler ve ilmü'l-hisâb hakkında konuşmayı teklif eder. Grup içinde bu fikir tartışılırken okur, ilmü'l-hisâb hakkında malumat sahibi olur.

İlmü'l-hisâbın havaî ve gayr-ı havaî olarak ikiye ayrıldığı, "havaî"nin herhangi bir alete ihtiyaç duymaksızın hayalde yani zihinde yapılan hesap

olduğu anlatılır. Bu alanda çalışmış ünlü matematikçilerin ve eserlerinin isimlerine yer verilir.

S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebulevvel 1315, s. 3-4.

Musahabe (Mabad-1
Nüsha 16)

Sükûti, hesab-1 gayr-1 havanin, parmak hesabı ve yazıyla rakamların kullanıldığı hesap olarak ikiye ayrıldığını belirtir; bunlar hakkında bilgi verir. Hesap konusundaki en meşhur İslam eserlerinin hangi kütüphanelerde yer aldığını not ettiği bir defter hazırladığını belirterek bu konuya son verir. Dipnotta ise bu defterin daha sonra dergide yayımlanacağı haberi verilir. Böylelikle musahabe hazırlığında sıra Kelam'ye geçer ve onun etimoloji hakkında malumat vereceği ima edilerek yazı bitirilir.

S. 18, 07 Ağustos 1313 - 21 Rebulevvel 1315, s. 2.

Musahabe (Mbad-1
Nüsha 17)

Kelam, mştakkat yani türemiş kelimeler hakkında bilgi verir. Soru cevap şeklinde ilerleyen konuşmada arşın, anahtar ve altın kelimeleri türetildikleri kök veya masterlar açısından açıklanır.

S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebulevvel 1315, s. 2-3.

Musahabe (Mbad-1
Nüsha 18)

Kelami'ye kelimelerin kökenleri hakkında soru sormaya devam ederler. t, utanmak, od, odun kelimelerinin eski Türkçedeki "t" yani "ateş" kelimesinden türediği anlatılır. Bununla bağlantılı olarak eski Türkçede "yanmak" manasına gelen "köy"den türeyen "kömür" gibi birçok örneğe yer verilerek hepsi tek tek açıklanır. "Ayıklamak" kelimesinin kökeni hakkında bilgi verilir. Bunların haricinde kelimelerin yazılışları üzerinde de durulur. "Anmak" kelimesinin "nun" ile mi yoksa "kef" ile mi yazılacağı; "nargile" kelimesindeki uzatma harfinin vav mı yoksa ye mi olacağı (nargile/nargule) izah

edilir. En sonunda Hoca Liyakat verdikleri değerli bilgiler için hepsini takdir eder ve Kelami'ye bu kadar bilgiyi nasıl aklında tuttuğunu sorar. Kelami'nin açıklamasından sonra musâhabeyi sona erdirirler.

S. 23, 09 Eylül 1315 - 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 6-7.

Musâhabe

Maddenin üç hali ve bunların özelliklerinden bahsedilir.

S. 24, 17 Eylül 1314 - 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 2-3.

Mercan (Musâhabe)

Mercanın bir taş veya bitki değil hayvan olduğu izah edilir. Mercan kolonilerinin oluşumu ve geçirdiği evreler anlatılır. Elli santimetrelik bir mercan dalının hasıl olması için binlerce hayvanın on sene çalışması gerektiği söylenir. Akdeniz'in bazı mahallerinde; Cezayir, Napoli, Sicilya ve Sardinya adaları sahillerinde çokça buldukları belirtilir. Mercan avının çok zahmetli olduğu, 25 ila 300 metre derine kadar dalınması gerektiği ifade edilir.

S. 25, 24 Eylül 1314 – 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 2-3.

Sedef ve İnci

İncinin meydana gelişinden, günlük hayatta incinin nasıl kullanıldığından; tabii ve suni inciyle sedeften bahsedilir. Sedef'in daha çok Acem Körfezi'nde bulunduğu, Acem ve Arabistan sahilini kapladığı söylenir. Sedef avının nasıl yapıldığı anlatılır. Sedefin şekil ve rengi tasvir edilir. Fiyatının büyüklüğüne ve çıktığı yere göre belirlendiği belirtilir.

S. 27, 08 Teşrinievvel 1314, s. 2-3.

Deniz

Buhar hâsıl eyleyen büyük havuzlara benzetilen denizlerin, yağmur yağışı döngüsündeki rolü anlatılır. Denizin, birçok canlının evi, birçok ailenin ise geçim kaynağı olmasından bahsedilir. Denizin dibinin arza

benzediği, farklı yer şekillerini barındırdığı söylenir. Derinliğinin her noktada eşit olmadığına değinilerek tesadüf edilen en derin yerin kaç metre olduğu ve kim tarafından keşfedildiği aktarılır. Denizin ortalama derinliğinin ne kadar olduğu ve deniz sularının tahmini hacmi belirtilir. Suyun rayihası tarif edilir ve bu rayihaya neyin sebep olduğu açıklanır. Denizin renginden, deniz suyunun tuzlu oluşundan ve bu suyun damıtılıp tatlı su yerine kullanıldığından bahsedilir.

S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.

Dolu

Musâhabenin ilk bölümünde, Selanik'te cuma gecesi akşamı yağın doludan bahsedilir. Dolu yağışının ne kadar sürdüğü, hangi yönden geldiği, dolu tanelerinin büyüklüğü ve dolunun yol açtığı tahribat aktarılır. İkinci bölümde ise dolunun ne olduğu ve dolu tanelerinin nasıl teşkil ettiği anlatılır. Dolu tanelerinin şeklinin ve hacminin muhtelif olduğu; bunların gayet ince kar tanelerinden oluştuğu ve sonra buz tabakalarına dönüştükleri belirtilir. Doluya fırtınalı bir yağmurun refakat ettiği, dolunun ekseriya fırtına başlamadan önce yağdığı söylenir. Selanik ve başka bazı yerlerde meydana gelen, birçok hasara sebep olan dolu yağışlarından ve bunların sıkletlerinden bahsedilir. Dolu yağışlarının on beş dakikadan fazla sürmediği; mutedil havalarda daha çok görüldüğü ifade edilir. Doluyu hâsıl eyleyen bulutun, kül veya bakır renginde olup aşağı sathının büyük bir çıkıntı gösterdiği belirtilir. Dolunun sınırlı bir alana düştüğüne ve düşerken bir gürültü çıkardığına da değinilir.

S. 29, 22 Teşrînievvel 1314, s. 1-3.

Deniz (Musâhabe)

Deniz hakkındaki bu ikinci bahiste, deniz suyunu bulanıklaştıran etkenlerden bahsedilir. Yakamozun

tasviri yapılarak bu ışığın neşet etme sebebine dair tahminler aktarılır. Meddücezin ne olduğu ve nasıl meydana geldiği açıklanır. Gelgitin büyüklüğünün arttığı dönemlerden bahsedilir. Afrika sahilinden Güney Amerika'ya doğru daha rahat ilerlemek için denizcilerin rüzgârın veya büyük nehirlerin istikametini tespit ettikleri söylenir. Akdeniz'in suyuyla aynı yönde akan ama deniz suyuna karışmadan ilerleyen nehirlerden söz edilir. Dalgaların yüksekliği hakkında bilgi verilir. Dalgaların kuvvetine ise bir derece tayin olunamadığı belirtilir. Denizin 60-80 metre derinliğinde sakin olduğuna değinilir; aksi takdirde kabuklu canlıların denizdeki yaşamını sürdüremeyeceği ifade edilir.

S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.

Serap (Musâhabe)

Serabın tanımı yapılır ve örnek bir olay anlatılır. Nasıl meydana geldiği açıklanır. Nazarı aldatan unsurlarla hangi şartlarda, ne zaman ve nerede karşılaşılabileceği söylenir. Görülen garip manzaralar tasvir edilir. Denizde görülen seraplardan bahsedilir; buna dair yaşanmış olaylar aktarılır.

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 1-3.

Yanardağ (Musâhabe)

Yanardağın tanımı yapılır. Yanardağların yalnızca yeryüzünde değil, deniz altında da buldukları söylenir. Alev, lav ve ateş püskürtmelerinin yanı sıra erimiş taşlar da fırlattıkları belirtilir. Her zaman aktif olmadıklarına, sakinliklerinin asırlarca sürebildiğine değinilen yanardağların, feveran edeceğine dair işaretlerin neler olduğu açıklanır. Patlayan yanardağların sebep oldukları felaketler anlatılır. Feveran müddetlerinin muhtelif olduğu belirtilir. İzlanda'da gerçekleşen yanardağ patlamalarından

bahsedilir. Sönmüş bir yanardağın tasviri yapılır. Napoli'deki Vezüv Yanardağı hakkında bilgi verilir; öneminden, etkisinden, tarihteki meşhur feveranlarından, verdiği zararlardan bahsedilir. Vezüv Yanardağı'nın ulemadan birçok kişinin ölümüne sebep olduğu belirtilir. Bunlardan birinin de Pelinos olduğu ifade edilir. Hayatı, ölümüne sebep olan felâket ve ölmeden önceki son anları anlatılır. Ona refakat eden ve bu felâketten kurtulmayı başaran yeğeni genç Pelinos'un yaşananları anlattığı sözlerine yer verilir. Ardından deniz altındaki yanardağlardan, bunların ortaya çıkardığı adalardan, feveranın sebeplerinden, İzlanda sahilindeki iki yanardağdan, dünyadaki aktif volkanlardan ve sönmüş dağlardan bahsedilir.

Yanardağ (Musâhabe)

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 – 10 Recep 1316, s. 1-4.

S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316, s. 2-4.

Ateş Fişekleri
(Musâhabe)

ABD, Kanada, Çin, İtalya, Tibet Vadisi, Hindistan, Hazar Denizi sahilleri gibi yerlerde toprağın altından yavaşça fakat daimi bir surette gaz fişkirdiği, bu gazın bazen kendiliğinden bazen dış etkilerle ateş aldığı söylenir, ateş fiskiyesiyle bunların kastedildiği belirtilir. Hâsil eylediği alevi rüzgârın söndüremediği, alevin iki metreye kadar yükseldiği ifade edilir. Alevin renklerinden, etrafa yaydığı koku ve ısıdan bahsedilir. Çürümüş madenlerin bu alevlere sebep olduğu aktarılır. Asırlardan beri yanmakta olan fiskiyeler hakkında bilgi verilir. Seyyahların bu konudaki gözlemlerine yer verilir. Gazların, çoğunlukla, altında su bulunan mahallerde bulunduğu, bu sulardan nehirler ve çeşmeler hâsıl olduğu, suyun yüzeyinde yanan ateşlerin ABD'nin bazı mahallerinde kışın alevli buzlara dönüştüğü söylenir. Bunlardan başka Çin'deki

ateş kuyularından, ateş kuyularından ne suretle istifade edildiğinden, burada fukaranın ısınma yolundan ve bazı bataklıklarda görülen aevli buharlardan bahsedilir.

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 1-3.

Hareket-i Arz
(Musâhabe)

Zelzelenin ne olduğu, hangi suretlerde zuhur eylediği, zelzelenin şiddeti ve devamındaki ihtilaf, zelzelenin gelişini bildiren alametler, zelzeleyi tetkike ancak iki yüz sene evvel başladığı anlatılır. Seyyah Alexander von Humboldt'un zelzele hakkındaki fikrine yer verilir. Humboldt, zelzele anındaki korku ve heyecanımızın, sadece zelzelenin vücuda getireceği olayları düşünmemizden kaynaklanmadığını söyler. Yıllarca denizin dalgalanışını ve pek çok yerin sular altında kalışına şahit oluşunun insanın zihninden denizlerin tehlikeli karanın güvenli olduğuna dair bir kanıya sahip olmasına sebep olur ama depremle birlikte sarsılan esas şeyin bu yerleşmiş emniyet duygusu olduğu belirtilir.

Jamaika, Sicilya Adaları, Peru, Lizbon şehirlerinde meydana gelen zelzeleler, zelzelelerin sebepleri, ulemanın tetkikatı neticeleri aktarılır.

S. 35, 03 Kânûnevvel 1314 - 02 Şaban 1316, s. 1-4.

Andre (Musâhabe)

Kuzey Kutbu'nu keşfetmek fikriyle Eagle (Kartal) namındaki balonuyla seyahat eden Andre'den bahsedilir. Seyahati hakkında bilinenler yazılır. Andre'nin gönderdiği mektuplara, onun hakkında çıkan haberlere yer verilir; ona ne olduğuna dair tahmin ve ihtimaller üzerinde durulur.

S. 45, 11 Şubat 1314 - 13 Şevval 1316, s. 3-4.

Bir Haftada Üç
Cumartesi

Yerel saat hesaplamalarının anlatıldığı bir musâhamedir. Selanik'ten çıkarak zıt yönlere doğru

seyahat edip yine aynı noktaya dönen iki gemici ve Selanik'teki bulunan lokantanın sahibi arasındaki tartışma üzerinden bu hesaplama çocuklara öğretilir.

Lokantacı İsmet'e göre seyahat 186, Neşet'e göre 187, İsmail Recep'e göre 185 gün sürmüştür. İsmet cumartesinin o gün, Neşet önceki gün, İsmail Recep ise ertesi gün olduğunu iddia eder. Musa Bey kavga etmemelerini, her üçünün de haklı olduğunu söyler ve açıklar: Selanik hatta tüm Osmanlı toprakları için o günün cumartesi olduğunu, doğuya doğru giden için cumartesinin önceki gün, batıya doğru giden için ertesi gün olduğunu söyler. Hikâyede üç cumartesinin bir araya gelmesiyle kastedilen durum budur.

Bu durumun nasıl ortaya çıktığı açıklanırken Dünya'nın kendi etrafındaki dönüşünden, farklı boylamdaki yerler arasında zaman farkı olduğundan ve boylamlar üzerinden saat farkının nasıl hesaplanacağından bahsedilir.

Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 45)
Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 46)
Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 47)
Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 48)
Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 49)

S. 46, 18 Şubat 1314 - 20 Şevval 1316, s. 4.

S. 47, 25 Şubat 1314 - 27 Şevval 1316, s. 4.

S. 48, 04 Mart 1314 - 04 Zilkâde 1316, s. 3-4.

S. 49, 11 Mart 1315 - 11 Zilkâde 1316, s. 4.

S. 50, 18 Mart 1315 - 18 Zilkâde 1316, s. 2-3.

- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 50) S. 51, 25 Mart 1315 - 25 Zilkâde 1316, s. 7.
- Bir Haftada Üç
Cumartesi (Mâbad-1
Nüsha 51) S. 52, 01 Nisan 1315 - 03 Zilhicce 1316, s. 7-8.
- Sırtlan (Musâhabe) S. 52, 01 Nisan 1315 - 03 Zilhicce 1316, s. 2-3.
- Asya'nın batısında ve Afrika'da yaşayan sırtlanın fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilir.
- Sırtlanın bütün gününü ininde geçirip ava geceleri çıktığı belirtilir. Leş yemekten zevk aldığı, savaşın ardından ölüleri yemek için meydana indiği hatta yeni gömülmüş cesetler için mezarları eşeleyip kazdığı söylenir. Sıcak iklimlerde leşlerin hastalığa sebep olduğu ve sırtlanın leşleri yok etmesiyle çıkabilecek hastalıkları önlemesi sebebiyle bu hayvanın da faydalı olduğu, Cenab-ı Hakk'ın faydasız hiçbir şey yaratmadığı anlatılır. Çok aç kaldığında canlı hayvanlara da saldırdığı, kışın bir şey bulamazsa ağaç kökleri ve körpe dallarla beslendiği ifade edilir. Sırtlan türlerinden bahsedilir.
- S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 2-3.
- Pasteur Kimyager Louis Pasteur'ün kuduz aşısını buluşundan bahsedilir. 14 Teşrinievvel 1885'te, tedavi etmeyi başardığı ilk kişi olan Çoban Jean Baptiste Jupille'in başından geçenler, yaptığı kahramanlık, bunun sonucunda kuduz oluşu ve aşı sayesinde kurtuluşu anlatılır.
- Kuduzdan kurtulmak için eskiden kızgın demirlerle dağlama yönteminin uygulandığı belirtilerek kuduz aşısının keşfinin ne kadar önemli olduğu ortaya konur.

- Pasteur'ün Bir Bardak Suyu S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 2-3.
- Mikropların ne birilerinin iddia edildiği kadar haiz-i dehşet ne bir kısmın zannettiği gibi ehemmiyetsiz olduğundan bahsedilir. Buna dair Pasteur'ün başından geçen bir olay anlatılır: Pasteur, torunları ile birlikte yemek yiyip bir yandan da mikroplar hakkındaki keşiflerinden, mikropların zararlarından bahseder. Yiyeceği üzüm salkımını mikropları gitsin diye su dolu bir kadehte yıkar. Fakat sonra konuşup susayınca gafletle bu “mikroplu” suyu içer. Dinledikleri ilmî bilgilerden etkilenen çocuklar Pasteur'ün şiddetli bir hastalığa tutulacağını hatta öleceğini zanneder. Fakat hiçbir şey olmaz.
- Mektep İmtihanları (Musâhabe) S. 10, 10 Haziran 1315 – 14 Safer 1317, s. 1-3.
- Ticaret hayatında her muamelenin kendine mahsus deftere yazıldığı, her tacirin senede bir defa muamelatının kâr ve zararını anlamak için bir bilanço tertip ettiği anlatılır. Mektep öğrencileri de tacirlere benzetilir ve sene boyu çalışmaları sonucunda ne elde ettiklerinin, bilançolarıyla yani yıl sonu sınavlarıyla meydana çıktığı belirtilir.
- Sanâyi-i Nefise S. 23, 09 Eylül 1315 - 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 5-6.
- Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde okunan “Resim, Şiir, Musiki” başlıklı bu yazıda her alanda uzmanlaşmanın insan için mümkün olmadığı, ilgi ve yeteneğe göre seçilen fende ihtisas sahibi olunabileceği anlatılır.
- Musâhabe S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 6-7.
- Maddenin üç hali ve bunların özelliklerinden bahsedilir.
- Necm-i Gîsûdar S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 4-5.
- Rudolph Falb'in, Biela kuyruklu yıldızının dünyaya

(Musâhabe)

çarpıp felakete sebep olacağına dair asılsız iddiasının üzerine Le Matin gazetesinin yayımladığı Paris rasathanesi müdürü Maurice Loewy ile yapılan röportaja yer verilir. Mösyö Maurice, Biela kuyruklu yıldızından bahseder ve bu yıldızın ikiye bölünmüş olduğunu, artık gözlemlenemeyeceğini söyler. Kuyruklu yıldızlar hakkında bilgi verir. Kuyruklu yıldızların dünyaya çarpması durumunda meydana gelecek olan olayları (örneğin yıldız yağmurları) anlatır. Daha önce Dünya'ya çarpan kuyruklu yıldızları örnek göstererek bu vakaların sonucunda Dünya'nın herhangi bir zarar görmediğini vurgular.

S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 3-4.

Musâhabe-i Fenniyye

Geçmişten bugüne aydınlatma için kullanılan yöntem ve araçlar, yaşanan gelişmeler anlatılır. Elektrik ışığından, ışığın meydana gelişinde yalnızca hararettten değil soğuktan da yararlanılabileceğinden bahsedilir.

S. 35, 02 Kânûnevvel 1315 - 11 Şaban 1317, s. 3-4.

Transvaal (Musâhabe)

Transvaal'in coğrafi yapısı, ticaret potansiyeli, ihracat ürünleri ve burada görülen terakki anlatılır. Topraklarının zengin altın madenlerini barındırdığı ve bu madenlerin muhtelif emperyalist ülkeler tarafından işlendiği söylenir. Boerlerden, İngiltere ile aralarındaki savaştan bahsedilir.

S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 6-7.

Musâhabe-i Fenniyye

“Fırtınalar neden neşet eyler?” sorusu yanıtlanır. Şahap yani meteor yağmurları hakkında bilgi verilir.

S. 38, 23 Kânûnevvel 1315- 02 Ramazan 1317, s. 1-2.

Musâhabe-i Fenniyye

İlk kısımda Andre'nin akıbetini bildiren son haberlere yer verilir. İkinci kısımda Güney Kutbu'na seyahatin

Kuzey Kutbu'na seyahatten daha zor olduğu belirtilir. Ardından Adrien de Gerlache'ın liderlik ettiği Belçika Antarktika Seferi'nden bahsedilir. Adrien de Gerlache'a Belçika Antarktika Seferi'nde eşlik eden heyet hakkında bilgi verilir. Ardından Gerlache'ın coğrafya cemiyetine sunduğu rapor yayımlanır.

Musâhabe-i Fenniyye

S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315-10 Ramazan 1317, s. 3-4.

S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 3-4.

Musâhabe-i Fenniyye

Balonla yapılan seyahatlerden ve bu seyahatler için imal edilen özel balonlardan, balon tasarımında gösterilen terakkiden bahsedilir.

Musâhabe-i Fenniyye

S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 - 24 Ramazan 1317, s. 3-5.
Amerika kıtasının nasıl keşfedildiği ve kıtanın isminin nereden neşet eylediği anlatılır. Bu bağlamda doğru bilinen bir yanlış ortaya çıkarılır; Amerigo Vespucci isminin yanlış aktarıldığı İtalyan kâşifin adının aslında Alberigo Vespucci olduğu belirtilir.

Musâhabe

S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 2-3.
“1900 Meşhûr-ı Umûmiyyesi” sergisi hakkında malumat verilir. Sergide gösterilen, 19. yüzyılda yapılmış icatlardan bahsedilir. Tüm bu başarıların sebat ve metanet sayesinde ortaya çıktığı belirtilir.

Musâhabe (Mâbad-ı Nüşa 42)

S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 3-5.

Musâhabe

S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 6-7.

Fonografin icadından bahsedilir.

Musâhabe

S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 2-3.

Mektep derslerinden, öğrencilerin bu derslere meyil ve ilgisinden bahsedilir.

- Musâhabe-i Fenniye S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 2-3.
Güneş'in gerçek rengi hakkında bir yazıdır.
- Musâhabe S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 4-5.
Transvaal madenlerinden ve Amerika keşfedildiğinden beri ihraç edilen kıymetli madenlerin miktar ve meblağından bahsedilir.

3.2.9. Hitabet Dersleri

O

Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisân-ı Osmânî Muallimi)

- Hitabet Dersleri S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 5-6.
Mekteb-i Terakki'de hitabet dersi açılmasının ve umumi divan programları düzenlemesinin kararlaştırıldığı duyurulur. Öğrencilerden birinin kendisine verilen konu hakkında bir yazı hazırlaması ve bunu umumi divanda okuması istenir. Ardından okul müdürü ele alınan konu hakkında bilgi verip bahsi genişletir. Böylelikle öğrencinin hitabet tecrübesi kazanması ve bütün öğrencilere ahlak dersi verilmesi hedeflenir. O hafta rüşti üçüncü sene talebesinden İsmail Recep'in ilk defa hitabet tecrübesinde bulunduğu belirtilir. İsmail Recep umumi divanda "nezaket tavırlarının muhafazası ve vakarın lüzumu" hakkında düşüncelerini beyan etmiş, söylediği makale dergide aynen yayınlanmış ve başarısından dolayı takdir edilmiştir. Bu bölümün ardından "Rehber" başlığı altında, yapılan programın çok faydalı olduğu söylenir ve diğer okullarda da uygulanması dilenir.
- Hitabet Dersleri S. 22, 04 Eylül 1313 - 19 Rebûlâhir 1315, s. 2-3.
Mekteb-i Terakki'nin bu haftaki hitabet dersinde, şâkirdandan Kemal Efendi "Edep ve Terbiye" konusunda konferans verir.

Kemal Efendi'nin makalesinde terbiyenin; terbiye-i maneviyye, terbiye-i zihniyye, terbiye-i ahlâkiyye ve terbiye-i bedeniyye olarak dört kısma ayrıldığı söylenir ve bunlar tek tek açıklanır. İnsanın, mükemmel olamayacağı ama mümkün olduğu ölçüde iyi biri olmaya çabalaması gerektiği belirtilir. Bunun için ilim ve marifetin yanı sıra güzel ahlâk ve terbiyenin edinilmesi tavsiye edilir.

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 3-4.

Hitabet Dersleri

Dördüncü hitabet dersinde, yabancı uyruklu bir öğrenci olan Flota Efendi'nin konuşma yaptığı, konuşmasında anne babanın çocuklarına karşı vazifelerinden bahsettiği aktarılır.

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 2-3.

Hitabet Dersleri

Bu haftaki hitabet dersi vazifesi Mekteb-i Terakki öğrencilerinden Veli Perteve Efendi tarafından icra edilir. Evlatların ebeveynlerine karşı ifasına mecbur oldukları bir vazifeden, anne babaya itaatten bahsedilir.

Başlık olmadan yalnızca bölüm işareti ile ayrılan ikinci kısımda Feyz-i Sıbyan Mektebi divanlarının birinde şâkirdandan Hasan Vasfi Efendi'nin anlattığı hikâyeye yer alır. Tembelliğin kişinin geleceğini mahvettiği ve neredeyse hastalık olan bu kötü alışkanlıktan küçük yaşta kurtulmak gerektiği anlatılır.

S. 26, 02 Teşrînievvel 1313 - 18 Cemaziyelevvel 1315, s. 4-5.

Hitabet Dersleri

Şâkirdandan Mehmed Hidayet Efendi'nin, birader ve hemşireler arasındaki münasebeti konu edinen musâhabesine yer verilir. Aile, cemiyet-i beşeriyyenin küçülmüş bir heyeti olduğundan su-i muaşerete meydan verilmemesi gerektiği söylenir. Ebeveyn

çocuk ilişkisi kadar kardeşler arasındaki ilişkinin de önemli olduğu belirtilir ve bu ilişkinin iyi yanları öne çıkarılır. Kardeşlerin birbirlerine karşı görev ve sorumlulukları anlatılır.

Hitabet dersine bu hafta Alyans Mektebi lisân-ı Osmânî muallimi Razi Efendi'nin ve mezun birkaç öğrencinin de katıldığı ve takdirlerinin kazanıldığı ifade edilir.

Bu haftaki derste öncekilerden farklı olarak musâhabesini ikmal eden efendiye öğrenciler tarafından soru sorulduğu, onun da yanıt verdiği söylenir. Öğrencileri fikir alışverişine, düşüncelerini beyan etmeye ve eleştiriye alıştırmaya adına sonraki hafta Celal Nazmi Efendi'nin «Vezaif-i bin el-beşer» hakkında bir musâhabe irat edeceği buna karşılık Hidayet Nazmi Efendi'nin de ona cevap vereceği duyurulur.

3.2.10. Kitabet Numuneleri

İmzasız

S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhîr 1315, s. 4-5.

Feyz-i Sıbyan
Mektebinde Tedris
Olunan Kitabet
Numunelerinden

Bir kitabet örneği olarak dergide yayımlanan bu mektupta, ele alınan konu da yazı yazma ve tefekkür eylemleri üzerinedir. Mektubun yazarı, Dersââdet'ten gelen gazeteler arasında ilk defa gördüğü "Semere-i Marifet" isimli dergiyi inceler ve içerisindeki yazıları çok başarılı bulur. En beğendiği makalenin müellifine bir mektup yazar. Mektupta, yazı yazarken düşüncelerini toparlamakta güçlük çektiğini söyler ve makalenin müellifinden, kendisi gibi zorlanan kişiler için tefekkür ve tahrir hakkında yol gösterecek bir yazı yazmasını ister.

Feyz-i Sıbyan
Mektebinde Tedris
Olunan Kitabet
Numunelerinden -
Cevap (Nüsha 21)

S. 23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebûlâhir 1315, s. 3.

Derginin yirmi birinci sayısında -aynı başlık altında yayımlanan mektuba yazılmış cevaptır. Bu mektuplar, birer kitâbet örneği olmanın yanı sıra muhteva olarak da “suret-i tahrir ve tefekkür”ü konu edinir.

“Semere-i Marifet” dergisinin muharriri, kendisine mektup yazan kişiye, övgülerinden dolayı teşekkür eder. Fakat övgü alan söz konusu yazısını pek iyi bulmadığını belirtir. Kendisini yazı işinde çok iyi görmediği için talep edilen suret-i tahrir ve tefekkür hakkındaki makaleyi de yazamayacağını söyler. Buna karşılık kendisine yazılan bu mektubu kompozisyon açısından çok beğendiğini ifade ederek yazının başarılı yanlarını açıklar ve mektuplaşmaya devam etmek istediğini belirtir.

3.2.11. Geometri

M

M. A. (Ayn)

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 2-5.

Yanıltmaca

Bir çocuk arkadaşlarına veter-i kâimenin (hipotenüs) dıl’-ı kâime (dik kenar) müsavi olduğunu ispat etmek ister. Bu ispatta bir hile vardır arkadaşlarına bunu bulmalarını söyler. Veter-i zâviyenin (açı) büyümesinin karşısındaki kenarın büyümesini gerektirmemesi söz konusu olan hiledir.

3.2.12. Fen

A

A. (Ayn) Hüsniye

S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 5-6.

Köstebek

Köstebek hakkında bilgi verilir. Bu hayvanın hayatını toprak kazmakla geçirdiği; memeli sınıftan olduğu; vücudunun büyük ve yuvarlak, burnunun sivri,

dişlerinin keskin ve küçük, kuyruğunun kısa, gözlerinin küçük ve tüylerle örtülü olduğu bu yüzden de iyi göremediği söylenir. Dört pençesinin dışında vücudunun tüylerle kaplı ve pençelerinin vücuduna nispetle büyük olduğu belirtilir. Toprağı kazabilecek kuvvetteki tırnaklarıyla fevkalade hızlı bir şekilde yer altında yolunu kazıp yuvasını inşa ettiği anlatılır. Yuvasında yavrularını kurt ve böceklerle beslediği ifade edilir. Pek obur olduğu belirtilen köstebeğin aslan ve bu gibi hayvanlardan daha yırtıcı olduğu aktarılır. Köstebeğin, tarlalara zarar veren böcek ve kurtları mahvetmesi sebebiyle ziraat için faydalı bir hayvan olduğu söylenir.

Ahmed Faik

S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhîr 1318, s. 2-4.

Manyetizma
(Musâhabe-i Fenniye)

Manyetizmanın keşfi, mesmerizm, hipnotizma ve Jean Martin Charcot'nun tecrübeleri anlatılır. On yedi senedir uyuyan bir kadından bahsedilir.

Ali Ulvi

S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebûlevvel 1315, s. 5-6.

Sağır Yılanlar
(Garaib-i Tabiiyeden)

Sağır yılanın fiziksel yapısından, hiddetlenince şeklinde meydana gelen değişmelerden, düşmanına saldırışından, zehrinin etkisinden, geçmişte bazı kavimlerce mabut olarak görüldüğünden bahsedilir. Tarihin bilinen isimlerinden Kleopatra'nın bu yılan tarafından öldürüldüğü rivayeti aktarılır. Bu hayvanların ticaretteki rolüne değinilir. Mısır'da, dişleri ameliyatla sökülen yılanlarla gösteri yapıldığı söylenir. Fakat ön dişleri sökülen yılanların arkadaki küçük dişleri zamanla büyüyerek bu dişlerin yerine geçtiğinden küçük dişlerinin de sökülmesi gerektiği anlatılır. Hindistan'da ise yılanların dişleri sökülmeden

müziğe olan iptilaları kullanılarak tehlikeli gösteriler yapıldığı ifade edilir.

S. 18, 07 Ağustos 1313 - 21 Rebülevvel 1315, s. 6-7.

Baobab Ağacı

Baobab ağacının Afrika'da yetiştiği ve farklı isimlerle de bilindiği söylenir. Bu ağacı keşfedip tarif eden âlimin isminin Adanson olması sebebiyle “Adansonia digitata”, maymunların barındıkları bir ağaç olması nedeniyle de “maymun ağacı” olarak anıldığı belirtilir. Genişliği ve yüksekliği hakkında bilgi verilerek bu açıdan dünyadaki muadilleriyle karşılaştırılır. Çok yumuşak olduğu, hatta öyle ki dört ayaklı hayvanların bu ağacın dalları ile beslenebildiği ve kütüklerinin kolayca oyulabildiği ifade edilir. Ölen büyük şairlerin mumyalandıktan sonra bu ağaçta açılan oyuklara, üst üste istif edilerek gömüldükleri anlatılır. Barınak arayan seyyahların da bu oyuklardan faydalandıkları eklenir. Fransız âlim Adanson’un da bir seyyah olduğu, fakir bir hayat sürmesine rağmen çalışma azmi ve duyduğu merakla önemli keşiflerde bulunup şöhret elde ettiği söylenir.

B

Behiştî (Kulunuz)

S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 1-2.

Cennet Kuşundan
Mektup
(Kuşlar Postası)

Cennet kuşlarının Afrika’da, çok sıcak yerlerde yaşayabildikleri söylenir. Özellikle başta Hindistan cevizi olmak üzere meyvelerle beslendikleri, meyve olmadığında ise bu yırtıcı hayvanların küçük kuşları, böcekleri ve kelebekleri avladığı ifade edilir. Fiziksel özellikleri anlatılır. Tüylerinin güzelliğine, değerine değinilerek yerliler tarafından avladıkları belirtilir. Tüylerinin Avrupa sanayisinde kullanıldığı alanlar sıralanır.

C

Celal Hâverî

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 3-4.

Arslan ve Kaplan

Aslan ve kaplan karşılaştırılıp ortak ve farklı yanları ortaya konularak haklarında bilgi verilir.

E

Edhem İsmail (Eczacı)

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 5.

Mürekkep Otu (Şettâ)

Bu yazıda, mürekkep otu hakkında bilgi verilir. Bitkinin kırmızı özünün havanın temasıyla yavaş yavaş siyah bir renk kazandığı, bunun doğal bir mürekkep olduğu anlatılıyor. Bu mürekkebin demir kalemleri bozmadığı da belirtiliyor.

S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 5-6.

Kabiliyyet-i İnkısam
(Şettâ)

Cisimlerin genel özelliklerinden biri olan bölünebilme kabiliyetinden, bölünebilmenin de bir sınırı olduğundan, yeterli sayıda bölünmenin nihayetinde en küçük parçaya ulaşıldığından bahsedilir. En küçük şeylerde bile büyük bir kudretin olduğuna dair dört örneğe yer verilir. Bu gibi örnekler sayesinde ilahi kudretin azametinin daha iyi anlaşıldığı ifade edilir.

S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 4-5.

Örümcekler (Garâib-i
Fenniyyeden)

Örümceklerin genel özellikleri anlatılır. Yedi örümcek türünün her birinden kısaca bahsedilir: avcı örümcekler, büyük örümcekler, mason yani duvarcı örümcekler, kurt örümceği, tarantula, vegabond yani serseri örümcekler, su örümcekleri. Ağından nasıl faydalandığı da bahsedilenler arasındadır.

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 3-4.

Dut Fasîlesi (Şettâ)

Dut ailesine mensup ağaçlardan bahsedilir: karadut (şam-ı dudî), beyaz dut, süt/inek ağacı, ekmek ağacı,

kâğıt ağacı. Nerede yetiştikleri, meyveleri, bu ağaçlardan yararlanma şekilleri hakkında bilgi verilir. Kauçuk ve lif hâsıl eden nebatların da bu aileye mensup olduğu belirtilir.

S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 3-4.

Elmas (Şettâ)

Elmasın nasıl oluştuğundan, özelliklerinden ve hangi kıtalarda bulunduğundan, tartılmasında kullanılan ölçü birimi olan kırıttan, kırıtın para karşılığından, elmasın tıraşlanmasından ve dünyada bilinen en büyük üç elmastan bahsedilir.

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 4-5.

Cisimlerin Üç Hali
(Fennî)

Maddenin fiziksel halleri sıralanır ve hepsinin özellikleri anlatılır. Sulb, katı; mâyi, sıvı; havâyî, gazdır. Sonrasında ise erime, donma, buharlaşma gibi maddelerin fiziksel hallerinde meydana gelen değişimlerden bahsedilir.

S. 13, 03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315, s. 3.

İncirler (Şettâ)

İncir hakkında bilgi veren bir yazıdır. Dut fasilesinden oldukları, kurak ve dağlık yerleri sevdikleri, Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarının sıcak bölgelerinde Türkiye’de ise İzmir’de yetiştikleri; siyah, beyaz pembe renklerde oldukları, tıptaki kullanımları, kurusunun da ticaretinin yapıldığı, kauçuk lastik yapımında incir ağacından faydalandığı anlatılır. Frenk ve Hint incirlerinden de bahsedilerek yazı bitirilir.

S. 15, 17 Temmuz 1313/ 29 Safer 1315, s. 3-4.

Fasile-i Sanevberiyye

Çam, ardıç, servi, sekoya gibi bu aileye mensup ağaçların isimleri sıralanır. Ardından çam, beyaz çamlar ve karaçam hakkında bilgi verilir. Bu

ağaçlardan nasıl faydalandığı ve yetiştikleri yerler verilen bilgiler arasındadır.

Yazının devamında ise sanevberiyye ailesinin diğer mensupları hakkında bilgi verilir. Tennub (katran ağacı), ud, ardıç, karaardıç, porsuk, servi, sekoya ağaçlarının genel özellikleri, yetiştikleri yerler ve faydaları anlatılır.

Fasile-i Sanevberiyye
(Mâbad-ı Nüşa 15)

S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebûlevvel 1315, s. 4-5.

S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebûlâhir 1315, s. 3.

Fasile-i Nahliyye
(Hurma Fasilesi)
Cevz-i Bevvâ
(Coconut)

Hurma ailesine mensup ağaçların genel özelliklerinden daha sonra bahsedileceği belirtilerek Hindistan cevizi ağacı hakkında bilgi verilir. Bu ağacın tek başına birçok ihtiyacı karşıladığı ifade edilir. Sebze yerini tutan yapraklarının lahanaya gibi yenilebildiği; kuru yapraklarından yelpaze, ağ, hasır, şapka, kâğıt yapılabilirdiği; kerestesinden kayık, ok, silah ince kütüklerinden ise saç tarağı îmal edildiği; çiçeklerinin tıp alanında kullanıldığı; tomurcuklarının leziz bir öz verdiği; bu özün mayalandığı takdirde leziz bir içki olduğu; meyvesinin üzerini örten ince ipliklerle urgan ve hasır örülebildiği; meyvesinden çıkan yağdan mum ve sabun yapıldığı; odununun çıra gibi yandığı ve başka birçok özelliğiyle bu ağacın husûsiyeti, ondan nasıl faydalandığı ayrıntılarıyla anlatılır.

S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 4.

Balmumu Ağacı -
Şecere-i Şem'

Balmumu ağacının meyvesinden, balmumunun elde edilme yolundan ve kullanım alanlarından bahsedilir. Sonrasında ise kardeşkanı ağacı gibi nahl fasilesinden dört ağaç çeşidi hakkında bilgi verilir.

S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 7-8.

Pufla Ördeği

Pufla ördeği hakkında bilgi verilir. Fiziki özelliklerinden, yaşadığı yerlerden, beslenişinden, göçünden bahsedilir. Yumuşak tüylerinin kıymeti üzerinde durulur. İyi bir yalıtım maddesi olarak kullanan Pufla tüylerinin önemli bir gelir kaynağı oluşturduğu söylenir.

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 2-3.

Sular

Suyun özellikleri ve bileşimi hakkında bilgi verilir. Henry Cavendish'in suyun müvellidülhumûza (oksijen) ile müvellidülmâdan (hidrojen) oluştuğunu keşfettiği söylenir. Hidrojeni sudan ayırıştırarak elektroliz yöntemi anlatılır. Tabiatta suyun varoluş şekillerinden bahsedilir. Saf su bulmanın mümkün olmadığı, suyun mikrop barındırdığı ifade edilir. Yağmur suları, kar ve buz suları, kuyu suyu, durgun su, ırmak ve nehir suları hakkında bilgi verilir. Bunların hangilerinin içmek için uygun olduğu belirtilir.

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 3-5.

Müvellidülhumûza

Kimyasal elementlerden oksijen hakkında bilgi verilir. Atom numarası, atom ağırlığı, simgesi, yapısı, özellikleri, kimin tarafından keşfedildiği, tabiattaki oksijen ve dolaşımı, oksijenin sıvı hale getirilişi ve yanma olayı anlatılır.

G

Girişmekâr (Senâ-kârınız)

S. 4, 30 Nisan 1314 - 21 Zilhicce 1315, s. 1-2.

Kazlardan Mektup
(Kuşlar Postası)

Kazların yaşadıkları mahallerden, tüy ve kanatlarının ticarete oldukça mühim bir yer tuttuğundan bahsedilir. “Kaz gibi ahmak” darbimeseline karşılık kazların aslında zeki hayvanlar olduklarına dair örnekler verilir.

H

H. (Ha)

Su Aygırı – Yağmur
Kuşu (Musâhabe)

S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 - 28 Ramazan 1316, s. 2-4.
Afrika'nın şark ve vasatında, Nil-i mübarek sevâhilinde yaşadığı belirtilir. Yumuşak huylu bir hayvan olduğu kendisine dokunulmadıkça kimseye zarar vermediği söylenir. Usareli nebatatları yemekten hoşlanır. Kalın derisi üzerine konmuş olan böceklerden kuşların onları yiyişiyle kurtulduğu ifade edilir. Bu kuş Mısır'da bulunan, Nil ve Güney Afrika'nın sair nehirlerinde yaşayan yağmur kuşudur. Bu kuşun hangi sınıfa dâhil olduğundan fiziksel özelliklerinden, yumurtalarından bahsedilir. Neyle taiş ettiği, su aygırının üzerine denizin getirip bıraktığı küçük böcekleri yemeyi çok sever. Su aygırlara ettiği gibi bu konuda timsahlara da hizmet eder, timsahın ağızını temizler ve kendi karnını doyurur. Timsaha daha birçok faydası dokunduğundan Araplar bu kuşa timsah muhbiri der. Tehlike anında onu uyarır. Yağmur kuşunun bu tabiatı ve hareketleri “insan kendisinden küçüklere de muhtaç olur” sözünün ispatı gibidir.

S. 45, 11 Şubat 1314 - 13 Şevval 1316, s. 1-2.

Kehribar (Musâhabe)

Kehribar kelimesinin etimolojik kökeni açıklanır. “Çöp kapıcı” manasına gelen kehribarın elektrik hassası bulunduğu söylenir. Elektriklendiğinde etrafında hafif cisimleri kendine çektiği, hatta kehribarın gerçek mi yoksa taklit mi olduğunun bu suretle anlaşılabilceği belirtilir. Yer altından çıkarıldığı gibi Baltık Denizi sahillerinden de toplanabildiği ifade edilir. Kehribarın menşeinin Sanober familyasından bir ağacın zamkı olduğu söylenir. Çok eskiden beri bilindiğinden ve eskiden altın değerinde kıymetli olduğundan bahsedilir.

H. (Ha) A. (Ayn)

Yer Fareleri

S. 49, 11 Mart 1315 - 11 Zilkâde 1316, s. 2-3.

Kemirici sınıfına mensup bir nevi yer faresi olan hayvandan bahsedilir. Seyyahların bu hayvanlar hakkında söyledikleri garip şeyler aktarılır. Fiziksel özellikleri tarif edilir. Göçleri anlatılır.

Kuyruklu Yıldız
(Musâhabe)

S. 24, 16 Eylül 1315 - 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 2-3.

Kuyruklu yıldızın görülmesinin eski zamanlardan bugüne nasıl yorumlandığı anlatılır. Kuyruklu yıldızın ne olduğu açıklanır; nüve, saç ve kuyruk olmak üzere üç kısımdan mürekkep olduğu ifade edilir. En çok bilinen kuyruklu yıldızlardan bilhassa İngiliz gökbilimci Edmond Halley'in keşfettiği Halley kuyruklu yıldızından bahsedilir. Kuyruklu yıldızların Dünya'ya çarpmasının mümkün olduğu fakat bunun uzak bir ihtimal olduğu belirtilir. O zamanların aktüel bir haberi aktarılır: Rudolf Falb'in 13 Teşrinisânî 1315'te dünyaya bir kuyruklu yıldızın çarpacağını iddia ettiği, alanın ehil diğer isimleri tarafından iddiasının çürütüldüğü ve kendisinin alaya alındığı söylenir.

Kamer, Husuf ve Küsuf
(Musâhabe)

S. 25, 23 Eylül 1315 - 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 2-3.

Ay hakkında bilgi verilir. Ay ve Güneş tutulmalarından bahsedilir; nasıl ve ne zaman meydana geldikleri, tarihe faydaları açıklanır.

Küçük Bir Devriâlem

S. 26, 30 Eylül 1315 - 07 Cemaziyelahir 1317, s. 6-7.

Kutup yıldızı hakkında bilgi verilir.

Ramazanda Bir Gece -
Kahve

S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 - 24 Ramazan 1317, s. 2-3.

Kahve hakkında bilgi verilir.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

- S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 7.
- Mukavvadan İstimbot Mukavvadan yapılmış bir kayığın buhar vasıtasıyla suda nasıl yüzdürüleceği anlatılır.
- S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 3-4.
- Fillerde Kuvve-i Zekâ Fillerin ehlileştirilebilir hayvanlar olduğu, köpek ve maymun gibi hayvanlardan daha fazla sadakate ve zekâyâ sahip oldukları anlatılır. Fillerin yük taşıma, savaşlarda yer alma, vahşi filleri avlama gibi birçok alanda insanlara yardım ettikleri söylenir ve bunlara örnekler verilir. Ehlileştirilmiş bir filin, yeniden terbiye edilmesi durumunda az zaman sonra evvelce öğrendiklerini tekrardan icra etmeye başlayacağı ifade edilir. Kindar oldukları belirtilir. Hafızalarına, öğrenme ve anlama yeteneklerine dair birçok olay anlatılır.
- S. 9, 04 Haziran 1314, s. 4-6.
- Fillerde Kuvve-i Zekâ (Mâbad-ı Nüşa 8)
- S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314 - 23 Şaban 1316, s. 2-3.
- Işık İbtidâiyelere hitaben kaleme alındığı belirtilen bu yazıda, ışığın ne olduğu anlatılır. Aydınlık yaratmak için yararlanılan maddelerden, yapılan keşiflerden, geçmişten bugüne kullanılan aydınlatma araçlarından bahsedilir.
- S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 - 14 Ramazan 1316, s. 2-3.
- Sis Kânûnuevvel'in 29. günü Selanik'te meydana gelen sisten bahsedilir. Bu bağlamda sisin ne olduğu, nasıl teşkil ettiği, en çok hangi mahallerde zuhur ettiği anlatılır. Sisin şeffaf ve kesif olduğu durumlardan, 24 Kânûnusânî 1588 senesinde Paris'i kuşatan sis

tabakasından bahsedilir. Kuru sisin ne olduğu açıklanır. Sisin temiz havayı ifsat ederken yağmurun bu kiri giderdiği belirtilir. Sisin bir cismi büyüttüğu ve nazara mehib bir surette arz eylediği söylenir. Sis sebebiyle vuku bulan kazalardan bahsedilir.

S. 44, 04 Şubat 1314 - 06 Şevval 1316, s. 2-3.

Kaplumbağalar
(Musâhabe)

Kaplumbağaların tabiatları ve yaşayışları hakkında malumat verilir.

Üzerlerindeki kabuklar sayesinde birbirinden ayırt edildikleri söylenir. Karada, suda ve her ikisinde de yaşayabilen kaplumbağa türlerinden bahsedilir. Aldabra kaplumbağalarının cüsse ve ağırlıkları ile meşhur oldukları aktarılır. Fransız müzesinde bunlardan birinin bulunduğu belirtilerek beden ölçüleri verilir. Amerika nehirlerinde yaşayan kaplumbağaların özelliklerine dair bilgi verilir. Yine ABD’de bulunan bir su kaplumbağası cinsi anlatılır.

S. 15, 15 Temmuz 1315 - 19 Rebülevvel 1317, s. 9.

Fennî Eğlence

Fırtınalı bir havada kıvılcım çıkaracak bir uçurtmanın nasıl yapılacağı anlatılır.

L

L. Y.

S. 30, 28 Teşrînevvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 2-3.

Hindi

Hindilerin sürü halinde yaşadıkları, ağaçların dallarında bir arada uydukları belirtilir. Kendilerini baykuştan nasıl koruduklarına dair bilgi verilir. Bunlarla bağlantılı olarak Zoolog Mösyö Audouin’un şahit olduğu bir olaydan bahsedilir ve kümeden erkek hindi alındığında yalnız kalan dişi hindinin tepkilerinin aktarıldığı başka bir olay daha anlatılır.

M

M. Midhat (Muharririn-i *Rehber*'den)

- S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313 - 13 Şaban 1315, s. 6-7.
- Garip Bir Salıncak
(Fennî Eğlencelerden)
- Küçük çocuklara arkadaşlarını şaşırtıp eğlendirebilmeleri için bir oyun anlatılır. Önceden küçük bir bez parçası ve yorgan ipiyle yapılmış bir salıncak tuzlu suda bekletildikten sonra çıkartılır ve kurutulur. Bir yumurta delinerek içi boşaltılır, boşaldığında delik balmumu ile kapatılır. Bu yapılanları bilmeyen kişilerin önünde yumurta salıncağa konulur ve salıncak ateşe verilir. Yumurtanın düşmediği görülür.
- S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 - 12 Ramazan 1315, s. 6-7.
- Kış Gecesi
Eğlencelerinden
(Mekteplilere Mahsus)
- Dünyanın günlük hareketinin tasvir edildiği eğlenceli bir fennî oyun anlatılır.
- S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 1-4.
- Cuma Günü
Eğlencelerinden
- Suyun kaldırma kuvvetinden yararlanarak hazırlanmış bir illüzyon gösterisi anlatılır. Bu illüzyonda bir volkan canlandırıldığı için bu bağlamda dünyadaki yanardağlardan da bahsedilir.

Mehmed Süleyman (*Tarik*'ten)

- S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 5-6.
- Zekâ-yı Hayvanat
- Hayvanların ne kadar zeki olduğunu gösteren bir olay anlatılır. Bir köpek sahibine götürmek üzere taşıdığı parayı kaybeder. Bunun üzerine başkalarının parasından alarak durumu düzeltmeye çalışır. İlginç olan aynı meblağı alabilmesidir.

Muvaffak

- S. 12, 24 Haziran 1315 - 28 Safer 1317, s. 6-7.
- Heyecanlı Bir Şikâr
- Fransız heyet-i seferiyyesinden biri tarafından yazılan

ve Fransız gazetesinde yayımlanan “Heyecanlı Bir Şikâr” serlevhalı bent tercüme edilir. Bu bentte, Afrika’da yapılan bir kaplan avı anlatılır.

Oburca (Umumi Sakalar Adına Hakiriniz)

S. 13, 02 Temmuz 1314 - 25 Safer 1316, s. 3-4.

Saka Kuşundan

Mektup⁶⁹

(Kuşlar Postası)

Pelikanın nasıl bir kuş olduğu anlatılır.

Fiziksel özelliklerinden bilhassa gagasının altındaki genişleyebilen deri kesesinden bahsedilir. Uçmasının yanı sıra iyi yüzdüğü ve yürüyebildiği belirtilir. Balıklarla beslendikleri söylenerek nasıl avlandıkları tasvir edilir. Dünyanın hemen hemen her yerinde bulunmalarına karşın özellikle sıcak iklimli sahillerde yaşadıkları ifade edilir.

Sarıca (Umumi Kanaryalar Namına Hakiriniz)

S. 50, 19 Mart 1314 - 09 Zilkâde 1315, s. 1-3.

Bir Kanaryadan

Mektup

(Kuşlar Postası)

Bir kanaryanın ağzından yazılan bu mektupta, kanarya türü hakkında bilgi verir.

Kanaryanın serçegiller familyasından olduğunu söylenir. Fransızca isimleri ile anılan ispinoz kuşu, saka kuşu, şakrak kuşu, kiraz kuşu ve keten kuşu ile ötücü kuşlar takımında olmaları sebebiyle aralarında akrabalık bulunduğu ifade edilir. Ana vatanlarının Kanarya Adaları olduğu belirtilir; Fransa ve İtalyan’dan geldikleri de de eklenir. Fiziksel özellikleri tasvir edilir. Kuluçkaya yatmalarından bahsedilir. Kafeslerde tutulmalarına dair yorumlarda bulunulur. Bu türe en çok Amerika ve Hollanda’nın hürmet ve iltifat gösterdiği aktarılır.

⁶⁹ “Saka Kuşundan Mektup” başlıklı bu yazıda, sakalar değil pelikanlar anlatılmaktadır.

Sorguçlu (Umumi Hüthütler Namına Hakiriniz)

S. 1, 09 Nisan 1314 - 30 Zilkâde 1315, s. 3-4.

Hüthüt Kuşundan
Mektup
(Kuşlar Postası)

Hüthüt kuşunun boyundan, tüy renginden, sorgucundan, yürüyüşünden, böceklerle beslenişinden, g edişinden bahsedilir. Masal ve şiirlerde bu kuşa çokça yer verildiğı ifade edilir.

Sürmeli (Umumi Kırlangıçlar Adına Hakiriniz)

S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 2-3.

Sahil Kırlangılarından
Mektup (Kuşlar
Postası)

Kırlangıçlar ve bilhassa sahil kırlangıları üzerine bir yazıdır. Fiziksel zellikleri anlatılır. Altmışın üstünde kırlangıç tr olduğı söylenir. Yuvalarını yaptıkları yere göre isimlendirilmiş olan, sahil kırlangıcına benzeyen  kırlangıç tr zikredilir: ocak kırlangıları, pencere kırlangıları, duvar kırlangıları. Sahil kırlangılarının, bunlar gibi yüksek yerlere yuva yapmak yerine akarsu ve denizlerin kenarına, kumluklar içinde kazarak yuva inşaa ettikleri belirtilir.

Çocuklar, kırlangıçların yuvalarına ve yavrularına zarar vermemeleri konusunda uyarılır; onların da insanlar gibi anne şefkati ve aile sevgisi duydukları ifade edilir.

V

V. Mecdi

S. 38, 23 Kânûnevvel 1315 - 02 Ramazan 1317, s. 5.

Leylekler

Avrupa'nın kuzeyinde leyleklerin çok sevildiğı, Avrupalıların evlerinin damlarına leyleklerin yuva yapabilmesi için kasa koydukları anlatılır. Leyleklerin g yolundan, yuvalarından, aile ilişkilerinden bahsedilir.

Y

Yusuf Sabatay (Matalon Efendi Mektebi Şâkirdanından)

S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 5-6.

Havâ-yı Nesîmî (Fennî)

Atmosfer tabakası hakkında bilgi verilir. Havanın renginin olmamasına rağmen göğün neden mavi gözüktüğü, rüzgârın nasıl meydana geldiği, havanın ve rüzgârın faydaları, atmosfer basıncı, insan vücudunda iç basınç (kan basıncı) ile dış basıncın (atmosfer basıncı) birbirine denk oluşu anlatılır.

İmzasız

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 2-3.

Mebahis-i Şettâ:
“Elbiselerde yünün tercihi niçindir?”

Bu bölümde “Elbiselerde yünün tercihi niçindir?” sorusu cevaplanır. Yün elbisenin vücudu hem sıcaklığın hem de soğukun etkisinden koruduğu belirtilir. Beyaz ve siyah renklerin güneş ışığını çekmedeki farklılıklarına değinilir; bu hususu okurların daha iyi anlayabilmesi için kolayca yapılabilecek bir deney anlatılıp iklimi farklı olan bölgelerden örnekler verilir.

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 3-4.

Târih-i Tabîî: “Su Samuru ve Suret-i Saydı”

Bu bölümde “Su Samuru ve Suret-i Saydı” başlığı altında su samurlarının tasvirlerine, nasıl yaşayıp avlandıklarına değinildikten sonra onları avlama yollarından bahsedilir. Su samurlarının eğitilebilen hayvanlar oldukları da belirtilerek bu konu hakkında tarihten bir örnek verilir.

S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 5.

Feza-yı Asumanda Bir Seyahat (Fennî)

1- Kamer

Gün içinde gök ilmi üzerine hayli mütalaada bulunana biri akşam vakti pencerenin önünde otururken gökyüzünü seyrederek. Gördükleri karşısında hayran kalır ve büyük bir heyecan duyar. Yıldızları daha

yakından temaşa etmek ister. Yıldızı öven sözlerle ona seslenerek onu takip etmeye muktedir olup olamayacağını sorar. Yıldız onun bu hitabına cevaben kendisine mahsus bir ses meydana getirir. Ay ona, Dünya'nın etrafındaki dönüş seyrinde kendisine refakat etmesini teklif eder. Böylelikle yükselir, Dünya'dan uzaklaşarak Ay'ı takibe başlar. Gördüklerini anlatarak Ay hakkında bilgi verir. Dünya ile arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri sıralar. Ay'da Dünya'nın aksine havanın, suyun mevcut olmadığını söylemesi, ikisinin de Güneş'in ışığından yararlandığını belirtmesi gibi. En sonunda Ay'a ayak basar ve orada herhangi bir canlılık belirtisi göremez. Bu kadim kürede daha fazla vakit kaybetmeye gerek olmadığını yolun çok daha uzun olduğunu söyler.

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 4-5.

Feza-yı Asumanda Bir
Seyahat 2 (Mâbad)
Seyyârat ve Şems

Güneş sisteminin tanıtıldığı bir yazıdır. Hikâye kahramanı, Güneş'e en uzak gezegenden başlayarak sırasıyla Neptün, Uranüs, Satürn, Jüpiter, Mars, Venüs ve Merkür'ü ziyaret eder. Bu uzay seyahati esnasında gördüklerini anlatarak gezegenlerin temel özelliklerinden bahseder ve yer yer onları Dünya ile kıyaslar. Örneğin, Merih'i yani Mars'ı Dünya'ya oldukça benzetir; kütle olarak birbirine yakın bir hacimde olduklarını, Mars'ın kutuplarında da buzullar olduğunu ve Dünya'da olduğu gibi onun da üzerinde denizlerin görüldüğünü söyler. Ayrıca Mars'ta hayvan ve bitkilerin var olma ihtimali üzerinde durarak insanın da orada yaşayabileceğini belirtir.

Yağmur ve Kar, Balon
ve Montgolfier
Kardeşler (Şettâ)

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 1-2

İlkin yağmur ve karın nasıl oluştuğu anlatılır. Sonrasında ise havada seyahati mümkün kılan balon

anlatılıp onun kimler tarafından nasıl bulunduğu izah edilir. Kâğıt torbaların yükselmesine sebep olan şeyin, torbanın içini dolduran sıcak hava olduğunu fark eden Montgolfier Kardeşler kâğıt bir balon yapıp altında saman yakarak, sıcak hava dolan balonun uçmasını sağladılar. Balon belli bir mesafeden sonra düşse de bu keşfin haberi etrafa yayılır. XIV. Louise'in huzuruna çıkarılan mucitler, aynı deneyi yeniden tatbik ederler fakat bu sefer balonu bezden imal ettirip aşağısına bir kafes ilave ederler. Metinde balonun, savaşlarda sâîler/ulaklar tarafından kullanıldığı da belirtilir.

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 3-4.

Feza-yı Asumanda Bir
Seyahat (Mâbad)
3- Kuyruklu Yıldızlar
4- Kevâkib ve Ebadı

Bu yazı dizisinin üçüncü bölümünde kuyruklu yıldızlar ele alınır, onlar hakkında bilgi verilir. Dördüncü bölümünde ise gökyüzünde nokta kadar gözükten yıldızların gerçek boyutundan, uzaklıklarından, Dünya ile aralarındaki mesafeden bahsedilir.

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 5.

Karabatak

Latif bir ırmağın kenarına uzanmış etrafı seyreden anlatıcı, bilmediği bir hayvan görür. Bu hayvan hem yürüyor, hem yüzüyor hem de uçuyordur. Bu durum dikkatini çeker ve dikkatle onu takip etmeye başlar. Avlanışını ve yuvasını görüp bunları tasvir eder. Akşam olup hayvanı gözleme imkânını yitirdiğinde ise gördüğünün hangi hayvan olduğunu araştırmaya başlar. En nihayetinde onun bir karabatak olduğunu öğrenir. Böylelikle metinde karabatağın genel özellikleri ve yuvasının nasıl olduğu okura aktarılmış olunur.

Fidan Biti (Basara) ve
Hile-yi Harbiyeleri
(Garâib-i Tabîyyeden)

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 5-6.

Fidan bitlerinin nasıl zuhur ettikleri ve bitkiye nasıl zarar verdikleri anlatılır. Hepsi öldürülse bile

bırdıkları yumurtalar yüzünden köklerinin kazınamayacağı ifade edilir. Onlardan kurtulmanın tek yolunun, üzerinde fidan biti görülen bitkinin kesilip atılması olduğu söylenir.

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 6.

Feza-yı Asumanda Bir
Seyahat
(Mabadı ve Son)

Feza-yı asumandaki seyahate devam edilir, yıldızların uzaklığından bahsedilir. Onlara ulaşmak için milyonlarca senenin sarf edilmesi gerektiğinden söz edilir. Ayrıca kâinatın bu büyüklüğü karşısında insanın cismen çok basit ve değersiz olmasına karşın fikren yüce olduğu belirtilir. Hatta Güneş'e hitap edilerek beşer-i fikrin ondan daha serü'l-cevelân olduğu ifade edilir. Seyahati biten anlatıcı, uyuyakaldığını, her şeyin bir rüya olduğunu ve tüm bunları daha önce yapmış olduğu heyet-i necm hakkındaki tartışmasının etkisiyle gördüğünü anlar. Seri bu son yazıyla biter.

S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 4-5.

Mavi Tilki
(Garâib-i Tabîyyeden)

Mavi tilkilerden, kutuplarda yaşadıklarından ve kutupların nasıl bir yer olduğundan bahsedilir. Bu kutbî tilkilerin Kamçatka Yarımadası'nda yaşadıkları ve isimlerinin kakım olduğu belirtilir. Boyu normal tilkiden kısa, mavi ve beyaz renkte, kürkü yumuşak ve çok kıymetli olan bu hayvanı yakalamak için avcılarının nasıl tuzak kurduğu ayrıntılarıyla anlatılır. Oranın şartlarına uygun olarak avcılarının hangi araç ve gereçleri edinmeleri gerektiği, giymeleri lazım gelen özel ayakkabıların nasıl üretildiği de açıklanır.

S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 5.

Isırgan Otu (Şettâ)

Isırgan otunun yapısı ve faydaları hakkında bilgi verilir.

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 2-3.

İstiridye ve İnci
(Garâib-i Tabîyyeden)

İstiridyelerin nasıl bir hayvan olduğu, kabuklarının nasıl oluştuğu, neyle beslenip ne şekilde yaşadıkları anlatılır. Bunun yanı sıra içlerine giren, dışarı atamadıkları kum tanelerini, vücutlarına zarar vermemesi için sedefle sardıklarından; kum tanelerinin böylelikle inciye dönüştüğünden ve kıymetleri sebebiyle mücevhercilere satmak üzere avcılarının istiridye aradığından bahsedilir.

S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 4-5.

Örümceklerde Çalgı
Merakı (Garâib-i
Tabîyyeden)

Örümceklerin musikiye olan düşkünlüğü anlatılır. Yazar sahih olduğunu tam bilmemekle birlikte okuduğu bir yazıyı paylaşır: Otel odasında kalan bir adam, kaval çalması üzerine örümceğin yuvasından çıkıp kendisinin bulunduğu hizaya geldiğini, kaval çalmayı bıraktığında ise yuvasına geri döndüğünü gözlemler. Adam birkaç kere bu durumu tekrarlıyor. Her seferinde aynı sonucu elde edince, daha önce eski bir kitapta da okuduğu örümceklerin musikiyi sevdiği bilgisini doğrulamış olur.

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 5.

Mühendis Hayvanlar
(Garâib-i Tabîyyeden)

Fıtratı gereği bildiği fenn-i hendese üzere işler yapan hayvanlardan bahsedilir. İlk arılar ve yaptıkları bal petekleri anılır. Ardından nâime-i sedefiyyeden bahsedilir. Bu yumuşakçaların kabuklarına güzel renkler verip onlara her sene ekleme yaparak boyları büyüdükçe kabuklarını da büyüttükleri ifade edilir. Son olarak ise ada tavşanlarının kazdıkları zekice planlanmış yuvalarından bahsedilir. Kunduz ve karıncaların mühendislik yönlerinin de ileriki yazılarda anlatılacağı belirtilerek yazıya son verilir.

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 5-6.

Hayvanlarda Zekâ
(Balıkçıl Kuşu)
(Garâib-i Tabîyyeden)

Tabiat bilgisi uzmanlarından birinin naklettiği, İngiltere’de terbiye edilmiş balıkçıl bir kuş hakkındaki hikâyeye yer verilir. Oldukça zeki olan bu balıkçıl kuşun, anlatılanlara göre çiftlikteki tüm hayvanları gözetleyip koruduğu, onları tehlikelere karşı uyarıp duruma göre plan yapabildiği söylenir.

S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebûlevvel 1315, s. 4-6.

Bir Madencinin
Sergüzeşti (Farelerde
Kuvve-i Zekâ)

Çalışma ve sebatıyla büyük bir servet ve iyi bir mevki elde etmiş olan, John Morris isimindeki eski bir madencinin yaşadığı bir olay üzerinden farelerin ne kadar zeki olduğu anlatılır. Madendeki geçitlerden birinin çökmesiyle yer altında mahsur kalan Morris, ehlileştirip Tim adını verdiği bir fare sayesinde kurtulur. Yazının sonunda söz konusu olaydan çeşitli ahlaki sonuçların çıkarılabileceği de söylenir. Hiç kimseyi hatta bir hayvanı bile küçümsemeyip elden geldiğince iyilik edilmesi gerektiği ifade edilir. Herkesin ve her şeyin yekdiğerine ihtiyaç duyduğu belirtilir. Cenab-ı Hakk’ın faydasız hiçbir şey yaratmadığı vurgulanır.

S. 22, 04 Eylül 1313 - 19 Rebûlâhir 1315, s. 5-6.

Hayvanlarda Zekâ
(Tahta Kehleleri)

Tahta bitlerinin özelliklerinden bahsedilir ve onların ne kadar zeki olduğunu gösteren örnekler verilir.

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 1-3.

Pireler (Hayvanlarda
Kuvve-i Zekâ)

Pirelerin özelliklerinden bahsedilir. Lémery, Marck, Hoock ve Walchénaer isimli bilim adamlarının yaptığı deneyler aktararak ne kadar güçlü ve zeki oldukları anlatılır.

Kunduzlar

S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 2-4.

“Garaib-i Tabiîye” bölümünde, Kuzey Amerika’daki kunduzlar konu edilir. Onların doğuştan gelen mühendislik ve mimarlık yetenekleri hakkında uzunca malumat verilir, nehirlerde kurdukları barınaklar hakkında ayrıntılı bilgiler yer alır. Cinsleri, fiziki özellikleri; diş, pençe ve kuyruklarından faydalanma biçimleri, sudaki ve karadaki yaşamları, beslenme şekilleri anlatılır. Zamanında Avrupa’da, kunduzların karın derilerinin şapka yapımında kullanılması sebebiyle bu hayvanların avlanmasın aşırıya gidildiği ve kunduz neslinin Kuzey Amerika’da neredeyse tükendiği belirtilir. Var olan kunduzların da Kuzey Amerika sakinlerinin rahatsız etmesi sebebiyle yaşam alanlarından uzaklaştıkları, ada tavşanlarının deliklerinde rahatsızca yaşadıkları ifade edilir.

Gülün Bir Amcazadesi
Çay

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 2-3.

Fransız Bernard Jussieu’n öncüsü olduğu çağdaş sınıflandırma sistemlerinden “doğal sınıflandırma”ya göre dağ lalesi, düğün çiçeği, gül ve çayın aynı sınıftan olduğu anlatılır ve bunlardan çay hakkında ayrıntılı bilgi verilir. Çin’de ve Japonya’da çay fidanlarının nasıl yetiştirildiği, bu ülkelerde ve İngiltere’de ne kadar tüketildiği, iyi çayın nasıl olduğu ve üretilişi, çayın çeşitleri ve insan vücuduna etkisi anlatılır.

Hafi’nin Küçük
Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 34)

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 - 22 Recep 1315, s. 3-4.

Çiçek yetiştirme merakına dair bir hikâye anlatılır. Hafi küçük bir bahçesi olsun ister. Babasından bahçesinin bir bölümünü onun için ayırmasını talep eder. Derslerini aksatmamak şartıyla babası bu dileğini gerçekleştirir; bahçeyle uğraşmanın zihin ve beden sıhhati açısından oğlu için faydalı bir meşgale

olacağını düşünür. Hafi babasından ona ekip biçmeyi öğretmesini de ister. Babası ricasını kabul eder ve bahçe yapılırken ilk olarak bahçenin mevkisinin dikkate alınması gerektiğini söyleyerek bu konuda ayrıntılı bilgi verir.

S. 36, 11 Kânûnevvel 1313 - 29 Recep 1315, s. 3-4.

Niçin? Çünkü

Fen bilgisiyle alakalı şu yedi soru cevaplanır: Niçin ateş kül altında muhafaza olunabilir? Niçin yangın olan bir mahalde alev-i mücâvir olan diğer bir yere kadar sirayet etmediği halde ihtirak vukû bulur? Niçin suyun sahtında bulunan bir parça zeytinyağı suyu donmaktan muhafaza eder? Niçin üşüdüğümüz vakit ellerimizi oğuştururuz? Niçin gündüzün mavi bir kamışa mum ile bakılınca yeşil gibi gözükür? Niçin ateşe attığımız kestaneleri yarmazsak şiddetle patlar? Niçin çeşme taşlarında yosun hâsıl olur?

S. 36, 11 Kânûnevvel 1313 - 29 Recep 1315, s. 4-6.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 35)

Sebze ve çiçek yetiştirme sürecinde yapılması gerekenlerden bahsedilir. Hafi'nin küçük kardeşi de bahçe ister. Gıpta ile haset duygularına değinilir.

S. 37, 18 Kânûnevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 3-5.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi
(Mâbad-1 Nüsha 36)

Aceleciliğin kötü bir huy olduğu, ricanın çok ve birbiri ardınca olursa can sıkacağı anlatılır. Hafi'nin kız kardeşi Vecide'ye, balkonda çiçek yetiştirebilmesi için, toprakla dolu bir sandık hazırlamayı kararlaştırırlar. Hafi Semiramis'in bahçelerini taklit edebilmek için bu sandıklara birkaç ayak da yapmak istediğini söyler.

S. 37, 18 Kânûnevvel 1313 - 06 Şaban 1315, s. 5-6.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

On soru-cevaba yer verilir.

Niçin çok soğuk olduğu vakit ateş daha kızgın, daha parlaktır? Niçin yazda iyi yanmış bir ateşi güneşin ziyasına arz edecek olsak az zaman içinde söner? Niçin dağ tepelerinde ateş yakmak güçtür? Niçin bulutlar aynı yükseklikte değildir? Niçin yüksek dağlarda sedayı işittirebilmek için ziyadece bağırarak lazımdır? Niçin denizin dibinde bazı defa tatlı su bulunur? Niçin şimali denizleri ekseriya buz tutar? Niçin kışta kar yağar da yazda yağmaz? Niçin gemiciler bazı memalikte geceleri deniz suyunu kıvılcımlı görürler? Niçin kediler karanlıkta hayvanat-ı saireden daha iyi görürler?

S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 - 13 Şaban 1315, s. 3-5.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 37)

Hafi ve Vecide babaları ile birlikte çiçek tohumlarını ekecekleri saksıları hazırlarlar. Saksının delikli olmasının sebebi, nasıl ve nelerle doldurulacağı hakkında bilgi verilir; tırmanıcı bitkiden, kakhaha ve karanfil çiçeklerinden bahsedilir. Geceleyin kapalı bir odada bulunan çiçeğin odanın havasını bozduğu konusunda uyarı yapılır.

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 4-6.

Bir Balık Avcısının
Sergüzeşti
(Mâbad-1 Nüsha 38)

Timsaha tuzak kurarak kurtulur. Balıkçının sergüzeştinin anlatıldığı hikâyeden sonra yeni bir bölüme geçilerek timsahlar hakkında bilgi verilir.

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 6.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 38)

Bahçeyle uğraşmanın bedeni kuvvetlendirip geliştirdiği, sağlığa faydalı olduğu anlatılır.

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 3-4.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 39)

Bitkilerin yeşillenme, çiçek açma mevsimlerinin birbirinden farklı olabileceği ifade edilir. Yazın çiçek açan bitkilerden (aslanağzı, begonya, aynısafa)

bahsedilir. Büyüdükçe gövdesi eğilen çiçeklere dayanak yapılması gerektiği söylenerek bunun üzerinden teşbih yapılır ve büyüyen çiçeklerin dayanağa ihtiyaç duyduğu gibi çocuklarında büyürken bir hamiye ihtiyaç duydukları söylenir.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 40)

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 - 12 Ramazan 1315, s. 4-6.
İnsanın kendi emeğinin mahsulü olan hediyelerin daha etkileyici ve manidar olduğu ifade edilir. Misafire ikramın önemine, emeğin ve cömertliğin kıymetine dair ahlaki dersler verilir. Köksüz ve damarsız fidanlardan nasıl ağaç yetiştirileceği anlatılmaya başlanır.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 42)

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 - 19 Ramazan 1315, s. 3-4.
Köksüz ve damarsız fidanlardan ağaç yetiştirme ve ağaçların aşılınması hakkında bilgi verilir.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 43)

S. 44, 05 Şubat 1313 - 26 Ramazan 1315, s. 2-3.
Bahçeye çiçek dikmek için hangi zamanın uygun olduğundan bahsedilir. Bağ bozumu zamanıdır, Hafi'nin amcası babasından yardım ister, ailesiyle birlikte onu çiftliğine davet eder. Çocuklar çok heveslenir fakat babaları henüz karar vermediğini söyler. Yazı dizisinin bu bölümü menfi kararın olgunlukla karşılanması gerektiğine dairdir.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 44)

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 6-7.
Hafi ve ailesi on beş gün bağa gideceği için evdeki çiçekleri sulama problemi ortaya çıkar. Bu problemin çözümü olarak da çiçeklerin toprağının sürekli mutedil bir nemde olmasını sağlayan, ev yapımı, masrafsız bir damla sulama sisteminin kurulumu anlatılır.

Bal ve Meyvelerin Özü

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 1-3.
Meyvelerin barındırdığı ballar, çiçeklerin özünden

- arılarn bal yapışı, kovan içindeki yapı, bal çeşitleri gibi konuların ele alındığı yazıdır.
- S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 4-5.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 45) Bağ kütüklerine musallat olan filokseradan ve ondan kurtulma yollarından bahsedilir. Amcasının bağının bu bitler yüzünden mahvolduğunu gören Hafi üzüdür ve amcasına yardım etmek için bir ilaç bulmak ister.
- S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 4-5.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 46) İnsanlığa hizmetinin herkes için bir vazife olduğuna, bu uğurda çalışmanın önem ve gerekliliğine değinilir. Bahçe ile uğraşanların kışın yapmaları gereken tımar anlatılmaya başlanır.
- S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 6-7.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 47) Kuru yaprakların gübre haline getirilmesinden, asma yetiştiriciliğinden, üzüm fidanı dikiminden ve bakımından bahsedilir.
- S. 49, 12 Mart 1314 - 02 Zilkâde 1315, s. 2-4.
- Miyâh-ı Râkide Etrafında (Cuma Günü Eğlencelerinden) Suda yaşayan canlılarının avlanmasında kullanılan aletler tanıtılır. Kurbağanın başkalaşım evrelerinden bahsedilir. Engerek ile karayılanın arasındaki farklar anlatılır.
- S. 49, 12 Mart 1314 - 02 Zilkâde 1315, s. 4-6.
- Hafi'nin Küçük Bahçesi (Mâbad-1 Nüsha 48) Çift sürmenin ve çapalamanın toprağın katılaşmasını, içine su ve hava giremez olmasını, önlemek için yapıldığı söylenir. Kışın bitkilerin soğuktan zarar görmesini engellemek için neler yapılması gerektiği anlatılır. Karın toprağın hararetini muhafaza ettiği belirtilerek bitkiler için koruyucu olduğu ifade edilir. Karın bu özelliği ile ilgili başka örneklere de yer verilir. Malumatfuruşluğun kötülüğünden bahsedilir.

Böylece on dört sayıdır devam eden “Hafi’nin Küçük Bahçesi” isimli bahçıvanlık hikâyesi sona erer.

S. 51, 26 Mart 1314 - 16 Zilkâde 1315, s. 1-3.

Miyâh-ı Râkide
Etrafında (Cuma Günü
Eğlencelerinden)

Hocalarıyla birlikte ava giden çocuklar, yakaladıkları ve gördükleri ilginç hayvanların ne olduklarını hocalarından öğrenir ve öğrendikleri karşısında Yaratıcı’nın kudretini överler. Su kartalı, su semenderi, deniz kertenkelesi, ibikli kertenkele, dört kanatlı kız böceğiyle corsaire yani korsan ve tourniquet namındaki hayvanlar hakkında bilgi verilir.

S. 52, 02 Nisan 1314 - 23 Zilkâde 1315, s. 1-3.

Miyâh-ı Râkide
Etrafında (Cuma Günü
Eğlencelerinden)

Fransızca cousin denilen sivrisinekten, su örümceğinden, sülükten, éphémères yani mayıs sineğinden bahsedilir. Bir hayvanın ne kadar maharetli olursa olsun doğumdan ölüme kadar aynı bilgiye sahip olduğu, buna karşın insanın ise hiçbir şey bilmeyerek dünyaya geldiği, bilgilerini genişletip yeteneklerini geliştirdiği söylenir. İnsanların, akıyla diğer canlılardan ayrıldıkları belirtilir.

S. 52, 02 Nisan 1314 - 23 Zilkâde 1315, s. 5.

Fennî Eğlence

Karanlık odada kısa süreli bir aydınlık sağlayarak lambayı yakabilmesi için kişiye yardımcı olacak bir kibrit düzeneğinin kurulumu anlatılır.

S. 1, 09 Nisan 1314 - 30 Zilkâde 1315, s. 6.

Suni Yağmur
(Fennî Eğlencelerden)

Cam veya topraktan bir şişe, bir fincan tabağı ve ispirto ile suni yağmurun nasıl yağdırılacağını anlatan ufak bir deneye yer verilir.

S. 5, 7 Mayıs 1314 - 28 Zilhicce 1315, s. 1-2.

Leylek

Leyleklere dair bir yazıdır. Leyleklerin dâhil olduğu

sınıftan, fiziksel özelliklerinden bahsedilir. “Canlı mezarlar” olarak da anılan leyleklerin leş yiyici olmaları açısından insanların sağlığı ve çevre temizliği konusunda çok fayda sağladıkları belirtilir. Nil Nehri’nin kenarındaki zararlı haşerati yok ettikleri için Eski Mısır’da kutsal kabul edildikleri aktarılır. Göç ettikleri yerler, göç etme vakitleri ve yuva yapıları hakkında bilgi verilir. Bu zararsız ve sadık hayvanların yavrularına düşkünlüklerini gösteren yaşanmış olaylar anlatılır. Dünyanın birçok yerinde, çok sayıda bulunmaları ve etlerinin sert oluşu sebebiyle avcılarının dikkatini çekmedikleri için leyleklerin neslinin tükenme tehlikesi olmadığı söylenir.

S. 13, 02 Temmuz 1314 - 25 Safer 1316, s. 4-5.

Faideli Bir Gezinti
(Mâlûmat-ı Fenniye)

Bitkilerin nelerle ve nasıl beslendiği sorusuna cevap verilir. Kökleri vasıtasıyla topraktaki su, azot, fosfor, potasyum ve kireç ile beslendikleri belirtilir.

S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebûlevvel 1316, s. 4-5.

Su Aygırını
(Târih-i Tabîî)

Su aygırlarına tesmiye olunan isimlerden, fiziksel özelliklerinden, nerelerde ve nasıl ortamlarda yaşadıklarından, neyle beslendiklerinden bahsedilir. Afrika’ya giden bir seyyahın kitabından aktarılan bir anı üzerinden de su aygırını avı hakkında bilgi verilir. Su aygırlarının etlerinin Afrika’da leziz yiyeceklerden sayıldığı ve derisinin Afrika siyahileri tarafından kösele yapımında kullanıldığı belirtilir. Bu hayvanların şiddetli bir şekilde bağırabildikleri ve kendilerine kötülük edilmediği sürece zararsız oldukları da söylenir.

Gergedan
(Târih-i Tabîî)

S. 17, 30 Temmuz 1314 - 23 Rebûlevvel 1316, s. 5-6.
Rivayete göre gergedanın ilk defa Mısır’da bir bayram

gününde görüldüğü söylenir. Gergedanın Hint ve Afrika olmak üzere iki çeşidinin olduğu belirtilir. Fiziksel özellikleri sıralanıp neyle beslendikleri ve mizaçları anlatılır. Gergedan avından, derisinin kullanım şeklerinden ve etinin Hint'te makbul olduğundan bahsedilir. Afirka gergedanlarının Hint gergedanlarına göre daha hünerli ve hoş oldukları, bu hayvanların bügelek sineklerinden pek ziyade korktukları ifade edilir. 1771 yılında tufandan kalan bir gergedan fosilinin bulunduğu aktarılır.

S. 19, 13 Ağustos 1314 - 08 Rebûlâhir 1316, s. 4-5.

Tilki (Târih-i Tabî)

Tilkinin nasıl bir hayvan olduğu anlatılır. Zeki ve mahir, et yiyen hayvanların en hilekârı ve yağmâ-geri olduğu belirtilen bu hayvanın avlanma yöntemi anlatılır. Yiyecek hiçbir şey bulamadığında kertenkele, kurbağa ve çeşitli meyvelerle beslendiği hatta üzümü çok sevdiği aktarılır. Tilkinin hayvânât-ı ehliyyenin düşmanı olduğu, özellikle çiftliklerdeki kümes hayvanlarını boğarak avladığı, çiftlik sahiplerinin bu hayvanın şerrinden korktuğu ifade edilir. Avcı karşısından ölü taklidi yapmasının, en dikkat çeken ve hayret veren hilesi olduğu söylenir. Tilkilerin çoğunlukla telef ettikleri ada tavşanlarının yer altında kazdıkları yerlerde iskân ettikleri belirtilir. Bu meskenlerin, üç daireye ayrıldığı; tilkilerin bunların ilkini gözetleme, ikincisini yemeklerini saklama, üçüncüsünü ise uyuma için kullandıkları anlatılır. Evlatlarına olan muhabbetlerinin diğer hayvanlardan daha fazla olduğu söylenir. Fiziksel özelliklerinden ve kürkünün ticaretteki öneminden bahsedilir.

S. 20, 19 Ağustos 1314 - 14 Rebûlâhir 1316, s. 3-5.

Yağmur (Mâlûmat-ı Fenniyye)

Bir babayla oğulun konuşması üzerinden şu sorulara cevap verilir: Yağmur nedir? Nasıl teşkil eder?

Bulutsuz yağmur hangi şartlarda meydana gelir? Memâlik-i mütedilede ve hârrede bir senede düşen yağmurun miktarı ne kadardır? Mütemâdî yağmur mevsimleri hangileridir? Yağmur suyunu tulumba suyundan daha iyi yapan nedir? Yağan yağmura ne olur?

S. 20, 19 Ağustos 1314 - 14 Rebûlâhir 1316, s. 5-6.

Papağan (Târih-i Tabî)

Papağanlar hakkında bilgi verilir. Buffon ve - Avrupa'da çok meşhur olan- Jako cinslerinden bahsedilir. İstedikleri her şeyi konuşamadıkları, sadece kendilerine talim olunanları söyleyebildikleri ve çocuklar tarafından eğitildiklerinde daha hızlı öğrendikleri anlatılır. Diğer kuşlar konuşamazken papağanların nasıl konuşabildiği açıklanır.

S. 21, 27 Ağustos 1314 - 22 Rebûlâhir 1316, s. 1-3.

Garip Yağmurlar
(Mâlûmat-ı
Fenniyyeden)

Bu yazıda cahil kimseler tarafından sebebi anlaşılmadığı için mucize veya büyük bir felaketin zuhur edeceğine dair bir işaret olarak görülen doğa olayları izah edilir. Kasırğa, hortum gibi araziye süpüren dehşetli rüzgârların, toprak üzerindeki mevadî gayet yükseklerle kaldırdığı, bu mevadînin bir müddet sonra ya yalnız yahut yağmurla birlikte yeryüzüne düştüğü söylenir. Bu suretle meydana gelen garip yağmurlardan; kan, tohum, kurt, yaprak, kurbağa, balık yağmurlarından bahsedilir. Volkanların feveranı sebebiyle meydana gelen kül yağmurları anlatılır. Kükürt yağmuru zannedilen madenin aslının ne olduğu açıklanır. Napoli'de meydana gelen portakal yağmuru olayı aktarılır.

S. 21, 27 Ağustos 1314 - 22 Rebûlâhir 1316, s. 6-7.

Arslan (Târih-i Tabî)

Vahşi hayvanların en dehşetlisi olan aslan hakkında bilgi veren yazıdır. Ağır yürüyüşünden, yelesinden,

boy ve renginden, açlığa hiç tahammül edemediğinden bahsedilir. Dışarıya geceleri çıktığı, gündüzleri mağarasında geçirdiği, karnı aç olmadığında hiç kimseye taarruz eylemediği söylenir. Avını elinden kaçırdığı takdirde onu takip ettiği, sadece geyik ve gazel gibi hızlı koşan hayvanların peşinden gitmediği anlatılır. Yırtıcı ve kuvvetli olmasına rağmen beş on aslan birleşmediği sürece tilki ve kurt gibi hayvanlara saldırmadıkları ifade edilir. Aslanın hiddetlendiğinde kuyruğuyla vücuduna vurduğu belirtilir. Ortalama kırk sene yaşadıkları, silah icat olunduğundan beri sayılarının azaldığı aktarılır ve insanların kazdıkları derin çukurlarla aslanları yakaladıkları söylenir.

S. 22, 03 Eylül 1314 - 29 Rebîülâhir 1316, s. 1-3.

Buhar (Mâlûmat-1
Fenniyyeden)

Havadaki su buharının miktarı belirtilip sis ve bulutun su buharının varlığını gösterdiği ifade edilerek bu meselenin anlaşılması için küçük bir deney anlatılır. Bulut ve yağmurun nasıl oluştuğu, bir bulutun veya sis tabakasının gözden kaybolmasına neyin sebep olduğu izah edilir. Buhar gücü ile çalışan makinelerin işleyişinden, bu makineleri kimin keşfettiğinden ve lokomotifin mucidinin kim olduğundan bahsedilir.

S. 23, 10 Eylül 1314 - 06 Cemaziyelevvel 1316, s. 2-3.

Hacer-i Semâvî

İstanbul Tepebaşı'na gök taşı düştüğü haberini okumaları üzerine bir baba ile oğul kendi aralarında gök taşları hakkında konuşurlar. Bu konuşma üzerinden gök taşları hakkında bilgiler verilir. Göktaşının çok eski zamanlardan beri bilindiği, ulema tarafından ise ancak 18. yüzyılın sonlarında tasdik edildiği söylenir. Gök taşının ne olduğundan, nereden ve nasıl geldiğinden, bir defada çok taşın düşüp düşmeyeceğinden, gök taşı düşerken meydana çıkan

ışık ve sestem, yağın bazı taşların ağırlığından, bunların iras eylediği tehlikelerden, taşların şekillerinden ve hangi maddelerden meydana geldiklerinden bahsedilir.

Kaplan (Târih-i Tabîi)

S. 23, 10 Eylül 1314 - 06 Cemaziyelevvel 1316, s. 3-5.
Amcasının çiftliğine giden Galip Efendi bu sefer kaplanlar hakkında malumat sahibi olur. Amcası ona kaplanların fiziksel özelliklerini, yaşadığı bölgeleri, avlanışlarını, sahip oldukları evlat sevgisini anlatır. Kaplan avından bahseder, kaplanlardan korkmadıkları için bu avlara fillerin götürüldüğünü söyler. Kaplanların zeki olduklarını ve küçükken alındıkları takdirde terbiye edilebileceklerini belirtir.

Mercan (Musâhabe)

S. 24, 17 Eylül 1314 - 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 2-3.
Mercanın bir taş veya bitki değil hayvan olduğu izah edilir. Mercan kolonilerinin oluşumu ve geçirdiği evreler anlatılır. Elli santimetrelik bir mercan dalının hâsıl olması için binlerce hayvanın on sene çalışması gerektiği söylenir. Akdeniz'in bazı mahallerinde; Cezayir, Napoli, Sicilya ve Sardinya adaları sahillerinde çokça buldukları belirtilir. Mercan avının çok zahmetli olduğu, 25 ila 300 metre derine kadar dalınması gerektiği ifade edilir.

Deve Kuşunun
Terbiyesi

S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 5.
Deve kuşu terbiyesi ile Güney Afrika'daki -özellikle Kap müstemlekesindeki- ahalinin meşgul olduğu söylenir. Deve kuşu yumurtası hakkında bilgi verilir. Deve kuşlarının genç olanlarının etinin lezzeti olduğu, yaşlılarının etinin ise kayış gibi olup yenmediği ifade edilir. Pek kuvvetli ve saldırgan oldukları, ekseriya birbirleriyle dövüşükleri belirtilir. Çalgı ve oyuna olan meraklarından, yedikleri yemeklerden ve yemek yeme şekillerinden bahsedilir.

S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 2-3.

Serap (Musâhabe)

Serabın tanımı yapılır ve örnek bir olay anlatılır. Nasıl meydana geldiği açıklanır. Nazarı aldatan unsurlarla hangi şartlarda, ne zaman ve nerede karşılaşılabileceği söylenir. Görülen garip manzaralar tasvir edilir. Denizde görülen seraplardan bahsedilir; buna dair yaşanmış olaylar aktarılır.

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 3-5.

Karakuş ve Akbaba
(Büyük Kuşlar)

Tatil zamanını annesi ve kardeşine kitap okuyarak geçiren bir çocuğun okudukları üzerinden kuvvet ve yırtıcılıklarıyla şöhret salmış olan karakuş ve akbaba hakkında bilgi verilir. Fiziksel özellikleri, yaşadıkları yerler, yuvaları, yumurtlamaları, avlanışları anlatılır.

Karakuşların yumurtaları üstünde oturup otuz günde yavru çıkarttıkları; Kırgızların, Tatarların bu yavruları alıp terbiye ettikleri ve tavşan, yaban keçisi, tilki avlarında kullandıkları söylenir. Bu avların nasıl gerçekleştiği tarif edilir. Terbiye edilseler dahi kızdıkları vakit karakuşların sahibine saldırabilecekleri belirtilir. Bu tehlikeli hayvanların açlığa tahammül edebildiği, yirmi günden ziyade aç kalabileceği ifade edilir. Akbabaların ise leş yeme özellikleri ile sıcak memleketlerde adeta hizmette buldukları, hatta bu yüzden Eski Mısırlıların akbabaları kutsal kabul ettikleri söylenir.

S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316, s. 2-4.

Ateş Fişekleri
(Musâhabe)

ABD, Kanada, Çin, İtalya, Tibet Vadisi, Hindistan, Hazar Denizi sahilleri gibi yerlerde toprağın altından yavaşça fakat daimi bir surette gaz fişkırdığı, bu gazın bazen kendiliğinden bazen dış etkilerle ateş aldığı söylenir, ateş fiskiyesiyle bunların kastedildiği

belirtilir. Hâsıl eylediği alevi rüzgârın söndüremediği, alevin iki metreye kadar yükseldiği ifade edilir. Alevin renklerinden, etrafa yaydığı koku ve ısıdan bahsedilir. Çürümüş madenlerin bu alevlere sebep olduğu aktarılır. Asırlardan beri yanmakta olan fiskiyele hakkında bilgi verilir. Seyyahların bu konudaki gözlemlerine yer verilir. Gazların, çoğunlukla, altında su bulunan mahallerde bulunduğu, bu sulardan nehirler ve çeşmeler hâsıl olduğu, suyun yüzeyinde yanan ateşlerin ABD'nin bazı mahallerinde kışın alevli buzlara dönüştüğü söylenir. Bunlardan başka Çin'deki ateş kuyularından, ateş kuyularından ne suretle istifade edildiğinden, burada fukaranın ısınma yolundan ve bazı bataklıklarda görülen alevli buharlardan bahsedilir.

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 1-3.

Hareket-i Arz
(Musâhabe)

Zelzelenin ne olduğu, hangi suretlerde zuhur eylediği, zelzelenin şiddeti ve devamındaki ihtilaf, zelzelenin gelişini bildiren alametler, zelzeleyi tetkike ancak iki yüz sene evvel başladığı anlatılır. Seyyah Alexander von Humboldt'un zelzele hakkındaki fikrine yer verilir. Humboldt, zelzele anındaki korku ve heyecanımızın, sadece zelzelenin vücuda getireceği olayları düşünmemizden kaynaklanmadığını söyler. Yıllarca denizin dalgalanışını ve pek çok yerin sular altında kalışına şahit oluşunun insanın zihninden denizlerin tehlikeli karanın güvenli olduğuna dair bir kanıya sahip olmasına sebep olur ama depremle birlikte sarsılan esas şeyin bu yerleşmiş emniyet duygusu olduğu belirtilir.

Jamaika, Sicilya Adaları, Peru, Lizbon şehirlerinde meydana gelen zelzeleler, zelzelelerin sebepleri, ulemanın tetkikatı neticeleri aktarılır.

S. 36, 10 Kânûnevvvel 1314 – 09 Şaban 1316, s. 2-3.

Buzun Kuvveti

Buzun oluşumu, kuvveti hakkında bilgi verilir. En şiddetli soğuklarda bile buzun nehir ve göllerdeki suların tamamen donmasını engellediği, yüzeyde bulunarak altındaki suyu sıvı halinde tuttuğu, suyun hararetini muhafaza ettiği söylenir.

S. 52, 01 Nisan 1315 - 03 Zilhicce 1316, s. 2-3.

Sırtlan (Musâhabe)

Asya'nın batısında ve Afrika'da yaşayan sırtlanın fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilir. Sırtlanın bütün gününü ininde geçirip ava geceleri çıktığı belirtilir. Leş yemekten zevk aldığı, savaşın ardından ölüleri yemek için meydana indiği hatta yeni gömülmüş cesetler için mezarları eşeleyip kazdığı söylenir. Sıcak iklimlerde leşlerin hastalığa sebep olduğu ve sırtlanın leşleri yok etmesiyle çıkabilecek hastalıkları önlemesi sebebiyle bu hayvanın da faydalı olduğu, Cenab-ı Hakk'ın faydasız hiçbir şey yaratmadığı anlatılır. Çok aç kaldığında canlı hayvanlara da saldırdığı, kışın bir şey bulamazsa ağaç kökleri ve körpe dallarla beslendiği ifade edilir. Sırtlan türlerinden bahsedilir.

S. 4, 29 Nisan 1315 - 01 Muharrem 1316, s. 1-2.

Sinek Kuşu

Fransız doğa bilimci Buffon'dan nakledilen Sinek kuşuna dair bilgilerin yer aldığı yazıdır. Sinek kuşunun görünümü tarif edilir. Bu küçük ve aceleci kuşların dâhil oldukları sınıftan, nerede yaşadıklarından, neyle beslendiklerinden, yeteneklerinden, mizaçlarından, tegannilerinden, göçlerinden bahsedilir.

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 1-3.

Çay

Bu yazıda çay hakkında bilgi verilir. Çay ağacından, ticarete hazır hale getirmek için çay yapraklarının

gördüğü işlemlerden, çay ihracat ve ithalatından ve çay çeşitlerinden bahsedilir. Avrupa'da çayın nasıl demlendiği tarif edilir. Çayı teşkil eden maddelerin neler olduğu ve kafeinin elde edilme yolu açıklanır. Çayın en çok tağşişe uğrayan madde olduğu söylenir. Özellikle Çinlilerin ihraç ettikleri çaya hangi maddeleri karıştırdıkları belirtilir. Çayın fizyolojik tesirleri anlatılır. Ükelere göre dünyadaki çay tüketiminden bahsedilir.

Çay (Mâbad-1 Nüsha 5) S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 2-3.

Çay (Mâbad-1 Nüsha 6) S. 7, 20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317, s. 3-4.

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 6-7.

Gül Gül hakkındaki bu yazıda gülün menşei, temsil ettikleri, gül suyunun ve yağının keşfi konularına değinilir.

S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 8.

Fennî Tecrübeler Fennî tecrübelerden hareketle yazın harareti kesen bir Üzerine Malûmât içecek tarifi verilir ve kumaş üzerindeki yağ veya kir lekelerini giderme yolu anlatılır.

S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 2-3.

İlmü'l-eşya Bu yazı dizisinde her gün görülen eşyalar hakkında malumat verileceği söylenir. Çocukların fennî terimleri öğrenmelerinin ve fen lisanına yavaş yavaş alışmalarının amaçlandığı ifade edilir. Bu yazılarda örneğin “kireç” yerine bunun fennî tabiri olan “kils”in kullanılacağı hatta terimlerin Fransızcadaki karşılıklarına da yer verileceği belirtilir. Bu mukaddime bölümünün ardından “Ahcar ve Maden” başlıklı birinci bâba geçilir. Ahcarın ne olduğundan ve maden biliminden bahsedilir.

	S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 8.
Fennî Tecrübeler Üzerine Malumat	Yollar üzerine mühür vurmak için mürekkep; alçıdan mamul eşyaları yapıştırmak, tamir etmek için kola tarifi verilir.
	S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 2-3.
İlmü'l-eşya	Jeoloji biliminden, toprağın tabakalarından bahsedilir. Denizin yüksek sarp sahilleri tahrip edip bu sahildeki kayaların tabiatına göre düz sahiller üzerine kum, kireç veyahut kil tabakaları tersip edişi anlatılır. Denizin bunların yanı sıra midye ve sümüklü böcek gibi hayvanları da sürüklediği belirtilir. Fosillere ve paleontoloji bilim dalına değinilir.
	S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 7.
Fennî Tecrübeler Üzerine Malûmât	Mermerden imal edilen her çeşit eşyayı renklendirmek için bir boya tarifi verilir. Maden kapları cilalamaya mahsus tozun nasıl hâsıl edileceği açıklanır.
	S. 23, 09 Eylül 1315 - 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 6-7.
Musâhabe	Maddenin üç hali ve bunların özelliklerinden bahsedilir.
	S. 26, 30 Eylül 1315 - 07 Cemaziyelahir 1317, s. 1-3.
Kimya (Söyleniş - Monolog)	Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninde okunan bu monologda, bir çocuğun kimya dersinde yaşadığı zorluklar, bilhassa elementlerin simgelerini ezberlemekte çektiği güçlük anlatılır. Böylelikle birkaç element hakkında da bilgi verilmiş olunur.
	S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 8.
Kayın Ağacı	Kayın ağacının çeşitlerinden, nerelerde bulduklarından, ihtiyaç duydukları ortam şartlarından, özelliklerinden, bu ağaçtan imal edilen ürünlerden bahsedilir.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 5-6.

Papağan

İlk kısmında papağanların Avrupa'ya getirtilişinden, türlerinden, görünüşlerinden, özelliklerinden, nasıl eğitileceklerinden, asıl vatanlarındaki yaşam şartlarından ve günlük rutinlerinden bahsedilir. İkinci kısımda ise ilm-i hayvanat muallimlerinden birinin beslediği iki güvercinden biri hastalandığında diğerinin onunla nasıl ilgilendiği anlatılır.

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 6-7.

Ecsam-ı Madeniyye

Madenî olan cisimlerin basit ve mürekkep olarak ikiye ayrıldığı söylenir ve bunların tanımı yapılır. Suyun yapısından, hidrojen gazından, bu gazdan günlük hayatta nasıl faydalandığından bahsedilir. Altın, gümüş, bakır, pirinç, demir, kurşun, kalay, çinko gibi madenlerin dayanıklılıklarına ve bu madenlerin nelerin imalatında kullanıldığına dair bilgi verilir.

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 7-8.

Fennî Tecrübeler

İlk kısımda siyah renkteki kamışların nasıl cilalanacağı izah edilir. İkinci kısımda ise yeni çıkmış bir yangını söndürmek için bir iki okka amonyağın yeterli olacağı bilgisi verilir.

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 4-5.

Yangıncı Mikroplar

Yangını söndürmek için su kullanıldığında yangının daha da büyüdüğü ve buna sebep olanın da suda bulunan mikroplar olduğu anlatılır.

S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 4-5.

Necm-i Gîsûdar
(Musâhabe)

Rudolph Falb'in, Biela kuyruklu yıldızının dünyaya çarpıp felaketlere sebep olacağına dair asılsız iddiasının üzerine Le Matin gazetesinin yayımladığı Paris rasathanesi müdürü Maurice Loewy ile yapılan

röportaja yer verilir. Mösyö Maurice, Biela kuyruklu yıldızından bahseder ve bu yıldızın ikiye bölünmüş olduğunu, artık gözlemlenemeyeceğini söyler. Kuyruklu yıldızlar hakkında bilgi verir. Kuyruklu yıldızların dünyaya çarpması durumunda meydana gelecek olan olayları (örneğin yıldız yağmurları) anlatır. Daha önce Dünya'ya çarpan kuyruklu yıldızları örnek göstererek bu vakaların sonucunda Dünya'nın herhangi bir zarar görmediğini vurgular.

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 6-7.

Fennî Tecrübeler

“Kâğıt Üzerinden Mürekkep Lekelerini İzale” başlıklı ilk kısımda kâğıttaki mürekkep lekelerini silme yöntemi anlatılır. “Tavuklara Nafaka” isimli ikinci kısımda ise tavukları yumurtlatmayı sağlayan özel bir besleme usulü hakkında bilgi verilir.

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 7.

İçmezden evvel dikkat ediniz!

Suyun havada bulunan maddeleri yutma özelliğinin olduğu söylenir. Bu yüzden özellikle bir hastanın odasında veya yanında bulunan üstü açık suları tüketmemek gerektiği ifade edilir. İçilen suyun nasıl bir ortamda olduğuna, muhafaza edilip edilmediğine dikkat edilmesinin lüzumu üzerinde durulur.

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 8.

İştial Eden Gazı Söndürmek

Sütün alev almış olan gazı söndürdüğüne dair bir tecrübe aktarılır.

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 8.

Muzır Otlar

Yağmur ve nemin çoğalmasına sebep olduğu zararlı otlardan kurtulmanın basit bir yolu anlatılır.

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 8.

Farelerden Kurtulmanın Çaresi

Bir İngiliz hububat tacirinin keşfine göre fareleri uzaklaştırmak için kurumuş nane yaprağının

	kullanılabileceği bilgisi verilir. Bu etkinin sebebi açıklanır.
	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 8.
Lamba Şişeleri	Kolay kırılmaması için şişeleri biraz daha dayanıklı hale getiren bir yöntem anlatılır.
	S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 7-8.
Yağ Lekelerini İzale, Süt nasıl içilir? (Fennî Tecrübeler)	Kumaş üzerindeki yağ lekelerini çıkarmak için bir yöntem anlatılır. Sütün hazımsızlığı sebep olmadığı, bu sorunun sütün içiliş şeklinden kaynaklandığı belirtilir. Sütün tek seferde değil yavaş yavaş, yudum yudum içilmesi gerektiği söylenir.
	S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 6-7.
Musâhabe-i Fenniyye	“Fırtınalar neden neşet eyler?” sorusu yanıtlanır. Şahap yani meteor yağmurları hakkında bilgi verilir.
	S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 7.
Fennî Tecrübeler	Dişlerde kuvvetsizlik ve çürüğe karşı önlem olarak iki öneride bulunulur.
	S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 8.
Ağaçlarda Müddet-i Hayat	Bitkilerin ömründen bahsedilir. Uzun süre yaşayan ağaç türlerinin yer aldığı bir liste verilerek her birinin kaç yıl yaşadığı belirtilir.
	S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 3-5.
Musâhabe-i Fenniyye	Deprem hakkındaki bu yazıda, depremi meydana getiren sebeplerden, on dokuzuncu yüzyıldaki en meşhur depremlerden, depremin olacağından önceden anlaşılıp anlaşılamayacağından bahsedilir.
	S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 5-6.
Kazlar	Kazların zekâsına, görme ve işitme duyularının kuvvetli oluşuna dair birkaç vaka anlatılır.

- Ziya ve Nebatat S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 1-2.
Işığın bitkiler üzerindeki tesirinden bahsedilir. Yeşil, beyaz, kırmızı, mavi renkteki ışıkların etkilerinin farklı derecelerde olduğunu gösteren, her biri başka bir renkte ışığa maruz kalan bitkilerin ne kadar büyüdüğünün gözlemlendiği bir deney paylaşılır.
- Güvercinlerin Sürat-1 Hareketleri S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 7.
Güvercinlerin havada ne kadar yükselebildiğinden, süratinden bahsedilir. Eğitim ve terbiye görmenin güvercinlerin hareket kabiliyetini ne kadar etkilediği anlatılır; bazı tecrübelerin aktarıldığı örnekler verilir.
- Musâhabe-i Fenniye S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 2-3.
Güneş'in gerçek rengi hakkında bir yazıdır.
- Spitsbergen Sularında Tetkikat-ı Fenniye S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 6.
1899 yılında, Monako Prensi'nin desteğiyle yapılan Prens Alice Seferi'nden bahsedilir. William Speirs Bruce'un da aralarında bulunduğu keşif heyeti Spitsbergen sularında fennî bir araştırma yapar.
- Parlak Yengeç S. 7, 18 Mayıs 1316 - 03 Safer 1318, s. 6-7.
Yeni keşfedilen bir yengeç türünden bahsedilir.
- Şebnem (Fünûn-ı tabîyyeden) S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 1-3.
“Şebnem yahut çiy neden olur ve faydası nedir?” sorusunun cevaplandığı yazıdır. Dışı kuru bir şeyeyi soğuk su ile doldurduğumuzda biraz sonra dışının nemlenmesi, soğuk bir cama üflediğimizde camın buğulanması gibi örnekler küçük deneyler halinde anlatılarak havada var olan su buharının yoğunlaşmasıyla şebnemin ortaya çıktığı izah edilir. Nebatatın ısisının havadan soğuk olmasının şebnemin oluşmasındaki etkisi ve şebnemin yazdan çok kışın görülmesi gibi birçok meseleye de değinilir.

Avcı Kartal

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 1-2.

Avcı kartalların diğerkartallardan, pençelerinin daha büyük olması ve kuyruğunun farklı olması ile ayrıldığı ifade edilir. Gagalarının çok kuvvetli, tüyelerinin esmer, gözlerinin sarı oluşu; irtifasının ne kadar olduğu gibi özelliklerinden bahsedilir. Deniz sahillerinde, orman derinliklerinde, büyük göllerin kıyılarında buldukları; balık ve zülmaâşeyn canlılarla beslendikleri söylenir. Avlanma hızlarının dikkate değer olduğu ve nasıl avlandıkları izah edilir. Yırtıcılığının tehlike anlarında daha da arttığı belirtilir. Bazen fok balıklarını avlamaya çalışırken onların avı haline gelmelerinin nasıl gerçekleştiği anlatılır. Buna karşılık Alman Âlim Léopold du Buch'un "İlm-i Tabakatü'l-Arz" isimli eserinden kartalların kendi cüssesinden oldukça büyük olan öküz ve inekleri çeşitli hilelerle nasıl yenip avladığı da aktarılır.

3.2.13. Teknoloji

H

H. (Ha)

Kauçuk, Guta Perka
(Gutta Percha)
"Sumatra Zamkı"

S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 2-3.

Kurşun kalem yazısını silmek için kullanılan gum elastığın (kauçuğun) suret-i keşfinden, imal edilışinden, Avrupa'da nasıl tanındığından, ticaret âlemindeki yerinden ve kullanım şekillerinden bahsedilir.

H. (Ha) A. (Ayn)

Şeker (Musâhabe)
(Mâbad-ı Nüşa 50)

S. 51, 25 Mart 1315 – 25 Zilkâde 1316, s. 3-4.

Bu yazıda nelerden şeker çıkarılabileceğine dair örnekler verilir. Şeker kamışı tarif edilir ve bu bitkiden şekerin nasıl elde edildiği izah edilir. Şeker imalatı ayrıntılarıyla anlatılır.

I. Napolyon döneminde Fransa'da pancardan şeker üretimi yapabilmeyi denemeleri için birçok kişiye teşvikte bulunulduğu fakat denemelerin olumsuz sonuçlandığı, pancardan ancak cüzi bir miktarda şeker elde edildiği bilgisi aktarılır. Daha sonra Benjamin Delessert'in az bir masrafla pancardan şeker elde etmenin yolunu bulduğu söylenir. Fransa'daki şeker pancarı fabrikalarının sayısı verilir. Fransa, İngiltere, Amerika, Rusya ve İspanya'daki şeker tüketimi hakkında bir veri paylaşılır.

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 3-4.

Franklin ve Siperisâika

Benjamin Franklin'in siperisâikayı yani paratoneri icat etme hikâyesi anlatılır. Paratonerin ne olduğu ve yıldırımın zararını nasıl önlediği açıklanır. İlk paratonerin 1760'ta Franklin'in ahabından birinin evine takıldığı, 1876 yılında ise Philadelphia'daki 4800 hanede paratonerin olduğu söylenir. İcadından dolayı Franklin'in, Fransa kralı XIV. Louis'den takdir mektubu aldığından ve kazandığı unvanlardan bahsedilir. İcadıyla insanlığa fayda sağladığı gibi bu keşiften kendisinin de istifade ettiği zira 1787'de hanesine hiçbir zarar vermeksizin bir yıldırım düştüğü belirtilir. Benjamin Franklin'in şöhretinin bu keşiften ibaret olmadığı; tanzim ettiği, her biri bir fazileti temsil eden on üç haneli defteri ile ilmü'l-ahlâka da katkıda bulunduğu ifade edilir.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 3-4.

Bir Parça Bakırın

Sergüzeşti

Kişileştirme yapılarak kendi dilinden bir parça bakırın pirinçten bir semavere dönüşme hikâyesi anlatılır. Böylelikle çocuklara pirinç alışımının içeriği ve bir madenin bulunma ve işlenme süreci anlatılır.

Işık S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314 - 23 Şaban 1316, s. 2-3.
İbtidâiyyelere hitaben kaleme alındığı belirtilen bu yazıda, ışığın ne olduğu anlatılır. Aydınlık yaratmak için yararlanılan maddelerden, yapılan keşiflerden, geçmişten bugüne kullanılan aydınlatma araçlarından bahsedilir.

Işık, Don Yağı - Mum
Fitili (Mâbad-ı Nüşa
38)

S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 - 07 Ramazan 1316, s. 2-3.
Mumun imalatı hakkında bilgi verilir. Mumu, don yağı ve fitilin meydana geldiği söylenir. Fitilin neyden oluştuğundan, temiz ve saf don yağının nasıl elde edildiğinden bahsedilir. Mumların nasıl döküldüğü anlatılır. Don yağı mumlarının mahzurlarına değinilir.

Işık: İşpermeçet
Mumları (Musâhabe)

S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 1-2.
İbtidâiyyelere mahsus olan bu yazıda, don yağı mumlarından daha değerli olan işpermeçet de denilen beyaz mumlar konu edinilir. Don yağı mumu ile beyaz mum arasındaki farklar belirtilir ve beyaz mumun özellikleri anlatılır. İşpermeçet mumunun neyden imal olduğu söylenerek imalinde kullanılan maddeler hakkında bilgi verilir.

Buz İmâli

S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 8.
Buzun nasıl imal edildiği anlatılır.

Semender Gibi Âdem

S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 9.
Hüseyin Muhiddin, hokkabazların bazı fenni gerçeklerden yararlanarak olağanüstü şeyler yapıyor gibi görünmelerinden bahseder ve ateşte yanmama numarasını nasıl yaptıklarını izah eder.

İ

İbrahim Zühdü

Telgraf (Musâhabe)

S. 46, 18 Şubat 1314 – 20 Şevval 1316, s. 1-2.
Telgrafın elektrikle hâsıl olduğu belirtilir. Nihai halini alana dek telgrafın geçirdiği aşamalar anlatılır.

Osmanlı Devleti'nde ilk telgraf hattının Dersaâdet ile Edirne arasına çekildiği, daha sonra başka hatlarında oluşturulup bunların birleştirildiği söylenir. Bu sistemin kimlerin nezareti ve imalatıyla kurulduğu belirtilir. O zamanlar muhaberatin Fransız lisanıyla icra edildiğinden, Memur Mustafa Efendi tarafından ilk defa lisân-ı Osmânî ile çekilen telgraftan bahsedilir. Eski zamanlarda kullanılan bayrak ve ateş gibi haberleşme araçlarına kısaca değinilir.

Telgrafın ne suretle icra olunduğu anlatılır. Telgrafi oluşturan parçaların (pil, pusula, mürsele, ahize gibi) neler olduğu belirtilerek hepsinin ayrı ayrı sağladığı fayda açıklanır. Elektrik kuvvetinin buna dair hizmetlerinden ve suret-i cereyanından bahsedilir.

Telgraf (Musâhabe)

S. 47, 25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316, s. 1-2.

M

M. Fazıl

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 6-7.

Buğdaydan Kauçuk

Buğdaydan kauçuk imali anlatılır.

M. Macide (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 - 24 Recep 1316, s. 3-4.

Tuzun Tarihi

Kişileştirme sanatı kullanılarak kendi ağzından tuzun tarihçesi, nasıl hâsıl olduğu ve son haline gelinceye kadar ne gibi tahavvüller geçirdiği anlatılır.

Muvaffak

S. 27, 07 Teşrînievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 5-6.

Vapurun İcadı

Denis Papin'in buluşlarından başlayarak Fulton'un vapuru icadı ve yaşanan gelişmeler anlatılır.

Servet (Siroz Mekteb-i İdâdîsi Beşinci Sınıf Talebesinden)

S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 5-6.

Sabun (Envâi ve Sûret-i
İmali)

Sabunun günlük hayattaki kullanım örnekleri verilerek zaruri bir ihtiyacımız olduğu ifade edilir. Ardından sabunun neden mamul olduğu ve nasıl imal edildiği anlatılır.

Z

Ziya (Mürettip)

S. 36, 08 Kânûnevvvel 1315 - 16 Şaban 1317, s. 7.

Edison

Ziya Efendi'nin hazırladığı bu yazıda, Edison'un hayatından, çalışma disiplininden ve icatlarından bahsedilir.

Edison

S. 37, 16 Kânûnevvvel 1315 - 25 Şaban 1317, s. 5-6.

S. 39, 30 Kânûnevvvel 1315, s. 5-7.

Galilei

Galileo Galilei'nin hayatı ve keşifleri anlatılır.

İmzasız

S.10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 6-7.

Kâğıdı ilk imal eden
kimdir?

N. Sehâ isimli okurun dergiye gönderdiği soruyu cevaplamak üzere Rehber'in hazırladığı yazıdır. Kâğıttan önce kullanılan yazı malzemelerinden bahsedilir. Mısırlıların keşfettiği papirüs anlatılarak, papirüsün çeşitlerinden önemli üç tanesi sıralanır. Kâğıt üretiminde, dünyada yaşanan başlıca gelişmelerden ve farklı milletlerin kâğıt üretmek için kullandıkları materyallerden bahsedilir.

S.32, 13 Teşrinisânî 1313, s. 2-3.

Telgraf (Kurûn-ı
Atıkada Nakl-i Havadis
İçin İstimal Olunan
Vesait)

Telgrafın elektrikle özdeşleştiği söylenerek elektriğin bulunmasından çok önce, eski zamanlarda kullanılan haberleşme vasıtaları anlatılır. “Eski Yunanlıların Telgrafları” alt başlığında Yunanlıların haberleşmek için ateşi kullandıkları hatta alfabeyi temsil eden

işaretler belirleyerek bir şifreleme yöntemi buldukları söylenir.

S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 2-3.

Cam ve Sırçanın Sûret-i
İmali (Sanâyi-i
Cesîme)

Camın keşfi ve nasıl üretildiği anlatılır. Mısırlıların ve Romalıların cam yapımı ile boyamadaki ustalıklarına değinilerek Monte de grano'da bulunan Barberinin Vazosu da denilen Portland Vazosu'dan bahsedilir. Evlerin pencerelerine camı ilk defa Romalıların koyduğu belirtilir, Pompei Harabeleri buna delil gösterilir. Cam işçiliğinde su verme usulüne ve bu usulün tarihteki kullanımına dair bilgi verilir.

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 5-6.

Yine Sırça, Ezmine-i
Mutavassıta ve
Müteahhirede Suret-i
İmali (Sanâyi-i
Cesîme)

Orta Çağ'da mâmulât-ı züccâciyede gösterilen terakkiden bahsedilir. Doğu Roma İmparatorluğu'nun, fetihten sonra ise İstanbul'un mâmulât-ı züccâciyenin en önemli merkezi olduğu, cam ustalarının teşviki ve açılan fabrikalarla bu sanatın ileri götürüldüğü söylenir. On üçüncü asırda bu alanda şöhret elde etmeye başlayan Venediklilerin daha çok renkli cam eşyalar yaptıkları ve sırça aynaların mucidi sayıldıkları ifade edilir. Bu sanatın Venedik'ten Bohemya'ya ithali anlatılarak kullandıkları ana malzeme sebebiyle daha beyaz ve sert züccâciyeler ürettikleri ve sırça üzerine nakış sanatını başlattıkları belirtilir. Bu alanda İngiltere ve Fransa'nın Venedik ve Bohemya'dan daha çok gelişme gösterdiği aktarılır. Adi sırçanın, billurun, Bohemya sırçasının hangi malzemelerden yapıldığı ve aralarındaki farklar anlatılır. Cam üretimi teknolojisindeki son duruma yer verilerek bu iş için meydana getirilmiş hususi fırınların yapısı ve camın bu fırınlar aracılığıyla nasıl üretildiği açıklanır.

Kitabın Tarihi

S. 17, 30 Temmuz 1314 - 23 Rebûlevvel 1316, s. 3-5.
Kitapların geçmişten bugüne nasıl neşredildiği konu edinilir. Kâğıdın icadından ve geçirdiği aşamalardan bahsedilir. El yazısıyla yazılan kitapların insanların geneline hizmet edemediği bundan ancak zenginlerin ve havasın istifade ettiği söylenir. Bu durumun Alman Johannes Gutenberg'in matbaa devrimiyle değiştiği belirtilerek Gutenberg'in çalışmaları ve tab usulündeki gelişmeler aktarılır. Bir kitabın nasıl meydana geldiği basılma ve ciltlenme süreci teknik ayrıntılarıyla anlatılır.

Buhar (Mâlûmat-ı
Fenniyyeden)

S. 22, 03 Eylül 1314 - 29 Rebûlâhir 1316, s. 1-3.
Havadaki su buharının miktarı belirtilip sis ve bulutun su buharının varlığını gösterdiği ifade edilerek bu meselenin anlaşılması için küçük bir deney anlatılır. Bulut ve yağmurun nasıl oluştuğu, bir bulutun veya sis tabakasının gözden kaybolmasına neyin sebep olduğu izah edilir. Buhar gücü ile çalışan makinelerin işleyişinden, bu makineleri kimin keşfettiğinden ve lokomotifin mucidinin kim olduğundan bahsedilir.

Bir İğnenin Tarihi

S. 28, 15 Teşrînevvel 1314 – 12 Cemâziyelâhir 1316, s. 5-6.

Kişileştirilerek kendi ağzından iğnenin nasıl üretildiği anlatır. Çeliğe su verilmesinden cilalamaya, cilalamadan temizlenmeye değin üretimin bütün aşamalarına ayrıntılarıyla yer verilir. İhraç edilen iğnelerin hazırlanıp gönderilişinden, iğne üretiminde 120 kişinin istihdam edilişinden ve bu ürünün faydalarından da bahsedilir.

Kurşun Kalemin Tarihi

S. 30, 29 Teşrînevvel 1314 – 26 Cemâziyelahir 1316, s. 5-6.

Can sıkıntısını def etmek için kurşun kaleminin ucunu kırıp duran bir çocuğa, arkadaşı israf etmemesi için

uyarıda bulunur. Çocuk, ucuz olduğu için kalemin kıymetsiz olduğunu söyler. Kurşun kalem lisan-ı hal ile konuşarak öneminden günlük hayatta ne kadar çok işe yaradığından, ne gibi dönüşümler geçirdiğinden, bir şeye kıymet biçerken görünüşe aldanmayıp mahiyetini anlamaya çalışmak gerektiğinden bahseder.

Bu yazıda; kalemin keşfinin, fayda ve hizmetlerinin, gelişiminin anlatılmasının yanı sıra grafit ve plombajinin ne olduğundan, kurşun kalem imalatı dışında nerelerde kullanıldıklarından da bahsedilir.

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 2-3.

Pasteur

Kimyager Louis Pasteur'ün kuduz aşısını buluşundan bahsedilir. 14 Teşrinievvel 1885'te, tedavi etmeyi başardığı ilk kişi olan Çoban Jean Baptiste Jupille'in başından geçenler, yaptığı kahramanlık, bunun sonucunda kuduz oluşu ve aşı sayesinde kurtuluşu anlatılır. Kuduzdan kurtulmak için eskiden kızgın demirlerle dağlama yönteminin uygulandığı belirtilerek kuduz aşısının keşfinin ne kadar önemli olduğu ortaya konur.

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 5.

Sevâhil Fenerleri

Deniz fenerinin ne olduğu, hangi ihtiyaç sonucu icat olunduğu açıklanır. "Fener" in Fransızcası belirtilerek kelimenin etimolojik kökenine dair bilgi verilir. Deniz fenerinin tarihçesinden, eski zamanlarda istihsal olunmuş önemli fenerlerden bahsedilir. Mimari yapıları anlatılır. Geçmişten bugüne fenerlerde ışık hâsıl etme yolları aktarılarak hangi sisteminin nasıl bir ışık meydana getirdiği, bu ışığın en fazla ne kadar uzaklıktan görüldüğü belirtilir.

Sevâhil Fenerleri
(Mâbad-1 Nüsha 8)

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 4.

- Sevâhil Fenerleri
(Mâbad-1 Nüsha 9) S. 10, 10 Haziran 1315 – 14 Safer 1317, s. 3-4.
- Sevâhil Fenerleri
(Mâbad-1 Nüsha 10) S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 3.
- Sevâhil Fenerleri
(Mâbad-1 Nüsha 11) S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 3-4.
- Sevâhil Fenerleri
(Mâbad-1 Nüsha 12) S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 4.
- S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 7-8.
- Yeni Bir Telgraf Aleti Avusturya Macaristan'ın meşhur şehirlerinden Peşte'deki iki bilim adamının keşfettiği, daha çok kelimeyi okunaklı bir şekilde çekme imkânı sunan bir telgraf aletinden bahsedilir.
- S. 27, 07 Teşrînevvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 6-7.
- Mektebin Lüzumu Her işçinin sanatını icra etmek için ihtiyaç duyduğu birtakım alet ve edevatın olduğu söylenir. Bunların imalinin nasıl gerçekleştiğini bilmesinin işçiye faydasının olduğu belirtilir. Bu noktada bir mektep şâkirdanının da kullandığı eşyanın nasıl üretildiğini bilmesi gerektiği ifade edilir ve kalem hakkında bilgi verilir.
- S. 27, 07 Teşrînevvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 8.
- Bir Lokomotif Yahut Bir Vapur Seiland adasında üç büyük göl bulunduğu için adanın bir ucundan öteki ucuna gidebilmek için üç kez vapura üç kez de trene binmek zorunda kalındığı, bu yüzden hem su üzerinde hem de tren rayları üzerinde ilerleyebilen bir taşıt icat edildiği anlatılır.

	S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 5-6.
Mektebin Lüzumu (Mâbad-ı Nüsha 27)	Kâğıdın icadından ve bundan önce kâğıt yerine kullanılan malzemelerden bahsedilir. Paçavradan kâğıt yapımı anlatılır.
	S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 7.
Elektrik ve Esrarı	Guglielmo Marconi'nin açtığı yolda ilerleyen Rus bilim adamı Esteyan'ın icatları anlatılıyor.
	S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 6.
Tulumbayı kim icat etti?	İcadının iki yüzüncü sene-i devriyesi sebebiyle François Dumouriez du Perrier'den ve yangın tulumbasını keşfedişinden bahsedilir.
	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 3-4.
Musâhabe-i Fenniyye	Geçmişten bugüne aydınlatma için kullanılan yöntem ve araçlar, yaşanan gelişmeler anlatılır. Elektrik ışığından, ışığın meydana gelişinde yalnızca harareten değil soğuktan da yararlanılabileceğinden bahsedilir.
	S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 3-4.
Musâhabe-i Fenniyye	Balonla yapılan seyahatlerden ve bu seyahatler için imal edilen özel balonlardan, balon tasarımında gösterilen terakkiden bahsedilir.
	S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 - 08 Şevval 1317, s. 2-3.
Musâhabe	“1900 Meşhûr-ı Umûmiyyesi” sergisi hakkında malumat verilir. Sergide gösterilen, 19. yüzyılda yapılmış icatlardan bahsedilir. Tüm bu başarıların sebat ve metanet sayesinde ortaya çıktığı ifade edilir.
Musâhabe (Mâbad-ı Nüsha 42)	S. 43, 03 Şubat 1315 - 15 Şevval 1317, s. 3-5.

- S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 6-7.
- Süprüntülerden nasıl
istifade olunuyormuş!
- Tarik*'ten aktarılan, kaynağı *Daily News* gazetesi olan bu yazıda Londra'da çöplerin nasıl değerlendirildiği anlatılır. Çöp toplayan arabalardan, bunun için icat edilen bir makineden ve toplandıktan sonra cinsine göre ayrılan atıkların nasıl kullanıldığından bahsedilir.
- S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 8.
- Uyku Takkesi
- Tercüman-ı Ahval*'de çıkan haber aktarılır. Mucidin biri bir İngiliz gazetesine mektup yazar ve uyku problemi olanlar için ürettiği elektrikli takkenin aleyhinde yazılar yayımlamasından şikâyet eder. Mektubun ardından söz konusu gazete, icadın ebedi uykuya sebep olacağı düşüncesi sebebiyle gazeteler tarafından desteklenmediğini belirtir.
- S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 7-8.
- Posta Pulları
- Londra'da postane şubelerinde kullanılması planlanan, posta pulu yerine zarfları damgalayan bir otomat icadından bahsedilir.
- S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 5-6.
- Bin Dokuz Yüz Sergisi
- “Bin Dokuz Yüz Sergisi”nde dikkat çekeceği düşünülen eserlerden bahsedilir.
- S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 3-4.
- Seyahat-i Hava
- Hava taşıtları teknolojisindeki gelişmelerden, balon tasarımlarından ve balonla yapılacak yeni keşif seyahatlerinden bahsedilir.
- S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 6-7.
- Musâhabe
- Fonografin icadından bahsedilir.

- S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 7-8.
- Mütenevvia Telefonlardaki terakkiden ve bir sergiden bahsedilir.
- S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 6.
- “Fog Disperser” Aleti Sisi 250 metreye kadar yok edebilen bir aletten bahsedilir. Bu keşif sayesinde sisli havalarda deniz üstündeki araçların çarpışmasını büyük ölçüde önleneceği belirtilir.
- S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 2-4.
- Dikiş makinesinin mucidi kimdir? Dikiş makinesinin icat edilme hikâyesi anlatılır ve dolayısıyla mucidi Elias Howe’un hayatından bir kesit de sunulur.
- (Mâbad-1 Nüsha 5)
- Dikiş makinesinin mucidi kimdir? S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 3-4.
- (Mâbad-1 Nüsha 7)
- S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 7.
- Lastik Çivi Almanların çok kullanılan ucuz ürünleri üretmede dünyada öne çıkan ülkelerden olduğu söylenir ve bu alanda ürettikleri ürünlerden biri olan lastikten mamul çivi hakkında bilgi verilir.
- S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 6-7.
- 1850 Metre Tulûunda ABD’nin Sheridan ve Sidney şehirleri arasında kömür taşımacılığı için kullanılan 94 vagonluk bir lokomotifin uzunluğu ve ağırlığı hakkında bilgi verilir.
- Katar

3.2.14. Sağlık

C

Cemil Hâverî (Doktor)

- S. 15, 17 Temmuz 1313/ 29 Safer 1315, s. 4-5.
- Çocuklar Hıfzu’s-sihhası - Makale 1 Doktor Cemil Bey bu yazısında, sağlıklarını koruyabilmeleri için çocuklara yaptıkları hataları açıklar ve tavsiyelerde bulunur. Anne babaların

çocuklarının sıhhati için endişe duydukları, çocukların da onları üzmemek için elden gelen gayreti gösterip hıfzu's-sıhha kanunlarına riayet etmeleri gerektiği söylenir. Her şeyin çoğunun zararlı olduğu gibi fazla oyun oynamanın da baş ağrısına sebep olacağı belirtilir. Terliyen soğuk su içmemeleri, vücut tarafından hazmedilemediği için ham şeftalinin yenilmemesi tavsiye edilir. Aşırıya kaçmadan az sayıda ve ham değil olgunlaşmış meyveleri tüketmeleri tavsiye edilir. Hangi meyve yenilirse yenilsin üzerinde mikrop bulundurması sebebiyle kabuklarının soyulması gerektiği ifade edilir. Sebze ve meyvelerin dikkatlice yıkanması gerektiği söylenir. Yıkanmamış yiyecekleri yemenin ciddi hastalıklara sebep olacağı uyarısı yapılır.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 1
(Mâbad-1 Nüsha 15)

S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebülevvel 1315, s. 3-4.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 2

S. 18, 07 Ağustos 1313 - 21 Rebülevvel 1315, s. 3.

Cemil Bey bir gün tramvayda yolculuk ederken yanına, sigara içen bir çocukla arkadaşı oturur. Çocuklar, sigaranın masrafına dair konuşmaktadır. Onları dinleyen Cemil Bey, yazısında bu konudan başlayarak sigara hakkında malumat verir. Masrafının çok olduğu, büyüklerin tekdirine sebep olduğu, parasız kalındığı zaman izzet-i nefse ağır gelecek isteklerde bulundurttuğu (bir başkasının sigarasını istemek gibi), vücuda sadece zarar verdiği (dişlerin sararması, ağzın kokması, yenilen yemeklerin hazmedilmesinde zorluk, akciğer hastalıkları vs.) anlatılır. Nikotinin sebep olduğu ölüm tehlikesinden bahsedilir. Tütün bitkisinin tarihine, nereden geldiği nasıl yayıldığı bilgisi verilerek geçiş yapılır. Tütünün sebep olduğu maddi ve manevi

zararlardan bahsedilir. İçildiği süre ve miktar hesaplanıldığında tütüne ödenen paranın büyük bir miktar tuttuğu, buna karşılık tütün içmenin insana fayda sağlamadığı söylenir. İster sigara olarak içilsin ister enfiye olarak burundan çekilsin tütünün tahrişe neden olduğu, burun ve ağızdaki zarları tahrip ettiği belirtilir. Tükürüğü çoğalttığı, ağzı kupkuru hale getirdiği, tatma duyusunda kayba ve iştahta azalmaya sebep olduğu ifade edilir. Bağırsakları fazla çalıştırıp sıkça abdeste çıkarttığı, akli melekeler zarar verdiği, hafızayı zayıflattığı, uzun süre içildiğinde akciğer hastalıklarına neden olduğu anlatılır. İnsanın yaşam kalitesini düşüren ve sıhhatini kaybetmesine sebep olan bu kötü alışkanlığı bırakmaları veya edinmemeleri için çocuklara tavsiyeler verilir.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 2

S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebûlevvel 1315, s. 3-4

S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 2-3.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 3

Keyfi olarak çok su içen, sürekli yemek yiyip midesini dolduran çocuklardan bahsedilir. Çocukların bunları, ihtiyaç duydukları için değil alıştıkları için yaptıkları söylenir. Ardından mizaçları, bir alışkanlığı edinme veya bırakma kabiliyetleri hakkında bilgi verilir.

Çocukların gelecekte ebeveyn, vatana hizmet eden bireyler olacakları belirtilir. Bu açıdan edindikleri alışkanlıkların önemine dikkat çekilir.

Anne babaların; oynama, yeme, içme, gezme gibi konularda çocuklarını ölçülü olmaya, riyazete teşvik etmeleri ve doğru alışkanlıklar kazanmaları için onlara destek olmaları gerektiği ifade edilir.

S. 22, 04 Eylül 1313 - 19 Rebûlâhir 1315, s. 6-7.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 3
(Mâbad-1 Nüsha 21)

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 4-5.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 4

Bulaşıcı hastalıklardan bahsedilir. Bilhassa kızıl ve kızamık hastalıklarının belirtileri, nasıl bulaştığı anlatılır. Bulaşıcı olan bu hastalıkların yayılmaması için çeşitli uyarılarda bulunulur ve alınabilecek önlemler anlatılır. Bilhassa çocukların ebeveynlerinin sözünden çıkmaması gerektiği üzerinde durulur.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 4

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 3-4.

S. 27, 09 Teşrînievvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315,
s. 3.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 5

Kahvenin yetişkinler için faydaları, çocuklar için ise zararları anlatılır. Rutubetli mahallerde, sıtmalılı memleketlerde iyi bir içecek; sıtmaya karşı güzel bir deva olduğu söylenir. Hafızayı kuvvetlendirdiği, hazmı kolaylaştırdığı ifade edilir. Fakat fazla kahve tüketmenin sinirlere zarar verdiğine, uykusuzluğa sebep olduğuna da değinilir. Çocukların kahve tüketmesinin onların büyüme ve gelişmelerine ket vuracağı, zamanla yüzlerini yaşlandıracağı aktarılır. Kahvenin sağlığımıza etkilerinin yanı sıra tarihinden de bahsedilir, ağacı ve meyvesi hakkında da bilgi verilir.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 5

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313 - 02 Cemâziyelâhir 1315,
s. 2-3.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 6

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313 - 16 Cemâziyelâhir 1315,
s. 3-4.

Çocuklara, soğuk kış günlerinde giyinme konusunda tavsiye verilir. Karla oynarken dikkatli olmaları soğuk, rutubet ve neme maruz kalmamaları söylenir. Aksi takdirde nezle olacakları veya en iyi ihtimalle ağırlık, uyuşukluk hissedecekleri belirtilir. Ardından mizâc-1 demevî, mizâc-1 lenfâvîye, mizâc-1 safrâvî ve mizâc-1 asabî sahip insanlardan bahsedilir: Mizaçlarına göre fizikleri tasvir edilir; soğuk ve rutubete karşı dayanıklılıkları, yapılarına uygun olan iklim, tüketmemeleri gereken yiyecek ve içecekler hakkında bilgi verilir.

Mizaçların birbiriyle birleşebildiği söylenir. Kız çocuklarının bünyelerinin erkek çocuklarına nazaran daha zayıf ve nazenin olduğu belirtilerek daha dikkatli olmaları konusunda uyarı yapılır. Bu makaledeki tüm bu ayrıntılı tafsilat, kendini soğuktan ve nemden muhafaza etmeyen çocukların hastalanacağını anlatmak içindir.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 6
(Mâbad-1 Nüşa 30)

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313 - 23 Cemâziyelâhir 1315,
s. 5-6.

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313 - 30 Cemâziyelâhir 1315,
s. 3-4.

Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 8

Uykunun faydalarından, uykusuzluğun zararlarından, gece uykusunun öneminden bahsedilir. Rüya ile geçen uykunun istirahate engel olduğu ve öğle vakti uyumanın geceleyin uykunun kaçmasına sebep olacağı söylenir. Bu bağlamda iyi bir gece uykusu için öğrencilerle onların ebeveynlerine uyarı ve tavsiyelerde bulunulur. Uykuya düşkün olan ve uykuyu sevmeyen mizaçlar tarif edilir.

- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası - Makale 8
(Mâbad-1 Nüsha 32)
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 9
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 9
(Mâbad-1 Nüsha 35)
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 10
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 10
(Mâbad-1 Nüsha 41)
- Ramazan-ı Şerîfe
Mahsus Makale-i Sıhha
- Ramazan-ı Şerîfe
Mahsus Makale-i Sıhha
(Mâbad-1 Nüsha 43)
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 11
- S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 3-4.
- S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 2-3.
- Akciğerin yapısı hakkında ayrıntılı bilgiler verilir. Ardından yeni bir bölüme geçilerek havayı meydana getiren gazlar anlatılır ve en sonunda teneffüsün nasıl gerçekleştiği izah edilmeye başlanır.
- S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 2-3.
- S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 05 Ramazan 1315, s. 5-6.
- Süzgeç diye tabir edilen böbrek organı hakkında bilgi verilir. Böbreğin nasıl çalıştığı anlatılır. Zararlı maddeleri süzdüğü belirtilir.
- S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 3-4.
- S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 2-3.
- İftar ve sahurda, çok yemek yiyip mideyi doldurmamak gerektiği, böyle yapılırsa hazımsızlık çekileceği söylenir. Mide hakkında birtakım bilgiler verilir, nasıl çalıştığı anlatılır.
- S. 44, 05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315, s. 2.
- S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 3.
- Guddidat-ı arakiyyeden yani ter bezlerinden bahsedilir. Guddidat-ı arakiyyenin kıt'a-i müfriğa ve kıt'a-i müfreze diye iki parçadan oluştuğu belirtilerek bunların işlevleri açıklanır.

- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 12
- S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 5.
- Vücudumuzdaki ter bezlerinin miktarından, gün içinde ne kadar terlediğimizden, terliyken hangi durumların hastalanmamıza sebep olduğundan ve hastalanmamak için önlem olarak yapmamız gerekenlerden bahsedilir.
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 12
- S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 4-5.
- Bir mantar türü olan Trikofiton'un sebep olduğu saç dökülmesi hastalığından bahsedilir. Bu hastalığın bulaşıcı olduğu belirtilerek çocukların birbirlerinin fes veya yemenilerini kullanmamaları tavsiye edilir.
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 12
- S. 8, 28 Mayıs 1314 – 20 Muharremü'l-haram 1315, s. 4-5.
- Nabzın ne olduğu, ne sebeple ve nasıl ortaya çıktığı anlatılır.
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 13
- S. 11, 18 Haziran 1314 – 11 Safer 1315, s. 4-5.
- Kırk yaşındaki bir insanın otuz iki, yedi yaşına kadarki çocukların ise ancak yirmi dişinin bulunduğu söylenir. Dişlerin isimlerinin neler olduğu belirtilerek kesici, köpek ve azı dişlerinin çene kemiklerinde kaçır adet bulunduğu, konumları ve vazifeleri anlatılır. Ağızda sindirimin nasıl gerçekleştiği izah edilir. Bir insanın ilk dişini ne zaman çıkardığı belirtilir. Süt dişlerinden bahsedilir. Diş ve ağız temizliğinin önemine değinilir.
- Çocuklar Hıfzu's-
sıhhası – Makale 13
(Mâbad-ı Nüşa 11)
- S. 12, 25 Haziran 1314 – 18 Safer 1316, s. 4-5.
- Etfale Ait (Musâhabe-i
Fennîyye)
- S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 1-2.
- Kulak hastalıklarına sebep olan unsurlar anlatılır. Çocuklara, soğukta kulaklarını parmaklarıyla tıkamaları söylenir. Oyun oynarken dikkat etmeleri,

sıçrayıp koşarken düşüp kulaklarını bir yere çarpmamaları konusunda uyarıda bulunulur. Sürekli gürültünün olduğu veya ani yüksek seslerin duyulduğu yerlerde bulunmamaları ve kulaklarını düzenli temizlemeleri tavsiye edilir.

Etfale Ait (Musâhabe-i Fennîyye)

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 1-2.

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 2-3.

Mesâil-i Fenniye-i Tabâbet ve Terbiye-i Etfal

Zekâ geriliğinden bahsedilir. Zekâ geriliği olan çocukların tıbbi destek ve eğitimle topluma uyum göstermesinin sağlanması gerektiği belirtilir. Uygulanan özel eğitimlerden örnekler verilir.

S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 2.

Çocuklar tatil zamanında nasıl vakit geçirmelidir?

Tatil zamanı gezip oynar eğlenirken hasta olmamaları için çocuklara uyarı ve tavsiyelerde bulunulur.

H

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 4-5.

Rayiha-yı ezharın esvat ve asab üzerine tesiri var mıdır?

Çiçek kokusunun insanın sinir sistemi ve işitme duyusu üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsedilir. Bazı vakalar anlatılır ve tavsiyelerde bulunulur.

S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebûlevvel 1318, s. 5-6.

Bir Âmânın Sergüzeşti

Âmâ Hakkı Efendi'nin kör olma hikâyesi anlatılır. Özellikle sağlık sorunlarını küçük görüp ihmal etmemek, hemen bir doktora müracaat etmek gerektiği ifade edilir. Göz sağlığının bozulma sebeplerine değinilir.

İmzasız

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 6.

Hafi'nin Küçük
Bahçesi (Mâbad-1
Nüsha 38)

Bahçeyle uğraşmanın bedeni kuvvetlendirip geliştirdiği, sağlığa faydalı olduğu anlatılır.

S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 3-4.

Nâfi Bir Tavsiye

Bir Fransız gazetesindeki haberin aktarıldığı, imzasız olan ikinci yazıda ise lamba başında uzun süre çalışmaya mecbur olup gözlerinde rahatsızlık hissedenler için tavsiyede bulunulur. Mevsiminde toplanan peygamber çiçeğinin su içine koyulması ve her sabah bu suyla gözlerin yıkanması önerilir.

S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 8.

Sıhhi Mâlûmat

Çiçek koklamanın hem asaba hem de sadâya zararı olduğu iddiasının ispatlandığı haberi yatak odalarında çiçek bulundurulmaması tavsiye edilir Birçok doktorun bu konudaki destekleyen görüşleri ve bazı yasak uygulamaları anlatılır.

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 2-3.

Pasteur'ün Bir Bardak
Suyu

Mikropların ne birilerinin iddia edildiği kadar haiz-i dehşet ne bir kısmın zannettiği gibi ehemmiyetsiz olduğundan bahsedilir. Buna dair Pasteur'ün başından geçen bir olay anlatılır: Pasteur, torunları ile birlikte yemek yiyip bir yandan da mikroplar hakkındaki keşiflerinden, mikropların zararlarından bahseder. Yiyeceği üzüm salkımını mikropları gitsin diye su dolu bir kadehte yıkar. Fakat sonra konuşup susayınca gafletle bu “mikroplu” suyu içer. Dinledikleri ilmî bilgilerden etkilenen çocuklar Pasteur'ün şiddetli bir hastalığa tutulacağını hatta öleceğini zanneder. Fakat hiçbir şey olmaz.

	S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 10.
Mürekkepte mikrop bulunur mu?	Yapılan bir araştırma aktarılarak mürekkepte basillerin bulunduğu söylenir. Öğrencilerin birbirine kalem batırmaması ve mürekkep yağlanırken dikkat edilmesi tavsiye edilir.
	S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 7.
Fennî Tecrübeler	Dişlerde kuvvetsizlik ve çürüğe karşı önlem olarak iki öneride bulunulur.
	S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 1-3.
Hıfz-ı Sıhhat	Hıfzu's-sıhhanın terbiye-i bedeniyye ve terbiye-i maneviyye ile mümkün olduğu söylenir. Toplumun yararı için kadının terbiyesine öncelik verilmesi gerektiği belirtilir. Toplumunu oluşturan fertlere ilk terbiyenin anneleri tarafından verilmesi buna sebep olarak gösterilir. <i>Nevsal-i Afîyet</i> 'in yazarı Ömer Besim Paşa'nın <i>Kadın ve Hıfz-ı Sıhhat</i> isimli kitabından bir bölüm aktarılır.
	S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkâde 1317, s. 7-8.
Muhafaza-i Beden (Hıfz-ı Sıhhat)	Sağlıklı bir bedene sahip olmada temizliğin öneminden bahsedilir.
	S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 3-5.
Çocuk Hastalıkları (Hıfz-ı Sıhhat)	Çocukları hastalıktan korumak için tavsiye ve uyarılarda bulunulur. Özellikle yeni doğanların en iyi şekilde korunmaya ihtiyacı olduğu belirtilir. Bu fikre binaen Fransız Akademisi'nin neşrettiği, beslenmeden temizliğe kadar önemli birçok konuya değinilen talimat-ı umumiye yer verilir.
	S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 7.
Belçika'da Bir Hastane	Belçika'da hastalarını eğlendirmeyi amaçlayan bir hastanenin yaptığı düzenlemeler anlatılır.

S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 7.

Hastalıkların Mevâsimi

Londralı iki doktorun yazdığı hastalıkların ortaya çıkış zamanlarını anlatan bir kitap hakkındadır.

3.2.15. Doğal Afetler

A

Ali Ulvi

S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 1-2.

Menâtık-1 Hârre

Sıcak iklimlerde çok hararetli günlerin ardından kopan fırtınalar anlatılır.

İmzasız

S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 3-4.

Kum Fırtınaları (Âfat-1
Tabiiyeden)

Yazının ilk bölümünde hayatın iki şeyle, hararet ve rutubetle kaim olduğu söylenir. Varlığın madeniyyât, hayvânât, nebâtât olarak üçe ayrıldığı belirtilerek bunlar arasındaki ilişkiye, yaşam döngüsüne değinilir. İkinci bölümde ise çöllerin yapısından ve kum fırtınalarının nasıl meydana geldiğinden bahsedilir.

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 1-3.

Hareket-i Arz
(Musâhabe)

Zelzelenin ne olduğu, hangi suretlerde zuhur eylediği, zelzelenin şiddeti ve devamındaki ihtilaf, zelzelenin gelişini bildiren alametler, zelzeleyi tetkike ancak iki yüz sene evvel başladığı anlatılır. Seyyah Alexander von Humboldt'un zelzele hakkındaki fikrine yer verilir. Humboldt, zelzele anındaki korku ve heyecanımızın, sadece zelzelenin vücuda getireceği olayları düşünmemizden kaynaklanmadığını söyler. Yıllarca denizin dalgalanışını ve pek çok yerin sular altında kalışına şahit oluşunun insanın zihninden denizlerin tehlikeli karanın güvenli olduğuna dair bir kanıya sahip olmasına sebep olur ama depremle birlikte sarsılan esas şeyin bu yerleşmiş emniyet duygusu olduğu belirtilir.

Jamaika, Sicilya Adaları, Peru, Lizbon şehirlerinde meydana gelen zelzeleler, zelzelelerin sebepleri, ulemanın tetkikatı neticeleri aktarılır.

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 3-5.

Musâhabe-i Fenniyye

Deprem hakkındaki bu yazıda, depremi meydana getiren sebeplerden, on dokuzuncu yüzyıldaki en meşhur depremlerden, depremin olacağından önceden anlaşılıp anlaşılamayacağından bahsedilir.

3.2.16. Mektep Oyunları

H

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 6.

Topal Tilki
(Mektep Oyunlarından)

Kız veya erkek çocuklarının oynayabileceği bu oyunda, yere, kenar uzunluğu onar adım olan bir kare çizilir. Her köşesine birer kazık dikilir. Bu karenin dışında bir küçük kare daha çizilir. Küçük kare tilkinin ini farz edilir. Tilki rolünü üstlenen oyuncu küçük karede durur, diğer oyuncular büyük karenin kenarına dizilir. Tilki ininden çıkıp tek ayağıyla ilerleyerek büyük kare içindekileri karenin dışarısına çıkarmaya, onlara dokunmaya çalışır; diğer oyuncular ancak büyük kare içerisinde kaçabilirler.

S. 35, 03 Kânûnevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 6.

Mektep Oyunlarından
(Erkek Çocuklara
Mahsus)

Bu oyunda, oyuncuların birinin gözleri bağlanır ve ona elinde tutması için bir tura verilir. Gözü bağlı olan oyuncu ortada kalacak şekilde diğer oyuncular onun etrafında dolaşarak koşuştururlar ve elinden turayı kapmaya çalışırlar. Turayı almayı başaran kişi gözü bağlı olan oyuncuya vurmaya başlar, gözü bağlı olan ise onu tutmaya çalışır. Gözü bağlı oyuncu, vuran kişiyi yakalayıp da kim olduğunu bilemezse onu

salıvermek zorunda kalır fakat bilirse onunla yer değiştirir. Oyun bu şekilde devam eder.

İmzasız

S. 23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebûlâhir 1315, s. 7-8.

Mektep Oyunları

Bu nüshadan itibaren dergide, mekteplerde oynanmak üzere tertip edilen oyunlara yer verileceği duyurulur. Bütün gün derslerle meşgul olup zihinleri yorulan çocukların dimağlarını çalıştırdıkları gibi vücutlarını hareket ettirip dengeyi sağlamaları gerektiği söylenir. Terbiye-i zihniyenin evvela riyâzat-ı bedeniye ile hâsıl olacağı, bunun da oyunlar aracılığıyla yapılabileceği belirtilir. Yaş ve cinsiyete göre farklı farklı oyunlar tertip edildiği söylenerek bu sayıda yedi on beş yaşlarındaki kız çocukları için “Nesr-i Tâir” isminde bir oyuna yer verilir. Bu oyunda yirmi kadar kız çocuğu bir halka oluşturur, aralarında en zeki, en malumatlı olanı halkanın ortasında durur. Ortadaki kişi güvercin, halkayı oluşturanlar da güvercinin yavrularıdır. Güvercin, yavrularına uçmayı, kanat çırpmayı öğretir. Bunun ardından Arapça ve Farsça hayvan isimleri saymaya başlar yavrular kanatlı hayvanlarda kanat çırpıp kanatsız hayvanlarda dururlar. Şaşırınlar, ceza olarak ortaya alınarak kanatsız hayvan ismi zikredildiğinde uçmaya, kanatlı hayvan söylendiğinde kollarını gererek dizleri üzerinde durmaya mecbur olurlar.

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 7.

Mektep Oyunları

Vücudu hareket ettirme, kol ve ellerin hüsn-i istfimaline kabiliyet verme esası üzerine tertip edilen bir top oyunu anlatılır.

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 7-8.

Mektep Oyunları -
Pûtede Kaşığım Var

Geçen hafta anlatılan top oyununun Mekteb-i Terakki öğrencileri tarafından oynandığı ve hem eğlenceli hem de vücudun hareketi açısından faydalı bulunduğu söylenir. Bu sayıda da büyük çocuklar için “Pûtede Kaşığım Var” isimli yeni bir oyun anlatılır. On on iki kişilik bu oyun için yumruk büyüklüğünde tahtadan yontulmuş veya meşinden kuvvetlice bir topla ucu topun çapından iki kat büyük ve hafifçe içe doğru oyuk olan kaşıklara ihtiyaç vardır. Oynayan kişi sayısından bir eksik sayıda “pota” denilen çukurlar kazılır. Çukurlar at nalı şeklini ortaya çıkarır, bu at nalının ortasına da büyük bir çukur açılır. Herkes kendi potasını kaşığıyla korurken top atıcı büyük potaya topu atmaya çalışır. Onun topu atmasıyla diğerleri de çukurlarını korumayı bırakıp kaşıklarıyla havadayken topu gerç çevirmeye çalışır. Oyunun daha birçok ayrıntısı ve kuralı yazıda mevcuttur.

S. 27, 09 Teşrinievvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315, s. 7.

Mektep Oyunları

Küçük kızlara mahsus olarak tertip edilmiş bir oyun anlatılır. Yirmi kadar kişi el ele tutuşarak bir halka oluşturur. Herkes yanındaki ile arasında bir insanın geçeceği kadar mesafe bırakır ve ellerini havaya kaldırır. Halkanın ortasında üç dört kişi bulunur ve halkanın dışına çıkmaya çalışırlar. Buna teşebbüs edildiğinde halkayı oluşturan kişiler ellerini aşağı indirerek ve dizlerini yanındaki ile karşı karşıya getirerek kişinin çıkmasına engel olmaya çalışırlar. Ortadaki kişi hızlıca hareket edip halkadan çıkmaya muvaffak olursa geçtiği yerin sağındaki kişi ile yer değiştirirler. Oyun bu şekilde devam eder.

Geyik Avı (Mektep Oyunlarından)	<p>S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 7.</p> <p>On bir on dört yaş için düz ve geniş bir arazide oynanabilecek “Geyik Avı” oyunu anlatılır. Oyunculardan birinin geyik diğerlerinin avcı veya zagar vazifesini aldığı bu oyunda koşma becerisi ve strateji önemlidir.</p>
Lasso Yahut Kement (Mektep Oyunlarından)	<p>S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 6-7.</p> <p>Kuzey Amerika ve Avustralya’da yaşayan vahşiler deve kuşu vesair vahşi hayvanları avlamak için uzun ve kuvvetli kemerleri kement gibi kullanarak hayvanların boyunlarına dolayıp avladığı bu kemerlere “lasso” denildiği anlatılır. Söz konusu oyunda da bu avcıların taklit edildiği söylenir. Aralarında birer metre olmak üzere iç içe üç halka çizilir ve bu halkaların tam merkezine bir metre uzunluğunda bir kazık dikilir. Hepsinde kement yapılmış bir ip bulunan on beş yirmi oyuncudan biri kumandan olur, diğerleri halkanın etrafına dizilir ve halkanın etrafında yürümeye başlarlar. Kumandan çabuk veya yavaş diye komut verir ve birden “Lasso!” der. O bunu söylediği anda herkes ipini kazığa dolamaya çalışır. Muvaffak olan kumandan olur. İçten dışa tüm halkalar için tüm bunlar yeniden yapılır. En uzak halkada kazığa ipini geçiren muvaffak olur.</p>
Mektep Oyunlarından - Nerede? [Erkek Çocuklara Mahsus], Kim Vurdu? [Kız Çocuklara Mahsus]	<p>S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 6.</p> <p>Erkek ve kız çocukları için birer oyun anlatılır. “Nerede?” oyununun oynanabilmesi için; biri elinde mendil tutan gözü bağlı iki oyuncu, onlar haricinde gözleri açık, düdüklere olan oyuncular ve oyunu yöneten bir reis olması gerekir. Gözleri bağlı oyuncular arasında beş adım mesafe bırakılır. Reis düdüğü olan bir oyuncuya eliyle düdüğünü çalmasını emreder. Gözü</p>

bağlı oyuncular sesin yönüne doğru ilerler. Amaç mendil tutan gözü bağlı oyuncudan gözü bağlı olan diğer oyuncunun mendili almasıdır. Reisin farklı kişilere düdük çaldırması ve kendisinin “Buradan, işte burada!” gibi sözlerle bağırarak oyuncuları şaşırtması eğlenceyi artırır. Kızlar için olan “Kim Vurdu?” oyununda ise iki iskemle yan yana konur; üzerine gözleri bağlı iki kız oturur; onların etrafını diğer kızlar çevirir; ara sıra içlerinden biri iskemleye vurur; iskemlenin üzerinde oturan kişi kimin vurduğunu tahmin etmeye çalışır; bilirse vuran kişiyle yer değiştirir.

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313 - 23 Cemâziyelâhir 1315,
s. 7.

Mektep Oyunlarından

Bu sayıda hem erkek hem de kız çocuklarının oynayabileceği bir oyun anlatılır. Çocuklar, merkezinde bir saksının veya sabitlenmiş bir tahtanın bulunduğu, yarıçapı on adım olan bir halka oluşturur. Merkezdeki saksının içine veya tahtanın dibine sevilen meyvelerden konulur. Çocuklardan birinin gözü bağlanır ve eline bir değnek verilir. Birkaç kez kendi etrafında döndürülerek saksının konumu unutturulur. Gözü kapalı çocuk buna rağmen şaşırmadan doğru yönde on adım atarak saksı veya tahtaya değneğini deşdirmeyi başarırsa mükâfat olarak meyvelerden alır, başaramazsa sıra bir başkasına geçer.

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313 - 30 Cemâziyelâhir 1315,
s. 7.

Mektep Oyunlarından
[Erkek Çocuklara
Mahsus]

Gece veya gündüz oynanabilen bu oyunda odanın bir kenarına perde gibi boydan boya bir bez gerilir. Perdenin arkasına -bir masanın üzerine- lamba konulur. Çocuklardan biri perdenin arkasında geçer, diğerleri ise

sırayla tek tek perdenin önünden geçerler. Perdenin arkasındaki çocuk gölgesi perdeye düşen arkadaşlarından birinin kim olduğunu tahmin edebilirse onunla yer değiştirir. Bu oyun gündüz oynanırken lamba yerine güneşten faydalanılır.

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 6.

Mektep Oyunlarından
(Kız Çocuklarına
Mahsus)

Bu oyunda, bir kız gözleri bağlı halde bir iskemleye oturtulur. Diğer oyuncular da sırayla ve pek yavaş bir halde onun önünden geçerler. Oyunu yöneten kız, oyuncular geçtikçe gözleri bağlı olana “Önünüzden kim geçti? Saçları ne renkti? Gözleri nasıldı? Elbisesi ne renktir?” gibi sorular sorar. Oyun böylece gözü bağlı kişi doğru cevap verene kadar devam eder; bildiğinde ise eşkâlini verdiği kız ile yer değiştirir.

S. 47, 25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316, s. 7.

Güvercin uçar!

İbtidâiyyelere mahsus olan bu oyun hikâye edilerek anlatılır. “Güvercin uçar” oyunu şu şekilde oynanır: Bir masa etrafına oturan çocuklar sağ ellerini masanın üzerine koyarlar. Aralarından biri masanın başına geçerek oyunu idare eder. Oyunu idare eden lider, hızlıca ve yüksek sesle bir cümle kalıbı içinde uçma yeteneğine sahip isimler sayar: Güvercin uçar; kırlangıç uçar... Onun söylediği cümlelerin doğru olduğunu göstermek üzere masa etrafındakiler de el kaldırır. Oyun kızıştığında lider “Sandalye uçar,” gibi şaşırtmacalı bir cümle söyler, yanılıp el kaldıran elenir.

3.2.17. Mektep Şarkısı

N

Necip Vecdi

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 1.

Mektep Şarkısı

Feyz-i Sıbyan Mektebinin inas kısmına mahsusen

tanzim edilmiş bu şarkıda, kız çocukları mektebe çağrılır, okul sevgisinden, mektebin kız çocuklarına katkılarından bahsedilir. Şiirde, kız çocuklarının eğitimine önem vermesine atıfta bulunarak okullar açtırdığı için Padişah II. Abdülhamid övülür.

S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 1.

Medhiye-i Hazret-i
Padişahî

Padişahın övüldüğü ve ona iyi dileklerin sunulduğu bir şarkı.

İmzasız

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 1.

Mektep Şarkısı

Feyz-i Sıbyan Mektebinin inas kısmına mahsusen tanzim olunan bu şarkıda kızların mektep, ilim, edep sevgisi ve marifetleri anlatılır.

3.2.18. Şettâ

A

Ali Ulvi

S. 18, 07 Ağustos 1313 - 21 Rebülevvel 1315, s. 6-7.

Baobab Ağacı

Baobab ağacının Afrika'da yetiştiği ve farklı isimlerle de bilindiği söylenir. Bu ağacı keşfedip tarif eden âlimin isminin Adanson olması sebebiyle “Adansonia digitata”, maymunların barındıkları bir ağaç olması nedeniyle de “maymun ağacı” olarak anıldığı belirtilir. Genişliği ve yüksekliği hakkında bilgi verilerek bu açıdan dünyadaki muadilleriyle karşılaştırılır. Çok yumuşak olduğu, hatta öyle ki dört ayaklı hayvanların bu ağacın dalları ile beslenebildiği ve kütüklerinin kolayca oyulabildiği ifade edilir. Ölen büyük şairlerin mumyalandıktan sonra bu ağaçta açılan oyuklara, üst üste istif edilerek gömüldükleri anlatılır. Barınak arayan seyyahların da bu oyuklardan faydalandıkları eklenir. Fransız âlim Adanson’un da bir seyyah olduğu,

fakir bir hayat sürmesine rağmen çalışma azmi ve duyduğu merakla önemli keşiflerde bulunup şöhret elde ettiği söylenir.

E

Edhem İsmail (Eczacı)

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 5.

Mürekkep Otu (Şettâ)

Bu yazıda, mürekkep otu hakkında bilgi verilir. Bitkinin kırmızı özünün havanın temasıyla yavaş yavaş siyah bir renk kazandığı, bunun doğal bir mürekkep olduğu anlatılıyor. Bu mürekkebin demir kalemleri bozmadığı da belirtiliyor.

S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 5-6.

Kabiliyyet-i İnkısam (Şettâ)

Cisimlerin genel özelliklerinden biri olan bölünebilme kabiliyetinden, bölünebilmenin de bir sınırı olduğundan, yeterli sayıda bölünmenin nihayetinde en küçük parçaya ulaşıldığından bahsedilir. En küçük şeylerde bile büyük bir kudretin olduğuna dair dört örneğe yer verilir. Bu gibi örnekler sayesinde ilahi kudretin azametinin daha iyi anlaşıldığı ifade edilir.

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 3-4.

Dut Fasîlesi (Şettâ)

Dut ailesine mensup ağaçlardan bahsedilir: karadut (şam-ı dudî), beyaz dut, süt/inek ağacı, ekmek ağacı, kâğıt ağacı. Nerede yetiştikleri, meyveleri, bu ağaçlardan yararlanma şekilleri hakkında bilgi verilir. Kauçuk ve lif hâsıl eden nebatların da bu aileye mensup olduğu belirtilir.

S. 13, 03 Temmuz 131 - 15 Safer 1315, s. 3.

İncirler (Şettâ)

İncir hakkında bilgi veren bir yazıdır. Dut fasilesinden oldukları, kurak ve dağlık yerleri sevdiğileri, Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarının sıcak bölgelerinde

Türkiye’de ise İzmir’de yetiştikleri; siyah, beyaz pembe renklerde oldukları, tıptaki kullanımları, kurusunun da ticaretinin yapıldığı, kauçuk lastik yapımında incir ağacından faydalandığı anlatılır. Frenk ve Hint incirlerinden de bahsedilerek yazı bitirilir.

H

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Jandarma Mülâzımı)

S. 27, 09 Teşrînievvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315, s. 7-8.

Takvime Ait Meraklı
Bir Tecrübe, Buzun
Kalınlığına Nispetle
Kuvveti (Şettâ)

Şettâ bölümü bu sayıda iki kısımdan oluşur. İlk kısımda, her asrın çarşamba, cuma veya cumartesi haricindeki günlerde başladığı; artık yıl olmayan senelerin çoğunlukla başladığı günde bittiği gibi takvime dair ilginç bilgiler verilir. İkinci kısımda ise buzun kalınlığına göre kaldırabileceği yük miktarı tasvir edilir.

İmzasız

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 2-3.

Mebahis-i Şettâ:
“Elbiselerde yünün
tercihi niçindir?”

Bu bölümde “Elbiselerde yünün tercihi niçindir?” sorusu cevaplanır. Yün elbisenin vücudu hem sıcaklığı hem de soğukluğundan koruduğu belirtilir. Beyaz ve siyah renklerin güneş ışığını çekmedeki farklılıklarına değinilir; bu hususu okurların daha iyi anlayabilmesi için kolayca yapılabilecek bir deney anlatılıp iklimi farklı olan bölgelerden örnekler verilir.

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 1-2

Yağmur ve Kar, Balon
ve Montgolfier
Kardeşler (Şettâ)

İlkin yağmur ve karın nasıl oluştuğu anlatılır. Sonrasında ise havada seyahati mümkün kılan balon anlatılıp onun kimler tarafından nasıl bulunduğu izah edilir.

Kâğıt torbaların yükselmesine sebep olan şeyin, torbanın içini dolduran sıcak hava olduğunu fark eden Montgolfier Kardeşler kâğıt bir balon yapıp altında saman yakarak, sıcak hava dolan balonun uçmasını sağladılar. Balon belli bir mesafeden sonra düşse de bu keşfin haberi etrafa yayılır. XIV. Louise'in huzuruna çıkarılan mucitler, aynı deneyi yeniden tatbik ederler fakat bu sefer balonu bezden imal ettirip aşağısına bir kafes ilave ederler. Metinde balonun, savaşlarda sâîler/ulaklar tarafından kullanıldığı da belirtilir.

S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 5.

Isırgan Otu (Şettâ)

Isırgan otunun yapısı ve faydaları hakkında bilgi verilir.

S. 21, 28 Ağustos 1313 – 12 Rebûlâhîr 1315, s. 6-7.

Aden Sahrıncı (Şettâ)

Aden halkının susuzluktan şikâyetçi olduğu, şehirdeki susuzluk problemini çözmek için Portekizlilerin yaptırdığı düşünülen sarnıçlardan faydalandığı söylenir. Yağmur sularını biriktiren bu büyük havuzlar hakkında bilgi verilir. Akabinde bu iklimde yağmurun da çok yağmaması sebebiyle başka bir çözüme gidildiği, deniz sularını arıtıp içme suyu haline getiren makinelerden faydalandığı anlatılır.

S. 28, 16 Teşrînevvel 1313-02 Cemâziyelâhîr 1315, s. 6.

Küre-i Arzın Aksam-1
Meçhuliyesi

Mütefennin bir coğrafya meraklısına göre dünyanın büyük bir kısmının bilinmediği söylenir. Afrika, Avustralya, Kuzey Amerika kıtalarında, Asya'daki Çin'de ve Sibiry'a'da keşfedilmemiş birçok yerin olduğu belirtilir.

Sonraki paragrafta ise Rehber tarafından, balonla Kuzey Kutbu'nu keşif için yola çıkan Norveçli

Andre'nin vefat ettiği haberine inanmadıkları, dönmesi için dua ettikleri söylenir. Nasıl Livingstone hakkında da böyle bir dedikodu yayılmış fakat Stanley onu bulmuşsa bu Norveçli kâşifi de bulacak bir Stanley'in çıkması temenni edilir.

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 4-5.

İzlanda Balık Avcıları

İzlanda'da hakkında birtakım bilgiler verilir. Ardından İzlanda balık avcılarının Morina balığı avlamak için çıktıkları uzun seferler ve yaşadıkları güçlükler anlatılır.

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 7.

Niçin? Çünkü

Dört soru cevap bulunur: Niçin sıcak bir odanın camları terler? Niçin kumaştan bir cepten çıkan para kendisinden daha sıcaktır? Niçin gök gürelediği sırada şemsin görüldüğü gibi yıldırımdan salim olduğumuzu anlarız? Niçin buhar ve balon gibi cisimler sukut edecek yerde yükselir?

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 – 06 Şaban 1315, s. 5-6.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

On soru-cevaba yer verilir: Niçin çok soğuk olduğu vakit ateş daha kızgın, daha parlaktır? Niçin yazda iyi yanmış bir ateşi güneşin ziyasına arz edecek olsak az zaman içinde söner? Niçin dağ tepelerinde ateş yakmak güçtür? Niçin bulutlar aynı yükseklikte değildir? Niçin yüksek dağlarda sedayı işittirebilmek için ziyadece bağırarak lazımdır? Niçin denizin dibinde bazı defa tatlı su bulunur? Niçin şimali denizleri ekseriya buz tutar? Niçin kışta kar yağar da yazda yağmaz? Niçin gemiciler bazı memalikte geceleri deniz suyunu kıvılcımlı görürler? Niçin kediler karanlıkta hayvanat-ı saireden daha iyi görürler?

S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 5-6.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Şu üç soru cevaplanır: Niçin nebatata yakın ikamet etmek sıhhate nâfidir? Niçin yağmurlu veya sıcak bir havada vücudumuzda bir ağırlık, yorgunluk, rahatsızlık hissederiz? Niçin kömüre ateş verdiğimizde üfürmekle daha çabuk yanar?

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 6-7.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Şu dört soru cevaplanır: Niçin iki kulağımız olduğu halde bir defa işitiriz? Niçin denizin dibine iyice kapanmış bir şişeyi diğer bir sıklet vasıtasıyla indirecek olsak şişe derhal dolar? Niçin bu havalide şark rüzgârı daimî surette kuru eser? Niçin adalarda veyahut deniz sahillerinde açılan kuyuların suyu tatlıdır?

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 5.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Beş soru cevaplanır: Niçin yağmur bazı defa büyük hacimde, fındık hatta yumurta büyüklüğünde yağar? Niçin menâtik-i harrede, mutedil ve soğuk havalı mahallerden ziyade fırtına olur? Niçin bazı defa şimşek çaktığını görüyoruz da yıldırım düştüğünü müşahede edemiyoruz? Niçin karın toprağa faydası vardır deriz? Niçin su ateşi söndürür?

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 6.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Rüzgârla ilgili altı soru cevaplanır: Niçin cenup rüzgârı nemli ve sıcak eser? Niçin şimalî rüzgârları daima soğuk olur? Niçin okyanustan geçen garp rüzgârları daima yağmur getirmiyor? Niçin biri çiçeğin rayıhası öğle zamanından ziyade akşamleyin hissedilir? Niçin çan ve çalar saatlerin sedaları uzak bir mesafeden işitildiği halde havanın fena olduğuna hüküm olunur? Niçin bir ada boş iken mefruş olduğu zamandan ziyade seda işitilir?

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 – 12 Ramazan 1315, s. 7.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Dört soruya cevap verilir: Niçin gürültü ile yanmakta olan bir odun parçasından kıvılcım da çıkar? Niçin denizin dibinde olan bir dalgıç sahilde söylenen sözleri iyice işitebilir? Niçin su ile dolu olan bir kabı ıslak bir bez ile sararak güneşe vaz' eylediğimizde kabın havi olduğu su serinler? Niçin gülün sıkleti onu hâsıl eden mevadın sıkletinden daha hafiftir?

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 5-6.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Üç soru cevaplanır: Niçin ucu açık olan bir enbubeyi (ince boru) su ile dolu olan bir kap içine daldırıp da üfürecektir olursak suyun yükselmekte olduğu görülür? Niçin yanmış olan bir cisim boşluk içinde söner? Niçin bazı mağaralarda dört ayaklı küçük hayvanlar telef olurlar da insanlar hiçbir hastalık bile hissetmezler?

S. 44, 05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315, s. 7.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Altı soru cevaplanır: Niçin su; tuz, şeker gibi mevadı eritir? Niçin tepesine kadar dolu olan bir şişenin suyu güçlülükle dökülür? Niçin su ile dolu bir kap buz tutduğunda kırılır? Niçin tavuk nebatatı mahveder? Niçin göl ve bataklıkların suları, nehir ve sair akarsulardan daha çabuk tabahhur eder? Niçin bazı membaların suları aynı miktarda akamazlar?

S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 5.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Dört soru cevaba yer verilir: Niçin kaynayan bir su fokurdar ve sathında habbeler hâsıl olur? Niçin büyük bir yağmurdan sonra nehir suları bulanır? Niçin burulmuş bir elmanın boşluk içinde buruşukluğu gider? Niçin sıcak su bir cisme soğuk sudan daha kolay dâhil olur?

S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 4-5.

Niçin? Çünkü (Şettâ)

Aşağıdaki beş soru cevaplanır: Niçin işçiler bir kuyuya inmezden evvel yanmış bir mum indirerek kuyuyu muayene ederler? Niçin ateş içine vâzı olunan bir taş kırılır veya patlar? Niçin paralarımızı safî altın ve gümüşten imal etmeyip de bakır ile tahlit ederiz? Niçin ayın ilk günlerinde kameri göremeyiz? Niçin soluklarımız kışın görünüyor da yazın görünmüyor?

S. 36, 08 Kânûnevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 7-8.

Bir Köpeğin Derece-i
Tesiri, Yeni Bir
Makine (Şettâ)

Köpeklerin sadakat duygusunun derecesini gösteren yaşanmış bir olay anlatılır. Hava durumu vs. tahmini yapan, tıp alanında da kullanılan, elektrikle çalışan bir aletin icadından bahsedilir.

3.2.19. Mütenevvia

A

A. (Ayn) A. (Ayn)

S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 9.

Kurbağaların Sigara
İçmesi (Mütenevvia)

Kedilerin kavun yiyişi, örümceklerin musikiye meraklı oluşu gibi ilginç bilgilere bir yenisi eklenir; kurbağaların sigara içebildiği söylenir.

E

Edhem İsmail (Eczacı)

S. 37, 18 Kânûnevvel 1313 – 06 Şaban 1315, s. 6.

Haşerat Avlayan Çiçek,
Balıklar İşitir mi?
İnsanın Yüreğinin
Vurması, Garip Bir
İstatistik (Mütenevvia)

Eczacı Edhem İsmail tarafından Dionaea yani sinekkapan bitkisinin haşeratı nasıl avladığı anlatılır. Hüseyin Muhiddin Efendi tarafından balıkların sağır olduğunu gösteren bir deney aktarılır ve bir insanın kalbinin dakikada, günde, senede vs. kaç kez attığının bilgisi verilir. İmza bulunmayan son parçada ise

Fransız bir istatistikçinin elli yaşında bir adamın ömrünün ne kadarını hangi eylemlere harcadığına dair bir hesap bulunur.

H

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 7-8.

Mütenevvia, Telgrafla
Gazete

20 Mayıs 1899'da İngiltere'nin Birmingham şehrinde meydana gelen fare baskını haberine yer verilir.

Ulaşım ve iletişim güçlüğü sebebiyle Sibirya'nın dünyada olan bitenlerden geç haberdar oluşundan ve buna bir çare olarak Petersburg'dan Sibirya'nın önemli şehirlerine çekilen hususi telgraf hatlarından bahsedilir.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 6.

Hayvanlarda Dostluk,
Arıların Sâî ve Gayreti,
Hayvanatın Sedâları
(Mütenevvia)

Mutfaktan kaçırdığı yemekleri ahırdaki ata götüren yardımsever bir köpeğin hikâyesi anlatılır. Bir sepet arının bir kilogram bal yapmak için 5 milyon 600 bin çiçeğin özünü toplaması gerektiği bilgisi aktarılır. Sesinin uzaktan işitilme derecesine göre hayvanlar sıralanır: en uzaktan aslanın sesinin işitileceği daha sonra çakal, eşek ve köpek sesinin geldiği; kuşlarda ise sıralamanın papağan, kartal, puhu şeklinde olduğu söylenir.

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 – 06 Şaban 1315, s. 6.

Haşerat Avlayan Çiçek,
Balıklar İştir mi?
İnsanın Yüreğinin
Vurması, Garip Bir
İstatistik (Mütenevvia)

Eczacı Edhem İsmail tarafından Dionaea yani sinekkapan bitkisinin haşeratı nasıl avladığı anlatılır. Hüseyin Muhiddin Efendi tarafından balıkların sağır olduğunu gösteren bir deney aktarılır ve bir insanın kalbinin dakikada, günde, senede vs. kaç kez attığının bilgisi verilir. İmza bulunmayan son parçada ise

Fransız bir istatistikçinin elli yaşında bir adamın ömrünün ne kadarını hangi eylemlere harcadığına dair bir hesap bulunur.

S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 6.

Lambaların İs
Çıkarmaması İçin Bir
Çare, Dünyada Olan
Nüfus, Bir ağaç ne
kadar müddette
gazeteye tebdil
edilebilir?
(Mütenevvia)

İlk iki parça Hüseyin Muhiddin Efendi'nin imzasını taşır. İlkinde lambaların is çıkarmaması için fitilinin henüz yeni iken ispiroto veya sirkeye batırılması önerilir. İkincisinde ise dünya nüfusunun ne kadar olduğu olduğu ve bu nüfusun kıtalara göre dağılımı aktarılır. İmza bulunmayan son parçada da Avustralya'da bir ağacın kâğıda dönüşme sürecinin süre tutularak deneyimlendiği ve bu dönüşüm için iki buçuk saat gerektiğinin tespit edildiği söylenir.

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 6-7.

Solmuş Çiçekleri
Tazelendirmek Çaresi,
Güneş Görmeyen
Kasaba, Arzın
Mesâhası ve Sıkleti
(Mütenevvia)

İlk bölümde solmuş çiçeklerin taze gözükmesi için bir yöntem önerilir. Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan ikinci kısımda Avusturya'daki bir maden kasabasından bahsedilir. Son bölümde ise dünyanın yüz ölçümü ve ağırlığı hakkında bilgi verilir.

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 6-7.

Örümcekten
Tahavvülât-ı
Havaiyyeyi İstidlâl
Etmek, Bir İstatistik
(Mütenevvia)

Hüseyin Muhiddin'in yazdığı ilk bölümde örümceğin hareketlerinin, hava değişimlerini barometreden daha iyi yansıttığı söylenir. Örümceğin yuvasını yapış şeklinin, hal ve hareketlerinin havaya dair verdiği haberler ayrıntılı şekilde açıklanır. İmzasız olan ikinci bölümde ise memâlik-i şahânedeki mekteplere dair bir istatistik verilir.

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 6-8.

Dünyadaki Körler,

Ülkelere göre nüfusun ne kadarının âmâ olduğuna dair

Maymunlarda Zekâ,
Kibritin mucidi kimdir?
(Mütenevvia)

bir istatistik verilir. Buna göre 10 milyonda 20 kişi ile en çok Rusya ve Portekiz’de, 10 milyonda 10 kişi ile en az Hollanda’da âmâ bulunduğu söylenir. Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan bölümde Hindistan’ın şarkında evcil bir maymunun yangından bir çocuğu kurtardığı anlatılır. Son bölümde ise insan hayatını kolaylaştıran icatların öneminden ve mucitlerin değerinden bahsedilir. Kibriti kimin, nasıl icat ettiği aktarılır.

S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 7.

Tavukların
Yumurtlaması
(Mütenevvia)

Tavukların yumurtlaması hakkında bilgi verilir. Hangi dönemlerde yumurtladıkları, bir tavuğun ömrü boyunca kaç yumurta verebileceği söylenir. Tavuğun daha çok yumurtlayabilmesi ve daha iyi yumurtaların meydana gelmesi için tavsiyelerde bulunulur.

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 7-8.

Ormanlar Hayatınıza
Hizmet Eder
(Mütenevvia)

Ağaç ve ormanların insanın ruh ve beden sağlığı üzerindeki etkileri anlatılır. Havayı temizleyip oksijen üretmeleri, havadaki nemi dağıtmaları gibi faydaları sıralanarak ormanların öneminden bahsedilir. Ağaç yetiştirmenin ve ormanların muhafazasının gerekliliği üzerinde durulur.

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 5-6.

Mütenevvia

“Keşfiyat-ı Garibeden” başlığı altında Alaska’da bulunan bir petrol gölü hakkında bilgi verilir, bu gölün etrafındaki arazinin de kömür madeni ile dolu olduğu belirtilir. “Tecârib-i Garibeden” başlıklı kısımda ise tırnaklarımızın dakikada bir metrenin bir milyonda ikisi kadar büyüdüğü söylenir ve elektrik ile ışığın bir saniyede kaç metre yol aldığı aktarılır.

S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 7-8.

İnek Ağacı, En Büyük
Gümüş Külçesi,
Müteharrık Bir Dağ,
Çalgılı Fare Kapanı,
Bir Garip İstatistik
Daha (Mütenevvia)

Amerika'nın büyük ormanlarında inek ağacı isminde bir ağaç bulunduğu söylenir ve bu ağacın özellikleri anlatılır. Dünyanın en büyük gümüş külçesinin rûmî 1313'te bir maden kazısı esnasında bulunduğu ve bu külçenin 1650 kg ağırlığında, 185 bin frank yani 809 bin 375 kuruş değerinde olduğu belirtilir. Amerika'da, Kolombiya Nehri yakınlarında bulunan bir dağın, temeli kum olduğu için yağmur yağdıkça nehre doğru yaklaştığı aktarılır. Bir gün bu dağ nehre vasıl olunca nehrin cereyanına mani olacağı ve bu yüzden bir göl oluşacağı ifade edilir. Evindeki farelerden şikâyetçi olan birinin, farelerin musikiye meraklı olduğunu keşfedip çalgılı bir fare kapanı yaptığı söylenir. Midesi kuvvetli, iştahı yerinde yetmiş yaşında bir adamın bu zamana kadar ortalama olarak bedeninin ağırlığından 1280 defa ziyade yemek eritmiş olduğu haberine yer verilir.

S. 11, 18 Haziran 1314 – 11 Safer 1315, s. 6-7.

Küçük Malûmat:
Londra'nın Mebânîsi,
Cemahir-i Müttetikada
Elektirik, Deniz
Dalgalarının Sürati
(Mütenevvia)

Mütenevyanın ilk bölümünde Hüseyin Muhiddin tarafından aktarılan üç istatistik paylaşılır. Birincisi; Londra'da son bir yılda yapılan bina sayısına, şehirdeki toplam bina sayısına ve bunun İngiltere'deki mebânînin ne kadarını teşkil ettiğine dairdir. İkincisinde; cemahir-i müttetikada senede telgraf ve telefon ile iletişime geçenlerin adedi, genel elektrik merkezlerinin sayısı, istimal edilen lamba miktarı, elektrik yollarının uzunluğu, elektrik ticareti sayesinde geçinen ahalinin sayısı verilir. Üçüncüsü ise rüzgârın şiddetine göre dalgaların ne kadar süratli olduğunu gösteren bir istatistiktir.

İmzasız olan diğer bölümde kısa kısa altı bilgi verilir.

Bunların konuları; dünyanın en kuzeyindeki memleket olan Norveç-Hammerfest'ten bir filin kuvvetine, Fransa'daki posta yollarından bir şişenin tıpasını açmanın kolay yoluna kadar çok çeşitlidir.

S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebülevvel 1316, s. 3.

Küçük Mâlûmat, Bir
Hamiyeti
Maârifperverane
(Mütenevvia)

Hüseyin Muhiddin'in yazdığı başlıksız olan ilk kısımda bir kuş yuvasındaki yavruların yediği kurt miktarı söylenir. Bir yuvanın bozulmasının, meyvelerin ne kadarının kurtlanmasına sebep olacağı hesap edilir. Böylelikle doğadaki düzene ve bu düzeni bozmamak gerektiğine dikkat çekilir. «Küçük Mâlûmat» başlıklı ikinci bölümde coğrafyaya dair kısa kısa bilgiler verilir. “Bir Hamiyet-i Maârifperverane” başlıklı üçüncü bölümde ise Mehmed Topçu Efendi'nin Mekteb-i Terakki'ye 130 adet Osmanlı lirası bağışladığı haberine yer verilir, kendisi takdir edilerek örnek gösterilir.

S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316, s. 7-8.

Mütenevvia

Mütenevvia'nın ilk bölümünde Amerika'da kâğıttan kundura imal edildiği; Almanya'da da kâğıt mamulâtının ilerlediği, kâğıttan suni diş bile yapıldığı söylenir. Ardından “Küçük Mâlûmat” başlığı ile devam edilir. “Küçük Mâlûmat”ın Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan kısmında, Fransa'da 1896 senesinde istihdam edilen memur sayısı ve memurların senelik maaşlarının miktarı aktarılır; birçok ülkenin mektep başına düşen kişi sayısını gösteren bir istatistik verilir. Yazının imzasız olan kalan kısımda ise Londra'daki doktor ve diş hekimi sayısı, dünyadaki hayvan çeşitlerinin sayısı, Fransa'daki musikişinasların sayısı gibi kısa kısa bilgiler verilir.

Mütenevvîa

S. 23, 10 Eylül 1314 – 06 Cemaziyelevvel 1316, s. 6-8.

Mütenevvîanın ilk bölümünde, Madagaskar'a seyahat eden yolcuların, adanın bazı cihetlerinde gördükleri garip bir ağaç tasvir edilir. Yeşil renkte ve otuz metre uzunluğunda olan bu ağacın büyük, açık bir yelpaze şeklini andıran yaprakları olduğu söylenir. Geniş ve uzun bir dalının üzerinde yirmi yirmi dört yaprağın bulunduğu, genişliği 2 metre olan her bir yaprağın sapının 2,5 metre uzunluğunda olduğu ifade edilir. Ağacın en dikkat çekici özelliğinin kurak zamanlarda gayet serin ve saf bir suyu bulundurması olduğu aktarılır. Bu suyun seyyahlar için kuyu suyu yerine geçtiği söylenir.

«Küçük Mâlûmat» başlıklı diğer bölümde ise Hüseyin Muhiddin tarafından dünyadaki en eski maden ocağından, altının ilk defa nasıl bulunduğundan bahsedilir. Devamında; dünyadaki en büyük ormanlar, kahvenin en çok üretildiği ülke, dünyadaki en hızlı konuşan kişi gibi konularda muhtelif bilgiler verilir. “Garip Selamlar” ve “Kuşlarda İştihâ” alt başlıkları ile de bazı ülkelerin garip selamlaşma âdetleri ve çeşitli cinslerde kuşların yemek yeme miktarları anlatılır.

S. 25, 24 Eylül 1314 – 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 5-6.

Sülükten Tahavvülât-1
Havâiyeyi İstidlâl
Etmek, Garip Bir
Muharebe, Vesâyâ-yı
Sihhiye, Küçük
Mâlûmat (Mütenevvîa)

Mütenevvîanın Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan kısmında sülûğün halinden hava durumunun nasıl tahmin edileceği anlatılır. Ardından “Garip Bir Muharebe” başlığı altında bir Fransız gazetesinde çıkan, Amerika'daki iki filin kavgasının anlatıldığı haber aktarılır. “Vesâyâ-yı Sihhiye” başlığı ile sağlığın korunması için kısa kısa tavsiyeler verilir. “Küçük Mâlûmat” başlığı altında ise muhtelif konularda kısa bilgiler verilir. Örneğin, Brezilya'da çok fare olduğu

için bunlardan kurtulmak üzere evlerde kedi yerine yılan beslendiği söylenir; yağ lekelerini çıkarmak için kolay bir yöntem anlatılır; dünyadaki en büyük bileği taşından bahsedilir.

S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 6-8.

Petrol Gazının Ateş
Kömürü Yerinde
İstîmal, Mendil nasıl
ihtirâ olundu?, Küçük
Mâlumat (Mütenevvia)

Mütenevvia'nın ilk kısmında; kömür ateşinden daha alevsiz fakat daha ziyade hararetili olan, güneş ve yağmurda kalsa bile bozulmayan, maliyetli olmayan, gaz kokusunun gayet az hissedildiği, petrolden alev alan bir cismin eczayı kimyevi ile taş haline getirildiği haberi verilir. İkinci kısımda, cep mendilinin tarihçesinden bahsedilir. Venedik'te kadınlar için istimal edildiği; mendil istimalinin İtalya'da başladığı, yavaş yavaş intişar ederek Fransa'ya kadar girdiği belirtilir. Mendilin Fransa'da kibar aileler nezdinde hüsn-i kabul gördüğü, süs olarak kıymetli kumaşlardan imal edildiği söylenir. Son kısımda ise "Küçük Mâlûmat" başlığı ile kısa kısa bilgiler verilir. Örneğin, sigara içme âdetini Romalıların başlattığı fakat tütün değil kamış ve adi marul yapraklarını kurutup içtikleri belirtilir

S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 8.

Bir Odanın İçinde
Şimşek Hâsıl Etmek,
Düello Hakkında
Kanun (Mütenevvia)

Karanlık bir odada ispirto, rakı ve alevle nasıl şimşek meydana getirileceği tarif edilir. Meksika'da düelloda ölen kişinin ailesinin kanunen koruma altına alınarak düelloyu kazanan kişi tarafından bakılmalarının mecbur kılındığı söylenir.

K

Kâmil (Bozdoğan'dan Somalizâde)

S. 21, 27 Ağustos 1314 – 22 Rebîülâhir 1316, s. 7-8.

Mütenevvia, Küçük
Mâlûmat

Kamil Efendi'nin yazdığı ilk bölümde Kuzey Amerika'da bulunan bir güvercin türünden bahsedilir.

Bu güvercinlerin göç ederken 11 12 kilometre uzunluğunda 1 kilometre genişliğinde bir sürü oluşturdukları söylenir. Böyle bir sürünün yalnız bir sırasında iki milyondan fazla güvercin olduğu tahmini ve bir olay aktarılır. Bahsi geçen olayda; sürünün bit bulut gibi güneşi örttüğü, bu durumun üç gün boyunca sürdüğü ve halkın da bundan istifade kuşları avladığı anlatılır. İkinci bölümde ise Kanarya Adalarından La Gomera’da ise çocukların bir ıslık lisanı oluşturdukları, her sesin bir ifadeye karşılık geldiği söylenir. Bu bölümün diğer haberinde ise ehlî hayvanların soğuğa tahammülünden bahsedilir. Tavşanın hararet-i dâhiliyesinin düşmediği on on beş derece soğuğa bile dayanabildiği belirtilirken at, eşek, katır ve köpek gibi hayvanların hareket edip hararet-i bedeniyelerini muhafaza etmediklerinde soğuktan müteessir olacakları söylenir.

Üçüncü bölümde de «Küçük Mâlûlmat» başlığı ile kısa kısa dokuz bilgiye yer verilir.

S

Servet (Siroz Mekteb-i İdâdî Talebesinden)

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 7-8.

Muktatafat-ı
Tarihiyyeden -
İttifakat-ı Garibe,
İstidlâl-i Hava
(Mütenevvia)

Birinci bölümde garip tesadüflere yer verilir. Hz. Muhammed’in (sas) doğumu, hicretin vuku bulması, Medîne-i Münevvere’ye varılması gibi önemli birkaç olay sıralanarak hepsinin pazartesi günü gerçekleştiği söylenir. Ardından «63» başlığı altında Hz. Muhammed’in (sas) 63 yaşında vefat ettiği gibi Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Ali’nin (radiyallâhu anhüm) de 63 yaşında şehit oldukları aktarılır. Devamında ise “8” ve “8000” başlıkları altında bu sayılarla ilgili tarihteki ilginç tesadüflere yer verilir.

Yazının ikinci bölümünde, bulutların renk ve konumlarından denizin renginden, kuşların uçuşlarından hareketle havanın nasıl olacağını yorumlanması öğretilir.

İmzasız

S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 6.

Japonyalıların Kâğıt
Elbisesi (Mütenevvia)

Japonyalıların, kuvvetli kâğıtlarını kumaş gibi kullandıkları, bunlardan elbise yaptıkları anlatılıyor. Bu elbiselerin, bildiğimiz diğer giysiler gibi vücudun tenffüsüne engel olmadığı, hafif ve dayanıklı oldukları aktarılıyor.

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 6.

Çocuklar Misafirhanesi
(Mütenevvia)

Bu yazıda ilkin, ABD’de New York’un White Plains ilçesinde bulunan Madam ve Mösyö Dot’un misafirhanesinden bahsedilir. Kendileri de cüce olan bu kimselerin yanlarında çalıştırdığı insanların hepsi cücedir. Yazının ikinci kısmında ise erkek ve kadınların boy ortalamalarından, ilginç fiziksel oranlardan -kollar yana doğru açıldığında ortaya çıkan ölçünün kişinin boyuna eşit olduğu gibi- bahsedilir.

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 6.

Dünyada En Büyük
Çakı (Mütenevvia)

ABD’deki Cincinnati tüccarından birinde 560 parçalı bir çakı bulunduğu, bunun Alman bir işçi tarafından tam bir sene çalışılarak imal edildiği, 2500 Frank değerinde olduğu anlatılır; devamında ise Sheffield’da bundan daha büyük bir çakının mevcut olduğundan bahsedilir. 1831 parçadan oluşan bu çakının Jonathan Kurvak tarafından yapıldığı ifade edilir.

Niagara'dan Yüksek
Bir Şelale, Yazın Serin
Su İstihsal Etmenin Bir
Çaresi (Mütenevvia)

S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebûlâhir 1315, s. 7-8.

İki Amerikalı kâşifin Venezuela'da Niagara'dan daha büyük bir çağlayanı keşfettikleri söylenir ve bu çağlayana dair bilgiler verilir.

Yazının ikinci bölümünde ise suyu soğuk tutmanın basit bir yolu anlatılır. Su doldurula bir kovanın sonra üzeri bir fanila parçası ile örtülür ve etrafı sicimle iyice sarılarak serin bir yerde bırakılır. Bir süre sonra kovanın içindeki suyun, havadan daha soğuk hale geleceği söylenir.

Mütenevvia

S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 7.

İki ilginç habere yer verilir. İlki, bir Amerikalının 1 frak 25 santime ada alışı ve bu adada mükemmel bir ev yaptırıp yaşaması hakkındadır. İkincisi ise İngiltere'de yapılan bir balık avı üzerinedir. Bir fener denize daldırılmasıyla epeyce balık bu ışık kaynağına yönelmiş ve avlanmıştır.

Mütenevvia

S. 22, 04 Eylül 1313 – 19 Rebûlâhir 1315, s. 7-8.

Göz vasıtasıyla bir adamın ne kadar uzakta olduğunu tayin edilişi ve kola cevizi hakkında bilgi verilir.

Mütenevvia

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 7.

Mürekkep otu hakkında bilgi verilir. Bu bitkiden pratik bir şekilde mürekkep elde etme yolundan ve hâsıl olan mürekkebin kalitesinden bahsedilir.

Dünyanın En Büyük
Ekmekçisi, Bir Hesap
Makinesi (Mütenevvia)

S. 27, 09 Teşrînievvel 1313 - 25 Cemaziyelevvel 1315, s. 8.

New York Brooklyn'de günde 75 bin ekmek çıkaran bir fırından ve ilk hesap makinesi ile gelişmiş bir versiyonundan bahsedilir.

İç Yağı Ağacı, Hatt-1
İstivadan Kutub-1
Şimaliyye'ye En Yakın
Memleket
(Mütenevvia)

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313 - 02 Cemâziyelâhir 1315,
s. 7.

İç yağ ağacı ve Yeni Zelanda'nın Dunedin şehri
hakkında bilgi verilir.

S. 29, 23 Teşrînievvel 1313 – 09 Cemâziyelâhir 1315,
s. 7-8.

Muzikalı Uçurtma, Bir
Sabun Madeni
(Mütenevvia)

Bahar mevsiminin gelişi ile uçurtma mevsiminin
başladığı, Çinlilerin pek eski zamandan beri uçurtma
yaptığı, hatta uçurtmanın ilk defa Çinliler tarafından
yapılmış olabileceği söylenir. Yükseldikçe ses çıkaran
bir uçurtmanın nasıl yapılacağı anlatılır. Tarlada
çalışan işçilerin can sıkıntılarını gidermek için ara sıra
uçurtma uçurdıkları söylenir. Çocuklara bir eğlence
aracı olarak uçurtma yapmaları tavsiye edilir ama
uçurtmayı uçurmak için komşularının damlarına
çıkamaları hususunda uyarı yapılır.

Diğeri, Central Pasific Trenyolu geçitlerinden birinde
bir sabun madeni bulunduğu haberidir. Sadece iyi
sabunların çıkarıldığı bu tarz bir madene ilk defa
rastlandığı söylenir.

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313 - 16 Cemâziyelâhir 1315,
s. 5-6.

Köylüler havanın nasıl
olacağını neden
bilirler? (Mütenevvia)

Köylülerin, hayvanların hareketlerinden havanın
durumunu tahmin ettikleri anlatılır. Hayvanların hangi
hareketinin neyi gösterdiğine dair birçok örnek verilir.
Örneğin, güvercinlerin ovada yuvalarından uzağa
uçmalarının havanın güzel olacağına delalet ettiği
söylenir.

Tütünün Çocuklara
Mazarratı, Isırğanın
Faidesi (Mütenevvia)

S.32, 13 Teşrînisânî 1313-30 Cemâziyelâhir 1315, s. 6.

Birinci kısımda, Amerikalı bir doktorun tütünün zararını ispatlamak üzere yaptığı bir deneyden bahsedilir: Bir okulda sene başında ve sonunda çocukların boy ve kiloları ölçülür. Tütün içen çocukların boylarının uzamadığı ve zayıfladıkları tespit edilir hatta kuvve-i akliyelerinde de bir azalma söz konusu olduğu söylenir. İkinci kısımda ise ısırğan otunun, burun kanaması ve yanık tedavisinde nasıl kullanılacağı anlatılır.

Uzun Tırnaklılar,
Dahomey Yılanları
(Mütenevvia)

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 6.

İlk haberde, Çin’de bilhassa Hindiçin’de uzun tırnaklı olmanın asalet ve diyanet alameti olarak görüldüğü anlatılır. Ruhban sınıfından olan kişilerin tırnaklarının yarım metre kadar uzun olabildiği söylenir. İkinci haberde ise Dahomey’de yılanların kutsal kabul edildiği ve onlara nasıl hürmet gösterildiği anlatılır.

Odundan Ekmek,
Dünyada En Büyük
Kümes (Mütenevvia)

S. 35, 03 Kânûnevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 6.

İlk yazıda 1834 senesinde Profesör Autenrieth de Tubingue’nin bir ağacın odunundan lifler hazırlayıp bunları değirmende un haline getirdiği, bu unun lezzet ve kokusunun sair unlardan farklı olmadığı, maya karıştırılarak bu undan ekmek ve poğaçaya yapıldığı anlatılır. 1870 Paris Kuşatması’nda böyle odundan yapılmış ekmeklerin tevzî edildiği de aktarılır.

İkinci yazıda ise Amerika’da, Isaac Wilbour’un, Rhode Island çiftliğinde içinde beş bin tavuk bulunan bir kümesinin olduğu söylenir. Bu tavukların senede iki milyondan fazla yumurta verdiği belirtilir. Kümesteki yapı, hayvanların beslenişi anlatılır.

Haşerat Avlayan Çiçek,
Balıklar İştir mi?
İnsanın Yüreğinin
Vurması, Garip Bir
İstatistik (Mütenevvia)

S. 37, 18 Kânûnevvel 1313 – 06 Şaban 1315, s. 6.

Eczacı Edhem İsmail tarafından Dionaea yani sinekkapan bitkisinin haşeratı nasıl avladığı anlatılır. Hüseyin Muhiddin Efendi tarafından balıkların sağır olduğunu gösteren bir deney aktarılır ve bir insanın kalbinin dakikada, günde, senede vs. kaç kez attığının bilgisi verilir. İmza bulunmayan son parçada ise Fransız bir istatistikçinin elli yaşında bir adamın ömrünün ne kadarını hangi eylemlere harcadığına dair bir hesap bulunur.

Lambaların İs
Çıkarmaması İçin Bir
Çare, Dünyada Olan
Nüfus, Bir ağaç ne
kadar müddette
gazeteye tebdil
edilebilir?
(Mütenevvia)

S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 6.

İlk iki parça Hüseyin Muhiddin Efendi'nin imzasını taşır. İlkinde lambaların is çıkarmaması için fitilinin henüz yeni iken ispirto veya sirkeye batırılması önerilir. İkincisinde ise dünya nüfusunun ne kadar olduğu ve bu nüfusun kıtalara göre dağılımı aktarılır. İmza bulunmayan son parçada da Avustralya'da bir ağacın kâğıda dönüşme sürecinin süre tutularak deneyimlendiği ve bu dönüşüm için iki buçuk saat gerektiğinin tespit edildiği söylenir.

Solmuş Çiçekleri
Tazelendirmek Çaresi,
Güneş Görmeyen
Kasaba, Arzın
Mesâhası ve Sıkleti
(Mütenevvia)

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 6-7.

İlk bölümde solmuş çiçeklerin taze gözükmesi için bir yöntem önerilir. Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan ikinci kısımda Avusturya'daki bir maden kasabasından bahsedilir. Son bölümde ise dünyanın yüz ölçümü ve ağırlığı hakkında bilgi verilir.

Örümcekten
Tahavvülât-ı
Havaiyyeyi İstidlâl
Etmek, Bir İstatistik
(Mütenevvia)

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 6-7.

Hüseyin Muhiddin'in yazdığı ilk bölümde örümceğin hareketlerinin, hava değişimlerini barometreden daha iyi yansıttığı söylenir. Örümceğin yuvasını yapış şeklinin, hal ve hareketlerinin havaya dair verdiği haberler ayrıntılı şekilde açıklanır. İmzasız olan ikinci

bölümde ise memâlik-i şahânedeki mekteplere dair bir istatistik verilir.

S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 6-8.

Dünyadaki Körler,
Maymunlarda Zekâ,
Kibritin mucidi kimdir?
(Mütenevvia)

Ülkelere göre nüfusun ne kadarının âmâ olduğuna dair bir istatistik verilir. Buna göre 10 milyonda 20 kişi ile en çok Rusya ve Portekiz’de, 10 milyonda 10 kişi ile en az Hollanda’da âmâ bulunduğu söylenir. Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan bölümde Hindistan’ın şarkında evcil bir maymunun yangından bir çocuğu kurtardığı anlatılır. Son bölümde ise insan hayatını kolaylaştıran icatların öneminden ve mucitlerin değerinden bahsedilir. Kibriti kimin, nasıl icat ettiği aktarılır.

S. 44, 05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315, s. 3-6.

Yine Kibrit (Kibritin
Tarihi) (Mütenevvia)

Tarihte ateş yakmak için kullanılan maddelerden, kibritin icadından ve kimya alanındaki yeni keşiflerle 19. yüzyıla kadar geçirdiği dönüşümlerden bahsedilir.

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 7-8.

Sütün Muhafazası
(Mütenevvia)

Sütün bozulmaması için üç yöntem anlatılır. İlki sütü 75 derecede ısıtıp havasız bir yerde saklama, ikincisi yoğunlaştırma, üçüncüsü ise pastörize etmedir.

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 7-8.

Mütenevvia, İki Başlı
Bir Yılan

Kuzey Amerika’da bulunan, yaprakları daima kuzeyi gösteren bir bitkiden bahsedilir. Afrika’da iki başlı garip bir yılan bulunduğu söylenir ve fiziksel özellikleri anlatılır. Afrika ve Amerika’nın sıcak iklimlerinde yetişen bir bitkiyi yiyen hayvanların tüylerinin döküldüğü, ama hayvanların aynı bitkiyi yemeye devam ettiği takdirde tüylerinin eskisinden çok daha mükemmel olarak büyüdüğü aktarılır.

Amerika'da Cordillera Dağları'nda bulunan, üç dört metre yüksekliğindeki Mela ağaçları hakkında bilgi verilir. Son konu ise yüksüğün icadıdır.

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 7.

Kusur-ı Basar
(Mütenevvia)

Uzağı görememenin hangi sebeplerden kaynaklandığı açıklanır, bu bağlamda yapılmış bir deney aktarılır.

S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 6-7.

Yeni Bir Ada, Kutub-ı
Şimaliyeye Yakın Bir
Otel (Mütenevvia)

Labuan şehri karşısında birdenbire ortaya çıkan yeni bir adadan bahsedilir, adanın zuhurunun deprem kaynaklı olduğu belirtilir. Kuzey Kutbu'nda bulunan bir otel hakkında bilgi verilir.

S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 5-6.

Mükâfat, İkramiye,
Câize (Mütenevvia)

Mükâfat, ikramiye ve câizenin ne olduğu anlatılır. Aralarındaki farklar birçok örnek üzerinden izah edilir.

S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 7-8.

Asya'da Cüceler, 68
Katlı Bir Bina, Arabî
Ayların Vech-i
Tesmiesi
(Mütenevvia)

Asya'nın Pamir mevkisinde ateşperest bir cüce halkın bulunduğu bahsedilir. Burada hayvanların da küçük cüsseli olduğu belirtilir. Yiyeceğin pek az olduğu bu yerde, kıtlığın etkisi sebebiyle insan ve hayvanların gelişemediği ifade edilir. New York'ta 68 katlı bir yapının inşa edildiği ve dünyadaki en yüksek bina olduğu aktarılır. Hicri takvimde kullanılan Arabî ayların isimlerinin verilmiş sebepleri anlatılır.

S. 4, 30 Nisan 1314 – 21 Zilhicce 1315, s. 6-7.

Bir Amerikalı Def'aten
Kaç Sanat İcra Eder?,
Balina Balıklarının
Tûl-i Ömürleri
(Mütenevvia)

İlk bölümde, Amerika'da insanların birden fazla işle uğraştığı, birçok vasa sahip oldukları aktarılır. Birçok mesleği aynı anda icra eden insanları sayesinde Amerika'nın köylerinde dahi hiçbir şeyden mahrum kalınmayacağı, her türlü hizmetin alınabileceği ifade

edilir. İkinci bölümde ise balinaların uzun ömürlü hayvanlar olduğunu gösteren bir olay anlatılır.

S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 7-8.

İnek Ağacı, En Büyük
Gümüş Külçesi,
Müteharrık Bir Dağ,
Çalgılı Fare Kapanı,
Bir Garip İstatistik
Daha (Mütenevvia)

Amerika'nın büyük ormanlarında inek ağacı isminde bir ağaç bulunduğu söylenir ve bu ağacın özellikleri anlatılır. Dünyanın en büyük gümüş külçesinin rûmî 1313'te bir maden kazısı esnasında bulunduğu ve bu külçenin 1650 kg ağırlığında, 185 bin frank yani 809 bin 375 kuruş değerinde olduğu belirtilir. Amerika'da, Kolombiya Nehri yakınlarında bulunan bir dağın, temeli kum olduğu için yağmur yağdıkça nehre doğru yaklaştığı aktarılır. Bir gün bu dağ nehre vasıl olunca nehrin cereyanına mani olacağı ve bu yüzden bir göl oluşacağı ifade edilir. Evindeki farelerden şikâyetçi olan birinin, farelerin musikiye meraklı olduğunu keşfedip çalgılı bir fare kapanı yaptığı söylenir. Midesi kuvvetli, iştahı yerinde yetmiş yaşında bir adamın bu zamana kadar ortalama olarak bedeninin ağırlığından 1280 defa ziyade yemek eritmiş olduğu haberine yer verilir.

S. 6, 14 Mayıs 1314 – 06 Muharremü'l-haram 1315, s. 3-4.

Garip Bir İstatistik,
Küçük Malûmat -
Rusyanın Nüfusu
(Mütenevvia)

“Garip Bir İstatistik” başlığı altında tırnakların uzamasına dair bir istatistiğe yer verilir. Genç yaşlı, sıhhatli hasta, yaz kış fark etmeksizin tırnakların hep aynı ölçüde uzadığı; sağ eldeki tırnakların sol eldeki tırnaklara göre, başparmaktaki tırnağın ise serçe parmaktakine göre daha çabuk ve fazla uzadığı söylenir. El tırnaklarının senede 4 cm büyüdüğü, yetmiş yaşında birinin ömrü boyunca 6 metre tırnak uzattığı ve 86 defa tırnak yenilediği aktarılır.

“Küçük Malûmat - Rusyanın Nüfusu” başlığıyla Rusya'nın yarım asırda (1851-1897) nüfusunu iki kat arttırdığı haberine yer verilir. Ardından başlıksız bir bölüme geçilerek dünyada 5.450.000 km uzunluğunda demir yolunun bulunduğu; bunun 242.000 kilometresinin Kuzey Amerika'da, 39.570 kilometresinin Almanya'da, 24.234 kilometresinin Fransa'da, 31.698 kilometresinin İngiltere'de, 28.518 kilometresinin Rusya'da, 24.708 kilometresinin ise Avusturya'da olduğu belirtilir. Başlıksız olan bir diğer bölümde ise kurşun kalemle yazılan yazıları silmek için imal edilen lastiğin mucidinin seyyah-ı meşhur Macellan olduğu, Macellan kauçuğu kullanana kadar silme işlemi için ekmek kırıntılarının kullanıldığı ifade edilir.

S. 7, 21 Mayıs 1314 – 13 Muharremü'l-haram 1315, s. 6-7.

Otuz Günde Devriâlem,
On Sekiz Milyar Yüz
Kilometre Tûlünde Bir
İplik (Mütenevvîa)

Birinci kısımda, mevcut tren yolları ve deniz yolculukları vasıtasıyla otuz günde dünyanın dolaşabileceği belirtilerek bunu kanıtlayan bir rota çizilir. Teknoloji ilerledikçe daha kısa süren yolculuklar yapılacağı ifade edilir.

İkinci kısımda, Fransa'nın Lyon şehrinde hâsıl olan iplik miktarına, bu miktarın kaç koza gerektirdiğine dair bir istatistik paylaşılır. İpliğin uzunluğunun anlaşılması için örnekler verilir.

S. 8, 28 Mayıs 1314 – 20 Muharremü'l-haram 1315, s. 5-7.

İki Küçük Çocuk
Tarafından Devriâlem,
Kongo Zencileri

İlk bölümde; Kaliforniya'da bulunan küçük yaşta iki kardeşin, Transvaal, Johannesburg'da altın madenlerinde çalışan babalarının yanında gitmek üzere

Nezinde Telgraf,
Uçurtmanın mucidi
kimdir? (Mütenevvia)

yaptıkları aktarmalı, uzun yolculukları anlatılır. İkinci bölümde, Kongo’da bir haberleşme vasıtası olarak davulların nasıl kullanıldığı anlatılır. Üçüncü bölümde uçurtmanın, MÖ üçüncü asırda Çin hükümdarı Han Xin’in toprağına katmak istediğı şehirle ordusu arasındaki mesafeyi ölçmek amacı ile bulunduğu anlatılır.

S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 7-8.

Kırlangıç Kuşları,
Küçük Malûmat: Ezik
Bir Uzva İlaç, Çehre ve
Ellerde Hâsıl Olan Sarı
Lekelere İlaç, Mâşiyen
Devriâlem
(Mütenevvia)

Bir ova üzerinde bulunan kumaş fabrikasına yüzlerce kırlangıcın yuva yaptığı haberi aktarılır. Kırlangıçların mesai başladığında dışarı çıktıkları, paydos zili çaldığı an fabrikaya geri döndükleri söylenir. Dirsek, topuk gibi ezilen uzuvların ağrılarını dindirmek ve el ile yüzdeki güneş lekelerini gidermek için iki tarif verilir. Dünyanın çevresini yürüyerek dolaşan bir gezginin haberine yer verilir. Seyahatinde başına gelenlerden, seyahatinin rotasından ve yol hesaplarından, yürüyerek seyahat etmenin avantajlarından bahsedilir.

S. 11, 18 Haziran 1314 – 11 Safer 1315, s. 6-7.

Küçük Malûmat:
Londra’nın Mebânîsi,
Cemahir-i Müttetikada
Elektirik, Deniz
Dalgalarının Sürati
(Mütenevvia)

Mütenevyanın ilk bölümünde Hüseyin Muhiddin tarafından aktarılan üç istatistik paylaşılır. Birincisi; Londra’da son bir yılda yapılan bina sayısına, şehirdeki toplam bina sayısına ve bunun İngiltere’deki mebânînin ne kadarını teşkil ettiğine dairdir. İkincisinde; cemahir-i müttetikada senede telgraf ve telefon ile iletişime geçenlerin adedi, genel elektrik merkezlerinin sayısı, istimal edilen lamba miktarı, elektrik yollarının uzunluğu, elektrik ticareti sayesinde geçinen ahalinin sayısı verilir. Üçüncüsü ise rüzgârın şiddetine göre dalgaların ne kadar süratli olduğunu gösteren bir istatistiktir.

İmzasız olan diğer bölümde kısa kısa altı bilgi verilir. Bunların konuları; dünyanın en kuzeyindeki memleket olan Norveç-Hammerfest'ten bir filin kuvvetine, Fransa'daki posta yollarından bir şişenin tıpasını açmanın kolay yoluna kadar çok çeşitlidir.

S. 12, 25 Haziran 1314 – 18 Safer 1315, s. 7-8.

Küçük Malûmat
(Mütenevvia)

Sineklerin ağırlığı, dünyanın en soğuk şehri, dağlara çıkan şimendiferler, Helgoland Adası, suyun az bulunduğu yerlerde susuzluğu dindirmek için yapılabilecekler, kurşun kalemin bulunduğu tarih gibi muhtelif konular üzerine art arda ve kısa kısa birçok bilgi verilir.

S. 13, 02 Temmuz 1314 – 25 Safer 1316, s. 7-8.

Küçük Mâlûmat
(Mütenevvia)

İlk bölümde su içmenin zarar vereceği durumlar anlatılarak uyarı ve tavsiyelerde bulunulur. İkinci bölümde “Küçük Mâlûmat” başlığı altında lamba şişelerinin, uzun tek dürbünlerin kim tarafından ve ne zaman icat edildiği gibi kısa kısa beş bilgi verilir.

S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebûlevvel 1316, s. 3.

Küçük Mâlûmat, Bir
Hamiyeti
Maârifperverane
(Mütenevvia)

Hüseyin Muhiddin'in yazdığı başlıksız olan ilk kısımda bir kuş yuvasındaki yavruların yediği kurt miktarı söylenir. Bir yuvanın bozulmasının, meyvelerin ne kadarının kurtlanmasına sebep olacağı hesap edilir. Böylelikle doğadaki düzene ve bu düzeni bozmamak gerektiğine dikkat çekilir. “Küçük Mâlûmat” başlıklı ikinci bölümde coğrafyaya dair kısa kısa bilgiler verilir. “Bir Hamiyet-i Maârifperverane” başlıklı üçüncü bölümde ise Mehmed Topçu Efendi'nin Mekteb-i Terakki'ye 130 adet Osmanlı lirası bağışladığı haberine yer verilir, kendisi takdir edilerek örnek gösterilir.

S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebülevvel 1316, s. 6-7.

Küçük Mâlûmat
(Mütenevvia)

Art arda birçok kısa bilgi verilir. Buhar makinesinin mucidinin Denis Papin olduğu, bir güvercinin 300 metreye kadar yükselebildiği, dünyada senede 950 milyon kg yün imal edildiği söylenir. Yanık tedavisi için bir tarif, zaman tasarrufu için ufak bir plan ve yumurtanın taze olup olmadığını anlamak için bir yöntem anlatılır. Posta pulunun ilk defa nerede ve kim tarafından kullanıldığı, resim yapılacak bir sayfanın nasıl şeffaflaştırılacağı, Belçika’da okuma bilmeyenlerin cinsiyete göre adedi aktarılır. Hindistan’ın Amritsar şehrinden bahsedilir ve yine Hindistan’ın şehirlerinden Madras’ın dünyadaki en yüksek ölüm oranına sahip olduğu söylenir.

S. 16, 23 Temmuz 1314 – 16 Rebülevvel 1316, s. 7.

Küçük Mâlûmat

Dünya genelinde yüz milyon kişinin İngilizce konuştuğu bilgisi aktarılır. Avrupa’nın nüfusunun on sene evvel 343 milyonken bugün 380 milyon olduğu söylenerek neşredilen bir istatistiğe yer verilir. Bu istatistik, ülkelere göre nüfus bilgisini gösterir. Söz konusu ülkeler şunlardır: Rusya ve Finlandiya, Almanya, Avusturya ve Macaristan, Hükümât-i Müttehida, Fransa, İtalya, İspanya, Belçika, Devlet-i Aliyye, Romanya, Portekiz, İsveç, Hollanda, Bulgaristan, İsviçre, Yunanistan, Danimarka, Sırbistan, Norveç.

S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316, s. 7-8.

Mütenevvia

Mütenevvia’nın ilk bölümünde Amerika’da kâğıttan kundura imal edildiği; Almanya’da da kâğıt mamulâtının ilerlediği, kâğıttan suni diş bile yapıldığı söylenir. Ardından “Küçük Mâlûmat” başlığı ile devam

edilir. “Küçük Mâlûmat”ın Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan kısmında, Fransa’da 1896 senesinde istihdam edilen memur sayısı ve memurların senelik maaşlarının miktarı aktarılır; birçok ülkenin mektep başına düşen kişi sayısını gösteren bir istatistik verilir. Yazının imzasız olan kalan kısımda ise Londra’daki doktor ve diş hekimi sayısı, dünyadaki hayvan çeşitlerinin sayısı, Fransa’daki musikişinasların sayısı gibi kısa kısa bilgiler verilir.

S. 19, 13 Ağustos 1314 – 08 Rebûlâhir 1316, s. 5-6.

Mütenevvia

Mütenevvia’nın ilk kısmında yaşanmış bir olay anlatılır: 18. asır riyaziyesinden meşhur Poisson hâlet-i nezinde iken etrafında toplananlar onu konuşturmaya, ondan bir söz duymaya çalışır ama başaramazlar. Aralarından biri onu konuşturabileceğini söyleyerek kendisine 12’nin karesini sorar. X 144 cevabını verir. Koca âlimin son sözü bu olur. “Küçük Mâlûmat” başlıklı diğer bölümde ise kısa kısa birçok bilgi verilir. Örneğin, Afrika’daki demir yollarından, Almanya’nın ihracat miktarından, dünyadaki en uzun telefon hattının Şikago’da olduğundan bahsedilir.

S. 20, 19 Ağustos 1314 – 14 Rebûlâhir 1316, s. 8.

Mütenevvia

Amerikalı Walter Wellman’ın, “Frithjof” isimli gemisiyle 28 Temmuz 1314’te memâlik-i kutbiyye doğru yola çıktığı söylenir; bu seyahatin amacının, Kuzey Kutbu’na gitmek ve François-Joseph arazisinin henüz meçhul olan kuzey tarafını keşfetmek olduğu belirtilir. François-Joseph arazisinin güneydoğudaki burnundan yola çıkacak üç kişinin ise kendisinden haber alınamayan seyyah Andrey’i bulmaya gideceği söylenir ve yolculuk planları anlatılır.

Mütenevvia

S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316, s. 7-8.

İsviçre'nin peynir yapımında çok iyi olduğu hatta peynircilik okullarının bile bulunduğu söylenir. Bazı ünlü peynir çeşitlerinde bulunan bakteri miktarları belirtilir. Örneğin Emmental peynirinin 1 gramında 90 ila 140 bin bakteri bulunduğu bunların 61 günde 800 bine ulaştığı söylenir. “Küçük Mâlûmat” başlıklı ikinci bölümde ise fildişi ihracatına, en çok hastalığın görüldüğü ülkelere ve İngiltere'deki balık avına dair istatistikler verilir; dünyadaki en yüksek ve derin yerlerden bahsedilir.

Mütenevvia

S. 23, 10 Eylül 1314 – 06 Cemaziyelevvel 1316, s. 6-8.

Mütenevvia'nın ilk bölümünde, Madagaskar'a seyahat eden yolcuların, adanın bazı cihetlerinde gördükleri garip bir ağaç tasvir edilir. Yeşil renkte ve otuz metre uzunluğunda olan bu ağacın büyük, açık bir yelpaze şeklini andıran yaprakları olduğu söylenir. Geniş ve uzun bir dalının üzerinde yirmi yirmi dört yaprağın bulunduğu, genişliği 2 metre olan her bir yaprağın sapının 2,5 metre uzunluğunda olduğu ifade edilir. Ağacın en dikkat çekici özelliğinin kurak zamanlarda gayet serin ve saf bir suyu bulundurması olduğu aktarılır. Bu suyun seyyahlar için kuyu suyu yerine geçtiği söylenir. “Küçük Mâlûmat” başlıklı diğer bölümde ise Hüseyin Muhiddin tarafından dünyadaki en eski maden ocağından, altının ilk defa nasıl bulunduğu bahsedilir. Devamında; dünyadaki en büyük ormanlar, kahvenin en çok üretildiği ülke, dünyadaki en hızlı konuşan kişi gibi konularda muhtelif bilgiler verilir. “Garip Selamlar” ve “Kuşlarda İştihâ” alt başlıkları ile de bazı ülkelerin garip selamlaşma âdetleri ve çeşitli cinslerde kuşların yemek yeme miktarları anlatılır.

Küçük Mâlûmat

S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 7.

Filadelfia’da bulunan dünyadaki en büyük çalar saatten, New Jersey eyaletinde yer alan Elizabeth şehrindeki Stefanson Karargâhı’nda bulunan 100 metrelik saatten bahsedilir. Ağaçların diğer vakitlere nispeten bazı saatlerde daha çok büyüdüğü söylenir ve bunun hakkında bir istatistik verilir. Ayrıca kuş kafeslerinde meydana gelen kokudan kurtulmak için bir yöntem anlatılır.

S. 25, 24 Eylül 1314 – 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 5-6.

Sülükten Tahavvülât-ı
Havâiyeyi İstidlâl
Etmek, Garip Bir
Muharebe, Vesâyâ-yı
Sıhhiye, Küçük
Mâlûmat (Mütenevvia)

Mütenevianın Hüseyin Muhiddin tarafından yazılan kısmında sülüğün halinden hava durumunun nasıl tahmin edileceği anlatılır. Ardından «Garip Bir Muharebe» başlığı altında bir Fransız gazetesinde çıkan, Amerika’daki iki filin kavgasının anlatıldığı haber aktarılır. “Vesâyâ-yı Sıhhiye” başlığı ile sağlığın korunması için kısa kısa tavsiyeler verilir. “Küçük Mâlûmat” başlığı altında ise muhtelif konularda kısa bilgiler verilir. Örneğin, Brezilya’da çok fare olduğu için bunlardan kurtulmak üzere evlerde kedi yerine yılan beslendiği söylenir; yağ lekelerini çıkarmak için kolay bir yöntem anlatılır; dünyadaki en büyük bileği taşından bahsedilir.

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 6-7.

Küçük Mâlûmat
(Mütenevvia)

Fransa’da 1897 senesinde sarf olunan tütün miktarı ve bu yüzden harcanan para miktarı verilir. Tütünün zararlı olduğu ve paranın boşa gittiği belirtilir.

Garip inançlara sahip, Güney Afrika’daki bir kabilede bahsedilir; bu kabilede yağmurun yağmasını engellemek suçuyla birinin cezaya çarptırılacağı; hava bulutlu iken tarlaya gitmenin tehlikeli kabul

edildiği; dolu yağışının şerrinden korunmak için tarlaya kazık çakıldığı söylenir.

Mütenevviyanın geri kalan kısmında kısa kısa bilgiler verilir; leyleklerin bir saatte katettiği mesafenin ne kadar olduğu, Alaska’da Eskimoların ve altın arayıcılarının çocukları için bir mektep açıldığı, Amerika’da bir günde neşredilen gazete miktarı gibi.

S. 28, 15 Teşrinievvel 1314, s. 7-8.

Arılardan Kışı İstidlâl,
Küçük Mâlûmat
(Mütenevvia)

“Arılarda Kışı İstidlâl” başlıklı ilk kısımda arıların iç güdüleriyle kışın sert geçeceğini tahmin edebildikleri söylenir. Sıcaklık sıfıra yakın bir derecede olduğu zaman, arıların kovanlarından dışarıya çıkmadıkları belirtilir. Bu yüzden kışın şiddetli olup olmayacağını anlamak için arıların kovanlarını muayene etmek, kovanların derinine balmumu sıvayıp sıvamadıklarını gözden geçirmek gerektiği söylenir. “Küçük Mâlûmat” başlıklı diğer kısımda ilk olarak Madagaskar adasındaki Betsimisarakaların garip bir âdetinden bahsedilir. Bu insanların, dileklerinin kabulü için yüksek bir tepede bulunan bir mezara gidip dua ettikleri; dilekleri gerçekleştiğinde ise buraya yeniden gelerek kurban kesip kurbanın kanını içtikleri söylenir. Ardından Fransız gazetelerinden birinin neşrettiği, 2072’deki dünya nüfusuna dair tahminde bulunulan, hayali ve garip bir istatistiğe yer verilir.

S. 30, 29 Teşrinievvel 1314, s. 6-8.

Petrol Gazının Ateş
Kömürü Yerinde
İstîmal, Mendil nasıl
ihtirâ olundu?, Küçük
Mâlumat (Mütenevvia)

Mütenevvia’nın ilk kısmında; kömür ateşinden daha alevsiz fakat daha ziyade hararetli olan, güneş ve yağmurda kalsa bile bozulmayan, maliyetli olmayan, gaz kokusunun gayet az hissedildiği, petrolden alev alan bir cismin eczayı kimyevi ile taş haline getirildiği

haberi verilir. İkinci kısımda, cep mendilinin tarihçesinden bahsedilir. Venedik'te kadınlar için istimal edildiği; mendil istimalinin İtalya'da başladığı, yavaş yavaş intişar ederek Fransa'ya kadar girdiği belirtilir. Mendilin Fransa'da kibar aileler nezdinde hüsn-i kabul gördüğü, süs olarak kıymetli kumaşlardan imal edildiği söylenir. Son kısımda ise “Küçük Mâlûmat” başlığı ile kısa kısa bilgiler verilir. Örneğin, sigara içme âdetini Romalıların başlattığı fakat tütün değil kamış ve adi marul yapraklarını kurutup içtikleri belirtilir

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 7-8.

Küçük Mâlûmat

Dünyada en çok yağmur yağan yerin neresi olduğu, 1897'de Paris'te sarf edilen süt miktarı, bazı ülkelerin nüfusundaki yabancı oranı gibi kısa kısa bilgiler verilir, istatistikler paylaşılır.

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 – 10 Recep 1316, s. 7-8.

Küçük Mâlûmat

Paris'te 1900 senesinde açılacak olan 300 metre yüksekliğindeki meşhur Eiffel Kulesi'nin mavi boya ile boyanacağı, bu iş için iki ay mütemadiyen çalışmak üzere elli kişinin istihdam edileceği ve bunun için elli bin kilogram boya tüketileceği; ayrıca kulenin, her cihetinde bulunmak suretiyle 20 bin adet elektrik lambasıyla aydınlatılacağı söylenir.

Avrupa'nın en kuzey noktasında bulunan İzlanda adasında buz yığınları arasında ateş külçelerinin görüldüğü, bu büyük adanın yanardağın fişkırttığı kum ve lavlarla örtülü olduğu, burada ne bir damla suyun ne de yeşil bir ot bir parçasının bulunduğu belirtilir. Hekla Yanardağı'nın feveranıyla terk edilmiş bölgelerden bahsedilir.

Amerika'daki vahşilerin matbuat faaliyetleri - neşrettikleri kitap ve gazeteler- hakkında bilgi verilir.

S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314 – 09 Şaban 1316, s. 4.

Küçük Mâlûmat

Dünyadaki en küçük kitabın boyutu hakkında bilgi verilir. Bismarck'ın sigara koleksiyonundan bahsedilir.

S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 8.

Küçük Mâlûmat

Eyfel Kulesi eteğinde mevad-ı rasadiyye dairesi için dünyada misali görülmemiş bir dürbün imal olunduğu söylenir ve dürbünün ölçüleri verilir. Bu dürbünün ecsamı altı bin defa büyük gösterdiği belirtilir.

S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316, s. 4.

Sebze-hor Mektebi

Berlin şehrinde Baron namında âlim bir zat vefat etmiş 600 bin franklık servetini fakir çocuklara mahsus olmak üzere bir Sebze-hor Mektebi tesis için terk etmiştir. Sebzenin sıhhate çok faydası olduğunu ispat etmek için bu mektebe et girmeyecekmiş. Otlar beslenenlerin ahlakının daha mülayim olacağı anlaşılacak imiş.

S. 44, 04 Şubat 1314 – 06 Şevval 1316, s. 4.

Muhasip Hayvanlar
(Mütenevvia)

Hayvanların bazılarının hesaba aşına olduğu, sayıları bir dereceye kadar zihinlerinde tutabildiği söylenir. Bunun ispatı olarak Auduhon isminde birinin papağanıyla yaşadığı bir tecrübe ile Rus bir doktorun bu konu üzerine kuş, köpek, kedi ve beygirle yaptığı deneyler aktarılır.

S. 44, 04 Şubat 1314 – 06 Şevval 1316, s. 7-8.

Küçük Mâlûmat

Su içmeyen hayvanlardan, dünyadaki en büyük kâğıt fabrikasından bahsedilir. Bir İngiliz gazetesinde çıkan garip bir haber nakledilir; buna göre çocuğun biri her

yıl 26 Ağustos'ta küçük veya büyük bir kaza geçirir. Dünyadaki buğday arzının buğday talebini karşılamadığını gösteren bir istatistik aktarılır.

S. 45, 11 Şubat 1314 – 13 Şevval 1316, s. 8.

Bir Eski Roma Köyü
(Mütenevvia)

Paris'te keşfedilen eski bir Roma köyünden ve yapılan arkeolojik kazıda bulunanlardan bahsedilir. Kazıda daha derinlere inildiğinde taş devrinden kalma olduğu tespit edilen aletlerin de bulunduğu belirtilir.

S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 8.

Küçük Mâlûmat

Paris'teki lamba miktarı ve aydınlatma için harcanan gaz miktarına dair bir istatistik verilir.

S. 52, 01 Nisan 1315 – 03 Zilhicce 1316, s. 4.

Mütenevvia

İngiliz muharrirlerinden birinin neşrettiği bir istatistik aktarılır. Bu istatistikte, dünya genelindeki insanların hepsinin bir hanede yaşayacağı varsayılarak inşa edilecek hanenin ne kadar büyük olması lazım geldiği ve bu inşaatın maliyetinin ne kadar olacağı hesaplanmıştır.

İngiliz bir doktorun tespitine de yer verilir. Buna göre kırmızıya mâil sarı saçın diğer renkteki saçlara göre daha az döküldüğü belirtilir. Bu renkteki saça sahip bir başı tamamıyla örtmeye 30 bin tel saçın kifayet ettiği fakat koyu renkteki bir saç için bu sayının 105 bine çıktığı; sarı veyahut açık kumral saçlar için ise 140-160 bin tel icap ettiği söylenir.

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 7-8.

Küçük Malumat,
Mütenevvia

Amerika gazetelerinin naklettiği garip bir olaya yer verilir. On altı yaşındaki obez bir kızın yeme bozukluğu ilerleyerek beş hafta içinde on iki roman

okuyup bu kitapların hepsini yediği söylenir.

Paris'in cadde ve sokaklarının 909 kilometre uzunluğunda olduğu, bu uzunluğun yakında 1000 kilometreye ulaşacağı bilgisi verilir ve Paris'in sokaklarını kırk defa gezmenin, arzı bir kere devretmeye denk olduğu ifade edilir.

Dünyanın farklı yerlerindeki garip şekilli kayalardan bahsedilir. Örneğin, New Jersey cihetinde bulunan bir kayanın insan kafasına benzediği, Avusturya'nın Salzburg şehrinde kâin bir kayanın ise uzaktan bakıldığında XVI. Louis'nin heykelini andırdığı söylenir.

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 10-11.

Poissons d'Avril –
Nisan Balığı
(Mütenevvia)

Fransızcada *Poissons d'Avril*'in *nisan balığı* anlamına geldiği ve nisanın birinci günü herkesin birbirini kandırdığı, şakalaştığı belirtilir. Yapılan bazı garip şakaların sonraki sayılarda yayımlanacağı söylenir.

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 4.

Küçük Mâlûmat

Yaldızı bozulmuş demir vs. madenden mamul lamba askılarını yeniden yaldızlama yolu anlatılır.

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 4.

Küçük Mâlûmat

Şişe ve bu gibi sırça ve billurdan yapılmış şeyleri temizleme yöntemi, sineklerden kurtulma çaresi, ağrı sokması sonucu oluşacak ağrıdan kurtulma yolu anlatılır.

S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 8.

Mütenevvia

Amerika'nın Brooklyn şehri elektrikçilerinden birinin, elektrik vasıtasıyla muşamba üretme yöntemini keşfedişi anlatılır.

- S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 8.
- Bir Odanın İçinde
Şimşek Hâsıl Etmek,
Düello Hakkında
Kanun (Mütenevvia)
- Karanlık bir odada ispirto, rakı ve alevle nasıl şimşek meydana getirileceği tarif edilir. Meksika’da düelloda ölen kişinin ailesinin kanunen koruma altına alınarak düelloyu kazanan kişi tarafından bakılmalarının mecbur kılındığı söylenir.
- S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 9.
- Mütenevvia
- Romatizma hastalığı için eşek arısının zehrinden üretilen bir ilaçtan, dünyadaki görme engellilerin sayısından, çocuklarda görülen boğaz iltihabını Çinlilerin tedavi etme yönteminden bahsedilir.
- S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 9.
- Mütenevvia
- Fransız gazetelerinde çıkan “Bir Filin İntikamı” başlıklı haberin tercümesine yer verilir. Yine bir Fransız gazetesinden aktarılan haberde, Gaskonya’da bir madamın yakut küpesinin tekini kaybetmesi üzerine yerine koyduğu lâl taşı benzeri ile bu küpeyi satmaya çalışması anlatılır.
- S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 9.
- Mütenevvia
- Hüseyin Muhiddin, hokkabazların bazı fenni gerçeklerden yararlanarak olağanüstü şeyler yapıyor gibi görünmelerinden bahseder ve ateşte yanmama numarasını nasıl yaptıklarını izah eder.
- Bir hastalık neticesinde deha sahibi olan kişilerden bahsedilir. Shakespeare’in de bunlardan olduğu belirtilir.
- S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 9.
- Mütenevvia
- Kuşların en süratlisinin kırlangıç olduğu söylenir ve ne kadar hızlı olduğunun anlaşılması için birtakım veriler paylaşılır.

- S. 16, 22 Temmuz 1315 – 29 Rebülevvel 1317, s. 8.
- Mütenevvia Dünyadaki en uzun saçlı kadından bahsedilir ve resimle uğraşan kişiler için bir tavsiyede bulunulur.
- S. 17, 29 Temmuz 1315-04 Rebiyülahir 1317, s. 9-10.
- En Büyük Hacer-i Yeryüzünde keşfedilen en büyük göktaşından, Semavî, Kibrit Avrupa'daki senelik kibrit tüketiminden, kâğıt İstihlâkâtı, Kâğıt imalatındaki durumdan ve kâğıttan yapılan ürünlerden İmalatı (Mütenevvia) bahsedilir.
- S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 7-8.
- Mütenevvia Fransa'da, esasen işlenmiş bir bağırsak zarı olan, şişirilince çeşitli hayvanların suretini alan "baudruche" isimli bir nesneden bahsedilir.
- Ardından "Bir Numune-i İstikamet" başlığıyla para için ilkelerden vazgeçilmemesi gerektiğine dair bir anekdot anlatılır. Kehribar taşından, insan terinden, Amerika şimendiferlerinin suretinden bahsedilir.
- S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 8.
- Mütenevvia Paris'te, sokakta bulunan eşyaları sahibine vermek üzere bir yıl boyunca saklayan bir cemiyetin olduğu söylenir. Bir yıldan sonra sahibi o eşyayı hâlâ almamışsa eşyanın bulan kişiye teslim edildiği belirtilir. Örnek bir olay anlatılır.
- S. 21, 26 Ağustos 1315 - 02 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.
- Köpek Mukallidi, Hırsızlardan çok korktuğu için evine köpek almak Tütün Tiryakileri isteyen, köpek almaya parası yetmeyince köpeğin (Mütenevvia) havlayışını taklit eden ve bu konuda ustalaşan bir adamın hikâyesi anlatılır.
- Manila'da çok sayıda tütün tiryakisinin olduğu, bu insanların sabahtan akşama dek sigara içtikleri hatta

yaşı kaç olursa olsun, kız veya erkek fark etmeksizin çocukların da sigara içmesinin normal karşılandığı söylenir.

S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 8.

Uyku nasıl uyunur?,
6000 Senelik Bir Sefine
(Mütenevvia)

Uyuma eyleminin nasıl gerçekleştiği ve uykunun beş duyumuz üzerindeki etkisi anlatılır. Brugge’de yapılan arkeolojik kazıda 6000 yıllık bir geminin bulunduğu haberi aktarılır; bu keşifle birlikte o zamanlar şehrin denizle çevrili olduğunun anlaşıldığı belirtilir.

S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 8.

Mütenevvia

Dünyanın en büyük yolcu gemisinden bahsedilir. 2075 kişiyi taşıdığı söylenen “Oceanic” isimli geminin Liverpool ile New York arası gidiş dönüşünün on iki gün sürdüğü ifade edilir. Bu süre zarfında tüketilen ekstrem miktarlarıyla beraber gemide bulunan gıdalar tek tek belirtilir.

S. 27, 07 Teşrinievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 8.

Mâşiyen Devr-i Âlem
(Mütenevvia)

Paris’ten harekete başlayan bir Fransızın 250 günde, yayan olarak dünyayı gezdiğine dair bir haber aktarılır. Amacı ve güzergâhı hakkında bilgi verilir.

S. 28, 14 Teşrinievvel 1315, s. 8.

Mütenevvia

“Mütenevvia”nın ilk kısmında Tonekan’da fakir ve evsizlerin kullanımına mahsus olan dairelerden bahsedilir. Bu dairelerde kişinin üç gece kalabileceği, daha uzun süre kalmak istediğinde ise bu hakkı elde edebilmek için çalışmaya mecbur olduğu söylenir. İkinci kısımda ise Jamaika adası zirai mahsullerini fare sürülerinden korumak için bunları paramparça edecek parazitik yaban arısı cinsi olan ichneumonların

getirildiği; fareler tükendiğinde kurtulduğunu sanan halkın bu sefer de civcivleri vs. öldürüp ehil hayvanları mahvetmeye başlaması sebebiyle söz konusu haşeratla uğraştığı anlatılır.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 8.

Gıda-yı Manevi, Şehr-i
Sabah, Beyaz Bir
Kaplan (Mütenevvia)

Gazetelerin adedinin arttığı belirtilerek Paris'teki durumu gösteren bir istatistik aktarılır. Fransa'da inşa olunan en büyük yolcu gemisi olan "Loren" hakkında bilgi verilir. İlk defa beyaz kürklü bir kaplana tesadüf edildiği, bu kaplanın Hindistan'da görüldüğü söylenir.

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 8.

Elsine-i mâlûme
(Mütenevvia)

Dünyada dillerin sayısını ve bunların kıtalara göre dağılımını veren istatistik paylaşılır.

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 7.

Denizlerin En Derin
Umku (Mütenevvia)

Büyük Okyanus'ta Tonga yakınında bir noktanın 9427 metreyle dünyanın en derin yeri olduğu söylenir.

S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 8.

Yine Fareler, Tütün
İçmek Âdeti
(Mütenevvia)

Şikagolu bir avcının maruz kaldığı fare sürüsü saldırısından ve Habeşistan hükümdarının tütün içmeyi bırakıp ülkede de tütün kullanımını yasakladığından bahsedilir.

S. 35, 02 Kânûnevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 7-8.

Roma'da Bir Define
Zuhuru, İtalya'da kar
Fırtınaları, Kadınlar da
gazetecilik terakki
ediyor, 1900 Sergisi
(Mütenevvia)

İkdam'dan aktarılan bir habere göre Roma'da yapılan bir hafriyat çalışmasında İmparator Anthemius dönemine ait, içinde 280 Bizans altını olan bir çömlek bulunduğu söylenir. İtalya'da meydana gelen kar fırtınalarından, ilk kadın savaş muhabirinden ve bilhassa elektrik ile ilgili gelişmelerin gösterildiği bir sergiden bahsedilir.

Mütenevvia

S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 7-8.

Prens Bismark'ın yemeğe olan düşkünlüğüne dair birkaç olay anlatılır. New York'ta inşa edilecek binaların yüksekliğine sınırlama getirilişinden bahsedilir. Aldığı göç sonucu ABD'nin bazı şehirlerinde nüfusun oldukça arttığı söylenir ve buna dair birtakım istatistikler paylaşılır.

Garip Bir Cins-i İnsanî,
Sürat Daima Sürat,
Tabiat Sergisi
(Mütenevvia)

S. 38, 23 Kânûnevvel 1315-02 Ramazan 1317, s. 7-8.

Kaliforniya'da kazılarda bulunan, kucağında bir bebek taşıyan bir kadın fosilinden; İtalya'nın Amalfi şehrinde yaşanan, 30 bin metre yükseklikteki kayaların kopup kısmen denize ve kısmen şehre yuvarlandığı felaketten; Amerika'da yapılacak hızlı tren hattından; 1900 Senesi Sergisi'ndeki dikkat çeken eserlerden; Amerika'da kör, sağır ve dilsiz olan bir kızın imtihanlarda birinci çıktığından; Almanya'da yapılacak tabiat sergisinden; vücudumuzdaki organların ve kanın ağırlığından; kalp ile kan dolaşımı arasındaki ilişkiden; dakikada kalbin kaç kere attığından ve alınan nefes sayısından; nabzın azaldığı durumlardan bahsedilir.

Gıda-yı Manevi,
Odundan Şimendifer,
Gazetecilik Mektebi,
Amerika'da Nüfus
(Mütenevvia)

S. 39, 30 Kânûnevvel 1315-10 Ramazan 1317, s. 7-8.

Almanya'daki kütüphanelerden ve okuma kültüründen; her şeyi odundan yapılmış bir şimendifer hattından; dünyadaki gazetecilik mekteplerinden; Amerika'nın 1900 senesindeki nüfus istatistiğinden bahsedilir.

Telgraf Direkleri,
Madenî Hane, İzlanda
Adası Ahalisi, Bal
Ağacı (Mütenevvia)

S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 7-8.

Mukavvadan imal olunan telgraf direklerinden, Chicago'da alüminyumdan yapılmış bir evden, İzlanda adasında cinayet ve hırsızlık suçlarının hiç işlenmemesinden, Büyük Okyanus'taki adalarda yetişen bal ağacından bahsedilir.

- S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 6-7.
- Garip Bir Gazete,
Soğan Münevvim Bir
Deva İmiş, En Kısa
Noel Günü
(Mütenevvvia)
- Eskimo lisanı ile çıkarılan üç sütunluk bir gazeteden bahsedilir. Soğanın, bulundurduğu bir madde sebebiyle sınırlar üzerinde afyon etkisi yarattığı söylenir. Finlandiya’da günlerin kısalması sebebiyle iki buçuk saat süren bir Noel günü yaşandığı anlatılır. Danimarka’da herkesin okuma yazma bildiği, bir insanın senede ortalama olarak on günü hasta geçirdiği belirtilir.
- S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 6-7.
- Mütenevvvia
- İngiltere’de meşhur bir vantriloğun telaşa sebep olduğu bir olay anlatılır.
- S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 7-8.
- Nadir Bir Kuş, Dehşet
Bir Kale (Mütenevvvia)
- Berlin Hayvanat Bahçesi’ne Güney Afrika’dan getirilen nadir bir kuş ve Kopenhag şehrinde inşa edilecek çok yüksek bir kaleden bahsedilir.
- S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 6-7.
- Şimendiferlerde Bâd-ı
havâ, Andrew Carnegie
(Mütenevvvia)
- Fransa’nın en büyük şimendifer hatlarından birinde ücretsiz seyahat etmek için bulunan bir hileden, Amerika’nın en büyük milyonerlerinden biri olan Andrew Carnegie’nin kim olduğundan ve büyük merak uyandıran davasından bahsedilir.
- S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 6-7.
- Beethoven ve
Örümcek, Fıkdan-ı
Zekâ (Mütenevvvia)
- Fransız gazetelerinin kaynak olduğu bu yazıda, Beethoven’ın odasındaki musikisever örümcekten ve Rusya’da intiharı ibadet kabul eden “Frères de la mort rouge” isimli mezhepten bahsedilir.
- S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 7-8.
- Mütenevvvia
- Telefonlardaki terakkiden ve bir sergiden bahsedilir.

S. 2, 13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317, s. 7-8.

Mütenevvia

Kaynağı *Asır* gazetesi olan ilk kısımda, İzmir’de yapılan “1 Nisan” şakası anlatılır. İkinci kısımda, İtalya’da hafriyat çalışması yapanların toprak altında üç gemi bulduğu haberi verilir. Üçüncü kısımda ise ilerleyen zaman içinde beynelmilel bir asar-ı atıka kongresi düzenleneceği söylenir.

S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 6-7.

Mütenevvia

Amerika’dan Paris’e yapılacak bir seyahatin planından, bu seyahati kimlerin gerçekleştireceğinden bahsedilir. “Hava gemisi” diye anılan, bu seyahat için üretilen balonun özellikleri anlatılır. Ardından Rusya’nın yüzölçümü ve nüfusu gibi kısa kısa bilgiler verilir.

S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 7.

Mütenevvia

Japonya’da ne kadar kitap ve dergi basıldığından, Kimberley şehrinin hava sıcaklığından, soğğun çeşitli yiyecekler üzerindeki farklı etkilerinden bahsedilir. Amerika’daki Philadelphia şehrinin hükümet dairesinin dünyadaki en büyük hükümet dairesi olduğu söylenir.

S. 14, 06 Temmuz 1316 – 22 Rebülevvel 1318, s. 4-5.

Hayvanat Tarafından
Defedilen Büyük
Kazalar (Mevad-ı
Mütenevvia)

Hayvanların, kazalara sebebiyet verdikleri gibi bazı müthiş kazaların gerçekleşmesine de mani oldukları söylenir. Dünyadan bazı örneklere yer verilir.

S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebülâhir 1318, s. 7-8.

Küçük Malumat
(Mütenevvia)

Paris’te senede ne kadar yumurta tüketildiği gibi kısa kısa birçok bilgi ve istatistiğe yer verilir.

3.2.20. Hikmetli Sözler

A

Ahmed (Priştine Mekteb-i Rüşdîsi Muallimi)

S. 37, 18 Kânûnevvel 1314 - 17 Şaban 1316, s. 4.

Fazîlet-i İlim

“Ene medînetü'l-‘ilm”in kapısı Haydar-ı Kerrâr (Hz. Ali) radiyallâhu anhın ilmin maldan yedi cihetle efdal olduğunu buyurduğu nakledilir. Bu yedi söz sıralanır.

Ferîdüddîn Attâr'ın fazîlet-i ilim hakkındaki Farsça iki pendî verilip tercüme edilir.

Ali Galib (Kavala İdâdî-i Hayrî Muallimlerinden)

S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 5-6.

Akval-i Hikemiyye

Aşağıdaki gibi Arapça aslı ve Türkçe tercümesiyle on üç hikmetli söz verilir.

“Men keser lafaza keser galata. - Çok söyleyen kimsenin hatası da çok olur.”

“Cemalü'l-insan kemalü'l-lisan. - İnsanın şeref ve ziyneti lisanının kemaliyle kaimdir.”

Akval-i Hikemiyye
(Mâbad-ı Nüşa 11)

S. 12, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 4.

S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 8.

Akval-i Hikemiyye

Arapçasıyla birlikte on beş hikmetli söz yer alır.

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 7.

Akval-i Hikemiyye

Arapçalarıyla birlikte on iki hikmetli söz yer alır.

S. 27, 07 Teşrînevvel 1315 - 14 Cemaziyelahir 1317, s. 7-8.

Akval-i Hikemiyye

Arapçası ile birlikte on hikmetli söz yer alır.

S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 – 21 Cemaziyelahir 1317,
s. 7.

Akval-i Hikemiyye

Yirmi altıncı sayıda Arapça, Farsça, Türkçe ve Fransızca olarak yazılan atasözlerine devam edilir. Altmış altıdan altmış dokuz kadar üç atasözü söz konusu dillerdeki karşılıklarıyla birlikte yazılır.

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 6.

Akval-i Hikemiyye

Arapçalarıyla birlikte altı hikmetli söz yer alır.

“Şerrü’s-sahib el-cahil.”

“Arkadaşların en fenası cahildir.”

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 5-6.

Akval-i Hikemiyye

Bu bölümün ilk kısmında Arapça, Farsça, Türkçe ve Fransızcası verilen atasözlerine yenileri eklenir; altmış dokuzdan yetmiş beşe kadar altı atasözü diğer dillerdeki karşılıkları ile beraber aktarılır. İkinci kısımda ise Arapçasıyla birlikte beş hikmetli söze yer verilir.

S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 4.

Akval-i Hikemiyye

Arapçasıyla birlikte on üç güzel söze yer verilir.

S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 6-7.

Akval-i Hikemiyye

Arapçasıyla birlikte on üç güzel söze yer verilir.

Âtîf Mağmumî

S. 29, 22 Teşrînievvel 1314 – 19 Cemaziyelahir 1316,
s. 7-8.

Güzel Sözler

Edirne’den Âtîf Mağmumî’nin yazdığı on üç güzel söze yer verilir.

“Hakikat, güneş gibi münir; kizb, gece gibi karanlıktır.”

“Fenalık ne kadar az olsa da kalpte bir yanık izi bırakır.”

Âtife (Edirne Süvari Binbaşlarından İzzetli Osman Bey'in Kerimesi)

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 8.

Güzel Sözler

Dokuz güzel söz yer alır.

“Hasisler kavak ağacı gibidir. Ne sâyesinde âram olur ne de meyvesinden istifade edilir.”

E

E. (Elif) H. (Ha) (Keferzeli)

S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316, s. 6-7.

Doğru Sözler

“İffet her şeyden mukaddes, muazzezdir.” ve “İnsan için başlıca meziyet mâfevkine hürmet, mâdununa muhabbet göstermektir.” gibi on söze yer verilir.

Es'ad (Siroz'dan Müftüzâde)

S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 5.

Kelâmü'l-kibâr
kibârü'l-keâm

Aşağıdaki gibi otuz iki hikmetli meşhur söze yer verilir.

“İnsan her ne çekerse dilinden çeker.”

Kelâmü'l-kibâr
kibârü'l-keâm

S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 5.

Kelâmü'l-kibâr
kibârü'l-keâm

S. 15, 13 Temmuz 1316 – 29 Rebiülevvel 1318, s. 5-6.

F

Fâtıma (Hamidiye İnas Mektebi Müdiresi)

S. 7, 21 Mayıs 1314 – 13 Muharremü'l-haram 1315,
s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda ikisi yer alan sekiz güzel söze yer verilir.

“Hevâ ve hevesine itbâ eden delâlette kalır.”

“Hatırları meşgul olmazdan evvel çocuklarınızı talim ve terbiyeye başlayınız.”

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314 – 05 Cemâziyelâhir 1316,
s. 7-8.

Güzel Sözler

Hz. Ali'nin söylediği rivayet edilen yedi güzel söz,
Arapça aslıyla birlikte aktarılır.

Fâtımatü'z-Zehrâ (Ustrumca İnas Muallim-i Úlâsı)

S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 5-6.

Güzel Sözler

Arapçasıyla birlikte yirmi üç güzel söz bulunur.

Güzel Sözler

S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 3-4.

Güzel Sözler

S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 5-6.

H

Hasan Ali

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 4.

Hikmetli Sözler

Bu bölümde, öğrenci olan Hasan Ali'nin hazırlayıp
mektup ile dergiye yolladığı güzel ve hikmetli sözler
yer alıyor.

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 6-7.

Güzel Sözler

Bu bölümde aşağıda birkaçı verilen on adet güzel söz
yer alıyor:

“Servet her zaman mucib-i saadet olamaz.”

“Her âdem aynı vesait ile memnun edilemez; meşrebe
göre hareket muvâfık-ı hikmettir.”

“Hüsn-i suretle tanınmak, büyük bir servetle iştihar
etmekten efdaldır.”

Hüseyin (Ohrili)

S. 44, 05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315, s. 6-7.

Güzel Sözler

Arapçadan tercüme edilen on iki güzel söze yer verilir.

Hüseyin Fehmi (Kavala Mekteb-i Rüşdîsi Muallim-i Ülâ)

S. 11, 18 Haziran 1314 - 11 Safer 1315, s. 5-6.

Nasihat

Hz. Ali'nin oğluna tavsiye ettiği bazı nasihatlerin hülâsaten tercümesidir. Biri aşağıda yer alan dokuz nasihat bulunur.

“Kendi ayıbını nazar-ı dikkate alan başkasının ayıbını göremez.”

Hüseyin Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Beyzâde)

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 6.

Güzel Sözler

Aşağıda görüldüğü gibi Arapça asılları ile birlikte tercüme edilmiş dokuz güzel söze yer verilir.

“Rütbetü'l-ilmi a'le'r-rütebi.”

“İlim rütbesi her rütbenin fevkinde bir rütbedir.”

S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 8.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı yer alan on güzel söze yer verilir.

“Bugünün meşakkatine tahammül edenler yarının saadetine nail olurlar.”

“Namus ve haysiyeti muhafaza edenler herkes indinde makbul ve muteberdirler.”

S. 12, 25 Haziran 1314 - 18 Safer 1316, s. 6-7.

Güzel Sözler

İkisi aşağıda bulunan on güzel söze yer verilir.

“Ahval-i muzırrenin en müthişi adem-i itidâldir.”

S. 20, 19 Ağustos 1314 – 14 Rebûlâhir 1316, s. 6.

Güzel Sözler

Birkaçı aşağıda bulunan on dört güzel söz yer alır.

“İlim servetten eftaldir.”

“Yalanın ayakları kısadır.”

S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 6.

Güzel Sözler

Birkaçı aşağıda bulunan on beş söz yer alır.

“Akılsız başa, beyaz sakal yakışmaz.”

“Servet, sıhhati yerinde olmayanlara rahat vermez.”

“Çok gülmek budalalık alametidir.”

“Kudurmuş kelp sahibini tanımaz.”

S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı verilen on altı güzel söz yer alır.

“Her baş kendi aklını taşır.”

“Akmaz ise damlar.”

“Zahmetsiz rahmet olmaz.”

S. 28, 15 Teşrînievvel 1314, s. 6-7.

Güzel Sözler

Birkaçı aşağıda bulunan on güzel söz yer alır.

“İyi mal kendi kendini metheder.”

“İyi bir kalp servetten daha iyidir.”

“Can sıkıntısını tembellik tevellüt eder.”

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 6-7.

Güzel Sözler

Birkaçı aşağıda yer alan on bir güzel söz.

“Her ağacın kurdu olur.”

“Bir akıllı baş, yüz elin işini görebilir.”

S. 51, 25 Mart 1315 – 25 Zilkâde 1316, s. 4.

Güzel Sözler

Birkaçı aşağıda verilen on dört güzel söz yer alır.

“Gurur liyakati leke-dar eder.”

“İstikamet cesaret bahşeder.”

“Evvela kendinizi, sonra da halkı tanımaya çalışınız.”

- S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 4.
- Güzel Sözler Birkaçı aşağıda yer alan on iki güzel söz bulunur.
- “Eğlenceyi tahsilde arayınız.”
- “İyilik ediniz, methini halka bırakınız.”
- “Fakirlik bir nakısa değildir.”
- S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 8.
- Güzel Sözler Sekiz güzel söz bulunur. Bunlardan birkaçı şunlardır:
- “Edep, namus ve din sayesinde kâimdir.”
- “İnsanın mahiyetine sözüyle değil, ameliyle hüküm olunmalıdır.”
- S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 8.
- Emsal-i Hakikat *Almanak Haşet*'ten hikmetli sözlere yer verilir.

İ

İbrahim Edhem (İskeçe Mekteb-i Rüşdîsinden)

- S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 5-6.
- Akval-i Hikemiyye Arapçalarıyla birlikte on iki hikmetli söz yer alır.

İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakki Müntehî Sene Talebesinden)

- S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 7-8.
- Güzel Sözler Arapçasıyla birlikte on iki güzel söz yer alır.
- S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 6-7.
- Güzel Sözler Arapçasıyla birlikte on üç güzel söz.
- S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 5-6.
- Güzel Sözler Arapçalarıyla birlikte on üç güzel söze yer verilir.
- S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 5-6.
- Mülâhazat-ı Hikemiyye On beş hikmetli söz yer alır.

S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebûlevvel 1318, s. 5.

Akval-i Ali
Kerremallahu Vecheh

Arapçasıyla beraber Hz. Ali'nin on bir sözüne yer verilir.

M

M. Âtîf (Edirne'den)

S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebûlevvel 1316, s. 7-8.

Güzel Sözler

İlk bölümde, M. Atîf tarafından yazılan on iki; imzasız olan ikinci bölümde ise beş güzel söz yer alır.

“İnsana mir'at-ı hakikat vicdandır.”

“Bir borcun en zevkli dakikası ödenildiği zamandır.”

Mehmed Es'ad (Gümülcine'de Kırmahalle Müderrisizâde)

S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 7.

Hazreti Lokman'ın
Hikemiyat-ı
Âliyelerinden

Arapça aslı ve tercümesi ile hazreti Lokman'ın oğluna verdiği nasihatler aktarılır.

S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebûlevvel 1317, s. 8.

Cümle-i Hikemiyye

İlk kısımda yedi atasözü Arapça, Farsça, Türkçe ve Fransızca olarak yazılır. İkinci kısımda ise Mehmed Es'ad tarafından yazılan on hikmetli söz yer alır.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 – 28 Cemaziyelahir 1317, s. 6.

Fazîlet-i İlim

İlmin kıymetine dair on söz Arapçalarıyla birlikte yer alır.

S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda ikisi bulunan yedi güzel söz yer alır.

“Tecrübesiz hiç kimseyi methetmemelidir.”

“İlimsiz köşeye geçen tezce aşağıya iner.”

Mehmed Nazım (Florine Mekteb-i Rüşdîsi Rık'a Muallimi)

S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 6-8.

Akval-i Hikemiyye

“Akval-i Hikemiyye”nin ilk kısmında Arapça asıllarıyla birlikte Hz. Ali'nin hikmetli on bir sözüne yer verilir. İkinci kısmında ise meşhur bazı kimselerin sözlerine yer verilir.

S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 6.

Cümle-i Hikemiyye

Aşağıdaki gibi on dört söz yer alır.

“Her derde deva vardır ama hasede deva muhaldir.”

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 7-8.

Akval-i Hikemiyye

Biri aşağıda verilen on altı hikmetli söz yer alır.

“İkram aslında mükerreme aittir.”

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 5.

Akval-i Hikemiyye

Biri aşağıda verilen on yedi hikmetli söz yer alır.

“Desine müdavim olursan âlim, kâmil olursun.”

S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 6.

Akval-i Hikemiyye

Aşağıda birkaçı görülen yirmi sekiz hikmetli söz yer alır.

“Haram mal herkese melaldir, en sonra mahvolur.”

“Serâir ve ahval-i âlem âdeme malum değildir.”

Midhat (Muharririn-i Rehber'den)

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 6.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı verilen altı güzel söz yer alır:

“Korkaklık, cehaletin kerimesidir.”

“Anaya babaya itaat ve riayet mukabilinde görülen iltifat kadar kalbe sevinç veren bir şey yoktur.”

O

Osman Nuri (Deâvî Vekili)

S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 7.

Güzel Sözler

“Deraliyeden” diye belirtilerek yedi güzel söze yer veriliyor. Onlardan birkaçı:

“İnsaniyetin rükn-i âzamı hüsn-i ahlâktır.”

“Ahlâksızlık mesleksizlikten kötüdür.”

“Kendini beğenmeyenleri, Hâlık beğenir.”

“İnsanın en iyi bildiği, en ziyade uğraştığı şeydir.”

Osman Rıfat (Debre Evrak Sermukayyidi)

S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 5-6.

Akval-i Hikemiyye

Hız. Ömer, Aristoteles, Platon gibi isimlerin sözleri yer alır. Bu sözler *Kitabü'l-kalâid ve'l-Fevâid* isimli eserden tercüme edilmiştir.

S

Sadi (Siroz'dan)

S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 4-5.

Atalar Sözü

Aşağıda ikisi verilen on üç atasözü bulunur.

Her kimin varsa elinde hüneri,

Toprağı tutsa zer hasıl eder.

*

Cihanda parasız bir iş olur mu?

Selam para, kelam para demişler.

S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 5-6.

Nasihathler

Arapçalarıyla birlikte yedi nasihate yer verilir.

“İnsanı her türlü saadete mazhar eden ilimdir.”

“Yalan söylemek illet doğru söylemek afiyettir.”

Nazmen Tercüme S. 25, 24 Eylül 1314 – 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 5.
Tercüme edilen Arapça güzel sözlere yer alır. Bu sözler manzum şeklinde olup aşağıdaki gibi dizinin orijinali ve ardından çevirisi verilir.

“Kelâmullah devaü'l-kalb.”

“Kalbine bir müminin Kur'an gibi olmaz dua.”

Atalar Sözü (Manzum) S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 7.
Elif harfi ile başlayan atasözleri ile yazılan manzumudur.

İmzasız

Güzel Sözler S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 7.
Bu bölümde aşağıda birkaçı verilen on iki güzel söz yer alıyor:

“Başkasını aldatmak isteyen kendinden başkasını aldatmadığına emin olsun.”

“Vakit kazanan hayat kazanır.”

“Ateşsiz alev olmaz.”

“Muvaffakiyetin sırrı sebatır.”

Güzel Sözler S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 6.
Aşağıda birkaçı verilen altı güzel söz yer alıyor:

“Üstadın ceviri ve eziyeti, ebeveynin muhabbet ve şefkatinden evladır.”

“Herkeste her türlü fazileti aramak faziletsizlikten ileri gelir.”

“Arı ile sinek bir çiçekten öz alırlar ama aynı mahsulü vermezler.”

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı verilen altı güzel söz yer alıyor:

“Yaşamak için yemek kadar namus da lazımdır.”

“İnsan uzakta aradığı saadeti ekseriya yanı başında bulur.”

S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 6.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı verilen altı güzel söz yer alıyor:

“Felakete karşı durmak için tedbir, tahammül için de cesaret lazımdır.”

“Askerliğin en büyük şerefi şhadettir.”

“Safahat bir kuyudur ki çabuk düşülür, içinden pek güç çıkılır.”

S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 6.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı verilen beş adet güzel söz yer alıyor:

“Tembellik hastalıkların en vahimidir: Ruhu öldürür.”

“Akşamdan sabaha kadar uyuyan tembeller, sabahtan akşama kadar da açık gözle uyurlar.”

“Aldatan, aldanır.”

S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 6.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı verilen altı güzel söz yer alıyor:

“Herkesin vergisi servetine göre olur.”

“Keşmekeş-i hayat içinde kendisine bir yol açmak isteye salih-i ilim ve marifetle müsella bulunmalıdır.”

“Terbiye bir meziyettir ki mehazı kânûn-ı tabiattır.”

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı verilen beş güzel söz yer alıyor.

“Nasihat vermek kolay icrası ise güçtür.”

“İmtihan çalışkanlar için bayram, tembeller için zaman-ı matemdir.”

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 7.

Güzel Sözler

Şu beş güzel söze yer verilir:

“Beyan-ı aciz etmektense fuâlâ-yı iktidar göstermek evladır.”

“Telaş ve acele en kolay işlerin bile neticesini bozar.”

“Mâlûmatfuruşluk noksan-ı mâlûmata delâlet eder.”

“Çok mütâlaa etmeli, az fikir beyan eylemelidir.”

“Temeddüh, kadri tenzil eyler.”

S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı bulunan altı güzel söze yer verilir:

“Yazmadan evvel çok okumak lazımdır.”

“Kuşu dama düşüren tanedir.”

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı yer alan beş güzel söz bulunur.

“Başkasının haline gülenler için hem gülmek hem acımak lazımdır.”

“Bedbinler için körlük bir nimet sayılır.”

“Ziynete kapılmazdan evvel keseği yokla!”

S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebülevvel 1315, s. 7.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçına yer verilen beş güzel söz bulunur:

“Bazen bir kabahat hakkaniyetten daha müessir olur.”

“Herkes bizi memnun etmeye mecbur değildir; fakat biz herkese iyilik etmekle mükellefiz.”

“Menfaatimize hizmet etmeyenlere zararımızı mucip olmak isteyenler nazarıyla bakarız. Bu pek büyük haksızlık değil midir?”

S. 27, 09 Teşrînevvel 1313, s. 7.

Güzel Sözler

Birkaçı aşağıda yer alan beş güzel söz yer alır.

“Çok uyuyan az yaşar.”

“Yalnız bilmek fayda vermez, öğretmek de lazımdır.”

“İtiraz kolaydır, marifet dha iyi yapmaktır.”

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 8.

Güzel Sözler

Aşağıda birkaçı bulunan on güzel söze yer verilir.

“Para kazanmak bir taşı yüksek bir dağın tepesine çıkarmaya, sarf etmek de o taşı dağın tepesinden aşağı yuvarlamaya benzer.”

“Cismin gıdası uyku ve yemek olduğu gibi ruhun gıdası da mütalaa ve terbiyedir.”

“Acele nedametın validesidir.”

S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 8.

Güzel Sözler

Beş güzel söz yer alır.

“Her bildiğinizi söylemeyiniz; zira her bildiğini söyleyen, söylemek iktizâ etmeyen sözleri de söyler.”

S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebûlevvel 1316, s. 7-8.

Güzel Sözler

İlk bölümde, Edirne’den M. Atıf tarafından yazılan on iki; imzasız olan ikinci bölümde ise beş güzel söz yer alır.

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 7.

Kelâm-ı Ali (r.a.)

Hz. Ali’nin söylediği bazı hikmetli sözler aşağıdaki gibi tercümelere ile birlikte verilir.

	“La rahate el-hasid.”
	“Eshab-ı haset için rahat yoktur.”
	S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 8.
Güzel Sözler	Dört güzel söze yer verilir:
	“Düşündüğünüzün aksini söylemeyiniz.”
	“Her şey vakt-i zamanında yapılmalıdır.”
	“İyi bir kalp, güzel bir çehreye tercih olunur.”
	“İyilik etmek rıza-yı bâriyeye hizmet eder.”
	S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 10.
Güzel Sözler Yahut Esnaf Kısmına Mahsus Durûb	Altı hikmetli söz yer alır.
	“Ücret evvelce sarf edilmiş ise hafta uzun görülür.”
	“Cahil, herkes hakkında hakkaniyetten inhiraf eder.”
	S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 7-8.
Güzel Sözler	Almanak’tan tercüme edilen kırk güzel söz yer alır.
	<i>Tecrübe dilsiz bir muallimdir.</i>
	<i>Sükûtu fırtına takip eder.</i>
	<i>Ektiğin gibi biçersin.</i>
	<i>Çehre kalbin aynasıdır.</i>
	S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 8.
Cümle-i Hikemiyye	Arapça, Farsça, Türkçe ve Fransızca olarak yazılan atasözlerine devam edilir. Yetmiş beş atasözü aynı şekilde aktarılır.
Cümle-i Hikemiyye	S. 16, 22 Temmuz 1315 – 29 Rebülevvel 1317, s. 5-6.
Akval-i Hikemiyye	S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 4-6.
Akval-i Hikemiyye	S. 21, 26 Ağustos 1315 – 02 Cemaziyelevvel 1317, s. 6-7.

Akval-i Hikemiyye	S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 7-8.
Akval-i Hikemiyye	S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 7-8.
Akval-i Hikemiyye	S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 3-4.
Akval-i Hikemiyye	S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 - 20 Recep 1317, s. 5-6.
	S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 5-6.
Akval-i Hikemiyye	Bu bölümde -aşağıda bir örneğinin görüldüğü gibi-meşhur isimlere ait on altı hikmetli söze yer verilir. “Safahat ve aylıklık ahlâk-ı hamîdeyi ifsat eder.” (Fénelon)
	S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 7.
Dostluk Hakkında Nasihat	Arapçasıyla birlikte dostluk hakkında altı söze yer verilir.

3.2.21. Öğrencilerin Yazıları

A

Ahmet Besim (Mekteb-i Terakki Müntehî Sınıfı Şâkirdanından)

	S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 3-4.
Fukaraya! (Şâkirdanın Mâhsûlat-ı Kalemiyyesinden)	Victor Hugo'nun meşhur bir manzumesinin tercümesidir. Fakir ve ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi için insanları, bilhassa zenginleri teşvik eden bir metindir. “Rehber” başlığı altında başmuharrir tercümeyi eleştirir: Manzum bir eseri iyice anlayıp tercüme etmenin, muharririn yazdığı dile hâkimiyetle mümkün olduğunu, çevirisine bakıldığında tercüme eden kişinin de bu açıdan oldukça yetkin olduğu söylenir. Çeviride; âdetlerimize, millî ahlâk ve değerlerimize uygun, iyi seçimler yapıldığı, şive-i lisana riayet edildiği belirtilerek esas şartların gözetildiği ve metin boyunca korunduğu belirtilir. Bütün makalede, sadece şivece bir iki küçük kusur bulunduğu ifade edilir.

Ahmed Remzi (71 Numaralı İstanköylü)

Sâî ve Amel
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 9-10.
“Sâî ve Amel”de ise terakkinin maârifle, maârifin ise ilim, edep, sâî ve gayretle hâsıl olduğu söylenir. İnsanın meziyetlerini geliştirmek için çalışması, boş işlerden uzak durması tavsiye edilir; böylelikle toplum içinde saygın biri olacağı belirtilir.

Ahmed Sabri (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Talebesinden 85 Numaralı)

Bir Fâideli Gezinti
(Şâkirdanın Mâhsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

S. 23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebûlâhir 1315, s. 4-6.
Mekteb-i Terakki öğrencisi Ahmet Sabri'nin tercüme ettiği “Bir Fâideli Gezinti” hikâyesi, iyi bir kalbe mâlik olanların hakiki saadeti bulacağı, yaptıkları iyiliklerin güzel karşılıklarını alacakları ana fikrine sahiptir. Hikâyenin ardından *Rehber* başlığı ile geçiş yapılarak tercümeyle dair başmuharririn eleştirisine yer verilir. Ecnebi şivesinin olmaması övülürken tumturaklı söz söyleme merakı konusunda uyarı yapılır; tercümedeki hatalar gösterilip önerilerde bulunulur.

Aişe binti Şakire

Sâî ve Gayret
(Talebatın Mâhsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 3.
Mektebin öneminden ve mektep sayesinde elde edilebilecek meziyetlerden bahsedilir. Çalışıp gayret göstermenin kişiye itibar ve birçok mükâfat kazandıracığı söylenir.

Ali Sâlim (Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

Bahar Manzaralarından
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 6.
Bahar mevsiminde ortaya çıkan manzaralar tasvir edilir ve bu ince güzelliklerin kişide tefekkür duygusu uyandırdığı söylenir.

Ali Server (Edirne Mekteb-i İdâdîsi'nden)

S. 39, 31 Kânûnevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 3-4.

Bir Hatıra

Bu bölümün Ali Server Efendi tarafından kaleme alınana ilk yazısında, kişinin düşüncesizlik ve tedbirsizlikle hareket edip üzerine musibeti davet etmek yerine ebeveyn ve muallimlerin sözlerini tutup ona göre hareket etmesinin akilane bir hareket yolu olduğu anlatılır.

Aliye Seniyye (Selanik İnas Rüştiye Mektebi Müntehâ Sınıf Talebesinden)

S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 6.

Bir Sahra Seyahati
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Kısa bir kır gezintisini konu eden yazıdır.

E

E. (Elif) Fazıl (Mekteb-i Terakki'den)

S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 7-8.

Hiddetli Efendi ile
Hizmetçisi (Şâkirdanın
Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

Fransızcadan tercüme edilen bu oyunda öfkesine kapılarak hareket eden kişinin sonunda pişman olacağı anlatılır.

Edibe (Mekteb-i Terakkiden)

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 3-4.

Bir İhtirâ
(Telebatımızın
Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Mekteb-i Terakki öğrencilerinden Edibe Hanım'ın yazdığı "Bir İhtirâ"da, icatların hep bir ihtiyaçtan ortaya çıktığı latif bir hikâye üzerinden anlatılır. "Rehber" başlığı altında başmuharrir tarafından yapılan değerlendirmede ise metinde hiçbir kusurun olmadığı, hikâyenin her açıdan başarılı bulunduğu belirtilerek Edibe Hanım tebrik ve takdir edilir.

Eyüb Sabri (Üsküp Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Talebesinden)

S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebîülevvel 1317, s. 7-8.

İkdam ve sebat mucib-i
fevz-i necattır
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kâlemiyyesinden)

Hevesle çalışıldığında çabuk öğrenileceği, sabır ve istikrar göstererek çalışıldığında ise başarıya ulaşılacağı anlatılır.

F

Fazlı Mağmumi (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

S. 50, 18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316, s. 4.

Ayıpçı olmayın
(Şâkirdanın Mâhsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Genç bir çocuk bir ihtiyarın kamburuna dikkat çeker; ihtiyar da ona, kimsenin kusurunu aramaması gerektiğine dair bir ders verir. İnsanların kusurlarını görüp ayıbını söylemenin kötülük olduğu ifade edilir. Kusur aramak illa lazım ise kişinin kendi kusurlarına bakması ve nefesine dikkat etmesi tavsiye edilir.

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 9.

Atalet mûcib-i sefalettir
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Bu şiiirde vakti boş geçirip tembellik etmenin insanın geleceğini mahvettiği anlatılır.

S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 9.

Merhametli Çocuk
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Merhametli olmanın, zor durumdaki insanları teselli etmenin ve onlara yardımda bulunmanın ehemmiyeti anlatılır.

S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebîülâhir 1317, s. 9.

Düşmandan yardım
beklenilmez
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Bu şiiirde düşmandan medet ummanın faydasız olduğu anlatılır. Bir sinek örümceğin ağ örüşünü hayranlıkla seyrederken ağa düşüp kurtulamaz ve yalvararak örümcekten yardım ister ama örümcek avına merhamet etmez.

S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 9.

Bir Peder Evladına
(Şâkirdanın Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Bir babanın oğluna verdiği nasihatlerden oluşan bu şiirde; eğlenceye dalıp cahil kalınmaması, tahsil-i hüner eylemenin lüzumu, cahil ve tembel kimselerin toplum içinde değer görmeyeceği, böyle olmaktan ve böyle insanlarla arkadaşlık etmekten kaçınmak gerektiği anlatılır.

Ferdiyye (İnas Rüştüyesi Beşinci Sene Talebatından)

S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 2-3.

Vâlideyne Hürmet ve
Riayet (Talebe ve
Talebatın Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Öğrencilerden gelen bir şiirle düzyazıya yer verilir. Başlığı bulunmayan şiirin “Edirne’den” gönderildiği en başta belirtilir. Şiirde; Avare Hanım, Miskine Hanım ve Mukdime Hanım sırayla konuşturulur; tembelliğin kötülüğü konu edinir. Yusuf isimli öğrencinin kaleme aldığı yazıda ise anne babaya hürmet ve riayet etmenin aklın ve şeriatın bir gereği olduğu anlatılır.

H

Halis Zeki (Kayseriye Mekteb-i İdâdî Telebesinden)

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 1-2.

Tevzî-i Mükâfattan
Sonra

Bu şiirde “Tembel” ve “Çalışkan”ın konuşmaları yer alır. Ancak çalışmayla başarının elde edileceği; üstünlüğün servet ile değil fazilet, ilim, irfan, edep ve terbiye ile olacağı; ataletin kişiyi emeline ulaştırmaktan ve şeref sahibi olmaktan mahrum edeceği anlatılır.

Hasan Rıza (Mekteb-i İdâdî Talebesinden)

S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebûlevvel 1317, s. 9.

Çiçeklerin Çocuklara
Muhabbet-i Şeraiti
(Şâkirdanın Mahsûlât-1
Kâlemiyyesinden)

Ders çalışmanın öneminin vurgulandığı bir yazıdır. Doğa sevgisine sahip bir çocuk, ancak derslerine çalıştığı takdirde çiçeklerin onu seveceğini düşünür.

Hidâyet Nazmi (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebûlâhir 1315, s. 4-5.

Bir Saat Ders
(Şâkirdanın Mâhsûlat-ı
Kalemiyyesinden)

“Şâkirdanın Mâhsûlat-ı Kalemiyyesinden” isimli bu yeni bölümünde, öğrencilerin dergiye yolladığı eserler yayımlanmaya başlanır. Yazılar herhangi bir düzeltme yapılmadan, öğrencinin gönderdiği haliyle basılır. Yazıdan sonra “Rehber” başlığı ile yeni bir bölüme geçilir. Bu kısımda, başmuharrir tarafından metnin tashihi yapılır. Amaç, çocukların kitâbet yeteneğini geliştirmektir.

Bu sayıda, Mekteb-i Terakki şâkirdanından Hidayet Nazmi'nin “Bir Saat Ders” başlıklı hikâyesi yer alır. Hikâyenin hissesi, çalışma ve gayretin insanın gelecekteki refahını belirlediğidir.

Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Bey'in Mahdumu)

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313 - 30 Cemâziyelâhir 1315,
s. 5.

Atâlet (Şâkirdanın
Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Tembelliğin zararından bahsedilir. İnsanın sefâhate ve atâlete dalmadan vaktinin kıymetini bilerek geleceği için çalışması gerektiği söylenir.

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 2.

Nedamet Yahut Bir
İbret (Şâkirdanın
Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Bu şiirde, gençliğini atâlet içinde geçiren birinin pişmanlığı dile getirilir. Sefahat yüzünden kişinin ileride cehalet ve sefalet içinde olacağı belirtilir.

Hüseyin Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Beyzâde)

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 9-10.

Bir Hatıra (Şâkirdanın
Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

“Bir Hatıra”da Hüseyin Hilmi Efendi'nin asker arkadaşının günlüğünde yer alan bir hatıra anlatılır. Askerî okulda öğrenime başlayalı altı yıl geçmiş olan

bir gencin, ailesinden ayrılışı ve o an hissettikleri anlatılır. Bu genç, padişahına, din ve vatanına hüsn-i hizmet edecek iktidara ulaşana dek çalışma gayreti göstermeyi hedefler. Aile sevgisi, sorumluluk bilinci, fedakârlık ve gayrete dair bir yazıdır.

İ

İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakki Müntehâ Sınıf Talebesinden)

S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 9.

Tekâbül-i Hissiyât
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Muhtaç olanlara yardım etmenin insanlık vazifesi olduğu anlatılır.

İsmail Kemal (Mekteb-i Terakki Mezunlarından)

S. 22, 04 Eylül 1313 - 19 Rebûlâhir 1315, s. 3-5.

Sâî-yi Zatiye Neticesi
Olmayan Mal Maldan
Sayılmaz
(Şâkirdanın Mâhsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Mekteb-i Terakki öğrencisi İsmail Kemal'in tercüme ettiği bir hikâyeye yer verilir. Yolda cüzdan bulan fakir bir kadın, cüzdanı iade etmekle ihtiyacı için kendisine saklamak arasında kalır, nihayetinde iade etmeyi seçer ve bu iyi ameli neticesinde bir mükâfat kazanır. Hikâyeden sonra yeni bir bölüme geçilerek «Rehber» başlığı altında tercümenin eleştirisine yer verilir. Açık bir üsluba sahip olması açısından başarılı bulunduğu ifade edilir. Buna karşılık yapılan hatalar da sıralanır. Bazı cümlelerin şivemize mugayir görüldüğü, tercüme olduğunun anlaşıldığı söylenir. Bir mantık hatası tespit edilir. Tercümenin daha fasih olmasını sağlayacak cümle tavsiyelerinde bulunulur. Kelimelerin yanlış kullanımı konusunda uyarı yapılır; örneğin hikâyenin bağlamından olumsuz bir mana taşıdığını bildiğimiz “saklamak” kelimesi için “muhafaza” değil “ihfa” kelimesinin kullanılması gerektiği söylenir. Ayrıca tercümede uyarılmanın önemi vurgulanır, bu açıdan

hikâyedeki ahlâk-ı millîyemizin müsaade etmeyeceği durumlar belirtilir; bir kadının uzunca bir süre yalnız başına yol kenarında oturması, yolda karşılaştığı yabancı bir adamla konuşması gibi.

S. 16, 22 Temmuz 1315, s. 9-10.

Mahpus Kuşcağız
(Şâkirdanın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Fransızcadan tercüme edilen bu yazıda, kuşları doğal ortamından ayırıp kafeslerde tutmanın yanlışlığı ortaya konulur. Hapsedilen hayvanların yaşadıkları anlatılır.

İsmet (Mekteb-i Terakki Üçüncü Rüşdî Şâkirdanından)

S. 27, 09 Teşrînevvel 1313, s. 2.

Fena Refik - Yağ
Lekesi (Şâkirdanın
Mâhsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

İsmet isimli bir öğrencinin kaleme aldığı bu hikâyede; insanın konuştuğu kimselerin huyunu çok çabuk aldığı, bu sebeple kötü insanlarla arkadaşlık edilmemesi gerektiği bir yağ lekesi üzerinden anlatılır. Ardından Rehber'in hikâyeye dair mülâhazalarına yer verilir, birtakım değişiklikler önerilir.

K

Kemal (Feyz-i Sibyan Mektebi Şâkirdanından 166 Numaralı)

S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebûlevvel 1316, s. 2-3.

Nukud ve emval hakiki
servet değildir

Fransızcadan muktebes olan bu yazıda, hakiki saadet ve zenginliğin kalp rahatı, sıhhat ve güzel ahlak olduğu anlatılır.

L

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 6-8.

Kumarın Neticesi
(Talebatın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Kumarın, yalnızca servetin değil namus, haysiyet ve ahlakın da düşmanı olduğu ifade edilir; insanı büyük kayıplara uğratacağı, aciz ve çaresiz duruma düşüreceği anlatılır.

M

Mehmed Ali (Kal'a-i Sultaniyye-i Mekteb-i İdâdîsi Şâkirdanından 247

Numaralı)

S. 48, 04 Mart 1314 – 04 Zilkâde 1316, s. 3.

Mektep Şarkısı

(Şâkirdanın Mâhsûlat-1
Kalemiyyesinden)

Vakti boş geçirmeyip çalışmak, mektebe gidip tahsil sahibi olmak konusunda teşvik eden şiirdir. Şiirde birçok mektep açtırdığı için II. Abdülhamid'e dua edilir.

Murad Nihad (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Selanikli)

S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Tembel ve Çalışkan

(Şâkirdanın Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Biri tembel diğeri çalışkan iki çocuğun muhaveresi şeklinde yazılan bu şiirde, kişinin çalışarak yükselbileceği, tembelliğin ancak sıkıntı ve ceza getireceği anlatılır.

N

Necmiye (Demirhisar İnas Mektebi Talebatından)

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 9.

Yaramazlık (Şâkirdanın

Mahsûlât-1

Kalemiyyesinden)

(Küçük Hikâyelerden)

Her yerde lazım olduğu gibi sokakta da herkesin takdirini kazanacak surette edibâne hareket etmek gerektiğini anlatan bir hikâyedir.

Nefise İclal

S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 3.

Sâî ve Gayret

(Talebatın Mâhsûlat-1

Kalemiyyesinden)

Mektebin öneminden ve mektep sayesinde elde edilebilecek meziyetlerden bahsedilir. Çalışıp gayret göstermenin kişiye itibar ve birçok mükâfat kazandıracığı söylenir.

Neyyire Hidayet (Mekteb-i Terakkiden Mezune)

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 9-10.

Müfettiş Efendinin

Tercüme edilen bu hikâyede, ebeveynlerin çocukları

Mektebi Ziyareti
(Talebatın Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)
(Küçük Hikâyelerden)

için sarf ettikleri emeğin değerinden bahsedilir. Buna mukabil olarak çocukların; anne babalarını samimi şekilde sevmeleri, onların emirlerine itaat etmeleri, onlar gibi yorulmak bilmeden çalışıp gayret göstermeleri, onları mesut edecek iyi hareketlerde bulunmaları gerektiği belirtilir.

Ö

Ömer Fevzi (Mekteb-i Terakki Müntehâ Sınıf Talebesinden)

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 9-10.

Bir Fakirin Sergüzeşti
(Şâkirdanın Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Fakir insanların çektiği sıkıntıları, maişet derdini anlatan bir hikâyedir.

S

Servet (Siroz Mekteb-i İdâdîsi Talebesinden)

S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 4-5.

İnsanlarda Bedbahtî
(Şâkirdanın Mâhsûlat-1
Kalemiyyesinden)

Siroz Mekteb-i İdâdîsi öğrencilerinden Servet'in yazdığı bu yazıda; insanın, iki cihanda da mutlu olabilmesi için iyi ameller işlemesi gerektiği buna karşılık kötülüğe karşı doğuştan gelen bir yatkınlığının olduğu söylenir. Günah ve kötülüklerin kaynağı olarak cehalet gösterilir; gazap, haset, şöhret ve şan tamaı, şiddet, arzu gibi fenalıkların hep cehaletten doğduğu anlatılır. İlim tahsil edip terbiye-i fikir için gayret edildiğinde insanın kötülüğe olan doğal istidadının sonuçsuz kalacağı, iyiliğe olan meylinin ise artacağı ifade edilir. Ardından «Rehber» başlığı ile geçiş yapılarak yazı hakkındaki eleştirilere yer verilir.

S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 3.

Eski Zaman
Adamlarının Cehaleti

Fransızcadan çevrilen bu yazıda, asırlar önce insanların meydana getirdikleri o zamanın teknolojisiyle yapılması

(Şâkirdanın Mâhsûlat-1
Kalemiyyesinden)

çok güç eserler ve uyguladıkları hayranlık uyandıran savaş stratejileri onların zekâsını ortaya çıkarırken bir yandan batıl inanç ve cahilliklerinin şaşkınlık yarattığı anlatılır. Mısırlılar, Yunanlılar, Romalılar, Asurlulardan örnekler verilerek güneşe hayvanlara tapmaları vs. yadırganır.

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 3.

Eski Zaman
Adamlarında Usûl-i
Maîşet (Şâkirdanın
Mâhsûlat-1
Kalemiyyesinden)

Eski zamanlarda insanların geçinmek için yaptıkları işler anlatılır. Yunan-ı kadimden, Roma imparatorluğundan vs. örnekler verilir.

T

Tahsin (Edirne Mekteb-i İdâdî Beşinci Sene Talebesinden 76 Numaralı)

S. 16, 23 Temmuz 1314 - 16 Rebûlevvel 1316, s. 4-5.

Mektep Hatırası

Başarılı bir öğrenci olan ve tevzî-i mükâfat töreninde birçok hediye alan Hüseyin Tahsin'in törene dair gözlemlerini ve hissiyatını anlattığı yazıdır. "Mektep Hatırası"nın ardından "Rehber" başlığı ile yapılan değerlendirmede, yazının hemen hemen kusursuz olduğu, tashih yapılmaya gerek duyulmaksızın geldiği haliyle yayımlandığı söylenir. Gerek okuldaki başarısı gerek güzel yazısı sebebiyle Tahsin Efendi tebrik edilir.

Tevfik Mesar (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 9.

İki Mekteplinin
Muhaveresi
(Şâkirdanın Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Cazip, keyifli fakat aldatıcı ve faydasız olan eylemler yerine çalışmanın tercih edilmesi gerektiği, ancak çalışmanın kişiye faydasının olduğu anlatılır.

V

Vesile Melek (Mekteb-i Terakki Talebatından)

S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316, s. 3-4.

Gurur

İbtidâiyyelere hitaben kaleme alınan bu yazıda, gurur ve kibrin kötülüğüne değinilir; fakirlerin istihza ve istihkar edilmemesi konusunda uyarıda bulunulur; insanın elinden gelen iyiliği yapmaktan geri durmaması gerektiği söylenir.

Y

Yıldız (Üsküp İnas Mektebi Talebatından Cemil Efendizâde)

S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 – 07 Ramazan 1316, s. 3-4.

Zenginlik yalnız para
ile olmaz (Şâkirdanın
Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

İnsanlar tarafından sevilmenin saf bir kalp, insanperverlik ve sadakat gibi erdemlerle mümkün olduğu; çalışan kişinin hiçbir vakit bir şeyden mahrum kalmayacağı anlatılır.

Yusuf

S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 2-3.

Vâlideyne Hürmet ve
Riayet (Talebe ve
Talebatın Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Öğrencilerden gelen bir şiirle düzyazıya yer verilir. Başlığı bulunmayan şiirin “Edirne’den” gönderildiği en başta belirtilir. Şiirde; Avare Hanım, Miskine Hanım ve Mukdime Hanım sırayla konuşturulur; tembelliğin kötülüğü konu edinir. Yusuf isimli öğrencinin kaleme aldığı yazıda ise anne babaya hürmet ve riayet etmenin aklın ve şeriatın bir gereği olduğu anlatılır.

Z

Z. (Zı) Sükûtfî (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından Manastırlı)

S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Saat (Şâkirdanın
Mahsûlât-ı
Kalemiyyesinden)

Saatın işlevinden ve insanlara sağladığı faydadan bahsedilen bir şiirdir.

Zarif Sükûfî (Kesriyeli)

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 9.

Haylazlık (Şâkirdanın
Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Haylazlık ve ataletin dehşet-âverliği anlatılır. Bu davranışlardan sakınmak, gayretle çalışmak, ilimle uğraşmak, tahsil sahibi olmak tavsiye edilir.

İmzasız

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 3-4.

Bir Mektup (Şâkirdanın
Mâhsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Bu yazıda bir çocuğun arkadaşına yazdığı mektup üzerinden sebat ile çalışmanın öneminden, tembelliğin zararlarından bahsedilir. İyi bir istikbalin temini için hüner ve marifet kazanarak bir sanatla uğraşmak gerektiği ifade edilir. Çalışmanın hayatı anlamlı kıldığı söylenir.

S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 9.

Merhametli Çocuk
(Şâkirdanın Mahsûlât-1
Kalemiyyesinden)

Merhametli olmanın, zor durumdaki insanları teselli etmenin ve onlara yardımda bulunmanın ehemmiyeti anlatılır.

S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 6.

Dua etmeyi
unutmayınız
(Şâkirdanın Mahsûlât-1
Kâlemiyyesinden)

Şükretmeyi ve dua etmeyi öğreten bir yazıdır. Dua edip elinden geleni yapmak, anne babanın da duasını kazanmak değinilen noktalardır.

3.2.22. Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar

İmzasız

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 5-6.

Haritanın mucidi
kimdir?

Bu sorunun cevabının tam bilinemeyeceği söylenerek dört meşhur dünya haritası çizilerinden bahsedilir: Eratosthenes, Hipporcus, Strabon, Batlamyus.

S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 6-7.

Kâğıdı ilk imal eden kimdir?

N. Sehâ isimli okurun dergiye gönderdiği soruyu cevaplamak üzere Rehber'in hazırladığı yazıdır. Kâğıttan önce kullanılan yazı malzemelerinden bahsedilir. Mısırlıların keşfettiği papirüs anlatılarak, papirüsün çeşitlerinden önemli üç tanesi sıralanır. Kâğıt üretiminde, dünyada yaşanan başlıca gelişmelerden ve farklı milletlerin kâğıt üretmek için kullandıkları materyallerden bahsedilir.

S. 18, 07 Ağustos 1313 – 21 Rebûlevvel 1315, s. 7-8.

Başlıksız

Toyran'da mahkeme-i şeriyede kâtip Ahmet Efendi mahdumu Şaban Efendi tarafından bir soru sorulduğu belirtilerek gönderdiği matematik problemine yer verilir. Ardından "Rehber" başlığı ile problemin çözümü anlatılır.

S.32, 13 Teşrinisânî 1313-30 Cemâziyelâhir 1315, s. 6.

Niçin? Çünkü (Sorulan Suallere "Rehber" in Cevapları)

Dergiye gelen iki soru cevaplanır. İlk soruda, dudak büzülmeden üflendiğinde çıkan havanın sıcak, büzülerek üflendiğinde ise soğuk olmasının nedeni sorulur. İkinci soru, minare ve camilerin duvarlarının yüksek mahallerinde nebatatın niçin ve nasıl bittiğidir.

3.2.23. Okuyucu Mektupları

M

Mustafa Lütfü (Edirne Adliye Ketebesinden)

S. 16, 23 Temmuz 1314 – 16 Rebûlevvel 1316, s. 5-6.

Bir Mektup

Mustafa Lütfü Bey dergiye yazdığı mektubunda, oğlu Şükrü'nün sürekli kuş yuvalarını bozduğundan, tüm nasihatlere hatta birkaç kez ağaçtan düşmesine rağmen bu eyleminden vazgeçmediğinden bahseder. Fakat "Çocuklara Rehber" in 14. sayısında bulunan bir kuş yuvasının kıymeti hakkındaki yazıdan

öğrendiklerinden etkilenip oğlunu yeniden uyardığını belirtir. Derginin veliler için de faydalı olduğunu, velilerin çocukların dergiden istifade etmesini sağlayacaklarını ifade eder ve hizmetleri için *Rehber*'e teşekkürlerini iletir.

Bu mektubun ardından “Rehber” başlığı ile dergi heyeti, bir yazı yazarak çocukların ahlakını güzelleştirmede olumlu bir etkiye sebep olmalarına sevindiklerini, emeklerinin karşılıklarını bu şekilde aldıklarını ifade eder. Kendilerine bu haberi verdiği için Mustafa Lütfü Bey’e de teşekkür ederler.

3.2.24. Şuûn-ı Mekâtîp

A

Ahmed Arif (Kırkkilise’de Abdürrahim Efendizâde)

S. 25, 24 Eylül 1314 – 20 Cemâziyelevvel 1316, s. 7-8.

Şuûn-ı Mekâtîp

Kırkkilise’de Abdürrahim Efendizâde Ahmed Arif Efendi’den alınan bir varakaya yer verilir. Eğitime verdiği önem sebebiyle Abdülhamit’in övülerek başlandığı bu yazıda, Yunan muharebesinde şan şeref kazanan ve Kırkkilise’nin (Kırklareli) kumandanlığına tayin edilen saadetli Bekir Paşa hazretleri tarafından Kırkkilise’de ikisi ibtidâiyye, üçü rüştiye olmak üzere beş sınıf üzerine mürettep “Şûle-i Maarif” namında bir mektep açıldığı haberi aktarılır.

Ahmed Midhat

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtîp

Muallim, “Çocuklara Rehber”in imtiyaz sahibi ve başmuharriri olan Ahmed Midhat Efendi tarafından “Rehber-i Hesap” ismiyle mektepler için faydalı bir eser neşredildiği haber verilir.

Hem işlemlerin yapıldığı bir hesap defteri hem de muntazam bir ödev defteri olan «Rehber-i Hesap»ın

sayı saymanın ve dört işlemin kolaylıkla öğrenilmesi için beş defter olarak hazırlandığı söylenir. Bu eserde hesaba dair temel kural ve yöntemlerin yeni, kolay anlaşılır bir surette anlatıldığı ifade edilir.

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 4-7.

Şuûn-1 Mekâtîp

Ahmed Midhat'ın Karaferye'den yolladığı yazıya yer verilir. Yazıda Karaferye'de bulunan Rüştîye Mektebi, Darü'l-Feyz-i Mekteb-i İbtidâiyye ve Rum Mektebi hakkında bilgi verilir.

S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtîp

Ahmed Midhat'ın Yunanistan'ın Vodina şehrinde ziyaret ettiği mekteplere dair izlenimleri aktarılır. Ziyaret ettiği mektepler şunlardır: Rüştîye Mektebi, Kurahane Mektebi, Abdi Paşa Mektebi, Bulgar Mektebi, Sırp Mektebi, Rum Jimnas Mektebi.

Ayrıca Ahmed Midhat'ın Manastır'a geçtiği ve oradaki okullar hakkında da bilgi vereceği duyurulur.

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 6-8.

Şuûn-1 Mekâtîp

Ahmed Midhat yazısında, Manastır'daki okulların ziyaretlerini tamamlamadan Pirlepe kasabasına geçmek durumunda kaldığını söyleyerek buradaki okullardan (Rüştîye Mektebi, İzzet Efendi Mektebi, Evsat-ı Camiye Mektebi, Bulgar mektepleri, Sırp Mektebi vs.) bahseder.

S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 7-8.

Şuûn-1 Mekâtîp

Florina şehrindeki mektepleri gezen Ahmed Midhat'ın Rüştîye Mektebi, İbtidâi Mektebi, Bulgar Mektebi ve Rum Mektebi hakkında bilgi verdiği yazısı bulunur. İkinci kısımda ise Mekteb-i Terakki'nin inas kısmının altı ay imtihanlarının başladığı duyurulur.

- S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 6-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat tarafından Doyran'ın ibtidâî mektepleri anlatılır ve bu şehirde bir rüştiye mektebine ihtiyaç olduğu söylenir. Ardından Demir Hisar şehrindeki Rüştiye Mektebi, İbtidâî Mektebi, Bulgar Mektebi ve Rum Mektebi hakkında bilgi verilir.
- S. 4, 30 Nisan 1314 – 21 Zilhicce 1315, s. 5-6.
- Şuûn-1 Mekâtip Melnik hakkında bilgi verir; buradaki İbtidâî Mektebi, Bulgar Mektebi ve Rum Mektebi'ne dair gözlemlerini aktarır.
- S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 5-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Petriç'teki Darü'l-feyz Mektebi, Bulgar Mektebi ve Rum Mektebi hakkında ayrıntılı bilgi verir.
- S. 6, 14 Mayıs 1314 – 06 Muharremü'l-haram 1315, s. 4-6.
- Şuûn-1 Mekâtip Pürsıçan'daki mektepler anlatılır.
- S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 5-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat'ın Nevrâkop ve Kavala'daki okulları anlattığı yazısına yer verilir. Nevrâkop ve Kavala'nın coğrafî konum ve özelliklerine kısaca değinildikten sonra bu şehir ve kasabadaki eğitim seviyesinden, ihtiyaçlardan bahsedilir. Okullar hakkında tek tek bilgi verilir.
- S. 19, 13 Ağustos 1314 – 08 Rebûlâhir 1316, s. 6-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat'ın Avrethisar'ı ve buradaki mektepleri anlattığı yazısı bulunur.
- S. 20, 19 Ağustos 1314 – 14 Rebûlâhir 1316, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip Ustrumca ve oradaki mektepler tanıtılır. Aydın

vilayetine tâbi Bozdoğan kasabası mekteb-i rüşdîsinin tevzî-i mükâfat töreninden bahsedilir.

S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316, s. 5-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Ahmed Midhat'ın Drama'dan yazdığı mektubuna yer verilir. Mektupta Drama'daki İdâdî Mektebi, İnas Mektebi, Nazifi Mektebi, İbtidâî Mektebi ve Rum Mektebi hakkında bilgi verilir.

S. 30, 29 Teşrînievvel 1314 – 26 Cemaziyelahir 1316, s. 6.

Şuûn-ı Mekâtip

Cisr-i Ergene'den (Uzunköprü) ve buranın ahval-i maârifinden bahsedilir. Kazanın önceki hali ve fetihten sonra bayındır hale gelişi anlatılır. Cisr-i Ergene'nin isminin sebebi olan, fethin ardından II. Murat tarafından yaptırılan köprü hakkında bilgi verilir. Rüştiye Mektebi, Muradiye Mektebi, Halise Hatun Mektebi ve İnas Mektebi'ne dair Ahmed Midhat'ın gözlemleri aktarılır.

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 6.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Terakki encümeni tarafından, 130 lira ihdasıyla ibraz-ı himmet eylediği evvelce yazılan merhum Mehmed Topçu Efendi için geçen cuma gecesini Rifâî dergâhında bir mevlid-i şerif kıraat olduğu söylenir.

Pravişte mekteb-i ibtidâiyyesi muallim-i ûlâ Osman Nuri Efendi'den alınan bir varakada yazan, mektepte en ziyade âsar-ı gayret gösterenlerin isimleri aktarılır ve hepsi başarılarından dolayı tebrik edilerek kendilerine bir varaka-i takdiriyye gönderilir.

- S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 – 10 Recep 1316, s. 5-6.
- Şuûn-1 Mekâtîp Ahmed Midhat, “Edirne Şehri” alt başlığıyla şehrin tarihçesinden, coğrafyasından ve şehirdeki âsar-ı ümrandan bahseder.
- S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316, s. 6-8.
- Şuûn-1 Mekâtîp Dedeğağaç, Dimetoka ve Gümilcine’nin ahval-i maârifî hakkında malumat verilir. Edirne mektepleri tanıtılır.
- S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 – 07 Ramazan 1316, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtîp Üsküp’ün nasıl bir yer olduğundan, tarihçesinden ve maarifin durumundan bahsedilir.
- S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtîp Priştine ve Kumanova’nın coğrafi yapısı, tarihçesi ve maârifî anlatılır.
- S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtîp Ahmed Midhat, Köprülü’nün konumundan, nüfusundan, kaç hane ve dükkân bulundurduğundan, Vardar Nehri’nden, demiryollarından bahsedilir. Mektepleri hakkındaki gözlemler aktarılır.
- S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtîp “Gevgeli Mekâtibi” alt başlığıyla Gevgeli ve buradaki okullar hakkında bilgi verilir.
- S. 44, 04 Şubat 1314 – 06 Şevval 1316, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtîp Yenice-i Vardar kasabasının Selanik’e olan uzaklığı, buradaki hane, han, dükkân, cami sayısı belirtilir. Burada bulunan önemli türbelerden, Gazi Evrenos Bey’in hayratı olan ve dört saatlik mesafeden gelen suyun lezzetinden bahsedilir. Ahval-i maârifî anlatılır ve mekâtime dair bilgi verilir.

- S. 45, 11 Şubat 1314 – 13 Şevval 1316, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtip Feyz-i Sıbyan Mektebinin nısf-i sene-i dersiyye tevzî-i derecât ve mükâfat resmi ayrıntılarıyla anlatılır. Başarılı öğrencilerin isimlerine yer verilir.
- S. 48, 04 Mart 1314 – 04 Zilkâde 1316, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat'ın Siroz ve mekâtibi hakkında verdiği bilgiler aktarılır.
- S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat'ın Siroz sancağına tabi olan Zihne kasabası ve maarifi ile Edirne vilayeti Gümülcine sancağına bağlı olan İskeçe kazası ve mekâtibi hakkında bilgi verdiği yazısı yer alır.
- S. 50, 18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat'ın Midilli Adası ve mekâtibi hakkında bilgi verdiği yazısı yer alır.
- S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 4-5.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat; Odina ve Kayalar'dan, buraların ahval-i maârifinden bahseder.
- S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtip Manastır vilayet-i celîlesine bağlı Ohri kasabası ve ahval-i maarifi hakkında bilgi verir.
- S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 3-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Manastır vilayetinin Serfiçe sancağı, Alasonya ve Pirlepe kazaları ile buraların mekâtibi hakkında bilgi verilir.
- S. 16, 22 Temmuz 1315 – 29 Rebülevvel 1317, s. 6-8.
- Şuûn-1 Mekâtip Görice sancağı, Kesriye kazası ve buranın mektepleri anlatılır.

- S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 – 21 Cemaziyelahir 1317, s. 6-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Avrethisar kazasından, bu kazaya bağlı Kılıkş kasabasından ve buranın mekteplerinden bahsedilir.
- S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 5-6.
- Şuûn-1 Mekâtip Edirne'ye dair birçok malumat paylaşır ve mekteplerine dair gözlemler aktarılır.
- S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 7-8.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat'ın Uzunköprü ve mektepleri hakkında bilgi verdiği yazısıdır.
- S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 6-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Kırkkilise'den, kasabanın isminin nereden geldiğinden ve buranın mekteplerinden bahsedilir.
- S. 38, 23 Kânûnevvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 5-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Tekfurdağı'na (Tekirdağ), Çorlu'ya ve buralardaki maarifin durumuna dair malumat verilir.
- S. 39, 30 Kânûnevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 4-5.
- Şuûn-1 Mekâtip Dimetoka ve Gümölcine hakkında bilgi verilir; buralarda maarifin ne durumda olduğundan bahsedilir.
- S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 5-6.
- Şuûn-1 Mekâtip Gevgili ve Yenice-i Vardar anlatılır, buraların maarif durumu hakkında bilgi verilir.
- S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 4-6.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat, Ustrumca ve mektepleri hakkında bilgi verir.

- S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip Radovişte kazası ve buranın mektepleri hakkındadır.
- S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 6-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Kosava vilayetine tabi Koçana kazasına ve mekteplerine dair malumat verilir.
- S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 2-4.
- Şuûn-1 Mekâtip Kosava vilayeti merkez kazalarından biri olan İştib'den ve buradaki mekteplerden bahsedilir.
- S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 4-5.
- Şuûn-1 Mekâtip Kavadar kasabası ve buranın mektepleri hakkında bilgi verilir.
- S. 2, 13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317, s. 6-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Köprülü'den ve buradaki mekteplerin durumundan bahsedilir.
- S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 6.
- Şuûn-1 Mekâtip Eğridere Palankası ve mektepleri anlatılır.
- S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 4-5.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat tarafından Preşova ve mektepleri hakkında bilgi verilir.
- S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 4-5.
- Şuûn-1 Mekâtip Ahmed Midhat Prizren ve mektepleri hakkında malumat verir.
- S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 5-6.
- Ali Kemal (Koçana'dan)**
- S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhir 1318, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip Koçana Mekteb-i İbtidâiyyesinin tevzî-i mükâfat töreni anlatılır.

H

Hüsnü (Bihlişte Eşraf-ı Hanedanından)

S. 16, 22 Temmuz 1315 – 29 Rebülevvel 1317, s. 6-8.
Şuûn-ı Mekâtip Bihlişte eşraf-ı hanedanından izzetli Hüsnü Bey Efendi'nin dergiye gönderdiği varakaya yer verilir. Varakada, Biheşte kasabasının rüştiye mektebinin imtihanlarının yapıldığı, öğrencilerin bu imtihanlarda ciddi bir başarı gösterdikleri, bunun da Muallim Salih Hilmi Efendi'nin emek ve gayretleri sayesinde olduğu söylenir.

K

Katrin Trikovna

S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 4-5.
Şuûn-ı Mekâtip Mekteb-i Terakki ve Feyz-i Sıbyan Mektebinin düzenleyecekleri gezilerden bahsedilir. Selanik İnas Rüştiyesi muallim-i saniyesinin, Dersaâdet'te Aksaray'daki Molla Gürânî İnas Mektebine ikinci muallime olarak tayin olduğu söylenir.

M

M. M. (Muharririn-i Rehberden)

S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebülevvel 1315, s. 6-7.
Şuûn-ı Mekâtip Mekteb-i Terakki'ye Besim Efendi'nin Feyz-i Sıbyan Mektebi'ne ise Ali Saib Efendi tayin olduğu haberi verilir. Selanik'te yetişen bu iki muallimin önceki görevlerinden ve başarılarından övgüyle bahsedilir. "Şehrimizin medar-ı iftihar" diye belirtilen Mekteb-i Terakki ve Feyz-i Sıbyan Mektebi de övülerek hizmetlerinden ötürü teşekkür edilir. Dersaâdet'ten de iki habere yer verilir. İlki Dârü'l-feyz-i Hamîdî mektebi hakkındadır. İkincisi ise Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin imtihanlarının bitmiş olduğu ve sene içinde yapılan eserlerin sergileneceği haberidir.

Mehmed Fevzi (Rüştiye Mektebi Muallimi)

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 6-8.

Şuûn-1 Mekâtip

Rüştiye Mektebi muallimi Mehmed Fevzi Efendi'nin Kavala'dan gönderdiği yazıdır. Bu yazıda da Kavala'daki Hamid-i Mekteb-i İbtidâiyye, Musevi Mektebi ve Rum Mektebi'ne dair malumatlar yer alır.

Mustafa Necmeddin (Filibe'de Fransız Mektebi Talebesinden)

S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip

Karlova kasabasından, buranın mekteplerinden bahsedilir; isimlerine yer verilen başarılı öğrenciler ve muallimleri takdir edilir. Mustafa Necmeddin Efendi'nin bu yazısının ardından «Rehber» başlığı ile kendisine teşekkür edilir.

İmzasız

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 7.

Şuûn-1 Mekâtip

Salim Efendi Mektebi ve Mustafa Paşa Mektebi'nin imtihanları duyurulur.

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 7.

Şuûn-1 Mekâtip

Mekteplerin tevzî-i mükâfat törenleri hakkındaki duyurulara yer verilir.

S. 13, 03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315, s. 3-7.

Şuûn-1 Mekâtip

On ikinci sayıda duyurulan Terakki ve Feyz-i Sıbyan mekteplerinin tevzî-i mükâfat törenleri hakkında ayrıntılı malumat verilir. Yazının sonunda ise, okullar tatil olurken idarenin “bu müddet-i tatil zarfında sahil boylarında ve sair namünasip mahallerde dolaşan çocukları men ve ihbar keyfiyeti” hususunda karar aldığı ve muallim-i şehir, marifetli Şemsi Efendi hazretlerinin kendisinden rica olunan bu vazifeyi kabul ettiği duyurulmuştur.

- S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip Selimiye Zükur Mektebi, bu mektebin kız çocukları için olan kısmı Hamidiye Mektebi, Langaze İptidai Zükur Mektebi ve Langaze İnas Mektebi'ne dair haberlere yer verilir. İmtihanların yapıldığı duyurulur; muallim ve muallimeler isimleri de verilerek başarılarından dolayı tebrik edilir.
- S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip İras Rüstiyenin de imtihanlarının bittiği, öğrencilere mükâfat verildiği ve okulun tatile girdiği duyurulur.
- Okulun başarısı övülür, Muallime İffet Hanım gayretlerinden ötürü bilhassa takdir ve tebrik edilir.
- S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebûlevvel 1315, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip Muallim Osman Efendi Zihni Paşa Hazretleri emeklerinden dolayı takdir tebrik edilir. Elçi Efendi Mektebi dördüncü sınıfların Türkçe kıraatte ileri oluşundan dolayı takdir edilir. Lisan-1 Türkçe mualimi Selam Efendi tebrik edilir.
- S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebûlevvel 1315, s. 6-7.
- Şuûn-1 Mekâtip Selimiye Mektebi'nin sınavlarının bittiği söylenir. Tevzî-i mükâfat töreninden bahsedilir. Birinciler açıklanır. Alyans İsrail Mektebi'nin sınavları hakkında da bilgi verilir.
- S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebûlâhir 1315, s. 8.
- Şuûn-1 Mekâtip Feyz-i Sıbyan Mektebinin, Beşçınar Bahçesi'nde hanımlara mahsus olmak üzere millî tiyatro oynatma teşebbüsünde bulunduğu haberi verilir.
- Kitapçı Karabet Efendi'nin İstanbul'dan Selanik'e geldiği ve bazı mekâtib-i hususiye-i İslamiyeyi ziyaret ederek ihtiyaç sahibi öğrencilere kitap vs. temini

hususunda yardım edeceğini vadettiği aktarılır. Rehber tarafından bu maarifperver, izzetli kişiye takdir ve teşekkür edilir.

S. 22, 04 Eylül 1313 – 19 Rebûlâhir 1315, s. 7.

Şuûn-ı Mekâtip
(Takdir ve Tebşîr)

Daha önce Mekteb-i Terakki ve Feyz-i Sıbyan okullarının müdürlüklerine tayin olunduıkları duyurulan Besim ve Ali Saib Bey Efendiler, okullarında yaptıkları ıslahatlardan dolayı takdir edilir.

Selanik'te “Osmanlı Kitabhânesi” namında büyük bir kitapçı şubesi açıldığı haberi verilir. Bu şubeyi açan kişinin Karabet Efendi olduğu söylenir. Artık ders kitaplarının temininde sorun yaşanmayacağı, okulların istediği her türlü kitap ve risalenin bulundurulacağı, hatta birçok okul kitabının basılmasında vasıta olunacağı yazılır.

S. 23, 11 Eylül 1313 - 26 Rebûlâhir 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Hamidiye Mekteb-i Sanayi'nin tevzî-i mükâfat töreni ayrıntılarıyla anlatılır.

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinden, numarası ve isimleri belirtilen üç öğrenci ahlak, hüsn-i hâl ve hareket ile hüsn-i hatta temeyyüz eyledikleri için *Rehber* tarafından tebrik ve takdir edilir.

S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 7.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinde her akşam şâkirdana divan tertip ve icra olduğu belirtilir. Divanda fezâil-i ahlâka ve lüzûm-ı tahsile dair okul müdürü tarafından münasip nasihatler verildiği, öğrenciler tarafındansa makaleler sunulduğu anlatılır.

Derginin “Hitabet Dersleri” başlığı altında bulunan

ikinci metnin, yine bu divanlardan birinde şâkirdandan Hasan Vasfi Efendi'nin söyleyip daha sonra kaleme aldığı makale olduğu ifade edilir.

Bunların haricinde, Mehmed Hilmi ve Hikmet Efendilerin hüsni ahlâk ve gayrette şayan-ı takdir oldukları haberinin alındığı söylenerek kendileri *Rehber* tarafından tebrik edilir.

S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 8.

Şuûn-ı Mekâtip

İki tayin haberi verilir. On beş sene Selanik'te, sonrasında üç sene Dersaâdet'te Alyans İsrailit Mekteplerinin direktörlüğünde bulunan Mösyö Danon'un Paris Merkez-i Alyans Mektepleri müdüriyetine tayin olduğu duyurulur. Mösyö Danon'un mahalli memuriyetine gitmeden önce hususi işleri için Selanik'e gelmesi üzerine kendisi için bir veda yemeği tertip edildiği belirtilir. Diğer tayin haberi ise Kılıkış kasabası mekteb-i ibtidaî muallimlerine Hafız Zahid Efendi'nin katılmış olduğudur.

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 8.

Şuûn-ı Mekâtip

Köprülü İnas Mektebi öğretmenlerinden Fâtıma Hanım'ın Selanik'teki Hamidiye İnas Mektebi müdürlüğüne tayin edildiği haberi verilir. Yaptığı hizmetler için tebrik edilip yeni görevinde başarılar dlenir.

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 6-7.

Mektep Gezintileri,
Rehber-i Hesap
(Şuûn-ı Mekâtip)

Bu sayının “Şuûn-ı Mekâtip” bölümünde iki habere yer verilir. İlk haberde, “Sıhhatü'l-fikir sıhhatü'l-vücut ile kaimdir,” sözünden hareketle Mekteb-i Terakki okulunun müdürü Ali Saib Bey'in öğrenciler için bir kır gezintisi düzenlediği söylenir. Ali Saib Bey'in Feyz-i Sıbyan Mektebi müdürü Besim Bey'le de

konusarak onları da bu geziye davet ettiği, Besim Bey'in Feyz-i Sıbyan Mektebi öğretmenleri ve rüştiye öğrencileri ile bu davete icabet ettiği belirtilir. Çocukların beden sağlığının önemsenerek böyle bir kır gezintisinin yapılması ve iki okulun öğrencilerinin tek bir okul gibi beraber oynayıp kaynaşması Rehber tarafından takdirle karşılanır.

Diğerinde ise “Çocuklara Rehber” dergisinin imtiyaz sahibi ve müdürü olan Ahmed Midhat Efendi tarafından neşredilen “Rehber-i Hesab” isimli eserin ikinci defterinin de yayımlandığı haberi verilir. Hem bir hesap kitabı hem de bir vazife defteri olan bu eserin öğrenci ve öğretmenlerin işlerini kolaylaştıracağı ifade edilir.

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Terakki ve Rüştiye-i Askerî Mektebi'nin imtihanlarının başladığı, sonuçlarına sonraki sayılarda yer verileceği söylenir. Feyzi Sıbyan Mektebi'nin sınavlarının ise yakında başlayacağı haber verilir.

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Terakki'nin sınavlarının bittiği ve sınavda başarılı olan öğrencilerin isimlerine sonraki sayıda yer verileceği söylenir. Mekteb-i Terakki'nin müdürü Besim Bey'in, faydalı bir mükâfat olarak öğrencileri Osmanlı donanmasını ziyarete götürdüğü, Osmaniye gemisinin içerisinin gezilip görüldüğü anlatılır.

S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebi'nin donanma-yı hümayunu ziyareti anlatılır. Hamdiye İnas Mektebi'ne tayin olan Fâtıma Hanım'ın başarıları sayesinde okula olan rağbetin ve dolayısıyla öğrenci sayısının arttığı, bu

yüzden kadronun genişletilmesi gerektiği kanısına varılarak İnas Rürştiye Mektebi mezunlarından Aliye Hanım'ın muallime, Emine Hanım'ın muavine olarak tayin edildiği haberi verilir. Fâtıma Hanım'ın yanı sıra reis-i muallim Hacı Şükrü Efendi ve Selahaddin Efendi de hizmet ve gayretleri sebebiyle tebrik edilir. Siroz muteberanından ve meclis-i beledî azasından Sarraf Dimitroş Alexander Efendi'nin zevcesi olan Atina Hanım'ın Siroz'da sahibi olduğu ve beş yüz lira kıymetinde bir yeri Mekâtib-i İptidaîye-i İslamiye'ye bağışladığı haberinin alındığı söylenerek kendisine teşekkür edilir.

S. 38, 25 Kânûnevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 8.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Rüşdi-i Askerîyyenin ve Mekteb-i Terakki'nin sınavlarının bittiği söylenir ve tevzî-i mükâfat törenlerinden bahsedilir. Mekteb-i Terakki'nin başarılarından dolayı okul müdürü ve muallimleri tebrik edilir.

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 7.

Şuûn-ı Mekâtip

Siroz Bulgar Mektebi öğrencilerinden, hüsn-i hat ve imla bakımından lisân-ı Osmânî dersinden iyi not alanların isimlerine yer verilir.

Dersaâdet kitapçılarından tâbi-i şehîr izzetli Rauf Bey Efendi'nin, daha fazla haberin aktarılabilmesi amacıyla “Çocuklara Rehber” için çalışacağı söylenerek Üsküp'ün mektepleri ve ahval-i maârifî hakkında yakında iyi haberler verme ümidinde oldukları ifade edilir.

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 7.

Şuûn-ı Mekâtip

Maarif müdürü Raşit Bey Efendi'nin, Feyz-i Sıbyan Mektebini ziyareti ve teftişi anlatılır. Raşit Bey'in

imtihan ettiği ve defterleri kontrol edilen öğrenciler için bir mükâfat töreni düzenlenir. Feyz-i Sıbyan Mektebi bir eğitim kurumu olarak Raşit Bey tarafından başarılı bulunduğu ifade edilir. Rehber de bu olayı duyurarak okul idaresini, muallimleri ve öğrencileri tebrik ve takdir eder.

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinin sınavlarının bittiği duyurulur. Tevzî-i mükâfat töreninin tarihi verilir. Okulun başarılarından dolayı Ali Saib Bey ile Tefvik Efendi başta olmak üzere idare heyeti tebrik edilir. Hem şair hem muallim olan Sadi Efendi'nin çocukların derslerini daha rahat anlayabilmeleri için sade bir Türkçe ile yazılmış ders kitapları hazırladığı söylenir ve bunların ilki olan “Tarih-i Osmanî” isimli eserinin yakında yayımlanacağı duyurulur. Selanik’e iki saat uzaklıktaki Kireç Köyü ve mektepleri hakkında bilgi verilir.

S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 5-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreni ayrıntılarıyla anlatılır, başarılı olmuş öğrencilerin isimlerine yer verilir.

S. 49, 12 Mart 1314 – 02 Zilkâde 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Selimiye Mektebi ve Salim Efendi idaresindeki Musevi mektebinin *Rehber* tarafından ziyaret edilip öğrencilerinin imtihan edildiği haber verilir. Selimiye Mektebi’ne dair aktarılan bilgilerin ardından eğitim alanındaki hizmetleri ile Selanik’in gelişmesini sağladıkları için okul müdürü Hasan Kâşif Efendi’ye ve idare heyetine teşekkür edilir. Musevi mektebinin de gerek ahlaken gerek malumat açısından mükemmel olduğu; Osmanlı Türkçesi, İbranice, İspanyolca,

Fransızca ve Almanca dillerinin tedris edildiği söylenir. Rehber'in yaptığı lisân-ı Osmânî imtihanında en başarılı olan mektep öğrencilerinin isimlerine yazının sonunda yer verilir.

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 4-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Terakki'nin tevzî-i mükâfat töreninde yapılanlar ayrıntılarıyla anlatılır. Törene kimlerin katıldığı belirtilir. Sâî ve gayret ile hüsnü ahlakça temeyyüz eden öğrencilerin isimlerine yer verilir. Selanik'teki Ali Paşa Mektebi'nin ziyaret edildiği söylenerek okul hakkında bilgi verilir. Selanik Hamidiye İnas Mektebi talebatından, Binbaşı Faik Efendi kerimesi Nadide Hanım'ın hatmini tamamladığı ve hatim duasının yapıldığı duyurulur. Selimiye Mektebi'ndeki başarılı öğrencilerin isimlerine yer verilerek okul tarafından kendilerinin mükâfatlandırıldıkları söylenir.

S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinden bir öğrencinin Kur'an hatmini tamamladığı ve hatim duasının yapıldığı haberi verilir. Ahmed Midhat'ın Yunanistan'ın Vodina şehrinde ziyaret ettiği mekteplere dair izlenimleri aktarılır. Ziyaret ettiği mektepler şunlardır: Rüştiye Mektebi, Kurahane Mektebi, Abdi Paşa Mektebi, Bulgar Mektebi, Sırp Mektebi, Rum Jimnas Mektebi. Ayrıca Ahmed Midhat'ın Manastır'a geçtiği ve oradaki okullar hakkında da bilgi vereceği duyurulur.

S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 7-8.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Terakki'nin inas kısmının altı ay imtihanlarının başladığı duyurulur.

S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip

“Tebşir” başlığıyla Muallim İsmail Hakkı Efendi’nin “Çocuklara Rehber”e revnak verme ve derginin islahatı vazifelerini üstüne aldığı haber verilir. Feyz-i Sıbyan Mektebinde okuyan, Kur’an’ı hatmeden öğrencilerin isimlerine yer verilerek hatim duaları için yapılan program ayrıntılarıyla anlatılır. Paskalya yortuları münasebetiyle Bulgar Mektebi öğrencilerinin Gevgeli’ye yaptığı geziden bahsedilir. Gevgeli’deki mektepler ve kasabanın eğitim durumu hakkında bilgi verilir.

S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip

Selimiye Mektebi şâkirdanından, bu ay en çok gayret gösteren, iyi hal ve tavırlar sergileyen öğrencilerin isimleri verilerek tebrik edilir ve bu sene imtihanında birinci olan öğrenciye *Rehber*’in birinci yıl nüshalarının hediye edileceği duyurulur.

S. 4, 30 Nisan 1314 – 21 Zilhicce 1315, s. 5-6.

Şuûn-1 Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinin yaptığı Siroz gezisinden bahsedilir.

S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 5-7.

Şuûn-1 Mekâtip

Koçana mekâtibinden bahsedilir.

S. 6, 14 Mayıs 1314 – 06 Muharremü’l-haram 1315, s. 4-6.

Şuûn-1 Mekâtip

Köprülü’de bulunan *Rehber* muharriri oradaki okulları tanıtır.

S. 8, 28 Mayıs 1314 - 20 Muharremü’l-haram 1316, s. 7.

Şuûn-1 Mekâtip

Mekteb-i İdâdî ve Mekteb-i Terakki’nin umumi sınavlarının yapılacağı tarihler duyurulur.

Şuûn-ı Mekâtip

S. 11, 18 Haziran 1314 – 11 Safer 1315, s. 7.

Terakki ve Feyz-i Sıbyan mekteplerinin inas kısmının imtihanlarının bittiği, öğrencilerin oldukça başarılı olduğu ve törene katılan Emine Semiye Hanım'ın takdirini kazandıkları ifade edilir. Bu başarılarından dolayı Rehber tarafından okulların öğretmenleri tebrik edilir. Birincilerin isimlerine yer verilir. Selanik Bulgar İdâdî Mektebi ile Ticaret Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninden bahsedilir. Manastır Rüştiye-i Askeriye'den bir öğrencinin teşekkür yazısı aktarılır. Fransız Ticaret Mektebinin sınavlarının bittiği ve Rum Jimnas Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninin yapıldığı duyurulur.

Şuûn-ı Mekâtip

S. 13, 02 Temmuz 1314 – 25 Safer 1316, s. 6-7.

Bir müddet Atina'da bulunan, Olimpos Dağı gibi önemli yerleri gezdikten sonra Selanik'e gelen Amerikalı Alfred Emerson'un Feyzi-Sıbyan Mektebini ziyareti anlatılır ve kendisinin mektebe dair görüşlerine yer verilir. Mekteb-i Terakki'nin tevzî-i mükâfat töreninin yapılacağı tarih duyurulur. Alman Mektebinin tahsinname tevzî resminden ve Fransız Ticaret Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninden bahsedilir. İnas Hamidiye Mektebinin sınavlarının başladığı duyurulur. Rüştiye zükûr ve inas mektepleri ile Selimiye Mektebinin sınavlarının bittiği söylenir, gösterilen âsar-ı terakkiden dolayı Rehber tarafından heyet-i tedrisiyeleri tebrik edilir.

Şuûn-ı Mekâtip

S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebûlevvel 1316, s. 4-7.

Dersâadet'teki Sanayi-i Nefise-i Şahane Mektebi talebesi tarafından imtihan levhalarının ve heykellerinin tersim ve tıraşına başlandığı söylenir. İmtihana, yapılacak eserlere ve sergiye dair bilgiler verilir. Mekteb-i Terakki'nin tevzî-i mükâfat töreni

ayrıntlarıyla anlatılır ve başarılı olan öğrencilerin isimleri duyurulur. Ravza-i Sıbyan Mektebinin zükûr ve inas kısımlarının imtihan-ı umumiyelerinin hitam bulduğu söylenerek en başarılı öğrencilerin isimlerine yer verilir. Hamidiye Mekteb-i İbtidâisnde yeni bir sınıf açılacağı ve bu sınıfta Arapça ve Farsça ders verileceği söylenir; sınav başarılarından bahsedilir. “Çocuklara Rehber”in Edirne muhabirinin Mekteb-i İdâdî'nin tevzî-i mükâfat törenini anlattığı yazısına yer verilir. Kavala'daki mekâtibin imtihanlarının bittiğinden, başarılarından ve tevzî-i mükâfat törenlerinden bahsedilir.

Şuûn-ı Mekâtip

S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebülevvel 1316, s. 5-6.
Feyz-i Sıbyan Mektebi, Pirlepe Ulah Mektebi ve Demirhisar Bulgar Mektebinin imtihanlarının bittiğinden, tevzî-i mükâfat törenlerinin yapıldığından ve başarılarından bahsedilerek müdür ve öğretmenleri tebrik edilir.

Şuûn-ı Mekâtip

S. 16, 23 Temmuz 1314 – 16 Rebülevvel 1316, s. 7-8.
Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninin ağustos başında yapılacağı haberi verilir. Okulun öğrenci sayısının gün geçtikçe artması ve binanın kapasitesinin yeterli olmaması sebebiyle Rüştî-i Askerî'nin bitişiğindeki geniş bir yerin mektep için kiralandığı söylenir. Gelecek sene için hazırlıklara başlandığı ve yeni bir sınıf açılacağı belirtilir. Selimiye Mektebinin de umumi imtihanlarının bittiği ve tevzî-i mükâfat töreninin ağustos başında yapılacağı aktarılır; törene kadar muntazaman fakat ağır olmayacak şekilde derslere devam edileceği duyurulur. Florina mekâtibinin imtihanlarının bittiğinden, tevzî-i mükâfat törenlerinden ve başarılarından bahsedilir.

- S. 17, 30 Temmuz 1314 – 23 Rebiülevvel 1316, s. 7-8.
- Şuûn-ı Mekâtip, İsmail Hakkı Sarfı, Çocuklara Kıraat
- “Çocuklara Rehber”in muharrirlerinden Muallim İsmail Hakkı Efendi’nin İslam ve ecnebi etfalın faydalanabilmesi için gayet açık dille yazdığı sarf kitabının yayımlandığı haberi verilir. Diğer sarf kitaplarından daha iyi ve farklı olduğu; daha çok kural barındırdığı belirtilir. Kitabın sarf çalışmaya yeni başlayanlarla rüşdî birinci sene öğrencilerine hitap ettiği söylenir. Fiyatı hakkında bilgi verilir.
- Yine derginin muharrirlerinden Muallim Necip Efendi ve Muallim İsmail Edip Efendi tarafından telif olunan “Çocuklara Kıraat”ın üçüncü baskısının yapıldığı duyurulur ve mektep muallimlerine tavsiye edilir. Kitapları temin için Osmanlı-Asır Matbaası’na müracaat edilmesi gerektiği söylenir.
- S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316, s. 5-6.
- Şuûn-ı Mekâtip
- Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreni anlatılır.
- S. 19, 13 Ağustos 1314 – 08 Rebîülâhir 1316, s. 6-7.
- Şuûn-ı Mekâtip
- Burhan-ı Terakki Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninin anlatıldığı, Edirne’den gelen bir yazıya yer verilir. Fransızca lisanı ve fûnûn-ı mütenevvîa tedris eylemek üzere Selanik’te yapılacak olan bir gece dersinden ve Nurakob İnas Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninden bahsedilir.
- S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebîülâhir 1316, s. 5-7.
- Şuûn-ı Mekâtip
- Siroz Alyans Mektebi’nin tevzî-i mükâfat töreni anlatılır ve başarılı öğrencilerin isimleri sıralanır.
- Şuûn-ı Mekâtip, İsmail Hakkı Kıraatı
- S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 6-7.
- Muallim İsmail Hakkı Bey’in yirmi sekiz senelik

tecrübesinin bir meyvesi olarak hazırladığı kıraat kitabı hakkında bilgi verilir. Bu kitabın elifbâdan sonra biraz zor gelen elfaz ve terâkibin kıraatine çocukları alıştırmak, etfalın tashih-i ahlâkına medar olmak ve mâlûmat-ı ibtidaiyyeye dair mücmel bir fikir vermek için mükemmel bir usûl-i tedris ile yazıldığı söylenir.

Eserin mahiyetini göstermek açısından tecrübeleri aktarılarak İsmail Hakkı Bey tanıtılır. Fiziki özelliklerine de değinilen bu kitap muallim ve velilere tavsiye edilip gösterilen usul üzerine tedris olduğu takdirde oldukça faydalanılacağı belirtilir.

S. 25, 24 Eylül 1314 – 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 7-8.

Şuûn-ı Mekâtip

Horhor Su'daki Mekteb-i Hamidî'nin inas kısmında yapılan ıslahatlar anlatılır.

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314 – 05 Cemâziyelâhir 1316, s. 6.

Şuûn-ı Mekâtip

Edirne'deki Burhan-ı Terakki Mektebinden bir şâkirdanın gönderdiği varakaya yer verilerek "Çocuklara Rehber" aracılığıyla şâkirdanın, mektebin müdürü Said Bey'e muallimane himmetleri için ettiği teşekkür iletilir.

S. 29, 22 Teşrînievvel 1314 – 19 Cemaziyelahir 1316, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Edirne vilayeti dâhilinde sancak merkezi bulunan Kırkkilise (Kırklareli) kasabasının Balkan eteklerinde kurulduğu söylenir. Edirne'ye, Karadeniz'e, Marmara Denizi'ne kaç saat uzaklıkta olduğu belirtilir. Kırkkilise evlerinden bahsedilir. Kasabaya "Kırkkilise" namının verilme sebebi anlatılır ve buradaki mekâtip hakkında bilgi verilir.

Tekfurdağı (Tekirdağ) kasabasının komşularından,

mahsulatından, mera ve ormanlarından, denize göre konumundan ve manzarasından, Bizans dönemindeki isminden bahsedilir. Bu genel bilgiden sonra Tekfurdağı mekâtipleri tanıtılır.

Babaeski kasabasının ahval-i maarifinden bahsedilir.

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 – 10 Recep 1316, s. 5-6.

Şuûn-1 Mekâtip

Mekteb-i Terakki öğrencilerinden birinin gönderdiği varakaya yer verilir. Bu varakada, tramvay bilet fiyatlarında öğrencilere mahsus indirim uyguladığı için Tramvay Direktörü Mösyö Mötri'ye teşekkür edilir. Ardından “Rehber” başlığı ile bu teşekkür dergi heyetinin de iştirak ettiği belirtilir.

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 7-8.

Şuûn-1 Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebi'nin müdürü Ali Saib Bey'in dergi için “Şâkirdane Coğrafya Hediyesi” başlığı altında coğrafyaya dair malumatlar veren bir eser tefrikası ihda buyurduğu söylenir; eser hakkında bilgi verilerek Ali Saib Bey'e teşekkür edilir ve eserin bu haftadan itibaren tefrika şeklinde yayımlanacağı duyurulur.

Preveşte'den haberler verilir. Mahmud Celal Bey'in, Laçın Bey Mahallesi'nde mutasarrıfı olduğu bir binayı “Şule-i Maarif” namıyla açılacak bir okul için bağışladığı söylenir ve kendisine takdir ve teşekkürde bulunulur. Preveşte Mekteb-i ibtidâiyye şâkirdanından Demir Ali ve Ali Mâlik imzalı bir mektuptan bahsedilir. Çocuklar mektupta dergiden istifade ettiklerini ifade ederek teşekkürlerini sunarlar. Rehber tarafından mektuba cevaben, bu yolda daha çok çalışacağı söylenir. Preveşte'nin Hristiyan Mektebinde lisan-1 Osmânînin istenilen derecede talim ve tedris edildiği mahalinden yazılır. Mektebin müdür ve lisan-1

Osmânî muallimine vazifesini layıkıyla yerine getirdiği için teŖekkür edilir.

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1314 – 02 Ŗaban 1316, s. 8.

Ŗuûn-1 Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinin kuruluşunun on dördüncü yıl dönümü sebebiyle mektebe yapılan ziyaret ve etkinlik anlatılır.

S. 38, 24 Kânûnuevvel 1314 – 23 Ŗaban 1316, s. 7-8.

Ŗuûn-1 Mekâtip

Mekteb-i Terakki'nin inas kısmının üç aylık hususi tevzî-i derecat resminin icra kılındığı söylenerek törende yaşananlar ayrıntılarıyla anlatılır. Dereceye girmiş öğrencilerin isimlerine yer verilip okulun başarısından bahsedilir.

Edirne Burhan-ı Terakki Mektebinin asar-ı terakkide örnek okullar arasına girdiği, müdürü Said Efendi ile Muallim-i evvel ve sanisi Hafız Mehmed Efendi'nin himmetleri için teŖekkür edilir.

Ustrumca İnas Mektebi müdiresi Firdevs Hanım'ın öğrencilerin talim ve terbiyesi hususunda, bilhassa bıçkı ve el işleri alanında daima başarı gösterdiği söylenerek kendisi tebrik edilir.

S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Ŗaban 1316, s. 7-8.

Ŗuûn-1 Mekâtip

Kavala kasabasında açılacak olan okullardan bahsedilir.

Mekteb-i Terakki zekur kısmında hüsnü hattan icra olunan hususi imtihanlarda dereceye girenlerin isimleri sıralanır.

Otuz yedinci nüshadaki “Müsabaka” başlıklı Farsça tarihî hikâyenin, Edirne İdâdî Mülkiyesi Ŗâkirdanından 130 numaralı Osman Nuri Efendi tarafından yapılan tercümesine yer verilir.

- S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 – 07 Ramazan 1316, s. 7-8.
- Şuûn-ı Mekâtip Feyz-i Sıbyan Mektebinin birinci dönem imtihanlarının ramazan-ı şerif zarfında icra olunacağı ve imtihanlara başlandığı haber verilir.
- Edirne Kadriye İnas Mektebi mektepler arasında emsal olacak derecede asar-ı terakki gösterdiği haber alınmış, gayretli müdire ve heyet-i talimiyyesinin muvaffakiyet vakaları tebrik edilir.
- S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 7.
- Şuûn-ı Mekâtip Mekteb-i Terakki inas kısmı son sene talebatı arasında icra kılınan Fransızca kitabet müsabakasında birinci olan öğrenci tebrik edilir.
- S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316, s. 7-8.
- Şuûn-ı Mekâtip Feyz-i Sıbyan Mektebinin birinci dönem genel imtihanlarının hitam bulduğu, tevzî-i derecat resminin şubatın dördüncü günü icra olunacağı haber verilir.
- S. 47, 25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316, s. 7-8.
- Şuûn-ı Mekâtip Edirne'deki Burhan-ı Terakki Mektebi müntehâ sınıf şâkirdanından Salah Eldin, Vehbi, Tahsin efendilerin Edirne İdâdî-i Askerî mektebine kabul aldıkları duyurulur. Bu halin okulun da başarısını gösterdiği belirtilerek okul müdürü gayretlerinden dolayı tebrik edilir. Yenice Sırp İnas Mektebinin müdürü Petro Paskaloviç Efendi'nin okuldaki etfalın el işleri sermayesi için beş Napolyon lirası hediye ettiği duyurulur ve bu himmet-perverâne davranışı için takdir edilir.
- S. 48, 04 Mart 1314 – 04 Zilkâde 1316, s. 7-8.
- Şuûn-ı Mekâtip Feyz-i Sıbyan Mektebi müdürü Ali Saib Bey

Efendi'nin Kavala İdâdî-i Hayrî'de lisan-ı Fransevî ve dürus-ı mütenevvia muallimliğine tahvil-i memûriyet eylediği haberi verilir. Ali Saib Bey'in daha önceki deneyimlerinden bahsedilir ve tebrik edilerek yeni memuriyeti için iyi dilekte bulunulur. Feyz-i Sıbyan Mektebinde iki senedir fahri olarak tarih muallimliği yapan Süleyman Kani Efendi'nin Van vilayeti Barkiri kaymakamlığına tayin olduğu söylenerek kendisi yeni görevi için tebrik edilir. Bu zamana kadar mektep yaptığı hizmetler adına şükranlar sunulur.

S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 7-8.

Şuûn-ı Mekâtip

Cisr-i Ergene Rüştiye Mektebinde yapılan son imtihanlarda başarı olan öğrencilerin isimleri verilir.

S. 50, 18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316, s. 7-8.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebi zükûr kısmının ibtidâî dördüncü senesini teşkil eden 45 kadar öğrencinin Kur'an'ı hatmetmeye muvaffak olduğu söylenir ve hatim dualarının gerçekleşeceği zaman ve yer haber verilir. Feyz-i Sıbyan Mektebinin birinci dönem tevzî-i mükâfat töreninin gerçekleştiği belirtilir. Gerek idareci ve öğretmenler gerekse öğrenciler tebrik ve takdir edilir.

S. 51, 25 Mart 1315 – 25 Zilkâde 1316, s. 8.

Şuûn-ı Mekâtip

Kavala'da yeni bir mühendislik mektebinin açıldığı haberine yer verilir. Müracaat için yapılması gerekenlerden bahsedilir.

S. 52, 01 Nisan 1315 – 03 Zilhicce 1316, s. 3-4.

Şuûn-ı Mekâtip

Selanik'te Fransızca olarak çocuklara mahsus yeni bir gazetenin neşredileceği ve Feyz-i Sıbyan Mektebi mefaatine olarak kurban bayramının üçüncü günü

Selanik'ten Siroz'a bir gezi düzenleneceği haberi verilir.

S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 8.

Şuûn-ı Mekâtip

Ustrumca İnas Mektebinin müdire ve muallimesi Firdevs Hanım'ın, Selanik'teki Mekteb-i Hamidî müdüriyetine tayin olduğu haberi verilir. Kendisi önceki hizmetlerinden dolayı övülerek yeni işi için tebrik edilir. Selanik'e geldiği için duyulan memnuniyet bilhassa belirtilir.

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 6.

Şuûn-ı Mekâtip

Karaferye kazası ve mektepleri hakkında Ahmet Mithat tarafından bilgi verilir.

S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 4-5.

Şuûn-ı Mekâtip

Edirne vilayet maarif müdürü Ziver Bey'in, şehrin güzel bir noktasında mükemmel bir kıraathane inşa ettirme planı aktarılır. Edebî ve fennî yeni bir gazetenin neşredileceği duyurulur. Alyans İsrailit Mektebinin birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin Osmanlı Türkçesindeki yetkinliğinden bahsedilir ve okuldaki Osmanlıca muallimleri hakkında bilgi verilir.

S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 7-8.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Terakki'nin hüsn-i hat muallimi Hüsnü Efendi'nin ve öğrencilerinin başarısından; Selanik Bulgar ve Rum mekteplerinin, Fransız Ticaret Mektebinin, Siroz Bulgar Jimnas Mektebinin tevzî-i mükâfat törenlerinden bahsedilir.

S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 6-8.

Şuûn-ı Mekâtip

Mekteb-i Terakki'nin eğitim başarısından bahsedilir. İbtidâî ve rüşdî zükur kısmının tevzî-i mükâfat töreni

ayrıntlarıyla anlatılır.

S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 6-7.

Şuûn-1 Mekâtip

Mekteb-i Terakki'nin inas kısmından bahsedilir. Başarılı öğrencilerinin isimlerine yer verilir.

S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 3-7.

Şuûn-1 Mekâtip

Selimiye Mektebi tevzî-i mükâfat resminden bahsedilir ve başarılı öğrencilerin isimleri belirtilerek gösterilen âsar-ı terakki için öğrenciler, idareciler ve öğretmenler tebrik edilir. İnas Rüştîye Mektebi ikinci sınıf öğrencilerinden, posta memuru Osman Efendi'nin kerimesi Gül-ârâ Hanım'ın kıraat ve el işlerinde muvaffakiyet gösterdiği duyurularak kendisi ve pederi tebrik edilir. Gevgeli İnas Mektebi tevzî-i mükâfat töreni anlatılır. Eğitim için her vakit teşvikte bulunan Demirhisar kazası kaymakamı Feyzi Bey Efendi ve Ahmet Çavuş'un mektep inşa ettikleri haberine yer verilir.

S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 6-8.

Şuûn-1 Mekâtip

İlk kısımda Manisa'dan bir muhib-i maarifin yazdığı varaka bulunur. Varakada Feyziye isimli iptidaiye mektebinin tevzî-i mükâfat töreninden bahsedilir. Ardından törende söylenen nutka yer verilir. İkinci kısımda, Bihlişte'den yazılanlarda ise, Görice'ye bağlı Pojan karyesi iptidaiye mektebinin başarısı anlatılır.

S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 3-4.

Şuûn-1 Mekâtip

Terakki, Feyz-i Sıbyan ve Selimiye mekteplerinin imtihan tatillerinin bittiği belirtilir ve kayıt zamanı hakkında bilgi verilir.

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 7.

Şuûn-1 Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreninin

gelecek pazar yapılacağı duyurulur. Törenden sonra derslere başlanacağına ve yeni senede birçok ıslahatın icra edileceğine dair haberlerin alındığı söylenir.

S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 2-4.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinin tevzî-i mükâfat töreni anlatılır.

S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 7.

Şuûn-ı Mekâtip

Cisr-i Ergene'den gelen bir varakaya yer verilir. Cisr-i Ergene Rüştîye Mektebinin umumi imtihanlarının icra edildiği, öğrencilerin imtihanda başarı gösterdikleri söylenir ve dereceye girenlerin isimleri sıralanır. Maarif Nezareti'nin emriyle kasaba ve karyelerdeki mekteplerin teftişi ve ıslahı için yapılanlar anlatılır.

S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 8.

Şuûn-ı Mekâtip

28 Ağustos 1315 tarihinde açılışı yapılan Gevgeli İnas Mektebinin başarısından bahsedilir.

S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 8.

Şuûn-ı Mekâtip

Kılıkış'ın eşraf ve mütebarından izzetli Reşid Bey Efendi'nin nezareti altında bir encümen tarafından idare edilmek üzere hususi bir mektep açıldığı ve muallimliğine de Mekteb-i Terakki'nin yetiştirdiği zeki efendilerden Hikmet Efendi'nin tayin edildiği haberi verilir ve yeni görevi için Hikmet Bey tebrik edilir.

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 5-6.

Şuûn-ı Mekâtip

Kılıkış'da yeni açılan Sırp Mektebinde lisân-ı Osmânî muallimliğine İşkodralı Hasan Bey'in tayin olduğu haberi verilir.

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 5-6.

Şuûn-ı Mekâtip

Selanik Hamidiye Mektebine bir rüşdî sınıfın ilave edildiği ve oluşan yoğunluktan dolayı mektebe bir

muallimenin daha tayin edildiği haberi verilir. Firdevs Hanım ile encümen heyeti tebrik edilir.

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 6.

Şuûn-ı Mekâtip

Cum‘a-i Bâlâ Mektebi rüşdî ve iptidaiye mekteplerinin bu sene tarakki ettikleri ve birçok ıslahat yaptıkları söylenerek muallimleri tebrik edilir. Ardından ders ve güzel ahlak açısından başarılı öğrencilerin isimlerine yer verilir; onlar da tebrik ve takdir edilirler.

S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 6-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Yalılar’da Hamidiye Mahallesi’nde kışla civarında Muallim Osman Süreyyâ Efendi’nin idaresi altında yeni bir mektep açıldığı haberi aktarılır. Osman Süreyyâ Efendi’nin iş tecrübelerine ve mektebe dair bilgi verilir.

S. 38, 23 Kânûnevvel 1315, s. 5-7.

Şuûn-ı Mekâtip

Avrethisar’da o sene açılan iptidai mektebinin sene sonu imtihanlarının hitam bulduğu ve tevzî-i mükâfat töreninin icra edildiği söylenerek başarılı öğrencilerin isimlerine yer verilir.

S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 4-6.

Şuûn-ı Mekâtip

Feyz-i Sıbyan Mektebinin inas kısmının imtihanlarının başladığı söylenir, başarı dileklerinde bulunulur.

S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 6.

Şuûn-ı Mekâtip

Kısa bir süre önce Avrethisar’da açılan iptidai mektebine yapılan atamalardan, okulun öğrenci sayısından, kısa sürede elde edilen başarıdan ve bu başarının mimarı olan isimlerden bahsedilir. Bu okulda tadilatın devam ettiğinin belirtilmesinin yanı sıra Avrethisar’da bir rüştiye mektebinin de inşa ediliyor olduğu söylenir.

- S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip Erzak-1 askeriye müteahhitlerinden Şaban Paşa hazretlerinin Kavala İdâdî-i Hayrî Mektebine bulunduğu yardım için teşekkür edilir.
- S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 7.
- Şuûn-1 Mekâtip Avrethisar'da inşa edilen yeni rüştiye mektebinin açılış töreninden bahsedilir.
- S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 4-5.
- Şuûn-1 Mekâtip Mekteb-i Terakki ve Feyz-i Sıbyan Mektebinin düzenleyecekleri gezilerden bahsedilir. Selanik İnas Rüştiyesi muallim-i saniyesi Hafize Yahya Hanım'ın, Dersââdet'te Aksaray'daki Molla Gürânî İnas Mektebine ikinci muallime olarak tayin olduğu söylenir.
- S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 4-5.
- Şuûn-1 Mekâtip Feyz-i Sıbyan Mektebi yararına Karaferye'ye düzenlenen gezi anlatılır. Feyz-i Sıbyan ve Terakki mekteplerinin imtihan tarihleri duyurulur. Muallim Abdülkerim Efendi'nin Menlik Mekteb-i İbtidâiyyesinden gönderilip yerine başka birinin alınması üzerinde çok sayıda öğrencinin okul değiştirdiği haberi paylaşılır.
- S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 5-6.
- Şuûn-1 Mekâtip Kavala'da muhterem bir zatın "Selanik" ceridesine gönderdiği mektuba yer verilir. Gevgeli İnas Mektebi muallime-i ûlâsı Fâtıma Hanım'ın Kavala'da Halil Bey Mekteb-i Feyz'e tayin olması üzerine okulun öğrenci sayısının ve kazancının arttığı söylenir. Emekleri için gerek mektubu yazan kişi gerekse *Rehber* tarafından Fâtıma Hanım tebrik edilir.

- S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 6-7.
- Şuûn-ı Mekâtip Vodina Sırp Mektebinin tevzî-i mükâfat töreni anlatılır.
- S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebülevvel 1318, s. 6-7.
- Şuûn-ı Mekâtip İlk bölümde, beşinci öğrenim yılı münasebetiyle Selanik Musevi mekteplerinden Numune-i Gayret Mekteb-i Hususiyesi'nin icra eylediği kır âleminde bahsedilir; mektep öğrencilerinden Leon Kapon Efendi tarafından kır âleminde söylenen nutka yer verilir. İkinci bölümde ise Terakki ve Feyz-i Sıbyan mekteplerinin sınavlarının hitamı hakkında bilgi verilir.
- S. 14, 06 Temmuz 1316 – 22 Rebülevvel 1318, s. 5-7.
- Şuûn-ı Mekâtip Avrethisar Mekteb-i İbtidâiyyesinin tevzî-i mükâfat töreni anlatılır. Selanik'teki Numune-i Gayret Mektebi hakkında bilgi verilir.
- S. 15, 13 Temmuz 1316 – 29 Rebülevvel 1318, s. 6-8.
- Şuûn-ı Mekâtip Mekteb-i Terakki tevzî-i mükâfat töreni tüm ayrıntılarıyla anlatılır; başarılı öğrencilerin isimleri tek tek belirtilir. Ardından "Çocuklara Rehber" in Gümülcine muhbirinin gönderdiği, Mekteb-i Kebir-i İbtidâiyyenin tevzî-i mükâfat törenini anlatan yazısına yer verilir.

3.2.25. Haber

H

H. (Ha) A. (Ayn)

- S. 28, 14 Teşrînevvel 1315, s. 2-4.
- Musâhabe Salomon August Andrée'nin Kuzey Kutbu'nu keşfetmek amacıyla 1897'de çıktığı balonla seyahati hakkında söz konusu tarihe kadar yaşanan gelişmeler anlatılır ve Andrée'nin bu seyahate dair sözleri aktarılır.

İmzasız

- S. 35, 03 Kânûnevvel 1314 - 02 Şaban 1316, s. 1-4.
- Andre (Musâhabe) Kuzey Kutbu'nu keşfetmek fikriyle Eagle (Kartal) namındaki balonuyla seyahat eden Andre'den bahsedilir. Seyahati hakkında bilinenler yazılır. Andre'nin gönderdiği mektuplara, onun hakkında çıkan haberlere yer verilir; ona ne olduğuna dair tahmin ve ihtimaller üzerinde durulur.
- S. 39, 31 Kânûnevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 3-4.
- Nâfi Bir Tavsiye Bir Fransız gazetesindeki haberin aktarıldığı, imzasız olan ikinci yazıda ise lamba başında uzun süre çalışmaya mecbur olup gözlerinde rahatsızlık hissedenler için tavsiyede bulunulur. Mevsiminde toplanan peygamber çiçeğinin su içine koyulması ve her sabah bu suyla gözlerin yıkanması önerilir.
- S. 39, 31 Kânûnevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 7.
- Koleksiyon Yahut Koleksiyon yapma merakından bahsedilir. Dünyadaki Takvim Merakı garip koleksiyonlardan örnekler verilir.
- S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.
- İnatçı Bargir (Beygir) Saint Michel Köprüsü'nden suya atlayarak intihar etmeye çalışan bir eşeğin haberi verilir.
- S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.
- Bir Hanede 400.000 Amerika'nın New York eyaletinde inşasına başlanan Kişi dört yüz bin kişinin iskân edebileceği, iki yüz katlı büyük bir bina hakkında bilgi verilir.
- S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 5-6.
- Seyyah Andre'den Üzerinde “Andre'nin Kutb-ı Şimâliyye Seyahati” Haber! yazan bir cankurtaran aletinin bulunduğu ve St. Petersburg memurlarından birinin postacı kuşun getirdiği bir not aldığı söylenir. “21 Ağustos” tarihi

düşülmüş olan notta “Kutb-ı şimâliyye keşif olundu, her şey yolunda,” yazıldığı belirtilir. Tüm bunlardan yola çıkarak Andre'nin yaşadığına dair ümidin arttığı ifade edilir.

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 8.

Dünyanın Sonu

Rudolph Falb'in dünyanın sonu iddiasının ardından *Le Matin* gazetesi muharrirlerinden birinin Paris rasathanesi müdürü Maurice Loewy ile yaptığı röportajdan bir bölüme aktarılır. Yazılana göre Mösyö Maurice Dünya'ya yaklaşan kuyruklu yıldızın bir felakete yol açmayacağını söyler ve Rudolph Falb'in hatalı söylemlerini düzeltir.

S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 7-8.

Fedakârlık

Almanya'da kolu yanan kardeşine ameliyat olup kolunu kurtarabilmesi için kendi derisini veren adamın haberi aktarılır. Bu olayı duyan Württemberg kraliçesinin bu fedakâr ağabeyi ödüllendirdiği belirtilir.

S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 6-7.

Dülger Kadınlar

Avrupa'da kadınların her mesleği yapabildiği belirtilir ve *Asır*'da yayımlanan, Şikago'da bir anne ile iki kızının bir senedir dülger gibi çalışarak kimseye ihtiyaç duymadan kendilerine bir ev inşa ettikleri haberi aktarılır.

S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 7.

Fevkalade Bir Şehir

ABD'nin Iowa şehrinde gece on birden sonra sokağa çıkma yasağı olduğu, bu yasağı delenlerin yirmi gün hapis cezasına veya elli dolar miktarında para cezasına çarptırıldığı söylenir. Sokağa tükürmenin, meyve kabuğu atmanın, sokakta evcil hayvanını unutmanın, gürültü yapmanın da cezalarının olduğu belirtilir.

- S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 1-2.
- Musâhabe-i Fenniyye İlk kısımda Andre'nin akıbetini bildiren son haberlere yer verilir. İkinci kısımda Güney Kutbu'na seyahatin Kuzey Kutbu'na seyahatten daha zor olduğu belirtilir. Ardından Adrien de Gerlache'ın liderlik ettiği Belçika Antarktika Seferi'nden bahsedilir.
- S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 6-7.
- Süprüntülerden nasıl
istifade olunuyormuş!
- Tarik*'ten aktarılan, kaynağı *Daily News* gazetesi olan bu yazıda Londra'da çöplerin nasıl değerlendirildiği anlatılır. Çöp toplayan arabalardan, bunun için icat edilen bir makineden ve toplandıktan sonra cinsine göre ayrılan atıkların nasıl kullanıldığından bahsedilir.
- S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 7.
- Cesim Bir Öküz Amerika'da 1901 yılında yapılması planlanan «Pan American» ismindeki serginin en dikkat çekecek kısmının öküz şeklinde tasarlanan büyük bir bina olacağı söylenir ve bu binanın tasarımına dair ayrıntılara yer verilir.
- S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 8.
- Paçavracılıkta
Zenginlik Amerika'daki paçavracılardan, Osmanlı topraklarında toplanan paçavraların kıymetinin ne kadar olduğundan bahsedilir.
- S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 8.
- Uyku Takkesi *Tercüman-ı Ahval*'de çıkan haber aktarılır. Mucidin biri bir İngiliz gazetesine mektup yazar ve uyku problemi olanlar için ürettiği elektrikli takkenin aleyhinde yazılar yayımlamasından şikâyet eder. Mektubun ardından söz konusu gazete, icadın ebedi uykuya sebep olacağı düşüncesi sebebiyle gazeteler tarafından desteklenmediğini belirtir.

- S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 3-4.
- Sadakat Fransız gazetelerinden birinin naklettiği, köpeklerin sadakat derecesini gösteren, oldukça garip bir vakaya yer verilir.
- S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 8.
- Kedilerin Kesreti ABD'nin Michigan eyaletinde bulunan Adrian şehrinde çok sayıda kedi oluşundan bahsedilir.
- S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 6-7.
- Kediler ve New York İlginç bir habere yer verilir: Posta paketlerine farelerin Postanesi zarar vermesi yüzünden insanlardan birçok şikâyet alan New York'taki bir postanenin idaresi bu durumu önlemek için postaneye birkaç kedi alır.
- S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 7-8.
- Nadir Bir Kuş, Dehşet Bir Kale (Mütenevvia) Berlin Hayvanat Bahçesi'ne Güney Afrika'dan getirilen nadir bir kuştan ve Kopenhag şehrinde inşa edilecek çok yüksek bir kaleden bahsedilir.
- S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 6-7.
- Beethoven ve Örümcek, Fıkdan-1 Zekâ (Mütenevvia) Fransız gazetelerinin kaynak olduğu bu yazıda, Beethoven'ın odasındaki musikisever örümcekten ve Rusya'da intiharı ibadet kabul eden "Frères de la mort rouge" isimli mezhepten bahsedilir.
- S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 6.
- Büyük İnsaniyet Bir habere yer verilir: Almanya, Stuttgart'taki katran fabrikasında kaynar katranın bulunduğu kazana düşen küçük bir kız çocuğunun tedavisi için abisi kendi derisini bağışlar.
- S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 6.
- Şimendifer Yarışı Amerika'da yeni ortaya çıkan fakat kısa sürede çok

	rağbet gören bir eğlenceden, tren yarışlarından, bahsedilir.
	S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 6.
Paris’te Bir Garibe-i Hilkatin Temaşası	Paris’te kolu ve bacağı olmayan bir performans sanatçısının ağzıyla yaptığı gösteri anlatılır.
	S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 6.
Telgraf Hatlarının İstirahati	Haberleşme için durmaksızın kullanılan telgraf hatlarının arada dinlendirilmesi gerektiğine dair bir haberdur.
	S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 6-7.
Lastik Dil	New York’ta ortaya çıkan bir hastalık sebebiyle dili kesilmek zorunda kalınan bir adamın; lastikten yapılma, suni bir dille eskisi gibi yemek yiyip konuşabildiği anlatılır.
	S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 7.
Farelere İlan-ı Harp	“New York Herald” gazetesinde yazan bu habere göre Marsilya’da veba riskinden dolayı hükümet tarafından, farelerin imha edilmesi kararının alındığı aktarılır.
Amerika’da Şurupçuluk	Amerika’da yazın soğuk şurup satan bir kumpanyanın iş hacminin büyüdüğü, şurubu gayet geniş havzalarda üretmeye başladığı ve bu şurubun suda olduğu gibi evlere kadar dağıtımının yapılacağı anlatılır.
	S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 6.
Balonla İlanlık	<i>Le Matin</i> gazetesinin, bir roman neşrine başlayacaklarını Paris ahalisine duyurmak için ilânını taşıyan bir balon kullanışı ve yaşananlar anlatılır.
	S. 9, 01 Haziran 1316 – 17 Safer 1318, s. 7-8.
Bir Karga Vakası	Selanik’te çok konuşulan bir olaya yer verilir. İbrahim

isminde ihtiyar bir kahvecinin bir karganın saldırısına uğraması ve en nihayetinde polisin bile olaya dahil oluşu anlatılır.

S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 7.

Asarıatika

Atina'daki bir hafriyat çalışmasında Bizans döneminden kalma bir çeşme bulunduğu haberi aktarılır ve çeşme hakkında bilgi verilir.

S. 10, 08 Haziran 1316 – 24 Safer 1318, s. 7-8.

Esham ile Oda Tefrişi

New York'ta bir tacirin ameliyathanesini yüzde altı faizli hisse senediyle tefriş ettiği haberi verilir. Bunun niye kazançlı bir iş olmadığı açıklanır.

S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebülevvel 1318, s. 7-8.

Âtik Bir Şehrin Keşfi

“Lokal Ançaykar” gazetesinde yazılana göre Kayseriye şehri civarında bulunan “Bala” ve “Kardop” karyeleri yakınındaki Kültepe isimli dağın altında bir şehre ait kalıntılar bulunduğu söylenir.

3.2.26. İstatistik

H

H. (Ha) A. (Ayn)

S. 2, 13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317, s. 1-3.

İstatistik (Musâhabe)

George Newnes'in kurduğu “Tit-Bits” isimli derginin ortaya çıkışı, nasıl bir dergi olduğu ve gördüğü rağbet anlatılır. Dergide yayımlanan ilginç istatistiklerden örnekler verilir. Güney Kutbu'ndaki fokların Kuzey Kutbu'ndakilere nispeten ne kadar yağlı olduğu gibi bilgileri dergi için edinmek üzere George Newnes'in bir heyet oluşturduğu ve sponsoru olduğu bu heyeti Güney Kutbu'na gönderdiği söylenir.

İmzasız

S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 6-7.

Başlıksız

Avrupa'nın bazı memleketlerinde okuma yazma bilmeyenler hakkında tutulan son istatistik: Portekiz'de

%67, İtalya'da %52, Fransa'da %3,50, İngiltere'de %3,49, Felemenk'te %3,48, Almanya'da %2,49, İsveç ve Norveç'te %0,74, İsviçre'de %0,60, Danimarka'da %0,49.

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 8.

İstatistik

Baştan beri “Çocuklara Rehber” dergisini okuyan gözlerin elli beş metre mesafe katettiği söylenir. Renklerine göre kadınların saçlarındaki ortalama tel miktarını veren bir istatistik paylaşılır.

S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 8.

Bir İstatistik

Dünyadaki kelime sayısı en fazla olan dilin İngilizce olduğu belirtilerek İngilizce ve kelime açısından zengin olan diğer dillerin kaç kelimeyi barındırdığına dair bir istatistik verilir.

S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 7.

Kütüb-i Mütenevvia

Avrupa'da yayımlanan kitap sayısına dair bir istatistiktir.

S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 4-5.

Hayvanât-ı Mâlûme

Bir Alman gazetesinde yayımlanana istatistik paylaşılır. Bu istatistikte yeryüzünde mevcut olduğu bilinen hayvan sayısı ile bunların ne kadarının hangi türden olduğunun bilgisi verilir.

S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 7.

İspanya'da Asırdîdeler

Çok uzun yaşayan, asır görmüş insan sayısının en fazla İspanya'da olduğu söylenir. Buna dair bir istatistik paylaşılır.

3.2.27. Bilmece

A

A. (Ayn) A. (Ayn)

S. 47, 25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316, s. 8.

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir bulmaca sorulur.

A. (Ayn) Piraye (Köprülü'den)

S. 38, 23 Kânûnevvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 9.

Bilmece

Talat Efendi ve Mustafa Efendi'nin hazırladıkları manzume biçimindeki iki bilmece ile Piraye Hanım'ın tertip ettiği bilmeceye yer verilir.

S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 10.

Bilmecelerimiz

Verilen birkaç kelimenin eş anlamlılarını kullanarak bir darbimesel bulunması istenir. Köprülü'de öğrencilerden A. (Ayn) Piraye Hanım'ın gönderdiği "Ben neyim?" başlıklı bilmece sorulur.

Abdullah (Köprülü'de Mekteb-i Rüşdî Muallim-i Ūlâ)

S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume biçimindeki bir bilmeceye yer verilir. Varaka-i tâkdiriyyelere, pul gönderimine ve hal varakalarına dair hatırlatmalar yapılır. Varaka-i takdiriyyelerin cumartesi günleri verildiği söylenir.

Abdullah Hilmi (Köprülü Mekteb-i Rüşdî Muallimi)

S. 50, 18 Mart 1315 – 18 Zilkâde 1316, s. 8.

Bilmece

"Ben neyim?" başlıklı bilmece yer alır.

Abdurrahman Ziya (Cisr-i Ergene Mekteb-i Rüşdî Şâkirdanından 16 Numaralı)

S. 39, 30 Kânûnevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz,

Üç bilmece sorulur. Bunlardan biri Farsçadır, peşi sıra

Bilmece-i Fârisî

Türkçe tercümesi de bulunur.

Afif (Köprülü'den)

S. 35, 02 Kânûnevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 9.

Bilmece

İdâdî öğrencilerine mahsus bir bilmece sorulur.

Ahmed (Ankara İstînaf Ceza Reisi Galip Beyzâde)

S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 – 12 Ramazan 1315, s. 7-8.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmeceye yer verilir.

Ahmed Galib (Cum‘a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâîsinden 10 Numaralı)

S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 9-10.

Bilmecelerimiz

Üç bilmece yer alır. Ahmed Galib Efendi'nin hazırladığı bilmece manzume şeklindedir.

Ahmed Halid (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsi İkinci Sınıf Talebesinden 34 Numaralı)

S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz

Üç bilmece sorulur.

Ahmed Muhsin (Kesriyeli)

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 9.

Bilmece

İki bilmece.

Ahmed Naci (Siroz İdâdî Mektebi Dördüncü Sene Şâkirdanından)

S. 30, 29 Teşrînievvel 1314, s. 8.

Bilmece

Bir bilmece sorulur.

Varaka-i tâkdiriyyelere, taşradaki okurların cevaplarını yanı sıra on paralık pul göndermelerine ve Selanik'teki okurların bilmecelerin cevaplarını gazeteyle verilen hal varakasına yazmaları gerektiğine dair hatırlatmalar yapılır.

Ahmed Suad (Serfiçe Ziraat Memuruzâde)

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 10.

Bilmece

“Ben neyim?” bilmecesi sorulur.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 9.

Bilmece

İki bilmece.

Ali (Cum‘a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Talebesinden 46 Numaralı)

S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 9.

Bilmece

Cemil Efendi'nin hazırladığı bir bilmece ile Ali Efendi'nin tertip ettiği manzume şeklindeki bilmece yer alır.

B

Basri (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 8.

Bilmece

Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî şâkirdanından olan Nurettin ve Basri efendiler tarafından gönderilen bir bilmeceye yer verilir. Sual ve bilmecelelerin hepsini doğru cevaplayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanana “Çocuklara Rehber”in birinci yıl nüshalarının hediye edileceği duyurulur.

C

Cemil (Kırıkkilise Mekteb-i İdâdî Talebesinden, Hâkim Beyzâde)

S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 9.

Bilmece

Cemil Efendi'nin hazırladığı bir bilmece ile Ali Efendi'nin tertip ettiği manzume şeklindeki bilmece yer alır.

Celal Hâverî

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 10.

Bilmecelerimiz

Celal Hâverî'nin yazdığı manzume şeklinde bir bilmeceye sorulur. Ardından boşluk doldurmacalı bir bulmacaya yer verilir.

S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 10.

Bilmece

Verilen birkaç kelimenin eş anlamlılarının kullanılarak bir darbimesel bulunması istenir.

E

E. (Elif) Nigâr (Manastır İnas Mektebi Mezunelerinden)

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 9.

Bilmece

Biri Hasan Tahsin Efendi diğeri Nigâr Hanım tarafından hazırlanan iki bilmece sorulur.

Emine Şükriye (Deâvî Vekili Hafız Tevfik Efendi Kerimesi İnas Mekteb-i Rüşdîsi Mezunelerinden)

S. 2, 13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317, s. 8.
Bilmecelerimiz İki bilmece sorulur.

Es'ad (Siroz'dan)

S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 8.
Bilmecelerimiz Biri manzume şeklinde üç bilmece sorulur.

F

Fâtımatü'z-Zehrâ (Ustrumca İnas Muallim-i Ūlâsı)

S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 9.
Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur. Mustafa Efendi'nin tertip ettiği bilmece manzume şeklindedir.

Fâtıma Nevruz (Mekteb-i Terakki İnas Müntehâ Sınıf Talebatından)

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 9.
Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur. Muallim Mustafa Bey'in gönderdiği manzume şeklindedir.

Fazıl (Feyz-i Sıbyan Mektebi Şâkirdanından 70 Numaralı)

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 10.
Bilmece İki bilmece sorulur.

Fazıl (Mekteb-i Terakki Talebesinden 205 Numaralı)

S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 9.
Bilmecelerimiz İki bilmece sorulur.

S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 9.
Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 11.
Bilmece "Ben neyim?" bilmecesi sorulur.

Fazlı Mağmumi (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 10-11.
Bilmece Biri manzume şeklinde yazılan iki bilmece sorulur.

Bilmece S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 10.
Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

Bilmecelerimiz S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 10.
Manzume şeklindeki bilmeceye yer verilir.

Bilmece S. 24, 16 Eylül 1315, s. 9-10.
Manzum şeklinde bir bilmece sorulur.

Fıtnat (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

Bilmecelerimiz S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 9.
İki bilmece sorulur.

H

H. (Ha) Hilmi (Cum‘a-i Bâlâ Mekteb-i Rüşdîsi Talebesinden)

Bilmecelerimiz S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 9.
Üç bilmece sorulur.

Hafız Rıza (Kastamonu Vilayetinden Safranbolulu)

Bilmecelerimiz S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 9.
Üç bilmece sorulur.

Hafize (Feyz-i Sıbyan Mektebi Talebatından, Şakir Efendi Kerimesi),

Bilmecelerimiz, S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 9.
Üç bilmece sorulur. Bunlardan biri Farsçadır, peşi sıra
Bilmece-i Fârisî Türkçe tercümesi de bulunur.

Hasan Tahsin (Dedeğaç Mekteb-i İdâdîsi Talebesinden)

Bilmece S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 9.
Biri Hasan Tahsin Efendi diğeri Nigâr Hanım
tarafından hazırlanan iki bilmece sorulur.

Hikmet (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi 2. Senesi Şâkirdanından Maraşlı)

Bilmece S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 9.
Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi ikinci sınıf
talebesinden Maraşlı Hikmet Efendi tarafından
gönderilen bir bilmeceye yer verilir.

S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 9.

Bilmece

Hikmet Efendi'nin hazırladığı dört harfli bir şehir isminin sorulduğu bilmece ile Sadık Efendi'nin tertip ettiği, yedi harfli bir karye isminin sorulduğu bilmeceye yer verilir.

Hürmüz (Mekteb-i Terakki İnas Kısmı Talebatından Ferid Efendi Kerimesi)

S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 8.

Bilmece

Bir bilmece.

Hürmüz (Ustrumca'da Mehmed Efendi Kerimesi)

S. 29, 22 Teşrînievvel 1314 – 19 Cemaziyelahir 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklindeki bilmece sorulur. Ardından varaka-i tâkdiriyyelere ve on paralık pula dair hatırlatmalar yapılır.

Hüseyin Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Bey Efendi'nin Mahdumu)

S. 32, 12 Teşrînisânî 1314 – 10 Recep 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklinde tertip olunan bir bilmece sorulur.

S. 47, 25 Şubat 1314 – 27 Şevval 1316, s. 8.

Bilmece

Hilmi Efendi tarafından yazılan manzume şeklindeki bir bilmece ve boşluk doldurmacalı bir bulmaca sorulur.

S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 7-8.

Bilmece

Bu bölümde harf yerleştirme ve rakam yerleştirme bulmacaları yer alır. Ardından “Eğlenceli Sual” alt başlığı ile şu soruya yer verilir: “Okuma ve yazma bilmeyen bir adama nasıl bir harf getirilmeli ki ömrünü rahat kalple geçirmeye vasıta olsun?”

Bölümün sonunda, sual ve bilmecelerin Siroz

mutasarrıfı Mustafa Nail Bey'in mahdumu Hüseyin Hilmi Bey tarafından tertip edildiği belirtilir, kurada çıkan isme kendisi tarafından Ahmed Rasim'in bir kitabının hediye edileceği söylenir.

S. 6, 14 Mayıs 1314 – 06 Muharremü'l-haram 1315, s. 6-7.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece yer alır. Ardından sual ve bilmecelerin doğru cevabını yollayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceği belirtilir.

S. 12, 25 Haziran 1314 – 18 Safer 1316, s. 8.

Sual ve Bilmecelerimiz

“Hesap Meselesi”, “Bilmece” ve “Eğlenceli Sualler” başlıkları ile Siroz'da Hilmi Bey tarafından tertip edilen bir matematik problemi, bilmece ve soru sorulur. Soruların doğru cevaplarını yollayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceği duyurulur.

Hüseyin Hüsnü (Selanik Mekteb-i Rüşdî-i Askerîsinden)

S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 9-10.

Bilmecelerimiz

Üç bilmece yer alır. Ahmed Galib Efendi'nin hazırladığı bilmece manzume şeklindedir.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 7.

Bilmece

İki bilmece yer alır. İlki, Hüseyin Muhiddin Efendi tarafından manzume şeklinde yazılmış bir bilmecedir. İkinci bilmecede cevapları dört harfli isimler olan dört soru sorulur. Bulunacak bu dört ismin ilk harflerinin Osmanlı siyasiyûnünden birinin namını, son harflerinin isim üdebâ-yı Osmaniye'den birinin ismini oluşturduğu

söylenir. Bilmecelerin ardından bir duyuru yapılır. Bilmeceleri muvazzahan ve doğru olarak halledenler namına kura çekileceği ve isabet eden nam sahibine üç aylık abonelik verileceği söylenir.

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 8.

Bilmece Sudoku tarzında sayısal, küçük bir bulmaca ile bir bilmeceye yer verilir.

Hüsnü Vâmık

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 – 06 Şaban 1315, s. 7-8.

Bilmece Manzume şeklinde bir bilmeceye yer verilir.

İ

İbrahim (Erzak-ı Askeriyye Müteahhitlerinden Vıçtırınlı Süleyman Bey Efendi Mahdumu)

S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

İbrahim (Selanik Mekteb-i İdâdî Mülkiyesi İkinci Sınıf Talebesinden 63 Numaralı Katerinli)

S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz İki bilmece.

İbrahim Halil (İzmir Mekteb-i İdâdî-i Şahane Dördüncü Sene Talebesinden 856 Numaralı)

S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz İki bilmece.

İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından 109 Numaralı)

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314 – 17 Şaban 1316, s. 8.

Bilmece İki “Ben kimim?” bilmecesi sorulur.

S. 40, 06 Kânûnusânî 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 9-10.

Bilmecelerimiz Üç bilmece yer alır. Ahmed Galib Efendi'nin hazırladığı bilmece manzume şeklindedir.

S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur. Mustafa Efendi'nin tertip ettiği bilmece manzume şeklindedir.

İbrahim Sıdkı (Manastır Mekteb-i İdâdî talebesinden 41 numaralı

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 10-11.

Bilmece Biri manzume şeklinde yazılan iki bilmece sorulur.

K

Kemal (Kesriye'den)

S. 7, 18 Mayıs 1316 – 03 Safer 1318, s. 8.

Bilmecelerimiz Bir bilmece.

Kerime (Köprülü'den)

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur. Muallim Mustafa Bey'in gönderdiği manzume şeklindedir.

L

Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi)

S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 7.

Bilmece Manzume şeklinde yazılmış bir bilmeceye yer verilir.

M

M. Âtîf (Selanik'ten)

S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

Mağmumî (Selanik Mekteb-i İdâdîsi'nden 2 Numaralı)

S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz, Üç bilmece sorulur. Bunlardan biri Farsçadır, peşi sıra
Bilmece-i Fârisî Türkçe tercümesi de bulunur.

S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur. Mustafa Efendi'nin tertip ettiği
bilmece manzume şeklindedir.

Mecdî Nazmi (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

S. 7, 20 Mayıs 1315 – 22 Muharrem 1317, s. 9-10.

Bilmece Bir bilmece sorulur.

Mehmed Cevad (Yenice-i Vardar Mekteb-i Rüşdîsinden)

S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

Mehmed Fazıl (Mekteb-i Terakki Şâkirdanından)

S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 10.

Bilmece İki bilmece sorulur.

Mehmed Said (Akhisar Maârif Reisi Musacalızade)

S. 4, 29 Nisan 1315 – 01 Muharrem 1316, s. 10.

Bilmece Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

Meymenet (Sarışaban Kaymakamı Mustafa Fehmi Bey Efendi Kerimesi)

S. 51, 25 Mart 1315 – 25 Zilkâde 1316, s. 8.

Bilmece Bir bilmece.

Moiz Yakov (Selanik'te Beynelmîl Mekteb-i Mûseviyye Müdürü)

S. 8, 28 Mayıs 1314 – 20 Muharremü'l-haram 1315,
s. 7.

Bilmece

Bir bilmece sorulur. Ardından bilmece ve soruların hepsini doğru cevaplayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceği söylenir.

Muharrem Sadık (Edirne Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Talebelerinden 212

**Numarada Mukayyed İskeçe Eşraf ve Hanedanından Hacı Ali Galib Paşa
Biraderzâdesi)**

S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebülevvel 1318, s. 8.

Bilmece

Bir bilmece.

Murad Nihad (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Talebesinden Selanikli)

S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 10.

Bilmece

Bir bilmece sorulur.

S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 9-10.

Bilmece

Manzume şeklindeki bir bilmecedir.

Musa Kâzım (Selanik'ten)

S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz

Üç bilmece sorulur. Mustafa Efendi'nin tertip ettiği bilmece manzume şeklindedir.

S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz

Üç bilmece sorulur. Mustafa Efendi'nin tertip ettiği bilmece manzume şeklindedir.

Mustafa (Cisr-i Ergene Mekteb-i Rüşdîsi Şâkirdanından 1 Numaralı)

S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 9.

Bilmece

Talat Efendi ve Mustafa Efendi'nin hazırladıkları manzume biçimindeki iki bilmece ile Piraye Hanım'ın tertip ettiği bilmeceye yer verilir.

Mustafa (Cum‘a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Talebesinden, Polis Süleyman Efendizâde 56 Numaralı)

S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur. Mustafa Efendi'nin tertip ettiği bilmece manzume şeklindedir.

Mustafa (Selanik Rüşdî-i Askerîsi Riyâzî Muallimi Yüzbaşı)

S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur. Muallim Mustafa Bey'in gönderdiği manzume şeklindedir.

S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 9-10.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

N

Nezâhet (Mekteb-i Terakki İnas Mezunelerinden)

S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 8.

Bilmecelerimiz İki bilmece sorulur. Yegâne Hanım tarafından tertip edilen bilmece manzume şeklindedir.

Nurettin (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Şâkirdanından)

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 8.

Bilmece Manastır Mekteb-i İdâdî-i Mülkî şâkirdanından olan Nurettin ve Basri efendiler tarafından gönderilen bir bilmeceye yer verilir. Soru ve bilmecelerin hepsini doğru cevaplayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanan "Çocuklara Rehber" in birinci yıl nüshalarının hediye edileceği duyurulur.

O

Osman Ruhi (Selanik Mekteb-i Rüşdiye-i Askerîye Şâkirdanından)

S. 35, 03 Kânûnevvel 1314 – 02 Şaban 1316, s. 8.

Bilmece "Ben kimim?" bilmecesi sorulur.

R

Rahmi Mağmumî (Selanik Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsi Talebesinden 3 Numaralı)

S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 9-10.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

Refika (Mekteb-i Terakki Mezunelerinden)

S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

Refika (Ustrumca Deâvî Vekili Yusuf Neşet Efendi'nin Kerimesi)

S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 9-10.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

Rukiye Zîşan (Mekteb-i Terakki İnas Talebesinden)

S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

S

S. (Sad) Nail (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i Rüşdîsi'nden 30 Numaralı)

S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

Sadık

S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 9.

Bilmece Hikmet Efendi'nin hazırladığı dört harfli bir şehir isminin sorulduğu bilmece ile Sadık Efendi'nin tertip ettiği, yedi harfli bir karye isminin sorulduğu bilmeceye yer verilir.

Sadık (Manastır Divan-ı Umumiye Nezareti Sandık Emini)

S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 10.

Bilmece Boşluk doldurmalı bir bulmaca sorulur.

Sadi (Siroz'dan)

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 7-8.

Bilmece

Manzume şeklinde yazılmış bir bilmece verilir ve bu bilmecenin cevabını derginin idarehanesine gönderecek ilk kişiye Muallim Naci'nin kitaplarından birinin hediye edileceği ifade edilir.

S. 31, 06 Teşrînisânî 1313, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklinde yazılmış bir bilmece yer alır. Bu bilmecenin cevabını derginin idarehanesine gönderecek ilk kişiye istifade edeceği bir kitap gönderileceği ifade edilir.

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 7.

Bilmece

Manzume şeklinde yazılmış bir bilmece yer alır.

S. 36, 11 Kânûnevvvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 8.

Bilmece

Hangi yola bakılırsa üzerinde yaz kış daima kar görüldüğü sorulur.

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 7.

Hanım Kızlara Mahsus

Manzume şeklinde bir bilmeceye yer verilir.

Bilmece

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece yer alır.

S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmeceye yer verilir.

Soru ve bilmecelerin doğru cevaplarını gönderenler arasında çekilecek bir kura ile kazanana *Çocuklara Rehber*'in birinci yıl nüshalarının hediye edileceği duyurulur.

- S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 8.
- Bilmece Bir bilmece sorulur. Soru ve bilmecelerin doğru cevaplarını gönderenler arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceği duyurulur.
- S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 8.
- Bilmece Manzume şeklinde bir bilmeceye yer verilir.
- S. 7, 21 Mayıs 1314, s. 8.
- Bilmece Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.
- S. 9, 04 Haziran 1314, s. 8.
- Bilmece Manzume şeklinde bir bilmeceye yer alır.
- S. 11, 18 Haziran 1314 – 11 Safer 1315, s. 8.
- Bilmece Manzume şeklinde bir bilmece sorulur. Bilmecenin cevabını bilenler arasında çekilecek bir kura ile kazanana, güzel bir kitap hediye edileceği belirtilir.
- S. 16, 23 Temmuz 1314 – 16 Rebülevvel 1316, s. 8.
- Bilmece Manzume şeklinde bir bilmeceye yer verilir.
- S. 17, 30 Temmuz 1314 – 23 Rebülevvel 1316, s. 8.
- Bilmece Manzume şeklinde bir bilmecedir.
- S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 7.
- Bilmece Manzume şeklindeki bir bilmece ile şu “eğlenceli sual” de yer alır: “Peder ile büyük peder yan yana gelirse tarihe büyük hizmet ederlermiş, öyle mi?”
- S. 25, 24 Eylül 1314 – 20 Cemaziyelevvel 1316, s. 8.
- Bilmece Sadi Efendi'nin yazdığı manzume şeklindeki bilmece ve aşağıdaki “eğlenceli sual” yer alır.
- “Vilâyet-i şâhânedan birinin ikinci harfini hazf ediniz,*

koklamak manasını bildirsin.”

Hal mektuplarının pazartesi gününe kadar kabul olunduğu belirtilir.

S. 33, 19 Teşrînisânî 1314 – 17 Recep 1316, s. 8.

Rüya İçinde Bilmece

Sadi Efendi gördüğü bir rüyayı anlatır ve rüyasında kendisine sorulan bilmeceyi aktarır. Bilmececin ardından varaka-i takdiriyyelere, pul gönderimine ve hal varakasının kullanımına dair uyarılarda bulunulur.

S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklindeki bir bilmececiir.

S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314 – 09 Şaban 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314 – 17 Şaban 1316, s. 8.

Bilmece

İki “Ben kimim?” bilmececi sorulur.

S. 39, 31 Kânûnuevvel 1314 – 30 Şaban 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklindeki bir bilmececiir.

S. 40, 07 Kânûnusânî 1314 – 07 Ramazan 1316, s. 8.

Tuhaf Bir Bilmece

Sesteş kelimeler üzerinden bir bilmece sorulur.

S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316, s. 8.

Hallolunmuş Bir

Bilmece

Küçük bir hikâye içinde bilmece sorulup cevaplanır. Ama cevabın da üstü kapalıdır, okurlar tarafından çözülmesi istenir.

S. 42, 21 Kânûnusânî 1314 – 21 Ramazan 1316, s. 8.

Üç Bilmece Bir Yerde

Üç kuş türünün sorulduğu bir bilmececiir.

S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316, s. 8.

Bilmece

“Ben kimim?” başlıklı bir bilmece ile Sadi Efendi’nin yazdığı şu bilmeceye yer verilir: “Hangi büyükbabadır ki daima ağaç üzerinde bulunur, bu ağaç ise ne yazın

yeşillenir ne kışın kurur. Fakat günden güne büyümekte, güzelleşmektedir.”

S. 46, 18 Şubat 1314 – 20 Şevval 1316, s. 8.

Bilmece

Bir bilmece sorulur.

S. 49, 11 Mart 1315 – 11 Zilkâde 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklindeki bir bilmeceye yer verilir.

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 9-10.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 8.

Bilmecelerimiz

Biri manzume şeklinde üç bilmece sorulur.

S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 10.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece yer alır.

S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 10.

Bilmece

Bir bilmece sorulur.

S. 27, 07 Teşrînevvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 9.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 9.

Bilmece

Manzume şeklindeki bir bilmecedir.

S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhir 1318, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

Saffetî Şeyda (Selanik Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsinden)

S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz

Üç bilmece sorulur.

Safiyüddin (Selanik'ten)

S. 2, 13 Nisan 1316 – 26 Zilhicce 1317, s. 8.

Bilmecelerimiz İki bilmece sorulur.

Salih Mehmed (Kavala Mekteb-i İdâdî-i Hayrî Talebesinden)

S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 9.

Bilmece Beş harfli Farisi bir kelimenin sorulduğu bilmecedir.

Sırrı (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdî-i Mülkî Üçüncü Sınıf Şâkirdanından 2 Numaralı)

S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

T

Talat (Cum'a-i Bâlâ Mekteb-i İbtidâî Üçüncü Sene Şâkirdanından 27 Numaralı Banka Muhasebe Kâtibi Nevzat Efendizâde)

S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 9.

Bilmece Talat Efendi ve Mustafa Efendi'nin hazırladıkları manzume biçimindeki iki bilmece ile Piraye Hanım'ın tertip ettiği bilmeceye yer verilir.

S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 9.

Bilmecelerimiz Üç bilmece sorulur.

T. (Te) Âsaf (Siroz İdâdî Mektebi Talebesinden)

S. 27, 08 Teşrînievvel 1314, s. 8.

Bilmece Bir bilmece ile şu eğlenceli suale yer verilir: "Otuz iki ve altmış bir adetlerini nasıl okumak lazımdır ki yekdiğerine müsavi olsunlar?"

Tevfik Mesar (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Talebesinden Ustrumcalı)

S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Bilmece Manzum şeklinde bir bilmece sorulur.

S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 9.

Bilmece “Ben neyim?” bilmececi sorulur.

Timur Fehmi (Kesriye Tahrîrat Kalemi Mülâzımlarından)

S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Bilmece Rumeli’ndeki bir kazanın isminin sorulduğu bilmece.

V

Vâmık (Meşahir-i Vükelâ-yı Deâvîden)

S. 35, 03 Kânûnevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 7-8.

Bilmece Manzume şeklindeki bilmece yer alır.

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 10.

Bilmece Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

Y

Yegâne (Selanik Rüşdî-i Askerîsi Riyâzî Muallimi Mustafa Efendi Kerimesi)

S. 4, 27 Nisan 1316 – 11 Muharrem 1318, s. 8.

Bilmecelerimiz İki bilmece sorulur. Yegâne Hanım tarafından tertip edilen bilmece manzume şeklindedir.

İmzasız

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 8.

Bilmece İki adet bilmeceye yer verilir:

“Cismi yok hayatı var, dili yok lakin söyler, görünmez ama söylediği işitilir.”

“Kışta sıcaktır, ilkbaharda gevşer, yazın ölür, sonbaharda dirilir.”

Son olarak sualleri ve bilmeceleri doğru cevaplayanlar arasında kura çekilip kazanana üç aylık dergi aboneliği hediye edileceği söyleniyor.

S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 8.

Bilmece

İki adet bilmeceye yer verilir:

- Sağ iken tuzlu, öldükten sonra tatlı su içen hangi hayvandır?

- Dünyada bulunan eşyanın en temiziyim. Fakat çamur içinde vefat ederim. Herkes hüsnümü takdir eder lakin benden kaçar. Ekseriya hayatım bir günden ziyade devam etmez. Bazı mahlûklarda daimi suretle yaşarım.

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 7-8.

Bilmece

İki adet bilmeceye yer verilir: “İki pederle iki oğula dört pilici müsavi suretle taksim ettikten sonra piliçlerin biri artıyor; bunlara piliçlerin suret-i taksimi matluptur?”; “Bir Osmanlı serdarı, İran-ı kadim hükümdarlarından biri, şark-ı Roma imparatorlarından biri, sahip manasına bir ism-i fail. Noktalarına tavsif olunan kelimelerin birer harfi yazılacak, harflerle karenin satır ve sütunlarında aynı kelimeler okunacak.”

İkinci soru için 7. sayfada “murabba” yazısı altında noktalardan oluşmuş 4x4 bir kare verilir.

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 7.

Bilmece

İki adet bilmeceye yer veriliyor:

“İnsanların en ziyade yaşamasına hizmet edenlerdenim. Vücudumu demirle ikiye ayırırlar, başımı keserler, ezip tuz haline getirirler, ateşe atarlar, beni bu hale koyanlardan öç alacak yerde yine onların yaşamalarına hizmet ederim, ben neyim?”

“Sadık bir arkadaşım var. Herkes onu görebilir ama işitemez. Beni ise herkes işitebilir ama göremez.”

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 8.

Bilmece

Bir bilmeceye yer verilir: “Böyle boyumca yere uzanmışım. Ayağa kalkabilsem başım göklere erer.

Elim olsa idi hırsızları tutardım. Ağzım ve kulağım olsaydı her şeyi söylerdim. Ben neyim?”

S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 7.

Bilmece

İki bilmeceye yer veriliyor:

“İnsan eline benzer bir eli ve beş parmağı vardır fakat ne eti var ne kemiği. Bu nedir?”

“Memleket, zaman ve peyk manalarını bildiren kelimenin sonrasına bir harf getirmekle kelime, Türkçede tatlılık bildiren bir ismin sonuna bir harf ilavesinden hâsıl olacak diğer bir isme müsavi olur ki bunun Garpça mukabilinin ikinci harfini başına, birinci harfini sonuna getirirsek *sinek* olur.”

S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 7.

Bilmece

İki bilmeceye yer veriliyor: “Herkes uyuduğu vakit ben uyanığım. Hareketim tamamıyla his olunmazsa da heyecanlı zamanda kesb-i şiddet ederim. Hayatım kalbe bağlıdır. Çok zayıf veya çok kuvvetli olmaklığım mucib-i memnuniyet değildir. Kimim?”

“Bensiz insan ve hayvan yaşayamaz. Dar yollarda gezip yuvarlanırım. Görünüşte nefes ve zaman manalarına gelirim. Tek heceli ve medli bir kelime içinde bulabilirsiniz.”

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir darbimesel ile şu bilmece yer alır: “Eyyam-ı mübarekeden birine âli bir sıfat getirirsek malum kazalarımızın isimlerinden biri olur.”

S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 7.

Bilmece

İkisi harf yerleştirmeli üç bilmeceye yer verilir.

“Ne dilim var ne gırtlığım. Bununla beraber tatlı bir ses çıkarırım. Zayıf olmadığım halde sapa ve dar yollardan geçebilirim. Hiçbir yerde hatta yatağında

bile uyumam... Denizlere, göllere dalarım; boğulsam
bile ölmem. Neyim?”

S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 7.

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir darbimesel ile şu bilmece yer
alır: “Bir sıfatla bir edat-ı tasgir ve bir nehrin ismi
birleştirilirse kazalarımızdan birinin ismi çıkar.”

S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 8.

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir darbimesel ile şu bilmece yer
alır: “Bülbüllerle münasebetim vardır. Hatta ismim bile
müşterektir. Filizlerim yenir. Usârem şeker makamına
kaim olur. Sanat ve ticarete epeyce hizmetim vardır.
Neyim?”

S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 8.

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir darbimeselle şu bilmeceye yer
verilir: “Levn bildiren bir sıfatla, bir ism-i has
birleştirilirse kazalarımızdan birinin ismi çıkar.”

S. 13, 03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315, s. 8.

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir darbimesel ile şu bilmece yer
alır: “Vücudumdan herkes müstefit olur. Bu sebeple
ekseriya vüruduma intizar olunur. Fakat geldiğim vakit
herkes benden kaçır. Ben kimim?”

S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 7.

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir darbimesel ile şu bilmece yer
alır: “Esmâ-yı âdaddan biriyle bir ağaç ismi
birleştirilirse Selanik’in mâruf mevkilerinden biri
olur.”

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 7-8.

Bilmece

Boşluk doldurmacalı bir darbimesel ile şu bilmece yer
alır: “Zamir-i şahsiye-i fârisiyyeden birinin ahirine
edevât-ı nisbiyyeden birinin ilavesiyle kazalarımızdan
birinin ismi çıkar.”

- S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebûlevvel 1315, s. 8.
- Bilmece Biri aşağıda yer alan boşluk doldurmacalı iki bilmece sorulur. Diğer soruda baş harfleri verilen kelimeler bulunduğu ortaya bir darbimesel çıkar.
- S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebûlevvel 1315, s. 7-8.
- Bilmece Boşluk doldurma şeklinde düzenlenmiş iki bilmece yer alır.
- S. 18, 07 Ağustos 1313 – 21 Rebûlevvel 1315, s. 8.
- Bilmece Bu bölümde iki bilmece bulunur. İlkinde birkaç kelime sıralanıp şu ifadeye yer verilir: “Bunların ait oldukları lisandan akislerini bulunuz. İlk harfleri Osmanlı meşhur üdeba ve muharririnden biri çıkar.” İkinci bilmece ise şudur: “Aslan manası bildiren bir ismin ahirine vilayat-ı şahaneden biri ilhakıyla Asya-yı Osmâniyye’den bir nahiyenin ismi çıkar.”
- S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebûlevvel 1315, s. 7.
- Bilmece Boşluk doldurma şeklinde düzenlenmiş iki bilmece.
- S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebûlâhir 1315, s. 8.
- Bilmece Biri boşluk doldurma şeklinde düzenlenmiş iki bilmece yer alır.
- “Âdâd-ı kesriyye-yi fârisiyyeden birinin yerleri değiştirilirse vilâyât-ı şahaneden biri çıkar, bu nedir?”
- S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 8.
- Bilmece Boşluk doldurma şeklinde düzenlenmiş iki bilmeceye yer verilir.
- S. 22, 04 Eylül 1313 – 19 Rebûlâhir 1315, s. 8.
- Bilmece Boşluk doldurma şeklinde düzenlenmiş iki bilmeceye yer verilir.

- S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 8.
- Bilmece Boşluk doldurmalı bir kelime bulmacasına yer verilir.
- S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 8.
- Bilmece Bir bilmece sorulur: “Yemeklerimizde kullandığımız bir mâyi ile küçük bir haşerenin ism-i farisiyyesi birleştirilirse ekseriya ekicilerin yüzünü güldüren bir şeyin ismi çıkar.”
- S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 8.
- Bilmece Birçok kelime verilerek bu kelimelerin harflerinin yerleri değiştirildiğinde bir gazetenin ismiyle neşer olduğu yerin adının çıkacağı söylenir.
- S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 8.
- Bilmece Birçok kelime verilerek bu kelimelerin harflerinin yerleri değiştirildiğinde neşredilen üç meşhur gazete ile şehrin isminin çıkacağı söylenir.
- S. 29, 23 Teşrînievvel 1313, s. 8.
- Bilmece Bazı harfleri verilen, boşluk doldurmalı bir bulmaca yer alır. Uygun harfler yerleştirildiğinde bir darbimesel çıkar.
- S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 7.
- Bilmece İki bilmece yer alır. İlki, Hüseyin Muhiddin Efendi tarafından manzume şeklinde yazılmış bir bilmedir. İkinci bilmede cevapları dört harfli isimler olan dört soru sorulur. Bulunacak bu dört ismin ilk harflerinin Osmanlı siyasiyûnunden birinin namını, son harflerinin isim üdebâ-yı Osmaniye’den birinin ismini oluşturduğu söylenir. Bilmecelerin ardından bir duyuru yapılır. Bilmeceleri muvazzahan ve doğru olarak halledenler namına kura çekileceği ve isabet eden nam sahibine üç aylık abonelik verileceği söylenir.

- S. 34, 27 Teşrînisânî 1313 – 15 Recep 1315, s. 7-8.
- Bilmecemizin Cevabı
(Nüsha 31)
- Otuz birinci sayıdaki bilmecenin cevabının ardından vükelâ-yı deâvîden şair-i şehir izzetli Vamık Efendi Hazretleri tarafından dergiye yollanmış olan varakaya yer verilir. Vamık Efendi bu varakada, derginin 33. nüshasındaki bilmecenin dikkatini çektiğini, çocukça bir heyecanla bu bilmecenin cevabını bulma arzusu duyduğunu anlatır; Rehber’e birtakım övgülerde bulunur ve bilmecenin cevabını yazar. Ardından “Rehber” başlığı altında kendisine teşekkür edilir.
- S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 8.
- Bilmece
- Cevabı olan “harita”nın tasvir edildiği bir bilmece yer alır.
- S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 7.
- Bilmece
- Harf yerleştirmeye dayalı bir bilmece sorulur.
- S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 8.
- Bilmece
- Boşluk doldurmacalı, harf yerleştirmeli bir bilmeceye yer verilir.
- S. 44, 05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315, s. 8.
- Bilmece
- Cevabı “perşembe” olan bir bilmece yer alır.
- S. 43, 28 Kânûnusânî 1314 – 28 Ramazan 1316, s. 8.
- Bilmece
- “Ben kimim?” başlıklı bir bilmece ile Sadi Efendi’nin yazdığı şu bilmeceye yer verilir:
- “Hangi büyükbabadır ki daima ağaç üzerinde bulunur, bu ağaç ise ne yazın yeşillenir ne kışın kurur. Fakat günden güne büyümekte, güzelleşmektedir.”
- S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 8.
- Bilmece
- Sudoku tarzında sayısal, küçük bir bulmaca ile bir bilmeceye yer verilir.

S. 49, 12 Mart 1314 – 02 Zilkâde 1315, s. 8.

Bilmece

Sudoku tarzında sayısal, küçük bir bulmaca ile şu bilmeceye yer verilir:

“Havâyic-i zarûriyyeden biriyim. Hecelerim o kadar çok değıldir. Yalnız bir hece ile iki harfe maliğim. Ateşten hiç havfım yoktur. Onu mağlup edebilirim. Az olduğum vakit pek ehemmiyetsiz fakat çoğalınca o derece dehşetli olurum ki köye yahut bir memlekete geldiğim vakit herkesi kaçırırım. Bir dağdan sâkitâne bir surette indiğim zaman teşkil eylediğim manzara pek şairanedir. Sebatım meşhûr-ı âlemiyandır.”

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 8.

Bilmece

Bir ismin harflerinin değışik sıralarla yan yana geldiğinde meydana getirdiğı manalar sıralanarak ismin bulunmasının istendiğı bir bilmece sorulur.

S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 7.

Bilmece

Bir bilmece sorulur. Soru ve bilmecelerin doğıru cevaplarını gönderenler arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceğı duyurulur.

S. 4, 30 Nisan 1314 – 21 Zilhicce 1315, s. 8.

Bilmece

Bir muallim tarafından hazırlanan bilmeceye yer verilir: “Nehâfet-i endama mâlikim. Fakat bununla beraber en büyük zevat, en kutlu insanlar huzurunda serfûrû eyledikleri gibi, en zayıflar ve hâlâ çocukların elinde bile bir oyuncak gibi bulunmaya mahkûmum. Âlimler nazarında itibarım olduğu gibi, cahiller nazarında da itibarım çoktur. Bütün dünyanın işini tedvir ettiğim halde üzerime bir iş havale edildi mi ağlamaksızın, sızlamaksızın o işi göremem. Ey kârî sen de bensiz olamazsın, acaba ben kimim biliyor musun?”

- S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 8.
- Sual ve Bilmecelerimiz Bir bilmece ile *eğlenceli* suale yer verilir
- S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebûlevvel 1316, s. 8.
- Bilmece Manzume şeklinde bir soru sorulur.
- S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316, s. 8.
- Bilmece Çeşitli ipuçları verilerek bir böcek ismi sorulur.
- S. 19, 13 Ağustos 1314 – 08 Rebûlâhir 1316, s. 8.
- Bilmece Bir bilmece ile “Eğlenceli Soru” başlığı altında bir soruya yer verilir.
- S. 20, 19 Ağustos 1314 – 14 Rebûlâhir 1316, s. 8.
- Bilmece Bir bilmeceyle “Eğlenceli Soru” başlığı altında bir soruya yer verilir.
- S. 21, 27 Ağustos 1314 – 22 Rebûlâhir 1316, s. 8.
- Bilmece “Ayna”nın sorulduğu bilmece yer alır.
- S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316, s. 8.
- Bilmece “Ebrû” kelimesini buldurmak için birtakım ipuçları verilir.
- S. 23, 10 Eylül 1314 – 06 Cemaziyelevvel 1316, s. 8.
- Bilmece Aşağıdaki iki bilmece sorularak bu bilmeceleri doğru cevaplayan herkese birer varaka-i takdiriyye verileceği, on varaka biriktirip idarehaneye teslim edenlere ise bir kitap hediye edileceği duyurulur.
- “Sin ve he harflerini nasıl okuyabilirsiniz ki aza-yı bedeniyyeden biri olsun?”
- “Başıma bir harf koyarsanız cüce olurum.”
- S. 26, 01 Teşrînievvel 1314, s. 8.
- Bilmece Bir bilmece ile şu “eğlenceli soru” yer alır: “Kuzu kulağı eğilir, dana burnu uçarmış, sahih mi?”

S. 28, 15 Teşrînevvel 1314, s. 8.

Bilmece

Şu ipuçları verilerek anlatılanın ne olduğunun tahmin edilmesi istenir: “Herkes de deşet veririm çünkü düştüğüm yeri tahrip eylerim. Bir ayağımı kaldırsam uzarım. Arkadaşlarımdan bazılarıyla şiddetle döne döne düştüm, ayağım kırıldı. Şiddet-i sukutumla düştüğüm yeri batırarak bir göl peyda ettim; tuzlu bir göl ki deniz de diyebilirsiniz.”

Bilmecenin ardından Selanik’teki okuyuculara bir duyuru yapılır. Bu duyuruda, bilmece cevaplarının bundan böyle derginin içinde yer alan hal varakasına yazılacağı, her bir varakanın yalnız bir şahsa ve bir haftaya mahsus olduğu söylenir. Başka bir kâğıdın üzerine yazılan cevapların doğru da olsa kabul edilmeyeceği belirtilir.

S. 38, 24 Kânûnevvel 1314 – 23 Şaban 1316, s. 8.

Bilmece

“Ben kimim?” bilmece sorulur.

S. 44, 04 Şubat 1314 – 06 Şevval 1316, s. 8.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

S. 45, 11 Şubat 1314 – 13 Şevval 1316, s. 8.

Bilmece

“Ben neyim?” başlıklı bir bilmece ile şu bilmece sorulur: “Hangi el der ki yaz, kış daima bir su üzerinde bulunduğu halde bu su içilmez; o el ıslanmaz. Çocuklar ise bunu pek severler.”

S. 48, 04 Mart 1314 – 04 Zilkâde 1316, s. 8.

Bilmece

“Ben kimim?” bilmece sorulur.

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 10.

Bilmece

Manzume şeklinde bir bilmece sorulur.

S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 10.

Bilmece

Verilen birkaç kelimenin eş anlamlılarının kullanılarak bir darbimesel bulunması istenir.

S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 10.

Bilmecelerimiz

Verilen birkaç kelimenin eş anlamlılarını kullanarak bir darbimesel bulunması istenir. Köprülü’de öğrencilerden A. (Ayn) Piraye Hanım’ın gönderdiği “Ben neyim?” başlıklı bilmece sorulur.

S. 16, 22 Temmuz 1315 – 26 Rebülevvel 1317, s. 10.

Bilmece

Uygun harflerin konulmasıyla boşluklu bir cümlenin tamamlanması istenir ve şu bilmece sorulur: “Hangi kuştur ki suretinde bir zengin taşır?”

S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 9-10.

Bilmece

“Ben neyim?” bilmecesi ile boşluk doldurmaya dayalı bir bulmaca verilir.

3.2.28. Sorular

H

Hüseyin Hilmi (Siroz Mutasarrıfı Mustafa Nail Beyzâde)

S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 8.

Suallerimiz

Bir matematik problemi sorulur. Hilmi Bey tarafından hazırlanan iki eğlenceli soruya yer verilir.

“Ahad hanesinden nasıl iki rakam alınırsa neyin vilayetindeki göllerden biri çıkar?”

“1 ve 3 rakamlarını nasıl okuyabilirsiniz ki Anadolu-i şâhânedan meşhur bir şehrin ismi olsun?”

S. 47, 26 Şubat 1313 - 17 Şevval 1315, s. 7-8.

Suallerimiz

Eğlenceli bir soru, sudoku tarzında sayısal, küçük bir bulmaca ile kelime bulmacası ve bir hareket problemi yer alır. Soruların Siroz mutasarrıfı atüfetlü Mustafa Nail Bey Efendi hazretlerinin mahdumu Hilmi Efendi tarafından hazırlandığı belirtilerek soruları bilenler arasında çekilecek bir kura ile kazanana Muallim Naci’nin bir kitabının hediye edileceği duyurulur.

S. 12, 25 Haziran 1314 – 18 Safer 1316, s. 8.

Sual ve Bilmecelerimiz

“Hesap Meselesi”, “Bilmece” ve “Eğlenceli Sualler” başlıkları ile Siroz’da Hilmi Bey tarafından tertip edilen bir matematik problemi, bilmece ve soru sorulur. Soruların doğru cevaplarını yollayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceği duyurulur.

Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî)

S. 32, 13 Teşrînisânî 1313, s. 7.

Suallerimiz

İki matematik sorusuna yer verilir.

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 8.

Suallerimiz

Hüseyin Muhiddin’in hazırladığı rakam yerleştirme bulmacasına yer verilir ve “Eğlenceli Suallerimiz” başlığı altında iki soru sorulur:
“İki gözden nasıl su çıkar?”
“1 kaç adedini iş’ar eder?”

İ

İbrahim İhsan (Mekteb-i Terakkiden Müntehî Sınıf Talebesinden)

S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 8.

Mükâfatlı Bir Soru

Doğru cevabı *Rehber*’in idarehanesine ilk gönderen kişiye kitap hediye edileceğinin duyurulduğu bir soru sorulur.

M

Musa Kâzım (Mülkiye Şâkirdanından)

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 7.

Suallerimiz

“Hendese Meselesi”, “Hesap Meselesi” ve “Eğlenceli Suallerimiz” başlıkları altında birer soru sorulur. Geometri problemi mülkiye şâkirdanından Musa Kâzım Efendi tarafından hazırlanmıştır.

S. 8, 25 Mayıs 1316 – 10 Safer 1318, s. 8.

Eğlenceli Soru

İlginç bir soru sorulur.

S

Sadi (Siroz'dan)

S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

Mükâfatlı Bir Soru

Aslı Arabî olmak şartıyla içinde sad ve cim harfleri olan bir kelimenin bulması istenir. Böyle bir Arabî kelimeyi ilk bulabilene bir lira kıymetinde bir hediye takdim edileceği vadedilir.

İmzasız

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 8.

Suallerimiz

Hem günlük hayatta karşılaşılabilecek türden olup hem de bilimsel açıklamaları olan durumlar hakkında üç soru bulunur:

“Terliken cereyanda kalmak niçin tehlikelidir?”

“Ellerimiz niçin rüzgâra ve soğuğa maruz kaldığında çatlar?”

“Niçin çeşme ve ırmakların suyu serindir?”

S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 7.

Suallerimiz

Üç soru bulunur:

“Dünyada en büyük ada hangisidir?”

“İki adet bulunuz ki hâsıl-ı cem'i ile hasıl-ı darbı yekdiğerine müsavi olsun?”

“Çin'de hangi nehirlerdir ki isimleri semanın renklerinin isimleriyle müsemmadır?”

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 7.

Suallerimiz

Üç soru bulunuyor:

“Bir rakamı iki defa kullanmamak şartıyla 3094 sayfalık bir kitabın sayfalarını numaralandırmak için bir tâbiye ne kadar rakam lazımdır?”

“Kül ile örtülmüş ateşin çok vakit dayanması niçindir?”

“Yekdiğeriyle birleşen iki deniz vardır ki biri diğerinden daha yüksektir. Bunlar ne vasıta ile birleşmiştir ve yüksek olan denizin diğerinden yüksekliği ne kadar ziyadedir?”

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 7.

Suallerimiz

Bir matematik sorusu ile şu soruya yer verilir:
“Yağmur çoğunlukla denizin buharlaşmasından kaynaklandığı halde niçin deniz gibi tuzlu değildir?”

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 8.

Suallerimiz

Üç soru yer alır:

“Arı, kuzu, kartal, köpek, eşek ve kedinin tabiatlarının neye delalet ettiğini bir kelime ile açıklayınız?”

“9 rakamını dört defa istimal ederek 100 yazınız.”

“Bir arabanın ön tekerleklerinin muhiti 3,5 arka tekerleklerinin çevresi 3,20 metredir. Mezkûr araba, mahalline vasıl olunca ön tekerleklerinin arka tekerleklerinden 9000 daha defa ziyade devir ettiği malum olduğundan gittikleri mesafenin tûlü ve her tekerleğin kaç defa devir eylediğinin beyanı?”

S. 6, 15 Mayıs 1313 - 25 Zilhicce 1314, s. 7.

Suallerimiz

Dört soru yer alıyor. İki matematik problemi iken diğer ikisi şöyle:

“Kışın ellerimizi ısıtmak için üflediğimiz gibi kahve veya çorba gibi içeceğimiz sıcak şeyleri soğutmak için de yine üflüyoruz. Bunun sebebi nedir?”

“Aşağıda yazılan hayvanların tabiatları neye delalettir: tavus kuşu, deve, engerek yılanı, maymun.”

- S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s. 7.
- Suallerimiz İki matematik problemi olan üç soru yer alır.
- S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 7.
- Suallerimiz Biri matematik problemi olan üç soru yer alır.
- “Niçin yüksek dağ, tepelerde sadayı işittirebilmek üzere bağırarak söylemek lazımdır?”
- “Dünyada sath-ı bahrdan en ziyade yükselmiş dağ tepesi hangisidir?”
- S. 9, 05 Haziran 1313/17 Muharrem 1315, s. 7.
- Suallerimiz Biri matematik problemi olan üç soru yer alır.
- “Aşağıda yazan hayvanların tabiatları neye delalettir? Hindi, kurbağa, katır, kelebek.”
- “En ziyade derin olan deniz hangisidir?”
- S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 7.
- Suallerimiz “Niçin sıcak olduğu zaman çalar saatler geri kalır da soğukta ileri gider?” sorusuyla iki matematik problemi.
- S. 11, 19 Haziran 1313 - 01 Safer 1315, s. 7.
- Suallerimiz Biri matematik problemi olan üç soru yer alır.
- “Kristof Kolomb’un bindiği gemi ile diğer iki geminin isimleri neydi? Ve bu gemileri verdirmeye tasavvut eden zat kimdi?”
- “Ümit Burnu’nu kim keşfetti? Ve bu buruna kâşifi ne nam vermiştir?”
- S. 12, 26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315, s. 8.
- Suallerimiz Biri matematik problemi olan üç soru yer alır.
- “Afrika vahşilerinin en ziyade sevdikleri ağaç

hangisidir ve bu ağacın faydaları nedir?”

“Nil Nehri’nin membaları neresidir ve kimin tarafından keşf olmuştur?”

S. 13, 03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315, s. 8.

Suallerimiz

Bu bölümde iki soru yer alır:

“Afrika kıtası sahillerinde en evvel müstemleke peydasına kalkışan hangi hükümettir? Bu hükümet müstemlikât-ı tesisi için bahr-i muhît-i atlasî sahilindeki Afrika kıyılarına kimi göndermiştir?”

“Amerika’nın keşfi üzerine madenlerde kırmızı vahşileri istihdama niçin başlamışlardı. Avrupalıları, bu biçareleri istihdamdan vazgeçiren kimdi?”

S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 7.

Suallerimiz

Biri matematik problemi olan üç soru yer alıyor.

“Dünyada çevresi en geniş olan ağaç ile en yüksek olan ağaç hangileridir ve nerelerde bulunur?”

“Kurûn-ı evvelde makbul olan hangi boya idi? Bu boyanın suret-i keşfi hakkındaki rivayet nedir?”

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 7.

Suallerimiz

Dünyadaki en büyük beş gölün hangileri olduğu ve bir matematik problemi sorulmuştur.

S. 16, 24 Temmuz 1313 - 07 Rebülevvel 1315, s. 8.

Suallerimiz

Biri matematik problemi olan üç soruya yer verilir:

“Yazda açık, kışta koyu renkli elbise giymek niçin daha iyidir?”

“Amerika kıtası ibtida-i İspanya’nın eline nasıl geçmiştir? Bahr-ı muhit-i kebirin İspanya devletinin mülkü olduğunu kim ilan etmiştir?”

S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebûlevvel 1315, s. 7.

Suallerimiz

Litografi baskı tekniğini icat eden kişinin kim olduğu, termometrenin hangi tarihte ve kim tarafından icat edildiği sorulur. Bir matematik problemi de bulunmaktadır.

S. 18, 07 Ağustos 1313 – 21 Rebûlevvel 1315, s. 8.

Suallerimiz

Sayısal bir soru ile “Galile niçin hapsedilmiş ve sebeb-i felâketi kim olmuştur?” sorusu yer alır.

S. 19, 14 Ağustos 1313 - 28 Rebûlevvel 1315, s. 7.

Suallerimiz

Selanik şehrinin mebni olduğu tepenin ismi ile bir geometri sorusu sorulur.

S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebûlâhir 1315, s. 8.

Suallerimiz

Eskiden “Herkül Sütunları” denilen yerin günümüzde hangi isimle anıldığı ve bir matematik problemi sorulur.

S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 8.

Suallerimiz

Deniz vapurlarının ve tenvirat-ı gaziiyenin mucitlerinin kim olduğu ile bir matematik problemi sorulur.

S. 22, 04 Eylül 1313 – 19 Rebûlâhir 1315, s. 8.

Suallerimiz

İki matematik problemi sorulur.

S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 8.

Suallerimiz

“Comptabilité” ile “tenue de livre” kelimeleri arasında ne fark olduğu sorulur.

S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 8.

Suallerimiz

İki soru bulunur. İlkinde Baelbek şehrinin eski isminin ne olduğu ve kim tarafından inşa edildiği; ikincisinde

ise Avrupa'da "finisterre" isminde kaç burun olduğu sorulur.

S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 8.

Suallerimiz

İki soru yer alır. İlkinde "Eğer hariçte bir nokta-i istinad bulsaydım, dünyayı yerinden oynatırdım." sözünü söyleyen hekimin kim olduğu ve bu sözü neden kinaye olarak söylediği sorulur. İkincisi bir matematik problemidir.

S. 28, 16 Teşrînievvel 1313, s. 8.

Suallerimiz

Bir matematik problemi sorulur.

S. 29, 23 Teşrînievvel 1313 – 09 Cemâziyelâhir 1315, s. 8.

Suallerimiz

Ölçü birimleri konusunda iki matematik problemi sorulur.

S. 30, 30 Teşrînievvel 1313, s. 8.

Sualimiz

Şu matematik sorusuna yer verilir: "Bir âdemin bahçesinde beslediği güvercinlerin cümlesi bahçe derinindeki ağaçlara konmuş olsalar bir güvercine konmak için ağaç kalmıyormuş. Eğer her bir ağaca ikişer güvercin konsa bir ağaç boş kalıyormuş. Acaba âdemin bahçesinde kaç ağaç varmış ve kaç güvercin besliyormuş?"

S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 7.

Eğlenceli Sualler

İki soruya yer verilir:

"Kalbur ile su nasıl taşınır?"

"Odanın dört köşesinde dört kedi vardır. Bunların her biri üçer kedi görüyor. Her kedinin kuyruğu arkasında birer kedi bulunuyor. Bu odada bulunan kedilerin miktarı ne kadardır?"

S. 36, 11 Kânûnuevvel 1313 – 29 Recep 1315, s. 8.

Eğlenceli Sualler

Alışılmışın dışında cevapları olan iki soru sorulur:

“Yalnız bir çuval buğdayım var. Bu çuvaldaki buğday ile aynı boyda iki boş çuvalı doldurmak isterim. Ne yapmalıyım?”

“On okkalık bir tulum yağı iki müsavi kısma taksim etmek istiyorum. Elimizde ölçek olarak bir yedi bir de üç okkalık iki çömlek vardır. Bunları ne suretle ayıracağız?”

S. 38, 25 Kânûnuevvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 8.

Suallerimiz, Eğlenceli Sualler

Üçgen konusundan bir geometri sorusuna yer verilir. Ardından “Eğlenceli Sualler” başlığı altında iki soruya yer verilir:

“Sonu her zaman «kâr»lı olan gün hangisidir?”

“Ben iki refikimle koca bir vapuru döndürebilirim.”

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 7-8.

Suallerimiz, Eğlenceli Sualler

Bir matematik problemi sorulur ve “Eğlenceli Sualler” başlığı altında su sorulara yer verilir:

“Hangi kılavuzdur ki gözü daima üzerindeki çocuklara nazardır?”

“1670 tarihinde tevellüt etmiş olan 38 yaşındaki ancak on sene doğduğu güne tesadüf etmiş. Bu nasıl olur?”

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 7.

Suallerimiz

“Hendese Meselesi” alt başlığı ile bir geometri problemi sorulur. Ardından “Eğlenceli Sualler” alt başlığı ile şu sorulara yer verilir:

“İki dudağımızı çevirerek bir kuş ismi çıkarınız?”

“Kuşlara festen nasıl bir mesken yapılabilir?”

- S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 7.
- Suallerimiz “Hendese Meselesi”, “Hesap Meselesi” ve “Eğlenceli Suallerimiz” başlıkları altında birer soru sorulur. Geometri problemi mülkiye şâkirdanından Musa Kazım Efendi tarafından hazırlanmıştır.
- S. 42, 22 Kânûnusânî 1313 – 12 Ramazan 1315, s. 7.
- Suallerimiz, Eğlenceli Suallerimiz Bir matematik problemi ile iki eğlenceli soru sorulur.
- “Başı küçük olan kuşun ismi nedir?”
- “Elinizi suya daldırarak hâsıl olan meyvenin ismini söyleyiniz?”
- S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 8.
- Suallerimiz, Eğlenceli Suallerimiz Bir matematik problemi ile eğlenceli suale yer verilir.
- “Bir kisve ile eşya-yı beytiyeden birini mezc ederek bir çiçek ismi çıkarınız.”
- S. 44, 05 Şubat 1313 – 26 Ramazan 1315, s. 8.
- Suallerimiz, Eğlenceli Suallerimiz Bir matematik problemi ile iki eğlenceli soruya yer verilir.
- S. 46, 19 Şubat 1313 - 10 Şevval 1315, s. 8.
- Suallerimiz Bir matematik problemi sorulur. Ardından Siroz mutasarrıfı atûfetlü Mustafa Nail Bey Efendi hazretlerinin mahdumu Hilmi Bey tarafından hazırlanan iki eğlenceli soruya yer verilir.
- “Ahad hanesinden nasıl iki rakam alınırsa neyin vilayetindeki göllerden biri çıkar?”
- “1 ve 3 rakamlarını nasıl okuyabilirsiniz ki Anadolu-i şâhânedan meşhur bir şehrin ismi olsun?”

S. 48, 05 Mart 1314 - 24 Şevval 1315, s. 8.

Suallerimiz

“Hesap Meselesi” alt başlığı ile bir matematik problemine ve “Eğlenceli Sualler” alt başlığında iki soruya yer verilir.

“Şiddetli bir rüzgârı ikiye bölüp de bir kısmına nasıl bir yer vermeli ki gülmek sedası çıksın?”

“Balkan şibhicezîresinin şarkında bir kadın burunu bulabilir misiniz?”

S. 49, 12 Mart 1314 – 02 Zilkâde 1315, s. 8.

Suallerimiz

“Hesap Meselesi” alt başlığı ile bir matematik problemine sorulur. “Eğlenceli Sualler” alt başlığı ile de şu soruya yer verilir: “Tatlı bir madde ile kırmızı bir maddeye delalet eden iki ismi nasıl birleştirmeli Avrupa-yı Osmaniye’deki meşhur dağlardan biri olsun.”

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 8.

Eğlenceli Sualler

“Eğlenceli Sualler” başlığı altında üç soru sorulur. Ardından bilmece ve soruları bilenler arasında yapılacak bir çekilişle kazanana kitap hediye edileceği duyurulur.

S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 7.

Suallerimiz

Bir matematik problemi sorulur.

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 8.

Suallerimiz

Hüseyin Muhiddin’in hazırladığı rakam yerleştirme bulmacasına yer verilir ve “Eğlenceli Suallerimiz” başlığı altında iki soru sorulur:

“İki gözden nasıl su çıkar?”

“1 kaç adedini iş’ar eder?”

- S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 8.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi” alt başlığı ile bir matematik problemine sorulur.
- S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 7.
- Suallerimiz “Eğlenceli Sualler” alt başlığı ile iki soru sorulur.
- S. 3, 23 Nisan 1314 – 14 Zilhicce 1315, s. 8.
- Suallerimiz Bir matematik problemi ve “Eğlenceli Sualler” alt başlığı ile iki soru sorulur.
- S. 4, 30 Nisan 1314 – 21 Zilhicce 1315, s. 7-8.
- Suallerimiz Bir matematik problemi sorulur.
- S. 6, 14 Mayıs 1314-06 Muharremü'l-haram 1315, s. 6.
- Suallerimiz Bir matematik problemi ile eğlenceli suale yer verilir.
- S. 7, 21 Mayıs 1314-13 Muharremü'l-haram 1315, s. 7.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi” ve “Eğlenceli Sualler” başlığı altında birer soru sorulur.
- S. 8, 28 Mayıs 1314-20 Muharremü'l-haram 1315, s. 7.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi” başlığı ile bir matematik problemi ve “Eğlenceli Sualler” başlığı ile iki soruya yer verilir.
- S. 9, 04 Haziran 1314 – 28 Muharremü'l-haram 1315, s. 7-8.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi” başlığı ile bir matematik problemi yer alır. “Eğlenceli Sualler” başlığında ise şu iki soruya yer verilir:
- “Avucuma nasıl bir karınca alayım ki havâic-i beytiyye biri olsun?”
- “Hangi beyaz ateştir ki çiftçilerin ocağını söndürür?”

- S. 10, 11 Haziran 1314 – 04 Safer 1315, s. 8.
- Sual ve Bilmecelerimiz Bir bilmece ile *eğlenceli suale* yer verilir.
- S. 12, 25 Haziran 1314 – 18 Safer 1316, s. 8.
- Sual ve Bilmecelerimiz “Hesap Meselesi”, “Bilmece” ve “Eğlenceli Sualler” başlıkları ile Siroz’da Hilmi Bey tarafından tertip edilen bir matematik problemi, bilmece ve soru sorulur. Soruların doğru cevaplarını yollayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceği duyurulur.
- S. 13, 02 Temmuz 1314 – 25 Safer 1316, s. 8.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi” ve “Bilmece” başlıklarıyla bir matematik problemi ile bilmece soru sorulur. Soruların doğru cevaplarını yollayanlar arasında çekilecek bir kura ile kazanana güzel bir kitap hediye edileceği duyurulur.
- S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebülevvel 1316, s. 7-8.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi” ve “Eğlenceli Sualler” alt başlıklarıyla bir matematik problemi ile bir soru sorulur.
- S. 15, 16 Temmuz 1314 - 09 Rebülevvel 1316, s. 8.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi”, “Bilmece” ve “Eğlenceli Sualler” alt başlıklarıyla bir matematik problemi, bilmece ve eğlenceli bir soru sorulur.
- S. 16, 23 Temmuz 1314 – 16 Rebülevvel 1316, s. 8.
- Suallerimiz “Hesap Meselesi”, “Eğlenceli Sualler” alt başlıklarıyla iki soru sorulur.
- S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316, s. 8.
- Suallerimiz Bir matematik problemi sorulur.

- S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316, s. 8.
Suallerimiz Bir faiz problemi sorulur.
- S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 - 05 Recep 1317, s. 9.
Eğlenceli Sualler İki eğlenceli سوال sorulur:
“Hangi şahıstır ki pederimin çocuğu olup ne benim biraderimdir ne de pederimin oğludur?”
“Hangi şeydir ki onu imal eden ona ihtiyacı olmasını arzu etmez. Onu satın alan kendisi için almaz. Kendisi için iştirâ olunanın bundan hiç haberi yoktur?”
- S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 10.
Fennî Soal Kahve dediğimiz, Fransızca *Café* kelimesinin nereden geldiği, kökünün ne olduğu sorulur.

3.2.29. Müsabaka

S

Sadi (Siroz’dan)

- S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.
Mükâfatlı Bir Soal Aslı Arabî olmak şartıyla içinde sad ve cim harfleri olan bir kelimenin bulunması istenir. Böyle bir Arabî kelimeyi ilk bulabilene bir lira kıymetinde bir hediye takdim edileceği vadedilir.
- S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 4-5.
Mükâfatlı Soal *Rehber*’in 22. sayısında Sadi Bey tarafından sorulan Hakkında mükâfatlı سوالın cevabına ve mükafâtı kimin kazandığına ve gönderdikleri cevap varakalarıyla takdir kazananların isimlerine yer verilir.

İmzasız

- S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 8.
Mektab-i İdâdî Şâkirdanına Mektab-i İdâdî öğrencileri arasında, hikmet-i tabîyyeden “madde” hakkında en iyi ve açıklayıcı bilgiyi vermeyi başaran öğrenciye, derginin idaresi

tarafından ödül olarak kıymetli bir kitap hediye edileceği duyurulur ve teşrinievelin beşinci gününe kadar yarışmanın devam edeceği belirtilir.

S. 27, 08 Teşrinievel 1314, s. 8.

Müsabaka

Menşe-i İran'dan Mirzâ Ebulkasım'ın oğluna yazdığı Farsça bir mektup verilerek kâîlerin tercüme etmesi istenir. Tercümesi en güzel olan mütercime bir varaka-i takdiriyye verileceği söylenir.

S. 28, 15 Teşrinievel 1314, s. 8.

Müsabaka

Yirmi yedinci sayıda müsabaka sorusu olarak verilen Farsça mektubun tercümesi yer alır.

S. 37, 18 Kânûnevvvel 1314 – 17 Şaban 1316, s. 4.

Müsabaka

Farsça bir metin verilerek kâîlerin tercüme etmesi istenir.

3.2.30. Takdim Yazısı

İmzasız

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 1.

Mesleğimiz

“Çocuklara Rehber” dergisinin kime hitap ettiğine, niçin çıkarıldığına ve içerisinde nelerin bulunduğu dair açıklamaların yer aldığı yazı.

S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 1-2.

İkinci Senemiz

Rehber tarafından derginin ikinci yılı için yazılmış bu takdim yazısında, gayretle çalışan dergi ekibinin minik okuyucuların heves ve râğbetleriyle yılmadan çalışmaya devam edeceği belirtilerek Rehber'in okurlarına tahsil sıkıntısı vermeden, eğlendire eğlendire onların ahlâkını güzelleştirmeyi ve malumatlarını artırmayı hedeflediği söylenir. Derginin başarısının çeşitlilik barındıran ve yenilenen

yapısından kaynaklandığı ifade edilir. Nitekim ilk nüshalarda içerik oluştururken mekteplerin iptidâî ve tâlî kısımlarının yanı sıra İdâdî kısımlarının da dikkate alındığı fakat şehrin mekteplerinden ziyade taşra mektepleri düşünüldüğünde ve şehrin mektepleriyle beraber çoğunluğu iptidâî ve tâlî kısımların teşkil ettiği göz önüne alındığında birtakım değişikliğe gidilmesi gerektiğinin anlaşıldığı belirtilir. Bu sebeple Ahmed Midhat Efendi'nin taşra mekteplerindeki öğrencilerin derece-i istidat ve meyliyatını tamamıyla öğrenmek için birçok yeri dolaştığı; “Çocuklara Rehber”in okunduğu yerlerdeki mekteplerin derece-i ihtiyaçlarını tahkik için geziyor olduğu ifade edilir. Kendisinin aktardığı gözlem ve tecrübeler üzerine, dergideki yazılarda ifadenin mümkün mertebe sadeleştirilmek istendiği; daha eğlenceli, daha faydalı zeminlerde makaleler yazmaya çalışılacağı; pek çok makalenin hele fennî mebâhislerin ne kadar açık ne kadar izahlı yazılsa da bazen yine tamamıyla anlaşılmasından dolayı ifadenin anlaşılması için dergiye resimlerin ilave edileceği söylenir.”

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 1-2.

Üçüncü Senemiz

“Kâriin ve Kâriat Rehber’e” seslenişi altındaki “Üçüncü Senemiz” başlıklı giriş yazısında, “Çocuklara Rehber”in ikinci senesi değerlendirilir. Yapılanlardan ve derginin başarısından bahsedilir. Özellikle fenne dair konuların basit meselelermişçesine herkesin anlayabileceği, açık bir üslupla anlatılmış olunması ve Ahmed Midhat'ın Rumeli'nin büyük bir kısmını gezerek buralardaki okullar hakkında bilgi vermesi üzerinde durulur. Ahmed Midhat'ın Anadolu'yu bilhassa İzmir vilayeti ve havalisindeki okulları

gezmekte olduğu, üçüncü senede de buralara dair yazıların yayımlanacağı söylenir. Derginin yazar kadrosunda memleketin en önemli muallimlerinin yer almasının iftihar sebebi; abonelerin arasında küçük okurların yanı sıra zevat-ı sâmiyenin bulunmasının ise şevk sebebi oluşundan bahsedilir. Üçüncü senede derginin benimsenmiş tarzının değiştirilmeyeceği fakat birkaç sayfa daha ilave edilerek genişletileceği söylenir.

S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 1-2.

Dördüncü Sene

“Çocuklara Rehber” dergisiyle üç yıl boyunca çocuklar için nasıl hizmetlerde bulunulduğu anlatılır. Derginin gösterdiği terakkiden ve dördüncü yılda yapılacak değişikliklerden bahsedilir.

3.2.31. Tebrik

H

Hidayet Nazmi

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 7.

Tebriknâme

Mekteb-i Terakki'nin rüştiye talebeleri adına Hidayet Nazmi'nin yazdığı bir tebrik yazısı. Derginin çıkacağını öğrenmeleri üzerine duydukları memnuniyet belirtiliyor.

M

Mahmud

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 7.

Tebriknâme

Feyz-i Sıbyan Mektebinde öğrenim gören öğrencilerin yazdığı tebrik. Övgü ve memnuniyetlerini iletmenin yanı sıra boş vakitlerini değerlendirmelerini sağlayacak faydalı bir dergi olacağını; içerisinde sabır, sadakat gibi niteliklerin vurgulandığı ahlâka yönelik makaleleri görmeyi umduklarını söylüyorlar.

O

Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisân-ı Osmânî Muallimi)

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 6.

Tebrik

Mekteb-i Terakki'den lisân-ı Osmânî muallimi Osman Şevki Efendi'nin *Rehber*'in ilk üç sayısını okuyup beğendiğini, bu derginin gençlerimiz için bir ihtiyaç olduğunu belirttiği ve bu hizmeti yapanlara övgü ve tebriklerini sunduğu yazısı.

Ö

Ömer

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 7.

Tebriknâme

Feyz-i Sıbyan Mektebinde öğrenim gören öğrencilerin yazdığı tebrik. Övgü ve memnuniyetlerini iletmenin yanı sıra boş vakitlerini değerlendirmelerini sağlayacak faydalı bir dergi olacağını; içerisinde sabır, sadakat gibi niteliklerin vurgulandığı ahlâka yönelik makaleleri görmeyi umduklarını söylüyorlar.

R

Rukiye Hatice (Mekteb-i Terakki'den Muharric Cârîyeniz)

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 8.

Tebriknâme

Mekteb-i Terakki'den mezun bir kadın okurdan gelen tebriknâme yazısı. Okur, yazısında «Çocuklara Rehber» dergisinin çıkacağını duyduğu zaman yaşadığı sevinci çeşitli betimlemelerle aktarıyor. İyi dilekler ve övgülerde bulunuyor. Ayrıca erkek çocukların yanı sıra kız çocuklarına da hitap eden bir dergi olup olmadığını merak edip soruyor.

T

Tevfik Efendi (Selanik Askeri Rüştiyesi Müdürü Kolağası)

S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 5-6.

Tebriknâme

Tevfik Efendi ilkin derginin çıkışından duyduğu mutluluğu ifade ediyor. Hizmetlerini tebrik ediyor.

Karanlık cehaleti, ilmin gidereceğini; aydınlatıcı fikirlerin bu gibi risaleler aracılığıyla yayılacağını ifade ediyor. Derginin şerefine çok büyük olduğunu çünkü çocuklara rehber olmanın büyüklere rehber olmaktan daha güç olduğunu belirtiyor. Millî tebriyemiz dairesinde yetişen vatanın evlatlarını kemale erdirmeye çalışacaklarından şüphe duymadığını söyleyip başarılarının devamını dileyerek tebriknâmesini bitiriyor.

V

Vasfi

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 7.

Tebriknâme

Feyz-i Sıbyan Mektebinde öğrenim gören öğrencilerin yazdığı tebrik. Övgü ve memnuniyetlerini iletmenin yanı sıra boş vakitlerini değerlendirmelerini sağlayacak faydalı bir dergi olacağını; içerisinde sabır, sadakat gibi niteliklerin vurgulandığı ahlâka yönelik makaleleri görmeyi umduklarını söylüyorlar.

Veli

S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 7.

Tebriknâme

Feyz-i Sıbyan Mektebinde öğrenim gören öğrencilerin yazdığı tebrik. Övgü ve memnuniyetlerini iletmenin yanı sıra boş vakitlerini değerlendirmelerini sağlayacak faydalı bir dergi olacağını; içerisinde sabır, sadakat gibi niteliklerin vurgulandığı ahlâka yönelik makaleleri görmeyi umduklarını söylüyorlar.

İmzasız

S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebülevvel 1315, s. 6.

Tebrik

İstanbul'un kıymetli kitapçılarından K. (Kaf) Faik Efendi'nin "Terakki" ismiyle haftada iki defa yayımlanmak üzere resimli bir ceride neşretmeye başladığından ve birinci nüshasının Rehber'in idaresine

hediyeler olarak gönderildiğinden bahsedilir. “Muhterem refikimiz” diye hitap edilen Faik Efendi tebrik edilerek derginin uzun soluklu olması hususunda kendisine iyi dilekte bulunulur.

S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 8.

Terakki

Dersaâdet’te *Terakki* isminde bir gazetenin çıktığı haberi verilir. İlk sayının incelendiği, gazetenin çocuklar için faydalı birçok konuyu ele aldığı ifade edilir. *Terakki*’nin yayın hayatına başlayışı tebrik edilerek hizmetlerinin devamı dlenir.

S. 49, 12 Mart 1314 – 02 Zilkâde 1315, s. 7.

Tebrik

Vükelâ-yı deâviden Mustafa Cevdet Efendi’nin Selanik’te *Mektep Refiki* namıyla bir risale çıkaracağı haberi verilerek Cevdet Efendi teşebbüsünden dolayı *Rehber* tarafından tebrik edilir.

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 7.

Tebrik

Dersaâdet’te Mârifet adında yarı Türkçe yarı Fransızca bir gazetenin yayımlanmaya başladığı duyurulur. Rehber tarafından mükemmel diye nitelendirilen bu gazetenin hey’et-i tahrîriyyesini bir hayli muktedir zevat-ı aliyenin teşkil ettiği ve en muktedir kalem erbabı olan Ali Mustafa Bey’in ise gazetenin sermuharriri olduğu ifade edilir. Mârifet’in zuhûratı tebrik edilerek yazıya son verilir.

S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 8.

Musavver-i Terakki

Asr-ı matbaa ve kütüphanesi sahibi K. (Kaf) Faik Efendi’nin imtiyaz sahibi olduğu *Musavver-i Terakki* gazetesinin yayın hayatına başlayışı tebrik edilir ve bu gazete hakkında bilgi verilir.

S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 8.

Tebrik

Dergide çocukların istifade edeceği birçok yazı yazar Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî Hüseyin Muhiddin'in rütbesinin yüzbaşılığa yükseldiği haberi verilerek kendisi tebrik edilir ve kısa bir özgeçmişine yer verilir.

3.2.32. Cülûs-ı Hümâyun

A

A. (Ayn) İsmet (İbnü'l Faik)

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 3.

Cülûs-ı Meyâmin-
me'nûs-ı Hazret-i
Pâdişâhî

Padişahın tahta çıkışını kutlayan ve onu metheden bir şiiirdir.

T

Tevfik Mesar (Manastır Mekteb-i İdâdî-i Askerîsi Şâkirdanından)

S. 20, 19 Ağustos 1315 - 25 Rebiyülahir 1317, s. 3-4.

Cülûs-ı Hümâyun

Bilhassa açtırdığı mektepler sebebiyle II. Abdülhamid'in övüldüğü bir şiiirdir.

İmzasız

S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebîülâhir 1315, s. 1-3.

Cülûs-ı Hümayun

II. Abdülhamid'in tahta çıkışının yıldönümü için yazılan övgülerin ve iyi dileklerin yer aldığı kutlama metnidir.

Cülûs-ı Hümâyun

S. 20, 19 Ağustos 1314 – 14 Rebîülâhir 1316, s. 1-3.

Cülûs-ı Hümâyun

S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 1-3.

Hazret-i Hilâfet-penâhî

3.2.33. Velâdet-i Padişahî

İmzasız

Velâdet-i Pür

S. 39, 01 Kânûnusânî 1313 - 20 Şaban 1315, s. 1-3.

Meymenet Hazret-i

Padişahın doğum günü için yazılmış kutlama metni.

Zillullahi

- Velâdet-i Bâhirü's-
saâdet Hazret-i
Zillullahi
- S. 37, 18 Kânûnevvel 1314 – 17 Şaban 1316, s. 1-3.
Bu nüshanın velâdet-i hümâyun vesile-i cemilesiyle
tebriken 17 Şaban 1316'da mevki-i intişara çıkarıldığı
belirtilir. Padişahın doğumunu kutlayan, onu öven yazı
ve şiirlere yer verilir.
- Velâdet-i Bâhirü's-
saâdet Hazret-i
Zillullah
- S. 36, 08 Kânûnevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 1-4.
Tebriklerin, övgülerin, iyi dilek ve duaların bulunduğu
yazılara ve manzumelere yer verilir.

3.2.34. Teşekkür

İmzasız

- Rehber
- S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 7-8.
Bu metin, kendisinden önceki iki tebrik yazısına
derginin cevabını içeriyor. Dergide bulundurulması
planlanan konularla öğrencilerin talep ettiklerinin
“Mesleğimiz” yazısında da görülebileceği gibi benzer
oldukları anlatılıyor. Öğrencilerin gayret ve hevesi
övülerek dergi sütunlarında onlar için daima yer
olduğu belirtiliyor.
- Rehber
- S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 8.
Rukiye Hatice'nin tebrik yazısına derginin cevabıdır.
“Mesleğimiz” yazısında da belirtildiği gibi derginin
hem erkek hem de kız çocuklarına hitap eden bir
içeriğe sahip olduğu anlatılıyor.
- Teşekkür
- S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 1.
Çocuklara Rehber dergisinin, gönderilen
tebriknâmelere cevaben yazdığı teşekkür yazısı.
- Mukabelemiz
- S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 6.
Bu metin, Selanik Askerî Rüştîyesi Müdürü Kolağası
Tevfik Efendi'nin tebriknâmesine derginin cevabını

İçeriyor. İltifatlar karşısında sevinç ve şeref duydukları belirtilip kendisine teşekkür ediliyor.

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 1.

Teşekkür

Çocuklara Rehber dergisinin, gönderilen tebriknâmelere cevaben yazdığı teşekkür yazısı.

S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 4.

Bir Eser-i Hamiyet

Bu yazıda, Ciltçi İsmail Efendi'nin Feyz-i Sıbyan Mektebi öğrencileri için iki yüz adet defteri ücretsiz ciltlediğinden bahsedilir. Rehber, latif bir emsal teşkil eden bu hizmetinden ötürü Ciltçi İsmail Efendi'ye teşekkürlerini beyan eder.

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 1.

Teşekkür

Tercüman-ı Hakikat gazetesinin, *Servet-i Fünun* ve *Mâlûmat* dergilerinin *Çocuklara Rehber* dergisinin yayın hayatına başlayışını tebrik edip öven yazılarına karşılık *Rehber*'in teşekkür cevabıdır.

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 6.

Mukabelemiz

Dergiye gelen tebriklere cevaben yazılan teşekkür.

S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 8.

Teşekkür

Sene-i devriyesini tebrik vesilesiyle *Çocuklara Rehber* hakkında iltifatlarda bulunan *Mütâlaa* gazetesine teşekkür edilir.

S. 48, 04 Mart 1314 – 04 Zilkâde 1316, s. 1.

Tahdîs-i nîmet

Maarife olan katkı ve hizmetleri ile *Rehber*'e desteği sebebiyle Maarif Nazırı Zühtü Paşa'ya teşekkür edilir.

3.2.35. Duyuru

E

Emine Semiye binti Cevdet

S. 17, 31 Temmuz 1313 - 14 Rebûlevvel 1315, s. 1.

İfade

29 Temmuz 1313 tarihli bu duyuruda, Dersâdet'te *Hanımlara Mahsus Gazete*'de terbiye-yi etfale dair birçok eser neşreden Emine Semiye Hanımefendi

Çocuklara Rehber dergisi tarafından da bu yolda eser yazmaya davet edildiğini söyler. Meşguliyetler içerisinde davete icabet için biraz gecikmiş olsa da bu dergi için de elinden geldiğince yazılar yazacağını belirtir.

Bu yazının ardından *Rehber* başlığıyla himmetleri için Emine Sümeyye Hanımefendi'ye teşekkür edilir. Kendisinin yazacağı eserlere her daim ihtiyaç duyulduğu ifade edilir.

S

Sadi (Siroz'dan)

Başlıksız

S. 15, 17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315, s. 2.

Sadi Bey'in duyurusuna yer verilir: “*Rehber*’imize ara sıra yalnız Türkçe sözler yazacağım. Umarım ki sevgili çocuklar böyle açık bir Türkçeyi okumakla daha çok sevineceklerdir; çünkü kolay kolay anlayacaklardır. Yazmak okumak içindir, okumak da anlamak içindir, anlatmak ise bundan sonra başlar.”

Bu metnin ardından ise *Rehber* başlığıyla, Sadi Bey’in sade bir Türkçe ile yazılar kaleme alacak olmasından *Rehber*’in duyduğu sevinç belirtilir.

İmzasız

S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 7.

Devlet-i Aliyye-i
Osmaniyye ve
Yunanistan Hududu
Haritası

Birçok yerden gelen talepler üzerine idare heyeti tarafından başlıktaki isimde bir “kıta-yı mafsâl-ı hudut haritası” resmettirilip Selanik Osmanlı Matbaası’nda basıldığı ve iki buçuk kuruş fiyatı ile dağıtıldığı haber veriliyor. Ayrıca okuyuculara kolaylık olması açısından bedeli posta pulu olarak dahi gönderildiği takdirde hemen kendilerine ulaştırılacağı söyleniyor.

- S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 1.
- Ricâ-yı Mahsûs Taşrada derginin umuma yayılması hakkında bazı sorunlar olduğu, müracaat edilen birtakım kişilerden cevap gelmediği okurlara bildirilir.
- S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 7.
- Başlıksız Terakki ve Feyz-i Sıbyan mekteplerinin sınavlarının haziranın yedisinde başlayacağı duyurulur. Bu duyuru dergi içinde başlıksız yayımlansa da münderecatta “İmtihanlar” diye yer alır.
- S. 13, 03 Temmuz 1313 - 15 Safer 1315, s. 1.
- Ricâ-yı Mahsûs Okullar tatil olduğu zaman, *Çocuklara Rehber* dergisini nasıl temin edebileceklerine dair öğrencilere bilgi veren bir duyuru:
- “Risalemize abone olan talebe ve talebâtın mektep tatili zamanında gazetelerini kitaphâneden aldirmaları rica olunur.”
- S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 1.
- Ricâ-yı Mahsûs Derginin altı aylık abonelik süresinin bu sayıyla birlikte dolduğu belirtilir. Aboneliğini uzatmak veya yenilemek isteyenlerin derginin idaresine isteklerini bildirmeleri ve makbuz almak üzere abonelik bedelini göndermeleri söylenir.
- Ricâ-yı Mahsûs S. 26, 02 Teşrînievvel 1313, s. 1.
- Ricâ-yı Mahsûs S. 27, 09 Teşrînievvel 1313, s. 1.
- S. 35, 03 Kânûnuevvel 1313 – 22 Recep 1315, s. 7.
- Rehber-i Hesap Ahmed Midhat Efendi tarafından *Rehber-i Hesap* ismiyle tertip edilmiş olan eserin üçüncü kısmının yayımlandığı, dördüncü kısmının ise yakında yayımlanacağı haberi verilir. Eserin önem ve

faydasından, başka vilayetlerden de talep edilip ilgi gördüğünden bahsedilir. Fiyat bilgisi verilir.

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 1.

Ricâ-yı Mahsûs

Çocuklara Rehber'in ilk senesinin son bulduğu, aboneliğini devam ettirmek isteyenlerin, geçmiş yılın abonelik ücretini ödeyip kayıt yenilemeleri gerektiği belirtilir. Henüz bu bedeli göndermeyenlerin ödemelerini yapmaları rica edilir.

Ricâ-yı Mahsûs

S. 49, 12 Mart 1314 – 02 Zilkâde 1315, s. 7.

Ricâ-yı Mahsûs

S. 50, 19 Mart 1314 – 09 Zilkâde 1315, s. 1.

Ricâ-yı Mahsûs

S. 51, 26 Mart 1314 – 16 Zilkâde 1315, s. 1.

Ricâ-yı Mahsûs

S. 52, 02 Nisan 1314 – 23 Zilkâde 1315, s. 8.

S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 1.

Posta Müdürlerine

Dağıtımla ilgili sorunun çözümü için posta müdürlerine ricada bulunulur:

“Çıkan nüshalarımızı günü gününe postaya verdiğimiz halde aldığımız müteaddid mektuplarda taşra abonelerimizin gazetelerini vaktiyle alamadıklarından şikâyet olunuyor. Nüshalarımızın ahabına verilmekte tehhür buyurulmaması posta müdür ve memurlarından istirham olunur.”

S. 2, 16 Nisan 1314 – 07 Zilhicce 1315, s. 8.

Rehber-i Hesap

Rehber-i Hesap isimli eserin çarpma işlemini konu edinen dördüncü kısmının dağıtıldığı, beşinci ve sonuncu olan kısmın basımının ise bitmek üzere olduğu duyurulur. Eser hakkında genel bilgi verilir.

S. 5, 07 Mayıs 1314 – 28 Zilhicce 1315, s. 8.

Çocuklara Rehber

Çocuklara Rehber'in birinci yıl koleksiyonunun güzel ciltlenmiş bir halde yirmi kuruşa satıldığı, taşra için ek olarak beş kuruş posta ücretinin de alındığı duyurulur.

Çocuklara Rehber	S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 8.
Çocuklara Rehber	S. 8, 28 Mayıs 1314, s. 8.
Çocuklara Rehber	S. 9, 04 Haziran 1314, s. 8.
	S. 14, 09 Temmuz 1314 - 02 Rebûlevvel 1316, s. 1.
Ricâ-yı Mahsûs	Mektep tatili zamanında öğrencilerin, gazetelerini idarehaneden aldirmaları rica olunur.
	S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316, s. 8.
Başlıksız	Gelecek sayıdan itibaren, sual ve bilmecelerin doğru cevabını gönderen herkese bir takdir belgesi verileceği ve bu takdir belgesinden on adet toplayıp gazetesinin idarehanesine getirmeye muvaffak olanların kitap kazanacağı duyurulur.
Ricâ-yı Mahsûs	Derginin altı aylık abonman müddetinin bir sonraki sayıda son bulduğu belirtilerek henüz ödemeyenlerden abonelik ücretini göndermeleri rica edilir. Aboneliğini uzatmak isteyenlerin <i>Rehber</i> 'in idarehanesine başvurmaları söylenir.
Ricâ-yı Mahsûs	S. 26, 01 Teşrînevvel 1314, s. 1.
	S. 31, 05 Teşrînisânî 1314 – 03 Recep 1316, s. 8.
Almanca Öğrenmek İsteyenlere	Hususi olarak muktedir bir muallimden Almanca ders almak arzusunda bulunanların derginin idarehanesine müracaat etmeleri söylenir. <i>Rehber</i> , bu kişilerin memnun olacaklarını vaat ve temin eyler.
	S. 34, 26 Teşrînisânî 1314 – 24 Recep 1316, s. 8.
Başlıksız	İdarehanenin taşınma haberidir. Dergiye müracaat için yeni adres bilgisi verilir.
	S. 36, 10 Kânûnevvel 1314 – 09 Şaban 1316, s. 8.
Îtizar	Stok yetersizliğinden dolayı yeni abonelerin yaşadığı mağduriyet için özür dilenir: “Üsküp’te fi 3

Kânunuevvel 1314 tarihinden itibaren gazetemize abone olanlara tarih-i mezkûrde tab edilen 35. nüshamızdan gazetemizin nüshaları kemalen sarf edilmiş olduğundan aboneleri fi 10 Kânunuevvel 1314 tarih ve 36. numaradan itibaren edileceği maa'l-îtzar beyan edilir.”

Taşra Abonelerimize

S. 41, 14 Kânûnusânî 1314 – 14 Ramazan 1316, s. 8.
Sual ve bilmecelerimizi halledenlere göndermekte olduğumuz varaka-i takdiriyyeden on tanesinin biriktirine mukabilinde bir kitap gönderilmek üzere bunları idarehanemize irsal etmeleri lazım gelir.

Küçük Mâlûmat

S. 46, 18 Şubat 1314 – 20 Şevval 1316, s. 8.
İkdam gazetesi muharrirlerinden İsmail Hakkı ve Reşad beyler Bismark namında gayet faydalı bir kitap neşretmişlerdir. Bismark'ın tercüme-i halinden herkesçe bir cihet-i istifade bulunduğundan mutalaasını bilhassa tarih ve teracim-i ahval meraklılarına tavsiye ederiz. Bu istifadeli kitap şehrimiz kitapçılarında yalnız Mustafa Efendi'de bulunur.

İhtar ve Ricâ-yı
Mahsûs

S. 52, 01 Nisan 1315 – 03 Zilhicce 1316, s. 1.
Elli ikinci sayıyla derginin ikinci senesinin son bulunduğu, sonraki sayının üçüncü senenin ilk sayısı olacağı söylenir. Abonelik hakkında hatırlatma yapılır. Dergiye gösterilen rağbet ve ilgiye layık olabilmek için ıslahat ve tevsiât icrasıyla çalışmaya devam edileceği ifade edilir.

Başlıksız

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 11.
Bayram sebebiyle bilmecelerin cevaplarını hazırlamaya vakit bulunamadığından birinci nüshadaki bilmecelerin cevaplarının ikincidekilerle birlikte üçüncü nüshada yayımlanacağı söylenir.

	S. 6, 13 Mayıs 1315 – 15 Muharrem 1317, s. 8.
Resimli Gazete	Yayın hayatına ara vermiş olan Resimli Gazete'nin yeniden neşredilmeye başlandığına dair duyurudur.
	S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	Tesadüf edilen Arapça ve Farsça ibareleri rahat ve doğru okunabilmesi için elifba kitabının devamı olarak İsmail Hakkı Bey'in hazırladığı kıraat kitabından bahsedilir.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 12, 24 Haziran 1315 – 28 Safer 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 16, 22 Temmuz 1315 – 26 Rebülevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 21, 26 Ağustos 1315 – 02 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kırâati	S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.

Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 27, 07 Teşrînievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 – 21 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 – 28 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 35, 02 Kânûnevvvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 36, 08 Kânûnevvvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 37, 16 Kânûnevvvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail Hakkı Kıraâti	S. 38, 23 Kânûnevvvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 11.
Birinci Kısım İsmail	S. 39, 30 Kânûnevvvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 11.

Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 11.
Hakkı Kırâati	
Birinci Kısım İsmail	S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 10.
Hakkı Kırâati	
	S. 10, 10 Haziran 1315 – 13 Safer 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail	İsmail Hakkı Bey'in hazırladığı dil bilgisi kitabından
Hakkı Sarfî	bahsedilir. Kitabın içeriğine, ele alınan konulara dair
	ayrıntılı bilgi verilir.
Birinci Sene İsmail	S. 11, 17 Haziran 1315 – 21 Safer 1317, s. 11.
Hakkı Sarfî	
Birinci Sene İsmail	S. 12, 24 Haziran 1315 - 28 Safer 1317, s. 11.
Hakkı Sarfî	
Birinci Sene İsmail	S. 13, 01 Temmuz 1315 - 05 Rebûlevvel 1317, s. 11.
Hakkı Sarfî	
Birinci Sene İsmail	S. 14, 08 Temmuz 1315 - 12 Rebûlevvel 1317,
Hakkı Sarfî	s. 10-11.

Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 15, 15 Temmuz 1315 – 19 Rebülevvel 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 16, 22 Temmuz 1315 – 26 Rebülevvel 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 18, 05 Ağustos 1315 – 11 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 19, 12 Ağustos 1315 – 18 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 21, 26 Ağustos 1315 – 02 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 27, 07 Teşrînievvel 1315 – 14 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 – 21 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 29, 21 Teşrînievvel 1315 – 28 Cemaziyelahir 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 11.

Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 31, 04 Teşrînisânî 1315 - 13 Recep 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 11.

Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 11.
Birinci Sene İsmail Hakkı Sarfı	S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 11.
	S. 13, 01 Temmuz 1315 – 05 Rebülevvel 1317, s. 9.
Selanik Mektepli Abonelerimize	Tatil münasebetiyle dergiler okula gönderilemediği ve abonelerin ikametgâh adreslerinin idarehanede bulunmaması sebebiyle abonelerin, gazetelerini idarehaneden almaları talep edilir.
	S. 14, 08 Temmuz 1315 – 12 Rebülevvel 1317, s. 11.
Rehber-i Hesap	Dört işleme dair konu anlatımı ve örnek hesaplamaların bulunduğu, açık bir dille yazılmış, beş defterden oluşan <i>Rehber-i Hesap</i> tanıtılır.
Rehber-i Hesap	S. 15, 15 Temmuz 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 16, 22 Temmuz, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 17, 29 Temmuz 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 18, 05 Ağustos 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 19, 12 Ağustos 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 20, 19 Ağustos 1315, s. 11.
Rehber-i Hesap	S. 21, 26 Ağustos 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 22, 02 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 23, 09 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 24, 16 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 25, 23 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 26, 30 Eylül 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 27, 07 Teşrînevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 28, 14 Teşrînevvel 1315, s. 10-11.

Rehber-i Hesap	S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 30, 28 Teşrînievvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 32, 11 Teşrînisânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 34, 25 Teşrînisânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap,	S. 40, 06 Kânûnusânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 41, 13 Kânûnusânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 42, 27 Kânûnusânî 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 44, 10 Şubat 1315, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 47, 02 Mart 1316, s. 10-11.
Rehber-i Hesap	S. 50, 23 Mart 1316, s. 11.
	S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 7.
Açık Türkçe	Şair-i şehîr ve muallim olan Sadi Efendi tarafından kiraate yeni başlayan şâkirdanın okumaya alışması için hazırlanan eserden bahsedilir.
Açık Türkçe	S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 10.
Açık Türkçe	Sadi Efendi'nin eserinin nereden ve ne kadara temin edilebileceğine dair bilgi verilir.
Açık Türkçe	S. 21, 26 Ağustos 1315 – 02 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.

Açık Türkçe	S. 24, 16 Eylül 1315 – 23 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 25, 23 Eylül 1315 – 30 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Açık Türkçe	S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 10.
Açık Türkçe	S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 44, 10 Şubat 1315 – 22 Şevval 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 11.
Açık Türkçe	S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 10.
	S. 20, 19 Ağustos 1315 – 25 Rebiyülahir 1317, s. 8.
Osmanlı Elifbası	Edirne divan-ı umumiye nezareti memurlarından ve Osmanlı Türkçesinin mütemeyyiz muallimlerinden Abbas Hâverî Efendi'nin <i>Osmanlı Elifbası</i> isimyle neşrolunan eseri tanıtılır.

Nadire	S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 10. Kavala Mekteb-i İdâdî-i Hayrî muallimlerin Ali Galib Efendi'nin, hükemâ ve fuzalâ-yı kadimenin hikmetli eserlerinden yararlanarak millî ahlak ve adabımıza uygun bir surette yazdığı faydalı eserinden bahsedilir. Ne kadara ve nereden temin edilebileceğine sair bilgi verilir.
Nadire	S. 27, 07 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Nadire	S. 28, 14 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Nadire	S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 10.
Nadire	S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 10.
Nadire	S. 32, 11 Teşrînisânî 1315 – 20 Recep 1317, s. 10.
Nadire	S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 10.
Nadire	S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 10.
Nadire	S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 10.
Nadire	S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 10.
Nadire	S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 10.
Nadire	S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 10.
Nadire	S. 41, 13 Kânûnusâni 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 10.
Nadire	S. 42, 27 Kânûnusâni 1315 – 08 Şevval 1317, s. 10.
Nadire	S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 10-11.
Nadire	S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 10-11.
Nadire	S. 49, 16 Mart 1316 – 28 Zilkade 1317, s. 11.
Nadire	S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 10-11.

S. 29, 21 Teşrînievvel 1315, s. 10.

Nev-tertip, Rehnûmun-
ı İlm-i Hesap

Ticaret ve nâfia nezâreti muhasebe kalemi hulefa-yı kiramından Mehmed Halid Bey Efendi'nin tecrübeleri neticesi olarak iptidai müntehi sınıf talebeleri için yazdığı hesap kitabından bahsedilir.

Nev-tertip,
Rehnûmun-ı İlm-i
Hesap

S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 10.

- S. 37, 16 Kânûnevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 7.
Tebşir Bir süredir yayımlanmayan *Muktebes* isimli edebiyat gazetesinin imtiyazının Mustafa Raşid Bey üzerine devrolunmasıyla yeniden intişara başladığı duyurulur. Kıymetini göstermek adına bu gazetenin üdebadan Mehmed Ferid Bey’in riyaseti altında çıkacağı belirtilir.
- S. 39, 30 Kânûnevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 8.
Tebşir Hasılatı mektep öğrencilerinin yararına harcanmak üzere faziletli Hacı Hafız Ahmed Efendi’nin imtiyazı altında Filibe’de çıkarılan, *Rağbet* isimli, siyaset alanındaki bir gazeteden bahsedilir.
- S. 1, 06 Nisan 1316 – 19 Zilhicce 1317, s. 8.
İtizar Bu hafta, *halledenlerin* tamamının yayımlanamadığı, kalan kısmının sonraki nüshada yer alacağı söylenir.
- S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 7.
Kavaid-i Lisan Yahut Usûl-i İmlâ Selanik İdare-i Akerîsi tahrîrat kitabesinde memur tabur kâtibi Mustafa Aşkî Efendi tarafından yazılan, “Kavaid-i Lisan” isimli, yeni çıkan kitap hakkındadır.
- S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebûlevvel 1318, s. 8.
“Musavvir-i Fen ve Edeb” Refik-i Muhteremimizin Nazar-ı Dikkatine *Çocuklara Rehber*’in dördüncü senesindeki altıncı nüshasında “A. (Ayn) A. (Ayn)” imzasıyla neşredilen *Sabâvet* başlıklı manzumenin, *Musavvir-i Fen ve Edeb* isimli edebiyat dergisinin 42. nüshasında “Arif” imzasıyla tabedildiği söylenir ve Arif Bey kınanır. Bu duyuruyla mesele derginin başyazarının nazarıdikkatine sunulur.
- S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhîr 1318, s. 8.
Dersâdet Karilerimize *Çocuklara Rehber*’in Dersâdet merkezinin Üsküdar’da Yeni Cami-i Şerîf karşısındaki Kitapçı Hacı Hüseyin Efendi’nin dükkânı olduğunu söylenir.

Hal varakalarının oraya gönderilebileceği, dergiye dair her türlü konuda oradaki Ahmed Faik Bey'e müracaat edilebileceği belirtilir.

3.2.36. İhtar

A

Abdülaziz (Tekfurdağı Mekteb-i İdâdisinden 47 Numaralı)

Başlıksız S. 41, 13 Kânûnusânî 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 10.
“İhtar-ı Mahsus” sütununa dikkat edilmemesi rica olunur.

İmzasız

İhtar S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 8.
Sual ve bilmecelerin cevaplarını gönderme zamanı ile ilgili küçük bir uyarı:
“Sual ve bilmecelerimizin cevaplarının pazar gününden sonraya bırakılmamasını rica ederiz.”

İhtar S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 7.
Şu ihtara yer verilir: “Sual ve bilmecelerimizin cevapları pazar günü akşamına kadar kabul olunur.”

İhtar S. 10, 12 Haziran 1313 - 24 Muharrem 1315, s. 8.

İhtâr-ı Mahsûsa S. 33, 20 Teşrînisânî 1313 – 08 Recep 1315, s. 8.
Derginin idarehanesine öğrenciler tarafından okunaklı olmayan yazıların gönderildiği söylenerek öğrencilerden bu konuda daha fazla özen göstermeleri ve iyi bir kalemle kâğıdın yalnızca bir yüzüne yazı yazmalarını rica edilir.

İhtar S. 17, 30 Temmuz 1314 – 23 Rebiülevvel 1316, s. 8.
Türkçe ve Fransızca özel ders almak isteyenlerin *Çocuklara Rehber*'in idarehanesine başvurabileceği söylenir.

İhtar S. 18, 06 Ağustos 1314 – 30 Rebiülevvel 1316, s. 8.

- S. 19, 13 Ağustos 1314 – 08 Rebûlâhîr 1316, s. 8.
- İhtar Geçen sayıdaki soruların cevaplarını bilenlerin isimlerine, sonraki sayıda yer verileceği duyurulur.
- S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 7.
- İhtar Şöyle bir ihtarda bulunulur: “Taşradan abone olmayanların bilmecelerimizi hallettikleri halde varaka-i takdîriyyeleri gönderilmek üzere hal mektupları derûnunda on paralık bir pul da irsal etmeleri iktizâ eder.”
- S. 36, 10 Kânûnuevvel 1314 – 09 Şaban 1316, s. 8.
- İhtar-ı Mahsus Dergiye gelen mektupların dikkate alınmadığı durumlar sıralanır. Birkaç imzalı hal mektuplarının dikkate alınmayacağı, bilmeceleri halledenlerden dergiye abone olanların dışında kimseye varaka-i takdiriyye gönderilmeyeceği, Selanik’te idarehaneye gönderilen bilmece cevaplarının derginin verdiği hal varakalarına yazılmadığı müddetçe kabul edilmeyeceği söylenir.
- S. 37, 18 Kânûnuevvel 1314 – 17 Şaban 1316, s. 8.
- İhtar-ı Mahsus Bilmece hal varakaları, Selanik’teki aboneler tarafından pazartesi günü akşamına kadar, taşra aboneleri tarafından bir hafta zarfında gönderilmedikleri takdirde gönderenlerin isimlerinin dergide yayımlanmayacağı ve kendilerine varaka-i takdiriyyenin verilmeyeceği belirtilir.
- S. 52, 01 Nisan 1315 – 03 Zilhicce 1316, s. 1.
- İhtar ve Ricâ-yı Mahsûs Elli ikinci sayıyla derginin ikinci senesinin son bulunduğu, sonraki sayının üçüncü senenin ilk sayısı olacağı söylenir. Abonelik hakkında hatırlatma yapılır. Dergiye gösterilen rağbet ve ilgiye layık olabilmek için

ıslahat ve tevsîat icrasıyla çalışmaya devam edileceği ifade edilir.

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 9.

İhtar

Selanik'teki okurların bilmece hal varakalarını cumartesi günü akşamına kadar göndermeleri gerektiği söylenir; Selanik haricinde gelen varakalar için bir son gün tayin edilmese de demiryolu hattının geçtiği şehirlerde yaşayan okurların da varakalarını çarşambaya kadar göndermeleri rica edilir. Yalnızca kara postası ve vapur ile yollama şansı olanların geç gelen gönderilerinin de kabul edileceği ve onlara sonraki sayıda yer verileceği belirtilir fakat üçüncü haftaya kalan varakaların iptal olacağı eklenir. Abone olmayanların, cevapların yanı sıra 20 paralık pul da göndermeleri gerektiği duyurulur. Öğrencilere posta masrafında tasarruf edebilmeleri için varakalarını okul müdürlerine veya muallimlerine vererek toplu gönderim yapmaları tavsiye edilir.

İhtar

S. 2, 15 Nisan 1315 – 17 Zilhicce 1316, s. 10.

S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.

İhtar

Soru ile bilmecelerin cevaplarının hal varakasına yazılmasına, bu bölümün numaralandırılmasına ve Sadi Bey'in sorusunun yanıtının ne zaman yayımlanacağına dair bir ihtarır.

S. 23, 09 Eylül 1315 – 16 Cemaziyelevvel 1317, s. 10.

İhtar

Hal varakalarındaki imzaların okunaklı bir biçimde yazılması ve imzanın yanı sıra okul bilgisinin de belirtilmesi gerektiği uyarısında bulunulur.

S. 27, 07 Teşrinievvel 1315, s. 10.

İhtar-ı Mahsus

Bilmece hazırlayanlardan bilmecelerle birlikte cevaplarını da yollamaları rica edilir.

- İhtar S. 30, 28 Teşrînievvel 1315 – 05 Recep 1317, s. 10.
Şehir içinden yollanan varakaların cumartesi akşamı saat on bire kadar kabul edildiği söylenir.
- İhtar S. 32, 11 Teşrînisânî 131 - 20 Recep 1317, s. 8.
Hal varakalarındaki okunmayacak derecede karışık olan imzalar konusunda uyarıda bulunulur. Şehir içinden gelen varakaların cumartesi günü saat on bir buçuğa kadar kabul edildiği, hal varakası dışındaki kâğıtlara yazılan cevapların kabul edilmediği hatırlatılır.
- İhtar S. 33, 18 Teşrînisânî 1315 – 27 Recep 1317, s. 8.
- İhtar S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 8.
- İhtar S. 36, 08 Kânûnuevvel 1315 – 16 Şaban 1317, s. 8.
- İhtar S. 37, 16 Kânûnuevvel 1315 – 25 Şaban 1317, s. 8.
- İhtar S. 38, 23 Kânûnuevvel 1315 – 02 Ramazan 1317, s. 8.
- İhtar S. 39, 30 Kânûnuevvel 1315 – 10 Ramazan 1317, s. 8.
- İhtar S. 41, 13 Kânûnusânî 1315 – 24 Ramazan 1317, s. 8.
- İhtar S. 42, 27 Kânûnusânî 1315 – 08 Şevval 1317, s. 8.
- İhtar S. 43, 03 Şubat 1315 – 15 Şevval 1317, s. 8.
- İhtar S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 8.
- İhtar S. 46, 24 Şubat 1315 – 07 Zilkâde 1317, s. 8.
- İhtar S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 8.
- İhtar S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 8.
- İhtar S. 50, 23 Mart 1316 – 05 Zilhicce 1317, s. 8.

3.2.37. Tashih

İmzasız

- Tashih S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 7.
“Üçüncü nüshamızda sermuharririmiz N. Vecdi Efendi'nin *Mini Mini İşçi* serlevhali manzumesinin beşinci bendinin dördüncü mısramda dilber bebeğim yerine sehven dilber meleğim tertip olduğundan tashih olunur.”

S. 5, 8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314, s. 7.

Tashih

“Muallim izzetli O. Şevki Efendi'nin dört numaralı nüshamızdaki El-Cezaü min cinsil amel serlevhalı manzumelerinin elli dokuzuncu mısraından sonraki (Bu kadar sa'yimiz heba olmaz) mısraı sehven tertip edilmediğinden tashih olunur.”

S. 38, 25 Kânûnevvvel 1313 – 13 Şaban 1315, s. 8.

Tashih

Otuz altıncı sayıda Siroz'dan maarife bağışlandığı söylenen yerin yazıldığı gibi beş yüz lira kıymetinde olmadığı, arsasının pir-i baba dergâh-ı evkafından icra-i zeminli ve binasının mülk olduğu ve işbu binada olan beş yüz kuruş kıymetli hissenin sahibesi tarafından bağışlandığı Siroz Maarif Riyasetinden derginin idaresine bildirilir ve *Rehber* tarafından bu bilgi aktarılarak önceki haberin tashihi yapılır.

S. 40, 08 Kânûnusânî 1313 - 27 Şaban 1315, s. 8.

Tashih

Otuz dokuzuncu sayıda bulunan geometri sorusunun çözümündeki işlem hatası tashih edilir.

S. 45, 12 Şubat 1313 - 03 Şevval 1315, s. 8.

Tashih

Kırk dördüncü sayıda bulunan matematik probleminin cevabındaki hata tashih edilir.

S. 6, 14 Mayıs 1314, s. 6.

Tashih

Beşinci sayıdaki bir hata tashih edilir: “Geçen haftaki nüshamızda *Seyahat-i Zihniyye* unvanlı makalenin sahiplerinden biri *Aliye* iken sehven *Ayşe* tertip edilmekle tashih olunur.”

S. 1, 08 Nisan 1315 – 10 Zilhicce 1316, s. 10.

Tashih

Elli birinci nüshadaki bilmecenin cevabının yanlış yazıldığı, doğru cevabın “Kız Kulesi” olduğu belirtilir.

S. 3, 22 Nisan 1315 – 24 Zilhicce 1316, s. 11.

Başlıksız

Muallim Cûdi Efendi'nin yolladığı varakaya yer verilir. Cudi Efendi *Rehber*'de, Arapça asıllarıyla birlikte Hz. Ali'nin hikmetli sözlerinin yayımlanmasını takdir eder fakat bu sözlerin tercümesinin yetersiz olduğunu belirtir. Okuyucuların öğrenci olması sebebiyle hem dili hem de sözleri yanlış öğrenmemeleri için tashihte bulunur, kendi tercümesini yazar.

S. 5, 06 Mayıs 1315 – 08 Muharrem 1317, s. 11.

Tashih

Üçüncü nüshada yer alan sinek kuşuna dair yazıdaki bir yazım hatası düzeltilir.

S. 9, 03 Haziran 1315 – 07 Safer 1317, s. 11.

Tashih

Bir önceki nüshada yer alan, beşinci nüshadaki bilmece halledenlerin isimlerinin verildiği bölümde öğrencilerin okullarının sehven İdâdî değil de ibtidâiyye olarak yazıldığı söylenir.

S. 26, 30 Eylül 1315 – 07 Cemaziyelahir 1317, s. 8.

Tashih

Yirmi beşinci nüshada yer alan “Feyz-i Sıbyan Mektebinde” isimli manzumenin ikinci sütununun altıncı satırındaki mısra tashih edilir.

S. 47, 02 Mart 1316 – 14 Zilkâde 1317, s. 8.

Tashih

Kırk altıncı nüshadaki güzel sözlerin yedincisi cümlesi tashih edilir.

S. 19, 10 Ağustos 1316 – 28 Rebûlâhir 1318, s. 8.

Tashih

Kratova Bulgar Mektebi hakkında yazılan Şuûn-ı Mekâtip'te mektebin nüfusunun yanlış yazıldığı söylenir. Doğru sayı yazılarak bu hata tashih edilir.

4. SEÇME YAZILAR

SENÛSİLER

“Asır”dan:

Afrika’da bir fırka-i muvahhidîn vardır ki bunlara “Senûsi” namı verilir. Bu fırka-i himmetkârın vazîfe-i mübeccele-i dinîyyesi Afrika kıtası üzerinde fisebilillah neşr-i İslam ile meşgul bulunmaktadır. Bugün cihanın her tarafında dîn-i mübin-i İslam, neşr-i envâr eylemektedir. Bir taraftan İngiltere’de Abdullah Kuliya (Quilliam) Efendi nam zâtn taht-ı idaresinde teşekkül edip gittikçe tezyîd-i nüfus eyleyen cemiyet-i İslamiyye, bir taraftan Afrika, Asya ve hatta Avustralya kıtalarında tesis edegelen cem’iyyât-ı İslamiyye her tarafta mazhar-ı terakkiyat olmaktadır.

Bugün İngiltere hükûmetinin taht-ı idaresinde bulunan Hindistan ülkesinde intişar eden “Vekil” ceridesi, Afrika’daki Senûsilerin tarih-i tesisi hakkında şu mâlûmatı i’tâ ediyor:

1203 senesinde Cezair’de kadı olan Seyid Muhammed b. Ali es-Senûsî, fırka-i Senûsiyyeyi tesis eylemiştir. Seyid Muhammed b. Ali es-Senûsî’nin meramı Afrika’da ehl-i İslam’ı ıslah ve bir taraftan da neşr-i dîn-i mübinde devam etmek idi. Bu zat, maksad-ı hayrında 22 sene kadar devam etmiş, 1275 senesinde irtihâl-i dârü’n-naîm eylemiştir. Fakat müşârün-ileyhin irtihaliyle tesis eylediği fırka-i muvahhidin inhilâl-pezir olmayarak himmet ve gayretlerini günden güne tezyid etmişlerdir.

Bu fırka-i müstahseneye dâhil olan kimseler kendi emvalinden bir kısmını tahsil-i rıza-yı bârî için bu fırkaya vakfedip neşr-i din uğrunda sarf ve îsar ederler. Senûsiler şimâlî Afrika’nın ekser etraf ve cevânibini zabtetmiştir. Bunların dergâh ve tekkeleri Mısır’dan Fas’a kadar ve belki Sahra-yı Kebir ve Sudan’ın en mâmur mevâki ve bilâdında câbecâ mevcuttur.

Trablusgarp ile Mısır beyinde sahra-yı Libya’da “Cabub” namıyla bir yer vardır ki buranın kurâ ve kasabâtı fırka-i mezkûrenin sadr-ı makamındadır.

Cabub'da senevî yüzlerce Müslüman talim ve terbiye edilip Afrika'nın etraf ve eknâfına neşr-i dîn-i mübin vazifesiyle seyyah çıkarırlar. Fırka-i Senûsiyye'den münşai'b cemaatlerin yüz yirmi bir tekkeleri vardır. Cabub'da mevcut olan büyük dergâh bu azim fırkanın intizam ve ıslah-ı idaresi için müşavere eden ulema ve rüesânın mecma'ıdır. Bu tarikata mensup olan Araplar Irak'tan ta Malezya cezâirine kadar seyahat icra ederler. Senûsiler Afrika'daki kabâilden putperestleri yahut cehalet sebebiyle yalnız isimleri Müslüman olan birtakım kabâili hep dîn-i mübine irşat etmişlerdir.

(İmzasız, Din, S. 28, 14 Teşrînievvel 1315 – 21 Cemaziyelahir 1317, s. 7-8.)

AHLAKİ

Ufak Nâkısalar

Ufak şeyler tevessüüne meydan verildiği takdirde kesb-i vehâmet ederler.

Vücutlarından hiçbir veçh ile mazarrat me'mul olmayan birtakım küçük nâkısalar vardır ki insan büyüdükçe onlar da büyüyerek müthiş bir renk alırlar.

Mahsûlâtı mahveden, nebâtatı tahrip eden; ekseriya hayvânat-ı vahşiyye değil küçük, ehemmiyetsiz çekirgeler, sûsüler (güveler) ve görülmesi kâbil olmayan böceklerdir.

Eğer asmaları yalnız büyük hırsızlara karşı muhafaza edecek olursak kendi mazarratımıza da hizmet etmekle beraber sineklerin, serçe kuşlarının mahzûzatlarını celbetmiş oluruz. Bu hal vücud-ı insaniyyede de kâbil-i tatbiktir. Eğer yalnız büyük hatalara atf-ı ehemmiyet ile öyle ufak tefek nâkısalara ihâl-i nazar etmezsek onlar bilâhare hatîat-ı azîmeden daha hatarnâk olurlar. Çünkü büyük kusurların memba nekâyis-i cüz'iyedir.

Büyük bir enflüanzaya tutulmak istemezseniz başınız ağrıdığı anda tedavi ediniz.

Vücudumuzda zuhur eden bir çıban öyle şâyân-ı dikkat bir şey değildir. Fakat yüzünüzde, burnunuzun üzerinde olursa ne kadar çirkin görülür.

Daima vızıldayan muacciz bir sineğin refakatinde imrar-ı hayat etmeyi kim arzu eder? Tabii hiç kimse... İşte sizin ufak kabahatleriniz, ahlâk-ı sâireniz arasında

muacciz bir sinek gibidir. Onu derhal def' ve tardediniz ki diğerlerini rahat, lekeden ârî bıraksın. Bundan mâadâ yukarıda dahi söylendiği gibi küçük nâkısalar, büyüklerin meydana gelmesine sebep-i müstakildir. Pederlerinden daha terbiyesiz evlatlar nadir değildir.

Ahlâk-ı zemîme kadar tevessüü kâbil, kolay hiçbir şey tasavvur olunamaz. Küçüklüğünde refikalarının adi şeylerini sirkat etmeye alışan ahlaksızların, bilâhare birer cani, katil oldukları her gün vâki olan şeylerdendir.

Eski bir hikâye var:

Çocuğun biri her gün bakkaldan bir yumurta aşırmayı itiyat eder. Bunu validesine getirerek onun da mazhar-ı teşviki olur. Çocuk cürmünün cezasız kaldığını görerek sair birçok şeyler çalmaya şürû eder. Bir haldeki memleketin belli başlı eshab-ı cerâiminden olur. Birçok defalar hapis ve tevkif edilir. Nihayet icra ettiği vahim bir kabahatten dolayı salbedilir.

Bunun içindir ki küçük sehivleri henüz doğmadan mahv ve izâle etmek bir emr-i mecbûrîdir.

Diş üzerinde husûle gelen adi bir leke ihtimal ki sezâ-yı dikkat ve ehemmiyet olamaz. Fakat bu zuhur eder etmez diş tabibine müracaat olunmayıp tedavi ettirilmezse derhal tevessü ederek diş çürütür. Dişin ihracı, hususi ihmal edilecek olursa diğer dişleri de çürüterek ağzın lezzet ve intizamını kâmilten ihlal eyler.

Bir sepet güzel, çürüksüz armut arasına bir fena, küflü armut atınız. Birincilerin meziyeti onu tashih edemez. Zira fazilet kâbil-i tevessü olmayıp seyyiat müstaid-i terakkîdir. Aynı veçheyle terbiyeli birtakım mektep şâkirdanı arasında bulunan bir ahlaksız talebe diğerlerinin huylarını ifsat ederse de diğerleri onun tashih-i ahlâkına muktedir olamazlar.

Küçük bir nâkisa hiçbir vakit yalnız değildir. Onun mutlaka bir ailesi vardır ki onu siz hissetmeden adeta doğar doğmaz teşkil eylemiştir. Bunun içindir ki ondan ihtiraz yalnız vikâye-i nefis için değil, bilâhare çoğalıp alacağı dehşet ve vahamet içindir.

(İmzasız, Ahlak, S. 34, 25 Teşrînisânî 1315 – 04 Şaban 1317, s. 2-3.)

MAKALE-İ MAHSÛSA

Çocuklar nasıl terbiye olunur?*(Bu mevzeden maksat her sözün aksini tavsiyeden ibarettir.)

Sihhati yerinde, akıllı, sevimli, güzel huylu bir çocuğunuz var; ondan hastalıklı, ahmak, sevimsiz, huysuz bir mahlûk-ı garip vücuda getirmek istiyorsanız bundan kolay bir şey olamaz, üç müfreden ibaret reçetesi şudur:

1- Maksudınız çocuğun berkemal olan sihhatini ihlal mi? Midesini baklalarla, şekerlemelerle doldurunuz; gayet yumuşak bir yatakta yatırıp vücudunu müteaddid yorgan ve battaniyeler içinde boğulacak derecede örtünüz; o yumuşacık yatakta istediği kadar yatıp yuvarlanmasına bir şey demeyiniz; koşup oynamak gibi asab ve adalâtı neşv ü nemâ ettirecek, deverân-ı deme kuvvet verecek kâffe-i harekâtını menediniz; zaman ve mevsime göre güneşe, rüzgâra, yağmura, kara maruz olmasına imkân bırakmayıp limonlukta yetiştirilen nâzenin çiçekler gibi birtakım bahanelerle onu havâ-yı safın temas-ı hayat-bahşından mahrum bırakınız. Emin olunuz ki çok zaman geçmez onun reng-i latif sihhatini ihlal ve kendisini zümre-i bedbahtân merzâya ithal etmiş olursunuz.

2- Çocuğun zekâsından mı şikâyet ediyorsunuz? Onun her şeyden sühûletle müteessir olan dimağçe-i zayıfını tahammülden ziyade yorabilmek üzere vakitsiz ve mütemâdî işler teklif ediniz. Efkârının müzâherât-ı tabîyyesine imkân bırakmamak için onu şedid bir usûl-i terbiyeye tâbi tutup bir safha-i beyzâyâ benzeyen hafızasını manasız olduğu kadar faydasız, faydasız olduğu kadar manasız hurâfat ile doldurunuz. Onu bir şahs-ı mütehasis ve mütefekkir yerine anlamadan hıfzeder bir makine yapmaya çalışınız. Her şeyi taharrî ve tetkike olan kabiliyet-i fitriyyesini mahvedebilmek için evvelce yazılmış, hazırlanmış bir yığın târifatı ezberlemeye ve bir şair-i hakimin dediği gibi onu “âlem memat kütübe hapis” ile başkalarının anlayarak okuduklarını anlamadan ahmakâne tekrar eden bir papağan haline tenzile ve muhat bulunduğu eşya ve ahvali bizzat rüyet ve muhâkeme edebilmek zevk ve âdetinden tecride gayret ediniz. Yine emin olunuz ki az vakitte karşınızda garip ahvaliyle ahmaklara hayret-res ve hakikatte mahrum-ı his ve heves bir budala görüyorsunuz. Ezberlediği hurâfat-ı mensûre ve manzumeyi işittiğiniz vakit bilâ-tevakkuf şakır şakır okur; fakat anlamaya gelince şaşırır kalır; okuduklarını âhar biri başka elfaz ile başka tarzda söylese yine bir şey anlayamaz.

3- Artık eser-i himmetiniz olan bu ucube-i zekânın karşısına geçip meziyetine bol bol hayran olmakla beraber her yerde hatta kendi yüzüne bile zarafet ve letafetin, zevk-i selîmin, efkâr-ı aliyyenin bî-bedel bir numunesini vücuda getirdiğinizi ilandan çekinmeyiniz, yalnız dâye veya lalasına tembih ediniz ki günün birinde kameri avuçlamak arzusunda bulunursa derhal muvâfakat etmesinler. Hülâsa onu kendisini âlî ve mükerrerrem bir zat ve etrafında gördüğü eşya ve mahlûkata bir merkez-i zîhayat tanıtmaktan geri durmayınız Çok geçmeden görüyorsunuz ki küçücük şahsına pek büyük bir ehemmiyet vererek nefsinin bütün arkadaşlarına hâkim, intizam-ı aileyi vücuduyla kaim zanneder.

[Hüseyin Zeki (Halep Vilayeti Maarif Müdürü), Eğitim, S. 40, 06 Kânûnusâni 1315 – 17 Ramazan 1317, s. 2-3.]

AYAKKABILARIN TARİHİ

İnsanlar kendilerinden evvel gelip geçen milel ve akvamın vakâyiini, ahlakını, tarz-ı maîşet ve hayatlarını elhâsıl her bir umurunu bilmek istediklerinden tarihler yazarlar. Bizim nasıl ki akvam-ı sâlifenin ahvaline kesb-i ıttılâ-i medar tarihlerimiz varsa hayvânâtın, nebâtâtın hatta eşya ve emvalin bile kendilerine mahsus tarihleri vardır ki bunlar bizim tarihlerimizin bir kısm-ı asgarisini teşkil ederler.

Tarih yalnız vukûat-ı siyâsiyye ve harbiyyeden bâhis olmayıp belki mükevvenatın teferruatına kadar her cüzüne ait ahvalden bahseder.

Gülün, karanfilin tarihi olduğu gibi aslan ile kaplanın, fil ile devenin de, hatta nalın ile ayakkabının bile kendisine mahsus bir tarihi vardır.

Benî beşerin sûret-i teşkilini bidâyet halini bize haber veren kütüb-i mukaddesedir. Tarih herhangi bir vak'a-i mâziyeden bahsetmek için üç hüccet arar. Bunlardan birincisi, delâil-i mazbûta ismiyle mevsumdur ki kitap ve gazete vesair evraktan ibarettir. İkincisi, delâil-i inşâiyedir ki bunlar da âsâr-ı atîka ile akvam-ı sâlifenin eslihası libasları vesairesidir. Üçüncüsünü delâil-i menkûledir ki ağızdan ağıza deveren eden havadis suretiyle malum olanlardır. Bunlardan en ziyade hâiz-i ehemmiyet olan delâil-i mazbuta ise de delâil-i inşâiye ekseriya delâil-i mazbutadan ziyade işe yarar.

Çünkü bulunan evrak ve kütüb muhteviyatı ekseriya tamamıyla anlaşılamayıp lâlettâyin bir şeye hüküm verilmekte ve çok defa vâki olduğu gibi elde edilen diğer delâil birincileri nakzeylemektedir.

Delâil-i menkûleye gelince bunlar ağızdan ağıza nakledile edile şekl-i hakîkisini büsbütün zâyi ettiğinden en az şâyân-ı ehemmiyet olan bunlardır.

Mühim veya ehemmiyetsiz hiçbir vak'a yoktur ki nakledildiği esnada fazla mübalağalar ilavesiyle anlatılmış olmasın, hususiyle bazı vukûat-ı fevkalâde vardır ki halk-ı suret-i güzerânını tamamıyla fehim edememekle beraber mâlûmat aldığı cüz'î bir esas üzerine zamm-ı mübalağât ile meseleyi hâl-i asliyyesinden tamamıyla ayırır.

Elhâsıl mazbut olmayıp da menkul olan havâdis-i târîhiyye ekseriya şâyân-ı kabul değildir.

Eşyanın tarihine gelince bunda en birinci esas âsâr-ı atîkadır.

Hâl-i ibtidâiyede insanlar yalın ayak gezerlerdi. Medeniyetin ilk icap ettiği tesettür ayaklar için oldu. İnsanlar vücutlarını setredecek bir libas taharrisine koyulur koyulmaz ayağı dikenlerden, taşlardan ve daha başka birçok avârizdan muhafaza edecek bir ayakkabı aradılar. O zaman ayakkabı imal eden ayrı bir sanatkâr olmadığından herkes kendine mahsus levazımı bizzat tedarike mecburdu.

Kurûn-ı evveliyyede Hintliler ayaklarını bir parça ağaç kabuğu ile örtüyorlardı.

Kadim Yunânîler ve Romalılar meşin yahut tahtadan imal edilmiş altı düz ve üzeri bir iki yerinden bağlı "Solea" denilen bir nevi pabuç istimal ediyorlardı, müteakiben pandufla nevinden bir şeyi imal ettiler. Buna "Crepida, Sandalium" namlarını verdiler ki bu ayağın yalnız uçlarını setrediyordu. Bunun her parmağa raptolunan fasılları dahi mevcuttu.

Akvam-ı şimâliyye demirden ayakkabıları kullanıyorlardı. Sahnede daha yüksek görünmek, daha mert zannedilmek için eski aktörler koturun (*cothurnus*) tabir olunan yüksek bir kundura giyiyorlardı. On üçüncü asırda, yani sanayideki inhisâr-ı hukuk nizâmatının lağvında birçok zaman evvel, pabuççu esnafı üç kısma ayrılıyor: haffaflar, eskiciler ve yamacılar.

Haffaflar, her nevi pabuç imaline salâhiyetdâr olup eskiciler yalnız ufak terlik imal edebilirlerdi. Yamacılara gelince bunlar eskileri tamir etmekten başka bir şey yapamazlardır.

Paris kunduracıları her sene saray-ı kraliyeye 32 çift pabuç imaline mecburdular. Bu vergi Paskalya günleri sûret-i mahsûsada takdim edilirdi.

Kunduracı esnafının nizâmât-ı atıkası, vakit vakit tadil olunmak icap ettikçe parlamentoları, nâfia meclislerini hayliden hayli işgal ederdi.

Fransa'da 1671'de dükkânı elinde çarşı pazarda kundura fûruhtu tahte'l memnuiyete alındı.

Sanayinin müterakkî olmadığı a'sar-ı sâlifede en mûtenâ sanatlardan biri de kunduracılık olduğundan bu esnafa gerek avam nezdinde ve gerek rical arasında hâiz-i hürmet ve itibar edilir. Hatta kendilerinden birçok büyük adamlar bile yetişmiştir.

“Dördüncü Urben” namıyla papalık makamına suud şerefine nail olan Jak Pontaleon (Jacques Pantaléon) namında bir kunduracıydı. 6048 adet mütenevvi manzume yazarak zamanında bihakkın iştihâr etmiş bulunan Alman şairi Hans Saj (Sachs) İngiltere'de mevcut “Quaker” mezhebi müessisi Jorj Foks (George Fox), suarâdan Lestaj dö Bordu (Lestage de Bordeaux) hep kunduracı esnafındandılar.

Elhâsıl tabiiyundan Leonte ilm-i akâid mütehasısîninden David Parkus (David Pareus) ve daha birçok meşâhîr evvelce bu sanatla mütevaggıldır.

Toulon Muhâsarası'ndan sonra Napolyon Bonapart Fransa hizmet-i askeriyyesinden çekilmek üzereydi. Artık iş taht-ı karara alınmıştı. Fakat müşarünileyh Fransa'dan çıkmazdan evvel bir kunduracıya üç çift çizme sipariş etmişti.

Kunduracının imalatı tehir etmesi sayesinde bu fikir dahi kuvveden fiile çıkamamıştı.

İşte ayakkabıların tarihi hakkında bir nebze mâlûmat!

(İmzasız, Tarih, S. 48, 09 Mart 1316 – 21 Zilkâde 1317, s. 4-6.)

TELHİS-İ MEBÂDÎ-İ İLMÜ'S-SERVET*

İnsan maddi, manevi birçok ihtiyâcâtın zebûnudur. Medeniyet terakki ettikçe tezâyüd eden bu ihtiyâcâtı kişi âlem-i tabiatta bulduğu nihayetsiz eşyâ-yı nâfia ile istîfâ eyler.

İşte: Bir şeyin havâyc-i beşeriyeyi îfâya salâhiyetine “fayda” denilir.

Ekmek karnımızı doyurmaya, elbise vücudumuzu örtüp soğuktan muhafazaya, bir kitap bir ilmin tahsiline hizmet ettiklerinden birer faydayı hâizdirler.

Fayda eşyanın bazısından meccânen istifâde edilirse de ekserisinin istihsâli çalışmaya mütevakıftır. Mesela hava ve hararet şemsten herkes bilâ-istisna ve bilâ-müzâhim istifade eyler. Fakat bir orman ağacından, bir maden kuyusunun madeninden istifade etmek isteyen, o ağaç veya maden için bezl-i mesâî eylemeye mecburdur. Bu sûretle çalışıp faydalı bir şeye mutasarrıf olan, onu diğer bir şey-i nâfiaya mukabil ahire terk edebilir ki buna mübadele denilir.

Her şey mübadele edilir. Hatta nef’i-i âm olan eşyadan biri mesela su, kılleti olan mahalle nakledilmek de kâbil-i mübâdeledir.

Eşyanın mübâdele tarîkiyle mukabilinde sair şeyler alınabilmesi hassasına “kıymet” denilir.

Bu tarife göre kıymet gerek faydayı ve gerek mübâdele hassasını câmidir. Fayda, eşyanın ihtiyâcât-ı beşeriyeye derece-i hizmetini; kıymet, eşyâ-yı nâfianın hîn-i mübadelede yekdiğere nispetini tayin eder.

Hem fayda hem de kıymeti hâiz olan şeye “servet” denilir.

Kıymeti olan bir şeyin faydası olmamak tasavvur edilemez. Faydası olup da kıymeti olmayan yani tasarruf ve mübadele kılınamayan şey de servetten mâdud olamaz. Hava ve ziya hayatımıza pek faydalı oldukları halde tasarruf edilemedikleri cihetle servet değildir.

İnsana nâfi olan şeyler kısmen ekmek, kamış, hane, arazi gibi maddiyat; kısmen de hasâis-i akliyye ve fezâil-i ahlâkiye gibi mâneviyat kabilindedir.

Bazı ulemâ-yı servet, bu gibi mâneviyatı da servetten addetmek istemişlerse de hakikat halde maddî ve kâbil-i mübâdele-i eşya servetten mâdud olabilir. Hasâis-i mâneviyye, terakkî-i medeniyet ve tezâyüd-i servete hâdim oldukları ecilden **esbâb-ı asliyye-i servetten** addolunabilir.

Eşyâ-yı maddîye, pahasıyla takdir olunur. Kaça bâliğ olursa servet-i milliyye ondan ibaret olur.

Bir âlimin keşfiyatı, bir edibin şiiiryatı, âsâr ve te'lifâtı için tayin edilen pahayla takdir edilmek, onların kadr ve haysiyetlerine nispetle pek dûn olur. Bu gibi îcâdât ve keşfiyatın kıyem-i hakîkiyyesini ilmü's-servet takdir edemez. İştigâl ettiğimiz fen böyle bedâyi-i âsârın ancak meydan-ı ahz ve i'tâyâ vazedilen nesih matbuasında ve eşkâl-i maddîyelerindeki kıymeti takdir eyler. Bu vecihle bâzar bey' ü şirâyâ vazedilen âsâr-ı emvâl-i sâire gibi servetin mebni-aleyhi olan kavâide tâbi olurlar.

Tabiblerin, deâvî vekillerinin, mûsikî erbâbının, muallimînin vesair ulûm-ı nefise eshâbının îfâ eyledikleri hizmet, mahsûlât-ı saire gibi meşkûkâtla mübadele edilir. Bu sûrette hâsıl olan ücretin tayin-i şerâiti fenn-i servete aittir.

Velhasıl insanın sâî ve ameliyle husûle gelen ve hem faydası ve hem kıymeti olan şeylere “servet” itlâk olunur.

Bunlar bir memlekette mebzul olunca o memlekete “**zengin**” denilebilir.

İlmü's-servet ancak kâbil-i mübâdele-i mevâddan bahseder.

*Bu unvan altında dercine şürû edilen mebâhis, telif ve tercüme olmayıp mekteb-i îdâdiyye şâkirdanına mahsus olarak atûfetlü Ohannes Efendi hazretlerinin telif buyurdukları eserden telhis edilmiştir.

(Mâbâdı var.)

(İmzasız, İktisat, S. 4, 29 Nisan 1315 - 01 Muharrem 1316, s. 3-4.)

NIAGARA

Cemâhir-i müttefika-i Amerika hükûmetiyle Kanada arasında bir hatt-ı fâsıl şeklinde birbirine merbûten uzayıp giden birtakım göller vardır ki bunlar birer boğaz vasıtasıyla yekdiğerine iltisak ederler. Göller de beş tanedir ki sırasıyla Superior, Huron, Michigan, Erie ve Ontario'dur.

Her biri bir iç deniz vüs'atında olan şu beş gölün suyunu denize boşaltan Saint-Laurent Nehri vardır ki Ontario'dan nebean ile şimâl-i garbîye doğru yedi yüz mil tûlünde bir mecrâ-yı azîm takip ederek bahr-i muhit-i Atlasî'ye dökülür. Bundan mâadâ bir de Niagara Nehri vardır ki bunlar Erie ve Ontario göllerinin her ikisine ait

farz olunabilir. Otuz üç buçuk mil tûlue mâlik olup Erie'den yirmi mil kadar ötede dünyanın en büyük şelalesi olan Niagara Şelalesi bulunur.

Şelale birdenbire gürültü ile düşen veya kayaların arasından çağlayarak akan sulara verilen isimdir. Amerika kıta-i azîmesinin arâzî-i şîmâliyyesi ve bâhusus bir kısım memâliği câlib-i nazar-ı dikkat manzara-ı tabîyyeye mâliktir. Her tarafta küçük büyük şelalelerin ahenk-i sukutu işitilir. Dağların, göllerin, derelerin, ormanların menâzırı her gün başka bir letafetle arz-ı çehre eder.

Niagara Şelalesi'ne gelince bu en büyük bir harika-i tabiattır. Bu şelaleyi vücuda getiren kendi ismiyle mesmû olan nehir Erie Gölü'nden ayrıldığı yerde dörtte üç mil arzındadır. Şelaleye garip bir mevkide bir mil vüs'at yirmi beş kadem umk ve pek ziyade sürat kesbeder. Şelalenin peyda olduğu yerde bir adacık mevcuttur ki yukarıdan şiddetli bir cereyan ile akıp kalan suları iki kısma tefrik eder. Bundan hâsıl olan şelalelerden birine “At Nalı Şelalesi” diğere de “Amerika Şelalesi” namı verilir. Birinciye “at nalı” isminin sebab-i tesmiyesi şeklinin müşabehet-i tâmmesinden ileri gelmiştir. “At Nalı Şelalesi” altı yüz yarda arzında yüz elli metre irtifâmındadır.

Amerika Şelalesi'ne gelince bunun da iki yüz yarda arzı yüz altmış dört kadem irtifâı vardır.

Vakit vakit çağlayanın kâidesinin incimad ettiği ve adeta iki sahil arasında bir köprü teşkil ettiği görülür. Bu incimad her sene vâki olmayıp beş on senede bir defa kânûnusânî ve şubat aylarında vukûa gelir.

Mevsim-i rebî hulûl edip de havaların burûdeti kesb-i îtidal etmeye başlayınca iki sahili yekdiğerine rapteden buzlar çözülmeye yüz tutar ve buzlar parça parça olur. Fakat kuvve-i cereyanı dehşetli olan böyle bir nehirde suların tazyikine bir kat daha maruz olan o koca buz kütleleri yekdiğerine çarpışarak birtakım müthiş gürültüler peyda ederler ki bu gürültü şelalenin şamatasından ziyadedir.

(İmzasız, Coğrafya, S. 11, 15 Haziran 1316 – 01 Rebûlevvel 1318, s. 4-5.)

SANÂYİ-İ NEFİSE

Bu hafta küçücük kârî ve kârîlarımızla biraz da sanattan bahsetmek istiyoruz.

“Rehber” kârî'îni arasında şiir gibi, musiki gibi, sanâyi-i nefiseden hiç olmazsa birine müntesib olmaya hâhiş-kâr nasılsa birçokları mevcuttur. Biz de sanâyi-i nefise

namı altında zikrolunan dört sanatın neler olduklarını menşelerini dilimizin döndüğü, kalemimizin yürüdüğü kadar anlatmaya çalışacağız.

Sanâyi-i nefise dördtür. Bunlar da heykeltıraşlık, ressamlık ve şiir ile musikidir.

Her ne kadar bazıları mimarlık ve heykeltıraşlığı birbirinden ayrı farz ederek beşe taksim etmişler de bu taksim erbabı nezdinde kabul edilmemiştir. Bu dört sanatın medeniyetten daha evvel mevcut oldukları âsârıyla müsbettir. Hakikaten bugün icra olunan hafriyat-ı mütevâliye neticesinde ezmine-i kadîme insanların iskân etmiş oldukları mağaralarda zuhur eden mahkûk bilezik, gerdanlık ve emsali eşya-yı mütenevvia-ı nefise insanların hâl-i vahşette bile sanâyi-i nefiseyle meşgul bulduklarını meydân-ı aleniyete çıkarmıştır.

Fakat insanlar, bidâyet-i hilkatte kendilerini barındıracak bir kulübe inşasına muvaffak olamadıkları halde nasıl oluyordu da böyle resim ve heykeltıraşlık ile uğraşabiliyorlardı?

Evet! Cemiyet-i beşeriye meclûb-ı nefâsettir. İşte bu nazariye-i esâsiyyeye müsteniddir ki insanlar ikinci derecede hâiz-i ehemmiyet olan eşyayı havâyic-i zarûriyyelerine müreccah addediyorlardı.

Sanâyi-i nefisenin menşei ise kuvve-i hayaliye ile kalbin meclûbiyetinden başka bir şey değildir. Kuvve-i hayaliye birtakım şeyler bulur. Onları kalbe arz eder, kalp ki bir cism-i mütehasstir. Onların içinde en ziyade sahib-i mükemmeliyet olanını intihab eder.

İnsan, misal şiir ile meşgul bir sahib-i sanat, onu kuvve-i tersîmiyesi ne derecelerde ise o yolda nakşeder. O bir eser olur ki ona biz “sanat-ı nefise” deriz.

Şimdi muhakeme edelim: Bu güzel sanat nereden neşet ediyor? Kalp ve kuvve-i hayaliyenin meclûbiyetinden değil mi? Bu böyle olunca iddiamızın muhik olduğu anlaşılır.

Yunân-ı kadîm hükemâsı heykeltıraşlık ile ressamlığı “Art-plastik” sanâyi-i nefise-i şekliye namıyla musiki ile şiirden tefrik ederler.

“Art-plastik”i yani sanâyi-i nefise-i şekliyyeyi takdir etmek aynıyle görmeye müftekindir. Bir heykeltıraşın mahsûl-i sanatı olan bir eser-i nefisi görmedikçe beğenemeyiz. Fakat bir şairin herhangi eserini görmüş yahut işitmiş olsak aynıyle

muharririn hissiyatıyla mütehassis oluruz. Şiir ile musiki mutlaka görmekle değil işitmekle de ilkâ-i tesir ederler.

Ressamlıkta Rafael ve Michelangelo iki büyük harika dehâdırlar.

Fenn-i musikide “Lyre” şiirde ise “İlyada” ve “Odysseia” nam iki eseriyle ebu’ş-şuarâ’l-kalbini kazanmış olan Homeros şâyân-ı tezkâdırlar. Şiirde Homer’dan sonra gelen şuarâ arasında Şark’da Fuzuli, Nef’i, Baki gibi Osmanlı; Sahbân, Ebü’l-Alâ El-Maarrî, Ebû Temmâm, Buhterî gibi Arabî; Şeyh Sadi, Hafız Şirazi, Enver gibi Acem eâzımı; Garp’ta da Victor Hugo, Shakespeare, Schiller, Goulette gibi Fransız, İngiliz, İtalyan ve Alman şuarâsı iktisab-ı şöhret eylemişlerdir.

(Celal Hâverî, Sanat, S. 8, 27 Mayıs 1315 – 29 Muharrem 1317, s. 7-8.)

DEVE İLE FARE

Bir deve çölde sürüklerdi mehârın der-pâ
Sahibi yoktu, şaşırılmıştı ne yapsın تنها
Gördü bir fare bunu, kendine bir av sandı
Yüreği hırs ve tama’ nârına ol’dem yandı
Bir maharetle tutup çekti mehârı fare
Aştı vadileri ardınca onun biçare
Ne muhalif hareket etti ne gösterdi inat
Mütevekkil yürüyordu, ne su isterdi ne zad
Fare gafil tama’ından oluyordu bîhuş
Geldiler gayet ile tenk idi ol hâne-i mûş
Kendisi girdi kolayca deliğe, durdu deve
Kapısı, penceresi yok! Bakakaldı o eve
Çıktı fare dedi teşrife inâyet buyurun!
Hanemizde kalarak bu gece rahat buyurun!
Deve bir güldü dedi hane-i âlînize ben
İsterim gelmeyi lakin var iken ben de bu ten

Sormak ayıp olmasın ama neresinden gireyim
Ki kudûmumla size ben de şerefler vereyim
Baksana hanene bir kerecik ey hâne-harap!
Hâne hâne dediğin bu ise bir kabza türâb
Ne getirdin beni bu yerlere küstâhâne
Nereye davet edersin hani sende hâne
Ne bu sûrah genişler ne vücudum küçülür
Şüphesiz münfailâne buralardan göçülür
Ne kazandın? Ne ümit eyleyeyim ben senden?
Deve bir kin ile bu sözlerine verdi hitam
Mûş ise kaldı hacâletle hâmuş ve bednam
--
Muhâl-endiş olan gaflettedir hep
Düşünmezler, düşerler ızdıraba
Muhale koşma sen, düşme azaba
Gözet nispet ki olsun vech-i enseb

[Sadi (Siroz'dan), Şiir, S. 45, 17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317, s. 1.]

KÜÇÜK HİKÂYE

Derece-i nihâyede fakirliğe duçar olan, pençe-i sefalette inleyen bir hamal lâzıme-i taayyüşünü tedarik etmek için birçok müşkülâta tesadüf ediyordu. Bu suret-i hayattan bıkmış, usanmıştı. Bir gün güneşin şiddet-i harareti altında yalnız yirmi otuz para kazanmak için tahammülfersâ bir hamûleyi nakletmek için bütün kuvâ-yı cismaniyesiyle çalıştı. Bundan aldığı cüzi-i ücretin pek ufak bir kısmını ertesi güne tefrik etti. O gün yirmi para ile geçinmeye bilmeceburiye tasdim eylediği cihetle bakkaldan yirmi para ekmek aldı. Karşıda köşe başında işçinin mangalı üzerinde pişirdiği kebaptan çıkan dumanlar biçarenin iştihâsını celbediyordu. Zavallı adam özendiği, kemal-i iştihâ ile yemek istediği şu güzelim kebablara bir nazar-ı

müştehiyâne-i imâle ile gözleriyle ıskaradan kebab dileniyor zannedilirdi. Onları yemeğe iktidarı olmadığı cihetle müşterilerin kemal-i afiyet ve lezzetle tenavül eylemeleri hamala o derece tesir eyledi ki hiç olmazsa dumanınla geçinmeye karar verdi. Ekmeğini mangalın kenarına dökülen yağlardan çıkan dumanlarla yaşlatarak iştiâ ile yemeğe başladı. Vaktâki taam-ı mükellef (!) hitama erdi, işçi mahzâ bir latife etmek kastıyla hamalın yakasından tutarak:

“Behey herif! Sen benim kebabımın dumanlarını yedin şimdi bir kuruş ver,” deyince zavallı adam ne yapacağını şaşırarak:

“A gözüm! Ben senin ne kebabını yedim ne bir şişini, benden ne istiyorsun? Yakamı bıraksana!”

“Hayır, hayır mademki sen dumanımı ekmekle bulaştırıp yedin herhalde bana borçlusun; borcunu öde bakalım.”

Kebabçı ücreti istemekte, hamal dahi reddetmekte daha bir müddet devam etti. Nihayet memleketin meşhur delillerinden birisi hakem tayin olunur. O da bu memuriyetin kendisine tevcih edilmesinden mütevellit bir hiss-i gurur ile külahını diker, esvabını elleriyle tutar ve “Ey bakalım! Beni dinleyiniz! Hamal sen keseden beş kuruş çıkarsana!” Hakem efendinin bu sözü hamala sâika gibi isabet etti. Kurtulmak tasavvur ederken beş kuruş vermek ona pek güç geliyordu. Umûm-ı serveti on paradan ibaret olduğundan beş kuruşu nasıl verebilirdi. Çarnâçar güç hal ile kazandığı ve ertesi güne tefrik eylediği meblağ-ı cesîmi hakem efendiye verdi. O da ciddi bir hâkim heybetiyle parayı birkaç kere köhne bir sandık üzerine vurduktan sonra huzzara hitaben “İşte şu dumanın bedeli, para sedasıyla ödenilir,” diyerek akçeyi zavallı hamala iade ile onu hissetmekte olduğu ızdıraptan tahlis eder.

(M. Kâzım, Hikâye, S. 13, 01 Temmuz 1315 - 05 Rebûlevvel 1317, s. 9-10.)

SÖYLENİŞ

[Raci Efendi okumakta olduğu kıraat kitabını yere bırakır.] Bilmem şu laf yığınlarını okumaktan, bellemekten ne çıkacaktır! Na! Üç sahifelik bir ders... Bizim muallim efendinin ifadesi kadar uzun! Peder de böyledir. O der ki: “Tekerrür takarrürü mûcibdir.” Yani bir şey çok tekrarlanırsa hatırda kalırmış... Şu koca sahifelerden yalnız bir şey anlaşılıyor: “Yalan söylemek pek fena imiş...” Bunu kim

bilmez?! Pederimden, validemden, muallim efendilerden bunu işite işite artık kulaklarım doldu...

[Saffetle] Pederimden gördüğüm ceza üzerine dünden beri hiç yalan söylemedim. Dün de yalan söylememiştim. Yalnız bir kelimeciği söylemeyi unutmuş... yalan olmasın; eksik söylemişim.

Bizim peder efendi ne kadar meraklıdır: Her gün mektepte ne yaptığımı, ne olduğunu sorar, öğrenmek ister. Her şeyi olduğu gibi söylersem, iş fena! İşittiğim tekdirleri, gördüğüm cezaları tamamıyla nasıl söylemeli. Bari biraz acısa! Acımak nerede!.. Nasıl söylersem yine beni haksız çıkarır, yine o da darılır. Gel de doğrusunu söyle! Yalan söylemekte gelmez ki! Bu pederlere, muallimlere şaşarım: İnsanın içinde olanları çarçabuk anlıyorlar. Ah! Bir kere büyüsem de şu mektepten kurtulsam; hiç olmazsa o zaman bir pederle kalırım. Hem de büyüklere pederler çokluk darılmazlar...

[Biraz düşündükten sonra] İyi, ama yalnız büyümele de olmuyor; öğrenmeden, son senenin imtihanlarını vermeden... Aman şu sözden ne kadar titriyorum! İmtihan dendi mi, yüreğim vurmaya başlıyor. Çünkü pek yaklaştı! Derslerimi öğrenmezsem sonunda utanmak, çok utanmak vardır!..

Ne diyordum?.. [Düşünür] Ha, evet, imtihan vermeden, şahâdetnâme almadan pederim mektepten çıkarmaz. Hem ben de kimseden geride kalmak istemem... Lakin ne kadar da talihsizim!.. Yine pederim: “Tedbirde kusur eden takdirde bahane bulur.” desin. Ne yapsam sonunda bir belaya tutulurum; tekdirden, cezadan, hiç olmazsa utanmaktan kurtulamıyorum gitti... Geçen hafta Muallim Efendi bizim sınıf başıya... [Biraz çekinerek, sonra birden bire saffetle] Ben de baştayım: rahlemizin birincisiyim... Yok, yok, vazgeçtim; bir daha bu sözü söylemem. Dün bunun için pederimden büyücek bir ceza gördüm. Bakınız anlatayım da ne kadar haksızlık!.. Lakin rica ederim, bu sözümü ne pederime ne de Muallim Efendi’ye duyurmayınız.

Söylemiştim ya! Pederim çok meraklıdır; dün akşam mektepten gelmiştim. Beni yanına çağırdı:

- Bugün ay başı, sıraların değişmek günüydü, sınıfında kaçınıcı oldun? diye sordu.

Gerçeğini nasıl söylemeli? Yalan söyleyecek olsam, halim daha fena olacak; çarçabuk buna bir çare buldum zannettim, cevaben dedim ki:

- Birinci... oldum, efendim.

Söylerken az buçuk tutukluk mu ettim. Her nedense inanmadı. Hiddetle yüzüme baktı:

- Yalan söylüyorsun! Geçen ay sınıfın sonlarındayken henüz ıslah kabul etmeyen tembelliğin, dikkatsizliğininle bu ay birinci olmak olmaz şeydir. Bir de daha geçen gün Muallim Efendi'yle buluştum:

- “Raci ders yapmıyor!” diye şikâyet etti.

- Gerçek söylüyorum efendim; so... birinci oldum.

- Nasıl son rahlenin birincisi?

- Evet, efendim!..

[Hâlâ korkuyor gibi] Pederimi hiç bu kadar hiddetli görmemiştim; bu söz üzerine o kadar o kadar öfkelenmişti ki korkudan dizlerim zangır zangır titremeye başladı. Sonunda ağırca bir ceza verdi, Ama hele şükür olsun geçti, kurtuldum.

[Aklına] Artık ne olsa söylemeyeceğim. Şaka için bile olsa söylemeyeceğim...

[Neden sonra] Daha bir şey söylüyordum, az kalsın unutacaktım: Geçen hafta Muallim Efendi sınıfa girmeden evvel sınıf başıya demişti ki:

- Aferin Fevzi Efendi! “Çocuklara Rehber”in sual ve bilmecelerini, hele hesap ve coğrafyaya ait meselelerini iyi halletmişsin. Bu risalenin üç aylık abonesini de kazanmışsın? Bak! Çalışkanlar nasıl her vakit mükâfat görüyorlar.

Ben buna imrendim. Abonesini kazanmaktan ziyade ismimin bu risaleye geçmesini arzu ettim. Demiştin ya: Kimseden geri kalmak istemem. Fakat ne yapmalı? [Çekinerek] Ben derslerimi bile bilmem ki bu suallere cevap bulup da yazayım... [İptida övünerek, sonra teessüfle] Ben akılsız değilim, iyi tedbirler bulurum lakin bilmem neden sonu hiç istediğim gibi çıkmaz!..

Ertesi gün cumaydı. Ben Fevzi Efendi'nin evine gittim. Bu risaleye göndermek için bir makale yazıyordu. Bir de yeni sual ve bilmecelerin cevaplarını yazmış, yanı başında bulunuyordu... Bakınız bunu inkâr edemem: Fevzi Efendi çok iyi bir çocuktur. Kendisine rica ettim:

- İdarehaneye gidecek bu kâğıda ben de bir imzacık koyayım; bir kere benim ismim de bulunsun.

Derhal razı oldu. Kâğıdı alıp kendim götürdüm. Artık çıkacak nüshayı beklemek için bendeki sabırsızlığı görmeli!.. Nihayet bu nüshada ismimi halledenler sırasında görünce ne kadar sevinmişim!.. Fakat bir şey, hem ne kadar da iyi oldu! Zihnime gelen bir düşünce üzerine: “Ya bu sualleri tekrar pederim veya başkası sorar da bilmezsem!..” Hemen Fevzi Efendi’ye koştum, çok çalıştım, gizlice hepsini kendisinden tamamıyla öğrendim.

Akşamüzeri eve geldiğim gibi risaleyi valideme uzattım, parmağım ismimin üzerindeydi. Bakınız şaşkınlığa ki daha arkada koltuğa uzanmış olan pederimi birdenbire görememişim. Pederim hemen doğruldu. Ben titredim. Risaleye bir göz gezdirdi; güldü... Çok şükürler olsun ki gülüyordu:

- Bunu kiminle beraber hallettiniz? diye sordu. Biraz kekeledim. Fakat yalan söylemedim:

- Fevzi Efendi ile.

- Daha doğrusu, o yazdı, sen de altına imzanı koydun; öyle değil mi?

Ne çabuk her şeyi keşfediyor!.. Pek utandım, tekdirden hatta cezadan bile korktum... Cevap verdim:

- Evet efendim... Lakin bunları ben de biliyorum.

- Demek istersin... hayır, demek istemezsin ki ondan öğrendin.

Bunu da anladı. Fakat bilecek miyim diye bir kere de imtihan etti, sonra dedi ki:

- Fena değil; hiç olmazsa bu sayede bazı şeyler öğrenmiş oldun, lakin hüner, başlı başına çalışmak, bulmaktır. Gösterişten insan ekseriya utanır... Şimdi mektepte arkadaşların, herkes gizli, aşikâr sana güleceklerdir. Çünkü bilirlir ki sen bunları halledebilecek kadar mâlûmatlı değilsin... Dikkat et oğlum! Bilmediklerini sor, öğren, o suallerin bulunabileceği kitapları karıştır birinci, ikinci defada muvaffak olamazsan her halde üçüncü, dördüncü defalarda kendiliğinden halledebilirsin.

Daha birçok sözler söyledi. Yalnız şunu iyi anladım ki gösterişin vereceği şöhret süreksizmiş!.. Ben de artık pederimin dediği gibi yapacağım.

(İmzasız, Hikâye, S. 7, 22 Mayıs 1313 - 3 Muharrem 1315, s.1-3.)

ROMAN: MEKTEPLİ FERİT

1

“El-ilmü ilmân: ilmü'l-ebdan, ilmü'l-edyan”

-Bir mekteb-i îdâdî teneffüşhanesinde-

- Sizi daima kitap mütâlaasıyla meşgul mü göreceğiz? Biraz da gezip eğlenmek lazım değil mi? Eş'ârımı lezzetle okuduğunuzu, iktidâr-ı edebiyyesine hayran olduğunuzu defaatle söylediğiniz bir şairin “Ömr-i neşve ömr-i zâyidir” dediğini daha geçen gün yine siz söylüyordunuz. Şu mevsimden istifadeyle arkadaşlarla oynayıp eğlensek, eğlence zamanını cidden kazanmış olmaz mıyız?

- İstişhad eylediğiniz şairin maksadını ya iyi anlayamamışsınız yahut sû-i te'vil ediyorsunuz birader! Evet, lezzetle imrar edilen hayat kazanılmış demektir ama humârı lezzetinden ziyade olan eğlence zevkten mâdud olamaz; büyük bir yorgunluğu intaç eden, bedenlen, zihnen bir faydası olmayan oyundan mücânebet etmelidir. Neşve-i hakîkiyye, mütâlaa ve bu gibi lezâiz-i maneviye hâsıl eden şeylerdir ki edibin de maksadı işte bundan ibarettir.

- Peki, şu okuduğunuz kitap bari sizi eğlendiriyor mu? Zâikaya, nazara hoş gelen manzum ve sanatlı neşâid ve makalâtı veya mudhik hikâyatı okumak, resim yapmak insanı bir dereceye kadar eğlendirebilir lakin bu kitap onlardan biri değildir sanırım.

- Vâkıa şiir gibi, resim gibi sanâyi-i nefise, ezvâk-ı rûhâniyye bahşeder. Efkârda tatlı bir heyecan, zihinde revnak ve incilâ hâsıl eyler. Ama bunlar, sanâyi-i lafziyyesinden değil, hâiz olduğu maânî-i âliyyeden; manzara-i latifesinden değil, tasvir ettiği vakâyii ve hissiyâtın te'sîrâtındandır. Fakat henüz o maânîyi anlayabilecek bir iktidar hâsıl etmedik. Mebâdî-i fûnûn ve ulûm-ı âliyyeyi öğrenmeden ulûm-ı âliye ve sanâyi-i nefiseden layıkıyla lezzet-yab olamayız. Bununla beraber bilmediğimiz, anlayabileceğimiz bir şeyi öğrenmek hem eğlence yerine geçer hem de bizi müstefid eyler. Bu kitap hıfzu's-sıhhate aittir. “El-ilmü ilmân: ilmü'l-ebdan” mâsadakını nazaran insan için bilinmesi ehem olan ilimlerden biri sayılır. Âzam-ı hükümdâranımızdan bir pâdişah-ı hakîm, ki Sultan Süleyman Kanuni hazretleridir, “Âlem içre mu'teber bir nesne yok devlet gibi/ Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi” buyurmuşlardır. Meşhurdur ki *kelâm'ül-mülk, mülûku'l-
kelâm*dır.

- Daima hikmetten, tarihten bahseder, mâlûmatfûruşlukla izhâr-ı fazl ve kemâl etmek istersiniz. Bizden mâlûmatlı olduğunuzu biliyoruz. Bu şeref sizin için kifâyet etmiyor mu? Şu merdümگیرizliğı terk etseniz de biraz da aramıza karışsanız haysiyetinize nâkîsa târî olmaz sanırım.

- Hayır birader, maksadım mâlûmatfûruşluk değildir. Okuduğum, işitip bellediğim sözleri delil makamında irâd ediyorum; okunulan şeyler, alınan hüsn-i nasihatler mevki-i tatbik ve icraya vazedilmezse hepsi beyhude olmaz mı? Bir de hangi vazifeyi birlikte yapmak, hangi faydalı bir işte bulunmak için beni davet ettiniz de icabette kusur ettim?! Hiçbir fâide-i müfîd olmayan bir oyunda size iştirak etmediğimi mi merdümگیرizliğime hamlediyorsunuz?

(Mâbâdı var.)

(İmzasız, Roman S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 6-7.)

FRANKLİN'İN BİR MEKTUBU

Hükemâ en ufak işlerinde pek büyük âsâr-ı hikmet ibraz ederler.

İhtiyaçta olan bir şahıs kendisine muâvenette bulunması için hakîm-i meşhur Franklin'e müracaat etmişti. Hakîm-i müşârünileyh cevaben yazdığı mektupta demiştir ki:

“İhtiyaçta olduğunuzu yazıyorsunuz. Leffen on altın gönderiyorum. Bu gibi a'mâl-i hasenede bu kadar sarfiyatta bulunmaya kuvve-i maliyem müsait değilse de fevkalâde ihtiyacınıza binaen şu meblağı takdim ediyorum. Bunu hediye ediyorum diyemem. Belki de iâre ediyorum. İnşallah iyi bir memuriyetle vazifenize avdet ettiğiniz zaman bu parayı yine ihtiyaçta olan birine iâre edersiniz ve kendisine aynıyla bu tavsiyede bulunursunuz. Bundan maksadım para ile çok iş görmekten ibarettir.

(İmzasız, Anekdote, S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şabat 1317, s. 6)

LETÂİF

Yolda bir cenaze götürüyorlarmış. Bir fakir -oğlu yanında- duruyormuş. Çocuk babasına “Bu nedir?” diye sormuş. “Âdem,” cevabını almış. Çocuk “Nereye

götürüyorlar?” demiş. Babası, “Bir yere götürüyorlar ki orada ne yiyecek var ne içecek, ne ekmek ne su, ne odun ne ateş, ne altın ne gümüş, ne hasır ne kilim!” cevabını vermiş. Çocuk demiş ki:

“Baba! Galiba bunu bizim eve götürüyorlar!”

(H. (H1) Şehabî, Fıkra, S. 14, 06 Temmuz 1316 – 22 Rebülevvel 1318, s. 8.)

TERÂCİM-İ AHVÂL-İ MEŞÂHİR

Andre Marie Ampere

Zekâ ve gayretleriyle insaniyete büyük büyük iyilikler etmiş olan meşâhîrin, numune-i imtisal olacak ahval ve harekâtını keşfiyat ve ihtirâatını mütalaa etmek fevkalâde faydalıdır. Sevgili “Rehber”imizin ara sıra bunlardan bazılarının tercüme-i hâllerini yazarak küçücük mütâlîini müstefid etmekte olduğunu gördüm. Bendeniz de elektrik ve mıknatıs üzerine mühim keşfiyat ve ihtirâatıyla şöhret bulan Andre Marie Ampere nâm-ı zât hakkında edindiğim mâlûmatı muhtasaran yazarak gazetemizin bir köşeciğine sıkıştırılmak ricasıyla gönderdim.

Andre Marie Ampere mîlâdî 1775 senesinde Fransa'nın Lyon şehrinde doğmuş. Çocukluk zamanını bu şehrin civarında kâin Polimiyolemundo (Poleymieux-au-Mont-d'Or) karyesinde geçirmiştir.

Daha çocukken şiddet-i zekâsı görenleri hayran edecek derecedeydi. Zeki olduğu kadar benî nev'inin menâfine hizmet etmek isteyen bu zat, bir lisân-ı umûmî icadına muvaffak olmuştur. Malumdur ki dil birliği insanları yekdiğerine rapteden en kuvvetli râbitalarından biridir. İnsan kendi lisanını söylemeyenlere daima bir ecnebi nazarıyla bakar, onları tamamıyla sevemez: Ampere bu mahzuru ortadan kaldırmak insaniyete büyük bir hizmet etmek arzusunda bulunmuştu.

1793 senesinde pederi vefat etti. Gayretli genç kederini unutmak için emsalsiz bir gayretle ilm-i nebâtat ile şiir ve musiki tahsiline koyuldu. Bir müddet sonra Lyon şehrinde hususi dersler vermeye başladı.

Bu zamana kadar mâlûmat ve mesaisi epeyce tanınmış, takdir edilmeye başlanmıştı. Bu sebeple 1801 senesinde Burg şehrinde hikmet-i tabîiye muallimliğine tayin edildi.

Burada bir taraftan tedris vazifesinde dikkat ve ciddiyetle uğraşır, diğer taraftan hâlî vakitlerini tetebbu ve telif ile geçirirdi; “Oyunların Nazariyat-ı Riyâziyyesi Üzerine Mülâhazat” namıyla telif ettiği bir eser kendisinin Lyon Dârülfünunu’nda bir müderrisliğe, biraz sonra da hiref ve sanâyi mektebinin müzâkereciliğine tayin olunmasına sebep oldu. Bu eser ihtimâlât-ı hesâbiyye tatbikatından âlimâne bir surette bahsediyordu.

1806 senesinde hiref ve sanâyi istişare-i idaresi âzâlığına, 1808’de dârülfünun müfettiş-i umûmiyyeliğine, 1814’te mekteb-i sanâyi tahlil muallimliğiyle ulûm-ı fûnûn cemiyeti âzâlığına terfi-i memûriyet etti.

Bu güç ve mühim memuriyetleri esnasında, iş başından ayrıldığı zaman hususî dârü’l-istihzarında birçok mühim tecrübeler icrasıyla teneffüs eder, eğlenirdi.

Eğlencenin işin teccidinden, değişmesinden ibaret olduğunu bilen âlimler, vakitlerini işte böylece boş geçirmezler.

1819’da hikmet-i tabîiyye ulemâsından Danimarkalı Orted (Ørsted) nam-ı zat, kendi mihveri üzerinde müteharrik bir mıknatıslı iğne ve dolunca cereyan-ı elektriğe geçirilmiş bir madeni teli yekdiğere muvâzi bir surette vazederek iğnenin merkez-i mıknatısıyyeyi terk eylediğini ve telle iğnenin bir haç şeklinde bulunduğunu göstermişti ki bu garîbe iğnenin sükûn ve hareketine ve cereyanın cihet-i vukuuna ve iğnenin tâlik edildiği mevâkiye göre muhtelif suretler alıyordu. Amper, bunun gibi fakat daha sanatlı bir usûl bulmaya muvaffak oldu ki bu mühim usûl “Amper Kanunu” diye yâd olunmaktadır.

Amper daima çalışıyor, âlem-i medeniyete daha büyük hizmetlerde bulunmak istiyordu. Günden güne tecrübe ve mâlûmatını artırarak nihayet 1820 tarihinde elektrik cereyanlarının yekdiğeri üzerine tesiri bulunduğunu keşfetmiş, bu keşfi kuvve-i muharrike-i elektrikiyyeye mebde olmuştur.

Bundan başka elektrik ve mıknatıs üzerine daha birçok şeyler keşif ve ihtirâ etmiş ve hiçbir zaman çalışmadan yorulmamıştır.

Bir aralık felsefeyle de uğraşmış, hatta “Ulûmun Felsefesi Üzerine Tecârib” unvanıyla mühim bir eser vücuda getirmeye teşebbüs eylemiş ise de bu eseri itmam edememiştir.

Ulûm-ı riyâziyye, elektrik, hikmet-i tabîiyye ve felsefe üzerine sair birçok nâfi eserler yazmıştır.

Bu çalışkan âlim 1836 senesinde 61 yaşında olduğu halde Marsilya’da vefat etmiştir.

(L. B., Biyografi, S. 16, 23 Temmuz 1314 - 16 Rebûlevvel 1316, s. 1-2.)

MAYIS İÇİNDE BİR TENEZZÜH

Rûmî ayları içinde “ayların serefrâzı” unvanına kesb-i liyâkat etmiş olan mayıs şehri insanlara gençlik zamanını ihtar ettirdiğinden küçük büyük herkesi eyyâm-ı mezkûrenin muvakkat saadetinden istifade etmek üzere gece gündüz tabîi veya suni mesîreleri bi’l-ziyaret müstefid olurlar. Lakin zikrolunan ahval herkese, her sınıf halka mahsus olmayıp, husûsıyla bunlar insanı sefâhate tamâyül ettirdiklerinden, bizim gibi henüz muhtâc-ı edeb ve terbiye kimselere yaramayacaklarından bu sene sâye-i inâyetvâye-i hazret-i şehriyârîde edeb dairesinde o rûh-efzâ mayısın letâifinden behre-mend olmak için mahsus trenle Edirne’nin cihet-i garb-ı cenûbiyyesinde kâin ... nâm-mahalde 2 Mayıs 1315 sabahı saat on raddelerinde cümle memûrin-i mekteb ile mürebbiyelerimiz, muâvin efendiler bizi mustashiben ve vâli-i ûlâ şânımız devletlü Arif Paşa hazretlerinin himmetleriyle istihsal olunan Hamîdiye Mızıkası önümüzde olduğu halde halkın nazar-ı dikkatini celbettirecek derecede fevkalade bir ihtişamla istasyona vâsıl olduk. Tren hazırды. Cümlemiz üç defa duâ-yı deymûmet ömr-i âfiyet cenâb-ı tacdâr-ı azîmiyi küngüre-i âsumana çıkardıktan sonra tren dâhilinde mızıkâ terennüm-saz olduğu halde beş on dakika zarfında mahall-i mezkûre vasıl olduk.

Şimdi gitmezden bir iki gün evvel mektepteki sevinci beyan edeyim:

Bir hafta evvel muallim efendilerden bazıları “Falan gün filan mahalle gideceğiz,” diye efendilere söylemişler; bu haber trampetin çalınmasından sonra beş on dakika zarfında mektebin en hazin, en gizli mahallerine bile vâsıl olmuş. Artık havadisler dakikadan dakikaya değişiyor. Biri İstanbul’a gideceğimizi söylüyor, diğeri ise: “Hayır, öyle değil sen bilmezsin, ben dışarıdan haber aldım. Perşembe günü Çorlu’ya gidiyoruz.” “İşte şimdi bilmediğimiz meydana çıktı,” diye başkası öbür köşeden sesleniyor, “siz bilmezsiniz, işin hakikatini anlatayım! Dün Kırkor

Efendi'ye gittim, para bozduracak oldum. Kırkor Efendi bana 'Mecidiyeleri sakla, onlar size lazım olacak, öbür gün Dedeâğaç'a gideceksiniz,' diye söyledi."

Velhasıl ilk gün, bilmem fakat eminim ki, kimse dersine bakmadı. Gitmek meselesi herkesin ağzında; ondan mâadâ bazılarında "Gideceğiz! Gideceğiz"den başka söz yok. Ertesi gün az çok unutuldu. Fakat Müdür Bey'in her dershaneye alenen bildirdikleri vakit, herkes işin icrası için veyahut bir ayak evvel gitmek için her şeyi feda edecek derecelerde mütehassis olduk; akşamsa talim ettik fakat talime bakan kim oldu. Yarınki günü dört gözle intizar ediyoruz. Vaktâki akşam oldu. Yataklara gittik herkes arkadaşına "Aman kardeşim, beni en evvel kaldır," diyordu. İhtimal ki uyuyan olmadı yahut uyuduysak da pek az bir şey!

Nihayet tren durdu. Herkes "Geldik, geldik!" diye bir sevinçle tren pencerelerine asıldılar. Ağaçların altına geçtik. İlk defa olarak birer parça ekmekle peynir kahvaltı ettikten sonra oyunları birer birer geçiriyorduk. Bu taraftan bir kümeden biri "Yok, sen yatacaksın," diğer taraftan "Hayır, topu biz tuttuk, siz hileye sapıyorsunuz," cümleleri her dakika işitiliyordu. Ara sıra musikide birer güzel marş veya şarkı çalıyordu. Her tarafta gülmeler, kahkahalar işitiliyordu. Saat dört buçukta yemekler hazır oldu. Yemekte hazır olduğumuz vakit Kazım Bey cümlemizi fotoğrafa aldı. "Yarabbi, acaba nasıl çıktık?" "Ya beni göreydin, tam lokmayı koyuyordum!" Herkes kendi tavır ve vaziyetini söylüyordu. Yine tekrar oyunlar, çalgılar, tiyatrolar oo o! Dolu! Saat on buçukta tekrar yemeğe oturmuştuk. Evvela karnımızı doyurduktan sonra cümlemiz yola hazırlanırken üç kere "Padişahım çok yaşa!" cümle-i celîlesini tekrardan sonra muntazam bir sûrette trene bindik. Hele avdet ederken: envai yeşilliklerle treni tezyin ettik. Bu defa tren daha süratlice gitti. Nihayet istasyona geldik. Herkeste bir tebeddül-i azîm müşâhede olunmaktaydı. Fakat ne çare ki bu mahzûniyet şimdiye kadar bakidir! Ahlar her taraftan cümle ağızlardan çıkıyordu! En ziyade acıdığım şey varsa o da mızıkacı çocukları! Bir saatlik yolu durmaksızın ve çalarak yürüdüler, bunca tozlar içinde az kaldı boğuluyorlardı!

(İmzasız, Gezi, S. 10,10 Haziran 1315 - 14 Safer 1317, s. 6-7.)

Küçük Mektuplar

(Mektup Numunelerinden Birinci Mektubun Cevabı Nüsha: 39)

İKİNCİ MEKTUP

Oğlundan re'sine

-Fransızcadan mütercim-

Sevgili pederim!

Roman mütâlaatına gösterdiğim meyil ve inhimakin tahsilimin ciddiyetine mani olacağından bahisle bazı nesâyih-i pederâneyi hâvi gönderilen mektubunuzu okudum.

Bu bâbdaki efkâr ve mülâhazatımı sizi gördüğüm zaman izah eylememi bildirmekle, bu uğurda iki dakikalık vaktimi bile zayi etmememi söylemek istediğinizi anladım. Fakat görüşmemiz ancak mektebin tatil zamanında hâsıl olabilecektir. Bu zamana ise daha hayli vakit bulunduğu cihetle sizi uzun müddet esef ve keder içinde bulundurmamak mütâlaası, şu birkaç satırlık mektubu yazmak için bendenize cüret verdi. Hakikat-i hâlde roman ve komedyâ mütâlaatına inhimak, benim gibi talib-i ulûm ve fûnun olan bir mektep talebesi için caiz değildir. Buyurduğunuz gibi bu yoldaki iştigâlât yalnız fikir yorgunluğunu azaltan başka bir faydayı müfid olamazsa da bunlar meyânında tehzîb-i ahlâka, tedrîb-i hikmet ve belâgata hâdim birçokları da mevcut bulunduğu inkâr edilemez. Bu gibilerinin intihab ve mütâlaası herhalde fevâid-i azîmeyi mucibdir. Bu fikrimi ispat eden âsâr-ı pederânelerinden kamus-ı hikmet ve mârifet ıtlâkına şâyân olan *Félicitation* romanını irae etmek kâfidir.

Maksadım nesâyih ve ihtâratınızı cerh ve ret değildir, roman ve komedyâ hakkındaki hissiyat ve mülâhazatımı muhtasaran ve affınıza igtirâren arz etmektir.

Mâmâfih emir ve tembihinize itaat ve inkıyad bence en mukaddes ve muazzez bir vazife bulunduğu cihetle daha inhimak derecesine varmamış olan roman ve komedyâ mütâlaatından katiyen sarf-ı nazar eylemiş olduğumu ve mektep derslerindeki gayret ve muvaffakiyetimin bir hâcet-i kâfiyesi olup irae olunan sâlifü'z-zikr mektub-ı pederâneleri üzerine mektep müdürü tarafından verilen tasdiknameyi leffen gönderdiğimi arz eyler ve ikmal-i tahsil etmeden evvel elime

hiçbir roman ve komedyaya almayacağımı ve derslerime fevkalade sâî ve gayret edeceğimi temin ederim.

Artık müsterih olacağınızdan şüphem yoktur, sevgili pederim!

[Leman (Siroz Livâ Tercümanı Halil Ulvi Efendi Kerimesi), Mektup, S. 43, 29 Kânûnusânî 1313 – 19 Ramazan 1315, s. 1-2.]

MEKTEP TİYATROSU

Ali Baba'nın Mirası

Eşhas

Ali Baba – Çiftçi ve değirmenci

Salih (25 Yaşında), Yaşar (20 Yaşında), Şakir (16 Yaşında) – Oğulları

Emine (18 Yaşında) – Kızı

Birinci Manzara

Ali Baba [Yalnız]

Bir masa önünde oturmuş; masa üzerinde bir hayli altın, yirmişer yirmişer dizilmiş; çalar saat altıyı vurur durur, dinler, saatleri birer birer sayar.

Dört, beş... altı!.. İşte bir çalar saat ki hiç şaka etmemiş ve benim altmış yaşıma kadar şaşırmadan bir düzine işlemiş, çalmıştır!.. Diyecek yoktur, senelerimde altmışı vurmuştur!.. 1255 senesinde aynı saatte doğmuştum... Altı yaşında olunca, işte, çalışmaya başladım; on yaşındayken artık tarla çapalardım; o vakitten beri boş durmadım, dinlenmedim: Her gün güneş doğmazdan evvel kalkardım, bütün gün sabanın arkasında ayakta tarla sürerdim, biraz oturup rahat etmeye istihkak kazandım... Eğer kazanmamış olaydım, çalışmak pek tatsız olacaktı lakin güzel mevkide iyi bakılmış, iyi gübrelenmiş bereketli tarlalarım, hiç aylak kalmaz bir değirmenciğim, birçok iyi çayırlardan daha kıymetli bir sürü ineğim vardır... (Altınlarını göstererek) Bundan başka tarla tarla yetişmiş başaklar, buğday yığınları gibi duran altınlarım da var!.. Şimdi bunları mümkün olduğu kadar hakkaniyetle evlatlarıma taksim etmek işi kaldı... Gümüş akçeler için zahmet çekilmeyecek: Üç evlada üç istif... biri Salih'e, biri Yaşar'a, biri Emine'ye... Kalan paranın taksimi biraz güç olacak. Tarlalarımı üç pay edebilirim, on beş ineği beşer beşer ayırsam

tamam üç hisse olur lakin değirmi üçe bölmek nasıl olur? (Düşünür) Uzlaştırmaya galiba bir çare buluyorum: Salih daima ekincilikten hazzetmiştir; tarladan, çayırdan memnun olur; hem de çoktan beri benim sağ kolum olmuştur, arazimi kendisine emniyetle terk edebilirim... Yaşar daha ziyade evde durmayı sever. Küçükten beri değirmende durmaktan ziyade bir şey hoşuna gitmemiştir. İşte iki seneden beri nazarâtım tahtında değirmi idare ediyor, bundan sonra da başlı başına idare edecek kadar iyi öğrendi. Emine'me gelince, onun ticaret için fikri irkilidir: Hamarat, açık göz bir kızdır! Sürü sahibi olup da sütünü; peynirini satmaya başladı mı işini pek güzel kullanacaktır. Böyle çiftlik daha mâmur olacaktır. Her birine istediklerine göre veriyorum, ümit ederim ki artık yekdiğerini kıskanmayacaklardır, zira zannedersen hepsinin keyfine göre hareket ettim... İşte işlerim tertibine kondu... Şimdi rahatla olabilirim!.. Kalbimi neşterleyen hatıra, bir düşünce olmasa pederlerin en bahtiyarı olacağım... Bu da malımı dört çocuğum beyninde taksim etmeye mecbur olamadığımdır. Lakin çocuklar geliyora benzer. Kabahatli çocuğun hatırasıyla onları mahzun etmek lazım değildir.

İkinci Manzara

Ali Baba, Salih, Yaşar

Salih: Aa! Aman Yarabbi, bu ne altın yağmuru! Bunların hepsi sizin midir peder efendi?

Ali Baba: Hayır, sana, kardeşine, sizin hepinizedir. Mademki daima iyi evlatlar, cesaretli ve çalışkan işçiler oldunuz, sizi erkenden mükâfatlandırmama istihkak kesbettiniz, isterim ki ölmezden evvel sizi memnun ettiğimi, mesut olduğunuzu göreyim. Bundan başka size daima söylerim: Artık altmış yaşına geldim; ömrümün sonlarına yaklaştım!.. Umarım ki mal ve mülkümü pek hakkaniyetle taksim ettim ve sûret-i taksimde hepinizin arzusunu nazar-ı itibara alarak memnun olacağınız surette ayırdım... Büyüğünüzden başlayalım: Salih bu günden sonra tarlalarımın başına seni tayin ediyorum, ziraata seni memur ediyorum. Senin eline geçmekle ziraatın daha yolunda gideceğine eminim. Önümüzdeki kasımın ilk gününden itibaren bunların sahibi sen olacaksın... İşte biriktirdiğim akçenin üçte biri de senindir. Bu parayı alabilirsin. İstedğin gibi kullanır, ziraatının terakkisi yolunda sarf eder artırabilirsin. Nasıl bundan memnun musun?

Salih: Benim için bundan iyi intihab edilemezdi: Tarlaları; güneş, kırlarda yaşamayı pek severim. Eğer değirmenin dört duvarı arasında yaşamaya mecbur olaydım mutlaka az zamanda boğulur kalırdım. Elimden geldiği kadar çalışacağım, sizi memnun etmek için istediğiniz gibi hareket edeceğim.

Ali Baba: Sana Yaşar, değirmeni emanet ediyorum; belki biraz tamirat iktiza edecek, (akçe yığını göstererek) işte bunu da genişlikle icra edebilirsin. Mademki daima değirmencilikten hazzedegelmişsin hissenden memnun kalırsın.

Yaşar: Oh! Bu sevgili değirmen, daima hayallerim, rüyalarım bunun üzerine olmuştur. Size kalbimin en derin mahallinden teşekkürler ederim. Arzumu çok iyi keşfettiniz.

Ali Baba: Haydi, sizinki kolaylıkla, çok iyi geçti. İneklere ve çayıra gelince bunları da Emine'ye vereceğim. Onu da bunlardan ziyade bir şey memnun etmez, en münasibi de budur. Bütün bu taksimi o da beğenir; zira aranızda hiçbir imtizaçsızlık olmadığı gibi, herkes istediğine nail olarak evvelce olduğu gibi yine daima hoş geçineceğinize eminim... Lakin Emine'm nerededir?

Üçüncü Manzara

Ali Baba, Salih, Yaşar

Salih: Gel kızım, gelsene, kazanın en zengin ve en latif çiftliği! Görüyor musun? (Pencereden göstererek) Gül renkli, esmer, beyaz, sarı, alaca inekler bunlardan başkaları da hepsi senindir... Bundan mâdaâ bütün bu altın yığını!

Ali Baba: Bundan sonra ihtiyar pederini beslemek sana kalıyor; zira benim artık bir şeyim kalmıyor. Kocaya varıncaya kadar beni sen bakıp besleyeceksin.

Emine: Niçin kocaya varıncaya kadar, sen daima yanımda kalacaksın, sana daima bakacağım.

Ali Baba: Ya bu zevcinin hoşuna gitmezse?

Emine: (Kızarak) Ben öyle zevci istemem. Bunu şart koyacağım. Kızla pederini almalı... Yahut hepsini terk etmeli!

Ali Baba: (Akçe yığını göstererek) Pekâlâ, parayı da al kızım, bu da senin küçük hissendir... Lakin... memnun görünmüyorsun... Acaba yaptığım taksimi doğru, adalete muvâfık görmüyor musun?

Emine: (Ciddiyetle) Hayır pederim, zira üç hisse olmamak lazım idi; dört olmalıydı çünkü dört evladınız vardır... Şakir çok kabahat işledi, büyük kabahatler etti, itiraf ederim lakin yine de kendisini mirasınızdan mahrum etmemelisiniz.

Ali Baba: Lakin biliyorsun ki bana ne kadar zahmet çekti.

Emine: Ben yalnız bir şeyi bilirim, o da Şakir'in de evladınızdan olduğudur.

Ali Baba: Unutuyor musun ki senin en tatlı geçecek zamanlarını fena hareketiyle acılaştırmıştır.

Emine: Ben hepsini unuttum. Yalnız kendisinin kardeşim olduğunu hatırlıyorum... (Kardeşlerine dönerek) Lakin söyleyiniz siz de kardeşimizi müdafaa etmek, pederimizi rikkate getirmek için bana yardım ediniz. Salih sen Şakir'i ister misin?

Salih: Onu affedeli çok zaman oldu. Kardeşimiz fena kalpli değildir ancak fena arkadaşların teşvikâtına, tesvîlâtına kapıldı.

Emine: Ya senin Yaşar? Ona karşı kalbinde elan kinin var mıdır?

Yaşar: Kendisinden kardeşlik muhabbetim hiçbir vakit zâil olmamıştır, pederimiz tarafından kabul olunup da aramıza geldiği gün benim için en mesut bir gün olacaktır.

Salih: Eğer gelecek olursa evimi açık, kendisini kabul etmek için iki kolumu açık bulacaktır.

Yaşar: Değirmende yalnız bir oda vardır. Lakin ikimize geniş bile gelir.

Emine: İşitiyor musunuz pederim, kendisine merhamet ve muhabbetinizi iade edecek yalnız siz değilsiniz... Zavallı bugün pek bedbahttır!

Ali Baba: (Hiddetle) Bedbaht mı? Nereden biliyorsun? Kendisinden mâlûmatın mı vardır?

Emine: Hiçbir vakit ondan haber sorup öğrenmekten hâlî kalmadım. Zavallı validem vefat ederken kendisini bana terk etti. Kendisine daima nezaret etmemi, kendisini asla terk etmememi, nasılsa bir gün sizden af dilemek için huzuruza çıkarmamı vasiyet etmişti.

Salih: Zavallı annem! Bizim hepimizi tekrar birleşmiş, bir yerde görseydi ne kadar mesut olacaktı!

Yaşar: Bundan başka değirmende bir yardımcıya muhtacım; binâenaleyh odayı, değirmeni, sermayemizi onunla taksim edeceğiz.

Ali Baba: Lakin onun avdet etmek istediğini size kim söyledi?

Emine: Onun en mukaddes, en birinci arzusu budur pederim. Bizimle birlikte yaşıamaktan, bize faydalı olmaktan başka hiçbir şeyi istemez.

Salih: Artık düşünmeyiniz pederim.

Yaşar: Kardeşimizi bize iade ediniz pederim.

(Ali Baba yüzünü elleri arasında saklar.)

Emine: (Kollarını omuzlarına dolayarak) Haydi, müşfik pederim, ağlamayınız. Emine'nizi de hepimizi de ağlatmayınız pederim.

Ali Baba: Lakin memnuniyetten ağlıyorum çocuklarım. Sizin hepinizi bu kadar iyi, bu kadar sevgili gördüğümünden hâsıl olan memnuniyetimden; Şakir'i, bu küçük, tecrübesiz son evladımı göreceğimden hâsıl olan memnuniyetten ağlıyorum, ah! Gelsin! Hepsini unuttum! Kendisine çabuk yaz Emine'm!

Emine: Yazmanın lüzumu yok, kendisi uzakta değildir. (Kapıya doğru koşar) Gel Şakir'im, peder seni affediyor.

(Ali Baba memnuniyetle bağırır, kollarını uzatır. Şakir bu kollar arasına atılır.)

Şakir: Ah lütufkâr pederim. Hakkımda gösterdiğiniz bu kadar âlîcenabane af ve bâdema daha ziyade istihkak kesbetmeye maziyi unutturmaya çalışacağım.

Ali Baba: Hepsi unutulmuştur, çocuğum. Şimdi ben pederlerin en mesuduyum.

(İmzasız, Tiyatro, S. 21, 27 Ağustos 1314 – 22 Rebûlâhir 1316, s. 4-6; S. 22, 03 Eylül 1314 – 29 Rebûlâhir 1316, s. 3-5.)

MUSÂHABE

Andre

Musâhabelerimizi yalnız garâib-i tabîiyye, fûnûn-ı mütenevvia üzerine münhasır kılmak istemiyoruz. Ara sıra da tarih-i tabîî, seyahat, terâcim-i ahval-i meşâhir gibi mâlûmat-ı şettâ hakkında güzel güzel musâhabelerle de kârî ve

kârialarımızı müstefid eylemek arzusunda bulunuyoruz. İşte bu hafta kutb-ı şimâlîyi keşfeylemek fikriyle “Eagle” yani “Kartal” namındaki balonuyla seyahat eyleyen Andre’den (Andrée) bahsedeceğiz. Andre’yi bu koca cesur seyyahı tanımayan hemen yoktur; geçen sene rüfekâ-yı seyahati “Nils Strindberg” ve “Knut Frankel” (Knut Frænkel) ile 11 Temmuz’da balonla kutba gitmek üzere yükselmişlerdi. Bu uzun müddetten beri kendilerinden yalnız bir defa mâlûmat alınabilmiştir.

Hareketlerinin dördüncü günü, Spitzberg sevâhilinde bulunan “Alken” sefinesinde boğazı üzerinde mektup bağlı bir güvercin tutmuşlardı. Andre bu mektubunda suûdundan kırk sekiz saat sonra kutbun 900 kilometre mesafesinde bulunduğunu, kutba ancak yirmi beş saat sonra vâsıl olacağını beyan eyliyordu. Fakat balon şimale doğru gidecek yerde cenûb-i şarkîye doğru sürüklenmişti. Acaba Sibiryâ, Fransuva Jozef (François Joseph, Franz Josef), Grönland gibi kışlamak için emin bir mahal bulmaya muvaffak oldular mı?

Andre coğrafîyûnu pek ziyade işgal eyledi. Bazıları uğraması tabî olan o iktihâmı gayr-i kâbil binlerce tehlikeleri sayarak Andre’nin mahv ve helâk olduğunu ekîden beyan eyliyorlar, ekserisi de bu üç seyyahın cesaret, kuvvet ve efkâr-ı müşkülât-ı berendâzânelerine istinâden kışın vürûdunu bekliyorlardı. Ümit olunuyordu ki harâret-i şems o buzları eritecek, seyyahlara yol verecekti. Fakat heyhat ki yazın o güzel mevsimleri geçmiş, kışın uzun, can sıkıcı geceleri şiddetle hüküm sürmeye başlamıştı. Yine onlardan haber yok!

Âlem-i medeniyet Andre’nin bu gaybûbeti üzerine telaşa düşmüş, bu koca fen fedâisini aramak için birçok zevat seyahate çıkmışlardı:

Evvelâ Prens Napol geçen yaz Spitzberg’e gitmiş, etrafı tenezzüh sefinesiyle gezerek Andre’nin hareket eylediği Spitzberg’in Virgo Koyu’na avdet eyleyip eylemediğini tahkik etmişti. Prens Napol seyahatine devam eyleyip icrâ-yı tahrîbat fikriyle Fransuva Jozef arazisine geçmezden evvel şimale doğru ilerlemişti.

Bundan mâadâ İsveçli Stadlenog rüfekâsıyla Sibiryâ-yı Cedid Adalarını ziyaret eylemişti. Burada Andre’nin hiçbir izine tesadûf edememişler; bundan sonra garba doğru ilerlemiş, Taymır Şibhicezîresi ve nihayet Yenisei Adası’na vâsıl olmuşlardı.

Teessüf olunur ki bütün bu taharriyat hiçbir hüsn-i netice bahşeylememiş, icra edilen tetkikat Andre’nin bu cihetlere hiç ayak atmadığını, her emâre Andre’nin Sibiryâ-yı Cedid’e inmediğini ispat etmişti. Bundan mâadâ İsveç hükûmetinin

mürâcaatı üzerine Rusya imparatoru, Sibirya ahalisine Andre'nin *Eagle* balonuyla havalandığını, eğer havada görülürse inmesi için muâvenet-i lâzımede bulunulmasını müş'ir bir emir vermişti. Baron Toll, Sibirya-yı Cedid Adalarında, Andre'nin buraya düşmesi ihtimali üzerine birçok zahâir ve tedârikât-ı seferiye terk etmişti... Norveç'in cesur gemicilerinden Brokamov bu zahâirin el'an mevcut olup olmadığını anlamayı der'uhde eylemişti.

Elhâsıl Andre'nin Sibirya'nın o buzlu sahralarına düşmediği katiyen anlaşıldı.

***

Amerikalı Vilman (Walter Wellman) geçen 27 Temmuz'da Fridcof (Frithjof) sefinesiyle memâlik-i kutbiyyeye seyahat etmişti. Bunun maksadı Fransuva Jozef arazisinin henüz perde-i meçhûliyette bulunan aksâmını keşfeylemek, daha ileriye, mümkün olduğu kadar kutba yaklaşarak burada Andre ve âzâ-yı seyâhatini aramaktı. Mösyö Vilman, Fransuva Jozef'de Tegetof Burnu'nda (Cape Tegetkhoff) sahile çıkmış, bütün yaz beyhude yere Andre ve refikalarını aramıştı. Nihayet Flora ve Tegetof burunlarında levâzımat ve zahâir terk eyledikten sonra bir şeye muvaffak olamadığı cihetle mahzûnen Tromso'ya (Tromsø) avdet eylemiştir.

Vilman, Konung Oscar Adası'nda Seyyah Nortorst'a (Nathorst) tesadüf eylemiş, mûmâileyh Vilman'a:

“Azizim! Andre, Fransuva Jozef arazisine düşmemiştir. Benim burada icra eylediğim taharriyat pek neticesiz kaldı,” demiştir.

Alman seyyahlarından Lerner ve Rüdiger, Spitzberg'e gitmişler; onlar da hiçbir şeye muvaffak olamamışlardı. Geçen yazdan beri birçok seyyahlar tarafından icra edilen taharriyat Andre ve rüfekasının ne Sibirya, ne Spitzberg ne de Fransuva Jozef arazisine düşmediğini pek vazıh bir surette anlatmıştır. Peki, hangi mahalle, hangi kıtaya sürüklenip gitmişlerdir?

Stockholm'de natürist namında bir muallim bir mecliste irad eylediği nutukta:

“Andre ihtimal ki şimalden daha uzağa Grönland'ın şarkına ilerlemiştir. Tabiidir ki kendisinden haber alınamaz. Fakat orada yenecek bir şey bulması da muhtemeldir,” demiştir.

Muallimin Şu sözlerini Kaptan Bang de te'kid ediyor, diyor ki: "1897 senesi TeŐrnsn ibtidlrnda Ogmsalaq'a yakın bir mahalde Eskimolular tfek sadalarını iŐittiklerini nakil ediyorlar.

Seyyah-ı meşhur Nordenskiöld Andre'den mitsizliğe dŐlmemesini tavsiye ve bulunacaklarını da temin ediyor. Bunların Sibiry buzulları arasında yahut Amerika'nın Őiml-i cenbiyyesinde bulduklarını, hayatlarından btn dnyayı haberdar eylemek için ise vesit olmadığını beyan eyliyor.

***

Alim-cye ulemsndan Mösyö Ekholm, Norveç gazetelerinden birine yazdığı uzun bir bentte Andre'nin Fransuva Jozef arazisine indiğini, orada kŐladıĐını ve yazın ibtidlrnda Şimale doğru hareket eylediğini farz ediyor, diyor ki:

"Andre yazın gelmesi zerine hareket eylemiş ve kendisini Fransuva Jozef arazisinde aramaya giden seyyahlar bu sebeple orada bulamamıŐlardır. Bazı alamet ve ihbrattan anladığımıza göre Andre ve rfeks balonlarının kendilerini bir ay havada tutacağına kani olmuşlardı. EĞer bu hataya zhib olmuŐlarsa kendilerine bir kaza vki olması icab eder. Zira fikrimce balon havada ancak dokuz on gn durabilir. Binenaleyh seyyahlar buzlar zerine inmeye mecbur olacaklar ve kendilerine kŐlamak için emin bir mahal bulamayacaklardır. Bundan maada balon ihtimal ki kuvve-i urciyesinin noksanıyesi sebebiyle Spitzberg'in cenb-i Őarksnde denize dŐmŐtr. O halde seyyahlar mahvolmuŐ ve kendilerinden hiçbir vakit haber alınamayacağı da tabii bulunmuştur.

Mösyö Ekholm'n bu sözlerini doğru diye kabul etmeyelim. İyi dŐnr, salih fikirli bir adamın, misal Nordenskiöld ve daha birçok zevatın fikirlerine göre Andre ve rfeks maksatlarının mecrasında boĐulmamıŐlardır; memlik-i Őimliyyenin bir köşesine sıĐınmıŐ, berhayattırlar. Nansen artık herkes kendisini mahvolmuŐ zannedildiği bir zamanda hareketin nc senesi nihayetinde avdet eylemedi mi?

Her halde bu  cesur seyyah fen uğurunda feda-yı nefis etmiŐlerse bile isimleri tarihin en Őanlı sahfelerine naklolunacak; namları hiçbir vakit unutulmayacaktır.

(İmzasız, Gezi/Haber/Mushabe, 03 Knnuevvel 1314 – 02 Şaban 1316, S. 35, s. 1-4.)

HİTABET DERSLERİ

Efendiler!

Ebeveyn, evladına karşı îfâ edecek birçok vezâifle mükellef olduğu gibi etfâl-i nîmet-dîde de bilmukâbele vezâif-i kesîreyle muvazzaftır, evladın da îfâ-yı vazîfeye mecburiyeti kat'îdir. Zira evlat öyle bir medyundur ki peder ve mâderine karşı ne kadar fedakârlıkta bulunsa yine deynini tamamıyla tesviye edemez. Bir de bu vezâifi îfâ edebilmek için evvela onları, mümkün mertebe öğrenmekliğimiz lazım değil mi? İşte bendeniz de bugün “vezâif-i ferzendâne”nin bir kısmını âcizane irâda gayret edeceğim.

Hayât-ı etfâl peder ve mâderin hükm ü nüfûzu tahtında, itâat-ı katiyye ve ihtirâmat-ı fevkalâdeyle cereyân etmelidir. Ebeveynin o emri dûçar-ı tahkîr olur, nesâyihî icrâ-yı nüfûzdan âri bulunursa onlar tabiatın, insaniyetin kendilerine tahammül ettiği vezâifi nasıl îfâ edebilirler? Evlatlarını mertebe-i kemâle îlâ ve is'âda, gıda-yı maddî ve manevîlerini ihzâra nasıl muktedir olacaklardır?

Lakin bu vazife-yi inkıyâd kanûn-ı insâniyetin îfâsına mecbur tuttuğu bir vazife gibi değil kalpten, irade ve arzudan, itâat-ı dâhiliyeden ibaret olmak üzere telakki eder ve bize atâ edilen o emrin iyiliğimiz için olduğunu bilirse o halde vazifemizi tamamen yapmış oluruz. Diğer münasebette de mutî çocuklar ebeveynlerinin müşfikâne sözlerine vakf-ı sem'e ehemmiyet etmeli. Onların şefkat ve iltifatlarına, basiret ve ihtiyatlarına hürmet eylemelidir. Bu âlem-i fânide ebeveyn ile muallimlerimize karşı olan borcumuz kâbil-i takdîr değildir.

Elhâsıl bu dünyada şaşaalı bir nam, mesudâne bir ömre nâiliyet ancak peder ve mâderimizin evâmîr ve nevâhîyesini hüsn-i kabule vâbeste olacağı anlaşılınca artık, itaatsizlik gibi bir şenâyaya kendimizi îsalden men'e gayret edelim.

Beyne'n-nas, indallah bizi rezil, hakir edecek harekât-ı gayr-ı lâyıkada bulunmak delilik, divanelik değil de ya nedir!

İnsanı ebnâ-yı cinsi arasında tenfir eden dûçar-ı tahkîr eyleyen bir hal ve hareket varsa o da “küfrân-ı nîmet” kelimesiyle müterâdif olan itaatsizliktir.

Evet! Ebeveyne karşı gelmek insanın bâdî-i felâketi, bâis-i idbârı olur. Öyle adamların başı daima çâh-ı musibette bulunur ki oradan tahlis-i giriban gayr-i kâbildir.

Düşün, havf et ey gafil çocuk! Ebeveynine itaatsizlikle hukuk-ı pederâne ve mâderâneyi ayaklar altına almış oldun. Bu hareket-i şeniânla pederine karşı gelmiş, hülâsa nankörlük etmiş oluyorsun. Hayatının her dakikasında vicdanın, mizân-ı adâletin daima “Hain çocuk! Sen fena bir harekette bulundun. Bu hareket-i şeniânla yalnız pederine değil, hâlik-ı kâinat olan Cenâb-ı Hakk’a karşı da asi oldun. Mücâzatın pek şedîd olacaktır!” diye sana hitap edecektir. Bundan daha müthiş ceza olabilir mi? İşte evladın ebeveynine karşı îfâsına mecbur olduğu vezâifin ifzâli, ehemmi, elzemi itâat-ı ciddiyeden ibarettir ki bu sayede kat’-ı merâtib-i terakkî müyesser olur.

Bu hafta da hitabet vazifesi 84 numaralı Veli Pertev Efendi tarafından icra edildi. İrâd ettiği makaleyi bâlâyâ nakleyedim. Gelecek defa için tavzif edilen 86 numaralı Mehmed Hidayet Efendi “vezâif-i beyne’l-ihvan” hakkında îrâd-ı mütâlaât edecektir.

Bu mühim derse dair mektepçe daha bazı teceddüdât-ı mutasavver olduğundan bu babdaki netâyîçi de ayrıca arz edeceğim efendim.

***

Tembel çocuğun biri hastaydı. Kendisini tedaviye gelen doktora, “Doktor Efendi, hastalıktan hiç kurtulamıyorum, bu cihetle mektebe devam edemiyorum. Birçok zamandır derslerimi kaybediyorum. Buna bir deva bulsanız da artık mektebe gitsem,” dedi.

Doktor da çocuğa cevaben dedi ki “Oğlum mektebe devamına mani olan baş ağrısı gibi hafif hastalıklar değil, emrâz-ı mehleke ve müdhişenin mânen en muhavvifi olan tembelliktir. Buna en birinci deva sâî ve gayret, dikkat ve sebatır. Eğer bu muâlece istimal olunmazsa maraz insanın vücudunu kemâlen istila eder. O vakit hastalıktan tahlis-i giriban etmek güçleşir. Buna giriftar olan büyüdüğü zaman te’mîn-i maîşet edemez. Zalâm-ı ye’s içinde sefilâne imrar-ı ömür eder. Bu ömür ise ömr-i insanîden mâdud değildir. Demek oluyor ki atâlet insanı mânen mahvediyor. Bilakis küçükten kemâl-i hâhişle mektebe gidip derslerine ziyadesiyle çalışanlar, muallim efendilerin verdiği nesâyihî tutanlar büyüdüğü zaman ilim ve marifetleri sayesinde bahtiyarâne yaşarlar. Binâenaleyh insan te’mîn-i istikbal için küçükten iktisâb-ı hüner ve marifetle bir sanat sülûk etmelidir zira:

“Elde altın bileziktir sanat

Ki verir ehline feyiz ve rif'at.”

[Osman Şevki (Mekteb-i Terakki Lisan-ı Osmaniyye Muallimi), Hitabet Dersleri, S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 2-3.]

FEYZ-İ SIBYÂN MEKTEBİNDE TEDRİS OLUNAN

KİTÂBET NUMÛNELERİNDEN

Dün Dersâdet'ten namıma gelen gazeteler içinde bir de ismini birinci defa olarak gördüğüm “Semere-i Mârifet” namında bir gazete müsâdif-i enzârım oldu.

Derhal açıp münderecâtını mütâlaa ve tetkike koyuldum. Celî bir yazıyla “Fenn-i İnşânın Lüzum ve Faydası” serlevhalı bir bendin altında imzanızı görünce hayretten kendimi alamadım. Münderecât-ı sâiresini nazar-ı ehemmiyet ve itinaya almayarak baştan başa hemen bir iki defa okudum. O kadar efkâr-ı âliyeyi, hissiyât-ı rakîkayı, âmâl-i terakkî-cûyâneyi ne kadar basit, sade, rengin elfazla beyan etmişsiniz. Okumakta, anlamakta suûbet çekilmiyor. Maksat, his hiçbir yerde ihtifâ etmiyor. Her yerde kendisini gösteriyor. Pek çok âsârda muharririn fikri elfaz içinde medfun kalır, bazen dolaşık saç gibi fikri yekdiğerinden ayırmak kâbil olamaz, fikirdeki rekâket, lisandaki rekâketten daha fena, daha ıztırab-âverdir. Makalenizde asıl nazar-ı dikkate aldığım bir cihet vardır ki o da bir mukaddime, bir maksat, bir hatîmeyle bir fikri beyan etmeniz ve hiçbir veçheyle bu fikri efkâr-ı sâireye karıştırmamanızdır; çünkü pek çok eserlerde ekseriya bir mukaddeme, birçok maksat, bir meşkûk, zayıf hatime bulundurulmaktadır. Onları mütâlaa eden bir fikir, hüküm ve netice hâsıl edemez; muharririn yazısına, maksat ve mesleğine bîgâne kalır. Gözler okumaktan, fikir muhâkemededen bîtap olur.

Siz ise bir şeyi düşünüyor, düşündüğünüz o şey üzerine idâre-i fikir ve muhâkeme ediyorsunuz. O kadar mukni, selis yazıyor; o kadar tabii, etraflı düşünüyorsunuz ki okuyan fikrinize “Evet, doğrusu da budur,” dememekte muztar kalır. Müsaade ederseniz bir nasihat isteyeceğim. Bendeniz bir şey yazmak arzu ettiğim zaman zihnimi efkâr ile mâlî, kalbimi bir hâhiş ve inşirah ile mâil-i tahrîri bulurum. Kalemî hokkaya batırıp kâğıt üzerine tersîm-i efkâr, tahrîr-i ihtisâsat edeceğim anda zihnimde pek çok zamandan beri yer tutan efkâr ve ihtisâsat hep kalem ucuna terâküm eder. Orada teselsül eyler. Yazacak pek çok şey hissettiğim

halde kâğıt üzerine bir söz yazamaz olurum. Bu âciz beni meftur eder. Meyûsiyetimi keser, gayretimi mucib olur.

O zaman düşündüklerim, bilgilerim hep mahvolur. İnşânın fevâidini tasvir ettiğiniz gibi sûret-i tefekkür ve tahrîr hakkında da bir bend yazsanız bizim gibi âcize için ne büyük bir ders, ne kadar âlî bir lütuf olur. Mektubunuzu alamadım. Meşguliyetinize hamlettim. Gözlerinizden öperek hatm-i kelâm eylerim efendim.

(İmzasız, Kitabet Numuneleri, S. 21, 28 Ağustos 1313 - 12 Rebûlâhir 1315, s. 4-5.)

YANILTMACA

Hendese dersinden çıkıyorduk. Riyâziye hocalarına mahsus bir neşe-i takrîr ile bir saat mütemadiyen söz söylemiş, muâdele halletmiş, şekil çizmiş olan muallimimizin sözleri hâlâ kulağımızda çınlamaktaydı.

Müsellelerin havassından ders almıştık. Nihayete erdirdiğimiz birinci makalenin bu en güç davalarını zihni en ziyade yoran, anlamak için nazar-ı dikkatimizi en ziyade celbeden şu hassaları şühâne bir edayla tekrara çalışıyor; muallimimizin bir tarz-ı mahsus ile tebeşir yürüterek “Tekrar ediyorum, efendiler!” diye ehemmiyet verdiği cihetleri en meşhur hatipleri imrendirecek bir talâkat, en şöhret-şiar riyâziyunu düşündürtecek... cesaret edeyim mi... kıskandıracak bir sühûletle şerh ve hall-i ibtidar eyliyorduk.

Bir hayli söyleştik. Sözlerimiz bir neticeye aktaran şekillerimiz mümkünü'l-hall bir sûret iktisâb edemiyordu. O üç kutr-ı müselleşiyi kâbil değil bir noktada tekâtu ettiremiyorduk. Hepimiz düşündük. Muallimimizin tavr-ı mahsûsunu biz de taklit ediyor, onun gibi biz de şekil çiziyoruz. Onun söylediği sözleri biz de tekrar ediyorduk. Lakin o pek güzel tekâtu-ı nokta-i müşterekesini tayin etmiş bilhesap sülûs sülûsan nispetini de meydana çıkarmıştı. Biz niçin muvaffak olamıyorduk? Nihayet meseleyi terk etmeye, yalnız bizim iktidarımız dairesinde kâbili'l-hall olmadığını hükmeylemeye mecbur kaldık.

Muvaffakiyetsizliğin mucib olduğu sönüklükle hepimiz düşünüyorduk...

Şu sırada arkadaşlarımızdan Arşimed...

(Evet biz, hepimiz mektep içinde meşâhir-i târîhiyyeden birinin ismiyle benâmız. Ben Plutark'ım (Plutarkhos)... Arkadaşım İsmail Efendi Arşimed'dir. O

her gün bir şey keşfeder, “Buldu, buldu!” diye bir icâd-ı nevinle kendini bize satar, hakkâ ki bize bilmediğimiz şeyleri öğretir.)

Hallâl-i müşkülât olan Arşimed “Siz demin şu kutulardan bahsederken, ben zihnen müselles-i kâimü’z-zâviyeye meşguldüm de muvaffakiyetsizliğinizin sebebini anlayamadım. Fakat iştigalim esnasında yeni bir şeyi keşfettim,” dedi.

Arkadaşlardan Satir [söze atılarak]: “Mutlaka manivela kanununu keşfettik.”

Epikür de: “Hayır, ecsâmın sıklet-i izafiyelerini tayin eden kanunu bulmuş olmalıdır,” dedi.

Söz uzayacak, belki Roma gemilerini yakan merâyâ-yı âkiseye kadar imtidad edecekti.

Ben sözü kestim, “Alaya boğulmayalım, bu dediklerinizin müselles-i kâimü’z-zâviyeye hatta hendeseye bile taalluku yoktur. Bakalım yine hangi bilmediğimizi söyleyecek ve kâbil-i hall değil diye zannettiğimiz hangi meseleyi halleyecektir,” dedim.

Arşimed benim sözüm üzerine devama imkân bularak “Hakikaten mümkün olmayan bir şeyi size ispat edeceğim lakin dikkat ediniz de hilemi bulunuz,” dedi. Nedir, dedim. “Veter-i kaimenin dıl’-ı kâimlerden birine müsâvî olduğunu ispat edeceğim,” dedi.

Nevton (Newton): Kâbil değildir.

Ben: Bir hatt-ı müstakime haricindeki bir noktadan vasledilen hatt-ı mâilin indirilen amuttan her halde büyük olması lazım gelir.

Arşimed: “Dediğiniz doğru olmakla beraber ben yine davamı ispat edeceğim, dikkat ediniz.”

Hepimize bir hayret istila etti, cidden mümkünü’l vusul olmayan bir neticeyi hedef nazar-ı ittihaz etmişti.

“Bakalım!” dedik hepimiz, gözlerimizi açtık, bütün kuvâ-yı zihniyyemizi şu Arşimed’in söyleyeceği sözlere atfeyledik. Arkadaşımız şu suretle söze başladı: “Zâviye-i haddelerinden biri 30 ve diğeri 60 derece olmak yani biri diğerrinin zı’fina müsâvî bulunmak üzere bir müselles-i kâimü’z-zâviye resmedelim.”

Epikür: “Bu müsellesi bu şartla resmetmeseniz olmaz mı?”

Arşimed: “Olmaz!”

Satir: “O halde davanız da sahih olmaz.”

Arşimed “Ben davamın fi’n-nefsü'l-emr sıhhatini iddia etmiyorum. Ancak siz söyleyeceklerimde hatamı bulunuz,” dedi.

Hepimiz müsellese dikkat ediyorduk. Arşimed sözüne devam etti:

“Malumdur ki bir müselleste büyük dıl’ büyük zâviye karşısında bulunur. Cim (ج) zâviyesi Kef (ك) zaviyesinden büyük olduğu için Cim (ج) zaviyesine mukâbil bulunan Be-Kef (ب ك) hattı (ك) zaviyesine mukâbil bulunan Cim-Kef (ك ج) dıl’ından azimdir. Bunda şüpheniz var mı?

Cümlemiz, “Pek doğru!” dedik.

Refikamız [devamla]: “Şimdi nokta-i nazariyemiz Be-Kef (ب ك) dıl’ıyla Cim-Kef (ك ج) dıl’ı arasındaki nispeti tayin etmektir. Mademki zâviye büyüdükçe dıl’ dahi büyüyecek yani dıl’ın kıymeti zaviyenin kıymetine tâbi olacaktır. Bu halde zâviyelerin kıymetleriyle dıl’ların kıymetleri arasında bir münasebet vardır, değil mi?”

Cümlemiz: “Şüphesiz böyle olacak.”

Arşimed: “Tabir-i fennî ile edâ edelim bu münasebet ifâde-i hesâbiyyeye dâhil olunca bir tenasüp husûle getirir ve şu müsâvat husul bulur.

$$\mathbf{Be (ب) / Cim (ج) = Cim-Kef (ك ج) / Be-Kef (ب ك)}$$

Cim’in (ج) kıymeti 60 ve Be’nin (ب) kıymeti 30 olduğundan **Be (ب) / Cim (ج) = 30/60** sûretinde tayin eder ki bu da ½’ye müsâvîdir. **Be (ب) / Cim (ج) = ½** müsâvîsini yerine vazederiz ki:

$$\mathbf{Cim-Kef (ك ج) / Be-Kef (ب ك) = ½}$$

Bundan da **Be-Kef (ب ك) = 2 [Cim-Kef (ك ج)]** olur. Bu cihet halledildikten sonra diğer bir cihete bakalım. Malumdur ki bir müselles-i kâimü’z-zâviyenin zâviye-i kâimesi re’sinden veter-i kaimesine vasledilen kutur ve veterin nısfına müsâvî olur. Biz de Kef-He (ك ه) kutrunu resmedelim ki veteri Be-He (ب ه), Cim-He (ج ه) gibi iki müsâvî kısma taksim edecek ve her birini kendine müsâvî kılacaktır.

Şekli de iki müsellese taksim etmiş olduk. Bunlardan evvela Be-He-Kef (ب ه ك) müsellesini alalım. Be-He (ب ه), Kef-He (ك ه) dıl’larının müsâvatı hasebiyle

müselles-i mütesâviyü's-sâkeyndir. Müselles-i mütesâviyü's-sâkeynde müsâvî dıl'lara mukabil zâviyeler müsâvî olduğundan Be-He (ب ه) dıl'ına mukabil bulunan Kef 1 (ك) zaviyesinin de 30 dereceden ibaret olması lazım gelir. Bu halde Kef 2 (ك ه) zâviyesi 60 dereceye müsâvî olup He 1 (ه) zaviyesinin kıymeti **2 kâ (ك)** [kâim] – (30°+30°) = 120° olduğundan He 2 (ه ه) zâviyesi de 60 dereceye müsâvî olur. Bu cihetle Cim-He-Kef (ك ه ج) müsellesinin her zâviyesi 60° dereceye yani hepsi birbirine müsâvî olduğundan mütesâvi'l-adlâdır binâenaleyh:

$$\text{Be-He (ب ه)} = \text{Cim-Kef (ك ج)}$$

He-Cim (ج ه) veter-i kaimenin nisfi olduğundan,

$$\text{Cim-Kef (ك ج)} = \text{Be-Cim (ج ب)} / 2$$

tâbir-i diğerle,

$$2 [\text{Cim-Kef (ك ج)}] = \text{Be-Cim (ج ب)}$$

Evvelce da [Be-Kef (ك ب)] Kef (ك) = 2 [Cim-Kef (ك ج)] olduğu ispat edildiğinden aynı şeye müsâvî olan iki şeyi birbirlerine müsâvî olacakları müteârifesine binâen,

$$\text{Be-Kef (ك ب)} = \text{Be-Cim (ج ب)}$$

olur ki dıl'-ı kâimenin veter-i kâimeye müsâvî olduğu tezahür eder.

Netice bu vecihle tezahür edince bizdeki hayret tezayid ediyordu. Refikamızın mülâhazâtı pek doğru olduğundan böyle bedâheten adem-i müsâvâtları malum olan iki hattın müsâvatı cidden zihinlerimizi durduruyordu.

Müstehzî arkadaşlarım hep sükûtu muhafaza ediyorlar duçar oldukları mahcubiyetten kurtulmak imkânını bulamıyorlardı.

Nihayet Nevton (Newton) müselleseyi bir daha baştan geçirmeye başladı. Hep pek doğru bulurduk.

Nihayet arkadaşımız durdu. Dedi ki:

“Arşimed! Ben bu zâviyeler ile dıl'lar arasındaki münasebetin bilâhare tenâsüp sûretinde gösterilmesine pek kani olamayacağım.”

Hepimiz “Haksızsın Nevton (Newton)!” dedik.

Nihayet Arşimed dedi ki: “Hayır! Siz yanılıyorsunuz işte esas bu sözdendir. Filvakıa bir müsellesde büyük dıl’ büyük zâviye karşısında bulunursa da bir zâviye iki defa büyürse dıl’ın da iki defa büyümesi icap etmez. Mesela Cim (ج) zaviyesini kâime yapsak 1.5 defa büyütmüş oluruz ki mukabil dıl’ının -muvâzat hasbiyle-namütenahi olması icap eyler...” Sözü Nevton’a (Newton) tevcihle:

“Aferin arkadaşım sen de bihakkın bir riyâzî olacaksın,” dedi.

[M. A. (Ayn), Geometri, S. 41, 15 Kânûnusânî 1313 – 05 Ramazan 1315, s. 2-5.]

FÜNÛN-I TABÎYYEDEN

Şebnem

Sıcak mevsimlerin, saf bir geceyi takip eden latif sabahlarında çimenler üzerinde parlayan ufak su damlacıklarının adına “şebnem” yahut “çiy” tesmiye olduğunu bilirsiniz. Fakat neden hâsıl oluyor? Ne faydası vardır, bilir misiniz?

Bu bir mühim sualdir ki yakın zamanlara kadar, doğru olarak bir cevap verilmemişti.

İhtimal ki bunun geceleyin yağın pek ince bir yağmurdan veyahut nebâtatın tereşşuhâtından (terleyip sızma) hâsıl olduğu zannında bulunanlar vardır.

Hakikat-i hâli mümkün olduğu kadar basit bir ifade ile izah edelim:

Havada daima su buharâtı yani görünmez, lems olunmaz su gazları mevcuttur. Evet, en açık, en saf havada hatta odalarınızın dâhilindeki havada bile tebahhur etmiş su vardır. Buna kesb-i kanaat için bir şişe alınız, içini taze su ile doldurunuz fakat iyi dikkat ediniz ki şişenin harici ıslanmasını; bir dakika sonra dışarısının da nemlendiğini görürsünüz. Bu nemlik şişenin dâhilindeki suyun sızmasından hâsıl olduğunu elbette anlarsınız. O halde bu keyfiyetin havâ-yı muhitin tekâsüfünden ileri geldiği sabit olur. Soğuk bir cama üflediğiniz zaman aynı halin vâki olması yani camın buğu peyda etmesi bunun içindir. Buğuda nefesinizden çıkan su buharlarının camın sathında husûle getirdiği lâ-yuad damlacıkların, havada bulunan su buharâtının -şişe haricinde tekâsüfü gibi- tekâsüfünden ibarettir.

Şimdi mademki hava, daima su buharâtını hâvidir ve buharların deniz ve hususiyle nehirlerden tebahhur ettiği de malumdur, şebnemin yazın kıştan ziyade

bulunacağı tezahür eder. Çünkü tesir-i harâret deniz ve ırmakların sathlarında fiil-i tebahhuru hâsıl eder. Havada bulunan buhar, şişenin sathında buğu husûle getirdiği gibi nebâtat üzerindeki şebnemleri vücuda getirir.

Bu neticeye nazaran nebâtatın havadan daha soğuk olması lazım gelir. Evet, şüphesizdir; buna da şimdi kâni olursunuz. Lakin evvel emirde iki termometre hazırlamanız lazımdır; bu âletler çok kimselerde bulunduğu cihetle tedarikinde zahmet çekmezsiniz. Size bir güçlük varsa o da seherle beraber ayakta bulunmanızdır. Sübhânallah! İlim ve marifet perisi, biraz meşakkate katlanmadan kimseye yüz göstermiyor.

Neyse bir sabah tulû-ı şemsten evvel kalkınız. Bir baston, bir parça sicim ve iki termometre beraberinize alarak kıra çıkınız. Bu sıhhatinize de nâfidir. (Yalnız gitmek de muvâfık olmadığını tahattur etmelisiniz.) Meskenden hatta ağaçtan uzak ve hâlî bir meydana geldiğiniz gibi, elinizde bulunan değneği yere dikip, termometrelerden birini zeminden bir metre kadar yüksek olmak üzere değneğe raptediniz. Diğer termometreyi de ufkiyen çimenler üzerine vaz' eyleyiniz. Azdan az bir çeyrek saat kadar bekleyiniz, göreceksiniz ki çimenler üzerine mevzû âlet, değneğe merbut olandan epeyce dîn bir derece-i harâret irâe edecektir. Şimdi nebâtatın havadan daha serin olduğu ve camda hâsıl olan buğu gibi ufak damlacıkların üzerinde peyda olması, şâyân-ı hayret bir şey olmadığı anlaşıldı. Bu buğuya ise “şebnem” tesmiye ediyoruz.

Fakat bununla bitmiyor; aşağıdaki termometre üzerine bir mendil yahut bir kâğıt parçası seriniz; bu halde derece-i harâret tezayüt edecek ve nihayet havanın hararetine müsâvî olacaktır; bu kadar hafif bir örtü hararetini def' ile serinlik istihsaline mani oluyor. Bu son tecrübe vasıtasıyla hava kapalı olduğu zaman niçin şebnem peyda olmadığı kolayca anlaşılır; bulutlar, tecrübemizdeki mendil yerine kâim oluyor.

Artık şebnemin neden hâsıl olduğunu öğrendik değil mi? Şimdi bunun neye yaradığını öğrenmemiz kaldı. Lakin bunun için bazı mâlûmat-ı ibtidâiyyeye arz-ı ihtiyaç ederiz.

O da şundan ibarettir:

Su, tebahhur etmek için mutlaka hararete muhtaçtır: Ne kadar kızgın ateşte ısıtılırsa o kadar çabuk tebahhur ettiği de mücerrebdir. Daha başka bir tecrübe ister misiniz?

Kulaklarınızın ardına biraz su veya tükürük sürünüz; kulağın derisi pek ince ve hassas olduğundan orada derhal bir serinlik hissedersiniz. Bu serinlik cildin harareti sebebiyle suyun tebahhurundan neşet ediyor.

Şimdi su mâyi halinden buhar haline munkalib olmak için harareti cezbediyor.

Bilakis –tabir-i mahsusuyla- **buhar mâyi haline avdet için üzerinden ahz ile tekâsüf ettiği cismin hararetini is’ade eder.** Misal, kaynar suyun buharından serin suyu geçiriniz. Bu su da az zamanda sıcak olur; zira her buhar kabarcığı (habab), kendi dâhilinde tekâsüf ile yakınında bulunan ocağın buharından çıkan hararetin yerine kâim olacaktır.

Burası layıkıyla anlaşılınca Güneş’in hararetiyle ısınıp tebahhur etmiş bir damla suyu nazar-ı dikkate alalım: Bu damla Güneş’ten biraz hararet ahzetti; bâde rüzgârın sevkine tâbi olarak fezâda dolaştı. Geceleyin serinlenmeye başlayan bir nebâtın hizasına gelince derhal şebnem şeklinde tekâsüf ile bu nebâta bir gün evvel Güneş’ten ahzetmiş olduğu harareti bahşetti. İşte böylece Güneş şebnemler sayesinde geceleri nebâtata hararet vermekte devam etmiş oldu. Bu malumata nazaran sühûletle anlayabilirsiniz ki bu mâyi inciler yani şebnemler vasıtasıyla icra olunan tesirdir ki – çiçeklerin- bir şiiir-i hakiki ile “Güneş ve şebnemin vücuda getirdikleri benâtn” inkişafına bâis oluyor.

Bazen geceleri vâki olan serinlik nebâtın hararetini sıfır derecesine kadar tenzile kâfidir. O halde şebnem yaprak üzerinde incimad ederek beyaz bir don hâsıl olur. Bu don ilkbaharda hâsıl olursa çiçekler ve tomurcuklar hakkında pek büyük tahribat icra eder, bunu da kamerin tesirine hamlederler.

Mendil vasıtasıyla icra olunan tecrübe bize öğretir ki bir nebâtın soğuk almasından fevkalade korkulduğu halde üzerine bir bez gererek mahzurun önü alınabilir. Bazı şeyler yakmakla husûle getirilecek sun’î bulutların şiddetli buharlarına arz etmeyi de tavsiye ederler. Bu son muamele büyücek ekincilerimizin, hele bağ sahiplerinin nazar-ı dikkatlerini celbetmelidir.

(İmzasız, Fen, S. 2, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, s. 1-3.)

GARÂİB-İ TABİİYYEDEN

Örümceklerde Çalgı Merakı

Ağızından çıkardığı lüzûcetli (koyu ve yapışkan) bir madde ile, bizim uzun uzadıya ölçüler, dikkatler, aletlerle tamamıyla benzetemediğimiz bir ağ ören örümceği, bu tabii mühendisi, bu muzır haşerâti hepimiz biliriz.

Her vakit silinip süpürülmeyen yerlerde büyük ağlar geren, delikler, tavanlar aralarında gizlenen bu böcekler o kadınlar, hizmetçiler ne kadar düşmandırlar! Bunlar hakkında bir mecmua-i mevkûtede garip bir hikâye okudum. Eğer sahîh ise örümcekleri gizlendikleri yerlerden çıkartarak kolayca avlamak için kolay bir vasıta keşfolundu demektir. İşte okuduğum sözler:

“Bir iş zımnında çiftliğe gitmişim. Akşama doğru odama çekildim. Dirseklerimi pencereye dayatmış, başımı ellerim içine alarak gurubun teşkil ettiği etmekte olduğu latif ve ruh-perver levâyih-i tabiatı temâşaya dalmışım. Güneşin son hayat şuası gölgeli izler bırakarak birer birer sönmekteydi.

Gece ilerledikçe rüzgârda havayı hissolunur sûrette serinletmekteydi. Soğuk almadan korkarak penceremi kapadım.

İnsan her türlü şamatadan uzak bir daire içinde yapayalnız kalınca bu derin sükûnet, zihni vehim ve hayalle karışık düşünceler içinde bırakıyor.

Teessüf olunur ki bilhassa böyle yerlerde insana en iyi arkadaşlık edecek olan kitap, gazete, hiçbir yazılı kâğıt yanımda bulunmuyordu.

Fikrim kararsız kuruntular, müphem hayaller içinde yüzmekte, her yere uzanmakta fakat bir yerde karar edememekteydi.

Bir aralık rafın üzerinde gözüme bir kaval ilişti. Vakit geçirmek için alıp çalmaya başladım.

Bu sırada bulunduğum odanın tavanına başımı kaldıracak oldum. Büyük bir örümceğin bilâ-hareket durmakta olduğunu gördüm. Daima fevkalade nefret ettiğim örümceklerden. Böyle bir ihtiyatsızını görünce derhal öldürmeye hazırlandım. Ferasetli böcek kavalımı elimden bırakır bırakmaz niyetimi anlamış olmalı ki derhal tavanın bir köşesinde bulunan yuvasına doğru çekilip kaçtı.

O vakit birdenbire hatırıma geldi ki bilmem hangi eski bir kitapta bu haşerenin musikiden pek ziyade telezzüz ettiğini okumuştum.

Bu garîbenin hakikatini bittecrübe anlamak üzere kavalı elime alarak odanın bir köşesine çekildim, tekrar çalmaya başladım. Hem çalıyor hem de tavana bakıyordum. Garip şey! Örümcek yuvasından çıkarak bulunduğum yerin hizasına geldi. Tavanda başım üzerinde durdu.

Kavalımı dinlendirdim, o da yuvasına çekildi, tekrar çalarak oda içinde pek yavaş adımlarla dolaşmaya başladım; bizim çalgı meraklısı da adımlarıma tatbik-i hareketle tavan üzerinde yürümekte, ben durdukça o da durmaktaydı.

Birkaç gün sonra ahababımdan birkaçına bu hali hikâye ile görmek üzere gelmelerini rica ettim; davetime icabetle geldiler; tecrübemi bunların huzurunda da tekrar eyledim. Kavalımı çalmaya başladığım gibi, örümcek de yine bilâ-ihiraz zuhur etti, evvelki haller yine aynıyla vâki oldu. Arkadaşlarım o kadar taaccüp ettiler ki gözlerine inanmak istemiyorlardı. Lakin halin sıhhatini hayretle tasdik etmekten kendilerini alamadılar.”

(İmzasız, Fen, S. 9, 05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315, s. 4-5.)

«FOG DISPERSER» ALETİ

Memâlik-i garbiye mühendisleriyle erbab-ı fennî bir zamandan beri mühim bir meseleyi halletmek üzere sarf-ı zihin ediyorlardı ki o da bihar-ı âlemde en çok müsâdeme vukûuna bâis olan sisleri dağıtacak bir alet, bir çare keşfetmekten ibaretti.

Bu babda Avrupa’ca şimdiye kadar her ne keşfedilmiş ise inde’l-tecrübe matlûba muvaffak olmadığı tahakkuk etmiştir. Fakat bu defa Amerika mühendislerinden Mösyö Dave namında bir zat tarafından bulunan usûl mesele-i mezkûreyi külliyen değilse de kısmen halletmiş oluyor.

Mûmâileyhin ihtirâ etmiş olduğu bir alet vasıtasıyla, etrafa tazyik edilmiş sıcak hava neşredilecek olursa bir sefinenin etrafında dâirenmâdar 250 metrelik mesafe dâhilinde muvakkaten sisten eser kalmayacağı inde’l-tecrübe müşahade edilmiştir.

Şu keşifle sis meselesi kâmilen halledilmiş olmuyorsa da 250 metre mesafe dâhilinde sisin imhası imkânı da müsâdemat-ı bahriyenin önünü almaya kifayet edecek şeylerdendir.

(İmzasız, Teknoloji, S. 6, 11 Mayıs 1316 – 25 Muharrem 1318, s. 6.)

ÇOCUKLAR HIFZU'S-SIHHASI

Makale 4

Çocuklar her türlü avâriz-ı cildiye istilasına âmâdedir. Bir maraz-ı umûmî iz'âç eder. Bir hastalık her çocuğu muzdarip kılar. Zaten her madde çocuklarda aynı tesiri hâsıl eder. Bir defa leylî mektepten birinin bütün talebesi az kaldı zehirleniyordu.

Yeni kalaylanmış bir kazanda pişen mevadd-ı gıdâiyyeyi yemişler, bu hale dūçar olmuşlardı. Bir memlekette kolera baş gösterirse mektepleri tatil etmek, şâkirdanı birbirinden uzak bulundurmak şarttır.

Çocukları seven bazı hastalıklar da vardır. Ekseriya tek tük, mahalle-be-mahalle çocukların keyfini soran kızıl hastalığı bazen birdenbire bütün şehir etfalini istila ediverir. Her çocuk yakalanır. Evet! Bu hastalık dört ile on iki yaş arasındaki çocuklara musallat olur. Bu çocuk evvelce kızıl hastalığına tutulur. Tabîî yatakta yatar. O yatak zehirlenir. Annelerimiz o yatağı doktorların tavsiye ettiği veçheyle temizlemez, götürür bir mahalle kor. Vaktâki bir misafir çocuğuyla gelir. Misafire ikram olmak üzere çocuğa da ayrıca bir yatak yapılır; o zehirli yatak intihab olunur. Çocuk zehirin tesiriyle kızıl hastalığına yakalanır. Mâmâfih o anda meydana çıkmaz, mürûr-ı zamanla meydana çıkar. O hastalığın zehrinin rutûbet (nemlik) ve yübûset (kuruluk) ile olmadığını ispat eder.

Aradan beş altı dokuz gün geçer. Çocukta bir ateş baş gösterir. Boğaz ağrısı hatırını sorar. Melekât-ı akliyyesinde (anlayışında) batâet görünür. Uykusu karışık bir hale gelir. Bazen birbiri arkasına birkaç kere kayeder. Aradan iki gün geçmeden çocuğun çenesinde kırmızı lekeler peyda olur. Göğsünü yüzünü istila eder. Cildin her tarafı kırmızılaşır. Tuhafi şurasıdır ki bütün cilt koyu kırmızı bir renk alır. Başka hastalıklar getirmeyen kızıl bir haftada geçer. Buna yakın bir hastalık daha vardır ki o da kızamıktır. Bu hastalık da böylece çocukları rahatsız eder. Eğer bir çocuk bu hastalıklardan birine tutulursa evde olan çocukları akrabadan birinin hanesine yollamak icap eder. Şayet bir çocuk gitmeyecek olur, annesinden ayrılmayacak bulunursa bu hastalıklara tutulacağına hiç şüphe yoktur. Kızamık kızıldan daha başka bir surette mevcudiyetini gösterir. Hararet birdenbire kırk dereceye fırlar. Bir zükâm çocuğun dalına basar. Gözler kan çanağına döner, yaşlar akar. Çocukta iştahsızlık, dilinde kuruluk, vücudunda kırıklık baş gösterir. İkinci günü iyileşir, üçüncü günü daha iyileşir, dördüncü günü biraz daha iyileşir. Artık çocuk elde avuçta duramaz.

Bahçeye, sokağa oynamaya fırlar. Müdekkik olmayan valideler bu hale ehemmiyet vermez, “Varsın oynasın.” der. Fakat bu sözünün cezasını kendisi çeker. Sonra pişman olur ama iş işten geçer.

[Cemil Hâverî (Doktor), S. 24, Sağlık, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 4-5.]

ÂFAT-I TABİYYEDEN

Kum Fırtınaları

Şu âfat-ı tabîyyeden bahsetmeden evvel bazı mâlûmat-ı ibtidâiyye serdine lüzum görünüyor. Verilecek mâlûmat can sıkacak derecede uzun olmadığı gibi basit ve sadedir:

Hayat iki şeyle kâimdir: harâret, rutubet. Bunlardan birinin bulunmadığı yerde ne hayvanlar yaşayabilir ne de otlar. Burası kolayca anlaşılacak için aşağıdaki îzâhâtı da vermemiz lazımdır:

Yeryüzündeki mevcûdatın cümlesi üç zümreye ayrılır: mâdeniyat, nebâtat, hayvânat. “Gayr-i uzvî” denilen bu birinci kısım, vazîfe-i mahsûsa icra edecek âzâsı olmayanlardır. Nebâtat ile hayvânatın ikisine birden “uzvî” denilir.

Ecsâm-ı uzviyye başlıca doğmak, tagaddî etmek, büyüme, ölmek gibi hassalarıyla tanınır.

Hayvânat ile nebâtat arasında az bir fark vardır: Nebâtatta yürümek ve duymak hassaları yoktur. Hayvânatta hem his hem de meşy ve hareket mevcuttur. Hayvânat, nebâtat ve cemâdâtın üçüne birden mevâlid-i selâse namını verirler.

Hayat-ı nebâtî olmayan yerlerde hayat-ı hayvânî de olmaz. Çünkü nebâtat ecsâm-ı gayr-i uzviyyeyi yani havayı ve arzda bulunan sair mevadı ecsâm-ı uzviyyeye tahvil eyler. Bizim yiyemediğimiz ecsâm-ı gayr-i uzviyye ile gıdalanır; biz de hem nebâtat hem de koyun, dana vesair birçok hayvânatın etleriyle taayyüş ederiz.

Tekrar edelim: Hararet ve rutubet hayvânatın kıyam ve devamı için iki lâzım-ı gayr-i mufâriktır; yani yalnız biri ile hayat kâim olamaz. Şimdi bu mâlûmatı sermaye ittihaz ederek kum sahralarına nakl-i kelam edelim.

***

Çöllerde hararet daima mevcuttur fakat su hemen yok gibidir. Buraların umrandan hâlî kalmasının en birinci sebebi susuzluktur. Pek az mahallerinden ufak sular cereyan eder. Bu suların geçtiği yerlerde nebâtat da husûle gelir; kum deryaları içinde yeşil ve latif adacıklar teşkil eder ki etrafı kumla sarılmış olan bu adacıklara “*oasis/vaha*” tesmiye olunur. Mısır, Libya sahrası içinde Nil Nehri’nin teşkil ettiği binlerce fersah tulûunda ve birkaç fersah arzında bir büyük *oasis*’ten ibarettir.

Ahiren Cezayir sahrasında açılan artezyen kuyuları* vasıtasıyla bir hayli *oasis*’ler vücuda gelmiştir. Bu sun’î membaların etrafındaki yeşillikler sebebiyle memmat yerine hayat kâim olmuştur.

Teşkilât-ı arziyye hakkında tâmîk-ı tetkikat edenler keşif ve ispat etmişlerdir ki bu gayr-i münbit çöller, ezmine-i meçhûlede suyla örtülmüştü.

Bugün su yerine kumlar dalgalanıyor. Beyaz köpüklü cism-i dalgalar artık ebediyen görünmez oldu. Tahavvülât-ı arziyye denizin buradan çekilmesini mucib oldu. Etrafındaki büyük gölleri hâvi araziye ayıran kaya yığınlarını yıktı; her taraftan sular aktı. Yeni denizler ve göller peyda oldu. Burada fırtınanın tahrikiyle husûle gelen dalgaların şemâtetini yerine bugün derin bir sükût hüküm-fermâdır.

Nihayet kum kasırgalarını temaşa için bu akîm çöllere şümüllü bir nazar atfedelim: Saf bir sema, yakıcı bir hararet, berrak bir hava, mükemmel bir gün! Fakat bir defa da aşağıya doğru dikkatle bakınız! Şu müteharrik kum yığını görüyor musunuz?

Bu tepe sonbaharda dökülen yapraklar hafif girdbâdların yani tozu toprağı ve rast geldiği hafif maddeleri fırladık gibi döndüre döndüre hareket eden rüzgârların tesiriyle kendi etrafında devirler icra ederek hareket ettiği gibi, mihrini üzerinde dönerek ilerliyor.

Arzımızın Güneş’in etrafında icra ettiği devirleri de (hareket-i deverâniyesi) böyle, yani bir Mevlevî dervişinin semâhâne üzerinde deveranı gibi olduğunu biliriz.

Lakin kasırgalar sebebiyle devreden kum tepelerinin hareketi başka bir tarz-ı müthişî hâizdir. O yapraklardan daha pek çok serî ve gittikçe artan bir süratle muttasıl döner, daireleri gittikçe genişler. Merkezleri gitgide yükselir. Nihayet büyür, büyür de şiddetle yerinden oynar. Artık büyüyen bir yığın değil, karşısına durulmaz helezonuna tesadüf eden bilcümle eşyayı sürükleyerek bir sür’at-i fevkalâdeyle ilerleyen bînihâye amudî sütunlardan müteşekkil bir kum kasırgasıdır. O sırada

tabiatın hiçbir kuvveti af, tevkif edemez. Geçtiği yerlerde her ne bulursa söküp çıkarır. Hepsini cezb ve bel' eder. Tesadüf ettiği her şeyi bir saman çöpü gibi kaldırıp götürür. Müteâkiben bunun gibi birçok kum sıra dağları her taraftan birlikte yükselir. O zaman da köklerinden kopmuş cisim-i kütüklü ağaçlardan mürekkep müteharrik ormanlar şeklini alır. Ne sür'at-i hareket, ne dehşet! Mehâbet ve garâbeti tamamıyla tarif olunamayan bu kum kasırgalarını husûle getiren yalnız rüzgârdır zannolunmasın. Rüzgârdan ziyade elektriğin tesir-i harikidir.

Kasırgaların, denizlerde suları, -eğer geçtikleri mahalle tesadüf ederse- sularla beraber gemileri altüst eder; karalarda ise bir asırlık kutlu ağaçları köklerinden çıkarır, damları yerlerinden koparır, binaları yerinden oynatıp yıkar, evvelinden keşfedilip de korunmaya, sakinmeye meydan vermeden katettiği mesafede birçok musîbet ve felâket vukûa getirerek yıktığı yerlerin yıkıntılarında başka bir şey bırakmaz. En son hareketini ağırlaştırır, bu dehşetli amudlar derhal yıkılarak, eskisi gibi, kum yığını halini alır. Bu yığın altına tesadüf edenler için müthiş felâket! Bu halde ne kuvvet, ne cesaret, ne mahâret, hiçbir şey fayda vermez; bu belâ-yı âsumânîyenin takip ettiği yolun istikâmetinden evvelen ayrılmak iktizâ eder. Evet, altmış metreye kadar yükselen bu kalın kum sütunlarının dağıntısını mümkün olduğu kadar uzaktan temâşâ etmelidir.

Bu korkunç karışıklıktan sonra sahrayı yine derin bir sükûn ve sükûnet alır, güneş yakıcı ziyalarını fevkalâde bir şiddetle çölün sıcak kumdan mürekkep zemini üzerine mebzûlen neşreder. İşte hâdisât-ı tabîyyenin müthiş manzaralarından alınmış bir lahza!

*Burgu vasıtasıyla ekseriya ziyade bir derinlikte açılan kuyulardır. Bu kuyulara "artezyen" namının sebep-i î'tâsına gelince bundan yedi asır kadar mukaddem Fransa'nın Artois eyaletinde ilk defa olarak binlerce kuyunun açılmasıdır.

(İmzasız, Doğal Afetler, S. 14, 10 Temmuz 1313 - 22 Safer 1315, s. 3-4.)

MEKTEP OYUNLARI

Geçen hafta açtığımız bu çığırın me'mûlün fevkinde hüsn-i kabule mazhariyeti bizim için medâr-ı teşvîk oldu. Bazı taraflardan vukû bulan tavsiye üzerine mesaimizi daha büyük şâkirdana da teşmil ediyoruz.

Malumdur ki mektep oyunlarında hareket-i bedeniyyeye hizmet etmek, hüsn-i ahlâkça bir fayda çıkarmak, şâkirdanın efkârını mâlûmat-ı lâzime ile zenginletmek gibi neticeler aranır. Bunlar da her sene göre bazen yalnız bazen de toplu olarak oynamak üzere tertip edilir. Bu defa ki oyunumuz vücudu hareket ettirmek, kol ve ellerin hüsn-i istîmaline kabiliyet vermek esası üzerine tertip edilmiştir.

Bu oyun pek kolay, pek sade zannedilir. Fakat tatbik halinde epeyce bir maharete muhtaç olduğu anlaşılır:

Top oyunu. Evet, duvara atılacak top!

Azdan az sekiz metre yüksekliğinde bir duvar intihap ediniz. Lakin dikkat ediniz ki duvarda delik, pencere gibi bir şey bulunmasın. Duvarda birçok metre yükseğe kadar bir hatt-ı ufki resmediniz. Bu hatta hudut olmak üzere itibar edeceğiz. Sonra hatt-ı hudûda muvâzî yani tamamıyla o hatta karşı gelmek üzere duvarın dibinde üç metre mesafede bir çizgi çekiniz. Bu çizgiye de “hatt-ı kasr” diyeceğiz. Yine duvar dibinde hatt-ı kasra kadar amûden bir ip geriniz. Buna muvâzî olmak üzere dört metre mesafede bir diğer ip uzatınız.

Daha sonra hatt-ı kasrdan itibaren amûdî olarak çekilen bu iki ipe mütenâziren bir meyelân verilerek açılıp uzatılır. Bu iki hatt-ı mâilin uçları arasında oynayanların kuvvetine göre sekiz metreden on iki metreye kadar müstakimen bir ip gerilir yahut bir çizgi çizilir. Bu son hatta da “büyük hatt-ı hudût” nâmı verilir.

Oyuncular iki takım olur. Hepsi bu büyük hatt-ı hudûdun üzerinde bulunurlar. Ellerindeki topu sırayla biraz havalandırıp düşeceği zaman el ayasıyla vurarak duvara atarlar. Fakat o sûretle atmalıdır ki duvarın üzerindeki hatt-ı hudûttan daha yükseğe çıksın ve geriye teptiğinde üzerinde bulunulan büyük hatt-ı hududun arkasına düşecek bir hız alsın.

Düşeceği esnada yere, yine el ayasıyla topa vurarak bu ameliyat tekrar edilir; oyuna böylece devam olunur. Buna muvaffak olamayan ve topu duvardaki küçük hatt-ı hududun haricine çıkaramayan ve iplerin haricine düşüren on beşer, hatt-ı kasr içine düşürenler ise otuzar sayı kaybeder. Evvelce tayin edilen bir miktardan mesela 300 veya 500’den ziyade sayı kaybeden takım partiyi de kaybeder.

(İmzasız, Mektep Oyunları, S. 24, 18 Eylül 1313 – 04 Cemâziyelevvel 1315, s. 7.)

MEKTEP ŞARKISI

Kızlar gelin bu mektebi
Tezyin edin gller gibi
Dershanemizde Őakıyıp
Birlikte bülbüller gibi

Mektep bizim cennetimiz
İlim ve edep ziynetimiz
Hurileriz, hurileriz
Delil buna ismetimiz
Çîredestî eğlencemiz
Gergeftedir gl-goncamız
Büyük ravza tasvir eyledik
Meydandadır oğrencemiz

(İmzasız, Mektep Şarkısı, S. 25, 25 Eylül 1313 - 11 Cemaziyelevvel 1315, s. 1.)

ŞETTÂ

Mürekkep Otu

Granada-ı cedîde'de hâsıl olan bir nebâtı Avrupa'da da yetiştirmeye çalışıyorlar. Latince de ismine "Koriyarya timifolya" (*Coriaria thymifolia*), Türkçede "mürekkep otu" denilmektedir. Bu nebâtın hâsıl ettiği öze Cezîreliler "Őâmî" namını vermektedirler. Bu öz evvela kırmızı, havanın temasıyla yavaş yavaş gayet güzel bir siyah renk kesbediyor ki hiçbir ameliyata ihtiyaç messetmeksizin sun'î yapılan siyah mürekkepler gibi yazı yazmaya salih oluyor. Demir kalemlerde katiyen bozulmuyor.

[Ethem İsmail (Eczacı), Şettâ, S. 3, 24 Nisan 1313 - 4 Zilhicce 1314, s. 5.]

MÜTENEVVİA

Haşerat Avlayan Çiçek

Bu çiçeğin ismine Latince “Diyonea” (*Dionéa*) derler. Bunun yaprakları arasına bir sinek veya başka bir böcek yanaşınca çiçeğin umum yaprakları kapanır, sineği içine hapseder. Sinek salındığı müddet yapraklar kapalı durur. Haşere ölünce tekrar açılır. Bir sinek hapsolur da yerinden oynamazsa çiçeğin yaprakları yavaş yavaş açılır sinek hayatını kurtarabilir.

Balıklar İşitir mi?

Balıkların dilsiz ve sedasız oldukları mâlûmdur. Fakat işitip işitmedikleri henüz tahkik etmiş bir mesele değildi. Bu kere asrımız târih-i tabî muallimlerinden bir zat bu meseleyi tetkik ve ispat etmek için şöyle bir tecrübede bulunmuştur:

Su ile dolu gayet büyük bir şişe derinine bir hayli balık doldurmuş, etrafında birçok gürültüler etmiş ise de balıkların bu gürültülerden asla müteessir olmadıklarını görüp anlamıştır. Fakat şişenin bir tarafına hafifçe vurmaya başlayınca balıklar bu hareketten ürkererek kaçışmaya başlamışlar. Muallim de balıkların ürkmeleri sedayı işittiklerinden değil, şişe vuruldukta hâsıl olan temevvüçten ileri geldiğini iddia ediyor ki bununla balıkların sağır oldukları anlaşılır. Balıklar dilsiz, sedasız ve sağır olmakla beraber epeyce hassastırlar.

İnsanın Yüreğinin Vurması

İnsanın yüreği bir dakikada vasatî olarak 80, bir saatte 4200, bir günde 100.800, bir senede 36000.892 defa, seksen yaşında olan bir adamın kalbi bir senede 2.942.260 defa vururmuş!

Garip Bir İstatistik

Fransız istatistikçilerinden biri bakınız nasıl garip bir hesap yapmış:

Elli yaşında bir adam 6000 gününü uyumak, 6500 gününü çalışmak, 800’ünü yürümek, 4000’ini eğlence, 1500’ünü yemek, 500’ünü de hastalıkla geçirmiş. 17000 kıyye ekmek, 4600 kıyye zahâir, balık vesaire, 1600 kıyye et yemiş; 215 hektolitre su, çay, kahve vesaire içmiş!

[Edhem İsmail (Eczacı), Hüseyin Muhiddin (Yâver-i Hazret-i Vilâyet-penâhî), İmzasız, Mütenevvia, S. 37, 18 Kânûnuevvel 1313 – 06 Şaban 1315, s. 6.]

GÜZEL SÖZLER

Deraliye'den:

1. Güneşi taşlamaya kalkışan budala, kafasını yarmaktan başka bir şeye muvaffak olamaz.
2. Anaya, babaya itaat ve riayet mukabilinde görülen iltifat kadar kalbe sevinç veren bir şey yoktur.
3. Ananın, babanın hatırını kıracak bir harekette bulunup da sonradan pişman olmayan insan yoktur.
4. Herkesin servetinde gözü olan rahat yüzü görmez.
5. Çöplükte elmas arayan budala, servette saadet arayan ahmaktan bin kat akıllıdır.
6. Korkaklık, cehaletin kerimesidir.

[Midhat (Muharririn-i *Rehber*'den), Hikmetli Sözler, S. 8, 29 Mayıs 1313 - 10 Muharrem 1315, s. 6.]

ŞÂKİRDANIN MÂHSÛLAT-I KALEMİYYESİNDEN

Bir Saat Ders

Mayısın gayet latif bir günündeydi ki mektep vaktinin hulûlünü müş'ir olan zil vurmuş, şâkirdan "çavuş"ları delâletiyle ve kemâl-i intizâm ile sınıfa girmiş, muallim de dersi takrire başlamıştı. O günkü ders ise fenn-i celîl-i tarihi. Çocuklar şöhretlerine hayretler içinde gıpta ettikleri zevât-ı kiramın ahvâlini, vekâyi-i târihîyyelerini kemâl-i ehemmiyetle dinliyorlardı.

Muallim Efendi'nin talâkat lisanıyla takrir olunan tarih dersi, letâfet-i mücesseme ıtlâkına şâyandı. Tarih mezar-ı eâlî, medfen-i edânîdir. Tarih mazinin âyinesi, kudret-i fikriyye ve kalemîyye erbabının cihannümasıdır. Tarih vakâyi-i mücessemedir. Tarihte hiçbir vak'a görülmez ki medâr-ı fâide olmasın.

Muallim böyle bir mühim dersi şâkirtlere takrir ettiği zaman sınıf bir sükût-ı amik içinde bulunmakta, en küçük bir vızıltı bile sem' dikkatine vurmaktaydı. Teessüf olunur ki muallimin takririni işgal, şâkirdanın ezhânını iptal ve sükût-ı amîki

ihlal eden iki şakirt mevcuttu. Bunlar ders dinlemeyi unutmuşlar, bildikleri gibi musâhabeye dalmışlardı:

Muallim takrirden devam ediyor, çocukların kendi kendilerine sükût etmelerini arzu ediyordu. Fakat çocuklar musâhabeyi uzatmış, adeta münâzaa derecesine vardırırmış olduklarını gören Muallim Efendi onları isticvaba karar verip dedi ki: “Rasih! Bu saat takrir olunan dersi tekrar etmeni arzu ederim.” Rasih verecek cevap bulamadı. Diğerini de isticvap edip aynı cevabı alınca yüzünde alâim-i hiddet rûnümâ olarak şu suretle hitaba başladı:

“Efendiler! Şebâbet, bahar kadar latiftir. Fakat o letâfet vakti hüsn-i istîmal etmekle hâsıl olur, zira hüsn-i istîmal edilmemiş bahar mübeddel hazin olur. Mektep zamanı olan şebâbet vakti sâî edenler istikballerini -evet zulmet içinde mestur olan istikballerini- tenvir ederler.

Mektep bir tefeyyüz-gâh-ı umûmîdir. O bahçede, o dersâadette, o istinatgâh-ı mir’ât-ı istikbalde cehdetmeyenler cehil içinde pûyan olacaklarından istikbaldeki ikballerini kendi elleriyle ummân-ı ademe atıp giderler. Sâî bir bahar-ı bî-huduttur. İstikbaldeki ikbal ancak sâîye mâtuftur. Çalışınız! Zira çalışmayan aç kalır. Öyle bir zamandayız ki sâî etmeyince hiçbir şeyi kâbil değildir. Siz yarın, bugün gördüğünüz nazariyatın ameliyatına gireceksiniz. Bugün çalışmazsanız, yarın pek çok zahmet çeker, hayatınıza lanet edersiniz. Rasih! Bugün sizin adem-i dikkatiniz sayesinde beni bu kadar söylemeye, hatta dersi kısmen tatil etmeye mecbur ettiniz. Ümit ederim ki bugünkü vak’a size bir ders ibret olur da sû-i hareketten içtinap edersiniz,” diyerek derse nihayet vermiştir.

Bu vak’a hüsn-i te’sir hâsıl etmiş, çocuklar ıslâh-ı hâl eylemiş ve hakkâ ki mektebin müstaid şâkirdanı sırasına dâhil olmuşlardır.

Hisse: Sâî ve gayret mûcib-i refahiyet-i insandır.

Rehber

Makale gerek zemin-i ahlâk-ı şâkirdanı tehzîbe hâdim olduğu cihetle evvel emirde hüsn-i intihabdaki muvaffakiyetinizden dolayı şâyân-ı tebriksiniz. Sâniyen makaleniz heyet-i mecmuası itibarıyla selâset-i ifadeyi hâiz olmakla böylece yazı yazmakta devam ettiğiniz takdirde hâsıl eyleyeceğiniz mûmârese-i kalemiyye istikbaliniz için pek büyük ümitler bahşedebilir. Hemen Cenâbıhak mesainizi müntic-i muvaffakiyet eylesin.

Bu kere bazı muallim efendiler tarafından vâki olan ihtârat-ı terakkî-hâhâne üzerine “Rehber”in bir kısmı mektep şâkirdanı tarafından irsal olunacak âsâra hasredilmiş ve âsâr-ı mezkûrenin bir muallimin veya diğeri birinin kalem-i tashihattan geçmeksizin risalemiz sütunlarına derci ve vazîfe-i tashîhin başmuharririmiz tarafından icrası ve bu sûretle etfalın kitâbet hususunda daha serî bir vasıta ile mazhar-ı terakkîyat olmaları mukarrir bulunmuş olmakla bu nüshadan itibaren vazîfe-i müteahhidemizin îfâsına besmele-keş ibtida oluyoruz:

Birinci cümlede “mektepe vaktinin hulûlünü müş’ir olan” denecek yerde “sınıf veya ders vaktinin” dense maksat daha iyi ifade edilmiş olur.

“Vekâyi-i târihîyyelerini kemâl-i ehemmiyetle dinliyorlardı” cümlesinde “ehemmiyetle” kelimesine “dikkat” kelimesi de atfedilse daha müeyyid ve müekkid bir surette tebeyyün-i meram edilmiş olur.

“Tarih dersi, letâfet-i mücesseme ıtlâkına şâyandı” cümlesinde tarih dersine bir letâfet-i mücesseme sıfatı îtâ ediliyor ki bir dersin letafetle ittisâfında bir mülâyemet mutasavver değildir. “Letâfet-i mücesseme” diyecek yerde “tarih dersi, onu umum-ı kuvve-i müfekkiresiyle dinleyen ve muhâkeme eden şâkirdana büyük bir istifâde bahşeyliyordu” yolunda tasvir-i meram edilse hem daha mülayim hem de hakikate daha mukârin düşer.

Daha aşağıda bir yerde “şâkirdanın ezhânını iptal” denmiş ki bu “iptal” lafzı yerine “teşviş” kelimesi istîmal olunursa matlûb olan mana daha vâzıh bir sûrette müstefad olur.

Biraz sonra muallimin derse havâle-i sem’-i dikkat etmeyen şâkirde hitaben irâd ettiği sözlerin ibtidâsında “bu saat” yerine “şimdi” kelimesinin istîmalı daha münasiptir.

“Şebâbet, bahar kadar latiftir” terkibi de “âvân-ı şebâb, mevsim-i bahar kadar latiftir” şekline ifrağ edilmekle vâzıh-ı tam hâsıl edilir.

Mektebin evsâfı zikir ve tâdat edildiği sırada “o istinatgâh-ı mir’ât-ı istikbalde” denilmiş ki bunun ya “o istinatgâh-ı istikbalde” yahut da “o mir’ât-ı istikbalde” suretinde ifade edilmesi zihinde hâsıl olan şek ve tereddüdü defeder.

“Öyle bir zamandayız ki sâî etmeyince hiçbir şeyi kâbil değildir” cümlesi de “sâî etmeyince hiçbir şeyi kâbil değildir” cümlesi de “sâî etmeyince hiçbir maksada

vusul kâbil değildir” yahut “sâî etmeyince temin-i istikbal kaziye-i mühimesinin husûlü kâbil değildir” yolunda tasvîr-i efkâr edilmek icap eder.

Tasavvur cihetine gelince: Yalnız hiçbir muallimin sınıfta intikad ve mebahiseye meydan verecek derecede iğmâz-ı ayn etmeyeceği nazar-ı dikkate alınmamıştır.

[Hidâyet Nazmi (Mekteb-i Terakki Şakirdanından), Öğrencilerin Yazıları, S. 20, 21 Ağustos 1313 - 05 Rebîülâhir 1315, s. 4-5.]

SORULAN SUALLERE “REHBER”İN CEVAPLARI

Niçin? Çünkü:

S- Niçin dudaklarımızı büzmeyerek üfürdüğümüz halde çıkan hava sıcak, büzüldüğü takdirde soğuktur?

C- Çünkü dudaklarımızı büzerek ağızımızdan çıkardığımız hava henüz akciğerlerimize girip ihtirak ile bozulmayan havâ-yı hâricîdir ki soluğumuzun tazyikiyle hâsıl olan cereyandan daha ziyade serinlik peyda ediyor. Hâlbuki dudaklarımızı büzmeyerek üfürdüğümüz halde, teneffüsle bozulan ve hararet peyda eden havayı çıkarıyoruz ki bu da akciğerlerimizden çıkan karbonlu sıcak havadır.

S- Niçin ve nasıl minare ve camilerin duvarları emsâli yüksek mahallerde nebâtat bitiyor?

C- Çünkü bazı nebâtat vardır ki bunların tohumları gayet küçüktür. Rüzgâr veya kuşlar o tohumları oraya atarlar bunlar yüksekte oldukları için hava ve yağmur daha iyi besleyerek neşv ü nemâ buldurur, orada bulacağı pek az bir toprakla yaşayabilirler. Yine birtakım nebâtat vardır ki mevadd-ı kilsiyeye neşv ü nemalarına daha ziyade hizmet eder: Üzüm ve asma fidanları ve incir ağaçları gibi. İşte buralarda görülen ekseriya bu gibi nebâtattır ki bunlar da buldukları toprağın miktar ve kuvvetine göre bir dereceye kadar büyüyüp nihayet kururlar.

(İmzasız, Dergiye Gelen Sorulara Cevaplar, S. 32, 13 Teşrînisânî 1313 - 30 Cemâziyelâhir 1315, s. 6.)

BİR MEKTUP

Evlâd-ı beşer kuşlara musallat olmaya pek ziyade hâhiş-gerdir. Âlem-i tflıyyete şâmil olan bu emel -Allah her kimin var ise bağışlasın- bizim sekiz yaşlarında bulunan Şükrü'nün de kalbinde kemâliyle hükmünü icra etmektedir. Mektepten çıktığı gibi gözleri -beyt-i fakîrâneyi tezyin eden ağaçların taze dalları üzerinde âşıyan-sâz letâfet olan- kuşlara mâtuf bulunur. En ufak bir kuş elde etmek için zayıf dallar üzerine kadar çıkmak gibi büyük büyük tehlikeleri göze alır. Bu tevaggulât-ı vâhiyesinin birkaç kereler ağaçtan düşmek gibi cezâ-yı sezâsını gördüğü ve böyle ehemmiyetlice tehlikelere maruz bulunduğu halde intibah hâsıl etmediği, olunan tekdir ve nâsiha havâle-i gûş-i ehemmiyet eylemediği nazar-ı hayret ve teessüfle görülmekte. Harekât vâkıasının bilâhare netâyic-i vahîmeyi müeddî olacağı için mülâhazasına mebnî ağaca çıkmaması için kendisini göz hapsinde bulundurulurcasına gözetilmekteydi. Evlâd-ı vatanın tehzîb-i ahlâk ve tevsî-i mâlûmatına hizmetle her türlü istifâde-i maddiyye ve mâneviyyelerini temin ve tahsîl-i ilme râğbet ettirecek teşvîk-âmiz fıkralarla sütunları tezyin edildiği herbâr meşhud basar-ı ibtihâcımız olan “Rehber” nam ceride-i ferîdelerini elim erdikçe bendeniz de mütâlâa etmekte olduğumdan geçenlerde 14 numaralı nüshasının üçüncü sayfasında yaver rif’atlı Hüseyin Muhiddin Efendi’nin “Bir kuş yuvasının kıymeti nedir?” cümlesiyle başlayan makalesi nazar-ı dikkatimi celbeyledi. Taallukuna mebnî münderecâtından bizim çocuğu da haberdar ederek “Bak kuşlar elma ve armut gibi meyvelere arz olan muzır kurtları ve böcekleri yemek suretiyle taayyüş eder, bu suretle âlem-i insaniyete hizmet ederlermiş. Sen ise kuşçağızların yuvalarını bozar yumurta ve yavrucuklarını mahvedersin,” gibi son bir tekdir ve tevbihe bundan böyle “Sana yemiş getirmeyeceğim,” sözleri de ilave edilince yemiş yiyememek korkusundan bayağı çocuk kuşlara karşı zaruri ve câlî bir merhamet göstermeye başladı. Bâdema kuşlara musallat olmayacağını mukaddim-i îtizarda beyan, bir iki edilen tecrübe neticesinde sıdk-ı ifadesi dahi tahakkuk ve nümâyân olduğundan bu câlî merhamet refte refte mübeddel-i hakikat olacağı, bundan böyle kuşlara taarruz etmek değil elinden geldiği kadar mevadd-ı gıdâiye gibi şeyler ihzarıyla refah-ı hâllerini temin edecek âlîcenaplıkta bile bulunacağı halinden istidlâl edilmektedir. Elhamdülillah ağaca çıkmak tehlikesinden kurtulmuş gibiyiz. Mekâtib-i âliye şâkirdanından başka daha bizim gibi nice -nîk ü bedi gayr-ı fârik sabî gayr-i mümeyyize mâlik olan- velilerin dahi ceride-i ferîdelerinden birçok istifadeler edip

istifadât-ı vâkıılarından ciğerparelerini de behredar edecekleri emr-i âşikâr olduğundan yaver mûmâileyh ile ceride-i ferîdeleri namına arz-ı şükran firâvan eyleriz.

Rehber

Gazetemiz münderecâtının i'tâ-yı ma'lûmattan ziyade etfal üzerinde tesîrât-ı ahlâkiyye hâsıl etmesini hüsn-i muvaffakiyetten addeyleriz. Mesaimizin böylece de az çok semer-dâr olduğunu öğrendikçe emeklerimizin bütün mükâfatlarına mazhar olmuş kadar memnun oluruz, binâenaleyh ihbar-ı âliyelerine biz de beyân-ı teşekkür eyleriz.

[Mustafa Lütfü (Edirne Adliye Ketebesinden), Okuyucu Mektupları, S. 16, 23 Temmuz 1314 – 16 Rebülevvel 1316, s. 5-6.]

ŞUÛN-I MEKÂTİP

Gazetemiz sahib-i imtiyâzı tarafından Florina'dan yazılıyor:

Florina mekteplerini gezdim. Şâkirdanını tab'an mutî ve terakkiye müstaid gördüm. Kaymakam-ı kazâ izzetli İsmail Hakkı Efendi ile jandarma yüzbaşısı rif'atlü İzzet Efendi terakkî-i maârif emrinde çok çalışıyorlar. Himmetlerine teşekkür olunur.

Rüştiye Mektebi: Üç sınıf üzerine müretteptir. 48 talebesi vardır. Yegâne muallimi Haşim Efendi epeyce çalışıyor.

İbtidâî Mektebi: Aziz Efendi namında gayretli bir müdür tarafından idare olunuyor. Bu zat evvelce Manastır'da "Numûne Mektebi" namıyla açılan mektepte yeni usûl üzere tedrise başlamış, Manastır'da usûl-i cedîdeyi tesis etmişti. Sekiz ay evvel Florina'ya tahvîl-i memûriyet etmiş, mektebin elli altmış mevcudunu bugün iki yüz elliye iblâğ etmiştir. Her sınıfta büyük bir eser-i terakkî ve intizam gördüm. Çocukların; ilk senelerinde bile kırâati saldır saldır okumakta, okuduklarını yazmakta, imlâ ve hesap gibi derslerde isbât-ı liyâkat etmekte olduklarını kemâl-i memnûniyetle müşâhede eyledim. Hele son sınıfın iktidâr-ı tahsillerini Rüştiye Mektebinde göremedim. Mûmâileyh Aziz Efendi'nin himmetine büyük teşekkürler olunur. Mektep zekûr ve inas kısımlarını hâvi fakat daireleri ayrı ayrıdır. İki ihtiyât, üç ibtidâî olmak üzere beş sınıfa ayrılmıştır. Son sene talebesinden gayret ve ahlakça

temeyyüz etmiş talebâttan Emine Hanım ismindeki kızcağıza gazetemizin bir senelik abonesi câize edilmiştir.

Bulgar Mektebi: 180 şâkirdi vardır. Bunlar biri rüşdî, dördü ibtidâî ve biri ihtiyât olarak altı sınıfa taksim olunmuştur. Heyet-i tadrîsiyesi üç muallimeden ibarettir. Mektep müdürü ve lisan-ı Osmanî muallimi Grigor Papa Dimitrov Efendi muktedir bir müdür, gayretli bir muallimdir. Lisân-ı Osmânî derslerinde epeyce terakki gösteriyor. Teşekkür olunur.

Rum Mektebi: Şâkirdanı 120'den ibarettir. Bunlar ihtiyât, ibtidâî ve rüşdî kısımlarını şâmil olmak üzere yedi sınıfa taksim olunmuştur. Mektep müdürü Yunânî Paraşki Efendi lisân-ı Osmânî muallimliğini de îfâ ediyor. Bu derslerde şâyân-ı teşekkür bir gayret gösteriyor.

***

Mekteb-i Terakki'nin inas kısmı altı ay imtihanlarına bu geçen cumartesi günü mübâşeret olduğu istihbar kılınmıştır.

(Ahmed Midhat, İmzasız, Şuûn-ı Mekâtip, S. 1, 09 Nisan 1314 – 30 Zilkâde 1315, s. 7-8.)

DÜLGER KADINLAR

Asır'dan:

Avrupa'da nisvan her türlü mesleğe giriyor. Şikago'da bulunan Madam Schmidt namında bir Alman ile iki kızı şimdiye kadar kadınlar tarafından asla icra edilmemiş bir sanatı tecrübe etmişlerdir. Bunlar dülgere, kalfaya müracaata lüzum görmeksizin bir seneden beri yalnız başlarına kendilerine bir hane inşasına başlamışlardır.

(İmzasız, Haber, S. 35, 02 Kânûnuevvel 1315 – 11 Şaban 1317, s. 6-7.)

BİR İSTATİSTİK

Dünyada en ziyade kelimeyi hâvi olan lisan İngiliz lisanıdır. Bu asrın evâsıtında bu kelimeler pek büyük ve şâyân-ı taaccüb bir süratle tezâuf etmiştir. En son intişar eden lugatlarda bu kelimelerin 250.000 tecâvüz ettiği görülüyor. Dünyada en çok kelimeyi hâvi olan lisanlar:

İngiliz: 250.000

Alman: 80.000

İtalyan: 45.000

Fransız: 30.000

İspanyol: 20.000

Şark lisanları arasında en zengini lisan-ı Arabiyyedir. Çin lisanı on bin işaretten ibarettir ki 49.000 kelime teşkil eder; Hindistan'ın cenubunda olan Tamil kabilesi 67.640 kelimeyi; lisan-ı Türkî dahi 22.530 kelimeyi; Hawaii adaları dahi 15.500; Asya'daki Kafriler dahi 8000 ve Yeni-Gal dahi 2000 kelimeyi hâvidir.

(İmzasız, İstatistik, S. 17, 29 Temmuz 1315 – 04 Rebiyülahir 1317, s. 8.)

BİLMECE

1. Cismi yok, hayatı var; dili yok lakin söyler; görünmez ama söylediği iştilir.
2. Kışta sıcaktır, ilkbaharda gevşer, yazın ölür, sonbaharda dirilir.

Bu bilmece ve suallerimizi doğru olarak halledenler namına kur'a-yı keşîde kılınacak ve kazanan efendiye üç aylık gazetemiz ihdâ olunacaktır.

(İmzasız, Bilmece, S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 8.)

SUALLERİMİZ

1. Terli bulunulduğu vakit cereyân-ı havâyâ mukabil bulunmak niçin tehlikelidir?
2. Niçin ellerimiz rüzgâr ve soğuğa maruz bulunduğu halde çatlar?
3. Niçin çeşme ve ırmakların suyu serindir?

(İmzasız, Sorular, S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 8.)

MÜKÂFATLI BİR SUAL

Aslı Arabî olmak şartıyla bir kelime bulabilir misiniz ki o kelimeyi teşkil eden harfler içinde sad (ص) ve cim (ج) harfleri bulunsun. Böyle bir Arabî kelimeyi ilk bulabilene bir lira kıymetinde bir hediye takdim edileceğini vadedirim.

[Sadi (Siroz'dan), Müsabaka, S. 22, 02 Eylül 1315 – 09 Cemaziyelevvel 1317, s. 9.]

MESLEĞİMİZ

Terakkî-i maârif emrinde her an meşhut dîde-i şükrân olan avâtîf celîle-i hazret-i zıllullahîden iktibâs-ı feyz mesai ederek bi-mennihî'l-kerîm neşrine teşebbüs ettiğimiz “Çocuklara Rehber” risalesinde müttehas mesleğin teşrihi ve bu sebeple terakkiyât-ı umûmiyyemizin bâis-i yegânesi olan velînîmet-i bî-îmtinanımız sevgili padişahımızın temâdî-i ömür ve şevketleri da'vat-ı mefrûzasını fâtiha-ı makâl ittihazla îfâ-yı vazifeye besmele-keş ibtidâ oluruz:

Sevgili kârîler!

Hayât-ı tıflânede en iyi meslek evkât-ı hâliyeyi istifadeli eğlencelere hasretmektir. Evet, eğlenceye olan meylinizi tasvip, ihtiyacınızı teslim ediyoruz. Bu sûret-i hayâta müstahaksınız. Çünkü bu istihkak size fitrat tarafından bahşedilmiştir. Riyâzet-i bedenîyyeye ait oyunlardan, nâfi eğlencelerden sizi menedecek değildir; bilâkis onları terviç edeceğiz. Şu kadar ki vaktinizi hüsn-i istimâl etmeyi, daima faydalı eğlenceler bulmayı bilemezseniz biz bu hususta size rehberlik edeceğiz. Risalemize “Çocuklara Rehber” namını bunun için verdik.

Tavsiye edeceğimiz eğlence belki vehle-i ûlâda tab'ınıza muvaffak gelmeyecek fakat her halde sabırlı olunuz; mütekellime, tamamıyla maksadını anlatmadan itiraza kalkışmayınız. İşte nihayet söylüyoruz, matlub eğlencelerin esasını teşkil edecek kelimeyi söylüyoruz; evet, yalnız bir kelimecik: mütâlaa.

İhtimal ki hep aynı efkârın neticesi olarak: “Mektepte gördüğümüz dersler, mütâlaadan başka bir şey midir, hâlbuki muğlak meseleler, can sıkı kaideler, zihinlerimizi yoran bahislerden, ezberlerden ibaret olan bu dersler mi eğlencemizi mucib olacak? Gerçi bunları öğrendiğimiz, serbestçe tekrar edebildiğimiz zaman îfâ-yı vazifeden mütehasıl bir zevk-i derûnîyle mütelezziz; hele muallimlerimizin aferinlerine, mükâfatlarına nail oldukça ruhlu bir memnuniyetle neşveyâb oluruz. Fakat buna muvaffak oluncaya kadar zihnimize arz olan yorgunluğu izale edecek, zayi olan kuvvetimizi cebir ve tecdit eyleyecek mütâlaa olsun, bu nasıl olabilir?”

Sözlerinde hem-zebân olacaksınız, binâenaleyh fikrimizi biraz izah edelim: Evvel emirde eğlencenin mahiyeti neden ibarettir? Bir kere bunu teşrîhe çalışalım ki neticeye kolayca vâsıl olabilelim.

Malumdur ki tab'-ı insânî daima tecdîde meyillidir. Bunun için olmak gerektir ki tabiatın her halinde tecdit ve tebdil mevcuttur. Temâdî eden bir hal ne kadar neş'e-vâr olsa, akıbet hissi, mübeddel-i kelâl eyler. Bir dersin, hatta oyunun bile bütün gün devamı nihayet can sıkar. Bu sebeptir ki derslerin eyyam ve saati fasıllı olmak üzere tayin olunur. Vücudunuz yorgun bulunduğu zaman oturup dinlenmek, sabahleyin uyandığınız veya uzun müddet oturduğunuz halde meşy ve hareketten ne kadar memnun olursunuz. Demek oluyor ki eğlence, halin hüsn-i sûretle tecdidinden ibarettir.

Derslerinizin hitamında hikâye gibi, manzume gibi latif fıkralar, ahenkli sözler okumak veya dinlemek hoş bir tarz-ı ifadeyle merakınızı mucib olan şeyleri işitip öğrenmek tatlı bir eğlence yerine geçmez mi? İşte "Rehber"imizin mütâlaasından istîfâ olunacak haz da budur.

Anlayamadığınız bir kitap veya gazeteyi okumak ne eğlencenize ne de istifâdenize hizmet edebilir. Buna binaen daima anlayabileceğiniz, mevaddan bahsedeceğiz. Ahlaki, fennî hikâyeler, sergüzeşter, seyahatnameler, latif emsal ve fıkraât ile hikemî cümleler yazacağız. Bu suretle eğlendire eğlendire ahlâkınızın tehzîbine mâlûmatınızın tevsîne, idrak ve istidadınızın küşâyışine hizmet edeceğiz.

Bilmece halline de merakınız olduğunu biliriz, bizim de muammâlarımız bulunacaktır. Ancak bunlar mâlûmât-ı müktesebeniz dâhilinde olan mesâil-i fenniyeden mürettep olacaktır. Halledenlerin -es'ilenin mahiyet ve ehemmiyetine göre- zikr-i cemîl ile sütunlarımız arasında namı zikrolunacak veya kendilerine müftehiren münasip hediyeler, mükâfatlar verilecektir.

Şâkirdan tarafından ihdâ olunacak âsârda -mesleğimize muvaffak olursamaa't-teşekkür dercolunacak ve zirinde mütâlaât-ı mahsûsamızda münderiç bulunacaktır.

Etfal-i inâsa mahsus mebâhis de bulunduracağız. Risalemizde hanım kızların da bilâ-fark erkekler gibi müstefit olmalarına çalışacağız.

Heyet-i tahrîriyyemiz mekâtîp muallimlerinden mürekkep olduğundan hem eğlence hem de menâfi-i hakîkiyyenize hâdim mevad ve mebâhisi sühûletle bulabilmek ümidindedir.

Bir de mekteplere mahsus şûûnâtta, talebenin âsâr-ı muvaffakiyet gösterenlerinden, esbâb-ı terakkiyâtta da ara sıra bahsedilmek mukarrerdir. Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

(İmzasız, Takdim Yazısı, S. 1, 10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314, s. 1-2.)

TEBRİK

Mekteb-i Terakki lisân-ı Osmanî muallimi izzetli Osman Şevki Efendi tarafından aldığımız varaka-i tebrîkiyyedir:

Rehber'in birinci, ikinci ve üçüncü nüshalarını bir meserret-i cedîdle mütâlaa eyledim.

Talebenin böyle rehberlere derkâr olan derece-i ihtiyacını, bu ihtiyacın def'ine çalışanların mertebe-i âlü'l-âlini teşrih etmek istemem. Bunlar hep mâlûm şeylerdir...

Etfale hizmet istikbale karşı îfâ-yı vazîfe-i hamiyettir. Binâenaleyh muvaffakiyet vâkıalarını tebrik, netâic-i nâfiaya nâiliyetinizi temenni eylerim efendim.

Rehber

Risalemiz tebrîkât-ı samîmîyye ve temenniyât-ı hâliselerine arz-ı şükrânla kesb-i fahr eyler. Âsâr-ı cedîde-i ârifâne-penâhîleriyle daima sütunlarımızı tezyinle iktisâb-ı şerefi istirham ederiz.

[O. Şevki, Tebrik, S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 6.]

TEŞEKKÜR

Risalemizin zuhur ve intişarını tebriken muhterem *Selanik*, *Asır* ile *Mütâlaa* ceridelerinin ibraz buyurdıkları âsâr-ı teveccühe ve iltifat, istihkakımızın kat kat fevkindedir. İşbu taltifat teşvikkârîye aciz "Rehber" arz-ı men ve teşekkürle kesb-i şeref ve fahreyle.

(İmzasız, Teşekkür, 15 Nisan 1313 - 25 Zilkade 1314, S. 2, s. 1.)

RİCÂ-YI MAHSÛS

Gazetemizin altı aylık abonman müddeti bu nüshamızda hitam buluyor. Henüz bedel-i iştirâki göndermeyenlerin irsal buyurmalarını istirham eder, tecdîd-i iştirâk arzusunda bulunanların şimdiden idarehaneye i'tâ-yı ma'lûmat eylemelerini rica eyleriz.

(İmzasız, Duyuru, S. 26, 01 Teşrînievvel 1314 – 27 Cemaziyelevvel 1316, s. 1.)

İHTAR

Taşradan abone olmayanların bilmecelemizi hallettikleri halde varaka-i takdîriyyeleri gönderilmek üzere hal mektupları derûnunda on paralık bir pul da irsal etmeleri iktizâ eder.

(İmzasız, İhtar, S. 24, 17 Eylül 1314 – 13 Cemaziyelevvel 1316, s. 7.)

TASHİH

Üçüncü nüshamızda sermuharririmiz N. Vecdi Efendi'nin *Mini Mini İşçi* serlevhalı manzumesinin beşinci bendinin dördüncü mısramda “dilber bebeğim” yerine sehven “dilber meleğim” tertip olduğundan tashih olunur.

(İmzasız, Tashih, S. 4, 1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314, s. 7.)

5. SONUÇ

Çocuklara Rehber, II. Abdülhamid döneminde çıkan, yaklaşık üç buçuk yıllık uzun bir yayın hayatı olan haftalık çocuk dergisidir. Bu çalışmada derginin 1313-16 (Rumî) yıllarına ait 166 sayı incelenmiştir.

Derginin imtiyaz sahibi, müdürü ve başyazarı Ahmed Midhat Efendi'dir. Bu durumda, dergi yayımlandığı sürece herhangi bir değişiklik görülmez. Yazar kadrosunda ağırlıklı olarak dönemin meşhur muallimleri bulunmaktadır. İsmâil Safâ, Emine Semiye Önasya, Recaizade Mahmud Ekrem gibi meşhur isimlerin yazılarına da dergide rastlanır. Bunların yanı sıra öğrencilerden gelen yazılar da teşvik amaçlı yayımlanır, idarehaneye gönderilen sorular ve mektuplar özenle cevaplanır.

İmza bulunan yazılara bakıldığında iki yüz on yedi yazar isminin ortaya çıktığı görülmektedir. "İmzasız" yazıların çoğu ihtar, duyuru, haber türüne aittir ve *Rehber*'in yayın kurulunu temsil eder. Fakat hikâye, musahabe gibi türlerde de "imzasız" yazılar görülür. Aynı şekilde bu yazılar da *Rehber*'in muharrirlerinden biri veya birkaçı tarafından kaleme alınmıştır. İmzanın bulunmadığı yazılar "imzasız" başlığı altında toplanmıştır.

Dergide edebî metinler ve din, ahlak, eğitim, tarih, iktisat, coğrafya, sanat, geometri, fen, teknoloji, sağlık gibi birçok alanda yazılar yayımlanmış; çocukların malumatının genişlemesi ve evrensel ahlaki değerleri edinmeleri konusunda çaba sarf edilmiştir. Hitabet dersleri, kitabet numuneleri ve öğrencilerin yazılarıyla çocukların yazma, konuşma ve çeviri yetenekleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Fennî deneyler, mektep oyunları, mektep şarkısı, fıkra ve bilmece gibi yazılarla çocuklar eğlendirilmiştir. Şuûn-ı mekâtip bölümleriyle gerek çocukların gerekse öğretmen ve ebeveynlerin Selanik ve civarındaki mahallerin durumları hakkında bilgi edinmeleri sağlanmıştır. *Rehber* bir dergi olmanın ötesinde ciddi bir ekosistem kurar. Okul idarecileri, öğretmenler, yazarlar, entelektüeller, çocuklarlar, hayırseverler... Hepsi ilişki içindedir. Sütunlarda okullarda olan bitenden bahsedilir, çocukların çevresindeki kişilerin başarıları ve iyilikleri takdir edilip desteklenerek *Rehber* çocuklar için kurgudan gerçeğe taşınır, onları heyecanlandırıp dâhil olma arzusu

uyandırır. Çocukların aktif katılımı söz konusudur: dergiye yazılarını gönderirler; okuduklarını birbirleriyle paylaşırlar; okullarından, şehirlerinden haber alırlar; merak ettikleri ne varsa sorar, dergiden istekte bulunurlar. Zaman zaman öyle bir hava sezdirilir ki dergiyi takip etmek adeta bir itibar meselesi gibi hissedilir. *Rehber*'in bizzat kendisi dergiyi takip edip okumaya teşvik edici yazılar yayımlar, birinci senenin altıncı sayısındaki “Resail-i Mevkuteden Edilecek İstifade” alt başlıklı monolog buna örnektir, metinde dergiden nasıl faydalanabileceklerine dair çocuklar yönlendirir. Yazılarda derginin önceki sayılarındaki makalelere parantez içinde gönderme yapıldığı da görülmektedir.

Dönemin izleri dergide takip edilebilir. On dokuzuncu asırda Osmanlı Devleti'nde yerleşmeye başlayan Batılı anlayışla birlikte engelli çocukların eğitim hakkı, sosyal sorumluluk projeleri, hayvan hakları, meslek seçimi ve bir alanda uzmanlaşma, kadınların farklı iş sahalarında çalışması Avrupa'dan örneklerle *Rehber* sütunlarında gündeme taşınır. “Ağır bedellerine karşılık fünûnu geliştirmek” adına çabalayan bilim insanları ve seyyahlar çocuklara rol model olarak gösterilir. İçlerindeki keşif arzusu meydana çıkarılmaya çalışılır.

Batı'nın çocukları küçük yaştan itibaren yetiştirmeye verdiği ehemmiyetin Osmanlı Devleti'ndeki karşılığı beş yaşın altındaki çocuklara yönelik okulların açılması olurken, dergideki tezahürü de valide sınıfına yönelik şiir ve şarkıların yayımlanmasıdır. Bu küçük talebelerin tevzi-i mükâfat törenlerinde yaptıkları gösteriler anlatılarak meziyetleri takdir edilir.

On dokuzuncu yüzyılda başlayan Osmanlı Türkçesine dair tartışmalar dergide de bir biçimde kendini gösterir. Bazı yazıların daha yalın bir dil kullanılarak kaleme alındığı, sade Türkçeyi savunan görüşleri içerdiği görülür.

Yabancı isimlerin genellikle Fransızcalarıyla, nadiren de İngilizce ve Latinceyle verilmesi, Batı ülkelerinin bilhassa da Fransa'nın Osmanlı Devleti'nin üzerindeki etkisini gösterir niteliktedir.

Sağlığın korunması ve temizlik *Rehber*'in üzerinde durduğu konulardandır. Çocukken önlem alınmadığı için ilerleyen yaşlarda zuhur eden hastalıklar Osmanlı toplumunun önemli bir sorunuyken II. Mahmut devrinde sağlık alanında yapılan ıslahatlarla bu problem çözülmeye başlanmış, Tanzimat Devri'yle birlikte birtakım

iyileşmeler görülmüştür. Bu gelişimin bir sonucu olarak dergide de Doktor Cemil Hâveri'nin kaleme aldığı hıfzû's-sıhhaya dair yazılarla çocuklar bilinçlendirilir.

Uzun yayın ömrüyle, muhtelif alanlarda bilgi edindiren kaliteli yazılarıyla, çocuk edebiyatının temelini oluşturan edebî metinleriyle, latin harfleriyle yazılan Fransızca kelimeleriyle, yurt dışından aktardığı güncel haberler ve dünyayı tanıttığı yazılarıyla *Çocuklara Rehber* on dokuzuncu yüzyılda yayımlanan diğer çocuk dergilerinden ayrılır.

Tüm bunlar dikkate alındığında *Çocuklara Rehber*'in zengin muhtevası ve yenilikçi yönleriyle döneminin önemli dergilerinden olduğu, birçok araştırmaya kaynak olacak niteliği barındırdığı açıktır.

KAYNAKÇA

Arslan, Ahmet Turan, Mustafa İsmet Uzun. “Takriz”. **TDV İslâm Ansiklopedisi**. c. 39. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010: 273.

Arslan, Mehmet. “Ahmed Midhat Efendi”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmed-midhat-efendi> [15.06.2020].

Ayvazoğlu, Beşir. “Florinalı Nâzım Edebiyatımızın Tatlı Kaçığı”. **Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V – Bildiriler**, 1-5 Kasım 2007. c. II. İstanbul: Üsküdar Belediyesi, 2007: 285.

Bursalı Mehmed Tâhir. **Osmanlı Müellifleri**. haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen. c. 1. İstanbul: Meral Yayınevi, 1971.

Banarlı, Nihad Sâmi. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar**. c. 2. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1971.

Bektaş, Ekrem. “Muallim Cûdî Efendi”. **TDV İslâm Ansiklopedisi**. c. 8. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993: 80.

“Bir Söyleniş”. **Çocuklara Rehber**. s. 5 (8 Mayıs 1313 - 18 Zilhicce 1314): 2.

Cemil Hâverî. “Mesâil-i Fenniye-i Tabâbet ve Terbiye-i Etfal”. **Çocuklara Rehber**. s. 8 (27 Mayıs 1315 - 29 Muharrem 1317): 3.

Çakar, Selin. “Esat İleri (Hayatı ve Faaliyetleri)”. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2018.

Çavuş, Miriam Zeliha Stebler. “Ali Ulvi Elöve’nin Şiirlerinin Eğitsel Açından İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

Çetindaş, Dilek. “Nazım (Florinalı)”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nazim-florinali> [25.05.2020].

Çocuklara Rehber. s. 1 (10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314): 1.

_____. s. 27 (08 Teşrinievvel 1314 – 05 Cemaziyelahir1316): 1.

_____. s. 45 (17 Şubat 1315 – 29 Şevval 1317): 2.

Güzel, Şehmus. **Tanzimattan Cumhuriyet’e Toplumsal Değişim ve Kadın.** c. 3-4. İstanbul: İletişim Yayınları, 1985.

Hasan Ali. “Şefkat-i Maderane”. **Çocuklara Rehber.** s. 13 (02 Temmuz 1314 - 25 Safer 1316): 2.

“İkinci Senemiz”. **Çocuklara Rehber.** s. 2 (09 Nisan 1314 - 30 Zilkâde 1315): 1-2.

İnal, İbnülemin Mahmud Kemal. **Son Asır Türk Şairleri.** İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1969.

Karaca, Alâattin. “İsmâil Safâ”. **TDV İslâm Ansiklopedisi.** c. 23. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001: 121.

Karadağ, Ayşe Banu. “Türk Çeviri Tarihimizde ‘Mütercim’ Selanikli Tevfik”. **Turkish Studies.** Volume 8/10 (2013): 355-363.

Karakışla, Yavuz Selim. “Çocuklara Rehber Dergisine İmtiyaz Verilmesi (1896)”. **Toplumsal Tarih.** c. 13, s. 76 (2000): 26.

Kaymaz, Kadriye. “İlk Türk Kadın Yazarlarından Emine Semiye Hanım, Hayatı ve Eserleri”. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2008.

Kür, İsmet. **Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları.** Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1991.

“Mehmed Süleyman”. **Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi.** c. 6. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, 2005: 278.

“Mektepli Ferit (Mâbad)”. **Çocuklara Rehber.** s. 9 (05 Haziran 1313 - 17 Muharrem 1315): 6.

“Mesleğimiz”. **Çocuklara Rehber**. s. 1 (10 Nisan 1313 - 20 Zilkade 1314): 1.

Necatigil, Behçet. **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, 19. bs. İstanbul: Varlık Yayınları, 2000.

Nüzhet. “Kızları okutmalı mı okutmamalı mı?”. **Çocuklara Rehber**. s. 12 (26 Haziran 1313 - 08 Safer 1315): 2-3.

Oğuzkan, Ferhan. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.

Okay, Cüneyd. **Eski Harfli Çocuk Dergileri**. İstanbul: Kitapevi, 1999.

_____. “Mehmed Süleyman (Avanzade)”. **Yaşamları Ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi**. c. 2. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1999: 188.

_____. **Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler: 1850-1900**. İstanbul: Kırkambar Yayınları, 1998.

Okay, M. Orhan. “Ahmed Midhat Efendi”. **TDV İslâm Ansiklopedisi**. c. 2. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1989: 101.

Osman Nuri. “Tarih”. **Çocuklara Rehber**. s. 4 (1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314): 7.

Özmen, Necmettin. “Ali Ulvi Elöve’nin Hayatı ve Eserleri”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

Sadi. “Birinci Örnek”. **Çocuklara Rehber**. s. 15 (17 Temmuz 1313 - 29 Safer 1315): 2.

_____. “Birinci Örneğin Karşılığı”. s. 16 (24 Temmuz 1313 - 07 Rebülevvel 1315): 2-3.

“Tebrik”. **Çocuklara Rehber**. s. 21 (26 Ağustos 1315 – 02 Cemaziyelevvel 1317): 8.

“Teşekkür”. **Çocuklara Rehber**. s. 4 (1 Mayıs 1313 - 11 Zilhicce 1314): 1.

“Tevfik, Selanikli”. **Türk Ansiklopedisi**. c. 31. Ankara: MEB Basımevi, 1982: 152.

“Tevfik, Selanikli”. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**. c. 8. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1976: 330.

Toros, Taha. **Mâzi Cenneti I**. İstanbul: İletişim, 1998.

Tunalı, Ayten Can. “Kurtuluş Savaşı’nda Esat Efendi (İleri)”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, c. XXVI, s. 41 (2007): 81-99.

Uçman, Abdullah. “Recâizâde Mahmud Ekrem”. **TDV İslâm Ansiklopedisi**. c. 34. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007: 503-504.

Us, Hakkı Tarık. **Bir Jübilenin İntibaları: Ahmed Midhat'ı Anıyoruz**. İstanbul: Vakıf Gazete ve Matbaası, 1955.

Uzun, Hakan. “Esat Efendi (İleri)”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**. s. 48 (Güz 2011): 869-892.

Yüksel, Süheyla. “İsmâil Safâ”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismail-safa-mdbir> [16.06.2020].

EKLER (ÇOCUKLARA REHBER DERGİSİNDEN ÖRNEK SAYFALAR)

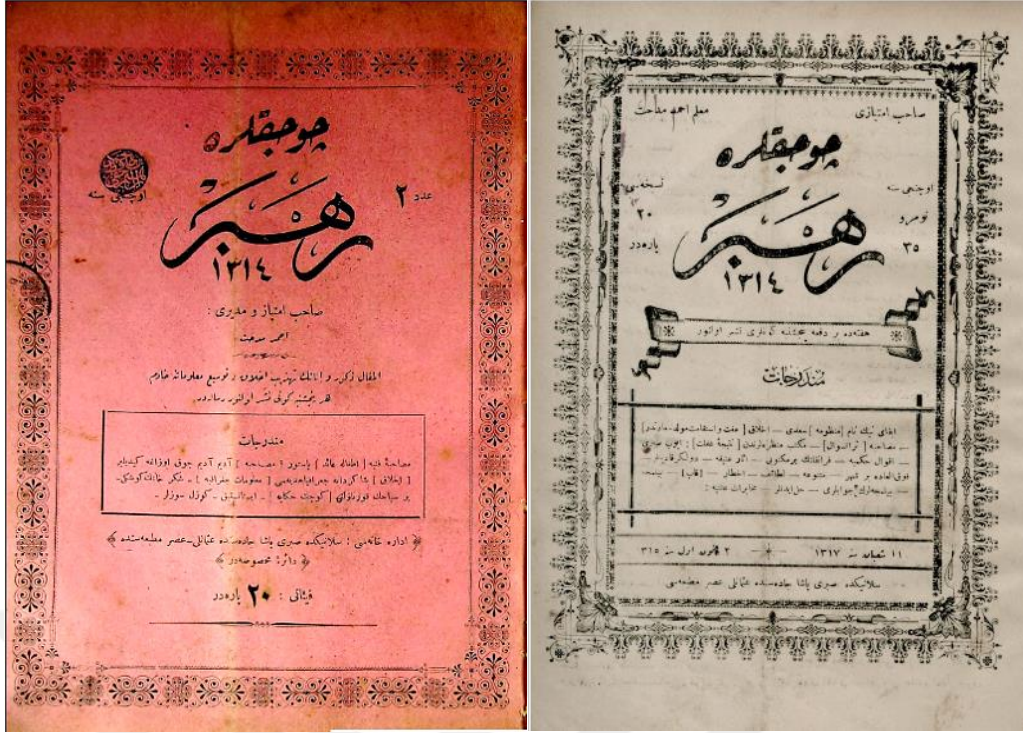
Hakkı Tank Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Ek 1. Resimli Ön Kapak ve Arka Kapak Örneği

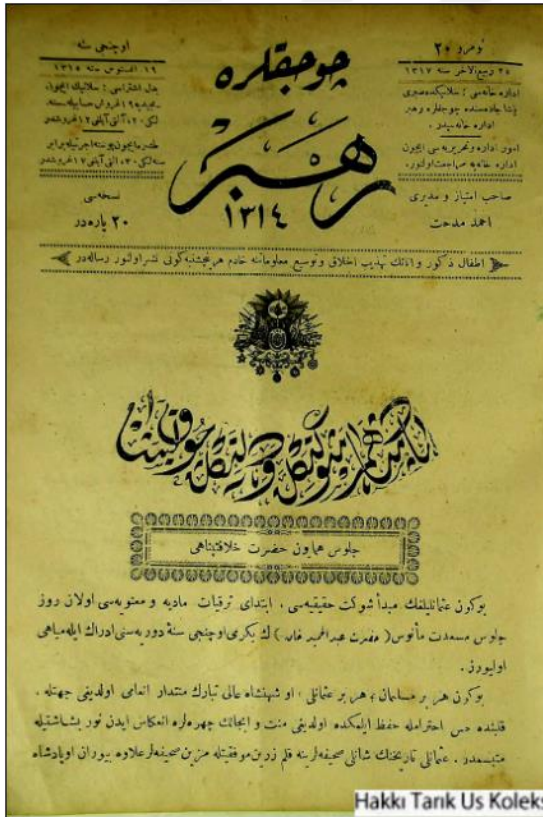

Hakkı Tank Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Ek 2. Birinci Sayfa ve Ön Kapağın İç Sayfası Örneği

Ek 3. Resimli Kapak Öncesindeki Ön Kapak Örnekleri

Ek 4. Cülûs-ı Hümâyûn ve Velâdet-i Padişahî Tebriğinin Bulunduğu Birinci Sayfa Örneği

دوقور شواينفور نيام نيا ملرك نصل محسار به
ايتدكلريني ده يافيندن تماشايتمكه موفق اولدي:
بو نلر مر ميلريني فيرلا ده رق و حشيشانه صدر
چيقار يرلر، و رئيسلر بنك اسمني تلفظ ايدو. رك باغيروب
چاغير يرلر. رئيس داتماجر بك خارچنده سيرجي اولود.
تيجه نك فسا به واره چغني حسن ايدر ايتمز قاري لرن
و قيمتلي اشيايي چاريشيلان محلدن اوزاغه طاشيدير.
وحشيشلر دوقور ايله «ترك» تسميه ايتدكلري مصرن
قافله سي اوزرينه هجوم ايتمشلر دي. وقت وقت كندن

نلق، درمانسزلق، باش آغمر يسي دوام ايدر. اوت!
بزم فاطمه ده بو حاله دوچار اولمش كوندن كونه اضغرابي
آرتقده بولتمش ايدى.

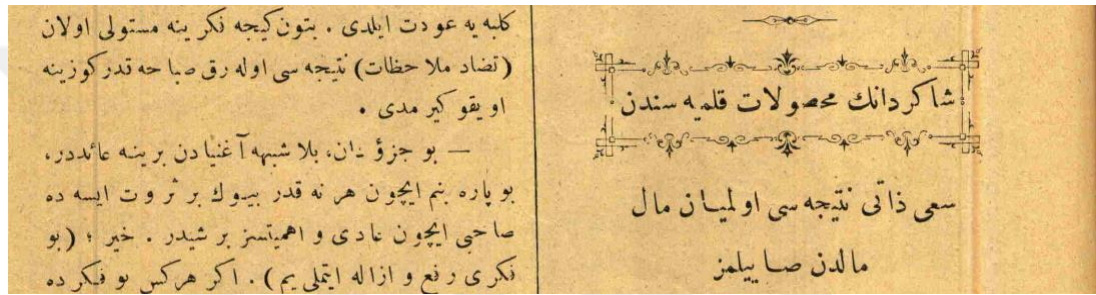

آفريقا سياحتلري و مشهور كاشفلىرى

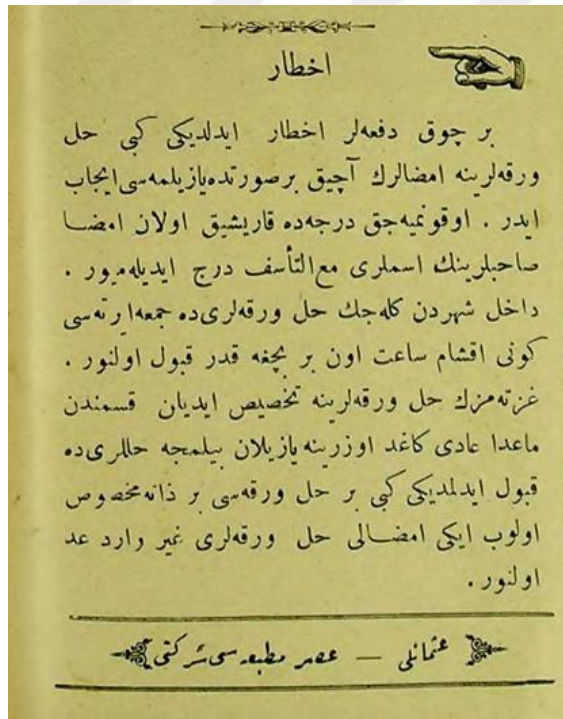
[مابعد نسخه : ۳۱]

نيام نياملرك باشلري يوارلق وكنيش، صاچلري

Ek 5. Yazı Sonlarındaki Motif Örneği

Ek 6. Çerçeveli Başlık Örneği

Ek 5. İhtar Bölümünde Kullanılan Dikkat İşareti

ÖZ GEÇMİŞ

Merve Kar

İstanbul 2020

1992 yılında İstanbul'da doğdu. 2015 yılında İstanbul Üniversitesi Ekonometri bölümünden mezun oldu. 2016 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Yeni Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2017 yılından beri Profil Kitap'ta editörlük yapmaktadır.